[...]A NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
2 C
30

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

... a leurs compaignes
...llet pour eus et en
...ng Regnault dacy
...ur leurs tesmoingnes
...um que li leus
...fu . Pardonnant
...ncisas du Roy
...deux et chacun
...ment ou deniseret
...de conuenir
...conf ou par
...ge de faire
...ni de dine —
...gises et de
...tra de Juge
...dessusdits
...ij pour leur
...ou par luy
... le Gendre

68-2-C-30

Coll. Rom. Soc. Jesu cat. inscr. Biblio.

M. VERRII FLACCI QVAE EXTANT.

ET

SEX. POMPEI FESTI DE VERBORVM SIGNIFICATIONE LIBRI XX.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IOSEPHI SCALIGERI
IVLII CAESARIS F.
IN EOSDEM LIBROS

CASTIGATIONES,
Recognitae & auctae.

LVTETIAE,
Apud Mamertum Patissonium, in
officina [redacted].
M. D. LXXVI.

CLARISSIMO VIRO IOANNI MONLVCIO EPISCOPO COMITIQ. DIENSI AC VALENTINO

IOSEPHVS SCALIGER IVL. CAESARIS F. S.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

NEMO est, saltem qui sese hominẽ meminerit, quem non aliqua discendi cupiditas teneat, IOANNES MONLVCI, vir clarissime. Pauci quidem sunt, fateor, qui aliquid bene sciunt: omnes tamen hoc vnum affectant, vt aliquid scire videantur: cum in dispari felicitatis euentu, pari discendi studio ducantur. Id cum in omnibus, quaecunque agunt, aut moliuntur homines, semper patuerit, in nullo tamen

eius rei illustrius exemplum, quam in literarum studiis elucescit. Caetera enim, quaecunque animos nostros cognitionis desiderio tangunt, nescio quomodo finibus suis contenta, & quasi pomerio finita esse videntur. Sola literarum voluptas infinita est, copia inexhausta, sitis immoderata. Mitto vetera illa ingenia, quae si enumerem, nullus profecto dicendi finis futurus est. ad hanc aetatem nostram, & fertilissimum omnium bonarum artium saeculū te voco. Considera quaeso ante hos centum plus minus annos a Gotticis vsque temporibus, in tanta vastitate literarum, & omnis humanitatis ac politioris cultus neglectu, quam male cum mortalium genere agebatur: quos vel hoc nomine infelices censere debemus; quod ipsi infelices se esse ignorabant. Qui enim literis carere malum non putabāt, profecto ij literas scire, bonum esse nunquam arbitraturi erant. Postquam singulari Dei optimi max. beneficio mentibus nostris lux affulsit; & ab hominibus sera tandem extorta est ignorātiae confessio: tunc assidua priscorum scriptorum lectione, atque vsu cognoscere caepimus, quāti nostra interest aliquid supra vulgus scire. A quo tempore nunquam destiterunt homines studiosi, non solū vt priscos illos heroas imitarentur, sed etiam vt, si fieri posset, superarent, omnibus & animi

& corporis viribus contendere. Quod ſane difficile non erat in tanta ſtudiorum contentione, ſi ex illa priſcorum librorũ copia quoſdam ſaltem nobis reliquos feciſſet vetuſtatis iniuria, quibus hodie ſi frueremur, aliorum deſiderium aequo animo ferre poſſemus. Iam vero pauciſsimi ex tot ſuperſunt, atque non omnes illi integri, ſed parte ſui trunca magis ſitim noſtram accendunt quam explent. Neque hoc fine ſtetit malũ. Alia atque immanior peſtis, ac praecipua librorũ labes fuit. homines nempe praepoſtere diligentes. iſtos dico, qui auctorum Epitomas conſcripſerunt : quos quomodo appellem neſcio. Nã vt taceam, quod ex bonorum auctorum mutilatione gloriam ſibi ac nomen iniuſte aucupabantur : quid mali non fecerunt, cum diligentia ſua alienae negligentiae viam munierunt? Nemo enim fere extitit, qui illorum Epitomas integris Scriptoribus non praetulerit : atque adeo qui non maluerit in ſinu ſuo Florum, aut neſcio quem alium geſtare, quam totum Liuium in Bibliotheca legere. Permanauit ab illis temporibus ad noſtra tempora ſcabies illa, ac cacoethes de auctoribus bonis male merendi. Inuenies enim hodieque, qui & illas veteres Epitomas malint, & nouas vltro conſcribant. Sed de illis alias. de veteribus enim Epitomarum concinnatoribus loquor. quos vt ego

valde improbo, ita etiam vt omnibus modis improbandum inter eos pono Paulum Diaconum Longobardum, hominem, meo iudicio, confidentissimum, ac, vti res ipsa docet, ineptissimum. Is victo ac profligato Desiderio, qui vltimus Longobardorum Rex fuit, captus a Carolo Magno Imperatore, magnam & a victore, & a posteritate se initurũ gratiam putauit, si Sex. Pomp. Festum, quo scriptorẽ vtiliorem lingua Latina non habet, mutilaret, & tanto posteritatis damno se a victore redimeret. Parum abest, quin merito factum dicam. Festum enim, qui Verrij Flacci libros breuiasset, aequo animo debuisse ferre, si quomodo ipse Verrium tractauerat, similiter ipse ab isto Paulo acciperetur. Hoc vnũ excipio: si Festo hoc modo pereundũ fuit, digniorem arborem, vt est in prouerbio, suspẽdio deligendã fuisse. nihil enim illi peius potuisse accidere, quam quod in huius Pauli manus inciderit. qui eum ita foede laniauit, atq; inhonestis vulneribus confecit, vt cadauer pro homine, truncum pro corpore, semianimẽ pro viuo nobis reliquerit. Itaque hominis prodigiosos errores, atq; crassam ignorãtiam deteximus, quatenus sola coniectura negotiũ confecimus. Eo enim vnico praesidio vsi sumus vsque ad vndecimum librum: a quo fragmenta incipiunt, quae beneficio probissimi,

atque eruditiſſimi viri Antonij Auguſtini, Epiſcopi Ilerdenſis edita ſunt. Ea eiuſmodi ſunt, vt in illis fundamenta quidem ac rudereta priſcorum aedificiorum agnoſcas, ita tamẽ, vt quid in illis fundamentis olim inaedificatum fuerit, facilius diuinare poſſis, quam aedificium ipſum a fundamentis excitare. Nos autem tametſi non ignoramus, quanto feliciorem operam nauare potuiſſent in hoc auctore emendando eruditiſſimi viri, tamen hoc affirmare poſſumus, non potuiſſe diligentiorem praeſtari, quam ipſi praeſtitimus. Ex iis enim, quae ſana quidem nondum ſunt, non tamen penitus deſperata eſſe vidẽtur, pauca admodum alienae diligentiae reliqua fecimus. Nam alia vlcera tãgere, hoc eſſet, vt inquit ille, cum ratione inſanire. quod de illis reliquiis dictum volo, in quibus vnius, aut alterius voculae veſtigia vix apparent. Tantum autem profecimus ex huius praeſtantiſſimi Scriptoris emendatione, vt ea e tenebris eruerimus, quae antehac nec nobis ipſis cognita fuerunt, nec temere apud vllum veterum reperias: tot nempe vetuſtatis veneranda monimenta, praeſertim ex antiquiſſimo Romanorum tum ciuili tum pontificio iure: item ex Regiis legibus, ex duodecim Tabulis, ex antiquis foederibus, & aliis, quae enumerare labor eſſet. Quae qui inutilia

dixerit, velim is nos doceat, quid utile vocet in literis. Si enim antiquitatis cognitio nihil prodest, non video quid nobis literae prosunt. Quod si minuta quaedam, ut vocularum quarundam explicationes occurrent, quae vidētur ad quenuis potius de plebe Grammaticorum pertinere, quam ad eū, qui serias ac seueriores literas colit: peto ab illo, ne tam leuia haec putet, ut desperet ea digna esse lectione sua. Inueniet & in illis quod discere poßit. Caeterum de utilitate huius libri nunc agere, quia declamationes non scribimus, inutile, ac superuacuum puto. Is est enim scriptor, qui omnium manibus quotidie teritur, & sine quo humanioris literaturae candidati ad perfectam Romanae antiquitatis cognitionem, quae sunt iuris nostri incunabula, peruenire non possunt. tot vetustatis thesauros, tantam copiam bonarum rerum in hoc instructißimo penu reconditam esse intelligunt. Quare celeberrimum scriptorem commendare, hoc esset plane laudare, quem nemo vituperat. Hoc unum tamē spero, quod tametsi ad eius laudem nihil addi posse praedicatione hominum videbatur, tamen non minimus ad eam cumulus accesserit ex patrocinio tuo, quod illi paro, I O A N N E S M O N L U C I, si ita tibi videtur, & si tanti facis lucubratiunculas nostras, ut illae non

tantum propter ipsum auctorem legi, quam propter te, qui eas probaueris, commendari possint. Profecto ita intelligo, ita spero, nec me fallit augurium meum: omnes virtutis ac bonarum literarum amatores, quod genus hominum ego valde veneror, vix aliter animum suum inducturos, quam bona esse, quae tibi dicamus, cum tibi, homini scilicet grauissimo, atque eloquentissimo, vberrima literarum cognitione instructissimo, rerum nostrae Galliae intelligentissimo, ac tot legationibus sub quatuor regibus felicissime functo opellam nostram, ac vigilias placuisse animaduertent. Accipe igitur mei in te amoris, atque obseruantiae pignus, non illud quidem tam perfectum, vt ad eius ornamentum nihil addi posit: certe eiusmodi, vt de amoris in te mei testimonio nihil detrahi posse videatur. Vale. Abenni in agro Iuliodunensi: X I. *Kal. Nouembr.* CIϽ IϽ LXXIV.

ΕΙΣ ΦΗΣΤΟΝ ΠΟΜ-πήϊον τὸν ὑπὸ Ἰωσήφου τοῦ Σκα-λανοῦ διορθωθέντα.

Φῆστε πεῶν ἀέθλων κλέος ἤθελε παμφάγος αἰὼν
  Πάμπαν ἀϊστῶσαι, φέγγος ἀμερσάμενος.
Πολλὰ δὲ νηλειὴς κατεδάψατο, πολλὰ δ' ἀμαυρὰ
  Θῆκε, πανωφελέων φείσατο δ' οὐ χρίτων.
Ἀλλ' ἐφάνη μουσάων ἱερώτατος ἔρνος Ἰωσὴφ
  Ἐκ Σκαλανῶν ἀχλὺν ὃς μακρὰν ἀπεσκέδασεν.
Καὶ τὰ μὲν αὖτ' ἀνέπλησε, τὰ δ' ἥρμοσεν εὖ κατὰ κόσμον,
  Ἄλλοις δ' ἀγνὸν φῶς αὖτ' ἀπέδω τὸ πάρος.
Χαῖρ' οὖν, κἂν φθιμένοις ζώεις ἔτι· καλὰ τρόπαια
  Στήσαο, Ῥωμαϊκὴν στήσαο δ' εὐφραδίην.

[redacted]

Εἰς τὸν αὐτόν.

Οὐκ οἶδ' ἤ σε μάντιν ἢ ἰητρὸν καλέοιμι,
  Ὦ Σκαλανὲ Σκαλανοῦ παῖ ξυνετὲ ξυνετοῦ.
Καὶ γὰρ ὅτι σκιόεν βίβλων βάθος ἀμφιμεταλλᾷς,
  Χρησμῳδῶν θείως, μὴ οὐ σύ γε μάντις ἔοις;
Ἠδ' ὅτι δυσιάτους βίβλων νούσους θεραπεύεις,
  Μῶν ἰητρὸς ὁμοῦ καὶ σὺ φέριστος ἔοις;
Βάῤῥων δή σέ τι μάντιν, ἰδ' ἰητρὸν ποτ' ἔδειξεν,
  Δηρὸν θεσπεσίως οὐκ ἀκέσαιο πάθος.
Ἐν Φήστῳ μέγα θαῦμα τὸ νῦν πέλεται ἰδρείης.
  Ἠῤῥώστει Βάῤῥων, Φῆστος ἅπαν δὲ θάνε.
Καὶ Βάῤῥων' ὑγίηνας· ἀτὰρ Φῆστον παλίνορσον
  Ἐς ζωὴν συγγροῦ ἤγαγες ἐκ θανάτου.

[redacted]

IN SEXTVM POMPEIVM A IOSEPHO SCALIGERO NVPER RESTITVTVM.

ILLE nouem Sextus Musis caelatus in auro,
Iam sed in aes lõgo tempore putris iens:
Ille nouem Sextus viuis mersatus in vndis,
Vix sed in integrum restituendus adhuc:
SCALIGERI nouies nuper fornace recoctus,
Et nouies rasus lima IOSEPHE tua:
Rursus in antiquum gaudet rediisse nitorem,
Anguis vt excussis laetus ab exuuiis.
Qualis Colchiacis Aeson excoctus ahenis
Dicitur exterso luxuriasse situ:
Talis & eraso iam Sextus & ipse veterno,
SCALIGERI factus Virbius alter ope,
Docti docta magis dat Iüli pignora nato,
Quem soboles sequitur non minor arte patrem.
Corporibus genitor quam praestitit arte salutem,
Hanc natus libris, non patre degenerans.

IO. AVRATVS
Poëta Regius.

FLORENTIS CHRISTIANI
AD IOSEPHVM SCALIGERVM
SVVM EPIGRAMMA.

Dum digno iunctam se postulat esse marito
Vrens Gramaticos lingua Latina procos:
Serua diu mansit Suadae Romana medulla,
Et iacuit longo paene sepulta situ.
Asserit hanc Praetor vindicta Varro, cupitque
Ducere, sed cupidum lenta senecta premit.
Verrius hoc studium Flaccus properauit, & illam
Doctus verbosis muneribus coluit.
Quae compendia dum Festus, dispendia Paulus
Infelix & opis pauper inersque facit:
Neuter coniugij tanti dignatus honore est,
Neuter subsessor, iste Lauerna fuit.
Vni SCALIGERO *dixit se nubere velle,*
Vni cui fuerint intima nota sua:
Qui partes Varronis agit, Varrone lubente,
Qui Verri & Festi, grammaticique vicem.
Non miru est Verona suo quod principe cassa est:
Optauit talem Roma diserta virum.
Salue delicium priscae IOSEPHE *loquelae,*
Barbara quo fieri vindice Roma nequit.
Viue Camenarum columen, Latijque ruentis
Tibicen, quo stat Musica scaena pede:
Nec tibi fas steriles annos sit viuere, & omnis
Miretur foetus bibliotheca tuos.

M. VERRII
FLACCI QVAE
EXTANT.

DE M. VERRIO FLACCO.

Ex Sueton. de grammaticis.

VERRIVS Flaccus libertinus docendi genere maxime inclaruit. namque ad exercitanda discentium ingenia aequaleis inter se committere solebat, proposita non solum materia, quam scriberent, sed & praemio, quod victor auferret. id erat liber aliquis antiquus, pulcher, aut rarior. Quare ab Augusto quoque nepotibus eius praeceptor electus transiit in Palatium cum tota schola. verum vt neque amplius posthac discipulum reciperet. Docuitque in atrio Catilinae domus, quae pars Palatij tunc erat, & sestertia centena in annum accepit. Decessit aetatis exactae sub Tiberio. Statuam habet Praeneste * in inferiore fori parte contra hemicyclum, in quo fastos a se ordinatos, & marmoreo parieti incisos publicarat.

* pro Vestae)

Ex eodem.

Scribonius Aphrodisius Orbilij seruus, atque discipulus, mox a Scribonia Libonis filia, quae prior Augusti vxor fuerat, redemptus, & manumissus docuit, quo Verrius, tempore. cuius etiam libros de Orthographia rescripsit non sine insectatione studiorum, morumque eius.

Ex eodem in Aug. cap. lxxxvj.

Marcum quidem Antonium, vt insanum increpat Augustus, quasi ea scribentem, quae mirentur potius homines, quam intelligant. etc. Tuque dubitas, inquit, Cimberne Annius, an Verrius Flaccus imitandi sint tibi: ita vt verbis, quae Crispus Sallustius excerpsit ex originibus Catonis, vtaris? an potius Asiaticorum oratorum inanibus sententiis verborum volubilitas in nostrum sermonem transferenda?

Ex Euseb. in Chron.

Ante obitum Augusti anno quarto Athenodorus Tarsensis stoicus philosophus, & M. Verrius Flaccus grammaticus, insignes habentur.

M. VERRII FLACCI RERVM MEMORIA DIGNARVM

LIB. I.

VERRIVS hoc libro refert, cur dicatur versus ille ex Hesiodo, Malum consilium consultori pessimum est. Statua Romae in comitio posita Horatij Coclitis fortissimi viri de caelo tacta est. Ob id fulgur piaculis luendum aruspices ex Etruria acciti inimico, atque hostili in populum Romanum animo instituerant eam rem contrariis religionibus procurare. Atque illam statuam suaserunt in inferiorem locum perperam transponi. quem sol oppositu circum vndique aliarum aedium nunquam illustraret. quod cum ita fieri persuasissent, delati ad populum, proditique sunt. & cum de perfidia confessi essent, necati sunt. constititque eam statuam perinde, vt verae rationes post compertae monebant, in locum editum subducendam, atque ita in area Vulcani sublimiori loco statuendam. Ex qua re bene, & prospere reip. cessit. Tunc igitur quod in Etruscos aruspices male consulentes animaduersum, vindicatumque fuerat: versus hic senarius scite factus, cantatusque esse pueris vrbe tota fertur. Ex Gell. lib. IV. cap. V.

INCERTI LIBRI.

PLVRIMAS prodidit Verrius mortes repentinas. Ex Plin. lib. vij. cap. liii.

Roma plurimos elephantos vidit anno quingentesimo secundo, victoria L. Metelli Pontificis in Sicilia de Poenis captos. CXLII. fuere transuecti ratibus, quas doliorum consertis ordinibus imposuerant. Verrius eos pugnasse in circo, interfectosque iaculis tradit penuria consilij: quoniam neque ali placuisset, neque donari regibus. Ex eod. lib. viij. cap. vj.

Tenuissimum muraenis tergus, contra anguillis crassius, eoque verberari solitos tradit Verrius praetextatos, & ob- Ex eodem. lib. ix. cap. xxiij.

id multam his dicit non institutam.

Ex eod. lib. xviii. ca. vii. Populum Romanum farre tantum e frumento trecentis annis vsum Verrius tradidit.

Ex eod. lib. xxviii. ca. ii. Verrius Flaccus auctores ponit, quibus credat in oppugnationibus ante omnia solitum a Romanis sacerdotibus euocari deum, cuius in tutela id oppidum esset, promittique illi eundem, aut ampliorem locum apud Romanos, cultumue.

Ex eod. lib. xxiii. ca. iii. Tunica aurea triumphasse Tarquinium Priscum Verrius tradit.

Ex eod. lib. cap. vii. Enumerat auctores Verrius, quibus credere sit necesse, Iouis ipsius simulacri faciem diebus festis minio illini solitam, triumphantumq; corpora. Sic Camillum triumphasse. Hac religione etiam nunc addi in vnguēta caenae triumphalis; & a Censoribus in primis Iouem miniādum locari.

Ex Macrob. lib. i. Verrius Flaccus ait, cum populus Ro. pestilentia laboraret; essetque responsum id accidere, quod dij despicerentur: anxiam vrbem fuisse, quia non intelligeretur oraculum: eueuisseque, vt Circensium die puer de caenaculo pompam superne despiceret, & patri referret, quo ordine secreta sacrorum in arca pilenti composita vidisset. Qui cum rem gestam senatui nunciasset; placuisse velari loca ea, qua pompa veheretur: atque ita peste sedata puerum, qui antiquitatem sortis absoluerat, togae praetextae vsum munus impetrauisse.

M. VERRII FLACCI

SATVRNVS.

Ex Macrob. lib. i. Satur. SATVRNALIORVM dies apud Graecos quoque festi habentur.

Ex eodem lib. Dilucide me de constitutione Saturnaliorum scripsisse arbitror.

Ex eodem lib. Cur autem Saturnus ipse in compedibus visatur, Verrius Flaccus causam se ignorare dicit.

Ex eodem lib. XII. Kal. Ian. feriae sunt Diuae Angeroniae, cui Pontifices in sacello Volupiae sacrum faciunt: quam Verrius Flaccus Angeroniam dici ait, quod angores, ac animorum sollicitudines propitiata depellat.

M. VERRII FLACCI

DE OBSCVRIS CATONIS

LIB. I.

LIB. II.

In eo libro ſcriptum inuentum eſt, receptitium ſeruum dici nequam, & nulli pretij, qui, cum venum eſſet datus, redhibitus ob aliquod vitium, receptuſque ſit. Propter ea, inquit, ſeruus eiuſmodi ſectari maritum, & flagitare pecuniam iubebatur. vt eo ipſo dolor maior, & contumelia grauior viro fieret, quod eum ſeruus nihili petendae pecuniae cauſa compellaret. Cum pace autem, cumque venia iſtorum, ſi qui ſunt, qui Verrij Flacci auctoritate capiuntur, dictum hoc ſit. receptitijs enim ſeruus in ea re, quam dicit Cato, aliud omnino eſt, quam Verrius ſcripſit. Ex Gell. lib. xvij. c. vi.

M. VERRII FLACCI

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE

LIB. I.

LIB. II.

LIB. III.

LIB. IIII.

Verrivs hoc libro dies, qui ſunt poſtridie Kalendas, Ex Gell. lib. v. cap. xvii.

Nonas, Idus, quos vulgus imperite nefastos dicit: propter hanc causam dictos, habitosque atros esse scribit. Vrbe, inquit, a Gallis Senonibus recuperata L. Atilius in senatu verba fecit, Q. Sulpitium TR. MIL. ad Alliam aduersus Gallos pugnaturum, rem diuinam dimicandi gratia postridie Idus fecisse: tum exercitum populi Romani occidione occisum. & post diem tertium eius diei vrbem praeter Capitolium captam esse. Compluresque alij senatores recordari sese dixerunt, quotiens belli gerendi gratia res diuina postridie Kalendas, Nonas, Idus a magistratu populi Romani facta esset: eius belli proximo deinceps praelio reipublicae malam gestam esse. Tum senatus eam rem ad Pontifices reiecit, vt ipsi, quod videretur, statuerent. Pontifices decreuerunt nullum iis diebus sacrificium recte futurum.

Ex Gell. lib. v. cap. XVIII Historiam ab annalibus quidam differre eo putat, quod, cum vtrumque sit rerum gestarum narratio; earum tamen proprie rerum sit historia, quibus rebus gerendis interfuerit is, qui narret: eamque esse opinionem quorundam Verrius refert. Ac se quidem dubitare super ea re dicit. Posse autem videri putat nonnihil esse rationis in ea opinione. quod historia Graece significat rerũ cognitionem praesentium. Sed nos audire soliti sumus, annales omnino id esse, quod historiae sint: historias non omnino esse id, quod annales sint.

LIB. V.

Ex Festo, verbo Salua res est. SALVA *res est, dum saltat senex*, quare parasiti Apollinis in scaena dictitent, causam Verrius in libro quinto, quorum prima est P littera, reddidit. Quod C. Sulpicio, C. Fuluio Consulibus &c. At in hoc libro refert Sinnij Capitonis verba &c. Quam inconstantiam Verrij nostri non sine rubore rettuli.

LIB. VI.

BELLITVDINEM ficut magnitudinem Verrius (alias Varus) dixit. Ex Festo vel Paulo.

Impetum, industrium, indulgentem perinde composita ait Verrius, atque impunis, & immunis, mihi non satis persuadet. Ex eodem.

Mamphula appellatur panis Syriaci genus, quod, vt ait Verrius, in clibano ante, quam percoquatur, decidit in carbones, cineremque &c. Ex eodem.

Mater Matuta, manes, mane, matrimonium, materfamiliae, matertera, matrices, materiae dictae videntur, vt ait Verrius; quia sint bona &c. Ex eodem.

Matronae a magistratibus non summouebantur &c. quam ob causam ait Verrius . . . . nec viri earum sedentes cum vxoribus in vehiculo, descendere cogebantur. Ex Festo, & Paulo.

Mendicum dici Verrius putat a mente eius, quem fefellerit fortuna; vel quod precetur quemque; vt vitae suae medeatur cibo. Ex eodem.

Metaphoram quam Graeci vocant, nos tralationem, id est domo mutuatum verbum, quo vtimur, inquit Verrius, &c. Ex eodem.

Naucum ait Ateius Philologus poni pro nugis. &c. Quidam nucis iuglandis, quam Verrius iuglandam vocat, medium, velut dissepimentum. &c. Ex eodem.

Occare, & occatorem Verrius putat dictum ab occaedendo, quod caedat grandis globos terrae. cum Cicero venustissime dicat ab occaecando fruges satas. Ex eodem.

Orcum quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum vragum, &c. sed nihil affert exemplorum &c. Ex eodem.

Oscos, quos dicimus, ait Verrius Opscos antea dictos teste Ennio, cum dicat: De muris res gerit Opscus. Adiicit etiam, quod stuprum inõceſſae libidinis obscena dicantur ab eius gentis consuetudine inducta. Quod verum esse non satis adducor &c. Ex eodem.

Pedum est quidem baculum incuruum &c. Sed in eo versu, qui est in Iphigenia Ennij, Procede, gradum proferre pedum, nitere. cessas? id ipsum iaculum significari cum ait Verrius, mirari satis non possum. &c. Ex eodem.

Ex eodem. Percunctatio pro interrogatione dicta videtur ex nautico vsu etc. ob quam causam ait Verrius etiam secundam syllabam per O solere scribi. Mihi id falsum videtur. etc

Ex eodem. Piari eos, veluti proprio verbo ait Verrius, qui parum sint animati etc.

Ex eodem. Pictor Zeusis risu mortuus, dum ridet effuse pictam a se anum γραιῶ. Cur hoc loco relatum sit a Verrio, cum de significatu verborum scribere propositum habuerit, equidem non video. etc.

Ex eodem. Praedia rursus Verrius vocari ait ea remedia, quae data Caecilia etc. ea vocari ait, quod mala prohibeant.

Ex eodem. Praerogatiuae centuriae dicuntur etc. Verrius probabilius iudicat esse, vt cum essent designati a praerogatiuis in sermonem res veniret etc.

Ex eodem. Profanum, quod non est fanum etc. vt Verrius etc. cuius opinionem neque in hoc, neque in aliis compluribus refutare minime necesse est. Cum propositum habeam ex tanto librorum eius numero intermortua iam, & sepulta verba, atque ipso saepe confitente nullius vsus, atque auctoritatis praeterire: & reliqua quam breuissime redigere in libros admodum paucos. Ea autem, de quibus dissentio, & aperte, & breuiter, vt sciero, scripta in his libris meis inuenientur, inscribuntur: PRISCORVM VERBORVM CVM EXEMPLIS.

Ex eodem. Quatere suspensum, & vicinum rei alicuius motum significat: non, vt Verrius putat, ferire etc.

Ex eodem. Refert cum dicimus, errare nos ait Verrius. esse enim rectum Rei fert etc. sed esse iam vsu possessum.

Ex eodem. Repagula sunt, vt Verrius ait, quae patefaciundi gratia ita figuntur, vt ex contrario quae oppangantur, etc.

Ex eodem. Repastinari ager is dicitur, vt Verrius existimat, cuius natura mutatur fodiendo etc.

Ex eodem. Repudium Verrius ait dictum, quod fit ob rem pudendam. etc.

Ex eodem. Rhegium appellare oportere ait Verrius id municipiũ, quod in freto e regione Siciliae est etc.

Ex eodem. Romuliam tribum etc. . . nisse ait Verrius . . . etc.

Ex eodem. Ruscum est, vt ait Verrius, amplius paullo herba, & exilius virgultis etc.

Ex eodem. Sacram viam quidam appellatam esse existimant etc.

nec appellari debere ait Verrius, ſed diſiunćte, vt ceteras vias Flaminiam, Appiam, Latinam: vt ne nouam viam quidem. etc.

Salicem Verrius virgulti genus non arboris dicit, & ridicule interpretatur. dictum, quod ea celeritate creſcat, vt ſalire videatur. Ex eodem.

Salinum in menſa pro aquali ſolitum eſſe poni ait cum patella: quia nihil aliud ſit ſal, quam aqua. Ex eodem.

Sas Verrius putat ſignificare eas, auctore Ennio. etc. cum ſuas magis videatur ſignificare. etc. Ex eodem.

Satis verbum Verrio melius fuit praeterire, vt mihi videtur, quam tam abſurdas opiniones ſuas de eo recitare, quas ſciens praeterij, tam Hercules, quam de ſcabro, quod proximum ſequebatur. Ex eodem.

Scraptae dicebantur nugatoriae, ac deſpiciēdae mulieres, vt ait Verrius, ab iis, quae ſcrea iidem appellabant etc. Ex eodem.

Scurrae vocabulum Verrius ineptiſſime aut ex Graeco tractum ait, quod eſt σκυρράζειν, aut a ſequendo, cui magis adſentitur etc. Ex eodem.

Senonas Gallos Verrius ait exiſtimare appellari, quia noui venerint etc. Ex eodem.

Serilla Verrius appellari putat nauigia Iſtrica etc. cum περιφραστικῶς, & ficto vocabulo vſus ſit etc. Ex eodem.

Sertorem quidam putant dictum a preudendo etc. quod totum Verrius ἀπιθάνως introduxit. Ex eodem.

Silicernium Verrius exiſtimat etc. Ex eodem.

Solea, vt ait Verrius, eſt non ſolum ea, quae ſolo pedis ſubiicitur; ſed etiam pro materia robuſta etc. Ex eodem.

Solida ſella etc. . . . . bant inquit Verrius, quod . . . . abſurde, vt mihi videtur, etc. Ex eodem.

Solla appellantur ſedilia etc. quae, vt ait Verrius, omnia dicta ſunt a ſollo etc. Ex eodem.

Spondere Verrius putat dictum, quod ſponte ſua, id eſt voluntate, promittatur. Deinde oblitus inferiore capite ſponſum & ſponſam ex Graeco dictam ait. etc. Ex eodem.

Stellionem g . . . . . . Verrius dic . . . etc. Ex eodem.

Stipatores ait dictos a ſtipe etc. Ex eodem.

Suburam Verrius alio libro a pago Succuſano dictam ait: hoc vero maxime probat eorum auctoritate etc. Ex eodem.

Superuacaneum u . . . . cludit Verrius Ex eodem.

ab u . . . etc.

Ex eodem. Taenias Graecam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitis honorati etc.

Ex eodem. Talionis mentionem fieri in duodecim ait Verrius etc. neque id, quid significet, indicat; puto quia notum est etc.

Ex eodem. Taminia, vua siluestris generis videtur Verrio dicta, quae tam mira sit, quam minium.

Ex eodem. Tarquitias scalas etc. appellatas esse ait vulgo existimari Verrius.

Ex eodem. Tartarino cum dixit Ennius, horrendo, & terribili Verrius vult accipi. a Tartaro, qui locus apud inferos.

Ex eodem. Tentipellium Artorius putat esse calciamentum etc. Titinium ait Verrius existimare id medicamentum esse etc. cum ille ξενικῶς dixerit.

Ex eodem. Tonsillam esse Verrius ait palum dolatum etc.

Ex eodem. Tumultum dici ait Verrius, qui ab aliis oriatur, quam ab Italicis, & Gallicis hostibus etc.

Ex eodem. Turrhenos Etruscos appellari solitos ait Verrius, a Turrheno duce Lydorum etc.

Ex eodem. Vacertam Verrius, & alij complures vocari dicunt, stipitem, ad quem equos solebant religare.

Ex eodem. Vineae, vt Verrius praecipit, quod vini feraces sint. etc.

M. VERRII FLACCI

EPISTVLAE.

NAM crebro in antiquis lectionibus inuenitur, sicut in epistulis probat Verrius Flaccus exemplis, auctoritate, ratione dicens in aduerbiis pro V, O plerumque maiores ponere consuetos. & sic pro Huc Hoc, veteres dicere solebant, sicut pro illuc, illo dicimus. Ex Seruio lib. viij. Aen.

M. VERRII FLACCI

CARMINA.

Ex Prisc. lib. viii.

BLANDITIVSQ. labor molli curabitur arte.

INCERTA VERRII FLACCI.

SAEVITIAQ. eorum abominaretur ab hominibus. Ex Prisc. li. viij.

Festinat a fando dicitur: quoniam isti ignauiores, qui nihil perficere possunt, plus verborum, quam operae habent. Sed id nimis coactum, atque absurdum videtur, inquit Gellius. Ex Gell. lib. xvi. cap. xiiii.

Caper ostendit de dubiis generibus Verrium Flaccum posuisse alecem hanc dicens. Ex Prisc. lib. vi.

Alicam sine aspiratione dictam Verrius tradit, & sic multi dixerunt. Ex Charis. lib. i.

Helenius Acron Verrium dici errare, qui putat hos ambo dici debere. Ex eodem. lib.

Amoena loca Varro dicta ait, eo quod solum amorem praestent,& ad se amanda alliciant. Verrius Flaccus, quod sine munere sint,nec quidquam his officiat:quasi amunia, hoc est sine fructu, vnde nullus fructus exsoluitur. inde etiam nihil praestantes immunes vocantur. Ex Isid. lib. xiiii. ca. viii. etym.

Non negat Verrius Flaccus Kal. Apr. postea constitutum, vt matronae Veneri sacrum facerent. Ex Macrob. lib. i. Satur.

Nonnulli etiam ex participiis putauerunt talia figurari. vt Verrius Flaccus, qui ab eo, quod est audens, audenter. Ex Charis. lib. ii.

Camara dicuntur, vt Verrius Flaccus adfirmat, non camera per E. Sed Lucretius cameraeque caminis ex cratibus: etiam cameram dici posse ostendit. Ex eodem lib. i.

Incohaui ab incoho dicendum putat Iulius Modestus: quia sit compositum a caho initio rerum, quod Verrius (&) Flaccus in postrema syllaba aspirandum probauerunt.* Cohum enim apud veteres mundum significat. Ex Diome. lib. i. * probauit)

Clunes Verrius Flaccus masculino genere dici probat, quoniam in IS syllaba terminata omnia carentia nominatiuo singulari masculina sunt. vt panis, ciuis, crinis, & similia. Ex Charis. lib. i.

Diligente. Verrius Flaccus, inquit Plinius, eorum nominum, quae NS finiuntur, casu nominatiuo, ablatiuus in E dirigendus est. Ex eod. lib.

Differt fatigatus a fesso, vt Verrius ait, quod fatigatus, cum quis per alium laborare compellitur: fessus vero, cum Ex Diome. lib. i.

quis labore deficit, vt lassus.

ex Lact. lib. I. cap. xx. Nec hanc solum Romani meretricem colunt, sed Faulam quoq;, quam Herculis scortum fuisse Verrius scribit.

ex Charis. lib. I. Verrius Flaccus sic distinxit: modica esse labra, labia immodica, & inde Labiones * dici. *Labeones)

ex eod. lib. Verrius lacte pro lac dicit.

ex Velio Longo de Orthog. Nonnulli synalephas quoque circa obseruandam scriptionem existimauerant. sicut Verrius Flaccus. vt vbicumque prima vox M littera finiretur, sequens a vocali inciperet; M non tota, sed pars illius prior tantum scriberetur, vt appareret exprimi non debere.

ex Charis. lib I. Manibias per duo I dicendum, quia sunt a manibus, vt putat Verrius. sed & manubiae per V dici possunt.

ex eodem. Nomenclator sine V dicitur, vt Verrius ait, velut nominis calator.

ex eodem. Panis genitiuo plurali panum Verrius dixit.

ex eodem. Polenta dici debet per O, cuius rei Verrius Flaccus rationem * * * vsus omnium poliatur.

ex eodem. Cum autem quid hoc est hominis quaeritur, inquit, de alicuius quaero hominis qualitate * qui necesse sit * hic masculine dicendus est, vt Verrius ait. quoniam neutra in I & in VS non exeunt.

ex eodem. Sal neutro genere Verrio etiam placuit.

ex eodem. lib. ij. Porphyrio ex Verrio & Festo, in auguralibus, inquit, libris ita est, SANE SANCTEQVE.

ex Gel. lib. xviij. c. vii. Verrij Flacci scripta ad hoc genus quaestionis pertinentia haec fuerunt. Senatum dici & pro loco, & pro hominibus. ciuitatem & pro loco, & oppido: & pro iure quoque hominum, & pro hominum multitudine. tribus quoque & decurias dici, & pro loco, & pro iure, & pro hominibus. concionem autem tria significare, locum, suggestumque vnde verba fierent: item significare coetū populi adsistentis: item orationem ipsam, quae ad populum diceretur.

ex Velio Longo de Orthogr. Verrio Flacco videtur eandem esse apud nos V litteram, quae apud Graecos Y. namque his exemplis argumentatur. quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum. quam illi κυπάρισσον, nos cupressum. illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. nec non ex eiusmodi Theseus, Menoeceus, Peleus, & similibus adfirmat.

ex eodem. X, & Z Verrio Flacco placet mutas esse: quoniam a

mutis incipiant, vna a C, altera a P * quod si quos mouet, quod in semiuocalem desinant: sciant, inquit, Z litteram sic scribi ab iis, qui putant illam ex C & D * constare, vt sine dubio muta finiatur.

Ex Verrio Flacco Plinij lib. III. VII. VIII. XIV. XV. XVIII. XXVIII. XXIX. XXXIII. XXXIV. XXXV. Ex Plin. lib. I. de nat. hi.

EPISTOLA PAVLI AD CAROLVM REGEM.

LARGITATIS *munere, sapientia, potentiaque præfulgido Domino Regi Carolo Regum sublimißimo Paulus vltimus seruulus. Cupiens aliquid vestris bibliothecis addere, quia ex proprio parum valeo, necessario ex alieno mutuaui. Festus denique Pompeius Romanis studiis affatim eruditus, tam sermonum abditorum, quam etiam quarũdam caussarum origines aperiẽs, opus suum ad viginti vsque prolixa volumina extendit. ex qua ego prolixitate superflua quæq;, & minus necessaria prætergrediẽs, & quædam abstrusa penitus stilo proprio enucleãs, ita vt erãt posita relinquẽs, hoc vestræ celsitudini legendũ compendio obtuli. In cuius rei, si tamen lectũ ire nõ dedignabimini, quædam secundũ artem, quædam iuxta etymologiam posita nõ inconueniẽter inuenietis, & præcipue ciuitatis vestræ Romulæ, viarũ, portarũ, montium, locorũ, tribuum vocabula diserta reperietis, ritus præterea gentiliũ, & cõsuetudines, varias dictiones quoque poetis, & historiographis familiares, quas in suis opusculis frequẽtius posuere. quod exiguitatis meæ munusculũ si sagax, & subtilißimũ vestrũ ingeniũ nõ vsquequaque reppulerit, tenuitatem meam, vita comite, ad potiora excitabit.*

SEX. POMPEI FESTI DE VERBORVM SIGNIFICATIONE,

LIBRI XX.

BIBLIOT. NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ABACTI magiſtratus dicebantur, qui coacti depoſuerant imperium.

Abalienatus dicitur, quem quis a ſe remouerit.

Abambulantes, abſcedentes.

Abarcet, prohibet.

Abauus dicitur, quia abeſt ab auo, & eſt auus aui.

Abditiui, abortiui.

Abemito ſignificat demito, vel auferto. emere enim antiqui dicebant pro accipere.

Abgregare, eſt ab grege ducere: adgregare, ad gregem ducere: ſegregare, ex pluribus gregibus partes ſeducere. vnde & egregius dicitur e grege lectus. quorum verborum frequens vſus non mirum ſi ex pecoribus pendet; cum apud antiquos opes, & patrimonia ex his praecipue conſtiterint. vt adhuc etiam pecunias, & peculia dicimus.

Abietaria negotia dicebantur, quam materiam nunc dicimus, videlicet ab abietibus coemendis.

Abiiſſe, pro adiiſſe dicebant.

Abitionem antiqui dicebant mortem.

Abnutare, ſaepe abnuere.

Ab oloes dicebant, pro ab illis. antiqui enim litteram non geminabant.

Aborigines appellati ſunt, quod errantes conuenerint in agrum, qui nunc eſt populi Romani. fuit enim gens antiquiſſima Italiae.

Abortum grauidae mulieris dicitur, quod non ſit tempeſtiue ortum.

Abrogare, infirmare.

Abs praepoſitio a Graeco deducitur ἀψ. ſignificat autem retractionem in partem poſteriorem.

ACERATVM lutum, cum paleis mixtum.

Acerra, ara, quae ante mortuum poni ſolebat. in qua odores incendebantur. alij dicunt arculam eſſe thurariam, ſcilicet vbi thus reponebant.

Acetare dicebant, quod nunc dicimus agitare.

Acieris, securis aerea, qua in sacrificiis vtebantur sacerdotes.

Acies, Acumen, Acus, & Acuere dicuntur ab ἀκόνη, quam Latine dicimus cotem.

Aclassis tunica, ab humeris non consuta.

* Aerumaeruma.

Acrumaeruma* vtensilia ampliora.

Actus, modo significat in comoediis, & tragoediis certa spatia canticorũ: modo iter inter vicinos quattuor pedũ latum: modo in geometrica minorem partem iugeri, id est centum viginti pedum: modo motum corporis, vt histrionum & saltatorum, qui etiam ex hoc ipso actuosi dicuntur.

Acupedius dicebatur, cui praecipuum erat in currendo acumen pedum.

* substernẽdum) " eodem primo.)

Acus palea est. Varro rerum rusticarum tertio: acus substruendum * parturientibus. acus in area excutitur. Idem in eodem. primo" argillam mixtam acere.

Acus dicitur, qua sarcinatrix, vel etiam ornatrix vtitur. paleae etiam quaedam de frumento acus dicuntur. exercitus quoque instructio; quod ea pars militum vehementissima est ad hostem vulnerandum acumine telorum. totum autem ex Graeco sermone trahitur; cum sarcire apud illos ἀκέσασθαι dicitur.

AD, aut proprie personam significat, vt Eo ad Pompeium: aut locum, vt Abiit ad theatrum.

Adagia, ad agendum apta.

Adasia, ouis vetula recentis partus.

Adaxint, adegerint.

Adcensi dicebantur, qui in locum mortuorũ militum subito subrogabãtur; dicti ita, quia ad censum adiiciebantur.

Addicere est proprie idem dicere, & approbare dicendo. alias addicere damnare est.

* dubium

Addubanum, Danubium.*

Addues, addideris.

Adeo duas habet significationes. nam cum prima acuta effertur, idem significat, quod accedo. vt cũ dicimus Adeo praetorem. cum autem secunda; id est quod vsque eo; non quidem secundum rationem; quia ad praepositio accusatiuis accommodata est: sed vetusta quadam loquendi consuetudine.

Ad exitam aetatem, ad vltimam aetatem.

Adfabrum, fabrefactum.

Adfatim dictum a copia fandi, siue abundanter. Liuius: Adfatim edi, bibi, lusi. Terentius adfatim dixit pro eo, quod est, ad lassitudinem.

Adfectare est pronum animum ad faciendum habere.

Adfines, in agris vicini, siue consanguinitate coniuncti.

Adgrettus. apud Ennium adgrettus fari, pro eo quod est adgressus ponitur. quod verbum versit a Graeco ἄγει.

Adigas, dare cogas.

Aditiculum, paruum aditum.

Adlecti dicebantur apud Romanos, qui propter inopiam ex equestri ordine in senatorum sunt numero adsumpti: nam patres dicuntur, qui sunt patricij generis: conscripti, qui in senatu sunt scriptis adnotati.

Adlicit est, perducit aliquem in rem. dictum a verbo lacit, id est decipit. Hinc descendit inlicere, & oblectare, id est frustrantem inducere.

Adliuescit, liuere incipit, hoc est liuidum fieri.

Admissiuae aues dicebantur ab auguribus, quae consulentem iuberent.* *Iuuarent)

Adnictat,* saepe, & leuiter oculo annuit. Naeuius in Tarentilla: alij adnutat, alij adnictat, alium amat, alium tenet. *Adnutat

Adolescit a Graeco ἀδολεχῶ,* id est adcresco, venit. vnde fiunt adultus, adolescens, altare; eo quod in illo ignis excrescit; & exoletus, qui excessit olescendi, id est crescendi modum; & inoleuit, id est creuit. *ἀλίζω

Adoptatitius* ex adoptato filio natus. *Adoptiuus

Ador farris genus, edor quondam appellatum, ab edendo; vel quod aduratur, vt fiat tostum. vnde in sacrificio mola salsa efficitur.

Adorare apud antiquos significabat agere. vnde & legati oratores dicuntur: quia mandata populi agunt.

Adoream laudem, siue gloriam dicebant: quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret.

Adpromissor est, qui quod suo nomine promisit, idem pro altero quoque promittit.

Adrumauit, rumorem fecit, siue commurmuratus est. quod verbum quidam a rumine, id est parte gutturis

putant deduci.

Adſciſcere eſt adiungere, vel adſumere.

Adſcripti dicebantur, qui in colonias nomina dediſſent, vt eſſent coloni.

Adſcriptitij, veluti quidam ſcripti dicebantur; qui ſupplendis legionibus adſcribebantur. hos & adcenſos dicebāt: quod ad legionum cenſum eſſent adſcripti. quidam velatos, quod veſtiti inermes ſequerentur exercitum. nonnulli ferentarios, quod fundis lapidibuſque praeliaturi ea modo ferrent, quae in hoſtes iacerent. alij rorarios, quod id genus hominum ante, quam acies coirent, in modum rorantis tempeſtatis dimicaret.

* Adfectata — Adſectata * femina vel in bonam partem dicitur, velut honorata: vel in malam; quaſi ad extremum periculum adducta.

Adſerere manu eſt admouere. quod ea quoque, quae in terram dimittuntur, ſeri dicuntur. vnde etiam ſerae appellantur, quia foribus admotae opponuntur * defixae poſtibus; quem ad modum ea, quae terrae inſeruntur. — *apponũtur

Adſidelae, menſae vocantur, ad quas ſedentes flamines ſacra faciunt.

Adſiduus dicitur, qui in ea re, quam frequenter agit, quaſi conſediſſe videatur. alij adſiduum locupletem; quaſi multorum aſſium dictum putarunt. alij eum, qui ſumptu proprio militabat; ab aſſe dando vocatum exiſtimarunt.

Adſipere, & praeſipere dicebant antiqui a ſapiendo. ſicut nos quoque modo dicimus ab aequo iniquum: a quaerendo inquirere.

Adſtaſſent, ſtatuerunt.

Adtegrare eſt, vinum in ſacrificiis augere. integrare enim, & adtegrare minus factum, eſt in ſtatutum redigere.

Adteſtata dicebantur fulgura, quae iterato fiebant, videlicet ſignificationem priorum adteſtantia.

Adtritum, & tritum ex Graeco deſcendit: quia illi veſtem tritam τριβώνιον * appellant. — * τρίβωνας

Adtubernalis, habitator continuae tabernae. quod genus domicilij antiquiſſimũ Romanis fuiſſe teſtimonio ſunt exterae gentes, quae adhuc tabulatis habitant aedificiis. vnde etiam tecta caſtrenſia, quamuis pellibus con-

tegantur, tabernacula tamen dicuntur.

Aduelitatio iactatio quaedam verborum figurata ab hastis velitaribus. velites dicuntur expediti milites, quasi volites, id est volantes.

Aduersus aut contrarium significat; aut idem, quod erga.

Adulari est compositum ex accedendo, & adludendo.

Adulter, & adultera dicũtur; quia & ille ad alteram, & haec ad alterum se conferunt.

Adulterina signa dicuntur alienis anulis facta.

Aduocitat, saepe aduocat.

Aduosem, aduersarium, hostem.

AE syllabam antiqui Graeca consuetudine per AI scribebant. vt aulai, pictai, musai.

Aedilis initio dictus est magistratus, qui aedium non tantum sacrarum, sed etiam priuatarum curam gerebat. postea hoc nomen & ad magistratus translatum est. Dictus est autem Aedilis, quod facilis ad eum plebi aditus esset. sed & Aedilatus dicebatur eadem dignitas; sicut pontificatus, magistratus.

Aedis, domicilium in edito positum, simplex, atque vnius aditus. siue ideo aedis dicitur, quod in ea aeuum degatur, quod Graece αἰὼν * vocatur. itaque aedificare, cum *αἰῶνα sit proprie aedem facere, ponitur tamen pro omni genere constructionis καταχρηστικῶς.

Aeditimus, aedis intimus.

Aedituus, sacrae aedis tuitor.* id est curam agens. *tutor

Aegaeum mare appellatur, quod crebrae in eo sint insulae; vt procul aspicientibus species caprarum videantur. siue quod in eo Aegaea * Amazonum Regina perierit. siue *Aege quod in eo Aegeus pater Thesei se praecipitauerit.

Aegrum ex Graeco αἰγρὸν appellatur. a quibusdam putatur a voce doloris appellari: quod est αἶ αἶ.

Aegyptinos, Aethiopas.

Aemidum, tumidum.* *timidum

Aemiliam gentem appellatam dicunt a Mamerco Pythagorae philosophi filio; cui propter vnicam humanitatem cognomen fuerit Aemilos. alij, quod ab Ascanio descendat, qui duos habuit filios Iulum, & Aemilon.

Aenariam appellauere locum, vbi Aeneas classem a Troia veniens appulit.

Aenatores cornicines dicuntur, id est cornu canentes.

* fit Aeneolum, quod ex aere fit * dicimus.

Aenesi dicti sunt comites Aeneae.

Aenulum, vas ex aere paruum.

Aequidiale apud antiquos dictum est, quod nunc dicimus aequinoctiale. quia nox diei potius, quam dies nocti adnumerari debet. Graeci quoque in hoc consentiunt ἰση-μερίαν, id est aequidiale, dicentes.

Aequilauium significat ex toto dimidium. dictum a lauatione lanae, quae dicitur aequilauio redire, cum dimidium decidit sordibus.

Aerarij Tribuni a tribuendo aere sunt appellati. Aerarium sane populus Romanus in aede Saturni habuit.

Aeribus pluraliter ab aere, id est aeramento dicit Cato.

Aerosam appellauerunt antiqui insulam Cyprum; quod in ea plurimum aeris nascatur.

Aerumnulas Plautus refert furcillas, quibus religatas sarcinas viatores gerebant. quarum vsum quia C. Marius rettulit, muli Mariani postea appellabantur. itaque aerumnae labores honerosos significant. siue, a Graeco sermone deducuntur. nam αἴρειν Graece, Latine tollere dicitur.

Aeruscare, aera vndique, id est pecunias, colligere.

Aestimata poena ab antiquis ab aere dicta est. qui eam aestimauerunt aere: ouem decussi, bouem centussi, hoc est decem & centum assibus.

Aestimias, aestimationes.

Aestuaria sunt omnia, qua mare vicissim tum accidit, tum recedit.

AGASONES equos agentes, id est minantes.

Agea via in naui dicta, quod in ea maxima quaeque res agi solet.

Agedum significat age modo. est enim adhortantis sermo.

Agere modo significat ante se pellere, id est minare. Vergilius; & potum pastas age Tityre. modo significat iurgari: vt cum dicimus, agit cum eo furti. modo rependere: vt

* indicare cum dicimus, gratias ago. modo verbis indicare: * vt cum dicimus causam ago. quin etiam si accessit gestus, & vultus quidam decor: vt cum scaenici agere dicuntur.

* quo Agina est, qua * inseritur scapus trutinae. id est in quo foramine trutina se vertit. vnde aginatores dicuntur, qui

pario lucro mouentur.

Agnus dicitur a Graeco ἀγνὸς, quod significat castum. eo quod sit hostia pura,& immolationi apta. Agnus ex Graeco ἀμνὸς deducitur. quod nomen apud maiores communis erat generis, sicut & lupus, quod venit ex Graeco λύκος.

Agolum, pastorale baculum, quo pecudes aguntur.

Agonias, hostias putabant ab agendo dictas.

Agonium dies appellabatur, quo rex hostiam immolabat. hostiam enim antiqui agoniam vocabant. Agonium etiam putabant deum dici praesidentem rebus agendis: Agonalia eius festiuitatem. siue quia agones dicebant montes: Agonia sacrificia, quae fiebant in monte. hinc Romae mons Quirinalis Aegonis, * & collina porta Aegonẽsis.* Agonium id est ludum. ob hoc dictum, quia locus in quo ludi initio facti sunt, fuerit sine angulo. cuius festa Agonalia dicebantur.

* Agonus

* Agonensis

ALBEGMINA partes extorum, quae diis immolabant.

Albesia scuta dicebantur, quibus Albenses, qui sunt Marsi generis, vsi sunt. haec eadem decumana vocabantur, quod essent amplissima, vt decumani fluctus.

Albiona ager trans Tiberim dicitur, a luco Albionarum: quo loco bos alba sacrificabatur.

Albogalerus a galea nominatus. est enim pileum capitis, quo Diales flamines, idest sacerdotes Iouis vtebantur. fiebat enim ex hostia alba Ioui caesa: cui adfigebatur apex virgula oleagina.

Albula Tiberis fluuius dictus ab albo aquae colore. Tiberis autem a Tiberio* Siluio rege Albanorum: quod is in eo extinctus est.

* Tiberino

Album, quod nos dicimus, a Graeco, quod est ἄλφον, est appellatum. Sabini tamen alpum dixerũt. vnde credi potest nomen Alpium a candore niuium vocitatum.

Alcedo dicebatur ab antiquis pro halcyone. vt pro Ganymede Catamitus: pro Nilo Melo.

Alebria, bene alentia.

Aleonem, aleatorem. Naeuius: pessimorum pessime, audax, ganeo, lurco,* aleo.

* Instro,

Aletudo, corporis pinguedo.

Alga, herba, quã mare ad littus proiicit. Vergilius in Buco-

licis: Proiecta vilior alga.

Algeo ex Graeco ἀλγῶ dicitur, id est doleo. vt sit frigus, dolor quidam membrorum rigore coniectus.*

* collectus)

Alica dicitur, quod alit corpus.

Alicariae meretrices appellabantur in Campania solitae ante pistrina alicariorum versari quaestus gratia. sicut hae,* quae ante stabula sedebant, dicebantur prostibulae.

* eae)

Alienatus, qui alienus est factus.

Alimodi pro aliusmodi.

Aliorsum, & illorsum, sicut introrsum dixit Cato.

Ali rei dixit Plautus pro eo, quod est aliae rei.

Alites volatu auspicia facientes istae putabantur: buteo, sanqualis, immusculus, aquila, vulturius.

Aliuta antiqui dicebant pro aliter, ex Graeco ἄλλη vel ἄλλως transferentes. Hinc est illud in legibus Numae Pompilij: SI QVIS ALIVTA FAXIT, IPSOS IOVI SACER ESTO.

* Allex

Allus,* pollex scandens proximum digitum: quod velut insiluisse in alium videatur. quod Graece dicitur ἄλλιξ.

Alliensis dies dicebatur apud Romanos obscoenissimi ominis. ab Allia fluuio scilicet, vbi Romanus fusus a Gallis exercitus est.

Alma, sancta, siue pulchra; vel alens: ab alendo scilicet.

Almities habitus almarum rerum.

Altaria sunt, in quibus ignis adoletur. Altaria ab altitudine dicta sunt. quod antiqui diis superis in aedificiis a terra exaltatis sacra faciebant: diis terrestribus in terra: diis infernalibus in effossa terra.

Altellus Romulus dicebatur, quasi altus in tellure: vel quod tellurem suam aleret: siue quod aleretur telis: vel quod a Tatio Sabinorum rege postulatus sit in colloquio pacis; & alternis vicibus audierit, locutusque fuerit. sicut enim fit diminutiue a macro macellus,* a vafro vafellus; ita ab alterno altellus.

* a Marco Marcellus

Alter, & pro non bono ponitur; vt in auguriis altera cum appellatur auis, quae vtique prospera non est. sic alter nonnumquam pro aduerso dicitur, & malo.

Alteras ponebant pro eo, quod est aduerbium alias.

Altercatio, iurgatio.

Alternatio, per vices successio.

Alterplicem, duplicem.

Alterta, * alterutra. * Alterrra.

Alterum Sinnius ait idem significare, quod apud Graecos ἕτερον· Quidã vero ex vtroq; esse cõpositũ ἄλλος,& ἕτερος·

Altum proprie mare profundum.

Altus ab alendo dictus: alias ab altitudine.

Alucinatio, erratio.

Alueolum, tabula aleatoria.

Aluméto pro Laumedõte a veteribus Romanis nec dũ adsuetis Graecae linguae dictũ est. sic Melo pro Nilo ,.Catamitus pro Ganymede: Alphius pro Alpheo dicebatur.

Aluus venter feminae, ab alendo dicta est.

AM praepositio loquelaris significat circum. vnde supra * seruus ambactus, id est circumactus dicitur. * infra

Amasso, amauero.

Amatio * ab amore denominatum. * Amutio

Ambactus apud Ennium lingua gallica actus * dicitur. * seruus

Ambaruales hostiae appellabãtur, quae pro aruis (a duob⁹ fratribus* sacrificabãtur. Ambarualis hostia est, quae rei diuinae causa circũ arua ducitur ab iis qui pro frugib⁹ faciũt. * ac frugibus)

Ambaxioqui, circum euntes cateruatim.

Ambegni bos, & veruex appellabantur, cum ad eorum vtraque latera agni in sacrificium ducebantur.

Ambest ita tertiae personae verbum est, vt nullam aliam habeat declinationem.

Ambidens siue bidens ouis appellabatur, quae superioribus, & inferioribus est dentibus.

Ambiguum est, quod in ambas agi partes animo potest. huiusmodi apud Graecos ἀμφίβολον dicitur.

Ambitio est ipsa actio ambientis.

Ambitus proprie dicitur inter vicinorum aedificia locus duorum pedum, & semipedis ad circum eũdi facultatem relictus. ex quo etiam honoris ambitus dici coeptus est a circum eundo, supplicandoque. Ambitus proprie dicitur circuitus aedificiorum patẽs in latitudinem pedes duos, & semissem; in longitudinem idem, quod aedificium. sed & eodem vocabulo crimen auaritiae, vel adfectati honoris appellatur.

Ambo ex Graeco dictum* videtur, quod illi ἄμφω dicunt. * ductum.

Ambrices regulae, *quae transuersae asseribus, & tegulis interponuntur. * tegulae,

Ambrones fuerunt gens quaedã Gallica, qui subita inundatione maris, cum amisissent sedes suas, rapinis, & praedationibus se suosque alere coeperunt. eos, & Cimbros, Teutonosque C. Marius deleuit. ex quo tractum est, vt turpis vitae homines Ambrones dicerentur.

Ambulacra, ambulationes.

Amburbiales hostiae dicebantur, quae circum terminos vrbis Romae ducebantur.

Ambustus, circum vstus.

Amenta, quibus, vt mitti possint, vinciuntur iacula, siue solearum lora. ex Graeco, quod est ἄμματα, sic appellata. vel quia aptantes ea ad mentum trahunt.

Ameria vrbs in Vmbria. ab Amiro sic appellata.

Amia genus piscis.

*Anucinũ

Amicinum * vtris pediculum, ex quo vinum diffunditur.

Amicitiae vocabulum ab amore deducitur: quamuis interdum vituperandus sit amor. ab antiquis autem ameci, & amecae per E litteram efferebantur.

Amiculum genus est vestimenti a circumiectu dictum.

* Animula

Aminula * vrbs paruarum opum fuit in Appulia.

Amita patris mei soror, quia similiter tertia a me sit, atque auia, videri potest dicta: ex eo, quod ab antiquioribus auita sit vocitata. siue amita dicta est, quia a patre meo amata est. nam plus sorores a fratribus, quam fratres diligi solent. videlicet propter dissimilitudinem personarũ, quae ideo minus habent dissensionis, quo minus aemulationis.

Amites, perticae aucupales.

Amnenses appellabantur vrbes sitae prope amnem, vt a mari maritimae. vnde Interamnae, & Antemnae dictae sunt; quod inter amnes sunt positae, vel ante se habeant amnes.

Amnis proprie dicitur a circumnando, quoniam AM ex Graeca praepositione sumptum, quae est ἀμφὶ, significat circum, & nare fluere.

Amoebaeum carmen est, quotiens aliqui ex aequali numero versuum canunt: & ita se habet ipsa responsio, vt aut malum, aut contrarium aliquid dicat.

Amoena dicta sunt loca, quae ad se amanda alliciant, id est trahant.

Amosio, annuo.

Ampedices dicebantur ab antiquis, quod circum penderent, quos nunc appendices appellamus.

Amputata, id est circumputata, dicitur ab eo, quod antiqui putum pro puro dicebant. vnde deducuntur pudor, & pudicus.

Amsegetes dicuntur, quorum ager viam tangit.

Amtermini,* qui circa terminos prouinciae manent. Vnde amicitti, amburbium, ambarualia, amplexus dicta sunt. *Amptermini,

Amussim, regulariter; tractum a regula, ad quam aliquid exaequatur, quae amussis dicitur. quidam amussim esse dicunt non tacite: quod mutire interdum dicitur loqui.

ANATEM morbum anuum dicebant, id est vetularum: sicut senium morbum senum.

Ancaesa dicta sunt ab antiquis vasa, quae caelata appellamus: quod circum caedendo talia fiant. ipsum quoque caelare verbum ab eadem causa est dictum, D littera cum L permutata.

Anceps significare videtur id, quod ex vtraque parte caput habeat, vt securis, bipennis. sed magis a capiendo, quod ex vtraque parte aeque captatur,* appellatum est. * capiatur)

Ancillae dictae ab Anco Marcio. quod is bello magnum feminarum numerum ceperit. siue ideo sic appellantur, quod antiqui anculare dicebant, pro ministrare. ex quo dij quoque, ac deae feruntur coli, quibus nomina sunt Anculi, & Anculae.

Anclabris mensa ministeriis diuinis apta. vasa quoque aenea, quibus sacerdotes vtuntur, anclabria appellantur.

Anclare,* haurire. a Graeco ἀντλῶ descendit. Liuius: florem anclabant* liberi ex carchesiis. *Antlare) *antlabant)

Ancunulentae feminae menstruo tempore appellantur. vnde trahitur inquinamentum.

Ancus appellatur, qui aduncum brachium habet, vt exporrigi non possit.

Andron locus domicilij appellatur angustior lõgitudine, in quo viri plurimi* morabantur, vt gynaeceum a mulieribus. * plurimum

Andruare, id est recurrere a Graeco verbo ἀναδρᾶν, id est inuenire. hinc & drua vocata est.

Angeronae deae sacra a Romanis instituta sunt, cũ angina

omne genus animalium consumeretur. cuius festa Angeronalia dicebantur.

Anginam vinariam habere dicuntur, qui vino suffocantur.

Angiportus iter compēdiarium in oppido: eo quod sit angustus portus, id est aditus in portum.

Angor est animi, vel corporis cruciatus, proprie a Graeco συνάγχη, id est strangulatione dictus. vnde & faucium dolor angina vocatur. Plautus: vellem me in anginam verti; quo huic anniculae fauces praeoccuparem.

* ἀγχονίλα λ(ε,)

Angulus a Graeco ἀγκύλον: siue ab eo, quod est ἐγγὺς, id est prope; quod aduncatur.* quod ex diuerso coacta faciunt anguli formam.

* adducatur

Annaria lex dicebatur ab antiquis ea, qua finiuntur anni magistratus capiendi.

Annus ex Graeco venit quem illi ἔννον dicunt; & quod nos triennium*, illi dicunt τρίεννον.

* trimum,

Anquirere est, circum quaerere.

Antarium bellum, quod ante vrbem geritur.

Ante Terentius pro antea ponit.

Antefixa, quae ex opere figulino tectis adfiguntur sub stillicidio.

Antes sunt extremi ordines vinearum. vnde etiam nomen trahunt antae, quae sunt latera ostiorum.

Anteurbana praedia, vrbi propinqua.

Antiae muliebres capilli demissi in frontem appellati ex Graeco videntur. quod enim nos contra, illi ἀντὶ* dicunt.

* ἀντίον

Anticum veteres etiam pro ianua posuere.

Antigerio antiqui pro valde dixerunt.

Antios, id est excruciatos.

Antipagmenta valuarum ornamenta: quae antis adpanguntur, id est adfiguntur.

Antiquare est in morem pristinum reducere.

Antras, conualles, vel arborum interualla.

Antroare, gratias referre. truant, mouent. truam quoque vocant, quo permouent coquentes exta.

Anus dicta est ab annorum multitudine: quoniam antiqui non geminabant consonantes. vel quod iam sit sine sensu, qui Graece dicitur νοῦς.

Anxur* vocabatur, quae nunc Tarracina dicitur Volscae

* Axur)

gentis. sicut ait Ennius: Vulsculus perdidit Anxur.

APE apud antiquos dicebatur, prohibe, compesce.

Apellinem antiqui dicebant pro Apollinem.

Aperta idem Apollo vocabatur; quia patente cortina responsa ab eo dentur.* — * darentur.

Apex qui est sacerdotum insigne, dictus est ab eo, quod comprehendere antiqui vinculo, apere dicebant. vnde aptus is, qui conuenienter alicui iunctus est.

Apica dicitur ouis, quae ventrem glabrum habet.

Apiculum filum, quo flamines velatum apicem gerunt.

Apluda est genus minutissimae paleae frumenti, siue panici. de qua Naeuius: Non hercle apluda est hodie, quam tu nequior. sunt qui apludam sorbitionis liquidissimum putent genus; quod flatu deiiciatur, & quasi adplaudatur.

Aplustria* nauium ornamenta; quae quia erant amplius, quam essent necessaria vsu, etiam amplustria* dicebantur. — * Aplustra * amplustra

Apollinares ludos, hoc est in laudem Apollinis, populus laureatus spectabat stipe data pro cuiusque copia.

Apor* apud. — * Apor)

Appellitauisse, appellasse.

Appia via, & aqua ab Appio Claudio est appellata.

Apricum locum a sole apertum. a Graeco vocabulo φρίκης appellatur, quasi ἀφρίκης, id est sine horrore, videlicet frigoris. vnde etiam putatur Africa appellari.

Aptus cum propria significatione intelligatur, poni tamen solet pro adepto: sicut apisci pro adipisci.

Apua, genus minimi pisciculi.

Apud mutuam loci, & personae coniunctionem significat: vt cum dicimus caeno apud amicum. Apud, & Penes in hoc differunt: quod alterum personam cum loco significat: alterum personam, & dominium, ac potestatem. quod trahitur a penitus.

AQVA dicitur, a qua iuuamur.* Aqua & ignis interdici solet damnatis. quam* accipiunt nuptae: videlicet, quia hae duae res humanam vitam maxime continent. Itaque funus prosecuti redeuntes ignem supergrediebantur aqua adspersi: quod purgationis genus vocabant suffitionem. — * viuamus. * quae)

Aquaelicium dicitur, cũ aqua pluuialis remedijs quibusdam elicitur: vt quõdã, si creditur, manali lapide in vrbẽ ducto.

Aquagium quasi aquae agium, id est aquae ductus appellatur.

Aquarioli dicebantur mulierum impudicarum sordidi adseclae.

Aquilus color est fuscus, & subniger. a quo aquila dicta esse videtur. quamuis eam ab acute volando dictam volunt. Aquilus autem color ab aqua est nominatus. nam cum antiqui duos omnino naturales nossent, id est album & nigrum: interuenerit autem is quoque qui ita neutri similis est, vt tamen ab vtroque proprietatem trahat: potissimum ab aqua eum denominarunt, cuius incertus est color.

*Aquillius) vel Aquill9) *nomen) Aquilius * praenomen * ab aquilo colore, id est nigro, est dictum.

Aquilo ventus a vehemētissimo volatu ad instar aquilae appellatur.

*Acipenser) Aquipenser * genus piscis.

ARABICE olet, id est ex odoribus Arabicis.

Arbilla aruina, idest pinguedo corporis.

*qui Arbiter dicitur iudex, quod * totius rei habeat arbitrium, & facultatem.

Arbitrarium; cum adhuc res apud arbitrum geritur.

Arbitrium dicitur sententia, quae ab arbitro statuitur.

Arbosem pro arbore antiqui dicebant, & robosem pro robore.

Arbutus genus arboris frondibus raris. Vergilius: & quae vos rara viridis tegit arbutus vmbra.

Arca deminutiuum facit arculam, & arcellam: vt a porco porculum, & porcellum: a mamma mammulam, & mammillam.

Arcani sermonis significatio trahitur siue ab arce, quae tutissima pars est vrbis, siue a genere sacrificij, quod in arce fit ab auguribus, adeo remotum a notitia vulgari, vt ne litteris quidem mandetur: sed per memoriam successorum celebretur. siue ab arca, in qua, quae clausa sunt, tuta manent. cuius ipsius origo ab arcendo pendet.

Arcere est continere. vnde & arcus in aedificiis dictus est: quia se ipsum continet. Alij dicunt arcum dictum esse ab opere arrigendo in altitudinem. Arcere prohibere est. similiter abarcet prohibet. porcet quoque dictum ab

ab antiquis, quaſi porro arcet, & pro eo, quod eſt continet,ponitur. vnde & coercere continere dicimus. trahitur autem hoc verbum a Graecorum magiſtratu, quem illi ἄρχοντα vocant; in cuius poteſtate eſt cogere, vel prohibere.

Arcubiae,qui excubabant in arce.

Arcula dicebatur auis, quae in auſpiciis vetabat aliquid fieri.

Arculata dicebantur circuli,qui ex farina in ſacrificiis fiebant.

Arculum appellabant circulum, quem capiti imponebant ad ſuſtinenda commodius vaſa, quae ad ſacra publica capite portabantur.

Arculus putabatur etiam deus,qui tutelam gereret arearũ. * Arcirma

Arcuma * genus plauſtri eſt modici, (quo homo geſtari* poſſit. * quod homo geſtare

Area proprie dicitur locus vacuus,quaſi exaruerit, & non poſſit quidquam generare.

Arferia aqua, quae inferis libabatur. dicta a ferendo. ſiue vas vini,quod ſacris adhibebatur.

Argea* loca Romae appellantur:quod in his ſepulti eſſent quidem Argiuorum illuſtres viri. * Argei)

Argennon argentum percandidum.

Argeos vocabant ſcirpeas effigies, quae per virgines Veſtales annis ſingulis iaciebantur in Tiberim.

Argus,oculeus.Argus nomen eſt hominis,qui fuiſſe fingitur oculis plenus.

Argutum iri,in diſcrimen vocari.

Aridum proprie eſt,quod naturalem humorem amiſit.dicitur autem per contrariam ſignificationem,quod irrigari deſierit.nam Graece irrigare eſt ἄρδειν.

Arilator qui etiam cocio*appellatur,dictus videtur a voce Graeca,quae eſt αἴρε*,id eſt tolle.quia ſequitur merces, ex quibus quid cadens lucelli poſſit tollere.lucellum deminutiuum eſt a lucro. * coctio * ἆρε

Ariminum a nomine fluminis propinqui eſt dictum.

Ariſtophorum vas,in quo prandium fertur,vt diſcus.

Arma proprie dicuntur ab armis, id eſt humeris, dependentia:vt ſcutum,gladius,pugio,ſica; & ea quibus prope praeliatur:ſicut tela,quibus procul.

Armata dicebatur virgo sacrificãs, cui lacinia togae in humerum erat reiecta. Legibus etiam Laurentium sancitum est, ne pomum ex alieno legatur in armum, id est quod humeri onus sit.

Armẽtum id genus pecoris appellatur, quod est idoneum ad opus armorum. Inuenies tamen feminine armentas apud Ennium positum.

Armillas ex auro, quas viri militares ab imperatoribus donati gerunt, dictas esse existimant, quod antiqui humeros cum brachiis armos vocabant. vnde arma ab his dependentia sunt vocata.

Armillum vas vinariũ in sacris; dictum, quod armo, id est humero deportetur.

Armilustrium festum erat apud Romanos, quo res diuinas armati faciebãt: ac dum sacrificarẽt, tubis canebant.

* agnae) Arnae caput, agni * caput.

Arquites arcu praeliantes, qui nunc dicuntur sagittarij.

Arse verse, auerte ignem significat. Tuscorum enim lingua arse, auerte: verse, ignem cõstat appellari. vnde Afranius ait: Inscribat aliquis in ostio ARSE VERSE.

Arsineum, ornamentum capitis muliebris.

Artifices dicti, quod sciẽtiam suam per artus exercent; siue quod apte opera inter se artent. qua ex causa etiam artes appellatae sunt.

Artitus, bonis instructus artibus.

Artus ex Graeco appellantur, quos illi ἄρθρα dicũt. siue artus dicti, quod membra membris artentur.

Aruum dicimus agrum necdum satum.

* ἀρύεσθαι Arytenam, siue artenam, vas ab hauriendo * sic appellabant.

ASPARAGVS herba dicta, quod in aspero virgulto nascatur.

Assa dicebatur cantus tibiarum.

Asseres dicti, quod assideant parieti, trabibusque.

* assaratum Assiratum * apud antiquos dicebatur genus quoddam potionis ex vino, & sanguine temperatum, quod Latini prisci sanguinem assir vocarent.

Ast significat at, sed, vel autem.

Astu apud poetas astutiã significat. cuius origo ex Graeco ab oppido ἄστυ deducitur: in quo qui cõuersati adsi-

duę sint, cauti, atque acuti esse videantur.

Astutus, arte tutus.

At differentiam rerum significat. vt cum dicimus, Scipio est bellator, at M. Cato orator.

Atanuuium* est poculi fictilis genus, quo in sacrificiis Romani vtebantur sacerdotes Potitij.* — * Atauium * potioni.

Atauus: quia tata* est aui*, id est pater: vt pueri vsurpare solent. — * Atta * abaui)

Atra bilis ab atro, id est, animi vitio dicta. est enim atrum nigrum, id est, a candore remotum.

Atratas * atri coloris. — * atritas

Atriplexum herba, quae nunc atriplex dicitur.

Atrium proprie est genus aedificij ante aedem continens mediam aream, in quam collecta ex omni tecto pluuia descendit. dictum autem atrium, vel quia id genus aedificij Atriae primum in Etruria sit institutum: vel quia a terra oriatur: quasi aterreum.* — * aterium.

Atroces appellantur ex Graeco, quia illi atrocia appellant, quae cruda sunt. siue atrox dicitur ab eo, quod nihil timeat. τρέσαι enim Graeci dicunt timere.

Attae appellantur, qui propter vitium crurum, aut pedum plantis insistunt; & attingunt magis terram, quam ambulant. quod cognomen Quintio poetae adhaesit.

Attam pro reuerentia seni cuilibet dicimus; quasi eum aui nomine appellemus.

Atticissat, Attice loquitur. Plautus: non Atticissat, sed * Sicilissat. id est Sicule loquitur. — * verum)

Attinge pro attingam posuere.

Aucta saepe aucta.

Auctarium dicebant antiqui, quod supra mensuram, vel pondus iustum adiiciebatur, vt cumulus vocatur in modio.

Auctor communis generis apud antiquos.

Auctum vocabatur spatium circi, quod supra definitum modum victoriae adiungitur.

Audacia ab auide, id est, cupide agendo, dicta est.

Audacias pluraliter Cato dixit.

Audax deminutiuum facit audaculus.

Audiuitaui,* saepe audiui. — * Auditaui

Auentinus mons intra vrbem dictus est; quod ibi rex Albanorum Auentinus bello fuerit extinctus, atque sepultus.

Auere nihil aliud est, quam cupere. argumento est auidū, & auiditatem.* ex quibus praecipua cupiditas intelligitur, cum significet & gaudere.

* auiditas)

Aues ab aduentu earum dicuntur, quod inde veniant, vnde quis non suspicetur.

Augur ab auibus, gerēdoque dictus; quia per eum auium gestus edicitur*: siue ab auium garritu: vnde & auguriū.

* editur

Auguraculum appellabant antiqui, quam nos arcem dicimus: quod ibi augures publice auspicarentur.

Augustus locus sanctus, ab auium gestu; id est quia ab auibus significatus est, sic dictus: siue ab auium gustatu; quia aues pastae id ratum fecere.

Auidus a non videndo propter nimiam cupiditatem appellatur. sicut amens, qui mentem suam non habet.

Auillas agnas recentis partus.

Aulas antiqui dicebant, quas nos dicimus ollas: quia nullam litteram geminabant. Itaque aulicoqua* exta, quae in aulis * coquebantur, dicebant; id est elixa.

* aulicoctia
* ollis)

Auolant, euolant.

Aureas dicebant frenos, quibus equorum aures rediguntur.*

* religantur

Aureax auriga. aureas enim dicebatur frenū, quod ad aures equorum religabatur. orias quo ora coercebantur.

Aureliam familiam ex Sabinis oriundam a Sole dictam putant: quod ei publice a populo Romano datus sit locus, in quo sacra facerent Soli. qui ex hoc Auselij dicebantur, vt Valesij, Papisij: pro eo, quod est Valerij, Papirij.

Auricalchum, vel oricalchum quidam putant compositum ex aere, & auro: siue quod colorē habeat aureum. oricalchum sane dicitur, quod in montuosis locis inuenitur. mons etenim Graece ὄρος appellatur.

Auritus a magnis auribus dicitur. vt sunt asinorum, & leporum. alias ab audiendi facultate.

Aurum dictum, quia praecipue custoditur. Graece enim ὠρεῖν, custodire dicitur. vnde & thesaurum. Hippocrates medicus de nomine inuentoris id dictum putat. quem

vocitatum ait Aurum.* quidam a similitudine aurorae coloris nomen traxisse existimant. nonnulli quia mentes hominum auertat. alij a Sabinis translatum putant: quod illi ausum dicebant. * Aurion

Ausculari dicebant antiqui pro osculari. quod est os cum ore conferre.

Ausis, audeas.

Ausoniam appellauit Auson Vlyssis, & Calypsus filius eam primam partem Italiae, in qua sunt vrbes Beneuentum, & Cales. deinde paulatim tota quoque Italia, quae Apennino finitur.* dicta est Ausonia ab eodem duce, a quo etiam conditam fuisse Aruncam* vrbem ferunt. * finditur) * Auruncam

Auspicium ab aue spicienda. nam quod nos cum praepositione dicimus aspicio; apud veteres sine A praepositione spicio dicebatur.

Autumnum quidam dictum existimant, quod tunc maxime augeatur hominum opes coactis agrorũ fructibus.

Auunculus matris meae frater. traxit appellationem ab eo, quod aeque tertius a me, vt auus est: sed non eiusdem iuris. ideoque vocabuli facta deminutio est. siue auunculus appellatur, quod aui locum obtineat, & proximitate tueatur sororis filium.

Auus patris, matrisque pater. dictus a Graeco vocabulo, quod est apud eos πάππος, mutatis quibusdam litteris. Alij volunt, quod ex ea voce appelletur, quod apud eosdem Graecos πάπα* appellatur. significatque magnum. cum veluti magnus pater sit auus. Alij putant auum dictum esse, quia ad duos attineat, quasi adduum: vel quia ad patrem sit additus. * ἀγὸι

Auxiliares dicuntur in bello socij Romanorum exterarum nationum; dicti ex Graeco vocabulo αὔξησις, quod nos dicimus rerum crescentium auctionem.

Auxilla, olla paruula.

A X A M E N T A dicebantur carmina saliaria, quae a Saliis sacerdotibus componebantur in vniuersos homines (composita) Nam in deos singulos versus facti, a nominibus eorum appellabantur. vt Ianualij,* Iunonij, Mineruij. * Ianulij,

Axare, nominare.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Axe adglomerati, vniuersi stantes, id est cohortibus, aut legionibus.

Axis, quem Graeci ἄξωνα dicunt, plures habet significationes. Nam & pars caeli septentrionalis, & stipes teres, circa quem rota vertitur: & tabula sectilis axis appellatur.

Axitiosi factiosi dicebantur: cum plures vna quid agerent, facerentque. Axit autem antiquos dixisse, pro egerit, manifestum est. vnde Axies mulieres, siue dij dicebantur vna agentes.

BACAR vás vinarium ſimile bacrioni.* Bacchanalia dicebantur Bacchi feſta.

*baccioni, vel batrioni.

Bacrionem * dicebant genus vaſis longioris manubrij. hoc alij trullam appellant.

* Baccionē, vel Batrionem

Baiulos dicebant antiqui, quos nunc dicimus operarios. vnde adhuc baiulari dicitur.

Balaenae nomen a Graeco deſcendit. hanc illi φάλαιναι dicunt antiqua conſuetudine, qua πύῤῥον burrum, πύξον buxum dicebant. Balaenam belluam marinam, ipſam dicunt eſſe piſtricem, ipſam eſſe cetum.

Balatrones, & blateas bullas* luti ex itineribus: aut quod de calciamentorum ſoleis eraditur, appellabant.

* ballas

Barathrum Graeci appellant locum praecipitem, vnde emergi non poſſit. dictum ab eo, quod eſt βαθύς.

Barbari dicebantur antiquitus omnes gentes exceptis Graecis. vnde Plautus Naeuium poetam Latinum, barbarum dixit. & de ſe cum transferret fabulam ex Graeco dixit. M. Attius * vertit barbare (Fortaſſe & hinc noſter apoſtolus Graecis, ac barbaris ſe debitorem eſſe fatetur.)

* Marcus

Barbaricum appellatur clamor exercitus: videlicet quod eo genere barbari vtantur.

Bardus ſtultus a tarditate ingenij appellatur. Caecilius: nimis audacem, nimiſque bardum barbarum. trahitur autem a Graeco, quod illi βάρδυς dicunt. Bardus Gallice cantor appellatur, qui virorum fortium laudes canit, a gente Bardorum, de quibus Lucanus. Plurima ſecuri fudiſtis carmina Bardi.

Barium vrbem Italiae appellauerunt conditores eius expulſi ex inſula Bara, quae non longe eſt a Brundiſio.

Barrire elephanti dicuntur. ſicut oues dicimus balare, vtique a ſono ipſo vocis.

Baſilica ἀπὸ τοῦ βασιλέως, hoc eſt rege dicta.

Baſilicum, regale.

Baſiliſcus appellatur genus ſerpentis. vel quod in capite habeat album inſtar diadematis: vel quod reliqua ſerpentum genera vim eius fugiant.

Batus genus herbae.

BELLARIVM, & bellaria res aptas bellis appellabant.

Bellicrepam saltationem dicebant, quando cum armis saltabant. quod a Romulo institutum est. ne simile pateretur, quod fecerat ipse, cum a ludis Sabinorum virgines rapuit.

* Varus Bellitudinem sicut magnitudinem Verrius* dixit.

Bellona dicebatur dea bellorum. ante cuius templum erat columella, quae bellica vocabatur, supra quam hastam iaciebant, cum bellum indicebatur.

Bellule, apud Plautum, deminutiuum aduerbium est a bene, quod facit belle, & bellule.

Bellū a belluis dicitur: quia belluarū sit perniciosa dissēsio.

Bellutus bestiae similis.

Beneficiarij dicebantur milites, qui vacabant muneris beneficio. e contrario munifices vocabantur, qui non vacabant; sed munus reipublicae faciebant.

Beneuentum colonia cum deduceretur, appellari coeptum est melioris ominis causa. namque eam vrbem antea Graeci incolentes μαλοίπον* appellarunt. *μαλεβεντὸν)

Benignus proprie dicitur is, qui bonis, & dignis largitur. est autem compositum ex bono, & gignendo.

Benna, lingua Gallica genus vehiculi appellatur. vnde vocantur conbennones in eadem benna sedentes.

Bes appellatum est, quod bis triens sit, quamuis dura compositio fiat bessis ex triente. bessis vnciae octo sunt, triens* quattuor. *trientis)

Bibliothecae & apud Graecos, & apud Latinos tam librorum magnus per se numerus, quam locus ipse, in quo libri collocati sunt, appellantur.

Bidental dicebant quoddam templum, quod in eo bidentibus hostiis sacrificaretur. Bidentes autem sunt oues* duos dentes longiores ceteris habentes. * hostíae

Bigenera dicuntur animalia ex diuerso genere nata. vt leopardus ex leone & panthera; (cicur sus* ex apro & scropha domestica; mulus ex equa & asino. * hibris)

Bignae geminae dicuntur, quia bis vna die natae sunt.

Bilbit factū est a similitudine sonitus, qui fit in vase. Naeuius, Bilbit amphora, inquit.

Bilingues Brutates Ennius dixit, quod Brutij & Osce, & Graece loqui soliti sint. sunt autem Italiae populi vicini Lucanis.

Billis apud Afros appellatur semen humanum humi profusum.

Binomius, cui geminum est nomen, vt Numa Pompilius, Tullus Hostilius.

Biseta porca dicitur, cuius a ceruice setae bifariam diuiduntur, cum iam esse incipit maior sex mensium.

Bitienses dicuntur, qui peregrinantur assidue.

BLANDICELLA verba blanda per deminutionem sunt dicta.

Blaterare est stulte, & percupide loqui; quod a Graeco βλάξ originem ducit. sed & camelos, cum voces edunt, blaterare dicimus.

Blennos stultos esse Plautus indicat, qui ait: Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.

Blitum genus oleris a saporis stupore appellatum esse ex Graeco putatur, quod ab his βλάξ dicatur stupidus.

BOA * serpens est aquatilis; quem Graeci ὕδρον vocant. a qua icti obturgescunt. crurum quoque tumor viae labore collectus boa * appellatur. * Boua * boua

Boare, id est clamare, a Graeco descendit βοάω.

Boarium forum Romae dicebatur; quod ibi venderentur boues.

Bocas genus piscis. a boando, id est vocem emittendo appellatur.

Boiae, id est genus vinculorũ, tam ligneae, quam ferreae dicuntur.

Boicus ager dicitur, qui fuit Boiorum Gallorum. is autem est in Gallia citra Alpes, quae togata dicitur, in qua * sunt Mediolanenses. * quo)

Bombitatio * est sonus apum. ab ipso sonitu dictus; sicut mugitus boum, hinnitus equorum. *Bombizatio, vel Bõbigatio

Bona, id est substãtia rerũ, dicta sunt ꝙ digna sint bonis.

Botulus genus farciminis propter connexionem a bolis sic appellatur.

Bouem bidentem a dentium numero dicunt appellari.

Bouinatur, conuiciatur.

BRACHIVM nos, Graeci βραχίων dicunt. quod deducitur a βραχὺ, id est breue: eo quod ab humeris ad manus breuiores * sint, quam a coxis plantae. *breuiora)

Brassica a praesecando est dicta.

Breue a Graeco descendit, quod est βραχύ.

Bruma a breuitate dierum dicta.

* Brundam

Brundisium quidam poetae breuitatis causa Brendam* dixerunt.

Brutianae parmae dicebantur scuta, quibus Brutiani sunt vsi.

Brutiani dicebantur, qui officia seruilia magistratibus praestabant: eo quod hi primum se Hannibali tradiderant; & cum eo perseuerauerunt, vsquedum recederet de Italia.

Brutum antiqui grauem dicebant.

BVBINARE est menstruo mulierum sanguine inquinari. Lucilius: Haec, inquit, te imbubinat, & contra te imbulbitat. Imbulbitare est puerili stercore inquinari. dictum ex fimo, quod Graeci appellant βόλβιτον.

* Bubeum Bublinum)

Bubleum* est genus quoddam vini.

Buccina quam nos appellamus, Graeci buchianon a similitudine soni dicunt.

Bucephalus vocatus est equus Alexandri regis, propter quandam bubuli capitis similitudinem.

Bucerum pecus de bubus dicimus.

Bulgas Galli sacculos scorteos appellant.

Bulimam Graeci magnam famem dicunt, adsueti magnis, & amplis rebus praeponere BV, a magnitudine scilicet bouis. hinc est, quod grandes pueros bupaedas appellant; & mariscam ficum, busycon.

Bulla aurea insigne erat puerorum praetextatorum, quae dependebat eis a pectore, vt significaretur eam aetatem alterius regendam consilio. dicta autem est a Graeco sermone βουλή, quod consilium dicitur Latine. vel quia eam partem corporis bulla contingat, id est pectus, in quo naturale manet consilium.

Burranica potio appellatur lacte commixtum sapa. a rufo colore, quem burrum vocant.

Burranicum, genus vasis.

Burrum dicebant antiqui, quod nunc dicimus rufum. vnde rustici burram appellant buculam, quae rostrum habet rufum. pari modo rubens cibo ac potione ex prandio burrus appellatur.

Bustum proprie dicitur locus, in quo mortuus est combu-

ftus,& fepultus. diciturque buftum quafi bene vftum. vbi vero combuftus quis tantum modo, alibi vero eft fepultus, is locus ab vrendo vftrina vocatur. fed modo buftum, eo, quod fepelitur, fepulchra vocamus.

5 Buteo genus auis, quae ex eo fe alit, quod accipitri eripuerit: vaftitatifque eft caufa his locis, quae intrauerit, vt bubo: a quo etiam appellatur buteo.

Buttubata, Naeuius pro nugatoriis pofuit, hoc eft nullius dignationis.

CACVLA seruus militis. Plautus: Video caculam militarem. dicitur autem a Graeco κάλον, quod fustibus clauisque ligneis ad tutelam dominorum armari soliti sint.

Caculatum, seruitium.

Cadmea terra, quae in aes coniicitur, vt fiat orichalcum.

Caduca auspicia dicunt, cum aliquid in templo excidit, veluti virga e manu.

Caduceatores legati pacem petentes. Cato: Caduceatori inquit, nemo homo nocet.

Caecultant, caecis proximi sunt oculorum acie obtusa. Plautus: Num nam mihi oculi caecultant? est ne hic noster Hermio?

Caecultare est caecos imitari.

Caeculus condidit Praeneste. Vnde putant Caecilios ortos, quorũ erat nobilis familia apud Romanos. Alii appellatos eos dicũt a Caecade Troiano Aeneae comite.

Caecum vallũ dicitur, in quo praeacuti pali terrae adfixi, herbis vel frondibus occuluntur.

Caedem putant ex Graeco dici, quod apud illos κτείνειν * significat interficere.

*καίνειν)

Caedere a caedendo* dictum.

* Cedere a cadendo)

Caeditiae tabernae in via Appia a domini nomine sunt vocatae.

Caelassis, caelaueris.

Caelestia auguria vocant, cum fulminat, aut tonat.

Caelibem dictum existimant, quod dignam caelo vitam agat.

Caella, quod ea caelentur, quae volumus esse occulta.

Caena apud antiquos dicebatur, quod nunc est prandium. Vesperna, quam nunc caenam appellamus.

Caenacula dicuntur, ad quae scalis ascenditur.

Caerimoniarum causam alii ab oppido Caere dictam existimant; alii a caritate dictam iudicant.

Caesar, quod est cognomen Iuliorum, a caesarie dictus est, quia scilicet cum caesarie natus est.

Caesariati, comati.

Caesones appellantur ex vtero matris exsecti.

Caestus vocantur & ii, quibus pugiles dimicant. & genus

quoddam muliebris ornatus.

Calasis tunicae genus quod Graeci καλάσιρις dicunt. Alij dicunt nodum esse tunicae muliebris, quo connexa circa ceruicem tunica submittitur.

Calathos Graeci, nos dicimus quasillos.

Calatores dicebantur serui, ἀπὸ τοῦ καλεῖν, quod est vocare; quia semper vocari possent ob necessitatem seruitutis.

Calbeos armillas dicebant, quibus triumphantes vtebantur, & quibus ob virtutem milites donabantur.

Calces ampullae plumbeae.

Calicata aedificia calce polita. Calicatis calce politis.

Calim antiqui dicebant pro clam; vt nis pro nobis; sam pro suam; im pro eum.

Caliptra genus vestimenti, quo capita operiebant.

Calix, quod in eo calidum bibitur: vel a Graeco κύλιξ.

Calones. calcei ex ligno facti. Calones militum serui, dicti, quia ligneas clauas gerebant, quae Graeci κᾶλα vocant. Is quoque qui huiusmodi telo vtitur, clauator appellatur.

Calpar vinum nouum, quod ex dolio demitur sacrificij causa ante, quam gustetur. Ioui enim prius sua vina libabant, quae appellabant festa vinalia. Calpar genus vasis fictilis.

Calpurnij a Calpo Numae regis filio sunt oriundi.

Camara, & camuri boues a curuatione, ex Graeco καμπὴ dicuntur.

Camelis virginibus supplicare nupturae solitae erant.

Camenae musae a carminibus sunt dictae: vel quod canũt antiquorũ laudes: vel quod sint castae mentis praesides.

Camillus proprie appellatur puer ingenuus.

Cana dicunt Graeci, nos canistra, & per deminutionem canistella.

Canalicolae forenses, homines pauperes dicti, quod circa canales fori consisterent.

Cancri dicebantur ab antiquis, qui nunc per deminutionem cancelli. ex quo genere sunt calces, qui per deminutionem appellantur calculi.

Candelabrum dictum, quod in eo candelae figantur.

Canentas capitis ornamenta.

Canephora * mulier appellatur, quae fert canũ; idest qua- * Canifera

lum quod est cistae genus.
Canicae furfures de farre, a cibo canum vocatae.
Canitudinem pro canitie. Plautus: Stultus est aduersus aetatem, & capitis canitudinem.
* Camésem Cannensem* cursorem Titinius pro pistore dixit.
Canta pro cantata ponebant.
Cantherius hoc distat ab equo, quod maialis a verre, capus a gallo, veruex ab ariete. est enim cantherius equus, cui testiculi amputantur.
Canturnus nomen loci.
Caperatũ rugosũ, a cornuũ caprinorũ similitudine dicitur
Capidulum genus vestimenti, quo caput tegebatur.
Capillatam vel capillarem arborem dicebant, in qua capillum tonsum suspendebant.
Capis poculi genus dictum a capiendo.
Capita deorum appellabantur fasciculi facti de verbenis.
* Capitale Capital* facinus, quod capitis poena luitur. Capital, linteum quoddam, quo in sacrificiis vtebantur.
* capite Capitalis lucus, vbi siquid violatum est, caput* violatoris expiatur.
Capitarium aes, quod capi potest.
* Campas) Cappas* marinos equos Graeci a flexione posteriorum partium appellant.
Caprae dictae, quod omne virgultum carpant, siue a crepitu crurum. Vnde & crepas eas prisci dixerunt.
Capreoli vitium cincinni intorti, quia ad locum capiendum tendunt appellati.
Caprilia appellatur ager, qui vulgo ad Caprae paludes dici solet.
Capronae equorum iubae in frontem deuexae, dictae quasi a capite pronae.
Capruncꝰlum vas fictile.
* κάμψας) Capsae a Graeco appellantur. Has illi κάμπτρας* dicunt.
Capsit, prehenderit.
Captus locus dicitur ad sacrificandũ legitime constitutus.
Capuam in Campania quidam a Capy appellatam ferunt, quem a pede introrsus curuato nominatum antiqui, nostri Falconem vocant: alii a planicie regionis.
Capulum & manubrium gladii vocatur; & id, quo mortui efferuntur. vtrumque a capiendo dictum. siue a capulo

fit capularis.

Caput ex Graeco dictum, quod illi interdū κάρα dicunt.

Carinantes, probra obiectantes.* a carina dicti, quae est infima pars nauis: sic illi sortis infimae. * obicientes

Carissam* apud Lucilium vafram* significat. *Caprissam * vafrum

Carnificis loco habebatur is, qui se vulnerasset, vt moreretur.

Casa a cauatione dicta.

Casaria, quae custodit casam.

Cascum, antiquum.

Caseus a coeundo dictus.

Casinam fabulam Plautus inscripsit ab ancillae nomine Casina, quam amari a sene introduxit.

Casnar, senex Oscorum lingua.

Cassabundus crebro cadens.

Cassia via a Cassio strata.

Cassiculum, reticulū, a cassibus per deminutionē dictum.

Cassilam antiqui pro casside ponebant.

Casta mola genus sacrificii, ꝙ Vestales virgines faciebant.

Castrensi corona donabatur, qui primus hostium castra pugnando introisset. cui insigne erat ex auro vallum.

Casus dicimus non modo ea, quae fortuito hominibus accidūt, sed etiam vocabulorum formas, quia in aliam, atque aliam cadunt effigiem.

Catachresin tropum nos abusionem dicimus, cum alienis abutimur perinde, ac propriis, cum propria deficiunt.

Catamitum pro Ganymede dixerunt, qui fuit Iouis concubinus.

Catampo genus est lusus.

Catax, claudus.

Catifons, ex quo aqua Petronia in Tiberim fluit; dictus, quod in agro cuiusdam fuerit Cati.

Catillatio graue obprobrium hominibus generosis obiiciebatur, siqui prouincias amicas populi Romani expoliassent.

Catilones * appellabant antiqui gulosos. * Catiliones

Catones * appellantur portus in mari interiores arte & manu facti. * Cothones

Catularia porta Romae dicta est, quia non longe ab ea ad placandū caniculae sidus frugibus inimicū rufae canes

immolabantur, vt fruges flauescentes ad maturitatem perducerentur.

Catulinam carnem esitauisse, hoc est comedisse Romanos Plautus in Saturione refert.

Catulus genus quoddam vinculi, qui interdum canis appellatur.

* Candetae. Caudecae* cistellae ex iunco, a similitudine equinae caudae factae.

Caudicariae naues ex tabulis crassioribus factae.

*cauae Cauiares hostiae dicebantur, quod cauiae,*id est pars hostiae cauda tenus diceretur, & ponebatur in sacrificio pro collegio pontificum quinto quoque anno.

Cauillatio est iocosa calumniatio.

Cauillum, cauillatio, id est irrisio.

Cauitionem dicebant, quam modo dicimus cautionem.

Caulae a cauo dictae. antiquitus enim ante vsum tectorum oues in antris claudebantur.

* ex) Cauum a chao dictum, &* eius inanitate.

CELERES antiqui dixerunt, quos nunc equites dicimus, a Celere interfectore Remi, qui initio a Romulo iis praepositus fuit, qui primitus electi fuerunt ex singulis curiis deni, ideoque omnino trecenti fuere.

* Caelibari Celibari* hasta caput nubentis comebatur, quae in corpore gladiatoris stetisset abiecti, occisique vt quemadmodum illa coniuncta fuerit cum corpore gladiatoris, sic ipsa cum viro sit. vel quia matronae Iunonis Curitis in tutela sint, quae ita appellabatur a ferenda hasta, quae lingua Sabinorum curis dicitur. vel quod fortes viros genituras ominetur. vel quod nuptiali iure imperio viri subiicitur nubens: quia hasta summa armorum, & imperii est. quam ob causam viri fortes ea donantur, & captiui sub eadem veneũt, quos Graeci δορυαλώτοις καὶ δορυκλήτοις vocant.

Celsus ex Graeco κέλης eques dictus.

*Caenina *Caenite Cenina* vrbs, quae fuit vicina Romae, a Cenite* conditore appellata.

Censere nunc significat putare; nunc suadere; nunc decernere.

Censio aestimatio. vnde censores. Censio hastaria dicebatur, cum militi multae nomine ob delictum militare indice-

indicebatur, quod hastas daret. Censionem facere dicebatur censor, cum multam equiti inrogabat.

Censores dicti, quod rem suam quisque tanti aestimare solitus sit, quantum illi censuerint.

Censui censendo agri proprie appellantur, qui & emi, & venire * iure ciuili possunt. * vendi

Centaurion medicamentum a Chirone centauro inuentū.

Centenariae caenae dicebantur, in quas lege Licinia non plus centussibus, praeter terra nata impendebatur: id est, centum assibus (qui erant breues nummi ex aere.)

Centenas pondo dicebant antiqui referentes ad libras.

Centumuiralia iudicia a centum viris sunt dicta. Nā, cum essent Romae triginta & quinque tribus (quae & curiae dictae sunt,) terni ex singulis tribubus sunt electi ad iudicandum, qui centumuiri appellati sunt; & licet quinque amplius, quam centum fuerint, tamen quo facilius nominarentur, centumuiri sunt dicti. Centumuiralia iudicia, quae centumuiri iudicabant.

Centuria in agris significat ducenta iugera; in re militari centum homines.

Centuriata comitia, (item curiata) dicebantur; quia populus Romanus per (centenas turmas * diuisus erat. * centurias

Centuriatus ager in ducenta * iugera definitus. quia Romulus centenis ciuibus ducenta * iugera tribuit. * ducena * ducena

Centurionus antea, qui nunc Centurio; & curionus, & decurionus dicebantur.

Cercolopis * genus simiae, quae vltimam partem caudae villosam habet. * Cercalopex)

Cercopa Graeci appellant lucrari vndique cupiētem. quasi κέρδωνα, quem nos quoque lucrionem vocamus.

Cereos Saturnalibus muneri dabant humiliores potentioribus; quia candelis pauperes, locupletes cereis vtebantur.

Cermalus locus in vrbe sic nominatus.

Cernuus calciamenti genus.

Cerritus furiosus.

Cerrones * leues & inepti a cratibus dicti; quod Siculi aduersus Athenienses cratibus pro scutis * sunt vsi, quas Graeci γέῤῥας appellant. * Congerrones) * pro stratis

Ceruaria ouis, quae pro cerua immolabatur.

Ceruus,quod κέρατα,id eſt cornua gerat,dictus.

Ceſpes eſt terra in modum lateris caeſa, cum herba, ſiue frutex reciſus & truncatus eſt.

*Ceſtillus Ceſticillus * appellatur circulus, quem ſuperponit capiti, qui aliquid eſt laturus in capite.

CHALCIDICVM genus aedificij,ab vrbe Chalcidica dictum.

Chaos appellat Heſiodus confuſam quandam ab initio vnitatem hiantem, patentemq; in profundum, ex eo & χαίνειν Graeci,& nos hiare dicimus. Vnde Ianus detracta aſpiratione nominatur ideo, quod fuerit omnium primus,cui primo ſupplicabant velut parenti, & a quo rerum omnium factum putabant initium.

Chilo dicitur cognomento a magnitudine labrorum. Cilo ſine aſpiratione, cui frons eſt eminentior, ac dextra, ſiniſtraque velut reciſa videtur.

Choenica,menſurae genus.

Choragium,inſtrumentum ſcenarum.

* κίβος CIBVS appellatur ex Graeco,quod illi peram, in qua cibum recondunt, κιβώτιον * appellant.

Cicatricare,cicatricem inducere.

Ciccum membrana tenuis malorum punicorum.

Cicindela genus muſcarum,quod noctu lucet, videlicet a candore.Vnde etiam candelabra putantur appellata.

* Cucuma Cicuma * auis noctua.

Ciere,nominare.

Ciliũ eſt folliculus,quo oculus tegitur. vnde fit ſuperciliũ.

Cillibae,menſae rotundae.

Cimbri lingua Gallica latrones dicuntur.

Cimmerij dicuntur homines, qui frigoribus occupatas terras incolunt.quales fuerunt inter Baias, & Cumas in ea regione, in qua conuallis ſatis eminenti iugo circundata eſt; quae neque matutino, neque veſpertino tempore ſole contegitur.

Cincia,locus Romae, vbi Cinciorum monumentum fuit.

Cincta flaminica veſte velata.

Cingulo noua nupta praecingebatur, quod vir in lecto ſoluebat,factũ ex lana ouis:vt ſicut illa in glomos ſublata coniuncta inter ſe ſit, ſic vir ſuus ſecum cinctus, vinctuſq; eſſet. Hunc Herculaneo nodo vinctum vir ſoluit

ominis gratia: vt sic ipse felix sit in suscipiendis liberis, vt fuit Hercules, qui LXX liberos reliquit.

Cingulos appellabant homines, qui in his locis, vbi cingi solet, satis sunt tenues.

Cinxiae Iunonis nomen sanctum habebatur in nuptiis, quod initio coniugij solutio erat cinguli, quo noua nupta erat cincta.

Circanea * dicitur auis, quae volans circuitum facit. * Circenda

Circites, circuli ex aere facti.

Circumluuium ius praediorum.

Cispius mons in vrbe Esquilinae regionis de nomine cuiusdam hominis * dictus. *Cispli Anagnini

Cisterna dicta est, quod cis inest infra terram.

Citeria appellabatur effigies quaedam arguta, & loquax, ridiculi gratia, quae in pompa vehi solita sit. Cato in M. Caecilium. * Quid ego cum illo dissertem amplius, quem ego deniq; credo in pompa vectitatum ire ludis pro citeria, atque cum spectatoribus sermocinaturum? * Coelium

Citimus, extremus. Vls enim facit vltra, vltimus: cis, citra, citimus.

Citior comparatiuum a cito. Plautus: Nullam ego rem citiorem apud homines esse, quam famam reor.

Citrosa vestis appellata est a similitudine citri.

Ciuicam coronam ciuis salutis suae causa seruatus in praelio dabat, quae erat ilignea frondem habens perennem.

CLACENDIX, * genus conchae. * Calcendix

Clam a clauibus dictum, quod his, quae caelare volumus, claudimus.

Claritudinem claritatem.

Classes clypeatas antiqui dixerunt, quos nunc exercitus vocamus.

Classici testes dicebantur, qui signandis testamentis adhibebantur.

Classis procincta, exercitus instructus.

Claua teli genus, qua Hercules vtebatur.

Clauata dicuntur aut vestimenta clauis intertexta, * aut calciamenta clauis confixa. * intexta

Claudere & clauis ex Graeco descendit. cuius rei tutelam penes Portumnum esse putabant, qui clauim* manu tenere fingebatur, & deus putabatur esse portarum.* * clauum) * portuum)

Claudiana tonitrua appellabantur, quia Claudius Pulcher instituit, vt ludis post scenam collectus* lapidum ita fieret, vt veri tonitrus similitudinem imitaretur. nam antea leues admodum, & parui sonitus fiebant, cum claui & lapides in labrum aeneum coniicerentur.

* coniectus)

Clauim consuetudo erat mulieribus donare ob significandam partus facilitatem.

Clausula, quam Graeci κολοφῶνα * vocant, a breui conclusione est appellata.

* περίοδον

Clauus annalis appellabatur, qui figebatur in parietibus sacrarum aedium per annos singulos, vt per eos numerus colligeretur annorum.

Clientam pro cliente Plautus dixit.

Clingere cingere a Graeco κλείειν * dici manifestum est.

* κιγκλίζειν

Clitellae dicuntur non tantum eae, quibus sarcinae conligatae mulis portantur, sed etiam locus Romae propter similitudinem. & in via Flaminia loca quaedam deuexa subinde & accliua. est etiam torméti genus eodem nomine appellatum.

Cliuia auspicia dicebant, quae aliquid fieri prohibebant. omnia enim difficilia cliuia vocabant. vnde & cliui loca ardua.

Cloacae a conluendo dictae.

Cloacale flumen dixit Cato pro cloacarum omnium conluuie.

Cloacare, inquinare. vnde & cloacae dictae.

Cloelia familia a Cloelio * Aeneae comite est appellata.

* Cloantho

Cloeliae fossae a Cloelio duce Albanorum dictae.

Clucidatum dulce, & suaue dicebatur.

Clumae folliculi ordei.

Clunaclum cultrum sanguinarium dictum; vel quia clunes hostiarum diuidit; vel quia ad clunes dependet.

Clunas simias a clunibus tritis dictas existimant.

Clunes masculine. Plautus: Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

Clutum Graeci κλυτὸν dicunt. Vnde accepta praepositione fit inclutus. IN enim saepe augendi causa adiicimus, vt inuocauit, inclamauit.

Clypeum antiqui ob rotunditatem etiam corium bouis appellarunt, in quo foedus Gabiorum * cum Roma-

* Sabinorū

nis fuerat descriptum.

CNASONAS,* acus, quibus mulieres scalpunt caput. *Cnaouas

Cnephosum antiqui dicebant tenebricosum. Graeci enim κνέφας appellant obscurum.

COCETVM* genus edulij ex melle & papauere factum. *Coccetum

Coclacae* dicuntur lapides ex flumine rotundi ad coclearum similitudinem. *Conchalacae

Coctiones dicti videntur a cunctatione, quod in emendis, vendendisque mercibus tarde perueniant ad iusti pretij finem. Itaque apud antiquos prima syllaba per V litteram scribebatur.

Coctum a cogendo dicitur, quia coquendo coartetur,* vt ad vtilitatem vescendi perducatur. *cogendo coercetur

Cocula vasa aenea coctionibus apta. alij cocula dicunt ligna minuta, quibus facile decoquantur obsonia.

Codeta ager, in quo frutices existunt in modum codarum equinarum. Codeta appellatur ager trans Tiberim, quod in eo virgulta nascuntur ad caudarum equinarum similitudinem.

Coelius mons dictus est a Coele* quodam ex Etruria, qui Romulo auxilium aduersus Sabinos praebuit; eo quod in eo domicilium habuit. *Coelio Vibenno

Coepiam futurum tempus ab eo, quod est coepi. Cato: Coepiam seditiosa verba loqui. Inuenitur quoque apud maiores & infinitiui modi coepere.

Cogitatim aduerbialiter, pro cogitate.

Cogitatio dicta velut coagitatio, id est longa eiusdem rei agitatio in eadem mora consilij explicandi.

Cognitor est qui litem alterius suscipit coram eo, cui datus est. procurator autem absentis nomine auctor* fit. *actor

Cognitu facilia eadem ratione dicitur, qua dictu facilia, & perspectu, & factu facilia.

Cognomines dicuntur, qui eiusdem sunt nominis.

Cohum lorum, quo temo buris cum iugo conligatur, a cohibendo dictum. Cohum poetae caelum dixerunt a chaos: ex quo putabant caelum esse formatum.

Coinquire, deputare.

Collus* quoque masculine dixerunt. est enim genus tormenti e corio. *Culeus

Colluuiaris porcus dicitur, qui cibo permixto, & colluuione nutritur.

Colophon dixerunt, cum aliquid finitum significaretur.

* Coleto Charete) Colossus a Caleto * artifice a quo formatus est, dictus. Fuit enim apud Rhodum insulam statua solis alta pedes centum & quinque.

Columnae dictae, quod culmina sustineant.

Colurna hastilia ex corno arbore facta.

Comedum bona sua consumentem antiqui dixerunt. Comedo comedonis, qui, vt supra, bona sua consumit.

Comissatio a vicis, quos Graeci κώμας dicũt, appellatur. in his enim habitabant prius, quam oppida conderentur. quibus in locis alij alios conuictus causa inuitabant.

Comitiales dies appellabãt, cum in comitio conueniebãt. qui locus a coeundo, id est simul * veniendo dictus est.

* insimul

Commotacula Commentacula virgae, quas flamines portant pergentes ad sacrificium, vt a se homines amoueant.

* sacris Commentaculum genus virgulae, qua in sacrificiis * vtebantur.

Committere proprie est insimul mittere. Nunc eo vtimur & pro facere, aut pro relinquere, aut pro incipere.

Commugento, conuocanto.

Comoedias constat appellari ex eo, quod initio in vicis iuuenes cantare soliti essent conuenientes.

Comoedice figuratum a comoedo. Plautus: Euge heus adstitisti & dulce, & comoedice.

Comparsit Terentius pro compescuit posuit.

Compascuus ager, relictus ad pascendum communiter vicinis.

Comperce pro compesce dixerunt antiqui.

Compernes nominãtur homines genibus plus iusto coniunctis.

Compescere est velut in eodem pascuo continere.

Compescere lucum, est lucum suis finibus cohibere.

Compilare est cogere, & in vnum condere.

Compitalia festa, quae in compitis peragebant.

Compluriens a compluribus significat saepe. Cato: Contumelias mihi dixisti compluriens.

Compraedes eiusdem rei populo sponsores.

Comptus, id est ornatus, a Graeco descendit, apud quos

κοσμεῖν dicitur comere.& κόσμιος, quod * apud nos cōmis.& comae dicuntur capilli cum aliqua cura cōpositi. * qui

Conauditum, coauditum; sicut conangustatum*dicitur. * conagulatum

Conceptiuae feriae festa dicebantur, quae incertis diebus seruabantur quotannis, vt sementinae, * compitaliciae. * sementiuae

Conciliabulum dicitur locus, vbi in concilium cōuenitur.

Conciliatrix dicitur, quae viris conciliat vxores, & vxoribus viros.

Concilium dicitur a populi consensu. siue concilium dicitur a concalando, id est vocando.* *conuocando

Concinnare est apte componere. Concinere * enim conuenire est. * Conciere)

Concio conuentus dicta, quasi cōuocatio. Concio significat conuētum, non tamen alium, quam eum, qui a magistratu, vel a sacerdote publico per praeconem cōnocatur. Concionem antiqui masculino genere posuere.

Concipilauisti dictū a Naeuio pro corripuisti, & inuolasti.

Conclauatae dicebantur, quae sub eadem erant claue.

Conclauia dicuntur loca, quae vna claue * clauduntur. * claui

Condere, componere. Condere proprie est in vnum, & in interiorem locum dare ad custodiam faciliorem. quod verbum nunc significat conscribere nunc: facere: nunc componere, & instruere.

Condicere est dicendo denuntiare.

Condictio in diem certū eius rei, quae agitur, denūtiatio.

Condictum est, quod in communi est dictum.

Condulus * anulus. Condalium similiter anuli genus. * Condalus

Confecerunt, vna fecerunt.

Confeta sus dicebatur, quae cum omni fetu adhibebatur ad sacrificium.

Conflages loca dicūtur, in quae vndiq; confluunt* venti. * confligunt

Confoedusti, foedere coniuncti.

Confugelam antiqui confugium dicebant.

Congruere dictum est agnibus, (quae non se segregant,* siue cum volant, siue cum pascuntur. * quia non fere segregantur,

Coniector, interpres somniorum.

Conitum * genus libaminis, quod farina conspersa faciebant. Conitum * Afranius pro ornatu & excultu* posuit. * Conftus, vel comitus vel comptū, vel cōstum. * Comptum * cultu

Coniuola, occulta.* * oscula

Conlatia oppidum fuit prope Romam, eo quod ibi opes aliarum ciuitatum fuerint conlatae. a qua porta Romae Conlatina dicta est.

Conlatiuum sacrificium dicitur, quod ex conlatione offertur.

Conlatiuum ventrem magnum, & turgidum dixit Plautus, quia in eum omnia edulia congeruntur.

Conlucare dicebant, cum profanae siluae rami deciderentur officientes lumini.

Conquirere, coercere.

Conregione, e regione.

Conruspari, conquirere. Plautus: Conruspare tua consilia in pectore.

Conscripti dicebantur, qui ex equestri ordine patribus adscribebantur, vt numerus Senatorum expleretur.

Consentia sacra, quae ex multorum consensu sunt statuta.

Considerare a contemplatione siderũ videtur appellari.

Consilium vel a consulendo dicitur, vel quod in vnam sententiam plurium mentes consiliāt, * & conueniant. sed a silentio credibilius dictum putatur, quo maxime inuenitur.

*considerāt)

Consiluere Ennius pro conticuere posuit.

Consiptum apud Ennium pro cōseptum reperitur.* Consiptum clauis praefixum.

* inuenitur.

Consponsor, coniurator.

Consponsos antiqui dicebant fide mutua conligatos.

Consternatio, quae est concitatio quaedam subita ex aliquo metu; a sternutamento* deducta est, quod eo* toto concutimur corpore.

*sternata mente

*eo quod

Constitutus hominum a consistentium multitudine appellatur.

Consualia ludi dicebantur, quos in honorem Consi faciebant; quem deum consilii putabant.

Consuetionem Plautus pro consuetudine dixit.

Consulas antiqui ponebant, non tantum pro consilium petas, & perconteris; sed etiam pro iudices, & statuas.

Cōtagionem esse dicendum, non contagium.

Contemplari dictum est a templo; id est loco, qui ab omni parte aspici, vel ex quo omnis pars videri potest, quem antiqui templum nominabant.

Conteſtari eſt, cum vterque reus dicit, Teſtes eſtote. Conteſtari litem dicuntur duo, aut plures aduerſarii, quod ordinato iudicio vtraq; pars dicere ſolet, Teſtes eſtote.

Contignum fruſtum carnis cum ſeptem coſtis demptum.

Contrarium aes, graue aes.

Contubernales dicuntur a tabernis, quae fiebant ex tabulis. vnde & tabernacula dicta ſunt, licet (ex tentoriis, & * *tentoria) ex pellibus fiant.

Contubernium dicitur contubernalium habitatio.

Contuoli * oculi ſunt in anguſtum coacti conniuentibus *Conculi palpebris.

Conuallis eſt planities ex omni parte comprehenſa montibus, collibuſue. Vallis duobus lateribus incluſa planities. Vallis deminutiuum vallicula facit.

Conuentae * condicio dicebatur, cum primus ſermo de *Conuenta, vel conuentio nuptiis, & earum condicione habebatur.

Conuentus quattuor modis intelligitur. Vno, cum quemlibet hominem ab aliquo conuentum eſſe dicimus; Altero, cum ſignificatur multitudo ex compluribus generibus hominum contracta in vnum locum; Tertio, cum a magiſtratibus iudicii cauſa populus congregatur; Quarto, cum aliquem in locum frequentia hominum ſupplicationis, aut gratulationis cauſa colligitur.

Conuexum eſt ex omni parte declinatū, qualis eſt natura caeli, quod ex omni parte ad terrā verſus declinatū eſt.

Conticium a vicis, in quibus prius* habitatum eſt, videtur *primum dictum; vel immutata littera quaſi conuocium.

Conuoti, iiſdem votis obligati.

Copona taberna a copiis * dicta. *cupis)

Coquitare pro coctitare, id eſt frequenter coquere, Plautus poſuit.

Coquum & piſtorem apud antiquos eundem fuiſſe accepimus. Naeuius, Coquus, inquit, edit Neptunum, Venerem, Cererem. ſignificat per Cererem panem, per Neptunum piſces, per Venerem holera.

Corbitae dicuntur naues onerariae: quod in malo earum ſummo pro ſigno corbes ſolerent ſuſpendi.

Corculum a corde dicebant antiqui ſolertē, & acutum.* *cautum Plautus in Caſina: Ego ſum liber Meum corculum melliculum verculum.

Corda frumenta, quae sero maturescunt, vt fenũ cordum.

Corgo apud antiquos pro aduerbio, quod est profecto, ponebatur.

Corinthienses ex eo dici coeperunt, ex quo coloni Corinthum sunt deducti, qui antea Corinthij sunt dicti. quam consuetudinem seruamus etiam, cum Romanenses, & Hispanienses, & Sicilienses negotiatores dicimus, qui in alienis ciuitatibus negotiantur.

Corius apud antiquos masculino genere dicebatur. Plautus: Iam tibi tuis meritis crassus corius redditus est Pa- ri modo diuerso genere dicebant, haec ludus, * haec metus, haec amnis, hic frons.*

*lucus
*fons

Cornifcarum diuarum locus erat trans Tiberim cornicibus dicatus, quod in Iunonis tutela esse putabantur.

Cornua Liberi patris simulachro adiiciũtur, quẽ inuentorẽ vini dicũt: eo quod homines nimio vino truces fiũt.*

*fiant, vt belluae

Corolla deminutiuum est a corona. corollam noua nupta de floribus, verbenis, herbisque a se lectis sub amiculo ferebat.

Corona, cum videatur a choro dici, caret tamen aspiratione. siue coronae dicuntur, quod cohonorent eos, quibus imponuntur.

Corpulentis Ennius pro magnis dixit. nos corpulentum dicimus, corporis obesi hominem.

Cossi ab antiquis dicebantur natura rugosi corporis homines, a similitudine vermium ligno editorum, qui cossi appellantur.

* Cutiliae

Cotiliae* lacus appellatur, quod in eo est insula Cotilia nominata a Graecis.

Coturnium vas, quo in sacrificiis vinum fundebatur.

Coturnix appellatur a sono vocis.

Cracentes graciles. Ennius: Succincti gladiis media regione cracentes.

* κρατευταὶ ἢ κράτευμα

Craticulum a Graeco κρατέω * deducitur.

Crebrisuro apud Ennium significat vallum crebris suris, id est palis, munitum.

Creduas, credas. Plautus: Ipsus nec amat, nec tu creduas.

Creperum, dubium. vnde increpitare dicimus, quia male dicta fere incerta, & dubia sunt.

Crepidines, saxa prominentia.

Crepitulum* ornamentum capitis. id enim in capitis motu crepitum facit. * Crepiculū

Crepos Romani lupercos dicebant a crepitu pellicularum, quem faciunt verberantes. Mos enim erat Romanis in lupercalibus nudos discurrere, & pellibus obuias quasque feminas ferire.

Creterre vocabulum trahitur a cratere, quod vas est vini.

Creui modo significat hereditatem adij : modo maior aetate, vel censu sum: modo iudicaui : modo diuisi. quae omnia a duobus verbis cresco, & cerno veniunt : cuius vnius origo ex Graeco trahitur, quod illi κραίνειν dicunt perficere.

Crines a discretione dicti, quam Graeci κρίσιν* appellant. nam iidem eos κρινίδας vocant. * διάκρισιν

Crocatio, coruorum vocis appellatio.

Crocotilum valde exile. Plautus : Extortis talis cum crocotilis crusculis.

Crocotinum genus operis pistorij.

Crucium, quod cruciat. Vnde Lucilius vinum insuaue crucium dixit.

Crumina sacculi genus. Plautus : Dij bene vortant. tene, crumina minuerint triginta minae.

Crusculum deminutiuum a crure.

Crustariae tabernae a vasis potoriis crustatis dictae.

Crustumina* tribus a Tuscorum vrbe Crustumena* dicta. * Crustumerina * Crustumeria

CVBAM* Sabini vocant eam, quam militares lecticam. vnde videtur deriuatum esse cubiculum. * Cumbam

Cubans auspicatur, qui in lecto quaerit augurium.

Culcita, quod tomento inculcatur, appellata.

Culigna vas potorium. Cato, Culignam, inquit, in foeno Graeco ponito, vt bene oleat. Culigna vas vinarium a Graeco dicta, quam illi dicunt κύλικα.

Culina vocatur locus, in quo epulae in funere cōburuntur.

Culiola cortices nucum viridium, dicta a similitudine culeorum, quibus vinum siue oleum continetur.

Culticula* fusticulus quidem ligneus in sacris dicebatur. * Culcitula

Cumalter significat cum altero,* dictum ab antiquis ita breuitatis causa, vt sodes pro si audes, scilicet pro scias licet, sis pro si vis. * aliter)

Cumeram vocabant antiqui vas quoddā, quod opertum

in nuptiis ferebant, in quo erant nubẽtis vtenſilia, quod & camillum dicebant, eo quod ſacrorum miniſtrum κάμιλλον appellabant.

Cumerum vas nuptiale a ſimilitudine cumerarum, quae fiunt palmeae vel ſparteae ad vſum popularem, ſic appellatum.

*eſt Cum imperio eſſe*dicebatur apud antiquos, cui nominatim a populo dabatur imperium.

Cum populo agere, hoc eſt populum ad concilium, aut comitia vocare.

*eſt Cum poteſtate eſſe * dicebatur de eo, qui a populo alicui negotio praeficiebatur.

Cuncti ſignificat quidem omnes, ſed coniuncti & congregati; at vero omnes etiam ſi diuerſis locis ſint.

Cuniculum, id eſt foramen ſub terra occultum, aut ab animali, quod ſimile eſt lepori, appellatur, quod ſubterfoſſa terra latere eſt ſolitum; aut a cuneorum ſimilitudine, qui omnem materiam intrant findentes.

Cunire eſt ſtercus facere. vnde & inquinare.

*ſciphos Cupes, & cupedia antiqui lautiores cibos * nominabant. inde macellum forum cupedinis appellabant. Cupedia autem a cupiditate ſunt dicta. vel, ſicut Varro vult, quod ibi fuerit Cupedinis equitis domus, qui fuerat ob latrocinium damnatus.

Cupreſſi mortuorum domibus ponebantur ideo, quia huius generis arbor exciſa non renaſcitur; ſicut ex mortuo nihil iam eſt ſperandum. quam ob cauſam in tutela Ditis patris eſſe putabatur.

*coreda Cura dicta eſt, quaſi cor edat; * vel quia cor vrat.

Curatores dicuntur, qui pupillis loco tutorum dantur. ſiue illi, qui rei frumentariae, agriſue diuidundis praepoſiti ſunt.

Curia, locus eſt, vbi publicas curas gerebãt. Calabra curia dicebatur, vbi tantum ratio ſacrorũ gerebatur. Curiae etiam nominãtur, in quibus vniuſcuiuſque partis populi Romani quid geritur. * *digerlitur quales ſunt eae, in quas Romulus populũ diſtribuit numero triginta. (quibus poſtea additae ſunt quinque:) vt in ſua quiſque curia ſacra publica faceret, feriaſque obſeruaret. hiſque curiis ſingulis nomina Curiarum virginum impoſita eſſe dicun-

tur, quas virgines quondam Romani de Sabinis rapuerunt.

Curiales eiusdem curiae, vt tribules, & municipes. Curiales flamines curiarum sacerdotes. Curiales mensae, in quibus immolabatur Iunoni, quae Curis est appellata.

Curiata comitia a curiis appellata.

Curii* fana a Curio* dicta. quia eo loco domum habuerat. *Curiati

Curionem agnum Plautus pro macro dixit, quasi cura macruisset. * Curiatio

Curionia sacra, quae in curiis fiebant.

Curionium aes dicebatur, quod dabatur curioni ob sacerdotium curionatus.

Curis est Sabine hasta. Vnde Romulus Quirinus, quia eam ferebat, est dictus; & Romani a Quirino Quirites dicuntur. Quidam eum dictum putant a Curibus, quae fuit vrbs opulentissima Sabinorum.

Curitim Iunonem appellabant, quia eandem ferre hastam putabant.

Curriculo pro cursim ponebant. Plautus: Licet, inquit, vos abire curriculo.

Curriculus deminutiuum est a curru.

Curtii locus appellatur a Curtio, qui eo loco in profundissimũ se ob salutem populi Romani proiecit hiatum.

Curules equi quadrigales. Curules magistratus appellati sunt, quia curru vehebantur.

Cussilirem pro ignauo dicebant antiqui.

Custodelam dicebant antiqui, quam nunc dicimus custodiam.

Custoditio est opera ad custodiendum quid sumpta.

Cutis Graecam habet originem. hanc enim illi κύτος dicunt.

CYBELE* mater, quam dicebant magnam, ita appellabatur, quod ageret homines in furorem, quod Graeci κύβιβον* dicunt. Cybele vero eadem dicta a loco, qui est in Phrygia. * Cybebe) *βίβηλον κυβηβεῖν) κύβικος.)

Cybium dictum, quia eius medium aeque patet in omnes partes, quod genus a geometris κύβον dicitur. Vnde etiã tessellae quadratae κύβοι. Hinc & κύβιον genus piscis, quia piscantes id genus piscium velut aleam ludant.

Cyllenius Mercurius dictus, quod omnem rem sermo sine

manibus cõficiat, quibus partibus corporis, qui carent, κυλλοὶ vocantur : ideoque quadratum eum fingunt. Alij volunt ſic appellatum, quod in Cyllenia via ſit nutritus. Alij quod in monte Arcadiae Cyllene. Alij quod a Cyllene ſit nympha educatus.

Cymbam Graeci appellant κύμβην.

Cymbium poculi genus a ſimilitudine nauis, quae dicitur cymba, appellatum.

Cynthius Apollo a Cyntho Deli monte vocatus.

Cypariſſae appellantur acies quaedam igneae, quae noctu apparere ſolent ad ſimilitudinem cupreſſi.

Cypariſſiae dicuntur ignes prodigioſi a ſimilitudine cypreſſorum.

Cypria Venus, quod ei primum in Cypro inſula templum ſit conſtitutum. vel quia parientibus praeſideat, quod Graece κύειν parere ſit.

Cyprio boui merendam, Ennius ſotadico verſu cum dixit, ſignificat id, quod ſolet fieri in inſula Cypro, in qua boues humano ſtercore paſcuntur. Idem cum dicit, Propter ſtagna, vbi lanigerum genus piſcibus paſcitur, eſſe paludem demonſtrat, in qua naſcuntur piſces ſimiles ranunculis, quos oues conſectatae edunt.

Cytherea, Venus ab vrbe Cythera, in quam primum deuecta eſſe dicitur concha, cum in mari eſſet concepta.

DACRIMAS pro lacrymas Liuius ſaepe poſuit, nimirum, quod Graeci appellant δάκρυα. Item dautia, quae lautia dicimus, & dantur legatis hoſpitii gratia.

Daedalam a varietate rerum, artificiorumque dictam eſſe apud Lucretium terram, apud Ennium Mineruã, apud Vergilium Circen, facile eſt intelligere: cum Graece δαιδάλλειν ſignificet variare.

Dagnades ſunt auium genus, quas Aegyptij inter potandum cum coronis deuincire ſoliti ſunt, quae vellicando, morſicandoque & canturiendo * aſſidue non patiuntur dormire potantes. * cantitando)

Daliuum ſupinum ait eſſe Aurelius, Aelius ſtultum. Oſcorum quoque lingua ſignificat inſanum. Santra vero dici putat ipſum, quem Graeci δείλαιον, id eſt propter cuius fatuitatem quis miſereri debeat.

Damium ſacrificium, quod fiebat in operto in honorem Bonae deae, dictum a contrarietate, quod minime eſſet δημόσιον, id eſt publicum. dea quoque ipſa δαμία, & ſacerdos eius δαμίας * appellabatur. * Damiatrix

Daniſtae, feneratores.

Danunt, dant.

Daps apud antiquos dicebatur res diuina, quae fiebat aũt hiberna ſemente, aut verna. quod vocabulum ex Graeco deducitur, apud quos id genus epularũ δαὶς dicitur. Itaque & daptice ſe acceptos antiqui dicebant, ſignificantes magnifice. & dapticum negotium amplum, ac magnificum.

Daſi, dari.

Daunia Appulia appellatur a Dauno Illyricae gentis claro viro, qui eam propter domeſticam ſeditionem excedens patria, occupauit.

DEACTIO, peractio.

Deblacterare eſt ſtulte loqui. Nam Graeci βλάκας ſtultos appellant.

Decalicatum calce litum.

Decermina dicuntur, quae decerpuntur purgandi cauſa.

Decima quaeque veteres diis ſuis offerebant.

Decotes togae detritae.

Decrepitus eſt deſperatus crepera iam vita: vt crepuſculum

extremum diei tempus. Siue decrepitus dictus, quia propter senectutem nec mouere se, nec vllum facere potest crepitum.

Decultarunt, valde occultarunt.

Decumana oua dicuntur, & decumani fluctus, quia sunt magna. nam & ouum decimum maius nascitur, & fluctus decimus fieri maximus dicitur.

Decumanus appellatur limes, qui fit ab ortu solis ad occasum. Alter ex transuerso currens appellatur cardo.

Decures, decuriones.

Decuriones appellantur, qui denis equitibus praesunt.

Dedita intelligitur valde data.

*Deformicatum

Defomitatum* a fomitibus succisum, quibus confoueri erat solitum.

Defrensam detritam, atque detonsam.

Defrui dicebant antiqui, vt deamare, deperire: significantes omnem fructum percipere.

*Degerere

Degere* antiqui posuerunt pro expectare.

*Degumare

Degunere* degustare.

Deinceps qui deinde cepit; vt princeps, qui primũ cepit.

Deincipem antiqui dicebant proxime quenque captum, vt principem primum captum.

Deinde compositum est ex praepositione, & loci significatione: vt exinde, perinde, proinde, subinde; quae item tempus significant.

Delapidata, lapide strata.

Deliberare a libella, qua quid perpenditur, dictum.

Delibrare aquam sulco deriuare.

Delicare ponebant pro dedicare.

Delicata dicebant diis consecrata, quae nunc dedicata. Vnde adhuc manet delicatus, quasi lusui dicatus. Dedicare autem proprie est dicendo deferre.

*fastigium

Delicia est tignum quod a culmine ad tegulas angulares infimas versus fastigatum* collocatur, vnde tectum deliciatum, & tegulae deliciares.

Delinquere est praetermittere, quod non oportet praeteriri. Hinc deliquia & delicta.

*deliquãdo *deliquatur

Deliquium solis a delinquendo* dictum, quod delinquat* in cursu suo.

Deliquum apud Plautum significat minus.

Delu-

Delubrum dicebant fustem delibratum, hoc est decorticatum, quem venerabantur pro deo.

Deluit, soluit. a Graeco διαλύειν.

Demagis pro minus antiqui dicebant.

Deminutus capite appellatur, qui ciuitate mutatus est: & ex alia familia in aliam adoptatus: & qui liber alteri mancipio datus est: & qui in hostium potestate venit: & cui aqua, ignique interdictum est.

Demoe * apud Atticos sunt, vt apud nos pagi. * Δῆμοι

Demum quod significat post, apud Liuium demus legitur. Alij demum pro duntaxat posuerunt.

Denariae caerimoniae dicebantur, & tricenariae, quibus sacra adituris decem continuis rebus* vel triginta certis quibusdam rebus carendum erat. * diebus,)

Denicales* feriae colebantur, cum hominis mortui causa familia purgabatur. Graeci enim νέκυν mortuum dicũt. * Denecales)

Deorata, perorata.

Depeculatus a pecore dicitur, qui enim populum fraudat, peculatus poena tenetur.

Deperire significat valde perire.

Depolitum perfectum, quia omnes perfectiones antiqui politiones appellabant.

Depontani senes appellabantur, qui sexagenarij de ponte deiiciebantur.

Deprehensa dicitur genus militaris animaduersionis castigatione maior, ignominia minor.

Depubem porcum lactantẽ, qui prohibitus sit pubes fieri.

Depuuerẽ, caedere. Lucilius: palmisque misellam Depuuit me. id est, verberauit me. quod ipsum ex Graeco est παίειν.

Δέρεις Graeci appellant pelles nauticas, quas nos vocamus segestria.

Derogare proprie est, eum quid ex lege vetere, quo minus fiat, sancitur lege noua. derogare ergo detrahere est.

Desiderare, & considerare a sideribus dici certum est.

Desiuare * desinere. * Desinare

Despretus, valde spretus.

Deteriae porcae, id est macilentae.

Detractare est male tractare.

Detudes esse detunsos * deminutos. * detonsos

Deuersus dicebant deorsum versus.

Deuitare, valde vitare.

Deus dictus est, quod ei nihil desit: vel quia omnia commoda hominib' dat: siue a Graeco Δέος, quod significat metum; eo quod hominibus metus sit. sed magis constat id vocabulum ex Graeco θεὸς esse dictum aspiratione dempta, qui mos antiquis nostris frequens erat.

Dextans dicitur, quia assi deest sextans, quemadmodum duodeuiginti & deunx.

Dextimum & finistimum antiqui dixerunt.

Dextra auspicia, prospera.

Dextrarum tibiarum genus est, quae dextra tenentur.

DIABATHRA genus solearum Graecanicarum.

Dianius locus Dianaè sacratus.

Dicassit, dixerit.

* dicam — Dice pro dic * antiqui posuere.

* Dicaearchia) — Dicearchia * vocabatur, quae nunc Puteoli; quod ea ciuitas quondam iustissime regebatur.

Dici mos erat Romanis in omnibus sacrificiis, precibusq; POPVLO ROMANO, QVIRITIBVSQ. quod est Curensibus. quae ciuitas Sabinorum potentissima fuit.

Dictynna Diana, quam esse lunam putabant, dicta quod fulgore suo noctu omnia ostendat.

Dierectum dicebant per antiphrasin, volentes significare malum diem.

Dies dictus, quod diuini sit operis, siue ab Ioue eius, vt putabant, rectore, qui Graece Δία appellatur. siue quod aer diurnus dehiscat in candorem.

Diffarreatio genus erat sacrificij, quod inter virum, & mulierem fiebat dissolutio. dicta diffarreatio, quia fiebat farreo libo adhibito.

* Denotant — Dignorant* signa imponunt, vt fieri solet in pecoribus.

* laniena) — Dilaniare est discindere, & quasi lanam trahere. vnde lacinia * & lanius dicitur, qui pecus discindit.

Dilectus militum, & is, qui significatur amatus, a legendo dicti sunt.

Diobolares meretrices dicuntur, quae duobus obolis ducuntur.

Diomedea insula in qua Diomedes sepultus est excedens Italia.

Diomedis campi in Appulia appellantur, qui ei in diuisione regni, quam cum Dauno fecit, cesserunt.

Diox, genus piscis frequens in ponto.

Dirigere apud Plautum inuenitur pro discedere.

Dirunciunt depurgant.

Dirus, dei ira natus.

Dirutum aere militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominiae causa non erat datum: quod aes diruebatur in fiscum, non in militis sacculum.

Disertim pro diserte dixerunt antiqui.

Disertiones, diuisiones patrimoniorum inter consortes.

Disertus a disserendo dictus.

Dispensatores dicti, qui aes pensantes expendebant, non adnumerabant. hinc deducuntur expensa, siue dispensata, vel compensata: item compendium, dispendium, assipondium, dupondium.

Dispescere est proprie pecus a pastione deducere, vt compescere vna pascere, & in vno loco continere.

Dissulcus porcus dicitur, cum in ceruice setas diuidit.

Distisum, & pertisum dicebant, quod nunc distesum, & pertesum.

Diuidiam discordiam.

Diuidicula antiqui dicebãt, quae nũc sunt castella, ex quibus a riuo cõmuni aquam quisq; in suum fundum ducit.

Dium antiqui ex Graeco appellabant, vt a deo ortum, & diurnum sub caelo lumen ἀπὸ τοῦ Διός. Vnde adhuc sub dio fieri dicimus, quod non sit sub tecto; & interdiu, cui contrarium est noctu. Dium, quod sub caelo est extra tectum, ab Ioue dicebatur. & Dialis flamen, & dius heroum aliquis ab Ioue genus ducens. Dium fulgur appellabant diurnum, quod putabant Iouis, vt nocturnum Summani.

DOLI vocabulo nunc tantum in malis vtimur: apud antiquos autem etiam in bonis rebus vtebantur. vnde adhuc dicimus Sine dolo malo; nimirum, quia solebat dici & bonus.

Doliola, locus in vrbe sic vocatus, quia inuadentibus Gallis Senonibus vrbem, sacra in eodem loco doliolis* reposita fuerunt. qua de causa in eodem loco ne despuere quidem alicui licebat.

* doliis duobus

Domus a Graeco venit δόμος.

Donatieae coronae dictae, quod his victores in ludis donabantur, quae postea magnificentiae causa institutae sunt super modum aptarum capitibus, quali amplitudine fiunt cum lares ornantur.

Donum ex Graeco est, quod illi vocant δῶρον.

Dorsum dictum, quod pars ea corporis deuexa sit deorsum.

Dotem manifestum est ex Graeco esse. nam δίδοναι dicitur apud eos dare.

DRACONES dicti ἀπὸ τοῦ δράκειν, quod est videre. clarissimam enim dicuntur habere oculorum aciem. qua ex causa incubantes eos thesauris custodiae causa finxerunt antiqui. Ideoque AEsculapio adtribuuntur; quod vigilantissimi generis putantur. quae res medicinae maxime necessaria est.

DVBENVS apud antiquos dicebatur, qui nunc dominus.

Dubiat, dubitat.

Duco, cum pro puto ponimus, ex Graeco deducitur, quod illi dicunt δοκῶ.

Duellum, bellum. videlicet quod duabus partibus de victoria contendentibus dimicatur. Inde & perduellis,* qui pertinaciter retinet bellum.

*perduellio

Duicensus dicebatur cum altero, id est cum filio, census.

Duidens hostia bidens.

Duis duas habet significationes. nam & pro dis* ponebatur, & pro dederis.

* bis)

Dumecta antiqui, quasi dumiceta appellabant, quae nos dumeta.

Dumosa, frondosa.

Duodeuiginti dicendi consuetudinem a Graecis traxisse videmus, qui sic enuntiant δυοεξείκοσι.*

* δυοινδείκοσιν, & ἀποδυεί-κοσιν.

Duonum, bonum.

Duplabis, duplicabis.

Duplionem antiqui dicebant, quod nos duplum. venit autem a Graeco διπλοῦν.

Dusmoso in loco apud Liuiū significat dumosum locum. antiqui enim interserebant S litteram, & dicebant cosmittere pro committere, & casmenae pro camenae.

EAmus ex Graeco ἴωμεν.
Eapse, eâipsa.
ECCERE iusiurandum est, ac si dicatur per Cererem, vt aecastor, aedepol. alij eccere pro ecce positũ accipiunt.
EDEATRE, qui praesunt regiis epulis, dicti ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων.
Edecimata, electa.
Ederam flamini diali neque tangere, neque nominare fas erat: pro eo quod edera vincit ad quodcumque se applicat. Sed ne anulum quidem gerere ei licebat solidum, aut aliquem in se habere nodum.
EFFAFILATVM exertum, quód scilicet omnes exerto brachio sint exfilati, id est extra vestimentum filo contextum.
Effari, & effata a fando, quod ipsum ex Graeco φάσθαι.* *ὡς φάτω.
Effata, elocuta.
EGENS velut exgens, cui ne gens quidem sit reliqua.
Egeriae nymphae sacrificabant praegnantes, quod eam putabant facile conceptam aluum * egerere. *concepta
Egretus & adgretus ex Graeco sunt ducta, a surgendo, & proficiscendo. Vnde & Nyctegresia, quasi noctisurgium.
EIVRATIO significat id, quod desideretur, non posse praestari. Plautus: eiurauit militiam.
ELACATENA, genus sallamenti, * quod appellatur vulgo malandrea.* *calceaméti *melandria
Elaudare plus, quam nominare.
Elecebrae argentariae meretrices, ab eliciendo argento dictae.
Electabo, eliciam.
Elices sulci aquarij, per quos aqua collecta educitur e liris.
Elinguem sine lingua.
Elixa a liquore dicta.
Elucum significat languidum, ac semisomnum. vel vt alij volunt allucinatorem, & nugarum amatorem. siue halonem, id est hesterno vino languentem, quem ἕωλον vocitant Graeci.
Elumbem, euulso * lumbo. *auulso

Em pro eum ab eo, quod est is.

Emancipati duobus modis intelliguntur, aut ij, qui ex patris iure exierunt; aut ij, qui aliorum fiunt dominij. * quorum vtrumque fit mancipatione.

* domini

Emem eundem.

Emere quod nunc est mercari, antiqui accipiebant pro sumere.

Empanda, paganorum dea.

Emptiuum militem, mercenarium.

Emussitata, ad amussim facta.

Endoitium, initium.

Endoplorato, implorato, quod est cum questione inclamare. Implorare namque est cum fletu rogare, quod est proprie vapulantis.

Endoprocinctu, in procinctu. significat autem cum ex castris in praelium exitum est. procinctos quasi praecinctos, atque expeditos. nam apud antiquos togis incincti * pugnasse dicuntur.

* saccincti

Ennam, etiam ne.

Enubro, inhibenti.

Enunquam, ecquando.

Epeus nomen cuiusdam fabri, qui equum Dureum fecit.

Epicrocum genus amiculi croco tinctum, tenue, & perlucidum.

Epilimma * genus vilissimi vnguenti.

* Epalimma)

Epistylium trabs, quae super columnas ponitur.

Epolonos dicebant antiqui, quos nunc epulones dicimus. Datum autem est his nomen, quod epulas indicendi Ioui, ceterisque diis potestatem haberent.

Epulam antiqui etiam singulariter posuere.

Epulares appellabantur, qui in quibusdam ludis nocte epulabantur.

Equestre aes, quod equiti dabatur.

Equiria ludi, quos Romulus Marti instituit per equorum cursum, qui in campo Martio exercebantur.

Equirine, iusiurandum per Quirinum.

Equo vehi flamini diali non licebat, ne si longius digrederetur, sacra neglegerentur.

Equitare antiqui dicebant equum publicum * merere.

* equo publico)

Equus Marti immolabatur, quod per eius effigiem Troiani capti sint: vel quod eo genere animalis Mars delectari putaretur.

E R C T V M citumque fit inter consortes, vt in libris legum Romanarum * legitur. Erctum a coercendo dictum, vnde & ercifcundae & ercifci. Citum autem est vocatum a ciendo.

* Regũ Romanorum

Erebum Vergilius interdum obscuritatem quandam esse describit apud inferos, cum ait: Imas Erebi descendit ad vmbras. Interdum flumen eiusdem loci, dicens. Et magnos Erebi transnauimus amnes. Varro vero Erebo natam noctem ait. Vnde est & illud: Erebo creata fuscis crinibus nox te inuoco.

Ergo correptum significat idem, quod apud Graecos οὖν: producte, idem quod χάριν, hoc est gratia; cum scilicet gratia intelligitur pro causa. Sed illud superius etiam sine exemplis notum est; hoc inferius, sic formatur. cum dicimus de aliquo, statua donatus est honoris, virtutisque ergo, id est honoris, virtutisque causa.

Eritudo, seruitudo.

Erugere semel factum * significat, quod eructare saepius. illud enim perfectae formae est, hoc frequentatiuae.

* ructum

Eruum & eruilia a Graeco sunt dicta, quia illi eruum ὄροβος, eruilia ὀρόβιον appellant.

E S C A R I A E mensae quadratae vocantur, in quibus homines epulantur. Anclabris ea, quae in sacrificando diis anclatur, * quod est hauritur, ministraturque.

* antlatur

Escit * erit.

* Esit)

E V B O I C V M talentum nummo Graeco septem millium, & quingentorum cistophorum est, nostro quattuor millium denariorum.

Eudiaeon lineum filum, quod medici extremo in clysterio relinquunt, per quod climos * emittitur.

* κλυσμὸς)

Euelatum, euentilatum. Vnde velabra, quibus frumenta ventilantur.

Euerriator vocatur, qui accepta iure hereditate iusta facere defuncto debet. quae * si non fecerit, seu quid in ea re turbauerit, suo capite luat. id nomen ductum a verrendo. Nam exuerrae sunt purgatio quaedam

* qui

domus, ex qua mortuus ad sepulturam ferendus est, quae fit per euerriatorem certo genere scoparum adhibito, ab extra verrendo dictarum.*

* dictae.)

Eum antiqui dicebant pro eorum.

Europam tertiam orbis partem ab Europa Agenoris filia certum est appellari. Sed alij de amore Iouis in taurum versi narrant. Alij eam a praedonibus raptam. & nauem, quae Iouis tutelam * effigiem tauri habuerit, in eam regionem esse delatam. Quidam ob pulchritudinem regionis per simulationem raptae filiae occupatam eam terram ab Agenore, & Phoenicibus ferunt.

* tutela

EXAGOGEN euectionem.

Examen est & aequamentum, & iudicij inuestigatio, & apum congregatio, vel locustarum.

Examussim, regulariter. amussis enim regula fabrorum est. vel, vt alij volunt, ferramentum, quo in poliendo vtuntur.

Exanclare exhaurire.

Exbueres * exinteratas; siue exbuae, * quae ebiberunt, quasi epotae.

* Exuberes * exuberae, vel exburae

Excedere egredi.

Excidionem vrbis a caedendo dictam manifestum est.

Exciet excutiet.

Excipuum, quod excipitur, vt praecipuum, quod ante capitur.

Excudere, procudere, & incus ipsa a cudendo * dicta sunt.

* caedendo

Exdorsua, dorsum confringe; alij exime.

Exdutae, * exuuiae.

* Exclutae

Exemplum est, quod sequamur, aut vitemus: exemplar, ex quo simile faciamus. Illud animo aestimatur, istud* oculis conspicitur.

* & hoc

Exercirent, sarcirent.

Exercitionem exerciti dicebant antiqui: exercitationem exercitati. Item exercitiorem, exercitissimum; sicut ab exercitato, exercitatiorem, exercitatissimum.

Exercitus & militum copia dicitur: & homo multis negotiis exercitus. sed superius quarti ordinis, hoc secundi est.

Exesto, extra esto: sic enim lictor in quibusdam sacris clamitabat: hostis, vinctus, mulier, virgo exesto. scilicet interesse prohibebatur.

Exfir purgamentum, vnde adhuc manet suffitio.

Exfuti, exfusi; vt mertat pro mersat.

Exgregiae, egregiae: id est e grege lectae.

Exhaustant, efferunt.

Exiles & ilia a tenuitate viarum, quas Graeci in chartis ita appellant, videntur esse dicta.

Exilica causa, quae aduersus exulem agitur.

Eximium inde dici coeptum, quod in sacrificiis optimum pecus e grege eximebatur: vel quod primum erat natum.

Exin metri causa dicitur pro exinde.

Exinfulabat* exerebat. infulas enim sacerdotum, filamenta vocabant. *Exinfibulat.

Existimare dictum est ab aestimatione.

Exitium antiqui ponebant pro exitu. nunc exitium pessimum exitum dicimus.

Exodium * exitum. * Exodum)

Exoletus qui adolescere, id est crescere desiit.

Exomides sunt comici vestitus exertis humeris.

Exoriri surgere.

Expapillato brachio exerto; quod cum fit, papilla nudatur.

Expatare, in locum patentem se dare, siue in spatium se conferre.

Expectorat, ex pectore eiicit.

Expergitus, ab alio excitatus; quem solemus dicere expergefactum.

Experitos, imperitos.

Experrectus, a corrigendo se vocatus; quod fere facimus recentes a somno. Experrectus est, qui per se vigilare coepit.

Explenunt, explent.

Explorare antiquos pro exclamare vsos, sed postea prospicere, & certum cognoscere coepit significare. itaque speculator ab exploratore hoc distat, quod speculator hostilia silentio perspicit, explorator pacata clamore cognoscit.

Exporgere, porro agere, exporrigere.

* Experta) * experitia — Expreta * antiqui dicebant, quasi expertia * habita.

Exrogare est, ex lege vetere aliquid eximere per nouam legem.

Exta dicta, quod ea diis prosecentur, quae maxime extant, eminentque.

* alienus v. c. alius) — Externus est alienae * terrae.

* extertici-neus * exterrici-neus. — Exterraneus ex alia terra. Exterraneus * quoque dicitur & qui ante tempus natus, vel potius eiectus est. dictus autem exterraneus * quod eum mater exterrita aluo eiecit.

Extimum extremum significat, ita vt intimo sit contrarium.

Extrarium ab extraneo sic distinguitur. extrarius est, qui extra focum, sacramentum, iusque sit. extraneus ex altera terra, quasi exterraneus.

* Exurguentes — Exugentes, * exprimentes.

Exuuiae ab exuendo dictae.

FABAM nec tangere nec nominare Diali flamini licet, quod ea putatur ad mortuos pertinere. Nam & lemuralibus iacitur laruis, & parentalibus adhibetur sacrificiis, & in flore eius luctus litterae apparere videntur.

Fabiani, & Quintiliani appellabantur luperci a Fabio & Quintilio praepositis suis.

Facem in nuptiis in honorem Cereris praeferebant, aquaque spargebatur noua nupta: siue vt casta, puraque ad virum veniret; siue vt ignem atque aquam cum viro communicaret.

Faces antiqui dicebant, vt fides.

Facessere significat interdum facere, vt est, Iussa facessunt. interdum vero pro abire ponitur. Pacuuius: Facessite omnes hinc, id est abite.

Factio & factiosus, initio honesta vocabula erant. vnde adhuc factiones histrionum, & quadrigariorum dicuntur. Modo autē nomine factionis seditio, & arma vocantur.

Facul antiqui dicebant, & faculter pro facile. vnde facultas, & difficultas videntur dicta. Sed postea facilitas morum facta est, facultas rerum.

Fagutal sacellum Iouis, in quo fuit fagus arbor, quae Ioui sacra habebatur.

Falae dictae ab altitudine a falando,* quod apud Etruscos significat caelum. * falado

Falarica, genus teli missile, quo vtuntur ex falis, id est ex locis exstructis dimicantes.

Falcones dicuntur, quorum digiti pollices in pedibus intro sunt curuati, a similitudine falcis.

Faleri oppidum a fale dictum.

Falsius, & falsior cum rationabiliter dici possint, non tamen sunt in consuetudine.

Fama a fādo dicta. sic apud Graecos φήμη ἀπὸ τῆς φάσεως.

Famelicosam * terram, terram palustrem vocabant. * Familicosam, vel Famicosam

Famella deminutiuum a fama.

Familia antea in liberis hominibus dicebatur, quorū dux & princeps generis vocabatur pater, & mater familiae.* Vnde familiae nobilium Pompiliorum * Valeriorum, Corneliorum. & familiares ex eadem familia. postea hoc nomine etiam famuli appellari coeperunt, per- * familias * Popilliorum)

mutata I cum V littera.

Familiaris Romanus, priuatus Romanus.

Famino, dicito.

Famuletium dicebatur, quod nunc seruitium.

Famuli origo ab Oscis dependet, apud quos seruus famel nominabatur, vnde & familia vocata.

Fana, quod fando consecrantur.

Fanatica dicitur arbor fulmine icta.

Fanum a Fano dictum; siue a fando; quod dum pontifex dedicat, certa verba fatur.

*Farcenum vel frasenū

Farsenum * virgulti genus.

Farrago appellatur id, quod ex pluribus satis pabuli causa datur iumentis.

Farreum, genus libi ex farre factum.

Fartores, nomenclatores; qui clam velut infarcirent nomina salutatorum in aurem candidati.

Fascinum, & fas, a fando nominantur.

Fastigium aedificij summum.

* iura. v. c. iuridica)

Fastis diebus iucunda * fari licebat; nefastis quaedam non fari licebat.

*fandi)

Fastorum libri appellantur, in quibus totius anni fit descriptio. Fasti enim dies fasti * sunt.

Fatantur, multa fantur.

*ac

Fauentia bonam ominationem significat. Nam praecones clamantes, populum sacrificiis fauere iubebant. Fauere enim est bona fari. at * veteres poetae pro silere vsi sunt fauere.

Faui, a fauendo.

Fauissae locum sic appellabant, in quo erat aqua inclusa circa templa. Sunt autem, qui putant fauissas esse in Capitolio caellis cisternisque similes, vbi reponi erant solita ea, quae in templo vetustate erant facta inutilia.

Faustulum porcellum, feturam porcorum.

FEBRVARIVS mensis dictus, quod tum, id est extremo mense anni, populus februaretur, id est lustraretur, ac purgaretur: vel a Iunone februata, quam alij februalem, Romani februlim vocant: quod ipsi eo mense sacra fiebant, eiusque feriae erant lupercalia, quo die mulieres februabantur a lupercis amiculo Iunonis, id est pelle caprina. quam ob causam is quoque dies februatus appel-

labatur. Quaecumque denique purgamenti causa in quibusque sacrificiis adhibentur, februa appellantur. Id vero, quod purgatur, dicitur februatum.

Fedum antiqui dicebant pro hedo, folus pro holere, fostim * pro hoste, fostiam pro hostia. *fostem)

Felices arbores Cato dixit, quae fructum ferunt, infelices quae non ferunt.

Femur femoris, & femen feminis; fenero, & feneror dici potest.

Fenus appellatur naturalis terrae fetus; ob quam causam & nummorum fetus fenus est vocatum, & de ea re leges fenebres. Fenus, & feneratores, & lex de credita pecunia, Fenebris, a fetu dicta, quod crediti nummi alios pariant, vt apud Graecos eadem res τόκος dicitur. fenum quoque pratorum ab hac causa est appellatum, quando idipsum manens quotannis nouum parit. Vnde etiam festuca vocata est.

Feralia, diis manibus sacrata festa, a ferendis epulis, vel a feriendis pecudibus appellata.

Ferctum genus libi dictum, quod crebrius ad sacra ferebatur, nec sine strue, altero genere libi. quae qui adferebant, struferctarij appellabantur.

Ferentarij auxiliares * in bello, a ferendo auxilio dicti. vel quia fundis, & lapidibus pugnabant, quae tela feruntur, non tenentur, ita appellati. Ferentarij leuis armaturae pugnatores. *auxiliatores

Feretrius Iuppiter dictus a ferendo, quod pacem ferre putaretur, ex cuius templo sumebant sceptrum, per quod iurarent, & lapidem silicem, quo foedus ferirent.

Feria a feriendis victimis appellata.* *vocata.

Feriae statae appellabantur, quod certo, statutoque die obseruarentur.

Ferias antiqui festas vocabant. & aliae erant sine die festo, vt nundinae; aliae cum festo, vt Saturnalia. quibus adiungebantur epulationes ex prouentu fetus pecorum frugumque.

Ferire dictum, quod ferientes feruntur.* *ferantur

Ferocit apud Catonem, ferociter agit. Fiuere idem * pro figere. *item

Ferus ager incultus.

Fescenini versus, qui canebantur in nuptiis, ex vrbe Fescenina * dicuntur allati. siue ideo dicti, quia fascinum putabantur arcere.

* Fescenia

Fesnoae * vocabantur, qui depellere fascinum credebãtur.

* Fescenninae. vel Fascennonae

Festram antiqui dicebant, quam nos fenestram.

Fetiales a feriendo dicti. apud hos enim belli, pacisque faciendae ius est.

FIBER genus bestiae quadrupes. Plautus: Sic me subes cotidie, quasi fiber salicem. quo nomine extremae fluminis orae appellantur. Vnde & fibras iocinorum, & fimbrias vestimentorum dicimus.

Ficolea palus ficulneus.

Fides genus citharae dicta, quod tantum inter se chordae eius, quantum inter homines fides, concordent. cuius deminutiuum fidicula est.

Fidusta a fide denominata, ea, quae maxime fidei erant.

Filicata * patera dicta, quod ad filicis * herbae speciem sit caelata.

*Felicata
* felicis

Filicones * mali & nullius vsus, a filice * dicti.

* Felicones
* felice

Firmum ἀπὸ τ῀ ἕρματος, dictum videtur.

Fiscellus casei mollis appetitor, vt catillones catillorum liguritores.

Fixulas, fibulas.

FLAGRATORES dicebantur genus hominum, quod mercede flagris caedebantur.

Flamearij infectores flamei coloris; violarij violatij coloris dicuntur.

Flamen Dialis dictus, quod filo assidue veletur; indeque appellatur flamen, quasi filamen. Dialis autem appellatur a Dio, a quo vita dari putabatur hominibus.

Flameo amicitur nubens ominis boni causa, quod eo assidue vtebatur Flaminica, id est Flaminis vxor, cui non licebat facere diuortium. Flameo vestimento Flaminica vtebatur, id est Dialis vxor, & Iouis sacerdos, cui telum fulminis eodem * erat colore.

* fulmini re idem

Flaminia * dicebatur sacerdotula, quae Flaminicae Diali praeministrabat, eaque patrimes & matrimes * erat, id est patrem, matremque adhuc viuos habebat.

*Flamilla
* patrima. & matrima)

Flaminiae aedes domus flaminis Dialis.

Flaminius camillus puer dicebatur ingenuus patrimes,

& matrimes, * qui Flamini Diali ad sacrificia praeministrabat. antiqui enim ministros camillos dicebant. Alij dicunt omnes pueros ab antiquis camillos appellatos, sicut habetur in antiquo carmine, cum pater filio de agricultura praeciperet: Hiberno puluere, verno luto, grandia farra Camille metes. [* patrimus & matrimus)]

Flaminius circus, & via Flaminia a Flaminio consule dicta sunt, qui ab Annibale interfectus est ad lacum Trasimenum.

Flaminius lictor est, qui Flamini Diali sacrorum causa praesto est.

Flator, tibicen.

Flemina dicuntur, cum ex labore viae sanguis defluit circa talos.

Floriferum dictum, quod eo die spicae feruntur ad sacrarium.

Flumentana porta Romae appellata, quod Tiberis partem ea fluxisse affirmant.

Fluoniam Iunonem mulieres colebant, quod eam sanguinis fluorem in conceptu retinere putabant.

Flustra dicuntur, cum in mari fluctus non mouetur, quam Graeci μαλακίαν * vocant. [* γαλήνην]

Focus, fomenta, focillationes, foculi a fouendo, id est calefaciendo dicta sunt.

Fodare, fodere.

Foedus appellatum ab eo, quod in paciscendo (foedere hostia * necaretur. Vergilius: & caesa iungebant foedera porca. vel quia in foedere interponatur fides. [*feda v. e. feta)]

Folium a Graeco venit, quod illi dicunt φύλλον, sed ideo per vnum L, quia antiqui non geminabant consonantes.

Folliculare appellatur pars remi, quae folliculo est lecta, * a quo vita follicularis. [* tecta)]

Fomites sunt assulae ex arboribus, dum caeduntur excussae, dictae, quod in eo opere occupati, cibis, potuque confouentur. At Opilius adustas iam vites vocari existimat fomites. alij vocari putãt scintillas, quae ex ferro cãdẽti maleis excutiũtur. dictae autẽ ita, quia igni sunt cõfotae. pari modo assulae, quae sunt securib⁹ excussae.

Fons a fundendo dicitur.

Fontinalia fontium sacra. vnde & Romae fontinalis porta.

Forago filum, quo textrices diurnum opus distingunt, a furando dictum.

Forbeam antiqui omne genus cibi appellabant, quam Graeci φορβὴν vocant.

Forcipes dicũtur, quod his forma, id est calida, capiuntur.

Fordicidiis boues fordae, id est grauidae, immolabantur, dictae a fetu.

Forma significat modo faciem cuiusque rei; modo calidam, vt cum exta, quae dantur, deforma appellantur. Et Cato ait de quodam aedificio aestate frigido, hieme formido. Item forma appellatur puls miliacia ex melle.

Formiae oppidum appellatur ex Graeco, velut hormiae, quod circa id crebrae stationes, tutaeque erant, vnde proficiscebantur nauigaturi.

Formucales forcipes dictae, quod forma capiant, id est feruentia.

Fornacalia feriae institutae sunt farris torrendi gratia, quod ad fornacem, quae in pistrinis erat, sacrificium fieri solebat. Fornacalia sacra erãt, cum far in fornaculis torrebant.

* Forectes, Forctes, Forctes

Fortis * frugi, & bonus, siue validus.

* vicis)

Forum sex modis intellegitur. Primo, negotiationis locus, vt forum Flaminium, forum Iulium, ab eorum nominibus, qui ea fora constituenda curarunt, quod etiam locis priuatis, & in viis, * & in agris fieri solet. Alio, in quo iudicia fieri, cum populo agi, conciones haberi solent. Tertio, cum is, qui prouinciae praeest, forum agere dicitur, cum ciuitates vocat, & de controuersiis eorum cognoscit. Quarto, cum id forum antiqui appellabant, quod nunc vestibulũ sepulchri dici solet. Quinto, locus in naui, sed tum masculini generis est, & plurale. Sexto, fori significant Circensia spectacula, ex quibus etiam minores forulos dicimus. Inde & forare, & foras dare, & fores, & foras, & forecula, * id est ostiola dicuntur.

* forcula)

Fouij, qui nunc Fabij dicuntur, dicti, quod princeps gentis eius ex ea natus sit, cum qua Hercules in fouea concubuit. Alij putant eum primum ostendisse quemadmodum vrsi & lupi foueis caperentur.

FRACEBVNT displicebunt.

Frater a Graeco dictus est φρήτωρ, * vel quod sit fere alter. * φράτωρ)

Fratilli, villi sordidi in tapetis.

Fratrare puerorum * mammae dicuntur, cum primum tumescunt, quod velut fratres pares oriuntur. quod etiam in frumento spica facere dicitur. * puellarũ)

Fratria, vxor fratris.

Fraufus erit, fraudem commiserit.

Fraxare, vigiliam circumire.

Fregellae locus in vrbe, in quo ciuitatis felij * hospites habitauere. *illius)

Fremitum dictum velut ferimentum.

Frendere est frangere. vnde est faba fressa: vnde & dentibus dicimus frendere.

Frequentarium, frequentem.

Frigere & frictum a Graeco venit φριχεῖν.* *φρύγειν)

Fringilla auis dicta, quod frigore cantet, & vigeat. vnde & frigutire.

Friuola sunt proprie vasa fictilia quassa. Vnde dicta verba friuola, quae minus sunt fide subnixa.

Frontem antiqui masculino genere dixere.

Frugamenta a frugibus appellata.

Fruniscor & frunitum dixit Cato, nosque, cum adhuc dicimus infrunitum, certum est antiquos dixisse frunitum.

Frutinal * templum Veneris fruti.* *Frucinal "frutae, vel frugi.

Frux frugis dixerunt antiqui fructam & fructum.

FVCILIS * falsa. dicta autem quasi fucata. * Futilis) Fucilia. v.c

Fulgere prisci pro ferire dicebant. Vnde fulgur dictum est.

Fulguritum id, quod est fulmine ictum. qui locus statim fieri putabatur religiosus, quod eum Deus sibi dicasse videretur.

Fulmen dictum a fluore * flammae. * fuluore, v.c. fulgore)

Fundus dicitur ager, quod planus sit ad similitudinem fundi vasorum. Fundus quoque dicitur populus esse rei, quam alienat, hoc est auctor.

Funebres tibiae dicuntur, cum quibus in funere canitur. quas Flamini audire putabant illicitum.

Furcilles, siue furcilla, quibus homines suspendebant.

Furnalia * sacra Furinae, quam deam dicebant. *Furrinalia)

Furum genitiuus pluralis a fure.

Furuum, nigrum, vel atrum. hinc dicta furnus, furiae, funus, fuligo, fulgus, fumus. Furuum bouem, id eſt nigrum, immolabant Auerno.

Futare, arguere eſt. vnde & confutare. Sed Cato hoc pro ſaepius fuiſſe poſuit.

Futiles dicuntur, qui ſilere tacenda nequeunt, ſed ea effundunt. ſic & vaſa futilia a fundendo vocata.

GAIA Caecilia appellata est, vt Romam venit, quae antea Tanaquil vocitata erat vxor Tarquinij Prisci regis Romanorum. quae tantae probitatis fuit, vt id nomen ominis boni causa frequentent nubentes, quam summam asseuerant lanificam fuisse.

Galbeum, ornamenti genus.

Gallam bibere, ac rugas conducere ventri, cum ait Lucilius; praemonet parsimonia esse vtendum, neque gulae indulgendum, ventremque coartandum.

Galli qui vocantur Matris Magnae comites, dicti sunt a flumine, cui nomen est Gallo. quia qui ex eo biberint, in hoc furere incipiant, vt se priuent virilitatis parte. Alij putant ideo eos sibi genitalia incidere, quia violauerint nomen patris, matrisue, ne possint ipsi fieri parentes.

Ganeum antiqui locum abditum, ac velut sub terra dixerunt. Terentius: Vbi illum quaeram? credo abductum* in ganeum. *abditum, vel obductum

Gannitio, canum querula murmuratio.

Galearia * a galearum similitudine dicta. * Galeria, vel Galerita)

Gaudium ἀπὸ τ̃ γαυειᾶν dictum.

Gaulus, genus nauigij paene rotundum.

GEMVRSA sub minimo digito pedis tuberculum, quod gemere faciat eum, qui id gerat.

Genas Ennius palpebras putat, cum dicit hoc versu: Pandite sulti* genas, & corde relinquite somnum. Alij eas partes putant genas dici, quae sunt sub oculis. Pacuuius genas putat esse, qua barba primum oritur, hoc versu: Nunc primum opacat flore lanugo genas. * fultis)

Geniales deos dixerunt aquam, terram, ignem, aerem. ea enim sunt semina rerum, quae Graecorum alij στοιχεῖα, alij σπέρματα * vocant. Duodecim quoque signa, lunam, & solem inter hos deos computabant. Geniales autem dicti a gerendo, quia plurimum posse putabantur, quos postea gerulos appellarunt. * γινδλα ἄτμας

Genialis lectus, qui nuptiis sternitur in honorem genij, vnde & appellatur.

Genium appellabant deum, qui vim obtineret rerum omnium gerendarum. Aufustius, genius, inquit, est deorum

filius,& parens hominum,ex quo homines gignuntur. & propterea genius meus nominatur, quia me genuit. Alij genium esse putarunt vniuscuiusque loci deum.

Gens Aelia appellatur, quae ex multis familiis conficitur.

Gentilis dicitur & ex eodem genere ortus, & is qui simili nomine appellatur. vt ait Cincius: gentiles mihi sunt, qui meo nomine appellantur.

Genuini dentes,quod a genis dependent.

* Gens · * γένος — Genus * dictum putatur a terrae Graeco vocabulo, quam γῆν * dicunt.

Germen est, quod ex arborum surculis nascitur, vnde & germani,quasi eadem stirpe geniti.

Gerrae, crates vimineae. Athenienses cum Syracusas obsiderent,& crebro gerras poscerent; irridentes Siculi, gerras clamitabant. Vnde factum est,vt gerrae pro nugis,& contemptu dicantur.

Gerusia curia ab aetatis vocabulo dicta.

Gestit, qui subita felicitate exhilaratus, nimio corporis motu praeter consuetudinem exultat.

Gestus,quo indicatur,quid geratur, praeter participium, quod a gerendo deducitur.

* Gessum — Gesum * graue iactum.

GIGERIA ex multis obsoniis decerpta.

* Girenator. v. c. Gingrinator) — Gingeriator * tibicen.

Gingrire anserum vocis proprium est.Vnde genus quoddam tibiarum exiguarum gingrinae.

* vt — GLISCERE crescere est, & * gliscerae, mensae gliscentes, id est, crescentes per instructionem epularum scilicet.

* Glictis · * lenibus — Glittis * subactis,leuibus,* teneris.

* Gluctire — Glocire* & glocidare gallinarum proprium est,cum ouis incubiturae sunt.

* rombi, vel cybi cubi) — Glomus in sacris crustulum cybij * figura & oleococtum appellatur.

Gloria a Graeca voce dicta. hanc enim illi κλέος vocant.

Glos,viri soror,a Graeco γάλως.

Glucidatum, suaue, & iucundum. Graeci etenim γλυκὺν dulcem dicunt.

Gluma hordei tunicula: dictum, quod glubatur id granum.vnde & pecus glubi dicitur,cuius pellis detrahitur.

GNAVVS & corporis insigne,& praenomen, a generando dicta esse,& ea ipsa ex Graeco γίγνεσθαι * apparet. * γίγνεται

Gnarigauit significat apud Liuium narrauit.

Gnaruisse,narrasse.'

Gnarus cum significet id,quod scius, peritus; tamen inuenimus prognare significare aperte.

Gnephosum, obscurum: videlicet ex Graeco, quod est κνέφας.

Gnitus, * & gnixus a generibus prisci dixerunt. * Gnitur

Gnotu,cognitu.

GRACCHVRIS vrbs Iberae regionis, dicta a Graccho Sempronio, quae antea Illurcis nominabatur.

Gracculi a sono oris vocati. siue a gerendo dicti,quod iacta segetum semina plurimum gerant. vel quod ex oliuetis cubitum se recipientes duas pedibus baccas, tertiam ore ferant.

Gradiuus Mars appellatus est a gradiendo in bella vltro, citroque: siue a vibratione hastae, quod Graeci dicunt κραδαίνειν:* vel vt alij dicũt,quia gramine sit ortus;quod interpretatur, quia corona graminea in re militari maximae est honorationis. * κραδαίνειν

Graeca sacra, festa Cereris ex Graecia translata, quae ob inuentionem Proserpinae matronae colebant. quae sacra, dum non essent matronae, quae facerent propter cladem Cannensem, & frequentiam lugentium; institutum est,ne amplius centum diebus lugeretur.

Grallatores appellabantur pantomimi,qui vt in saltatione imitarentur aegipanas, adiectis perticis furculas habentibus, atque in his superstantes ad similitudinem* crurum eius generis gradiebantur, vtique propter difficultatem consistendi. Plautus: Vinceretis cursu ceruas,& grallatorem gradu. * simulationem

Gramiae oculorum sunt vitia,quas alij glamas * vocant. * gramas

Grando guttae aquae concretae solito grandiores.

Grassari antiqui ponebant pro adulari. grassarij * autem dicuntur latrones vias obsidentes. gradi siquidem ambulare est, vnde tractum grassari, videlicet ab impetu gradiendi. * grassari

Grauastellus, senior. Plautus: qui est grauastellus, qui aduenit? vt puto grauastellus a grauitate dictus.

Graue aes dictum a pondere, quia deni asses, singuli pondo libras, * efficiebant denarium ab hoc ipso numero dictum. Sed bello Punico populus Romanus pressus aere alieno, ex singulis assibus librariis * senos fecit, qui tantundem * valerent. Item nummi quadrigati, & bigati a figura caelaturae dicti.

* librae
* libralibus
* tantuli

Grauida est, quae iam grauatur conceptu: praegnans velut occupata in generando, quod conceperit. inciens propinqua partui, quod incitatus sit fetus eius.

Greges ex Graeco dici, quos illi ἀγέλας * solent appellare.

* γάργαρα

Gricenea * funis crassus.

* Gricena

Groma * appellatur genus machinulae cuiusdam, quo regiones agri cuiusque cognosci possunt, quod genus Graeci dicunt γνώμονα.

* Gnoma

Gruere dicuntur grues, vt sues grunire. vnde tractum est congruere, hoc est conuenire, quia id genus volucrum minime soliuagum est.

Grumus, terrae collectio minor tumulo.

GVLLIOCAE nucum iuglandium summa, & viridia putamina.

Gurgustium genus habitationis angustum, a gurgulione dictum.

Gutturnium vas, ex quo aqua in manus datur: ab eo, quod propter oris angustiam guttatim fluat.

HABITIOR, pinguior.
Habitudo, habitus corporum.

Halapanta significat omnia mentientem. ab eo quod halet omnia. ἄλην enim Graeci τὴν πλάνην, id est fallentem appellant.

Hallus, pollex pedis scandens super proximum, dictus a saliendo. nam ἅλλομαι Graece, Latine significat salio.

Hamo cognominatus, quia in arena putatur inuentus, quae Graece hoc nomine ἄμμος appellatur. cui cornua adfiguntur arietis, a genere pecoris inter quod inuentus est.

Hamotrahones alij piscatores, alij qui vnco cadauera trahunt.

Hanula parua delubra quasi fanula.

Haruiga dicebatur hostia, cuius adhaerentia inspiciebantur exta.

Hastae subiiciebantur ea, quae publice venundabant: quia signum praecipuum est hasta. Nam & Carthaginienses cum bellum vellent, Romam hastam miserunt: & Romani fortes viros saepe hasta donarunt.

HEBES, retusi acuminis.

Hecate, Diana, eadem putabatur & luna, & Proserpina.

Hedera dicta, quod haereat; siue quod edita petat, vel quia id, cui adhaeserit, edat. quae in tutela Liberi putabatur esse, quia vt ille iuuenis semper, ita haec viret. vel quia ita omnia, sicut ille mentes hominum, illigat.

Heliconides musae a monte Helicone vocatae.

Heluacea, genus ornamēti Lydij, dictum a colore boum, qui est inter rufum & album, appellaturque heluus.

Helueus ab hiatu & oscitatione dictus.

Heluela, holera minuta.

Heluo dictus est immoderate bona sua consumens, ab eluendo. Cui aspiratur, vt auiditas magis exprobretur. fit enim vox incitatior.

Helus, & helusa antiqui dicebant, quod nunc holus, & holera.

Hemina ex Graeco ἥμισυ, quod est dimidia pars sextarij.

Hemona humana, & hemonem hominem dicebant.

Herbam do, cum ait Plautus, significat, victum me fa-

teor; quod eſt antiquae, & paſtoralis vitae indicium. nam qui in prato curſu, aut viribus contendebant, cum ſuperati erant; ex eo ſolo, in quo certamen erat, decerptam herbam aduerſario tradebant.

* grandior

Herbilis anſer, herba paſtus, qui gracilior * eſt, quam frumento altus.

* Hercius

Herceus * Iuppiter intra conſeptum domus cuiuſque colebatur, quem etiam deum penetralem appellabant.

Hercules aſtrologus dictus, quod eo die ſe flammis iniecit, quo futura erat obſcuratio ſolis.

Here, id eſt aduerbium temporis heri, dictum a Graeco ἐχθές.

Heredium, praedium paruulum.

Herem Marteam antiqui accepta hereditate colebant, quae a nomine appellabatur heredum, & eſſe vna ex Martis comitibus putabatur.

Heres apud antiquos pro domino ponebatur.

Herma a Graecis ponitur pro firmamento. Vnde etiam Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmae orationis dictum. Interdum etiam ſaburram ſignificat.

Hernici dicti a ſaxis, quae Marſi herna dicunt.

* puſtulam

Hetta res minimi pretij, quaſi hieta, id eſt hiatus hominis, atque oſcitatio. Alij puſulam * dixerunt eſſe, quae in coquendo pane ſolet adſurgere. a qua accipimus rem nullius pretij, cum dicimus, non hette te facio.

Heus aduerbium vocandi a Graeco αἴ venit.

Hilarodos, laſciui & delicati carminis cantor.

Hilum putant eſſe, quod grano fabae adhaeret. ex quo nihil, & nihilum.

Hippacare eſt celeriter animam ducere. ab equi halitu, qui eſt ſupra modum acutus.

Hippagines naues, quibus equi vehuntur, quas Graeci ἱππαγωγοὺς dicunt.

Hippius, id eſt equeſter, Neptunus dictus eſt, vel quod Pegaſus ex eo, & Pegaſide natus ſit: vel quod equuleus, vt putant, loco eius ſuppoſitus Saturno fuerit, quem pro Neptuno deuoraret: vel quod tridentis ictu terra equum excierit. cui ob hoc in Illyrico quaternos equos iaciebant nono quoque anno in mare.

Hippocoum vinum ex inſula Coo, dictum ab agro gene-

roſo, cui nomen eſt Hippo.

Hira, quae deminutiue dicitur hilla, quam Graeci dicunt νῆστιν, inteſtinum eſt, quod ieiunum vocant.

Hircipili duorum pilorum homines.

Hirquitalli pueri primum ad virilitatem accedentes. a libidine ſcilicet hircorum dicti.

Hirrire, garrire,* quod genus vocis eſt canis rabioſae. * ringere

Hiſtriones dicti, quod primum ex Hiſtria venerint.

HODIDOCOS * latro, atque obſeſſor viarum. * ὁδυδόκος)

Homelium pilei genus.

Honorarios ludos, quos & liberalia dicebant.

Horctum, & forctum,* pro bono dicebant. * fructum

Horda praegnans. vnde dies, quo grauidae hoſtiae immolabantur, hordicidia.

Hordiarium aes, quod pro hordeo equiti Romano dabatur.

Horreum antiqui dicebant farreum, a farre.

Hortus apud antiquos omnis villa dicebatur, quod ibi, qui arma capere poſſent, orirentur.

Hoſtia dicta eſt ab eo, quod eſt hoſtire, ferire.

Hoſticapax, hoſtium captor.

Hoſtiliis laribus immolabant, quod ab his hoſtes arceri putabant.

Hoſtimentum, beneficij penſatio.

Hoſtis apud antiquos peregrinus dicebatur, & qui nunc hoſtis perduellis.* * perduellio

HVMANVM ſacrificium dicebant, quod mortui cauſa fiebat.

HYPERBOREI ſupra aquilonis flatum habitantes dicti, quod humanae vitae modum excedant viuendo vltra centeſimum annum, id eſt ὑπερβαίνοντες ὅρον ſaeculi humani.

Hyperionem alij patrem ſolis, alij ipſum, quod eat ſuper terras, ita appellatum putabant.

IAMBI vocabantur, qui ſinguli ex proſcenio loquebantur: triambi, qui terni.

Ianeus, ianitor.

Ianiculum dictum, quod per eum populus Romanus primitus tranſierit in agrum Etruſcum.

Ianual, libi genus, quod Iano tantum modo libatur.

IBI dicitur, cum locus ſemel demonſtratur; ibidem cum ſaepius.

ICADION, nomen ſaeuiſſimi piratae.

Icit, percuſſit.

IDVLIS ouis dicebatur, quae omnibus Idibus Ioui mactabatur.

* Incumanũ vellecinorũ

IECVNANVM * victimarium.

IGITVR nunc quidem pro completionis ſignificatione valet, quae eſt ergo; ſed apud antiquos ponebatur pro inde, & poſtea, & tum.

Ignem ex domo Flaminia efferri non licebat, niſi diuinae rei gratia.

Ignia vitia vaſorum fictilium.

* verberare

Ignis Veſtae ſiquando interſtinctus eſſet, virgines verberibus afficiebantur a Pontifice. quibus mos erat tabulam felicis materiae tamdiu terebrare, * quouſque exceptum ignem cribro aeneo virgo in aedem ferret.

Ignitabulum, ignis receptaculum.

ILIA dicta ab ina, quae pars chartae eſt tenuiſſima.

Ilicet, ſine dubio.

IM ponebant pro eum, a nominatiuo is.

* ob imitationem

Imago ab imitatione * dicta.

Imbarbeſcere, barbatum fieri.

Imbelliam, belli inſcientiam.

Imbrex, nomen cuiuſdam comici.

Imbrica tempeſtate pluuiam videtur ſignificare.

Imbutum eſt, quod cuiuſpiam rei ſuccum bibit. vnde infantibus, an velint bibere, dicentes, BV ſyllaba contenti ſumus.

Immanis, ferus, ſiue magnus.

Immolare eſt mola, id eſt farre molito, & ſale hoſtiam perſperſam ſacrare.

Immunis, vacans munere. aliquotiens pro improbo poni-

tur,vt apud Plautum: Immune eſt facinus.

Immuſcúlus auis genus, quam alij regulum, alij oſſifragam dicunt.

Immuſtulus ales ex genere aquilarum eſt, ſed minorum virium, quam aquilae. quae volucris raro,& non fere, praeterquam vere apparet; quia aeſtum, algoremque metuit.appellatur autem ita,quod ſubito,& inexpectata ſe immittat.* *mutat.v.c. immutat)

Impages dicuntur, quae a fabris in tabulis figuntur, quo firmius cohaereant. a pangendo, id eſt figere.* vnde poetae pangere verſus dicuntur, & agricolae pangere plantas,id eſt infligere.* * figendo) * infigere)

Imparem numerum antiqui proſperiorem hominibus eſſe crediderunt.

Impares tibiae numero foraminum diſcretae.

Imparentem,non parentem,hoc eſt obedientem.

Impelimenta,impedimenta dicebant.

Impenetrale,cuius vltimum penetrale intrare non licet.

Impenſam,ſtipem,aes ſacrum,quod nondum erat pēſum.

Impercito,parcito,futurum ab imperatiuo.

Impeſcere, in laetam ſegetem paſcendi gratia immittere.

Impetix,impetigo.

Impetritum,impetratum.

Impetum, induſtrium, indulgentem perinde compoſita ait Verrius, atque impunis, & immunis, mihi non ſatis perſuadet.

Impiatus,ſceleratus.

Impite,impetum facite.

Implexum, implicatum, quod Graeci ἐμπεπλεγμένον dicunt.

Implorare,inclamare,ad auxilium inuocare.

Impluuium,quo aqua impluit collecta de tecto. Compluuium, quo de diuerſis tectis aqua pluuialis confluit in eundem locum.

Impolitias Cenſores facere dicebantur, cum equiti aes abnegabant ob equum male curatum.

Impomenta,quaſi imponimenta,quae poſt caenam menſis imponebant.

Imporcitor,qui porcas in agro facit arando.Porca autem eſt inter duos ſulcos terra eminens.

Importunum, in quo nullum est auxilium, velut esse solet portus nauigantibus.

Impos est, qui animi sui potens non est, qui animum suum in potestate non habet.

Improlus, vel improlis, qui nondum est adscriptus in ciuitate.

Impudicatus, stupratus, impudicus factus.

Imputatum, nondum purgatum. putum enim est purum. vnde putare vites dicimus, hoc est detrahere, quae impedimento sunt ad fructum.

IN non semper abnuitionem significat, sed interdum etiam pro adnuendo ponitur, vt inuolando, inclamando, inuocando. IN praepositio significat modo, quod non, vt inimicus: modo auctionem, vt inclamauit: modo vbi, quo tendatur, vt incurrit: modo vbi qui * sit, vt inambulat.

* quis)

Inarculum virgula erat ex malo punico incuruata, quam regina sacrificans in capite gestabat.

Incalanto, inuocanto.

Incalationes, inuocationes.

Incalatiue, vocatiue.

Incauillatio, per despectum irrisio.

Incensit, incenderit; sicut incepsit, inceperit.

Inceps, deinceps.

Incessere, immittere, * ac iactu, *vel verbis petere.

* inniti
* iaculo)

Incestus a Graeco trahitur. nam illi facinus dicunt αἰνίκισον.

Inchoare videtur ex Graeco originem trahere, quod Hesiodus omnium rerum initium esse dixerit chaos.

Incicorem, immansuetum, & ferum. Pacuuius: Reprime incicorem iracundiam. Interdum cicur pro sapiente ponitur, vt idem Pacuuius: consilium cicur.

Incillae* fossae, quae in viis fiunt ad deducendam aquam, siue deriuationes de riuo communi factae.

* Inciliae, vel Incilia

Incita, incitata.

Incitega machinula, in qua constituebatur in conuiuio vini amphora. de qua subinde deferrentur vina.

Inclamare, conuiciis, & maledictis insectari.

Inclutus, nobilis, clarus.

Incoctae dicebantur mulieres plus aequo calamistris vsae.

Incomitem, sine comite.

Incomitiare significat tale conuicium facere, pro quo necesse sit in comitium, hoc est in conuentum, venire. Plautus: Quaeso, ne me incomities.

Inconciliasti, comparasti, commendasti, vel, vt antiqui, per dolum decepisti.

Inconditum, non ordinate compositum.

Inconspretum, non improbatum.

In conuentione, in concione.

Increpitare, arguere, conuiciari. Increpitare, clamare, maledicere,

Increpitato,* ferito. * increpato

Increta, indiuisa.

Incuria, negligentia.

Indepisci, adsequi, adipisci.

Indeptare, consequi.

Indictiuum funus, ad quod per praeconem euocabantur.

Indiges, indigetis facit. hoc nomine Aeneas ab Ascanio appellatus est, cum pugnans cum Mezentio nusquam apparuisset. in cuius nomine etiam templum construxit.

Indigitamenta, incantamenta, vel indicia.

Indigitanto, imprecanto.* * Indigitando, imprecando.

Indigetes dij, quorum nomina vulgari non licet.

Indoles, incrementum, industria.

Industrium antiqui dicebant indostruum, quasi qui quidquid ageret, intro strueret, & studeret domi.

Inebrae aues, quae in auguriis aliquid fieri prohibent. & prorsus omnia inebra appellantur, quae tardant, vel morantur agentem.

Ineopte, eo ipso.

Inermat, armis spoliat.

Iners, ignauus, vel sine arte.

Infectores, qui alienum colorem in lanam coniiciunt. offectores, qui proprio colori nouum efficiunt.* * officiunt.)

Inferiae sacrificia, quae diis manibus inferebant.

Inferium* vinum, id quod in sacrificando infra paterae labrum ponebatur. * Inferum

Infibulati sacrificabant flamines * propter vsum aeris antiquissimum aereis fibulis. * sacerdotes

Infindere,intercipere,interponere.

Infit, incipit. ſed diuerſae ſignificationis eſt ab eo, quod eſt fit.nam infit,agentis: fit autem patientis eſt.

Infiteri, non fateri.

Infitiari,creditum fraudare.

Infra claſſem ſignificatur, qui minore ſumma, quam centum & viginti millium aeris cenſi ſunt.

* furtiue

Infrequens appellabatur miles, qui abeſt, abſuitue * a ſignis.

Infulae ſunt flamenta lanea,quibus ſacerdotes, & hoſtiae, templaque velabantur.

Ingens dicitur augendi conſuetudine,vt inclamare, inuocare. quia enim gens populi eſt magnitudo, ingentem per compoſitionem dicimus,quod ſignificat valde magnum.

Ingluuies a gula dicta. hinc & ingluuioſus, & gluto, gulo, gumia,guttur,guttus,* gutturioſus,& curculio.

* gutta,

Inhibere,iungere,* ſed melius cohibere.

* fugere)

Inigere pecus,agere,id eſt minare.

Iniit ponitur interdum pro concubuit. Interdum pro inuenit,vt Iniit rationem. Interdum pro introiit, vt Plautus: Iniit te vmquam febris.

In inſula Aeſculapio facta aedes fuit,quod aegroti a medicis aqua maxime ſuſtententur.eiuſdem eſſe tutelae draconem,quod vigilantiſſimũ ſit animal, quae res ad tuẽdam valetudinem aegroti maxime apta eſt.canes adhibentur eius templo, quod is vberibus canis ſit nutritus. bacillum habet nodoſum,quod difficultatem ſignificat artis. laurea coronatur, quod ea arbor plurimorum ſit remediorum. huic gallinae immolabantur.

Initium eſt principium; ſed alias quo quid incipiat,vt viae Appiae porta Capena:alias ex quo quid conſtet,vt aqua, terra,aer.

Iniuges boues,qui ſub iugo non fuerint.

Iniurium, periurium.

Inlaqueatum alij pro vincto vtuntur,alij pro ſoluto.

Inlex producta ſequenti ſyllaba ſignificat, qui legi non paret. Inlex correpta ſequenti ſyllaba ſignificat inductorem ab inliciendo. Plautus: Eſca eſt meretrix, lectus * inlex.

* pectus

Inlices canales, in quos aqua confluit in viis lapide stratis, ab eliciendo dicti.

Inlicitator emptor.

Inlicium dicitur, cum populus ad concionem * elicitur, id est vocatur. vnde colliciae * tegulae, per quas aqua in vas defluere potest. * concilium * excolliciae

Inlicium vocare antiqui dicebant ad concionem vocare.

Inlitterata pax est, quae litteris comprehensa non est.

In mundo dicebant antiqui, cum aliquid in promptu esse volebant intelligi.

Inori minores.* * sine ore

In pelle lanata noua nupta considere solet, vel propter morem vetustum, quia antiquitus homines pellibus erant induti; vel quod testetur lanificij officium se praestaturam viro.

In procinctu factum testamentum dicitur, quod miles pugnaturus nuncupat praesentibus commilitonibus.

Inquilinus, qui eundem colit focum, vel * eiusdem loci cultor. * velut

Insanum pro valde magnum vsus est Plautus.

Inscitia, stultitia.

Insecta, non secta. sed & aliquotiens significat secta.

Inseptum non septum. ponitur tamen & pro non aedificatum.

Inseque apud Ennium, dic. Insexit, dixit.

Insessores latrones, qui circa vias insidientur sedentes.

Insignes appellantur boues, qui in femine, * & in pede album habent, quasi insigniti. * femore

Insignis tam ad laudem, quam ad vituperationem inflecti potest.

Insimulare, crimen in aliquem confingere.

Insipare iniicere. vnde fit dissipare.

Insipere farinulam iacere pultis:* vnde dissipare, obsipare. vt cum rustici dicunt, obsipa pullis escam. * pullis

Insitum ab inserendo tractum. sed aliquotiens significat impositum.

Insons, extra culpam. a quo dici morbus quoque existimatur sonticus, quia perpetuo noceat.

Instaurari ab instar dictum est, cum aliquid ad pristinam similitudinem, & comparationem reficitur.

Instigare, incitare.

[* Insursum v.c.] Insuasum * appellabant colorem similem luteo, qui fiebat ex fumoso stillicidio.

[* coniunguntur.] Insulae dictae proprie, quae non iunguntur communibus parietibus cum vicinis; circuituque publico, aut priuato cinguntur * a similitudine videlicet earum terrarum, quae fluminibus, ac mari eminent, suntque in salo positae.

Intempestam noctem dicimus pro incertiore tempore, quia non tam facile noctis horae, quam diei possunt intelligi. Tempestatē enim antiqui pro tempore posuere.

Intercapedo, tempus interceptum, cum scilicet mora est ad capiendum.

[* Intra] Inter * cutem flagitatos dicebant antiqui mares, qui stuprum passi aliquando essent.

Intercutitus, vehementer cutitus, id est valde stupratus.

Interduatim, & interatim dicebant antiqui, quod nunc interdum, & interim.

Intergeriui parietes dicuntur, qui inter confines struuntur, & quasi intergeruntur.

Interneciuum testamentum est, propter quod dominus eius necatus est.

Internectio, vitae priuatio appellatur interfectio. a nece denominato vocabulo.

Interregnum appellatur spatium temporis, quousque in loco mortui alius ordinetur.

Intrahere est contumeliam intorquere.

[* Inuoluulus,] Inuoluus * vermiculi genus, qui se inuoluit pampino.

IOVISTAE compositum a Ioue, & iustae.

IPSIPE, ipsi neque alij.

Ipsullices bracteae in virilem, muliebremque speciem expressae.

IRACVNDIA dicta, quod iram incendat.

Ircei genus farciminis in sacrificiis.

Ircens, genus farciminis.

Irnella, vasis genus in sacris.

[* Ireipes] Irpices * genus rastrorum ferreorum, quod plures habent dentes ad extirpandas herbas in agris.

Irpini appellati nomine lupi, quem irpum dicunt Samnites. eum enim ducem secuti agros occupauere.

Irqui-

Irquitallus puer, qui primo virilitatem suam experitur.

Ita castor, † ita mehercules ·*· vt subaudiatur iuuet. † Ita me Castor. ·*· Ita me Hercules)

Italia dicta, quod magnos Italos, " hoc est boues habeat. vituli etenim itali * sunt dicti. Italia ab Italo rege, eadem ab Attelido .... appellata. " vitulos * ab Italis

Itonida † Minerua a loco sic appellata. † Itonis)

Iubar stella, quā Graeci appellant φωσφόρον vel ἕσπερον, hoc est lucifer, quod splendor eius diffunditur in modum iubae leonis.

Iubere ponebatur pro dicere, quod valet interdum pro decernere: vt, Populus iussit.

Iubilare est rustica voce inclamare.

Iugarius vicus dicitur Romae, quia ibi fuerat ara Iunonis Iugae, quam putabant matrimonia iungere.

Iuge auspicium est, cum iunctum * iumentum stercus fecit. * vinctum

Iugere milui dicuntur, cum vocem emittunt.

Iuges, eiusdem iugi, pares. vnde & coniuges, & seiuges.

Iugula stella orion, quod amplior sit ceteris, quasi nux iuglandis.

Iugum, sub quo victi transibant, hoc modo fiebat: fixis duabus hastis super eas ligabatur tertia. sub iis victos discinctos transire cogebant.

Iunium mensem dictum putant a Iunone. iidem ipsum dicebant Iunonium & Iunonialem. Iulium quod eo mense dicitur Iulius natus.

Iurare Flamini Diali fas non erat.

Iurgatio, iuris actio.

Iussa * iura. * Iusa

Iusti dies dicebantur triginta, cum exercitus esset imperatus, & vexillum in arce positum.

Iustum vadem, idoneum sponsorem.

Iuuenalia * fingebantur Dianae simulachra, quia ea aetas fortis est ad tolerandam viam. Diana enim viarum putabatur dea. * Iuuenilia)

Iuuentutis * sacra pro iuuenibus sunt instituta. * Iuuentatis)

LABES macula in vestimẽto dicitur, & deinde μεταφορικῶς trãsfertur in homines vituperatione dignos.

Lacerare, diuidere, comminuere est. ex quo dictus est lanius, qui discindendo lacerat pecora. Lacinia, quod * pars vestimenti est. Lacerna, quod minus capitio est. Lacer, quod auribus curtatis est. Lacerum quodcumque est in corpore imminutum.

* quaedam

Lacit, decipiendo inducit. Lax etenim fraus est. Lacit, in fraudem inducit. inde est allicere, & lacessere. inde lactat, illectat, delectat, oblectat.

Lacobrigae nomen compositum (a lacu & briga * Hispaniae oppido.

* ex Arcobriga

Lactaria columna in foro olitorio dicta, quod ibi infantes lacte alendos deferebant.

Lacuna, aquae collectio, a lacu deriuatur, quam alij lamam, † alij lustrum * dicunt.

† limã. v. c. λίμνην)
* λυτρὸν)

Lacus Lucrinus in vectigalibus publicis primus locatur eruendus, ominis boni gratia, vt in dilectu, * censuue primi nominantur Valerius, Saluius, Statorius.

* delectu

Laena vestimenti genus habitus duplicis, quidam appellatam existimant Tusce, quidam Graece, quam χλαίνην dicunt.

Laeua, sinistra, quam Graeci σκαιὸν. vnde tractum cognomen Scaeuola. a laeua laeuum, sinistrum: & laeuorsum, sinistrorsum.

Lamberat, scindit, ac laniat.

Lance & licio dicebatur apud antiquos; quia qui furtum ibat quaerere in domo aliena, licio cinctus intrabat, lancemque ante oculos tenebat propter matrum familiae, aut virginum praesentiam.

Lancea a Graeco dicta, quam illi λόγχην vocant.

Laneae effigies compitalibus noctu dabantur in * compita: quod lares, quorum is erat dies festus, animae putabantur esse hominum, redactae † in numerum deorum.

* ad
† sedatae v. c. relatae)

Lanerum * vestimenti genus ex lana succida confectum.

* Lauerum

Lanoculus, qui lana tegit oculi vitium.

Lapidem silicem tenebant iuraturi per Iouem, haec verba dicentes: Si sciens fallo, tum me Diespiter salua vrbe, arceque bonis eiiciat, vti ego hunc lapidem.

Lapidicinae, vbi excinduntur lapides.

Lapit, † dolore afficit. † Lipit, vel Lipuit, vel Lapuit, vel Labit,

Larentalia * coniugis Faustuli nutricis * Remi & Romuli Larentiae ·*· festa. * Laurentalia * Inuentoris ·*· Laurētiae

Laruati, furiosi, & mente moti, quasi laruis exterriti.

Latex a lapsu, profluens aqua dicitur. vtimur tamen hoc vocabulo & in vino.

Latine loqui a Latio dictum est, quae locutio adeo est versa, vt vix vlla pars eius maneat in notitia.* * innoxia

Latitauerunt Cato posuit pro saepe tulerunt.

Latrare Ennius pro poscere posuit.

Latrones eos antiqui dicebant, qui conducti militabant, ἀπὸ τῆς λατρίας.* at nunc viarum obsessores dicuntur, quod a latere adoriuntur, vel quod latenter insidiantur. * τοῦ λάτρου

Latumias ex Graeco, & maxime a Syracusanis, qui latomias & appellant, & habent ad instar carceris, ex quibus locis excisi sunt lapides ad extruendam vrbem.

Laudare ponebatur apud antiquos pro nominare.

Lauerniones fures antiqui dicebant, quod sub tutela deae Lauernae essent, in cuius luco obscuro, abditoque soliti * furta, praedamque inter se luere. * hinc & lauernalis porta vocata est. *solitos *diuidere

Laureati milites sequebantur currum triumphantis, vt quasi purgati a caede humana intrarent vrbem. Itaque eandem laurum omnibus suffitionibus adhiberi solitum erat; vel quod medicamento siccissima sit; vel quod omni tempore viret, vt similiter resp. vireat.

Lautia * epularum magnificentia, alij a lauatione dicta putant, quia apud antiquos hae elegantiae, quae nunc sunt, non erant, & raro aliquis lauabat. * Lauticia

Lauticia farina appellabatur ex tritico aqua consperso.

Lautulae locus extra vrbem, quo loco quia aqua fluebat, lauandi vsum exercebant.

Lectosia * insula dicta a consobrina Æneae ibidem sepulta. * Leucosia)

Lectus dictus, vel a collectis foliis ad cubitandū: vel quod fatigatos ad se alliciat; vel a Graeco λέκτρον.

Legimus aut scriptum, aut oleam, * glandemue, & alia quaedam. & addita praepositione dicimus colligimus, deligimus. * olera

* circumdati — Legio Samnitum linteata appellata est, quod Samnites intrantes singuli ad aram, velis linteis circumdatam,* non cessuros se Romano militi iurauerunt.

Lemnisci, id est, fasciolae, colorisae dependentes ex coronis, propterea dicuntur, quod antiquissimum fuit genus coronarum lanearum.

Lemonia tribus a pago Lemonio appellata est. qui est a porta Capena via Latina.

Lenones ab alliciendo adolescentulos appellati.

Leparenses, Liparitani ciues, id est, Liparenses.

Lepista, genus vasis aquarij.

* Laena — Leria * ornamenta tunicarum aurea.

Lesbium, genus vasis caelati a Lesbis inuentum.

Letum ab obliuione, quam Graeci λήθην vocant, dictum.

* vxori meae frater meus. — Leuir est vxoris meae frater.*

LIBELLA deminutiuum est a libra.

Liber repertor vini, ideo sic appellatur, quod vino nimio vsi omnia libere loquantur.

Liberales dicuntur non solum benigni, sed etiam ingenuae formae homines.

Liberalia Liberi festa, quae apud Graecos dicuntur διονύσια. Naeuius: libera lingua loquemur * ludis liberalibus. — * loquuntur

* constitutũ — Liberata ponebant pro effata, id est, locuta.

Libertatis templum in Auentino fuerat constructum.*

Librile, scapus librae.

Librilla appellantur instrumẽta bellica, saxa scilicet ad brachij crassitudinem in modum flagellorũ loris reuincta.

Libycus campus in agro Argeo appellatus, quod in eo primum fruges ex Libya allatae sunt. quam ob causam etiam Ceres ab Argeis Libyssa vocata est.

Licitati, in mercando, siue pugnando contendentes.

Lictores dicuntur, quod fasces virgarum ligatos ferunt. hi parentes magistratibus, delinquentibus plagas ingerunt.

Limaces cochleae a limo appellatae.

Limitatus ager est in centurias dimensus.

Limites in agris, nunc termini, nunc viae transuersae.

* Limis, — Limus, * obliquus, id est, transuersus, vnde & limina.

Lingua non solum pars corporis dicitur, sed etiam diffe-

rentia sermonum. promontorij quoque genus non excellentis, sed molliter in planum deuexi.

Lingula * per deminutionem linguae dicta. alias a similitudine linguae exertae, vt in calceis: alias insertae, id est infra dentes coercitae, vt in tibiis. * Ligula

Lingulaca, genus piscis, vel mulier auguratrix.* * garrulatrix)

Liquitur, labitur, fluit.

Litatum alij solutum, * deditum deo, quasi luitatum; alij ex Graeco a precibus, quas illi λιταὰς dicunt. * solitum

Liti * cecidisse dicitur, qui eius rei, de qua agebat, causam amisit. * Litis

Lituus appellatus est, quod litis sit testis. est enim genus buccinae incuruae, quo qui cecinerit, dicitur liticen. Ennius. Inde loci lituus sonitus effundit * acutos. * effudit

Lixabundus, iter libere, ac prolixe faciens.

Lixae, qui exercitum sequuntur quaestus gratia. dicti, quod extra ordinem sint militiae, eisque liceat, quod libuerit. alij eos a Licha appellatos dicunt, quod & ille Herculem sit secutus. quidam a liguriendo quaestum.

LOCATVM, positum.

Locupletes, locorum multorum domini.

Loebesum & loebertatem antiqui dicebant liberum & libertatem. ita Graeci λοιβὴν, & λείβω.

Longitrorsus sic dicitur, sicut dextrorsus, sinistrorsus.

Lotos, arboris genus, ex cuius materia frequenter tibiae fiebant, cuius baccis pasti quondam Lotophagi dicti.

LVCANI appellati dicuntur, quod eorum regio sita est ad partem stellae luciferae. vel quod loca cretosa * sunt, id est multae lucis. vel a Lucilio duce. vel quod primitus in luco consederunt. * aetherosa

Lucar appellatur aes, quod ex lucis captatur.* * capiatur)

Lucaria festa in luco colebant Romani, qui permagnus inter viam Salariam, & Tiberim fuit: pro eo, quod victi a Gallis fugientes e praelio ibi se occultauerunt.

Lucaris pecunia, quae in luco erat data.

Lucem facere dicuntur Saturno sacrificantes, id est capita detegere.

Lucerenses, & Luceres, quae pars tertia populi Romani est distributa a Tatio, & Romulo; appellati sunt a Lucero Ardeae rege, qui auxilio fuit Romulo aduersus

Tatium bellanti.

Lucetium Iouem appellabant, quod eum lucis esse causam credebant.

Lucius, praenomen est eius, qui primum fuit, quia oriente luce natus est.

Lucomedi a duce suo Lucomo dicti, qui postea Lucerenses appellati sunt.

Lucomones quidam homines ob insaniam dicti, quod loca, ad quae venissent, infesta * facerent.

* festa

Lucretilis mons in Sabinis.

* λύζειν)

Luctus, & lugere a Graeco trahuntur λυπεῖν, vel λύπειν.

Luculentus a luce appellatus.

Lucuntere * genus operis pistorij.

* Lucunter
Lucentem
Lacuntem
* dilues

Lues est diluens * vsque ad nihil, tractum a Graeco λύειν. hinc dictum lutum terra humore soluta; & lustratio, qua quid soluitur, ac liberatur. hic & λύτρα ἀπὸ τοῦ λύσιος, id est solutione auri: λίτρα enim libra est.

Luma † genus herbae, vel potius spinae.

† Lima, vel Lina

Lumbago vitium, & debilitas lumborum.

Lura os culei, vel etiam vtris. vnde lurcones capacis gulae homines, & bonorum suorum consumptores.

Luridi, supra modum pallidi.

Luscitio, vitium oculorum, quod clarius vesperi, quam meridie cernit.

* lamas

Lustra significant lacunas * lutosas, quae sunt in siluis, aprorum cubilia. a qua similitudine ij, qui in locis abditis, & sordidis ventri, & desidiae operam dant, dicuntur in lustris vitam agere. & cum eiusdem vocabuli prima syllaba producitur, significat nunc tempus quinquennale, nunc populi lustrationem.

Lustrici dies infantium appellantur, puellarum octauus, puerorum nonus, quia his lustrantur, atque eis nomina imponuntur.

Luxa membra e suis locis mota, & soluta; a quo luxuriosus in re familiari solutus.

Luxantur, a luxu dictum, id est luxuriantur.

LYCII Apollinis oraculum in Lycia maximae claritatis fuit ob luporum interfectionem. λύκος enim lupus est.

Lycophos Graeci dicunt, quod nos primum tempus lucis.

dictum autem lycophos, quasi λευκὸν φῶς, id est lumen candidum.

Lymphae dictae sunt a nymphis. vulgo autem memoriae proditum est, quicumque speciem quandam e fonte, id est * effigiem nymphae viderint, furendi non fecisse finem, quos Graeci νυμφολήπτους vocant, Latini lymphatos appellant. *in

Lyrnessiades, ab oppido Phrygiae Lyrnesso dicti.

PAVLVS. MACELLVM dictum a Macello quodam, qui exercebat in vrbe latrocinia, quo damnato Censores Aemilius, & Fuluius statuerunt, vt in domo eius obsonia venderentur.

Macilenti, macie tenuati.

Mactus, magis auctus.

* Madulsa — Madusa * ebrius, a Graeco μαδᾶν deductum, vel quia madidus sit * vino. — * satis

Maeandrum, genus picturae, dictum est a similitudine flexus amnis, qui appellatur Maeandrus.

Maecia tribus a quodam castro sic appellatur.

Maeniana aedificia a Maenio sunt appellata: is enim primus vltra columnas extendit tigna, quo ampliarentur superiora.

Maesius lingua Osca, mensis Maius. Osci enim a regione Campaniae, quae est Oscos, * vocati sunt. — * Oscor Oscorum)

Magis a Graeco μᾶλλον venit.

FESTVS. . . . . temperare di . . . . errare quida . . . . .

PAVLVS. Magisterare * regere, & temperare est. Magisterare † moderari. vnde magistri non solum doctores artium; sed etiam pagorum, societatum, vicorum, collegiorum, equitum dicuntur: quia omnes hi magis ceteris possunt. vnde & magistratus, qui per imperia potentiores sunt, quam priuati. Quae vox duabus significationibus notatur. nam aut personam ipsam demonstrat, vt cum dicimus, magistratus iussit: aut honorem, vt cum dicimus * Titio magistratus datus est. — * Magistrare — † Magistrare, vel magistrari. — * dicitur

Magisteria dicuntur in omnibus rebus, quae * magis ceteris possunt, vt magisterium equitum. — * qui

FESTVS. . . . . . rebus, qui ma . . . . . . quitum. et . . . . llinis dixe . . . . untur velit . . . . contra ora . . . . .

PAVLVS. Magmentum, magis augmentatum.

Magnificissima dicebant antiqui pro magnificentissima. re enim vera magnificens dici non potest. vnde magnificentissima videtur deduci.

Magnificius idem Cato * pro magnificentius dixit, & non frustra: nam positiuus eius magnifice est. — * ipse

FESTVS. Magni . . . .

. . . . . auit Cato in ea, quam . . . .

• • • • • • • gna quis homo • • • • • • • • • • • • • •
• • • • • • pulchrius purgat • • • • • • • • • • • • • • • • •
• • • • • • Ateius, dicimus, cum mag • • • • • • • • • •
• • • • • • at nepos eius in ea • • • • • • • • • • • • • • •
• • • • • • men ait, cum Aedilis • • • • • • • • • • • • •
• • • • • • iſtria ludos magni • • • • • • • • • • • • • • •

Magnificior quoque • • • • • • • • • • • • • • • •

Magnum annum dicunt mathematici, quo ſeptem ſidera errantia expletis propriis curſibus ſibimet concordant. PAVLVS.

Magnum ſocerum appellat vir vxoris ſuae auum.

Magnam ſocrum vir vxoris ſuae auiam appellat.

Magnos ludos, Romanos ludos appellabant, quos in honorem Iouis, quem principem deorum putabant, faciebant.

Maieſtas a magnitudine dicta.

Maiis Idibus mercatorum dies feſtus erat; quod eo die Mercurij aedes eſſet dedicata.

∴ Maius menſis in compluribus ciuitatibus Latinis ante vrbem conditam fuiſſe videtur, qua ex cauſa vtrum a maioribus, vt Iunius a iunioribus dictus ſit; an a Maia, quod Mercurio filio eius res diuinae • • • • fiant ſolemnes; an quod ipſi deae in multis Latinis ciuitatibus ſacrificia fiebant (ipſo menſe) . . . . . . FESTVS.

Maior patruus, aui & auiae patruus. PAVLVS.

Maior amita, aui & auiae amita.

Maior auunculus, aui & auiae auunculus.

Maior Graecia dicta eſt Italia, quod eam Siculi quondam * obtinuerunt. vel quod in ea multae, magnaeque ciuitates fuerunt ex Graecia profectae. * olim.

Maior magiſtratus conſul dicitur.

Maior ſocer vxoris meae proauus.

Maior ſocrus vxoris meae proauia.

• • iora auſpicia, quae d • • • FESTVS.
• • • • • maiora Conſulum, Pr . . . .
• • • • • liquorum minora cum ill . . . . .
• • • • • res magiſtratus dicu . . . . . .

Maiorem Conſulem L. Caeſar putat dici, vel eum, penes quem faſces ſint: vel eum, qui prior factus ſit: Praetorem autem maiorem Vrbanum, minores ceteros.

Maior Conſul dicitur vel is, penes quem faſces ſunt: vel is, PAVLVS.

qui prior factus est: Praetor autem maior vrbanus, minores ceteri.

Maiores Flamines appellabantur patricij generis, minores plebei.

Maledictores dicebantur ab antiquis, qui nunc maledici.

FESTVS. Maledic . . . .
. . . . . nos appellamus . . . .
. . . . . Hispania re . . . .

Maleuoli Mercurij signum erat proxime Ianum, qui item erat in Turdellis Me . . . . appella . . . maleuoli autem, quod in nullius tabernam spectabat.

PAVLVS. Maleuoli Mercurij signum, id est statuam, appellabant, ideo quod in nullius tabernam spectabat.

Malleoli vocantur non solum parui mallei, sed etiam ij, qui ad incendium faciendum aptantur; videlicet* ad similitudinem priorum dicti.

* scilicet

Malluuium dicitur, quo manus lauantur. Malluuiae, quibus manus sunt lotae: pelluuiae, quibus pedes.

FESTVS. Malluuium latum in commẽtarium* sacrorum significat, manus qui lauet. a quo malluuiae dicuntur, quibus manus sunt lautae, perinde vt quibus pedes pelluuiae.

* tario)

PAVLVS Maltha dicitur a Graecis pix cum cera mixta.

Mamercus praenomen est Oscum ab eo quod hi Martem Mamertem appellant.*

* dicunt

Mamers Mamertis facit, id est lingua Osca Mars Martis. vnde & Mamertini in Sicilia dicti, qui Messanae habitãt.

FESTVS. Mamertini appel . . . .
. . . c de causa. cum de toto Samnio grauis incidisset pestilentia, Sthenius Mettius eius gentis princeps conuocata ciuium suorum concione, exposuit se vidisse in quiete praecipientem Apollinem; vt si vellent eo malo liberari, ver sacrum vouerent, id est quaecumque vere proximo nata essent, immolaturos sibi. Quo facto leuatis post annum vicensimum, deinde eiusdem generis incessit pestilentia. rursum itaque consultus Apollo, respondit non esse persolutum ab iis votum, quod homines immolati non essent: quos si expulissent, certe fore, vt ea clade liberarentur. Itaque ij iussi patria decedere, cum in parte ea . . . . . consedissent, quae Tau-

ricana † dicitur, forte parantibus bello . . . . Meſſanenſibus auxilio venerunt vltro, eoſque . . liber . . . . . prouincial . . . quod ob . . citum * eorum, vt gratiam referrent, & in ſuum corpus, communionemque agrorum inuitarunt eos, & nomen acceperunt vnum, vt dicerētur Mamertini, quod coniectis in ſortem duodecim deorum nominibus Mamers forte exierat, qui lingua Oſcorum Mars ſignificatur. cuius hiſtoriae auctor eſt Alfius libro primo belli Carthaginienſis.

(† Tauromitana) (*exercitum)

Mamilia turris intra Suburae regionem a Mamilio nomen accepit.

.·. Mamiliorum familia (progenita fuit) a Mamilia Telegoni filia, quam Tuſculi procreauerat, (quando id oppidum ipſe condidiſſet.*

(uit) (* eſt appellata)

Mamphula appellatur panis Syriaci genus, quod, vt ait Verrius, in clibano ante, quam percoquatur, decidit in carbones, cineremque. cuius meminit Lucilius: Piſtricem valida * ſi nummi ſuppeditabunt, Addas * empleuron, mamphulas quae ſciat omnes.

(* validam) (* Addā, vel ad claſſem)

Mamphur ·*· appellatur loro circumuolutum mediocris longitudinis lignum rotundum, quod circumagunt fabri in operibus tornandis.

(·*· Mimphur)

Mamurij Veturij nomen frequenter in cantibus † Romani frequentabant, hac de cauſa. Numa Pompilio regnante e caelo cecidiſſe fertur ancile, id eſt ſcutum breue; quod ideo ſic eſt appellatum, quia ex vtroque latere erat reciſum; vt ſummum, infimumque eius latius * medio pateret. vnaque edita vox, omnium potentiſſimam fore ciuitatem, quamdiu id in ea manſiſſet. Itaque facta ſunt eiuſdem generis plura, quibus id miſceretur, ne internoſci caeleſte poſſet. probatum opus eſt maxime Mamurij Veturij: qui praemij loco petiit, vt ſuum nomen inter carmina Salij canerent.

(† carminibus) (* latus)

Manalē fontem dici, pro eo, ꝙ aqua ex eo ſemper manet. (PAVLVS.)

Manalis fons appellatur ab auguribus puteus perennis. neque tamen ſpiciendius * videtur, quia flumen id ſpiciatur, quod ſua ſponte in amnem influat. (FESTVS.)

(* ſpiciēdus)

Manalem lapidem putabant eſſe oſtium Orci, per quod animae inferorum ad ſuperos manarent, qui dicuntur (PAVLVS.)

manes. Manalem etiam lapidem vocabant petrã quandam, quae erat extra portam Capenam iuxta aedem Martis; quam, cum propter nimiam siccitatem in vrbem protraherent, insequebatur pluuia statim. eumque quod aquas manaret, manalem lapidem dixere.

Manare dicitur, cum humor ex integro, sed non solido nimis per minimas suas partes erumpit. quod ex Graeco trahitur: quia illi non satis solidum *μανὸν* dicunt.

Manare solem antiqui dicebant, cum solis orientis radij splendorem iacere coepissent, a quo & dictum putabant mane. alij dictum mane putant ab eo, quod manum bonum dicebant.

FESTVS. . . . . olitos esse antiquos . . . .
. . . cum solis orientis radij . . . .
. . . ssent. atque ideo primum . . . .
* id dicitur). . . . uis magis addicitur* . . . .
. . . ne id est a mature. quod id . . . .
. . . unde & Matuta di . . . .

PAVLVS. Mane a diis manibus dixerunt. nam mana * bona dicitur. vnde & Mater matuta, & poma matura. (* Mania)

Manceps dicitur, quod manu capiatur. Manceps dicitur, qui quid a populo emit, conducitue, quia manu sublata significat se auctorem emptionis esse. qui idem praes dicitur; quia tam debet praestare populo, quod promisit; quam is, (qui pro eo * praes factus est. (* pro quo)

Mancini fana * appellabantur, quod Mancinus habuit insignem domum, quae publicata est eo interfecto. * (* Tifata. * intercépto)

Manducus, effigies in pompa antiquorum inter ceteras ridiculas, formidolosasque ire solebat magnis malis, ac late dehiscens, & ingentem dentibus sonitum faciens, de qua Plautus ait in Rudente: Quid si aliquo ad ludos me pro manduco locem? Qua propter? clare* crepito dentibus. (* quia pol clare)

FESTVS. Manes dij ab auguribus inuocantur: quod hi per omnia aetheria, terrenaeque * ma . . . . . (* terrenaq.)
. . . .
. . . . peri, atque inferi . . . .
. . . . augures quod L. I. . . . . . .
. . . . minis .

PAVLVS. Manes dij ab auguribus vocabantur, quod eos per omnia

manare credebant; eosque deos superos, atque inferos dicebant..

Manuos * in carminibus saliaribus Aelius Stilo * significare ait bonos.(& inferi ** dij manes pro bonis dicuntur a suppliciter eos venerantibus propter metum mortis; vt immanes quoque pro valde non bonis dicuntur.

FESTVS. * Manes * Aurelius, vel Ateius ** vnde

Maniae turpes, deformesque personae. Manias (Aelius Stilo dici ait * ficta quaedam ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alij maniolas appellant.* Manias autem, quas nutrices minitantur pueris paruulis esse laruas, id est manes, quos deos, deasque putabant, quosque ab inferis ad superos emanare credebant. (vt Mania est eorum auia, materve. Sunt enim vtriusque opinionis auctores.†

* dicunt * vocant † Sunt, qui Maniam laruarum matrem, auiam que putant.

Manius agrum * Nemorensem Dianae consecrauit, a quo multi, & clari viri orti sunt, & per multos annos fuerũt. vnde prouerbium: Multi Manij Ariciae. Asinius * Capito longe aliter sentit. ait enim turpes, & deformes significari: quia maniae dicuntur deformes personae; & Ariciae genus panis fieri, quod manici . . . . . appellantur. Manius praenomen dictum est ab eo, quod mane quis initio natus sit: vt Lucius, qui luce.

* Aegerius * Sinnius)

Manliae gentis patriciae decreto nemo ex ea Marcus appellatur; quod M. Manlius, qui Capitolium a Gallis defenderat, cum regnum affectasset, damnatus, necatusque est. PAVLVS.

Mansucium * edacem, a mandendo scilicet. * Mansucum

Mansues pro mansuetus.

. . . . M. Cato in epistula . . . . FESTVS.

. . . mansues ad . . . .

Mansuetum ad manum venire suetum. alij aiunt mansuetum dictum, neque ex misericordia maestum, neque ex crudelitate saeuum, sed modestia temperatum. PAVLVS.

Mantare saepe manere. Caecilius in epistula: Iam ore adeo mãta. Iam hoc vide caecus . . . animũ aduentus angit. FESTVS.

Manticularia dicuntur ea, quae frequenter in vsu habentur & quasi manu tractantur. frequens enim antiquis ad manus tergendas vsus fuit mantiliorum, vnde haec trahitur similitudo.

Manticularum vsus pauperibus in nummis recondendis, PAVLVS.

etiam nostro saeculo fuit. vnde manticulari dicebantur, qui furandi gratia manticulas attrectabant. Vnde poetae pro dolose quid agendo vsi sunt eo verbo. Pacuuius: Ad manticulādum astu aggreditur. scit enim quid promeruerit . . . . medici manticulatur, . . . ita me facti oppressi iugo. Item deinde: Aggreditur astu regem; manticulandum est hic mihi. Et: Machinam ordiris nouam manticula * tactu, an sanctiora dicis iureiuranda. Plautus hoc significare videtur, quibus cotidie paruae noxae extergeantur.

* manticulae)

PAVLVS Mantisa additamentum dicitur lingua Tusca,* quod ponderi adiicitur; sed deterius, & quod sine vllo vsu est. Lucilius: Mantisa obsonia vincit.

* Osca

FESTVS. Manubiae Iouis tres dicuntur* esse, quarum vnae sunt minimae, quae moneant, placidaeque* sint. Alterae quae maiores sunt, ac veniant cum fragore, discutiantq; aut diuellant, quae a Ioue sint, & consilio deorum mitti existimentur. Tertiae his ampliores, quae cum igne veniant; & quamquam nullum sine igne fulgur est, hae propriam differentiam habeant, quod aut adurant, aut fuligine deforment, aut accendant, quae statum mutent deorum consilio superiorum.*

* creduntur
* placataeq.
* sup erorū.

Manum, & mentum, prouerbium est ex Graeco ductum, quod est πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος, καὶ χείλεος ἄκρου. Chalcantem vites serētem quidam augur vicinus praeteriens, dixit errare: non enim ei fas esse nouum vinum . . . .

PAVLVS. Manumitti seruus dicebatur, cum dominus eius, aut caput eiusdem serui, aut aliud membrum tenēs dicebat, Hunc hominem liberum esse volo, & emittebat eum e manu,

FESTVS. . . . . odo caput . . . . . .
. . . . edicito, hunc . . . . . .
. . . . pro eo auri x . . . . . .
. . . . usquam digre . . . . . .
. . . . sui dum his . . . .
. . . . nem liberum mit. . . . .

PAVLVS. Mapalia casae Poenicae* appellantur; in quibus quia nihil est secreti; solet id vocabulum solute viuentibus obiici. Cato libro quarto Originum: Mapalia vocantur vbi habitant. ea quasi cohortes rotundae sunt.

* Punicae

Marculus deminutiuum a Marco.

Marspedis, siue sine R littera Maspedis imprecaticie, sesi-ta* vallium, quid significet ne Messalla quidem augur in explanatione auguriorum reperire se potuisse ait. FESTVS. * solita)

Martialis campus in Coelio monte dicitur, quod in eo Equiria solebant fieri, siquando aquae Tiberis campum Martium occupassent. PAVLVS.

Martias Kalendas matronae celebrabant; quod eo die Iunonis Lucinae aedes coli coepta sit.* * erat, vel est.

Martius mensis initium anni fuit & in Latio, & post Romam conditam, eo quod gens erat bellicosissima. cuius rei testimonium est, quod posteriores menses, qui annum finiunt, a numero appellati, vltimum habent Decembrem.

Mas deminutiue facit masculus.

Masculina, & feminina vocabula dici melius est secundum Graecorum quoque consuetudinem, qui non ἀνδρικὰ & γυναικεῖα ea, sed δρ. . . . . FESTVS.

Masculino genere parentem appellabant antiqui etiam matrem. Malo cruce masculino genere cum dixit Gracchus in oratione quae est in P. Popillium posteriorē, * tam repraesentauit antiquam consuetudinem, quam hunc frontem, atque hunc stirpem iidem antiqui dixerunt: & rursus hanc lupum, & hanc metum. Item cum idem in Popillium & matronas* ait; eo exemplo instituto. Dignus fuit qui malo cruce periret. *posteriore) * Mathonem)

Matellio, deminutiuum a matula.

Materfamiliae non ante dicebatur, quam vir eius paterfamiliae dictus esset. nec possunt hoc nomine plures in vna familia praeter vnam appellari. sed nec vidua hoc nomine; nec quae sine filiis est, appellari * potest. PAVLVS. * vocari

Mater Matuta, manes, mane, matrimonium, materfamiliae, matertera, matrices, materiae,* dictae videntur, vt ait Verrius, quia sint bona: qualia scilicet sint, quae sunt matura. vel potius a matre, quae est originis Graecae. * materies

. . . . manis . . . . FESTVS.

. . . matertera, ...

. . . vt ait Ve . . . .

. . . sint, quae . . . . . .

. . . . quae est ori . . . .

PAVLVS. Matrem Matutam antiqui ob bonitatem appellabant; & maturum idoneum vsui; & mane principium diei, & inferi dij manes, vt suppliciter appellati bono essent; & in carmine Saliari Cerusmanus, intelligitur creator bon⁹.

Matertera, matris soror, quasi mater altera. Matertera patris & matris, mihi magna mater * est.

*matertera)

Matralia, Matris Matutae festa.

Matrici* cognominantur homines malarum magnarum, atque oribus late patentibus.

* Mattici, vel Mattici

Matrimes, ac patrimes dicantur, quibus matres & patres adhuc viuunt.

Matronae a magistratibus non submouebantur; ne pulsari, contrectariue viderentur; neue grauidae concuterentur. Sed nec viri earum sedentes cum vxoribus in vehiculo descendere cogebantur.

FESTVS. . . . atibus non summoue . . . .
. . . tat . . ntrectari . . . .
. . . ntur; neue . . . tur. quam . . . . .
. . . usam ait Verrius . . . .
. . . eteri . . . .
. . . . uxoribus deesse quo descen . . . . .
. . ros a magistratibus. quod commu . . . .
. . uehic . . . ituruir, & uxor . . . . . .

PAVLVS. Matronas appellabant eas fere, * quibus stolas habendi ius erat.

*fore,

Matronis aurum redditum cum legitur, hoc significare videtur; quia matronae contulerunt ornatus sui aurum ad Capitolium a Gallis Senonibus liberandum; quibus postea est redditum a populo Romano.

FESTVS. Matroni . . . to ait, quod . . . . . .
. . . . fuisse re . . . . . .
. . . . & eam a . . . .
. . . . monio in . . . .
. . . . tronae orna . . . . . .
. . . . Apollini, quod . . . . .
. . . . quod contuler. . . . . .
. . . . a Gallis Senon . . . . .
. . . . tum . . . .
. . . , est a pop . . . .

Matula,

Matula, vas vrinae. PAVLVS.

Mauortem poetae dicunt Martem.

Maximae dignationis Flamen Dialis est inter quindecim Flamines, & cum ceteri discrimina maiestatis suae habeant, minimi habeatur * Pomonalis, quod Pomona leuissimo fructui agrorum praesidet pomis. FESTVS. *minime habetur)

Maximam hostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis; sed ab animo placidiore. PAVLVS.

Maximi annales appellabantur, non magnitudine; sed quod eos Pontifex maximus consecrasset.* *cõfeciffet)

Maximum Praetorem dici putant alij eum, qui maximi imperij sit: alij, quia * aetatis maximae. pro collegio quidem augurum decretum est: quod in salutis augurio Praetores maiores,& minores appellentur; non ad aetatem, sed ad vim imperij pertinere. FESTVS. * qui)

Maximus Curio, cuius auctoritate curiae, omnesque curiones reguntur. PAVLVS.

Maximus Pontifex dicitur, quod maximus rerum, quae ad sacra,& religiones * pertinent, iudex sit, vindexque contumaciae priuatorum, magistratuumque. * religionẽ

ME pro mihi dicebant antiqui.

Me pro mihi dicebant antiqui, vt Ennius cum ait libro secundo: Si quid me fuerit humanitus, vt teneatis. & Lucilius: Nunc ad te redeo, vt quae res me impendet agatur. FESTVS.

Meatus a meando dictus.

Mecastor, & mehercules iusiurandum erat: quasi diceretur, * ita me Castor, ita me Hercules, vt subaudiatur iuuet. PAVLVS. * dicerent

Meddix * apud Oscos nomen magistratus est. Ennius: Summus ibi * capitur meddix, * occiditur alter. * Medix * vbi * Medix

Medialem appellabant hostiam atram, quam meridie immolabant.

Medibile, medicabile.

Mediocriculo vsus est in ea, quam dixit, Cato in Consulatu: Ribidundum magistratum genere * pauculos homines, mediocriculum exercitum obuiam duci. FESTVS. * gerere)

Mediocriculus idem Cato ponit, cum ait: Ridibundum magistratum paucos homines mediocriculum exercitum obuiam duci. PAVLVS.

Medioxumum, mediocre.

Mediterreum melius, quam mediterraneum, Sisenna dici putat.

Meditrinalia dicta hac de causa. Mos erat Latinis populis, quo die quis primum gustaret mustum, diceret * ominis gratia: Vetus nouum vinum bibo, veteri nouo morbo medeor. A quibus verbis, etiam Meditrinae deae nomen ceptum, * eiusque sacra Meditrinalia dicta sunt.

* dicere
* conceptū

Meditullium dicitur, non medium terrae, sed procul a mari, quasi meditellium; ab eo quod est tellus.

Mediusfidius compositum videtur, & significare Iouis filium, id est, Herculem; quod Iouem, Graeci Δία, &* nos Iouem: ac fidium pro filio, quod saepe antea* pro L littera D vtebantur. quidam existimant iusiurandum esse per diui fidem; quidam, per diurni temporis, id est, diei, fidem.

* vt
* antiqui

Medullitus, ex intimis medullis.

Mesancilum * teli missilis genus.

* Mesancilum

Megalesia ludos Matris Magnae appellabant.

Melancoryphi, genus auium, quae Latine vocantur atricapillae, eo quod summa eorum capita nigra sint.

Meliboea purpura a nomine insulae, in qua tingitur, est dicta.*

* vocata.

Melicae gallinae, quod in Media id genus auium corporis amplissimi fiat: L littera pro D substituta.

Melis* hasta a ligno mali dicta.

* Meloas, vel Melias v.c. Melia)

Melo nomine alio Nilus vocatur.

Melos insula dicta est a Melo, qui ex Phoenice ad eandem fuerat profectus.

Meltom meliorem dicebant.

Membrum abscindi mortuo dicebatur, cum digitus eius decidebatur, ad quod seruatum iusta fierent reliquo corpore combusto.

Memorare significat, nunc dicere, nunc memoriae mandare.

Memoriosus, memoriosior, & memoriosius, (et) memoriosissime facit.

Mendicum dici putant velum, quod in prora ponitur.

Mendicum dici Verrius putat a mente eius, quem fefelle-

rit fortuna. vel quod precetur quemque vt vitae suae medeatur cibo.

Mend . . . . FESTVS.
eius, quam se . . . .
vt vitae su . . . .

Mensa, * frugibusque iurato, significat per mensam * & fruges. PAVLVS. * Messe * Messem

Mensae in aedibus sacris ararum vicem obtinebant.

. . . sae in aedibus sacris ara . . . . . FESTVS.
. . . legibus earum omnium s . . . . .
. . . ut velut in aram, vel in . . . . . .
. . . uati quoque in primis i . . . .
. . . vbi sacras habituri . . . .
. . . parentatio, non sacrific . . . . . .

Mensarij, nummularij. PAVLVS.

Mentecaptus dicitur, cum mens ex hominis potestate abiit; & idem demens, qui * de sua mente decesserit; & amens, qui a mente abierit. * quod

. . . hominis potestate . . . . . FESTVS.
. . . meus, quid de sua . . . . .
. . . a mente mente abierit . . . .

Mentum dicebant, quod nos commentum. PAVLVS.

Mercedicius * mercenarius, quod mercede se tueatur. * Mercedinus

Mercedonias dixerunt a mercede soluenda. FESTVS.

Mercurius a mercibus est dictus. Hunc etenim negotiorum omnium existimabant esse deum. PAVLVS.

Merendam antiqui dicebant pro prandio: quod scilicet medio die caperetur.

Mergae furculae, quibus acerui frugum fiunt; dictae a volucribus mergis. quia vt illi se in aquam mergunt, dum pisces persequuntur, sic messores eas in fruges demergunt, vt eleuare possint manipulos.

Meritauere (idem) Cato ait, pro meruere.

. . . . ere, saepe merue . . . . FESTVS.
. . . enorum IIII . Suf . . . .
. . . uis cohortes omnis . . . .
. . . tauerunt.

Mertat pro mersat dicebant. PAVLVS.

Merum antiqui dicebant solum. vnde & auis merula nomen accepit: quod soliuaga est, & solitaria pascitur. at

nunc merum, purum appellamus.

FESTVS. Meson † persona comica appellatur, aut coci, aut nautae, aut eius generis. dici ab inuentore eius Mesone * comoedo ait Aristophanes Grammaticus.

†Moeson
* Moesone

PAVLVS. Messapia Appulia a Messapo rege appellata.

FESTVS. Metaphoram quam Graeci vocant, nos tralationem, id est, domo mutuatum verbum, quo vtimur, inquit Verrius ali . ne saepius quidem honesti . ac q . . . .

. . . enas vt speciosiora at . . . .
. . . ere significante . . . .
. . . no, quam proprio uo . . . . . .
. . . em indicemus . . . .
. . . leret, redit ad sua . . . .
. . . tralatum manebit . . . .
. . . quo peruenit . . . .
. . . as . alieno perinde ac suo ab . . . .

Meta. . stices dicitur apud p. . . . . . .
. . . quod propter necessitatem metri . . .
. . . t. quod idem barbaris . . . . .
. . . ta oration . . . scrib . . . . . .

Meta . . ca . a . cariore . . . . . .
. . . . peruentura . . . .
. . . . dicare ait Ennius, . . .
. . . . idest . . . . .
. . . . abus vt . . . . .
. . . . accip.

PAVLVS. Metari castra dicuntur, quod metis diriguntur.

Metelli dicuntur in re * militari quasi mercenarij. Attius annalium vigesimoseptimo * calones, famulique, metellique, caculaeque, a quo genere hominum Caeciliae familiae cognomen putatur ductum.*

* lege
* in annalib.
* dictum.

FESTVS. Metonymia est tropos, cum ab eo, quod continet, significatur id quod continetur; aut superior inferiore, & inferior superiore. quae continet, quod continetur: vt Ennius cum ait: Africa terribili tremit* horrida terra tumultu. ab eo, quod continetur, id, quod continet; vt cum dicitur epota amphora vini. a superiore inferior, vt Ennius: cum magno strepitu Volcanum ventus vegerat. ab inferiore superior; vt, persuasit animo vinum deus, qui multo est maximus.

* tremis

Metus feminino genere dicebant. Ennius: Viuam, an moriar, nulla in me est metus. PAVLVS.

Migrare mens a . . . . . . FESTVS.
. . sq. templi posita . . . . . .
. . tur, cum sequitur sua . . . . . .
. . uidam fuisse in tri . . . . .
. . uales appellatae.
Mihipte, pro mihi . . . decuit talen . .
. . . . uersia, atque . . .
. . . . entia item a . . .

Mihipte Cato pro mihi ipsi posuit. PAVLVS.

Militem Aelius a mollitia κατ' ἀντίφρασιν † dictum putat. eo quod nihil molle, sed potius asperum quid gerat. sic ludum dicimus, in quo minime luditur. † per antiphrasim

Milium quidam putant cepisse nomen maxime a nummorum summa, quae est mille. quod alij Graecae stirpis iudicant esse, cum id illi κέγχρον vocent, tam Hercules quam panicum μελίνην. FESTVS.

Millus collare canum venaticorum, factum ex corio, confixumque clauis ferreis eminentibus aduersus impetum luporum. Scipio Aemilianus ad populum: Vobis inquit, reique publicae praesidio eritis * quasi millus cani. PAVLVS. *erit is)

Miluina genus tibiae acutissimi soni.

Mina singulariter d. . . . . . . FESTVS.
pluraliter dicimus cu . . . . . .
item M. Cato in s . . . . . .
mina cog . . . .

Minam Aelius vocitatam ait mammam alteram lacte deficientem, quasi minorem factam. PAVLVS.

Minerrimus pro minimo dixerunt.

Minerua dicta, quod bene moneat. hanc enim pagani pro sapientia ponebant. Cornificius vero, quod fingatur, pingaturque minitans armis eandem dictam putat. FESTVS.

Minime gentium dicebăt, pro eo quod est omnium gentium iudicio minime esse faciendum. PAVLVS.

Miniscitur pro reminiscitur antiquitus dicebatur.

Minora templa fiunt ab auguribus, cum loca aliqua tabulis, aut linteis sepiuntur, ne vno amplius ostio pateant, certis verbis definita. Itaque templum est locus ita effa- FESTVS.

* anguloſque adfixos) tus, aut ita ſeptus, vt ea vna parte pateat, anguluſque adfixus * habeat ad terram.

PAVLVS Minorem Delum Puteolos eſſe dixerunt, quod Delos * aliquando maximum emporium fuerit totius orbis terrarum, cui ſucceſſit poſtea Puteolanum, quod municipium Graecum antea Dicaearchia vocatum eſt. vnde Lucilius: Inde Dicaearchum populos, Delumque minorem.

* Delus)

Minores & maiores inter cognomina feminarum poni ſolebant.

FESTVS. Minorum Pontificum maximus dicitur, qui primus in id collegium venit. Item minimus, qui nouiſſimus.

PAVLVS. Minotauri effigies inter ſigna militaria eſt: quod non minus occulta eſſe debent conſilia ducum, quam fuit domicilium eius Labyrinthus. Minotaurus putatur eſſe genitus, cum Paſiphae Minois regis vxor dicitur concubuiſſe cum tauro. ſed affirmant alij Taurum fuiſſe nomen adulteri.

* eſſet Minucia porta appellata eſt, eo quod proxima eſt * ſacello Minuci. Minucia porta Romae eſt dicta, ab ara Minuci, quem deum putabant.

Minuebatur populo luctus aedis dedicatione; cum a Cenſoribus luſtrum condebatur; cum votum publice ſuſceptum ſoluebatur. priuatis autem, cum liberi naſcerentur; cum honos in familiam * veniret; cum pater, aut liberi, aut vir, aut frater ab hoſte captus domum rediret; cum puella diſponſaretur; cum propiore quis cognatione, quam is qui lugeretur natus eſſet; cum in caſto * Cereris conſtitiſſent. *

* familia

* caſtro

* conſtituiſſent.

FESTVS. Minuitur populo luctus aedis dedicatione; cum Cenſores luſtrum condiderunt; cum votũ publice ſuſceptum ſoluitur. priuatis autem, cum liberi nati ſunt; cum honos in familia venit; cum parens, aut liberi, aut vir, aut frater ab hoſte captus domum redit; cum deſponſa eſt; cum propiore quis cognatione, quam is, qui lugetur, natus eſt; cum in caſto Cereris eſt, omnique gratulationi. *

* gratulatione)

PAVLVS. Minurritiones † appellantur auium minorum cantus.

† Mimurrationes

FESTVS. Minuſculae Quinquatrus appellabantur Idus Iuniae quod is dies feſtus erat tibicinum, qui Mineruam cole-

bant. Quinquatrus proprie dies festus erat Mineruae, Martio mense.

Minutum, & minuere ex Graeco μειοῦν dictum videri potest. PAVLVS.

Minyae* dicti Argonautae, quod plerique eorum ex filiis Minyae fuerant orti. * Minydae

Mirachidion * primae adolescentiae. * Miracidion)

Miracula, quae nunc digna admiratione dicimus, antiqui in rebus turpibus vtebantur.

Mirior dicebant comparatiuum a miro. Titinius: Mirior inquam tibi * videor. * tibi inquit

Miscelliones appellantur, qui non certae sunt sententiae, sed variorum, mixtorumque iudiciorum sunt.

Misenum promontorium a Miseno tubicine Aeneae ibi sepulto est appellatum.

Miseratur is, qui conqueritur aliena incommoda: miseretur is, qui miserum subleuat.

Miseret me eadem forma dicitur, qua piget, paenitet, taedet.

MODO cum per correptum O dicitur, significat tempus, vt Modo veni. & ponitur pro tantum, vt Tace modo. quod si producta posteriore syllaba enuncietur, datiuus vel ablatiuus est casus, ab eo, quod est modus.

Modo quodam, id est ratione. dicuntur omnia ista a modo: comoditas, commodus, commodat, accommodat, modice, modestia, moderatio, modificatio.

. . . . . quodam id . . . . FESTVS.
. . . . fit commodi . . . .
. . . dat, modi . . . .
. . . ficatio.

Moene singulariter dixit Ennius: Apud emporium in campo hostium per * moene. PAVLVS. * pro

Moenia muri, & alia * muniendae vrbis gratia facta, vt Attius in Helenibus: Signo extemplo canere, ac tela ob moenia offerre imperat. Significat etiam officia. Plautus in Neruolaria: prohibentque moenia alia, vnde ego fungar * mea. FESTVS. * cetera * fungor

Mola vocatur etiam far tostum, & sale sparsum, quod eo molito hostiae aspergantur. PAVLVS.

Moles pro magnitudine fere poni solet. moliri, & moli-

†molitores *molendo) *ouillas, vel ouinas

tiones † a mouendo *certum est dici.

Mollestras dicebant pelles ouiles, * quibus galeas extergebant.

FESTVS. *rotae *verruntur

Molucrum non solum quo molae * vertuntur * dicitur, id quod Graeci μύλικρον appellant, sed etiam tumor ventris, qui etiam virginibus solet euenire, cuius meminit Afranius in Virgine: Ferme virgini, tanquam grauidae mulieri, crescit vterus, molucrum vocatur, transit sine doloribus. Cloatius etiam in libris sacrorum. Molucrum aiunt esse lignum quoddam quadratum, vbi immolatur. Idem Aelius in explanatione carminum Saliarium eodem nomine appellari ait, quod sub mola supponatur. Aurelius Opilius appellat, vbi molatur.

PAVLVS. *appellant

Momar, Siculi stultum vocant.*

*si a paruo possunt.

Momen, momentum. Lucretius: Momine si paruo possent * impulsa moueri.

Monile dictum est ornatus muliebris, qualem habuisse Eriphylem fabulae ferunt. ex eo etiam equis praependens a collo ornamentum monile appellatur.

* Monumentum.

Monimentum * est, quod mortui causa aedificatum est: & quidquid ob memoriam alicuius factũ est, vt fana, porticus, scripta, & carmina. Sed monimentum quamuis mortui causa sit factum, non tamen significat ibi sepultum.

Monitores dicuntur & qui in scena monent histriones, & libri commentarij.

Monodos appellatus est Prusiae filius, qui vnum os habuit dentiũ loco. similiter habuit & Pyrrhus rex Epirotarum.

*prodictũ, vel praedicium.

Monstrum, vt Aelius Stilo interpretatur, a monendo dictum est, velut monestrum. Item Sinnius Capito, quod monstret futurum, & moneat voluntatem deorũ. quod etiam prodigium, velut praedictum * & quasi praedictum, quod praedicat eadem, & portentum, quod portendat, & significet. inde dici apparet id quartum, quod mihi visum est adiiciendum, praesertim cum ex eadem significatione pẽdeat, & in promptu sit omnibus, id est ostentum, quod item ab ostendendo dictum est. Monstra dicuntur naturae modum egredientia, vt serpens cum pedibus, auis cum quattuor alis, homo duobus capitibus, iecur cum distabuit in coquendo.

. . . turae modum e . . . . . . FESTVS.

. . . auis eum quatt . . . .

. . iecur cum dist. . . . .

Moracias nuces, Titinius duras esse ait. vnde fit deminutiuum moracillum. PAVLVS.

Morbosum hominem, morbo aliquo affectum.

Mortem obiisse, * ea consuetudine dicitur, qua dixerunt antiqui ob Romam legiones ductas, & ob Troiam duxit exercitum, pro ad. similiterque vadimoniū obiisse,* id est ad vadimonium isse, *& obuiam, ad viam. * obisse, * obisse * isse

Mortis causa stipulatio existimatur fieri, vt ait Antistius Labeo, quae ita fit, vt morte promissoris confirmetur, aut, vt quidam dixerunt, cuius stipulationis non fuit causa. FESTVS.

Mortuae pecudis corio calceos, aut soleas fieri Flaminicis nefas habetur: sed aut occisae alioqui, aut immolatae. quoniam sua morte extincta omnia funesta sunt.

Mortuae pecudis corio calceos fieri Flaminicis* nefas habebatur, quoniam sua morte extincta omnia funesta aestimabantur. PAVLVS * Flaminib.

Mortuus ab emerita vita dictus.

Mos est institutum patrium pertinens maxime ad religiones, caerimoniasque deorum antiquorum.

Mos est . . . trium defunctorum veterum pertinens maxime ad religiones c . . . oniasque antiquorum. FESTVS.

Mosculis * Cato pro paruis moribus dixit . . . . PAVLVS. * Moscillis

. . . uis qui moribus dixit . . . . . FESTVS.

Mox, paulo post. PAVLVS.

MVCIA prata trans Tiberim dicta a Mucio, cui a populo data fuerant, pro eo quod Porsenam Etruscorum regem sua constantia ab vrbe dimouit.

Muger, muccosus.

Muger dici solet a castrensium * hominibus quasi muccosus is, qui talis male ludit. FESTVS. * castrēsib.

Muginari est nugari, & quasi tarde conari. PAVLVS.

Mugionia porta Romae dicta est a Mugio quodam, qui eidem tuendae praefuit.

Mulciber Vulcanus a molliendo * scilicet ferro dictus est. mulcere enim mollire, siue lenire est. Pacuuius: Quid * mulcēdo

me obtutu terres; mulces laudibus?

* Marij instituto.

Muli Mariani dici solebant a C. Mario instituti, * cuius milites in furca interposita tabella varicosius onera sua portare adsueuerant.

Mulis celebrantur ludi in circo maximo Consualibus. quia id genus quadrupedum primum putatur coeptum currui, vehiculoque adiungi.

*equis oriatur

Mulus vehiculo lunae adhibetur; quod tam sterilis ea sit, quam mulus. vel quod vt mulus non suo genere, sed equi creetur; * sic ea solis, non suo fulgore luceat.

FESTVS.

* alutacinatos, vel lunatos)

Mulleos genus calceorum aiunt esse, quibus reges Albanorum primi, deinde patricij vsi sunt. M. Cato Originum libro septimo: Qui magistratum curulem cepisset, calceos mulleos allucinatos. * ceteri perones. Item Titinius in Setina: Iam cum mulleis te ostendisti, quos tibiatis in calceos. quos putant a mullando, id est suendo dictos.

Multam Osce dici putant poenam quandam. M. Varro ait poenam esse, sed pecuniariam, de qua subtiliter in libro primo quaestionum epistolicarum refert. Maximam multam dixerunt trium millium & viginti assium. quia non licebat quondam pluribus triginta bobus, & duabus ouibus quemquam multari. aestimabaturque bos centussibus, ouis decussibus.

PAVLVS.

Multifacere dicitur, sicut magnifacere, & paruifacere. Cato: Neque fidem, neque iusiurandum, neque pudicitiã multifacit. Quod merito ab vsu recessit, quia quantitas numero non aestimatur, nec desiderat multitudinem.

FESTVS.

Multifa . . . . . magnifacere, & par . . . . . tiam de pudicitia

M . . . . ntitas . . . . neturnu . . . . .

PAVLVS.

Multifariam dixerunt antiqui, quod videlicet in multis locis fari poterat; id est dici.

Mummiana aedificia a Mummio dicta.

Mundus appellatur caelum, terra, mare, & aer. mundus etiam dicitur ornatus muliebris. quia non alius est, quam quod moueri potest. mundus quoque appellatur

lautus, & purus. Ateius: Cum virginali mundo clam pater † . . . Ennius: idem loco * nauibus celsis, munda facie, atque etiam aere. † patre) * in Delocho)

Mundus, vt ait Capito Ateius in libro sexto pontificali, ter in anno patere solet, diebus his: postridie Volcanalia,* & ante diem sextum Id. Nouemb. Qui quid ita dicatur, sic refert Cato in Commentariis iuris ciuilis: Mundo nomen impositum est ab eo mundo, qui supra nos est. Forma enim eius est ex iis, qui intrauere, cognoscere potuit, adsimilis ille * eius inferiorem partem, veluti consecratam diis manibus clausam omni tempore, nisi iis diebus, qui supra scripti sunt, maiores c . . quos dies etiam religiosos iudicauerunt, ea de causa, quod quo tempore ea, quae occulte, & abdita, ea religionis deorum manium essent, veluti in lucem quandam adducerentur, & patefierent: nihil eo tempore in republica geri voluerunt: Itaque per eos dies non cum hoste manus conserebant: non exercitus scribebatur: non comitia habeba . . . aliud quicquam in re . . . nisi quod vltima nece . . . . . admonebat, administrabatur. FESTVS * Volcanali. v.c. * illi)

Mundum gentiles ter in anno patere putabant diebus his: postridie Volcanalia, & ante diem tertium Nonas Octobris, & ante diem sextum Idus Nouembris. inferiorem enim eius partem consecratam diis manibus arbitrantes clausam omni tempore, praeter hos dies, qui supra scripti sunt. quos dies etiam religiosos iudicauerunt ea de causa, quod his diebus ea, quae occulta, & abdita religionis deorum manium essent, in lucem adducerentur, nihil eo tempore* in rep. geri voluerunt. Itaque per hos dies non cum hoste manus conserebatur, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, non aliud quidquam in rep. nisi quod vltima necessitas exegisset, administrabatur. PAVLVS. * die

Munem significare certum est officiosum, vnde e contrario immunis dicitur, qui nullo fungitur officio.

Muneralis lex vocata est, qua Cincius cauit, ne cui liceret munus accipere. Plautus: Neque † muneralem legem, neque * lenoniam roga: * fuerit, nec ne, flocci aestimo. † Neq. * neue) * rogato)

Municas pro com munucas dicebant.

FESTVS. . . . communicas dicit . . . . . . aut vt potius co . . .

Municeps est, vt ait Aelius Gallus, qui in municipio liber natus est. Item qui ex alio genere hominum munus functus est. Item qui in municipio a seruitute se liberauit a municipe. Item municipes erant, qui ex aliis ciuitatibus Romam venissent, quibus non licebat magistratum capere, sed tantum muneris partem. At Ser. filius aiebat initio fuisse, qui ea conditione ciues Ro. fuissent, vt semper remp. separatim a populo Ro. haberent, Cumanos videlicet, Acerranos, Atellanos, qui aeque * ciues Ro. erant, & in legione merebant, sed dignitates non capiebant.

* &

PAVLVS. Municipalia sacra vocabãtur, quae ante vrbem conditam colebantur.

FESTVS. Municipalia sacra vocantur, quae ab initio habuerunt ante ciuitatem Romanam acceptam; quae obseruare eos voluerũt Pontifices, & eo more facere, quo adsuissent † antiquitus. . . . .

† adsuessent)

PAVLVS. Municipium id genus hominum dicitur, qui, cum Romam venissent, neque ciues Ro. essent; participes tamen fuerunt omnium rerum ad munus fungẽdum vna cum Romanis ciuibus, praeterquam de suffragio ferendo, aut magistratu capiendo; sicut fuerunt Fundani, Formiani, Cumani, Acerrani, * Lanuuini, Tusculani, qui post aliquot annos ciues Ro. effecti sunt. Alio modo, cum id genus hominum definitur, quorum ciuitas vniuersa in ciuitatem Romanam venit; vt Aricini, Caerites, Anagnini. Tertio, cum id genus hominum definitur, qui ad ciuitatem Romanam ita venerunt, vti municipia essent sua cuiusque ciuitatis, & coloniae, vt Tiburtes, Praenestini, Pisani, Arpinates *, Nolani, Bononienses, * Placentini, Nepesini, Sutrini, Lucenses.

* Corani

* Vrbinates,
* Bobutinienses,

Munificior a munifico identidem Cato dixit. cum nunc munificentior dicamus, quamuis munificens non sit in vsu.

FESTVS. . . munifico cum dicamus. . . . . vis munificens non sit . . . . eam scripsit . . munifi. . .

PAVLVS.

Munitio † morsicatio * ciborum,

† Molitio) * mortificatio v.c. mollificatio)

Munus significat officium, cum dicitur quis munere fungi: Item donum, quod officij causa datur.

* Murciae * murtus

Murciae * deae sacellum erat sub monte Auentino, qui antea Murcus * vocabatur.

Murgisonem dixerunt a mora, & decisione.

* dein

Muries dicebatur sal in pila tunsum, & in ollam fictilem coniectum, & in furno percoctum, quo dehinc * in aquam misso Vestales virgines vtebantur in sacrificio.

FESTVS.

* addunt)

Muries est, quemadmodum Veranius docet, ea quae fit ex sale sordido in pila pinsato, & in ollam fritilem coniecto, ibique operto, gypsatoque, & in furno percocto, cui Virgines vestales serra ferrea secto, & in seriam coniecto, quae est intus in aede Vestae in penu exteriore, aquam iugem, vel quamlibet, praeterquam quae per fistulas venit, addent, * atque ea demum in sacrificiis vtuntur.

Murrata potione vsos antiquos indicio est, quod etiam nunc Aediles per supplicationes diis addunt ad puluinaria, & quod duodecim tabulis cauetur, ne mortuo indatur, vt ait Varro in antiquitatum libro primo.

PAVLVS.

Murrata potione vsi sunt antiqui: sed postea adsuerunt murram diis suis libare. ideoque duodecim tabulis est cautum, ne mortuo inderetur.

* murcidum

Murricidum * ignauum, stultum. Plautus: Murricide homo, ignaue, iners.

* μυῤῥίνη

Murrina genus potionis, quae graece dicitur nectar. * hanc mulieres vocabant murriolam, quidam murratum vinum. quidam id dici putant ex vuae genere murrinae nomine.

mussabat.

Muscerdas prima syllaba producta stercus murum appellant.

* Mustricula

Mussare, murmurare. Ennius. In occulto mussabant. * vulgo vero pro tacere dicitur, vt idem Ennius: Non decet mussare bonos.

FESTVS.

Mustricola * est machinula ex regulis, in qua calceus nouus suitur. Afranius: Mustricolam in dẽtes impingã tibi.

Muta . . . .

. . . isi vocem . . . . .

. . . multo . . . . . .

. . . intelle . . . . .
cem . . as dici . . . . .
vt cui potius con . . . . . .

Muta exta appellabant, ex quibus nihil diuinationis animaduertebant.

PAVLVS.

FESTVS. . . . dicuntur, quibus ni . . . .
. respons . . . .
. . . iutoria quae . . . .
. . . cant, aut ab in . . . .
. . . a veneno taliq. . . . .
. . . instare periculum . . . .
. . . finium deminution . . . .

PAVLVS. Mutae dicuntur litterae; quod positae in vltimis partibus orationis obmutescere cogant loquentes. vel quod paruae, exiguaeque sint vocis; vt cum mutum oratorem, aut tragoedum dicimus.

FESTVS. . . . . mutum dicimus: aut quod nullius fiant vocis, cum in eas litteras incidant.
. . . iuocales . . . .
. . . ubendo, aut . . . .
. . . fisse, in eo . . . .
. . . uplicata sit . . . .
. . . ser. sacrorum . . . .

Mutini Titini sacellum fuit in Velis * aduersum Murum Mustellinum in angi . . . de quo aris sublatis balnearia sunt . . acta dom . . . caluini, cum mansisset ab vrbe condita . . . ncipatum Augusti . .
. . & sancte cultum . . manifestum est . . .
extum & vicensimum dextra u . . . iculum . . .
. . colitur et . . . ine . . . .
. . ula . . . .

* Veliis)

PAVLVS. Mutini Titini sacellum fuit Romae, cui mulieres velatae togis praetextatis * solebant sacrificare.

*praetextis)

Mutire, loqui. Ennius in Telepho: Palam mutire plebeio piaculum est.

MYOPARO * genus nauigij ex duobus dissimilibus formatum. Nam & midion, & paron per se sunt.

* Mioparo

Myrmilonica * scuta dicebant, cum quibus de muro pugnabant. erant siquidem ad hoc ipsum * apta.

* Murmilonica
* vsu

Myrtea corona Papirius vsus est, quod Sardos in campis

myrteis superasset.
. . . ut patri sui * heres e . . . . .
. . tet tam heres est, quam . . . . .
. . in potestate alie . . . . . .
. . & suus heres vt p . . . . . .
. . Sulpicius in ea oratio . . . . .
. . pro Aufidia . . . .
M. . . . .
reip. publi . . . . . .
rae imperi . . . . . .
sae consensu . . . . .
populi comit . . . . .
vt capere eam . . . . .
certoue ex . . . . .
ad tempus admi . . . . .
M. . lebatarum . . . . .
. . s stetit pro regno . . . . .
. . Veranius in libro . . . . .
. . cum quod ei summae . . . .
. * causam Grae . . . . .
. . eo autem non . . . . .

FESTVS.

* suo)

FESTVS. NACCAE appellantur vulgo fullones, vt ait Curiatius, quod nauci non sint, id est * nullius pretij. Idem sentit & Cincius. quidam aiunt, quod omnia fere opera ex lana nacae dicantur a Graecis.

* id quod est v. c.

PAVLVS. Naccae appellantur fullones, quod nauci non sint, id est nullius pretij. omnia fere opera ex lana nacae dicuntur a Graecis.

Naenia * est carmen, quod in funere laudandi gratia cantatur ad tibiam. Sunt qui eo verbo finem significari putant. Quidam volunt naeniam ideo dici, quod voci similior querimonia flentium sit: Quidam aiũt * naeniae ductum * nomen ab extremi intestini vocabulo; Graeci enim νέτον * extremum dicunt. Siue quod chordarum vltima νέτη * dicitur; extremam cantionis vocem naeniam appellarunt.

* Nenia
* autem
* dictum
* νάτον)
* νάτη)

FESTVS. Naenia est . . . . , . . .
. . gratia can . . . . .
. . nius in ma . . P . . .
. . quia se anti . . . .
. . nificari credi . . . . .
. . abi ergo . . . . . .
. . idem huic nom . . . . .
. . dixit domi, & ap . . . . .
. . niam esto quosda . . . . .
. . quod & voci sim . . . . .
. . . sit. quidam aiunt ne . . . .
. . . mi intestini voca . . . . .
. . . nio vtitur Plautus . . . . .
. . . chaedem ad vol . . . . .
. . . te reddamu . . . . .
. . . rem son . . . . . .
. . . do efferim . . . . .
. . . Graeci νάτας dicunt . . . .
. . . .

PAVLVS. Naeniae deae sacellum extra portam Viminalem fuerat dedicatum.

FESTVS. . . . . sacellum vltra portam . . . .
. . . aediculam.

PAVLVS. Naeuia silua dicta iuxta vrbem, quod Naeuij cuiusdam fuerit

fuerit.* [* fuerat.] [FESTVS.]

. . . vocitatam extra . . . . . .
. . . rum, quod natui cu . . . . .
. . . nemora Naeuia ap . . . . . .
. . . ait quam ob probri loc . . . . .
. . . quod in ea morari ads . . . . .
. . . mines. testis est M . . . . . .
. . . in Coelium si se appella . . . . .
. . . a porta Naeuia atque ea . . . . .
. . . .
. . . unt prouerbi . . . .
. . . refertur a Ver . . . .

Nancitor in duodecim, nactus erit, praedatus † erit. Item in foedere Latino, PECVNIAM QVIS * NANCITOR, HABETO. ET SI QVID PIGNORIS NANCISCITVR, * SIBI HABETO. [† praeno. v. c.] [* qui)] [* nancitor)]

Nancitor, nactus erit. [PAVLVS.]

Nanum Graeci vas aquarium dicũt humile, & concauum; quod vulgo vocant situlum barbatum; vnde nani pomiliones † appellantur. [† pumiliones]

. . . tionem eius . . . . . . [FESTVS.]
. . . humilem et . . . . . .
. . . barbatum . . . .

Napuras nectito cum dixit Pontifex, funiculi ex stramentis fiunt.

Napurae, feniculi.* [PAVLVS.] [* funiculi)]

Nare a naue dictum • * • quod aqua feratur natans, vt nauis. Natare est saepius nare, vt dictitare, factitare. [• * • ductum]

Nare a naue ductum Cornificius ait, quod aqua feratur natans vt nauis.* Ennius libro septimo: Alter nare cupit, alter pugnare paratust. Plautus in Aulularia: Quasi pueri, qui nare discunt, scirpea induitur ratis. Natare igitur est saepius nare, vt dictitare, factitare. [FESTVS.] [* auis. v. c.]

Nares appellari putant, quod per ea nasi foramina odoris cuiusque nari flamus.* [* fiamus]

Narica est genus piscis minuti. Plautus: Muriaticam autem video in vasis stagneis naricam bonam, & canutam, & taguma quinas fartas conchas piscinarias.

Narica, genus piscis minuti. [PAVLVS.]

Nassa est piscatorij * vasis genus, quo cum intrauit piscis [FESTVS.] [* piscatoria]

exire non potest. Plautus: Numquam hercule ex ista nassa hodie ego escam petam.

Nassiterna est genus vasis aquarij ansati, & patentis, quale est quo equi perfundi solent. Plautus in Bacchidibus: Ecquis euocat cum nassiterna, & cum aqua istum impurissimum? & in Neruolaria: Ecquis huc effert nassiternam cum aqua sine suffragio? & Cato in ea oratione, quam composuit in Q. Sulpicium. Quotiens vidi truilos nassiternas, perfusos * aqualis matellas sine ansis.

* pertusos)

PAVLVS. Nassiterna genus vasis aquarij ansati, & patentis.

Natinatio dicebatur negotiatio; & natinatores ex eo seditiosi.

FESTVS. Nati . . . . iatio, & natinatores . . . .
. . . . gerentes. M. Cato in . . . .
. . . . ultu Macedoniae, Etruriam Samnites, Lucanos inter se natinari, atque factiones esse.

PAVLVS. Natio genus hominum, qui non aliunde venerunt, sed ibi nati sunt. in pecoribus quoque bonus prouentus feturae, bona natio dicitur.

FESTVS. . . . natum, Cin . . . . .
. . . nt, sed ibi . . . . .
. . . ationem ait . . . . .
. . . nibus se te . . . . .
. . . us seiuncti . . . . .
. . . to omnia se . . . . .
. . . cius Sabinos . . . . .
. . . bus quoq; bonus . . . . .

PAVLVS. Nauali corona solet donari, qui primus in hostium nauem armatus transilierit.

FESTVS. . . . us in hostium . . . . .
. . opera ma . . . . .
. . est eam M . . . . .
. . C N. Pom . . . . .
. . . tillus bel . . . . .
. . . um est in car . . . . .
. . . nsueti . . . . .
. . . minabantur . . . . .
. . . pro nulla . . . . .
. . . vt nec . . . . .

Naualis porta a vicinia naualium dicta. . PAVLVS.

. . . a regio vide . . . . . . FESTVS.

. . . a appella . . . .

Naualis scriba, qui in naue apparebat, inter aliud genus scribarum minimae dignitatis habebatur, quod periculis quoque eius ministerium esset * obiectum. Plautus. Non ego te noui naualis scriba columbari impudens. siue quod columbaria in naue appellantur ea, quibus remigent, * siue quod columbariorum quaestus temerarius, incertusque.

* esse. v.c. * rem geminent. v. c.

Naucum * ait Ateius Philologus poni pro nugis. Cincius quod in oleae nucis, quod intus sit. Aelius Stilo omnium rerum putamen. Glossematorum autem scriptores fabae grani quod haereat in fabulo. * Quidam ex graeco, ναὶ καὶ οὐχὶ, leuem hominem significari. Quidam nucis iuglandis, quam Verrius iuglandam * vocat, medium velut dissepimentum. Plautus in Parasito pigro: Ambo magna laude lauti, postremo ambo sumus non nauci. Item in Mostellaria: Quod id esse dicam verbum nauci nescio. & in Truculento: Amas hominem non nauci. & Naeuius, (&) in Tunicularia * eius noctem nauco ducere. Sed * Ennius. illic * est nugator nihili, non nauci homo.

* Nauci) * fabaehilo) * iuglandi v. c. * Cunicularia. * &) * illuc v. c.

Naucus * pro nugis ponitur. alias pro oleae, aut nucis nucleo. alij omnium rerum putamen ita appellari volunt. quidam ex Graeco, quod sit ναὶ καὶ οὐχὶ, leuem hominem significari volentes. quidam volunt sic appellari membranulam, quae in nucis iuglandis est medio. PAVLVS.

* Naucis, alij Nauci)

Nauia lignum cauatum vt nauis, quo in vindemiis vti solent.

Nauia est vno ligno exculpto, vt nauis, quo vtuntur alueo in vindemia. ficus quoque in comitio appellatur Nauia, ab Attio Nauio augure. Nam cum Tarquinius Priscus institutas tribus a Romulo mutare vellet, deterreretur que ab Attio per augurium, vt eluderet eius prudentiam, interrogauit eum, an fieri posset, id quod animo proposuisset suo; cui ille permittente augurio cum respondisset effici posse; iussit rex cotem, ac nouaculam pro . . . . FESTVS.

. . . . an cos illa . . . .
. . . . culam subito . . . .
. . . . ex eo Tarq . . . .
. . . . cere noua . . . .
. . . . cratum de . . . .
. . . . esse intra . . . .
. . . . sacro sit e . . . .
. . . . subserisiu . . . .
. . . . to tanto s . . . .
. . . . loco conplu . . . .
. . . . euulsae de . . . .
. . . . moueren. . . . .
. . . . erant sicu . . . .
. . . . isse. adm . . . .
. . . . cum & diuin . . . .
. . . . uiueret lib . . . .
. . . . suram ideo quod . . .
. . . . tas secundum in cor . . . .
tos, quos nunc n . . . . . .
Cato in ea, quam scr . . . . . .
retur, cum ait nauitae . . . . . .
vinum atque oleum u . . . . . .
Nauscit cum gran . . . . . .
. . . gratia quod sit non diff . . . .

PAVLVS. Nauscit cum granum fabae se nascendi gratia aperit, quod sit* non dissimile nauis formae.

* sit

Naustibulum, alueum ad nauis similitudinem factum.

FESTVS. Naustibulum vocabant antiqui vas aluei simile, videtur* a nauis similitudine.

* vid. v. c. videlicet)

PAVLVS. Nautea herba granis nigris, qua coriarij vtuntur, a naue* ductum nomen, quia nauseam facit permutatione T in S.*

* nausea

* T. & S.

FESTVS. . . . lius Aurelius herb . . . . .
. . . qua coriarij vtuntur . . . .
. . . tum nomen, quia nauseam fa . . .
. . . s litterarum inter me . . . .
. . . Plautus in Artemone . . . .
. . . lionum nauteam fecisset . . . .
. . . .

. . . lem atq. aro . . . .
. . . nguentum o . . . .
. . . o scorto sup . . . .
. . . in Commen . . . .
. . . dum quiddam . . . .
. . . colorant . . . . .

Nautiorum familia a Troianis dicitur oriunda. PAVLVS.

Nautiorum fa . . . . FESTVS.
. . . . . . eorum princeps . . . .
. . . . . . aeneum Mi . . . .
. . . . . . ucare soliti . . . . .
. . . . . abatur de cau . . . .
. . . . . . conductiq. ab . . . .
. . . . . . anam oppugna . . . .
. . . . . . missus L. Caecilius . . .
. . . . . . fectus esset. missi . . . .
. . . . . . um de foedere viola . . .
. . . . . us P. Veturius, qui . . . .
. . . . . refectionem corpo . . . .
. . . . . nsedissent Bruti . . . .
. . . . . Romanis erat bello . . . .
. . . . . aut indea principe . . . .
. . . . . appellata est.

Nauus, celer, ac strenuus: a nauium velocitate videtur dictus. Ennius libro sexto: Nauus repertus homo Graio patre Graius homo rex. & libro sextodecimo: Nauorum imperium seruare est insuperantum. Plautus in Friuolaria: Naue agere oportet, quod agas, non луctarier.

Nauus, celer, ac strenuus: a nauium velocitate dictus. PAVLVS.

NEBVLO dictus est, vt ait Aelius Stilo, qui non pluris est, quam nebula, aut qui non facile perspici possit, qualis sit, nequam, nugator. FESTVS.

Nec coniunctionem grammatici fere dicunt esse disiunctiuam, vt Nec legit, nec scribit; cum si diligentius inspiciatur, vt fecit Sinnius Capito, intellegi possit eam positam esse ab antiquis pro non. vt & in duodecim est, AST EI CVSTOS NECESIT. * Item: SI ADORAT FVRTO, QVOD NEC MANIFESTVM ERIT. & apud Plautum in Phasmate: Nec recte si illi

* necescit V.C.

. . . . an cos illa . . . .
. . . ´. culam subito . . . .
. . . . ex eo Tarq . . . .
. . . . cere noua . . . .
. . . . cratum de . . . .
. . . . esse intra . . . .
. . . . sacro fit e . . . .
. . . . subscrisiu . . . .
. . . . to tanto s . . . .
. . . . loco conplu . . . .
. . . . euulsae de . . . .
. . . . moueren. . . . .
. . . . erant ficu . . . .
. . . . isse. adm . . . .
. . . . cum & diuin . . . .
. . . . uiueret lib . . . .
. . . . suram ideo quod . . .
. . . tas secundum in cor . . . .
tos, quos nunc n . . . . . .
Cato in ea, quam scr . . . . . .
retur, cum ait nauitae . . . . . .
vinum atque oleum u . . . . . .
Nauscit cum gran . . . .
. . . gratia quod sit non diss . . .

PAVLVS. Nauscit cum granum fabae se nascendi gratia aperit, quod fit* non dissimile nauis formae.

* sit

Naustibulum, alueum ad nauis similitudinem factum.

FESTVS. Naustibulum vocabant antiqui vas aluei simile, videtur* a nauis similitudine.

* vid. v. c. videlicet)

PAVLVS. Nautea herba granis nigris, qua coriarij vtuntur, a naue* ductum nomen, quia nauseam facit permutatione T in S.*

* nausea

* T. & S.

FESTVS. . . . lius Aurelius herb . . . . .
. . . qua coriarij vtuntur . . . .
. . . tum nomen, quia nauseam fa . . .
. . . s litterarum inter me . . . .
. . . Plautus in Artemone . . . .
. . . lionum nauteam fecisset . . . .
. . . .

. . . lem atq. aro . . . .
. . . nguentum o . . . .
. . . o scorto sup . . . .
. . . in Commen . . . .
. . . dum quiddam . . . .
. . . colorant . . . . .

Nautiorum familia a Troianis dicitur oriunda. PAVLVS.

Nautiorum fa . . . . . . FESTVS.

. . . . . . eorum princeps . . . .
. . . . . . aeneum Mi . . . .
. . . . . . ucare soliti . . . .
. . . . . . abatur de cau . . . .
. . . . . . conductiq. ab . . . .
. . . . . . anam oppugna . . . .
. . . . . . missus L. Caecilius . . .
. . . . . . fectus esset. missi . . . .
. . . . . . um de foedere viola . . .
. . . . . us P. Veturius, qui . . . .
. . . . . refectionem corpo . . . .
. . . . . nsedissent Bruti . . . .
. . . . . Romanis erat bello . . . .
. . . . . aut indea principe . . . .
. . . . . appellata est.

Nauus, celer, ac strenuus: a nauium velocitate videtur dictus. Ennius libro sexto: Nauus repertus homo Graio patre Graius homo rex. & libro sextodecimo: Nauorum imperium seruare est insuperantum. Plautus in Friuolaria: Naue agere oportet, quod agas, non ductarier.

Nauus, celer, ac strenuus: a nauium velocitate dictus. PAVLVS.

NEBVLO dictus est, vt ait Aelius Stilo, qui non pluris est, quam nebula, aut qui non facile perspici possit, qualis sit, nequam, nugator. FESTVS.

Nec coniunctionem grammatici fere dicunt esse disiunctiuam, vt Nec legit, nec scribit; cum si diligentius inspiciatur, vt fecit Sinnius Capito, intellegi possit eam positam esse ab antiquis pro non. vt & in duodecim est, AST EI CVSTOS NECESIT.* Item: SI ADORAT FVRTO, QVOD NEC MANIFESTVM ERIT. & apud Plautum in Phasmate: Nec recte si illi . . .

* necescit V. C.

dixeris.& Turpilium in Demetrio: Nec recte dici mihi quod iamdudum audio.

PAVLVS. Nec coniunctio disiunctiua est, vt Nec legit, nec scribit. ponitur etiam pro non. Turpilius: Nec recte dici mihi iamdudum audio.

FESTVS. Nec mulieri, nec gremio credi oportere. prouerbium est, quod & illa incerti, & leuis animi est: & plerumque in gremio posita, cum in obliuionem venerunt exsurgentium, procidunt.

Necem suspic . . . . .

. . . νέκυν mor . . . . .

. . . da . . . . .

PAVLVS. Necem a Graeco dici certum est. νέκυν enim mortuum dicunt Graeci.

FESTVS. Neci datus proprie dicitur, qui sine vulnere interfectus est, vt veneno, aut fame.

PAVLVS. Necerim, nec eum.

FESTVS. . . . erim, nec eum.

* Opilius) Necessarium ait esse Opillus* Aurelius, in quo non sit cessandum; aut sine quo viui non possit. aut sine quo non bene viuatur; aut quod non possit prohiberi,* quin fiat.

* prohibere v. c.

PAVLVS. Necessarium, in quo non sit cessandum.

FESTVS. Necessarij dicuntur cognati, aut affines, in quos necessaria officia conferuntur.

Necessarij sunt, vt Gallus Aelius ait, qui aut cognati, aut adfines sunt, in quos necessaria officia conferuntur praeter caeteros.

Nectar Graece significat deorum potionem. vnde Vergilius ait: Stipant, & dulci distendunt nectare cellas. Item Lucretius libro secundo: Et nardi* florem, nectar qui floribus* habet.

*narde v. c.

* narib.

PAVLVS. Nectar Graece significat deorum potionem.

Nectere, ligare.

FESTVS. Nectere, ligare significat, & est apud plurimos auctores frequens. quin etiam in commentario sacrorum vsurpatur hoc modo. Pontifex minor ex stramētis naturas* nectito. id est funiculos facito, quibus sues adnectātur.

* napuras

Necumquem, nec vnquam quemquam.

PAVLVS. Nefasti dies N littera notantur.

FESTVS. . . . . ti dies nom . . . .

. . . apud quem . . . . .
. . . addico nep . . . .
. . . riores sunt q . . . .
. . . liberati sunt . . . .
. . . unt.& in prouin . . . .
. . . instituta fiunt,& aedes sacrari . . .
. so.

Nefrendes arietes dixerunt, quod dentibus frendere non possint. Alij dicunt nefrendes infantes esse nondum frendentes, id est frangentes. Liuius: Quem ego nefrendem alui, lacteam inmulgens opem. Sunt qui nefrendes testiculos dici putent, quos Lanuuini appellant nebrundines,* Graeci νεφρούς, Praenestini nefrones. PAVLVS.

* nefrundines)

. . . . us Scaeuola . . . . FESTVS.
. . . . sint. Ateius . . . . .
. . . . ndentes id est . . . .
. . . vt quem ego non . . . .
. . . us opem. et . . . . .
. . . pro nefrendibus . . . .
. . . vsus recens . . . . .
. . . s,quos Lanu . . . .
. . . Graeci νεφρο . . . .

Negibundum a . . . . .
. . . . ea, quam scrip . . . .
. . . . . negibundus

Negibundum pro negante dixerunt. PAVLVS.

Neglegens * non legens, neque electum * habens, quid debeat facere.

*neclegens. * dilectum)

Neclegens * dictus est non legens, neque dilectum habens, quid facere debeat omissa ratione officij sui. FESTVS.

* Neglegés)

Negotium quod . . . . .
. . . tate quae . . . . .

Negotium, quod non sit otium. PAVLVS

Negritu in auguriis significat aegritudo. FESTVS.

Negumate in carmine C N. Marci vatis significat negate, cum ait: Quamuis mouentium duonum negumate.

Negumate, negate. PAVLVS.

Neminis genitiuo casu Cato vsus est, cum dixit: Sunt multi corde, quos non miseret neminis,

Neminis . . . & quis dicere cum sit . . . FESTVS.

. . . vitio creatis, neminiſque . .

. . . . in Erecτheo : lapideo ſunt corde multi, quos non miſeret neminis.

Nemo compoſitum videtur ex ne, & homo. quod confirmatur magis, quia in perſona ſemper ponitur, nec pluraliter formari ſolet, quia intellegitur pro nullo.

PAVLVS Nemo, nec homo.

Nemora ſignificant ſiluas amoenas.

FESTVS. . . . . as amoenas ua . . . .
. . . . buli auctor ho . . . .
. . . . ἐν νεμεί σκιε . . . .
. . . . δων dubium non . . . .
. . . . n qui campos et paſcua . . .
. . . . ομα εἶναι ἐν αὐ . . . .

PAVLVS. Nemut, niſi etiam, vel nempe.

FESTVS. . mut, niſi etiam, vel . . . . .
. . ibunici, cum ait. nemut . . .
. . aerumnas.

PAVLVS. Nepa Afrorum lingua ſidus, quod cancer appellatur. vel, vt quidam volunt, ſcorpius. Plautus: Dabo me ad parietem, imitabor nepam.

FESTVS. . . . ſidus, quod dicitur noſtra ſi . .
. . . ſcorpios. Plautus in . . . .
. . . ad parietem imita . . . .

PAVLVS. Nepotes luxurioſae vitae homines appellati, quod non magis his rei ſuae familiaris cura eſt, quam iis, quibus pater, auuſque viuunt. Nepos compoſitum ab eo, quod natus poſt ſit patri, quam filius.

FESTVS. . . . Tuſcis dicitur . . . . . .
. . homines . . . .
. . ſua famil . . . .
. . . uiuunt. qui . . . . . .
. . ſit, quam fil . . . . . .
. . chus inter . . . . . .
. . πόδεσσιν . . . .

PAVLVS. Nepus, non purus.

FESTVS. Nequalia, detrimenta.

Nequam aurum eſt, auris quod vis vehementius ambit. hoc verſu Lucilij ſignificare ait Sinnius Capito nequam eſſe aurum, quod auris laedat; vel pondere inaurium,

cum mollissima pars auris inciditur; vel ex auro intellegi pecuniam, cuius respectu & nimia cupiditate homines ad peccandum adduci.

Nequam aurum est, auris quoduis vehementius ambit. PAVLVS.

Hoc versu Lucilius significare videtur, nequam esse aurum, quod aures laedat, pondere inaurium cum auris inciditur. vel etiã cupiditatẽ pecuniae voluit significare

Nequam, qui ne tanti quidem est, quam quod habetur minimi.

Nequeunt * non eunt. *Nequiunt vel Nequĩt

Nequinates, Narnienses. PAVLVS.

. . . Narniensis . . . . FESTVS.

. . nis veteri . . . . . .

. . versus x . . . .

Nequinont pro nequeunt; vt solinunt, ferinunt pro solent, & feriunt dicebant antiqui. Liuius in Odyssia: Partim errant, neque nunc Graeciam redire (nequinont.)

Nequinont, nequeunt. PAVLVS.

Nequiquam, frustra.

Nequiquam significari idem, quod frustra, plurimis auctorum exemplis manifestum est. FESTVS.

Nequitum, & nequitur pro non posse dixerunt. PAVLVS.

Nequitum, & nequitur, pro non posse dicebant, vt Pacuuius cum ait: Sed cum contendi nequitum, vt clam tendenda est plaga. Plautus in Satyrione: Retrahi nequitur, quoquo progressa est semel. & Cato Originum libro primo: Fana in eo loco compluria fuere. ea exaugurauit, praeterquam * quod termino fanum fuit, id nequitum exaugurari. FESTVS. * praequam v. c.

Neruum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes impediuntur, quanquam Plautus eo etiam ceruices vinciri ait: Perfidiose captus, eo aedepol * neruo ceruices probat. * eo epol. v. c.

Neruum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes, vel etiam ceruices impediuntur. PAVLVS.

Nesi pro sine positum. . . . . . . FESTVS.

. . . Dianae Auentinen . . . . . .

Neutiquam . . . .

. . cum ait sec . . . . . .

. . . lorum aspect . . . . . .

. . neutiquam . . . . . .

PAVLVS. Neutiquam, pro nullo modo.

FESTVS. Nexum eſt, vt ait Gallus Aelius, quodcumque per aes & libram geritur, idque necti dicitur. quo in genere ſunt haec: teſtamenti factio, nexi danto, * nexi liberanto.*

(* datio) (* liberatio)

Nexum aes apud antiquos dicebatur pecunia, quae per nexum obligatur.

NICTARE & oculorum, & aliorum membrorum niſu ſaepe aliquid conari, dictum eſt ab antiquis, vt Lucretius in libro quarto: Hic vbi nexari* nequeunt, inſiſtereque alis. Caecilius in Hymnide: garrulis medentes iacent ſine nictentur perticis. Nouius in Macchoco: pone † actutum ſcribit,* cum in neruo nictabere.* vnde quidam nictationem, quidam nictum, vt Caecilius in pugilem ⊥: tum inter laudandum hunc timidũ tremulis palpebris Percutere nictu; hic gaudere, & mirarier. Nictit canis in odorandis ferarũ veſtigiis leuiter ganniens, vt Ennius in libro x. veluti ſiquando vinculis venatica venenox ·†· apta ſolet ſi forte ex nare ſagaci ſenſit voce ſua nictit* vlulatque ibi acuta eſt. vnde * ipſa gannitio.

(* nictari) († Macchocopone) (* ſcrib. v. c. ſcribes) (* nectabere, v. c.) (⊥ pugile) (·†· venox) (* nictu. v.c.) (* & vnde v.c. & inde)

PAVLVS. Nictare eſt oculorum, & aliorum membrorum niſu ſaepe aliquid conari. dicimus enim nictationem, & nictum. Caecilius: Hunc tremulis palpebris Percutere nictu. Nictit canis in odorãdis ferarum veſtigiis leniter granniens. Ennius: Nare ſagaci ſenſit, voce ſua nictit, vlulatque. vnde & gannitio.

FESTVS. Niger lapis in comitio locum funeſtum ſignificat, vt alij, Romuli morti deſtinatum, ſed non vſu obu . . .
ſtulum nutr . . . . . .
. . . tilium auum Ti . . .
cuius famili . . . . .

Nihili, qui nec hili quidem eſt.

PAVLVS. Ningulus, nullus. Marcius vates. Ne ningulus mederi queat.

FESTVS. Ningulus, nullus, vt Ennius libro ſecundo: Qui ferro minitere. atque in te ningulus mederi queat.

Niquis ſciuit centuria eſt, quae dicitur a Seruio Tullio rege conſtituta, in qua liceret ei ſuffragium ferre, qui non tuliſſet in ſua. nequis ciuis ſuffragij iure priuaretur. nam ſciſcito ſignificat ſententiam dicito, ac ſuf-

fragium ferto: vnde scita plebis. Sed in ea centuria, ne-
que censetur quicquam, * neque centurio praeficitur, * quisquā)
neque centurialis potest esse, quia nemo certus est eius
centuriae. est autem Niquisciuit, nisi quis sciuit.
Niuem . . . Graeco, qui id n . . . .
. . . . nificat da . . . . . .
Niuem interpretatur nouū ex Graeco, quod illi dicūt νέον. PAVLVS.
Nixi dij appellabantur, quos putabant praesidere parien-
tium nixibus.
Nixi dij appellantur tria signa in Capitolio ante caellam FESTVS.
Mineruae genibus nixa, velut praesidentes parientium
nixibus. quae signa * sunt qui memoriae prodiderint, * sua v. c.
Antiocho rege Syriae superato M. * Acilium subtracta * Manium)
a populo Ro. adportasse, atque vbi sunt, posuisse. etiam * qui v.c.
quae * capta Corintho aduecta huc, quae ibi subiecta quc)
fuerint mensae.
NOBILEM antiqui pro noto ponebant, & quidem per *pro c littera v. c.
G litteram, * vt Plautus in Pseudolo: Peregrina facies † ignobilis v. c.
videtur hominis, atque gnobilis. † & oculis meis ob-
uiam gnobilis* obiicitur. Attius in Diomede: Ergo me *ignob. v. c.
Argos referam. nam hic sum *gnobilis·*·Liuius in Vir- * suam)
go ⊥ ornamenta incendunt ·†· gnobili ¶ ignobiles. ·*·nobilis. v. c.
Nobilem antiqui pro noto ponebant. Plautus: Peregrina PAVLVS.
facies, atque ignobilis. ⊥ Virgine)
Noctilucam Lucilius cum dixit, obscaenum significat. ·†·incedūt)
. . . . . lib. ij. obscae . . . . . ¶nobili v.c.
. . . . medica . . . . . . FESTVS.
Noctua a tempore noctis dicta, quo canit, vel volat. PAVLVS.
. . . . . ore, eo quo . . . . . FESTVS.
. . . . . . appellatur . . . .
Noegeum quidam amiculi genus praetextum purpura,
quidam candidum ac perlucidum, quasi a nauco, quod
putamen quorundam pomorum est tenuissimum non
sine candore, vt Liuius ait in Odyssia: Simul ac lacrimas
de ore noegeo Detersit. id est candido.
Noegeum amiculi genus. Noegeum candidum. Liuius: PAVLVS.
Lacrimas de ore noegeo Detersit. id est candido.
Nomen dictum quasi nouimen, quod notitiam facit.
Nomen siue ex Graec . . . . . FESTVS.
. . ue familiae est . . . . .

. . . actum dicimus . . . .

. . . ecunia sit . . . .

PAVLVS. Nonarum, Iduum, Kalendarum posteri dies nuptiis alieni habentur; quoniam hi dies decreto Pontificum atri iudicati sunt: quod quotiescumque Romani duces belli gerendi gratia his diebus supplicauerunt, male rempublicam gessere.

FESTVS. . . . . III. Kalen . . . .

. . . vae nuptae . . . .

. . . trum inlucisce . . . .

. . . es esse iudica . . . .

. . . uces belli ge . . . .

. . . e remp. ges . . . .

Nonas quidem a noua luna, quod in eas concurreret principium lunae. alij quod semper ante diem Iduum nonum essent, scribique ideo debere primam appellationis eius syllabam adiecta V littera.

PAVLVS. Noneolae* vocantur papillae, quae ex faucibus caprarum dependent.

* Noncolae

FESTVS. . . . as est caesis . . . .

. . prarum sup . . . .

Non omnibus dormio: prouerbiũ videtur natum a cipio quodam qui Pararhenchon dictus est, quod simularet dormientem, quo impunitius vxor eius moecharetur. eius meminit Lucilius.

Non pridem, aeque, & recte, & frequenter dicitur, ac iampridem, quam pridem.

Nonuncium . . . .

. . . ludi appellant signi . . . .

. . . runcium, quod singuli sex . . . . . .

. . . um sit . . . .

PAVLVS. Nonuncium, & teruncium dicitur, quod nouem vnciarum sit, siue trium.

Nota nunc significat signum, vt in pecoribus; nunc litteras singulas, aut binas; nunc ignominiam.

FESTVS. Nota alias significat signum; vt in pecoribus, tabulis, libris, litterae singulae, aut binae; alias ignominiam.

Nothum Graeci natum ex vxore non legitima vocant, qui apud nos spurio patre natus dicitur, quod Ser. Tullius, qui Romae regnauit, natus est ex concubina Spurius

Tulli tributis † nisi forte maluimus ·*· credere Oclisia Corniculana * captiua, cum susceptum matre seruiente.

† Sp. Tulli Tr. vel Tiburtis

PAVLVS.

Nothum Graeci natum ex vxore non legitima dicunt, qui apud nos spurio patre natus est.

·*· malum°)

* Oclisiam Corniculā v. c.

FESTVS.

Nouae curiae proximae ·*· compitum Fabricium aedificatae sunt. quod parum amplae erant veteres a Romulo factae, vbi ⊥ is populum, & sacra in partis triginta distribuerat, vt in iis ea sacra curarent, quae, cum ex veteribus in nouas euocarentur; septem * curiarum per religiones euocari non potuerũt. itaque Foriensis, Raptae, Vellensis, † Velitiae res diuinae fiunt in veteribus curiis.

·*· proxime)

⊥ vbe v. c.

* quattuor)

† Veliensis)

PAVLVS.

Noualis ager nouae relictus sementi.

FESTVS.

. . . ucius eum esse vbi . . . . . .
. . sementem sit relic . . . . . .
. . T. Sicini Volsci . . . .
. . inissent aduersus . . . .
. . combusti feruntur . . . .
. . neque est proxime cir . . . . . .
. . pide albo constratus . . . .
. . Opiter Verginius . . . .
. . Laeuinus, Postumus Co. . . . . . .
. . llius Tolerinus, P. Ve . . . . . .
. . onius Atratinus, Ver . . . . . .
. . ius Scaeuola. Sex. Fusi . . . . . .

Nouendiales feriae . . . .
. . . Hostilio rege extin . . . . . .
. . . is nono die inferi . . . . . .
. . . more * Albano lapi . . . . . .
. . . exaudita, vt Alban . . . . . .
. . . rant sacra nam ab his . . . . . .
. . . quae missa erate a poet . . . . . .
. . . ribus coepissent . . . .
. . . lo Cos. operae . . . .
. . . pugnari pos . . . .

* monte)

PAVLVS.

Nouendiales feriae a numero dierum sunt dictae.

Nouerca dicitur, quam quis sublatis liberis nouam vxorem ducit. augendae * familiae gratia.

* arcendae vel accersendae.

FESTVS.

. . . . tis nouam . . . . . .
. . . gratia, id est coer . . . . .
. . . ecterrannia . . . . . .

. . . Ser. Tullio . . . .
. . . scenderetur . . . .
. . . tinus in Auen . . . .
. . . rum Aelius . . . .
. . . aiunt esse . . . . .
. . . mero quoque . . . .
. . ἀπὸ βαθείας τι . . . .

PAVLVS. Noxa ponitur pro peccato, aut pro peccati poena, cum lex iubet noxae dedere pro peccato.

Noxia apud antiquos damnum significat, sed a poetis ponitur pro culpa.

FESTVS. . . . vt Ser. Sulpicius. . . .
. . . : apud poetas autem, & oratores ponitur pro culpa. at noxa peccatum, aut pro peccato poenam, * vt Attius in Melanippo. * te te esse huic noxae obnoxium. Item cum lex iubet noxae dedere, pro peccato dedi iubet Caecilius in Hypobolimaeo cherestato. * Nam ista quidem noxa mulieris est * magis, quam viri.

* poena) * Menalippo) * Chaerestrato) * muliebré & v. c. muliebris est) * nouae)

NVCES . . . . .
. . . untur pueris, vt nouae * . . .
. . . noui mariti auspicium . . .
. . . listimum.

PAVLVS. Nuces flagitantur nuptiis, * & iaciūtur pueris, vt nouae nuptae intranti domum noui mariti fecūdū fiat auspiciū. Nuculas Praenestinos * appellabant; quod inclusi a Poenis Casilini famem nucibus sustentarunt; vel quod in eorum regione plurima nux minuta nascitur.

* nuptiis, vel a nuptiis * Praenestini, vel Praenestinas

FESTVS. Nucu . . . . .
. . . quod inclusi . . .
. . . uerunt; vel quod in . . .
. . . ta pascitur. . .

PAVLVS. Nudius tertius compositum ex nunc, & die tertio.

FESTVS. . . . situm ex nunc . . .
. . . in agro . . .
. . . ant a pa . . .
. . . ati sint . . .
. . . dicantur pa . . .
. . . tur caelum cau . . .
. . . icatur dam . . .
Numam Pompilium Ianicul . . .

. . . ferunt, in quo arcam eius in . .
. . . nominis a Terentio . . . .
. . . te agrum . . . . .

Numae Pompilij in Ianiculo est sepulchrum. PAVLVS.

Numella genus vinculi, quo quadrupedes deligantur.

. . . . quo quadruped . . . . FESTVS.
. . . ri neruo, aut co . . . .

Numen, quasi nutus dei, ac potestas, dicitur. PAVLVS.

. . . . nutus dei, ac pote . . . FESTVS.

Numera senatum ait quiuis senator consuli, cum impedimento vult esse, quo minus faciat senatusconsultum. postulatque, vt aut res, quae adferuntur, * diuidantur; aut singuli consulantur; aut si tot non sint senatores, quo numero liceat praescribi senatusconsultum. * referuntur)

Numerius praenomen numquam ante fuisse in patricia familia dicitur, quamuis * Fabius, qui vnus post sex & trecentos ab Etruscis interfectos superfuit, inductus* magnitudine diuitiarum vxorem duxit Otacilij Maleuentani, vt tum dicebantur, filiam ea condicione, vt qui primus natus esset, praenomine aui materni Numerius appellaretur. * quam is) * inductis. v. c.

Numerius praenomen est tractum ab auo. PAVLVS.

Numero dicebant pro nimium.

Nu . . . nt videtur esse . . . . FESTVS.
. . . . num numero fu . . .
. . . . eo ordine vsur . . . .
. . . . etudine loquen . . .
. . . . eiusmodi, siue . . . .
. . . . ium quemadmodum . . .
. . . vsus Pompeius Sex . . .
. . . ma syllaba voca . . . .
. . . u casus eadem cor . . .
. . . e temporis praesentis . . .
. . . antiquos nimium . . .
. . . Sinnius Capito. esse enim . .
. . . um vos estis minime . . .
. . . ero perbiterint, nisi cito . .
. . . mium si isto, qui exeam; numero estis mortui, hoc exemplo, vt pingeretis, id est, cur cito mortui estis? Item in Nelei: Numquam numero matri

*Id est) faciemus volui. Idem est. * Numquam nimium faciemus. Apud Naeuium: Nemineˉ vidi, qui numero sciret, quique scit, id est opus. id est nimiū sciret. An panurgus Antonius haec ait numero nimium cito? celeriter nimium. vt Plautus in Casina: Ere mi? quid vis mea ancilla? nimium saepius numero dicis nimium cito. Attius in Oenomao: Ego vt essem adfinis tibi, nō vt te extinguerem, Tuam peti gnatā, numero te expurgat timor. Afranius in Suspecta: Per falsum, & abs te creditum numero nimis. Celeriter. Caecilius in Aethrione: Ei perij. quid ita? numero. venit fuce, * domum. Afranius in Simulante: Ei * misera numero, ac nequicquam egi gratias.

* fuge)
* e. v. c.

PAVLVS. Numidas dicimus, quos Graeci Nomadas; siue quod id genus hominum pecoribus negotiatur; siue quod herbis vt pecora aluntur.

FESTVS. . . . das dicimus, quos Gr . . . . . .
. . hominum pecoribus . . . . .
. . cora aluntur.

PAVLVS Nummus ex Graeco numismate nascitur.

FESTVS. . . . . istimantur d . . . . . .
. . . ualere, quia . . . . . .
. . . hoc proprium est . . . . . .

Nuncupata pecunia est, vt ait Cincius in libro secundo de officio iurisconsulti, nomina certa nominibus propriis pronūtiata. CVM NEXVM FACIET, MANCIPIVMQVE VTI LINGVA NVNCVPASSET, ITA IVS ESTO; ITA VTI NOMINARIT, LOCVTVSVE ERIT, ITA IVS ESTO. Vota nuncupata dicūtur, quae Consules, Praetores, cum in prouinciam proficiscūtur, faciunt; ea in tabulas praesentibus multis referuntur. At Santra libro secundo de verborū antiquitate satis multis nuncupata colligit non derecto nominata significare, sed promissa, & quasi testificata, circumscripta, receptaque * etiam in votis nuncupandis esse conuenientius.

* quod

Nundinalem cocum Pla . . . . .
. . . . dinale est in . . . .
. . . . nouendial . . . . .
. . . . nificat qu . . . . .
. . . . ret.

Nundinas feriarum diem esse voluerunt antiqui, vt rustici conueni-

conuenirent mercandi, vendendique causa, cumque nefastum, ne si liceret cum populo agi, interpellarentur nundinatores.

Nundinas feriarum diem esse voluerunt antiqui: quo mercandi gratia vrbem rustici conuenirent. PAVLVS.

Nuncius & res ipsa, & persona dicitur.

. . . . in persona dicitur . . . . . FESTVS.
. . . . allatus est, quod . . . . . .
. . . . mentaris fec . . . .

Nuper, quasi nouiter, **. tamquam dicamus nouissime. PAVLVS.
. . . tamquam dici e . . . . . . ** nouiper.
. . . . ris id autem . . . . FESTVS.
. . . sa erant, qui nu . . . . . .

Nupta verba dicebantur ab antiquis, quae virginem dicere non licebat, vt Plautus in Discolo. * Virgo sum, non dum didici nupta verba dicere. Dyscolo)

Nuptam a Graeco dictum, illi enim nuptam appellant νύμφην. PAVLVS.

. . . lieres quibus . . . . . FESTVS.
. . . eadem causa . . . . .
. . . qui appellatam . . . . .
. . . tamen qui dice . . . . .
. . . νύμφην . . . . . .
. . . appellat vxo . . . . .
. . . consuetudi . . . . .
. . . ait ἐξαπῖ . . . . . .
. . . σάων.

Nuptias dictas esse ait Santra ab eo, quod nymphea dixerunt Graeci antiqui γάμον. inde nouam nuptam νέαν νύμφην. Cornificius, quod noua petantur coniugia. Curiatius, quod noua ratio* fiat. Aelius, & Cincius, quia flameo caput nubentis obuoluatur, quod antiqui obnubere vocarunt.* ob quam causam legem quoque Parenstam * iubere caput eius obnubere, qui parentem necauisset, quod est obuoluere. * pactio) * vocarint v. c. * Paricam)

Nusciciosum Ateius Philologus ait appellari solitum, qui propter oculorum vitium parum videret. at Popilius* Aurelius, nusciciones esse caecitudines nocturnas. Aelius Stilo, qui plus videret vesperi, quam meridie, nec *P. Opilius)

cognosceret, nisi quod vsque ad oculos admouisset.

PAVLVS. Nuscíciosus, qui parum videt propter vitium oculorum, quique plus videt vesperi, quam meridie.

. . cuntur noma . . . .

FESTVS. . . . . . . vnde Cato in . . . .

. . . . . . multam viuunt . . . .

. . . . . . cerialibus Capito Si . . . .

. . . . . . ait, cum velimus sig . . . .

. . . . . . libus in Circo mitti . . . .

. . . . . . set plane volumus . . . .

. . . quia adeo diligantur s . . .

. . . prae flamma cum sunt u . . .

OB praepositio alias ponitur pro circum, vt cum dicimus vrbem obsideri, obsignari, obuallari. alias in vicem praepositionis, quae est propter, vt Ob merita, ob superatos hostes: vnde obsides, pro obfides, qui ob fidem patriae praestandam dantur. alias pro ad, vt Ennius: Ob Romam noctu legiones ducere coepit. PAVLVS.

. . . onitur . . . . . . FESTVS.
. . . obsideri ob . . . .
. . . in vicem praepo . . . .
. . . superatos . . . .
. . . riae praestandam . . . .
. . . ob Romam noc . . . .
. . . ob Troiam duxit . . . .

Ob praepositione antiquos vsos esse pro ad, testis est Ennius, cum ait libro quartodecimo: Omnes occisi, obcensique in nocte serena. id est, accensi.* & in Iphigenia: Acherontem obibo, vbi mortis thesauri obiacent. eiusdem autem generis esse ait* obferre, obculit,* obcurrit, oblatus, obiectus; mihi non satis persuadet.

* lucenti.
* vult
* obtulit

Ob os significat ad os. PAVLVS.

Ob os ad os significat . . . item vt superioribus quoque exemplis testatus * est. FESTVS.

* testatū)

Obacerare, obloqui, atque alterius sermonem moleste impedire, quod sumptum videtur a paleis, quas Graeci ἄχυρα vocant. Itaque & frumentū, & panis non sine paleis, acerosus dicitur. item lutum aceratū paleis mixtum. PAVLVS.

Obacerbat, exacerbat.

Obambulare, aduersum alios ambulare, & quasi ambulanti sese opponere.

Obdere, opponere, vel opperire.

Obedire, obaudire.

Obescet, oberit, vel aderit.*

* aberit.

Obesus, pinguis, quasi ob edendum factus.

Obherbescere,* herbam increscere.

* Obhebescere, vel Obescere.

Obiacuisse, antea iacuisse.

Obices, pessuli, serae.

Obigitat, anteagitat, vt obambulat.

Obigitat antiqui dicebant, pro ante agitat, vt obambulare. FESTVS.

Obinunt, obeunt. PAVLVS.

Obitu dicebant pro aditu.

astringere. Obiurare, iureiurando obstringere.

FEST. ∴ Obiurare; iureiurando obstringere, vt est in Pantasilea. formidabant obiurare.

PAVLVS. Obiurgatio post turpe factum castigatio. Monitio vero est ante commissum.

* Oblitteratur Oblitteratum,* alij ab obliuione, alij a littore; quod ibi notata fluctibus aequari, & tolli solent.

* Oblucuuiasse Oblucinasse* dicebant antiqui mente errasse, quasi in luco deorum alicui occurrisse.

Obmanens pro diu manens, vt permanens.

FEST. ∴ Obmoueto pro admoueto dicebatur apud antiquos, vt alia quae supra relata sunt.

∴ Obnectere, obligare, maxime in nuptiis frequens est.

PAVLVS. Obnectere, oblegare.

Obnoxius, poenae obligatus ob delictum.

Obnubit, caput operit. vnde & nuptiae dictae a capitis operitione.* *operitione.

Oboritur, adnascitur.

FEST. ∴ Oboritur, adnascitur. nam praepositionem ob, pro ad solitam poni, testis hic versus. Tantum gaudium oboriri ex tumultu maximo. & Ennius. ob Romam noctu legiones ducere coepit.

PAVLVS. Opprobrare, probrum obiicere.

Obpuuiat, verberat, a pauiendo, id est, feriendo. vnde pueri, quod puniendo coercentur, id est, plagis; vnde & pauimenta.

Obrogare est legis prioris infirmandae causa legem aliam ferre.

Obbrutuit Obrutuit, obstupuit, a bruto, quod antiqui pro graui, interdum pro stupido dixerunt. Afranius: Non possum verbum facere; obrutui.

Obsalutare, salutandi gratia offerre.

FEST. ∴ Obsalutare, offerre salutandi gratia dicebant antiqui, vt consalutare, persalutare.

PAVLVS. Obsecrare est opem a sacris petere.

Obsequela, obsequium.

FEST. ∴ Obseruasse dicitur, qui obseruat, quid, cuiusque causa facere debeat. itaque is* obseruat,* coluisse aliquem dicitur.

*is, qui *obseruasse id est

Obsidionalis corona est, quae datur imperatori ei, qui obsidione liberauit ab hostibus obsessos. ea fit ex gramine viridi fere ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. herbam autem victoriae signum fuisse apud antiquos, aliisque* exemplis docuimus quae corona magnae auctoritatis fuit. Nam & P. Decio datae duae sunt. vna ab exercitu vniuerso; altera ab iis, qui fuerunt in praesidio obsessi. & L. Sicinio Dentato, qui Achilles Romae* existimatus est, ac fertur centies, & vicies * pro Rep. depugnasse: Coronis donatus viginti sex, In iis aureis octo, ciuicis quattuordecim, muralibus tribus, obsidionali vna. Inter obsidionalem, & ciuicam hoc interest: quod altera singularis * signum salutis est, altera diuersorum ciuium seruatorum. * aliquot 'Romanus) * viceties * singulis

Obsidionalis corona dicebatur, quae ei, qui obsessos liberasset ab hostibus, dabatur. ea fiebat ex gramine viridi ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. quae corona magnae auctoritatis erat. Ciuica corona singularis salutis signum erat; obsidionalis vniuersorum ciuium seruatorum. PAVLVS.

.·. Obsidionem potius dicendum esse, quam obsidium, adiuuat nos testimonio suo Ennius in Telamone, cum ait. Scibas natum ingenuum Aiacem, cui tu obsidionem paras. Item alio loco. Hector quid * haud cessat obsidionem obducere? FESTVS. * quidem)

.·. Obsidium, tamquam praesidium, subsidium, recte dicitur. Cuius etiam auctor C. Laelius pro se apud * populum. vt in * nobis terra, marique simul obsidium facerent & Sallustius historiarum primo. magnis opibus profectis obsidium cepit per L. Catilinam legatum. * ad * vti)

.·. Obsonitauere saepe obsonauere. Cato in suasione (de lege Orchia * derogaretur. qui antea obsonitauere, postea centenis obsonitauere. significat autem conuiuari. *ne legi Orchiae)

Obsonitauere, saepe obsonauere. significat autem conuiuari. PAVLVS.

Obstinat, obsirmat.

.·. Obstinato, obsirmato, perseueranti, * vt tenere possit. Pacuuius: obstinati exorsus. vt Attius in Amphitryone: aut tam obstinato animo confisus tuo. Cato in Q. Thermum de decem hominibus. rumorē, famam floccifecit FESTVS. *per iusiurandum

* cupitus — captus * ſtupris, obſtinatis inſignibus flagitiis. Naeuius in Lycurgo : vos, qui aſtatis obſtinati.

∴ Obſtinet dicebant antiqui, quod nunc oſtendit, vt in veteribus carminibus : Sed iam ſe caelo candens aurora obſtinet ſuum patrem.

PAVLVS. Obſtinet, pro oſtendit.

* Obſcitum — Obſtitum, * violatum.

FEST. ∴ Obſtitum * Cloatius, & Aelius Stilo eſſe aiunt violatum, attactumque de caelo. Cincius eum, qui * deo, deaeque obſtiterit; id eſt qui viderit, quod videri † nefas eſſet.
* Obſcitum * cum quid † videre

PAVLVS. Obſtitum, obliquum.

FEST. ∴ Obſtitum, obliquum. Ennius lib. XVIII.* Montibus obſtitis, obſtantibus, vnde oritur nox. & libro octauo: amplius ex augure * obſtipolumve * ſolis. C. Licinius Imbrex : ∴ reſupina obſtito capitulo ſibi ventum facere cunicula. Lucretius : Omnia mendoſe fieri, atque obſtita neceſſe eſt.
* XVI. * ex augere * obſtitũue, obſtipo lumine) ∴ Caecilius in Imbres

∴ Obſtrudant, obſatulient, ab auide trudendo gulam, non ſumendo cibum. vnde & obſtrudulentum . . . . . dixit Titinius. obſtrudulenti aliquid, quod pectam ſedens, Aut hic laetaſter, aut formaſter frigidus.

PAVLVS. Obſtrundant, auide trudant.

Obteſtatio eſt, cum deus teſtis in meliorem partem vocatur ; deteſtatio, cum in deteriorem.

Obtrectat, contra ſententiam tractat.

Obtrectator eſt, qui facit quid contra recte tractantem.

Obturare ex Graeco trahitur : ab eo, quod illi oſtia dicunt θύρας.

* tuor — Obtutu, quaſi obtuitu, a verbo tueor, * quod ſignificat video.

Obuaricator dicebatur, qui cuipiam occurrebat, quo minus id * rectum iter conficeret.
* is

Ob vos ſacro, pro vobis obſecro : vt ſub vos placo, pro ſupplico.

FEST. ∴ Ob vos ſacro, in quibuſdam precationibus eſt, pro vos obſecro ; vt & ſub vos placo pro ſupplico.

OCCARE, & occatorem Verrius putat dictum ab occaedendo, quod caedat grandis globos terrae ; cum Cicero venuſtiſſime dicat ab occaecando fruges ſatas.

PAVLVS. Occare, & occator ab occidendo dictum, quod grandes

terrae caedat globos.

Occaſio oportunitas tēporis caſu quodā prouenientis eſt. FESTVS.

Occaſio, oportunitas temporis caſu proueniens. PAVLVS.

Occaſus, interitus vel Solis, cum decidit á ſuperis infra terras. quo vocabulo Ennius pro occaſione eſt vſus in libro ſecundo: hic occaſus datus eſt, at Horatius inclutus ſaltu. Item in libro quinto: iniicit irritatus, tenet, occaſus iuuat res. Item in libro octauo: aut occaſus vbi tempuſue audere repreſſit. FESTVS.

Occaſus, interitus, vel Solis in Oceano merſio. PAVLVS

Occentare dicebant pro conuicium facere, cum id clare, & cum quodam canore fieret, vt procul exaudiri potuiſſet: quod turpe habebatur; quia non ſine cauſa fieri putatur * inde cantilenam dici, quia illam non cantus iucunditatem puto. (putabatur)

Occentaſſint antiqui dicebant, quod nunc conuicium fecerint, dicimus; quod id clare, & cum quodam canore fit, vt procul exaudiri poſſit. quod turpe habetur, quia non ſine cauſa fieri putatur. inde cantilenam dici, quia illam non cantus iucunditatem puto. FESTVS.

Occidamus Plautus ponit pro contra cedamus. cum plurimae aliae praepoſitiones familiariores huic verbo ſint.

Occidamus Plautus poſuit pro contra cedamus. PAVLVS.

Occiſitantur, ſaepe occiduntur.

Occiſitantur, ſaepe occiduntur. ſic C. Gracchus pro roſtris in P. Popillium: Homines liberi nunc in oppido occiſitantur. FESTVS.

Occiſus a necato diſtinguitur. nam occiſus a caedendo dictus, necatus ſine ictu. PAVLVS.

Occiſum a necato diſtingui quidam, quod alterum a caedendo, atque ictu fieri dicunt, alterum ſine ictu. Itaque in Numae Pompilij Regis legibus ſcriptum eſſe, SI HOMINEM FVLMINIBVS OCCISIT, NE SVPRA GENVA TOLLITO. & alibi, HOMO SI FVLMINE OCCISVS EST, EI IVSTA NVLLA FIERI OPORTET. FESTVS.

.·. Occultum offerre, ſignificat ſub terram fere ponere.

Occupaticius ager dicitur, qui deſertus a cultoribus propriis, ab aliis occupatur. PAVLVS.

Occupaticius. . . . . FESTVS.

. . . a cultoribus fr . . . . .
. . . ri coeptus, quod in . . . .
. . . nam cum Hann . . . .
. . . bene meri . . . . .
. . . atque eorum a . . . .
. . . tamquam ex l . . . .
. . . nandos pu . . . . .
. . . diret commu . . . . .
. . . est a priuatis . . . . .
. . . accepissent .

† Ocymum — Ocimum † Graecum.

PAVLVS. — Ocimum ' graecum, (& a* celeritate nascendi est dictum.

' Ocymum
* α
* ὠκέως

Ocius & ocissime positiuum Latinum non habent, sed ab eo veniunt, quod est in Graeco ὠκύς.*

FESTVS. — Ocius secundae collationis, & deinde tertiae ocissime frequentata sunt. alij dicta a nostris, & * tracta ex Graeco, id est ὠκέως, cuius prima significatio, ex qua procedere in comparationem debet, apud nos non est. tertiae vero collationis, * cuius maiora exempla sunt, auctor est Plautus in Neruolaria: Ocissime nos liberi possimus fier. . .

* dictas nostras v. c.

* consolationis v. c.

. . . quicquam occisa . . . . .
. . . lius historiarum . . . . .
. . . tantur ocissim . . . . .
. . . lamia apud . . . . .
. . . lamiam opor . . . . .

Ocrem antiqui, vt Ateius Philologus in libro Glossematorum refert, montem confragosum vocabant, vt apud Liuium: Sed qui sunt hi, qui ascendunt altum ocrim? Et, celsosque ocris, aruaque patria, & mare magnum. Namque Taenari celsos ocris. Et, haud vt quem Chiro in Pelio docuit ocri. vnde fortasse etiam ocreae * sint dictae inaequaliter tuberatae.

* ocriae v. c.

PAVLVS. — Ocrem montem confragosum dicebant antiqui. hinc ocreae dictae inaequaliter tuberatae.

FESTVS. — Octauiae porticus duae appellãtur, quarum alteram theatro Marcelli propiorem Octauia soror Augusti fecit. alteram theatro Pompei proximam CN. Octauius CN. filius, qui fuit Aedilis Curulis, Praetor, Consul, Decemuir * sacris faciendis; triumphauitque de rege Perse

* virum v. c.

naualì triumpho. quam combustam reficiendam curauit Caesar Augustus.

October equus appellatur, qui in campo Martio mense Octobri immolatur quotannis Marti, bigarum victricum dexterior; de cuius capite non leuis contentio solebat esse inter Suburanenses, & Sacrauienses, vt hi in regiae pariete, illi ad turrim Mamiliam id figerēt; eiusdemque cauda * tanta celeritate perfertur in regiam, vt ex ea sanguis destillet in focum, participandae rei diuinae gratia. quem hostiae loco quidam Marti bellico deo sacrari dicunt, non vt vulgus putat, quia velut supplicium de eo sumatur, quod Romani Ilio sunt oriundi, & Troiani ita effigie in equi sint capti. Multis autem gentibus equum hostiarum numero haberi, testimonio sunt Lacedaemonij, qui in monte Taygeto equum ventis immolant, ibidemque adolent, vt eorum flatu cinis eius per finis quam latissime deferatur, *& Sallentini, apud quos Menzanae Ioui dicatus viuus coniicitur in ignem, & Rhodij, qui quotannis quadrigas soli consecratas in mare iaciunt, quod is tali curriculo fertur circumuehi mundum.

* quoda v. c. coda)

* differatur v. c.

October equus appellabatur, qui in campo Martio mense Octobri Marti immolabatur. de cuius capite maxima erat contentio inter Suburanos, & Sacrauienses, vt hi in regiae pariete, illi ad turrim Mamiliam id figerent. Cuius cauda, vt ex ea sanguis in focum distillaret, magna celeritate perferebatur in regiam. PAVLVS.

Oculatum pro praesenti posuit Plautus cum dixit: oculata die. Item ipse: pluris est oculatus testis vnus, quam auriti Decem, id est qui se vidisse dicat. FESTVS.

. . . . dolo osculatum * pro prae . . . *oculatum)
. . . . odie caeca hercule . . . .
. . . . tem alibi oculatum ar . . . .
. . . . idem pluris est ocul . . . .
. . . . id est qui se vidisse di . . . .
. . . . formam ab oculi ap . . . .

Oculissimum, carissimum. Plautus. Oculissimum ostium amicae. PAVLVS.

. . . . imum ostium amicae . . . . . FESTVS.
. . . . me dixit signifi . . . . . .

PAVLVS. Oculitus quoque dicitur, vt funditus, penitus: quo significatur tam carum esse, quam oculum.

FESTVS. . . . . unditus, penitus signifi . . . . .
. . . . alum vel instare . . . . . .

PAVLVS. ODEFACIT dicebant, pro olfacit; quae vox a Graeco ὀσμὴν tracta est.

FESTVS. . . . . antiqui ab odore . . . . .
. . . . . consuetudine in . . . . .
vt saepe alias, tum in hoc quoque libro contentae. quae vox, vt quibusdam videtur, ex Graeca ὀσμὴν tracta est.

PAVLVS. OENIGENAS, vino genitos.
Oestrum, furor Graeco vocabulo.
OFFECTORES, colorum infectores.
Offendices dicebant ligaturae nodos, quibus apex retinebatur. id cum peruenisset ad mentum, dicebant offendimentum.

FEST. . . Offendices ait esse Titius nodos, quibus apex retineatur, & remittatur. at Veranius Choriola * existimat quae sint in loris apicis, quibus apex retineatur, & remittatur, quae ab offendendo dicuntur. nam cum ad mentum peruentum est, offendit mentum.

* cotiola)

PAVLVS. Offerumenta dicebant, quae offerebant.
Officiosus ab efficiendo dictus.
Offringi terra dicitur, cum iterum trāsuerso sulco aratur.
Offucare, aquam in fauces ad sorbendum dare.
Offudas * fallacias.

* Offritias, vel officias vel offucelas

OGYGIA moenia Thebana ab Ogygo conditore dicta.

FESTVS. Ogygia moenia Attius in Diomede appellans, significat Thebas, quia eam vrbem Ogygus condidisse traditur.

PAVLVS. OLEAGINEIS coronis ministri triumphantium vtebantur, quod Minerua dea belli esse putabatur.
Olentica mali odoris loca. . . . .
Oletum, stercus humanum. Veranius: Sacerdotula in sacrario Martiali fecit oletum.
Oliuetam dicebant ab oleis, vt a vino vindemiam. . . .

FEST. . . Oliuetam antiqui dicebant, cum olea colligebatur; vt messem, cum frumenta; vindemiam, cum vuas. quod vocabulum potius frequentari debebat, quam nullam * eius significationis causam * haberemus. quamuis quidam oliuitatem eam dicant.

* nullum
* cum)

Ollic, illic; vt olli, illi. PAVLVS.

.·. Oluatium Antistius Labeo ait esse mensurae genus. FESTVS.

OMEN velut oremen * quod fit ore augurium, quod auibus ·*· alioue modo fit. PAVLVS. *ormen ·*·quod non auib.

Ommentans . . . in Odyssea cum ait; in Pylum aduenies, " aut ibi ommentans. significat obmanens. Sed ea significatione qua saepe fieri dicitur. id enim est mantare. FESTVS. " deuenies.

.·. OPACA vocantur vmbrosa.

Opaca, vmbrosa. PAVLVS.

Opalia dicebantur dies festi, quibus Opi supplicabant.

.·. Opalia dies festi, quibus supplicatur * Opi, appellantur quorum alter ... FESTVS. * supplicant

Opertat, saepe operit. PAVLVS.

Opigenam Iunonem matronae colebant, quod ferre eam opem in partu laborantibus credebant.

Opilio, genus auis.

.·. Opima spolia dicuntur originem quidem trahentia ab Ope Saturni vxore. quod ipse agrorum cultor habetur, nominatus a satu, tenensque falcem effingitur, quae* est insigne agricolae. Itaque illa quoque cognominatur Consiua, & esse existimatur terra. Ideoque in regia colitur a populo Romano, quia omnes opes humano generi terra * tribuat. Ergo & opulenti dicuntur, terrestribus rebus copiosi: & hostiae opimae praecipue pingues; & opima magnifica, & ampla. vnde spolia quoque, quae dux populi Romani duci hostium detraxit, opima dicuntur. quorum tanta raritas est, vt intra annos paulo . . . . . trina contigerint nomini Romano. vna, quae Romulus de Acrone: altera, quae Cossus Cornelius de Tolumnio: tertia, quae M. Marcellus Ioui Feretrio de Viridomaro * fixerunt. M. Varro ait opima spolia etiam esse, si manipularis miles detraxerit, dummodo duci hostium . . . . non sit. Ad aedem Iouis Feretrij poni, testimonio esse libros pontificum, in quibus sit pro primis spoliis bouem, * pro secundis solitaurilibus, pro tertiis agno publice sacra fieri debere. esse etiam compelli reges * legem opimorum spoliorum tale: CVIVS AVSPICIO CLASSE PROCINCTA OPIMA FESTVS. * quod * natura * Virdumaro) * boue) * Pompilii Regis)

SPOLIA CAPIVNTVR, IOVI FERETRIO DARIER OPORTEAT, ET BOVEM CAEDITO, QVI CEPIT AERIS DVCENTA. SECVNDA SPOLIA IN MARTIS ARAM IN CAMPO, SOLITAVRILIA VTRA VOLVERIT CAEDITO. TERTIA SPOLIA IANO QVIRINO AGNVM MAREM CAEDITO CENTVM QVI CEPERIT EX AERE DATO. huic aedis † ex nulla extat, neque * templum habeat, * neque scitur. Vt qui opima * lege fuerint, adiici solet, cum quidam magistratus creatur.

† aetis) *neq. quod) *habent, *optima)

PAVLVS. Opiparum, magnarum opum apparatum.

Opis dicta est coniux Saturni, per quam voluerunt terram significare; quia omnes opes humano generi terra tribuit. Vnde & opulenti terrestribus rebus copiosi, & hostiae opimae praecipue pingues; & opima, magnifica & ampla spolia.

Opiter est, cuius pater auo viuo mortuus est, ducto vocabulo, aut quod obitu patris * genitus sit; aut quod auum ob patrem habeat, id est pro patre.

*obito patre)

Opitulus Iuppiter, & opitulator dictus est, quasi opis lator.

Oportune dicitur ab eo, quod nauigantibus maxime vtiles, optatique sunt portus.

Opperiri, expectare.

Oppido, valde multum. ortum est autem hoc verbum ex sermone inter se confabulantium, quantum quisque frugum faceret, vtque multitudo significaretur, saepe respondebatur, quantum vel oppido satis esset. hinc in consuetudinem venit, vt diceretur oppido, pro valde multum. Itaque si qui in aliis rebus eo vtuntur, vt puta si qui dicant oppido didici, spectaui, ambulaui, errant; quia nulli eorum subiici potest. vel quod * satis est.

* quod oppido)

Oppidorum originem optime refert Cicero libro primo de gloria, eamque appellationem vsurpatione appellatam esse existimat, quod opem darent, adiiciens, vt imitetur ineptias Stoicorum.

Oppidum dictum est, quod opem praebet. Oppidum dictum, quod ibi homines opes suas conferunt. oppidum dicitur & locus in circo, vnde quadrigae emittuntur.

Ops antiqui dicebant opulentum. vnde e contrario inops.

.·. Ops antiqui dicebant quem nunc opulentum dicimus, vt testimonio est, non solum ei contrarius inops . . . . concedit, ego egens exortus sum. FESTVS.

.·. Optatam hostiam, alij optimam appellant eam, quam Aedilis trib. constitutis hostiis optat, quam immolari velit.

.·. Optima lex . . . . in Magistro populi faciendo, qui vulgo Dictator appellatur, quam plenissimum posset ius esse, * significabatur. vt fuit Manij Valerij, M. Fabij, * Volusinae gentis, * qui primus Magister a populo creatus est. propter * quam vero prouocatio ab eo magistratu ad populum data est, quae antea non erat. desitum est dici, ·*· vt optima lege, vt pote imminuto iure priorum magistratuum. *eius * M. filij, Volusi nepotis) * post) ·*· adiici

·*· Optio, qui nunc dicitur, antea appellabatur accensus. Is adiutor dabatur centurioni a tribuno militum, qui ex eo tempore, quem velint, centurionibus permissum est optare, & nomen ex facto sortitus est. Plautus in Asinaria: qua me, qua vxorem, qua tu Sauream seruum potes, circumduce, aufer, promitto tibi, non obfuturum, si id effeceris, tibi optionem sumito Leonidam.

Optio est optatio, sed in re militari optio appellatur is, quem decurio, aut centurio optat sibi rerum priuatarum ministrum, quo facilius obeat publica officia. PAVLVS.

Optionatus vt Decurionatus, siue Pontificatus dicitur.

Optionatus, vt Pontificatus, Decurionatus dicitur, vt Cato in ea, quam habuit apud equites. maiores seorsum, atque diuersum pretium parauere bonis, atque strenuis, decurionatus, optionatus, hastas donaticas, aliosq; honores. FEST.

·*·

Opunculo, * quod opilionis genus cantus imitatur. PAVLVS *Opiniculo

ORAE extremae partes terrarum, id est maritimae dicuntur. vnde & vestimentorum extremae partes, quae quidem & primae dici possunt. Caecilius in Aeschrione vsus est pro initio rei, cum ait: Oram reperire nullam, quam expediam, queo. FESTVS.

Orare antiqui dixerunt pro agere. vnde & oratores causarum actores, & oratores, qui nunc legati, quod reip. mandata peragerent. PAVLVS.

·*· Orare antiquos dixisse pro agere testimonio sunt, quod & oratores, & ij, qui nunc quidem legati, tunc vero oratores, quod Reip. mandatas partes agebant. Ennius quo- FESTVS.

que cum dixit libro primo annalium face vero, quod te cum precibus pater orat.

Orata genus piscis appellatur a colore auri, quod rustici orum dicebant, vt auriculas, oricolas. itaque Sergium quoque quendam praediuitem, quod & duobus anulis aureis, & grandibus vteretur, Oratam dic[illegible] esse appellatum.

PAVLVS. Orata genus piscis a colore auri dicta, quod rustici orum dicebant, vt auriculas, oriculas.

Oratores ex Graeco ἀρατῆρες dicti, quod missi ad reges, nationesque deos solerent ἀρᾶσθαι, id est testari. hi modo appellantur legati.

FESTVS. . . . . es dictos ex . . . . .
. . . gentes qui missi . . . .
. . . strum populo Ro . . . .
. . . ἀρᾶσθ . . . . . .
. . . acte. eos nostri alij pro legatis appellant, vt Cato in ea, quam scripsit de suis virtutibus cōtra Thermum: M. Fuluio Consuli legatus sum in Aetoliam, propterea quod ex Aetolia complures venerant Aetolos pacem velle: de ea re oratores Romam profectos. & in Originum libro primo: Propter id bellum coepit Coelius P R. Albanus, oratores misit Romam, eum . . . . . pro decretoribus, vt Terentius: orator venio, facite exorator sim.* Item & Afranius in Emancipato. si . . . tum si quod oritur . . . . as . . . sertis & loci veteribus. ab eo quod antiqui orare dicebant pro agere. ob quam causam . . . . . . quoque eorum vocantur.

* exoratorum v. c.

PAVLVS. Orba significat apud poetas priuatam aliqua persona cara. Orba est, quae patrem, aut matrem, aut filios, quasi lumen amisit.

FESTVS. . . . rba apud poe . . . . .
. . . persona cara. apud . . . .
. . . mat, vt sca . . . . .
. . . ncos. orba est . . . . .
. . . tris est ante . . . . .
. . . ulus Aelius . . . . .
. . . in eo libro . . . . .
. . . pontificatu . . . . .

. . . . ella fine . . . . . .
. . . . facrae . . . . . .
. . . . nupta . . . . . .
. . . . fuiffe . . . . . .
. . . . nificius in . . . . .
. . . . onygiarum . . . . .
. . . . inter fe . . . . . .
. . . . runt . . . . . .
. . . . ros . . . . . .
. . . . iffe . . . . . .

ORCA genus marinae belluae maximum, ad cuius fimilitudinem vafa ficaria * orcae dicuntur. funt enim teretes, atque vniformi fpecie . PAVLVS. * vinaria, vel fictilia.

. . . . nomen duceret . . . . . FESTVS.
. . . maximum . . . . . .
. . . vafa quoque in f. . . . .
. . . retes, atque u . . . . .
. . . malae & antae.

Orcheftra locus in fcaena. PAVLVS.

. . . . antea, qui nunc pla . . . . . FESTVS.
. . . non admittebantur . . . .
. . . rim dum fabulae ex . . . .
. . . explicari non potera . . . .
. . . tabant quo equi ori . . . .

Orchitis genus oleae ex Graeco dictum, quod magnitudine fit inftar tefticulorum. PAVLVS.

. . . Philologus in . . . . . FEST.
. . . ductum ex Graeco . . . . .
. . . tudinis. itaque u . . . . .
. . . to grandior ore . . . . .

Orcus ab vrgendo mortem dictus. C. enim pro G frequenter ponebant antiqui. PAVLVS.

.·. Orcum, quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum Vragum; quod & V litterae fonum pro O efferebant, & per c litterae formam, nihilominus g vfurpabant. fed nihil affert exemplorum, * vt ita effe credamus; nifi quod is deus nos maxime vrgueat. FESTVS. * exempli

.·. Ordinarium hominem Oppius ait, dici folitum fcurram, & improbum, qui affidue in litibus moraretur, ob eamque caufam in ordine ftaret adeuntium praetorem. at

Aelius Stilo qui minime ordine viueret . . . in ea oratione, quam ſcribit de ſuis virtutibus contra Thermum. Quid mihi fieret, ſi non ego ſtipendia in ordine omnia ordinarius meruiſſem ſemper? Sunt quidam etiam, qui manipularem eum, qui infimi ordinis ſit, appellatum credant * ordinarium.

* tradant

PAVLVS. Ordinarius homo ſcurra, & improbus, qui aſſidue in litibus moratur, ob eamque cauſam in ordine ſtat Praetorem adeuntium. ſiue dictus per contrarietatem, quia minime ordine viuit.

Ordiri eſt rei principium facere.

FEST. .·. Ordiri eſt rei principium facere. vnde & togae vocantur exorditae.

.·. Ordo ſacerdotum aeſtimatur deorum . . . . maximus quiſque. Maximus videtur Rex, deinde Dialis, poſt hunc Martialis, quarto loco Quirinalis, quinto Pontifex maximus. itaque in conuiuiis ſolus Rex ſupra omnes accubat. ſed Dialis ſupra * Martialem, & Quirinalem; Martialis ſupra proximum, omnes* dein ſupra Pontificem. Rex, quia potentiſſimus. Dialis, quia vniuerſi mundi ſacerdos, qui appellatur Dium: * Martialis, quod Mars conditoris vrbis parens. Quirinalis ſocio imperij Romani Curibus aſcito Quirino. Pontifex Maximus, quod iudex, atque arbiter habetur rerum diuinarum, humanarumque.

* ſuper
* is)
* Dius) vel, Δῖος)

FESTVS. Oreae freni, quod ori inferuntur. Titinius in Setina. & ſi tacebit, tamen gaudebit ſibi permitti * oreae.* & Naeuius in Hariolo: Deprandi autem leonis obdas oreas. Cato Originum libro tertio. equos * reſpondit: oreas mihi inde, tibi cape flagellum. Coelius pro ſe apud populum: equuſque mihi ſub feminibus occiſus erat, oreas detraho inſpectante Lucio Stertinio.

* promitti v. c.
* oreas)
* equus)

PAVLVS. Oreae freni, quod ori inſerantur, dicti.

Oreus Liber pater, & Oreades nymphae a montibus appellantur.

FESTVS. Oreos liber pater, & Oreades nymphae appellantur, quod in montibus frequenter apparent.

PAVLVS. Oriri, naſci, vel ſurgere.

FESTVS. Originum libros quod inſcripſit Cato; non ſatis plenum titulum propoſiti ſui videtur amplexus: quando praegrauant

ea, quae sunt rerum gestarum populi Romani.

O . . . . . quantae . . . .

. . . .

.·. Ornatus dicitur, & bonis artibus instructus, & honores adeptus a populo, & bene aptus, vt miles, aut gladiator, & acturus fabulas. atque etiam ornatus dicitur cultus ipse, quo quis ornatur, vt cum dicimus aliquem tragico, vel comico ornatu prodire.

Ornatus dicitur, & bonis artibus instructus, & honores adeptus. Appellaturque ornatus, cultus ipse, quo quis ornatur. PAVLVS.

Ortygia Delos insula.

Orty . . . ita non Delos . . . . FESTVS.
. . . . tus esse ab orbibus . . . .
. . . . filia. Ser . . . . . .
. . . . nius Superbus ge . . . .
. . . . orarat tende . . . .
. . . . ssessionem coe . . . .
. . . . s quod pro . . . .
. . . . ducere vnde . . . . .
. . . . tus est.

OSCILLA festa in honorem Bacchi; in quibus homines se per funes iactant. alij putant Erigones, & Icari festa. PAVLVS.

.·. Oscillum Santra dici ait, *quod oscillent, id est, inclinent, praecipitesque in os ferantur. Oscillantes, ait Cornificius, ab eo quod (os caelare * sint soliti personis *propter verecundiam, qui eo genere lusus vtebātur. Causa autem eius iactationis proditur. Latinus rex, quod praelio, quod ei fuit aduersus Mezentium Caeritum regem, nusquam apparuerit, iudicatusque sit Iuppiter factus Latiaris. Itaque per sex eos dies, feriatos liberos, seruosque requirere eum, non solum in terris, sed etiam qua videretur caelum posse adiri per oscillationem, velut imaginem quandam vitae humanae, in qua altissima ad infimum interdum, infima ad summum efferuntur. atque ideo memoriam quoque redintegrari initio acceptae vitae per motus cunarum, * lactisque alimentum, quia per eos dies feriarum, & oscillis moueantur, & lactata potione vtantur. Nec desunt, qui exemplum Graecorum secutos putent Italicos, quod illi quoque

FESTVS. * dicit * celeres * personis vti * funium)

iniuria interfecto Icaro, Erigone filia eius dolore impulsa suspendio perisset, per simulationem . . . :

. . . .

† alites * alites) * aut * miluus .*. Picus autem)

Oscines aues† Appius Claudius esse ait, quae ore canentes faciant auspicium, vt coruus, cornix, noctua, aut * quae alis, ac * volatu, vt buteo, sanqualis, aquila, immissulus, * vulturius. pica aut .*. Martius, Feroniusque, & parra, & in oscinibus, & in alitibus habentur.

PAVLVS. Oscines aues auspicium ore facientes.

Oscinum augurium a cantu auium.

FEST. .˙. Oscinum tripudium est, quod oris cantu significat quid portendi, cum cecinit * coruus, cornix, noctua, parra, picus.

* crociuit

PAVLVS. Oscum dicitur significare sacrum. vnde leges oscitae, id est sacratae. Opicum quoq; inuenimus pro Osco. Oscis enim frequentissimus fuit vsus libidinum spurcarum. vnde & verba impudentia appellantur obscena. Titinius: Osce, & Volsce fabulantur, nam Latine nesciunt.

FEST. .˙. Oscum duas diuersas, & contrarias significationes habet. Nam Cloatius putat eo vocabulo significari sacrum, quo etiam leges sacratae oscae * dicuntur. & in omnibus fere antiquis commentariis scribitur opicum pro osco, vt in Titinij fabula Quinta: Qui Osce, & Volsce fabulantur, nam Latine nesciunt. a quo etiam verba impudentia, & elata appellantur obscena, quia frequentissimus fuit vsus Oscis libidinum spurcarum. Sed eodem etiam nomine appellatur locus in agro Veienti, quo frui soliti produntur augures Romani. Oscos, quos dicimus, ait Verrius, Opscos antea dictos teste Ennio, cum dicat: De muris res gerit Opscus. Adiicit etiam, quod stupra inconcessae libidinis obscena dicantur ab eius gentis consuetudine inducta. Quod verum esse non satis adducor, cum apud antiquos omnes fere obscena dicta sint, quae mali ominis habebantur. vt illa Vergilij testimonio sint, vt superiorũ auctorum exempla referre non sit necesse, cum ait Harpyias, obscenas volucres: &, obscenamque famem.

* oscitae

Osculana pugna in prouerbio, quo significabatur, victos vincere: quia in eadem & Valerius Laeuinus imperator Romanus a Pyrrho erat victus, & breui eundem regem

deuicerat. Sulpicius . . . . Item imperator noster. eius rei meminit Titinius hoc modo: haec quidem quasi osculana pugna est . . . . secus quia hinc fugere impulsi spolia colligunt. significat etiam osculum, suauium. vt Plautus in Neruolaria: osculum: sat est osculi mihi. qui, ambo * mi pater? quod inter cognatos propinquosque institutum ab antiquis est, maximeque feminas . . . . *amabo)

.·. Osi sunt, ab odio declinasse antiquos testis est C. Gracchus in ea, quae est de lege Minucia, cum ait: Mirum si quid iis iniuriae fit, semper eos osi sunt. quod nunc quoque cum praepositione elatum frequens est, cum dicimus, perosi.

Osi sunt, vt perosi sunt, dicebatur. PAVLVS.

Osorem dixerunt, qui aliquem odisset.

Ostentas, saepe ostendis gloriandi causa.

.·. Ostentas, saepe ostendis gloriandi causa. sed & participialiter id etiam dici debet, & dictum est feminino genere. FESTVS.

Ostentum, ostentatum. PAVLVS.

.·. Ostentum non solum pro portento poni solere, sed etiam participialiter . . . . testimonio est Pacuuius in Medo . . . . atque eccum in ipso tempore ostentum senem. & Attius in Bacchis: praesens praesto irridetis * nobis . . . stipe vltro ostentum obtulit. FESTVS. *irrides)

Ostentum, quo nunc vtimur interdum prodigij vice, quin participialiter quoque dici solitum sit, non dubium. facit etiam C. Gracchus de legibus a se promulgatis, cum ait: quod vnum nobis in ostentum, ipsis in vsum asportatur.* *adoptatur.

.·. Ostiam vrbem ad exitum Tiberis in mare fluentis Ancus Marcius rex condidisse, & feminino appellasse vocabulo fertur. quod siue ad vrbem, siue ad coloniam, quae postea condita est, refertur.

Ostia vrbs ad exitu Tiberis appellata.

OVALIS corona est myrtea, quam habebant, qui ouantes introibant, cum bella non erant indicta, aut sine sanguine confecta. PAVLVS.

Ouantes, laetantes, ab eo clamore, quem faciunt redeuntes ex pugna victores milites geminata O littera.

Ouem masculino genere dixerunt, vt ouibus duobus, non duabus.

Oufentina tribus ab Oufente fluuio dicta.

FEST. Oufentinae tribus initio causa fuit nomen fluminis Oufens, quod est in agro Priuernate inter mare, & Terracinam. Lucretius: Priuerno Oufentina venit, fluuioque oufente. postea deinde a Censoribus alij quoque diuersarum ciuitatum eidem tribui sunt adscripti.

Ouibus duabus multabantur apud antiquos in minoribus criminibus, in maioribus autem* bubus. nec vltra hunc numerum excedebat multatio, quae posteaquam aere signato vti ciuitas coepit, pecoraque multaticia incuria corrumpebantur, vnde etiam peculatus crimen vsurpari coeptum est, facta est aestimatio pecoralis multae, & boues centenis assibus, oues denis aestimatae. Inde suprema multa, id est maxima, appellatur tria millia aeris; Item vicesis minoribus delictis.

* triginta)

PAVLVS. OXIME, ocissime.

PA, pro parte, & po, pro populo positum est in saliari carmine. FESTVS.

Pacem a pactione condicionum putat dictam Sinnius Capito, quae vtrique inter se populo sit obseruanda.

Pax dicta est a pactione. PAVLVS.

Pacionem antiqui dicebant, quam nunc pactionem dicimus. vnde & pacisci adhuc, & paceo * in vsu remanet. FESTVS. * pacto, paco)

Paeana Apollinem vocauerunt, quod sagittarum ictu eum nocere putabant. est enim παίειν ferire. Alij quod remedians morbis finem faceret talis grauitatis. PAVLVS

Paedidos sordidos significat, atque obsoletos. tractum vocabulum a Graeco; quia παῖδες, id est, pueri, talis sint aetatis, vt a sordibus nesciant abstinere.

Pagani a pagis dicti.

Pagi dicti a fontibus: quod eadem aqua vterétur. aquae* enim lingua Dorica πηγαὶ appellantur. * fontes)

Paginae dictae, quod in libris suam quaeque obtineat regionem, vt pagi. vel a pangendo, quod in illis versus pangantur, id est, figuntur.* *figantur)

Palatium mons Romae appellatus est, quod ibi pascens pecus balare consueuerit: vel quod palare, id est, errare, ibi pecudes solerent. alij * quod ibi Hyperborei filia Palanto * habitauerit, quae ex Hercule * Latinum peperit. alij eundem, quod Pallas ibi sepultus sit, existimant appellari. * vel * Palante * & Herculem

Palatualis Flamen ad sacrificandum ei deae constitutus erat, in cuius tutela Palatium esse putabant.

Palatualis Flamen constitutus est, quod in tutela eius deae Palatium est. FESTVS.

Pales dicebatur dea pastorum, cuius festa palilia dicebantur. vel, vt alij volunt, dicta parilia, quoniam pro partu pecoris eidem sacra fiebant. PAVLVS.

Pallas Minerua est dicta, quod Pallantem gigantem interfecerit; vel, sicut putabant, quod in Pallante palude nata est.

Palmites vitium sarmenta appellantur, quod in modum palmarum humanarum virgulas, quasi digitos edunt.

Palmulae appellantur remi a similitudine manus humanae.

Palpari, blandiri.

Paludati, armati, ornati. omnia enim militaria ornamenta paludamenta dicebant.

FESTVS. Paludati in libris auguralibus significat, vt ait Veranius, armati, ornati. omnia enim militaria ornamenta paludamenta dici.

PAVLVS. Pancarpiae dicuntur coronae ex vario genere florum factae.

Pandana porta dicta est Romae, quod semper pateret.

Pandiculari dicuntur, qui toto corpore oscitantes extenduntur: eo quod pandi fiunt.

Pandicularis dicebatur dies, idem & communicarius, in quo omnibus diis communiter sacrificabatur.

Pangere, figere. vnde plantae pangi dicuntur, cum in terram demittuntur. inde etiam versus pangi, vel * figi in cera dicuntur.

*id est

FEST. Pangere significat figere. vnde plantae pangi dicuntur, cum in terram demittuntur . . . . .

. . . .

PAVLVS. Panibus redimibant caput equi immolati Idibus Octobribus in campo Martio, quia sacrificium fiebat ob frugum euentum. & equus potius, quam bos immolabatur; quod hic bos frugibus pariendis est aptus.

Pantices frus * ventris.

*fluxus

FESTVS. . . . frus ventris . . . . .

. . . miag . . . . . .

PAVLVS. Panus facit deminutiuum panicula.*

*panucula

Papillae capitula mammarum dictae, quod papularum sunt similes.

Papiria tribus a Papirio vocata.

FESTVS. . piria . . . .

. . . coniu . . . . .

. . . quod ind . . . .

. . . tur bellum . . . .

. . . tos ex er . . . .

. . . discessera . . . .

. . . signum con . . . .

. . . rem in ipsorum ar . . . .

. . . testate, ac pote . . .

. . . exercitus suffrag . . .

. .

Pappi carduorum flores. Lucretius: Vestem, nec plumas auium, paposque volantis. PAVLVS.

. . . . . o quoque . . . . FESTVS.
. . . . . rumex . . . . . .
. . . . . sulibus ae . . . .
. . . . . tq. ex ea . . . .
. . . . . s magistra . . . .
. . . . . intra dies . . . .
. . . . . ncias inter se pa . . .
. . . . . uit ciuis aliter inter . . .
. . . . . lege primum factus* . . . frs. v.c.
. . . . . circo sunt creati.

Paratium aes appellabatur id, quod equitibus duplex pro binis equis dabatur. PAVLVS.

Parasangae apud Persas viarum mensurae.

Parens vulgo pater, aut mater appellatur. sed iuris prudentes auos, & proauos, auias, & proauias parentum nomine appellari dicunt.

Parere, obedire.

Paribus equis, id est duobus, Romani vtebantur in praelio, vt sudante altero transirent in siccum.

Parici quaestores appellabantur, qui solebant creari causa rerum capitalium quaerendarum. Nam paricida non vtique is, qui parentem occidisset, dicebatur, sed qualemcumque hominem. Id autem * fuisse indicat lex Numae Pompilij Regis his composita verbis. SI QVIS HOMINEM LIBERVM DOLO SCIENS MORTI DVIT, PARICIDA ESTO. * indemnatum

Parilibus Romulus vrbem condidit, quem diem festum praecipue habebant iuniores.

. . . vrbem condidit Rom . . . FESTVS.
. . . habebant iunio . . . .

Parmulis pugnare milites soliti sunt. quarum vsum sustulit C. Marius datis in vicem earum Bruttianis.

Parones nauium genus, ad cuius similitudinem myoparo vocatur. PAVLVS.

Parret * significat apparebit. * Paret

Parret, quod est in formulis, debuit & producta priore syllaba pronuntiari, & non gemino R scribi, vt fieret paret, quod est inueniatur, vt comparet, apparet. FESTVS.

In orat. ad lites Censorias. Parsi non peperci, ait Cato in eadem oratione.* Scio fortunas secundas neglegentiam prendere solere: quod vti prohibitum irem, quod in me esset, meo labori non parsi.

PAVLVS. Parsi (idem) Cato dixit pro peperci.

* Ennius. Partus & pro nascendo ponitur, & pro parato. Naeuius.* Male parta male dilabuntur.

FESTVS. *Patrauisse) Parum cauisse * videri pronuntiat magistratus, cum de consilij sententia capitis quem condemnaturus est.

PAVLVS. Parumper significat paulisper, quasi perparum, hoc est valde parum. refertur autem ad tempus.

Pascales oues Cato posuit pro pascuales.

FESTVS. . . . . cienter Cato dixit in ea . . .
. . . calis ouis vetuit . . . .
. . . appellat in ea ora . . .
. . . cio Tarenti plus . c . . .
. . . uam ignaro Terentino . .

PAVLVS. Pascito linguam in sacrificiis dicebatur, id est coerceto* contineto, taceto.

* coercito

Passales & oues, & gallinae appellantur; quod passim pascuntur.

* struthocamelum) Passer marinus, quem vocat vulgus strutomellum.*

FESTVS. Pastillum est in sacris libi genus rotundi.

PAVLVS. Pastillus forma panis parui, vtique deminutiuum est a pane.

Patagium est, quod ad summam tunicam assui solet, quae & patagiata dicitur; & patagiarij, qui eiusmodi opera faciunt.

Patagus morbi genus.

* Patulum. Patalem * bouem Plautus appellat, cuius cornua diuersa sunt, ac late pateant.

Patellae, vasa picata parua sacrificiis faciendis apta.

FESTVS. . . . item sacris fa . . .
. . . velut capidul . . . .

* perpluere) Pateram perplouere * in sacris cum dicitur, significat pertusam esse.

PAVLVS. Pateram perplouere cum dicerent, significabant pertusam esse.

FESTVS. Pater patrimus dicebatur apud antiquos, qui cum iam ipse pater esset, habebat etiam tum patrem.

Patr . . . .
. . sit manifestum, quia . . . .
. . numerari inter do . . . .

Patres senatores ideo appellati sunt, quia agrorum partes attribuebant tenuioribus, ac liberis propriis. PAVLVS.

. . . . llantur ex quibus Senatus . . . FESTVS.
. . . conditae Romulus C . . .
. . . . quorum consilio, atq. . . .
. . . . ministraretur, atq. . . .
. . . agrorum partes at . . . .
. . . perinde ac liberis . . . .
. . . solebant iam inde a Ro . . .
. . . argenti signati vl . . . .
. . . publicae, & priuatae . . .
. . . . nt.

Patrum comu . . . . . .
. . . .

Patricios, Cincius ait in libro de Comitiis, eos appellari solitos, qui nunc ingenui vocentur.

Patricius vicus Romae dictus, eo quod ibi patricij habitauerunt iubente Seruio Tullio, vt siquid molirentur aduersus ipsum, ex locis superioribus opprimerentur. PAVLVS.

Patrimi, & matrimi pueri tres adhibebantur in nuptiis: vnus, qui facem praeferret ex spina * alba, quia noctu nubebant; duo, qui nubentem tenebant. * pinu

Patrimi, & matrimi pueri praetextati tres nubentem deducunt; vnus, qui facem praefert ex spina * alba, quia noctu nubebant; duo, qui tenent nubentem. FESTVS. * pinu

Patrocinia appellari coepta sunt, cum plebs distributa est inter patres, vt eorum opibus tuta esset.

Pauciens dicebant pro raro. Titinius: Vxorem pauciens videbo. PAVLVS.

Paueri frumenta dicebant antiqui, quae de vagina non bene exibant. FESTVS.

Pauimenta Poenica marmore Numidico constrata significat Cato, cum ait in ea, quam habuit, ne quis consul bis fieret: dicere possum quibus villae, atque aedes aedificatae, atque expolitae maximo opere, citro, atque ebore, atque pauimentis Poenicis stent.

PAVLVS. Pauimenta Poenica, hoc eſt marmore Numidico ſtrata.

Pauperies damnum dicitur, quod quadrupes facit.

* Pectinatum

PECTENATVM * tectum dicitur a ſimilitudine pectinis in duas partes deuexum, vt teſtudinatum in quattuor.

FEST. ∴ Pectuſcum * palati dicta eſt ea regio vrbis, quam Romulus obuerſam poſuit, ea parte, in qua plurimum erat agri Romani ad mare verſus, & quia * molliſſime adibatur vrbs. cum Etruſcorum agrum a Romano Tiberis diſcluderet, ceterae vicinae ciuitates colles aliquos * haberent oppoſitos. . . . .

* Petuſcum
* qua)
* aliquot)

∴ Peculatus eſt nunc quidem, qualecumque publicum furtum, ſed inductum eſt a pecore, vt pecunia quoque ipſa. Iam etiam noxij * pecore multabantur, quod neque aeris adhuc, neque argenti erat copia. itaque ſuprema multa etiam nunc appellatur.

* noxiae)

PAVLVS. Peculatus furtum publicum a pecore dictum, ſicut & pecunia. eo quod antiqui Romani nihil praeter pecora habebant.

Peculatus, id eſt furtum publicum, dici coepit a pecore tunc, cum Romani praeter pecudes nihil haberent.

FESTVS. Peculatus furtum publicum dici coeptus eſt a pecore, quia ab eo initium eius fraudis eſſe coepit: ſiquidem ante aes, aut argentum ſignatum ob delicta poena grauiſſima erat duarum ouium, & triginta boum. ea lege * ſanxerunt T. Menenius Lanatus, & Seſtius Capitolinus Conſules. quae pecudes, poſtquam aere ſignato vti coepit populus Ro. Tarpeia lege cautum eſt, vt bos centuſſibus, ouis decuſſibus aeſtimaretur.

* eam legem)

Peculium ſeruorum a pecore item dictum eſt, vt pecunia patrum familiae.

PAVLVS. Peculium ſeruorum a pecore dictum, ſicut & pecunia nobilium.

* Pecuniae

Pecunia * ſacrificium fieri dicebatur, cum fruges, fructuſque offerebantur; quia ex his rebus conſtat, quam nunc pecuniam dicimus.

FESTVS. Pecunia ſacrificium . . . .
. . tumque cauſa mola pu . . . . .
. . cio. quia omnis res ſam . . . .
. . dicimus, ex his rebus con . . .
. . appellantur, quae fulg . . . .

. . . iecta depellendorum n . . . .

. . . bonorum causa fiunt.

Pecuum eum dixit M. Cato per casum genetiuum, a singulari casus recti formauit, quo vtebantur antiqui, id est pecu, ac testu, tonitru, genu, veru. quorum omnium genetiuus pluraliter geminat V litteram. nunc quia dicimus, vt pectus, eam, quae in vsu est, formam in declinationibus sequimur.

Pecuum Cato dixit genetiuũ pluralẽ ab eo quod est pecu. PAVLVS.

Pedam vestigium humanum appellabant.

.·. Pedam vestigium humani praecipue pedis appellasse antiquos in commentariis quibusdam inueniri solet. FESTVS.

.·. Pedarium senatorem significat Lucilius, cum ait: agipes vocem mittere coepit. qui ita appellatur, quia tacitus transeundo ad eum, cuius sententiam probat, quid sentiat, indicat.

.·. Pedem struit in duodecim significat, fugit, vt ait Ser. Sulpicius.

Pedem struit, dicebant pro eo, quod est, fugit. PAVLVS.

Pedestria auspicia nominabantur, * quae dabantur a vulpe, lupo, serpente, equo, ceterisque animalibus quadrupedibus. * appellabātur arbitrabantur nomina bant

. . . . picia . . . . . .

. . . terisq. . . . . . . FESTVS.

.·. Pedibus obsitum, id est pediculis. Titinius pedicosum appellat hoc modo: Rus detrudetur pedicosus, squalidus. Pedes autem pro pediculis. sic Plautus refert in Curculione: Item genus inter homines meo quidem animo, Vt muscae, culices, cimices, pedesq;, pulicesq;. & Liuius* in gladiolo: pulicesne, an cimices, An pedes, responde mihi. & Lucilius: vbi me videt, caput scabit, pedes legit. * Naeuius Nouius)

Pedes dicuntur, quos deminutiue dicimus pediculos. ab his pedicosi appellantur. vt est illud: pedicosus, squalidus, vbi me videt, caput scabit, pedes legit. PAVLVS.

Pedulla, quae dicimus, ΠΕΔ . . .* Graecos appellare manifestum est. FESTVS. πέδιλα)

Pedum est quidem baculũ incuruum, quo pastores vtuntur ad comprachendendas oues, aut capras, a pedibus. cuius meminit etiam Vergilius in Bucolicis cum ait: At tu sume pedum. Sed in eo versu, qui est in Iphigenia En-

nij: Procede gradum proferre pedum, nitere, cessas? id ipsum iaculum significari cum ait Verrius, mirari satis non possum. cum sit ordo talis, & per eum significatio aperta, gradum proferre pedum cessas? nitere.

PAVLVS. Pedum baculi genus incuruum. Vergilius: At tu sume pedum. Pedum pastorale baculum incuruum dictum, quia illo oues a pedibus comprachenduntur.

* Pegides

Pegasides * musae dictae sunt a fonte, quem Pegasus ictu vngulae fingitur aperuisse. ob quam causam & Graece hippocrenae appellatae sunt.

Pelamys genus piscis dictum, quod in luto moretur, quod Graece dicitur πηλός.

* Volsimi

Peligni ex Illyrico orti. inde enim profecti ductu Volsini* regis, cui cognomen fuit Lucullo, partem Italiae occuparunt. Huius fuerunt nepotes Pacinus, a quo Pacinates, * & Pelicus, a quo Peligni.

* Pecinus, a quo Pecinates. v. c.

Pellem habere Hercules fingitur, vt homines cultus antiqui admoneantur. lugentes quoque diebus luctus in pellibus sunt.

Pellexit, in fraudem induxit.

Pellicator, qui pellicit ad fraudem.

Pellices nunc quidem appellantur alienis succumbentes, non solum feminae, sed etiam mares. antiqui eam proprie pellicem nominabant, quae vxorem habenti nubebat. cui generi mulierum etiam poena constituta est a Numa Pompilio hac lege: PELLEX ARAM IVNONIS NE TANGITO. SI TANGET, IVNONI CRINIBVS DEMISSIS AGNVM FEMINAM CAEDITO.

Pelliculationem Cato a pelliciendo dixit.

FEST. Pelliculatio . . . . . .
. . . ndo, quod inducen . . . .
. . . quam scripsit de . . . . .

PAVLVS. Pellicum * gallerum, quia fiebat ex pelle.

* Pellitum)

Pelluuiae, quibus pedes lauantur, vt malluuiae, quibus manus.

Pelta, genus scuti.

Penates alij volunt, vt habeat nominatiuum singularem penas: alij penatis.

FESTVS. Penatis singulariter Labeo Antistius posse dici putat, quia

pluraliter penates dicantur, cum patiatur proportio* etiam pénas dici, vt optimas, primas, Antias. *portio v.c.

Penatores qui penus gestant. Cato aduersus M. Acilium quarta: Postquam nautas* ex nauibus eduxi, non ex militibus, atque nautis piscatores penatores ficiseda-rum* dedi. *natiuitas v.c. nauitas) *ficedular.)

PAVLVS. Pendere poenas, soluere significat, ab eo quod aere graui cum vterentur Romani, penso eo, non numerato, debitum soluebant. vnde etiam pensiones dictae. Poenas pendere proprie dicitur, qui ob delictum pecuniam soluit, quia penso aere vtebantur.

FESTVS. . . . . oc . . . . . .
. . . . ob . . . . . .
. . . . ntur

Penem antiqui codam vocabant, a qua antiquitate etiam num offa porcina cum cauda in cenis puris offa penita vocatur. & peniculi, queis calciamenta tergentur, quod e codis extremis faciebant antiqui, qui tergerent ea. dictum est forsitan a pendēdo. Naeuius in Tunicularia.* Theodotum compellas, qui aras compitalibus Sedens in caella circumtectuas tegetibus Lares ludentes peni pinxit bubulo. significat peniculo grandi, id est, coda. *Cunicularia)

PAVLVS. Penem caudam vocabant. vnde & offam porcinam cum cauda, offam penitam dicebant. hinc & peniculos dicimus, quibus calciamenta terguntur, qui de caudarum extremitate fiunt. Penis denique a pendendo vocata est.

FESTVS. Penetrale sacrificium dicitur, quod interiore parte sacrarij conficitur. vnde & penetralia cuiusque dicuntur, & penes nos, quod in potestate nostra est.

PAVLVS. Penetralia sunt penatium deorum sacraria.

Penetrare, penitus intrare.

Peniculi spongiae longae propter similitudinem caudarum appellatae. Penes enim vocabantur caudae.

FESTVS. Penitam* offam Naeuius appellat absegmen carnis cum coda. antiqui autem offam vocabant abscissum globi forma, vt manu glomeratam pultem. *Poenitam v.c.

Pennas antiquos ferunt ex Graeco, quod illi πτιλὰ ea, quae sunt volucria dicāt. Item easdē pesnas, & coesnas.* *vt caesnas)

Pennatas impennatasque agnas, in saliari carmine spicas significat cum aristis; & alias sine aristis agnas nouas vo-

ſunt intelligi.

* earum. * quinquertium

Penora dicuntur res neceſſariae ad victum cotidianum. & locus eorum * penarius.

Pentathlum antiqui quinquartium * dixerunt. id autem genus exercitationis ex his quinque artibus conſtat, iactu diſci, curſu, ſaltu, iaculatione, luctatione.

Penuria eſt id, quod paene minus ſit, quam neceſſe eſt.

Penus vocabatur locus in aede Veſtae intimus.

FESTVS. • • • • ocatur locus intimus in aede Veſtae ſegetibus. Saepius qui certis diebus circa Veſtalia aperitur. ij dies religioſi habentur.

PAVLVS. Perbitere * Plautus pro perire * poſuit.

* Praebitere * praeire

Percunctatio pro interrogatione dicta videtur ex nautico

FESTVS. vſu, qui conto pertentant, cognoſcuntque nauigantes aquae altitudinem. ob quam cauſam ait Verrius etiam ſecundam ſyllabam per O ſolere ſcribi. mihi id falſum videtur. nam eſt illa percunctatio, quod is, qui curioſe quid interrogat, per cuncta viſit, * vt recte per V litteram ſcribatur.

* percunctari ſit v. c. per cunctas res it,)

PAVLVS. Percontatio videtur dicta ex vſu nautico, quia aquae altitudinem conto pertentant. Alij volunt percunctationem dici, quod ſcilicet is, qui curioſus eſt, per cuncta interrogat.

FESTVS. Percunctatum patris familiae nomen nequis ſeruum mitteret, lege ſanctum fuiſſe ait Cato in ea, qua legem Orchiam diſſuadet.

PAVLVS. Perditum eſt, quod interit, * ac recuperari non poteſt.

* interiit.

Perediam, & bibeſiam Plautus cum dixit, intelligi voluit cupiditatem edendi, & bibendi.

FEST. Perediam, & bibeſiam Plautus finxit ſua conſuetudine, cum intelligi voluit cupiditatem edendi, & bibendi.

PAVLVS. Peregere * dicebant expergefacere.

* Peregre

Peregrina ſacra ſunt dicta, quae ab aliis vrbibus religionis gratia ſunt aduecta.

FESTVS. Peregrina ſacra appellantur, quae aut euocatis diis in oppugnandis vrbibus Romam ſunt conlata, * aut quae ob quaſdam religiones per pacem ſunt petita, vt ex Phrygia Matris Magnae, ex Graecia Cereris, Epidauro Aeſculapij; quae colũtur eorũ more, a quibus ſunt accepta.

* conata v. c. coacta)

Peregrinus ager eſt, qui neque Romanus, neque hoſtilis

habetur.

Peremere alij posuere pro prohibere, alij pro vitiare. PAVLVS.

.·. Peremere Cincius in libro de verbis priscis ait significare idem, quod prohibere. at Cato in libro, qui est de re militari, pro vitiare vsus est, cum ait: cum magistratus nihil audet imperare, nequid Consul auspicij peremat. FESTVS.

. . . . . est, cum ait: Cum magistratus nihil audent imperare, nequid Consul auspicij peremat. FESTVS.

Peremne dicitur auspicari, qui amnem, aut aquam, quae ex sacro oritur, auspicato transit.

Perēpta, & interēpta pro imperfectis* poni solet a poetis. Lucretius: Cũ corpus simul, atq; animi natura perempta. * interfectis)

Peremptalia fulgura Gracchus * ait vocari, quae superiora fulgura, vt * portenta, vi sua perimant duobus modis, prioribus tollendis, aut maiore manubia, vt tertia secundae, secunda primae caedat. Nam vt omnia * superantur fulgere, sic ictum fulgur manubiis vinci. * Granius) * aut) * omina)

Perfacul, & persefacul antiqui dicebant, quod nunc facile, & perfacile dicimus. inde permansit in consuetudine facultas. PAVLVS.

Perfines, perstringas. FESTVS.

Perfugam, Gallus Aelius ait, qui liber, aut seruus, aut hostis sui * voluntate ad hostes transierit, qui idem dicitur transfuga. quamquam sint, qui credant perfugam esse, non tam qui alios fugiat, quam qui ob spem commodorum ad quempiam perfugiat. * sua)

Perfuga, & transfuga dicitur, quod ad hostes perfugiat, & transfugiat. PAVLVS.

Pergite, agite. Vergilius: Pergite Pierides.

Pergraecari est epulis, & potationibus inseruire. Titinius: Hominem improbum, Nunc ruri pergraecatur.

Periculatus sum Cato est vsus in dicendo.

. . ulatus sum Cato ait in ea oratione, quam scripsit ad litis Censorias. FESTVS.

Perihodos dicitur & in carmine lyrico pars quaedam, & in soluta oratione verbis circumscripta sententia, & in gymnicis certaminibus perihodon vicisse dicitur, qui Pythia, Isthmia, Nemea, Olympia vicit: a circumitu eorum spectaculorum.

Perimit, * adimit, tollit: vnde & peremptus, interfectus. PAVLVS * Peremit

FESTVS. P . . . pellat. a quo etiam . . . . sus.

PAVLVS. Permissus appellatur aries,* qui annis compluribus tonsus non est.
* agnus

FEST. Permutatur id proprie dici videtur, quod ex alio loco in alium transfertur. at commutatur, cum aliud pro alio substituitur. sed ea iam confuse in vsu sunt.

Perpetem pro perpetuo dixerunt poetae. Pacuuius in Iliona: fac, vt coepisti, hanc operam mihi des perpetem. Oculis traxerim.

PAVLVS. Perpetem pro perpetuo dixerunt poetae.

* Perpetat — Perpetrat,* peragit, perficit.

FESTVS. Perpetrat,** peragit, perficit. Pacuuius in Teucro: neque perpetrare precibus imperia* qui decimus† patris spartam deponere** instat, id si perpetrat. quomodo etiam sine praepositione vsi sunt, quod conuersum iam . . . .
** Perpetat
* inpetria v. c.
† qui derinni v. c.

PAVLVS. Perpulit, persuasit, impulit.

FESTVS. . . . . . impulit . . . . .

** reponare v. c. — Persicum portum Plautus cum ait, mare Euboicum videtur significare, quod in eo classis Persarum dicitur stetisse non procul a Thebis.

PAVLVS. Persicum portum, mare Euboicum: quod in eo steterit classis Persarum.

Persicum Plautus dixit peracutum.

FESTVS. Persicus peracutum significare videtur, vt Plautus: nihil de conciliare sibi,* nisi qui persicus sapis. Naeuius: & qui fuerit persicus carpenti est** ratio.
* sibus v. c.
** adst v. c. adest)

Persillum vocant sacerdotes rudiculum picatum, quo vnguine flamen Portunalis* arma Quirini vnguet.†
* Quirinalis)
† vnguit)

PAVLVS. Persillum dicebant vas quoddam picatum, in quo erat vnguentum, vnde arma Quirini vngebantur.

FESTVS. Personata fabula quaedam Naeuij inscribitur, quam putant quidam primum a* personatis histrionibus. sed cum post multos annos comoedi, & tragoedi personis vti coeperunt, verisimilius est eam fabulam propter inopiam comoedorum actam nouam per atellanos, qui proprie vocantur personati, quia ius est iis non cogi in scena ponere personam, quod ceteris histrionibus pati necesse est.
* actam a)

Pertisum pro pertesum dixerunt antiqui. PAVLVS.

. . . do me . . . . . FESTVS.

. . . licet . . . . . .

. . . sum di . . . . . .

. . . qui paul . . . . . .

Pertusum dolium (dicitur, cum * ventrem significat. PAVLVS. * cũ dicitur

Pertu . . . t dicitur . . . . FESTVS.

. . . deruit . . . . . .

. . . L. I. An . . . . . .

.·. Pescia in Saliari carmine, Aelius Stilo dici ait, capitia ex pellibus agninis facta, quod Graeci vocent pelles πίσκη neutro genere pluraliter.

.·. Pesestas inter alia, quae interpretatores* dicunt, cum fundus lustratur, significare videtur pestilentiam, vt intelligi ex ceteris * possint, ·*· cum dicitur: Auertas morbum, mortem, labem, nebulam, impetiginem. * impreca- tores) * aliis ·*· possit)

Pesestas * dicebatur pestilentia. PAVLVS.

Pestifera auspicia esse dicebant, cum cor in extis, aut caput in iecinore non fuisset. * Pestitas

. . . sunt, cum cor in . . . . FESTVS.

. . . . in iocinore .

.·. Pestiferum fulgur dicitur, quo mors, exiliumve significari solent.

.·. Petauristas Lucilius a Petauro appellatos existimare videtur, cum ait: Sicuti mechanici, cum alto exiluere petauro. at Aelius Stilo, quod in aere volent, cum ait: petaurista proprie Graece, quod ij πρὸς ἀέρα * πετῶνται. * πρὸς αὔρας)

Petilam suram significat vngulam equi albam. PAVLVS.

.·. Petilam suram, siccam, & substrictam vulgo interpretatur.*Scaeuola ait vngulam equi albam ita dici. FESTVS. * interpre tantur)

.·. Petimina, in humeris iumentorum vlcera, & vulgus appellat, & Lucilius meminit, cum ait: Vt petimen naso, aut lumbos ceruicibus tangat. eo nomine autem, & inter duos armos suis quod est, aut pectus, appellari solitum testatur Naeuius in descriptione suillae, cum ait: petimine piscino qui meruerat.

Petimina, in humeris iumentorum vlcera. PAVLVS.

Petissere, petere.

.·. Petissere antiqui pro petere dicebant, ea quidem forma verbi, qua sunt lacessere, & incessere. sed, vt mihi vide- FESTVS.

* eo — tur, tum * significabant saepius petere, vt Petissant, saepius petant.

∴ Petoritum, & Gallicum vehiculum esse, & nomen eius dictum existimant a numero quattuor rotarum. alij Osce, quod ij quoque petora quattuor vocent. alij Graece, sed αἰολικῶς dictum.

PAVLVS. Petoritum, vehiculum Gallicum. alij Osce putant dictum, quod hi petora quattuor appellant: quattuor enim habet rotas.

FEST. ∴ Petrarum genera sunt duo, quorum alterum naturale saxum prominens in mare, cuius Ennius meminit lib. XI.

* petrisque) alte delata, ceterisque * ingentibus tecta. & Liuius in centauris: vbi ego saepe petris. alterum manufactum,

* qui locus) vt docet Aelius Gallus. petra est, quae Iouis * dextra, ac sinistra fornicem expletura est ad libramentum summi fornicis.

PAVLVS Petreia vocabatur, quae pompam praecedens in coloniis, aut municipiis imitabatur anum ebriam ab agri vitio, scilicet petris, appellata.

FESTVS. Petre . . . . . . s., aut
. . . agri vitio . . . .
. . ne praecilli c . . . .
uertar ad illam . . . . . .
impudentior . . . nter legationes
. . . . . . test.

* perfluens — Petronia amnis est in Tiberim profluens * quam magi-

y. c. — stratus auspicato transeunt, cum in campo quid agere volunt. quod genus auspicij peremne vocatur. amnem autem feminine antiqui enuntiabant.

PAVLVS. Petronia nomen amnis in Tiberim defluentis.

* Petronesi — Petrones, * rustici a petrarum asperitate, & duritia dicti.

FEST. ∴ Petrones rustici fere dicuntur propter vetustatem, & quod deterrima quaeque ac praerupta . . . iam agri petrae vocantur, vt rupices iidem. . . . . .

∴ Petulantes, & petulci etiam appellantur, qui proteruo impetu, & crebro petunt laedendi alterius gratia. Vergilius quarto Georgicorum: neque oues, hedique petulci Floribus insultent. &, Cornigeras norunt matres . . . . agnique petulci. & Afranius in Ida: nostrum in conuentum, aut consessum ludū, lapsumque petulcum.

interdum pro veloci vsi videntur antiqui, vt hoc versu intelligi potest: exiluit,* quasi petulcus quidam, pedicus conuibrauit. * exiluit

PHASCOLA * appellant Graeci, quas vulgus pernas* vocat. PAVLVS. * Paschola Phastola Phascela * penas v. c. peras)

PIACVLARIA auspicia appellabant, quae sacrificantibus † tristia portendebant; cum aut hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliam partem corporis, quam oporteret, decidisset.* † cum sacrificabant, * cecidisset.

. . . ria app . . . . quendi c . . . . . fugit: aut . . . . oportuit pa . . . FESTVS.

Piacularis Romae porta appellatur propter aliqua piacula, quae ibidem fiebant: vel, vt ait Cloatius * cum ex sacro·*· per aliquem piaculo soluitur, vt aliqua * piandi, propitiandique causa immolatur. *·Cluentius ·*·cum facto) * alicuius

Piacularis porta Romae dicta propter aliqua piacula, quae ibidem fiebant. PAVLVS.

Piari eos, veluti proprio verbo, ait Verrius, qui parum sint animati, cum mentis suae non sint, & per quaedam verba liberantur incommodo. FEST.

Piatrix dicebatur sacerdos, quae expiare erat solita, quam quidam simulatricem, alij sagam, alij expiatricem vocant. & piamenta etiam dicebantur, quibus in expiando vtitur.

Piatrix dicebatur sacerdos, quae expiare erat solita, quam alij sagam vocabant. Piamenta quoque dicebantur, quibus vtebantur in expiando. PAVLVS

Picati appellantur quidam, quorum pedes formati sunt in speciem sphingum, quod eas Dorij phicas * vocant. FEST. * Picas)

Picena regio, in qua est Asculum, dicta, quod Sabini, cum Asculum proficiscerentur, in vexillo eorum picus consederit. PAVLVS.

Picta quae nunc toga dicitur, antea vocabatur purpurea, eaque erat sine pictura.

Picta quae nunc toga dicitur, purpurea antea vocitata est, eaque erat sine pictura. eius rei argumentum est . . . pictura in aede Vertumni, & Consi, quarum in altera M. Fuluius Flaccus, in altera T. * Papirius Cursor triumphantes ita picti sunt. Tunica autem palmata a FEST. * L.)

latitudine clauorum dicebatur, quae nunc a genere picturae appellatur.

∴ Pictor Zeusis risu mortuus, dum ridet effuse pictam a se anum γραιῶν.* cur hoc loco relatum sit a Verrio, cum de significatu verborum scribere propositum habuerit, equidem non video, cum versiculos quoque addere . . . . tulerit, & ineptos pati, sed nullius Praetoris † praetexto nomine, qui tamen sunt ij. Nam quid modi facturus risu* denique? Nisi pictor fieri vult, qui risu mortuus est.

* γράων
† auctoris) vel, poetae)
* risus

∴ Picum auem quidam dictum putant a Pico rege Aboriginum, quo dissolutus * sit . . .

* quod is solitus)

Pierides musae propter amoenitatem, ac solitudinem ∴ Pierij montis dictae videntur, quo * eae secretis locis propter studia liberalia delectentur.

* quod)

PAVLVS. Pierides musae a Pierio monte dictae sunt.

Pietatem vt deos ceteros colebant Romani.

FEST. ∴ Pietati aedem ab Acilio consecratam aiunt, eo loco, quo quondam * mulier habitauerit, quae patrem suum inclusum carcere mammis suis clam aluerit, ob hoc factum impunitas * ei concessa* sit.

* quaedam
* impunitus
* concessus

Pigere, interdum pro tardari, interdum pro paenitere PAVLVS. poni solet.

FEST. ∴ Pignosa pignora eo modo, quo Valesij, & Auselij, Pinosi pilesi † dicebantur.

† Pinosi, Paliti v. c. Pinasij, Pasisij)

PAVLVS. Pila, quae parietem sustentat, ab opponendo dicta est.

Pilae, & effigies viriles, & muliebres ex lana compitalibus suspendebantur in compitis, quod (hunc diem festum) esse deorum inferorum, * quos vocant lares, putarent, quibus tot pilae, quot capita seruorum, tot effigies, quot essent liberi, ponebantur, vt viuis parcerent, & essent his pilis, & simulachris contenti.

* inferiorū)

FESTVS. . . . . compitis . . . . .
. . . deorum . . . . la . . .
. . . quot . . . . ut li . . .
. . . ocantur . . . . . enti . . .
. . . ipio . . . . fortu . . .
. . . eris . . . . . nit . . .
. . . emu . . . . urbem . .
. . . annis . . . . . quum pu . . .

. . . n debebat . . . .

Pilani, pilis pugnantes. PAVLVS.

Pilare, & compilare a Graeco trahitur. Graeci enim plures * piletas * dicunt. * fures) * πειράτας)

Pilare, & compilare sunt, qui Graecae originis . . Graeci enim fures piletas. FESTVS.

Pilat, pilos habere incipit. alias pro detrahit pilos, a quo depilati. PAVLVS.

Pilates genus lapidis. Cato: Lapis candidior, quam pilates.

Pilates lapidis genus, cuius meminit Cato originum libro quinto: Lapis candidior, quam pilates. * FESTVS. * Pelastes v. c.

Pilea Castori, & Polluci dederunt antiqui, quia Lacones fuerunt, quibus pileatis pugnare * mos est. PAVLVS. * militare

Pilentum, vehiculi genus, quo matronae ferebantur.

Pilentis, & carpentis per vrbem vehi matronis concessum est, quod cum aurum non reperiretur, ex voto, quod Camillus vouerat Apollini Delphico, contulerunt. FESTVS.

Pilumnoe poploe in carmine Saliari, Romani, velut pilis vti assueti: vel quia praecipue pellant hostes. * * hosteis

Pimpleides * musae a fonte Macedoniae dictae, propter liquoris eius vnicam subtilitatem. * PAVLVS. * Pipleides, vel Pepteides, vel Pectejdes.

Pipatio, clamor plorantis lingua Oscorum.

Pitpit Osce quidquid.

Pisatilem Naeuius dixit e Pisis oriundum. * felicitatem, vel facilitatem.

Pisatilem appellat Naeuius Pantaleontem e Pisis oriundum tyrannum: cum alioqui inde profecti nunc Pisani dicantur. FESTVS.

Piscatorij ludi vocantur, qui mense Iunio fieri solent pro quaestu piscantium trans Tiberim. PAVLVS.

Piscatorij ludi vocantur, qui quotannis mense Iunio trans Tiberim fieri solent a Praetore Vrbano pro piscatoribus Tiberinis, quorum quaestus non in macellum peruenit, sed fere in aream Volcani, quod id genus pisciculorum viuorum datur ei deo pro animis humanis. FESTVS.

Piscatorij ludi dicebantur, qui fiebant pro quaestu piscantium. PAVLVS.

Piscatorium aes vetusto more appellatur, quod in monte Albano datur pro piscibus. FESTVS.

Piscinae publicae hodieque nomen manet, ipsa non extat.

ad quam & natatum, & exercitationis alioqui causa veniebat populus. vnde Lucilius ait: pro obtuso ore pugil, piscinensis res est.

Pistum a pinsendo pro politum antiqui frequentius vsurpabant, quam nunc nos dicimus.

PAVLVS. PLANCAE, tabulae planae, ob quam causam Planci appellantur; qui supra modum pedibus plani sunt.

FESTVS. . . . quam . cebant . . . .
. . dibus . . . colebant . .
. . euer . . . . . .
. . id quod . . . pidicus . .
. . um perculi.

Planta oliaginea est virga foliata ex olea deplantata.

PAVLVS Plantae semina olerum, * quod plana sunt. & appellantur etiam ex simili plantae nostrorum pedum.

* olearum

FESTVS. . . . . uni . . . . :
. . ui . . . cis . . . .
. . esunt . . . . . causa.

PAVLVS Plaudi * appellantur canes, quorum aures languidae sunt ac flaccidae, & latius videntur patere.

* Plauti

FESTVS. . . . ant . . . . .
. . rta . . . in . . . .
. . ntur . . . uae . . .
. . e .

Plebeiae Pudicitiae sacellum in vico Longo est, quod cum Verginia patricij generis femina conuiuio * facto inter patres, & plebem . . . . . .
. . sul . . . . . .
. . qu . . . bit . . .
. . sere . . . co iu . . .

*connubio)

PAVLVS. Plebeiae Pudicitiae sacellum Romae, vt sacra cetera, colebatur.

Plebeij Aediles dissidente plebe a patribus sunt creati.

FESTVS. . . . q. plebei scito . . . .
. . . suffragium tu . . . . .
sunt constitu . . . . . .
unt, qui vna cum . . . . . .
ente plebe a pa . . . . . .
. uas vocant, nos . . . . . .
. . as esse, & septem ferunt . . . .

. . . . mus a genere magistratus. eas enim faciendas curauerunt M. Iunius Brutus, Q. Oppius Aediles Plebis.

Plebeium magistratum neminem capere licet, nisi qui ex plebe est. PAVLVS

. . . nem licet ea . . . . FESTVS.
. . . eneris est . . . . .
. . sto nomine . . . . . .
Plena sue tellu . . . . . .
id genus cum feretu . . . . .
in fodiendo corrum . . . . .

Pleutur antiqui etiam sine praepositionibus dicebant.

Plera dixisse antiquos, testis est Pacuuius, cum ait: plera pars pessumdatur.

Plexa, colligata significat ex Graeco, cui nos etiam praepositionem adiicimus, cum dicimus perplexa.

Plexa, colligata. inde & perplexa. PAVLVS

Plisima * plurima. * plusima

Plorare, flere, inclamare, nunc significat, & cum praepositione inplorare, id est inuocare. at apud antiquos plane inclamare. in Regis Romuli, & Latij * legibus: SI NVRVS SACRA DIVIS PARENTVM ESTO. & in Seruij Tullij haec est: SI PARENTEM PVER VERBERIT, AST OLLE PLORASSIT PARENTES, PVER DIVIS PARENTVM SACER ESTO, id est clamarit, dixit. FESTVS. *Tatij)

Ploti appellantur, qui sunt planis pedibus. vnde & poeta Attius, quia Vmber Sarsinas erat, a pedum planicie initio Plotus, postea Plautus est dictus. soleas quoque dimidiatas, quibus vtebantur in venando, quo planius pedem ponerent, semiplotia appellabant. PAVLVS.

. . . . . Vmbri pedibus planis . . . FESTVS.
. . . bus vtuntur in venando . . . .
. . . bant semiplotia, et . . . . .
us poeta, quia Vmber Sarsinas erat, a pedum planitia initio Plotus, postea Plautus coeptus est dici.

Ploxinum * appellari ait Catullus, capsum in cisio, capsaue † cum ait. gingiuas vero ploxini * habet veteris. *Ploximum †capsam ue)

Ploxinum capsam dixerunt. PAVLVS. *Ploximi

Plutei crates corio crudo intentae, quae solebant apponi militibus opus facientibus, & appellabantur militares.

nunc etiam tabulae, quibus quid praescipitur, eodem nomine dicuntur. *

* significantur

. . . do intentae . . . .
. . opus facientibus . . . . .
nunc etiam tabu . . . .
nomine dicun . . . .

.·. Poesnis, Poenis, vt casmenas dicebant pro camenis, & caesnas pro caenis.

.·. Polet, pollet. quia nondum geminabant antiqui consonanteis.

PAVLVS. Polimenta testiculi porcorum dicuntur, cum castrantur. a politione vestimentorum: quod similiter, vt illa curantur.

FESTVS. . . . . dicebant testiculos porcorum, cum eos castrabant. a politione segetum, aut vestimentorum: quod similiter, atque illa, curentur.

PAVLVS. Pollit, * pila ludit.

* Polit,

FESTVS. . . . . . in V . . . . .
. . . . . dixit . . . . .

PAVLVS Pollubrum, pelluuium. vas, quod nos peluim vocamus.

FESTVS. Pollucere merces . . . liceat sunt far, polenta, vinum, panis fermentatus, ficus, passa, suilla, bubula, agnina, casei, ouilla, alica, sesama, & oleum, pisces, quibus est squamma, praeter squarum. * Herculi autem omnia esculenta, poculenta.

* scarum)

.·. Polteio, pro vlteriore.

Pomonal est in agro Solonio via Ostiensi ad duodecimum lapidem diuerticulo * a miliario octauo.

* deuerticulum

Pone graui sono antiqui vtebantur pro loci * significatione. sed praeicientes vocabu . . . . .
. . . .

* prologi v. c.

PAVLVS. Pone graui sono ponitur pro loci significatione.

Pontina tribus a Pontia vrbe est dicta.

FESTVS. . . . . . tia vr . . . . .
. . tina . . . .
Popillia tr . . . . . buum. tot enim
fue . . . . . . lici nomine a
. . . . . . Pinaria a sorori . .
. . . . . mine.

PAVLVS. Popillia tribus a progenitrice traxit vocabulum.

Popularia sacra sunt, vt ait Labeo, quae omnes ciues faciunt, nec certis familiis attributa sunt. fornacalia, parilia, laralia, porca praecidania. FESTVS.

Populi com . . . . . cum plebe
suffragium . . . . . ex patribus
& plebe . . . . . cum plebes
sine patri . . . . . quod plebes
sciuit, pleb . . . . . appellatur.

Porcae appellantur rari sulci, qui dicuntur * aquae deriuandae gratia. dicti, quod porcant, ·*· id est prohibent aquam frumentis nocere. nam crebriores sulci, limi vocantur. * ducuntur) ·*· porcent)

Porcae in agris sunt dictae, quod porcant, * id est prohibeant aquam frumentis nocere. nam crebriores sulci lumi solent vocari. PAVLVS. * porceant)

Porcam auream, & argenteam dici ait Capito Ateius, quae & si numero hostiarum non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam adhiberi sacrificio Ceriali. FESTVS.

Porcas, quae inter duos * sulcos fiunt, ait Varro, dici, quod porrigant frumentum. * duci. v. c.

Porcas, quae in agris fiunt, ait Varro dici, quod porrigant frumentum. PAVLVS.

Porci effigies inter militaria signa quintum locum obtinebat. quia confecto bello, inter quos pax fieret, caesa porca foedus firmari solebat.

. . . . . a signa quintum locum FESTVS.
. . . . . lo inter quos populos
. . . . . ere firmari solet.

Porigam dixisse antiqui videntur, pro porrigam, propter morem non geminandarum litterarum. ducto verbo a porro regam. aut si id friuolum videtur, cum aperte e riuo regam ·*· tractum sit. sed antiqui etiam porgam dixerunt pro porrigam. ·*· ciuo regit v. c.

Porriciam, porro iaciam. PAVLVS.

. . . . iaciam, maxime . . . FESTVS.

Portenta existimarunt quidam grauia esse, ostenta bona. alij portenta quaedam bona, ostenta quaedam tristia appellari. portenta, quae quid porro tendatur, indicent; ostenta, quae tantummodo ostendant monstra, praeci-

piant quoque remedia.

PAVLVS Portenta rerum fieri dicuntur, cum solita * corpora raro se ostendunt, vt cometae, turbines, barathra, sereno caelo facta tonitrua.

*· solida

Portisculus * est, qui in portu modum dat classi. est autem malleus.

* Porticulus

FESTVS. Portisculus est, vt scribit Aelius Stilo, qui in portu modum dat classi. id autem est malleus. Cuius meminit Cato in dissuasione de rege Attalo, & vectigalibus Asiae: C. Licinio Praetore, remiges scripti ciues Romani sub portisculum sub flagrum conscripti veniere passim.

Portum in duodecim pro domo positum omnes fere consentiunt: CVI TESTIMONIVM DEFVERIT, IIS TERTIIS DIEBVS OB PORTVM OBVAGVLATVM ITO.

PAVLVS Portum frequenter maiores pro domo posuerunt.

Portumnus, qui & Palaemon, a Romanis inter deos colebatur.

FESTVS. Por . . . . . . te . . . .

Possessio est, vt definit Gallus Aelius, vsus quidam agri, aut aedificij, non ipse fundus, aut ager. non enim possessio est . . . de rebus, quae tangi possunt . . . . . . qui dicit, se possidere, is vere potest dicere. Itaque in legitimis actionibus nemo ex his qui possessionem suam vocare audet, sed ad interdictum venit, vt praetor his verbis vtatur: Vti nunc possidetis, eum fundum. Q. D. A. quod nec vi, nec clam, nec precario alter ab altero possidetis, ita possideatis. aduersus ea vim fieri, veto.

PAVLVS. Possessio est vsus quidam agri, aut aedificij, non ipse fundus, aut ager.

FESTVS. Possessiones appellantur agri late patentes publici, priuatique; quia non mancipatione, sed vsu tenebantur, & vt quisque occupauerat, collidebat.*

* colebat)

Posticam lineam in agris diuidendis Seruius Sulpicius appellauit ab exori . . . . . .
. . . . . qua . . . .
. . tur . . . . riq. . .
. . abd . . . . tab . . .
. . frum . . . . danti . . .

PAVLVS.

Postica linea in agris diuidendis ab oriente ad occasum spectat.

Posticum ostium dicitur in posteriore parte aedium.ceterum antiqui etiam vicinum habitantem ad posteriorem partem aedium sic appellarunt. denique, & quae ante nos sunt, antica; & quae post nos sunt, postica dicuntur. & dextram anticam, sinistram posticam dicimus.sic etiam ea caeli pars,quae sole illustratur ad meridiem, antica vtique nominatur; quae ad septentrionem est, postica. rursumque diuiduntur in duas partes, orientem,atque occidentem.

Postliminium * receptus dicitur * is,qui extra limina,hoc est terminos prouinciae captus fuerat, rursus ad propria reuertitur.

* Postliminio)
* est

FESTVS.

Postliminium*receptum, Gallus Aelius in libro primo significationum, quae ad ius pertinent, ait esse eum qui liber,ex qua ciuitate in aliam ciuitatem abierat,in eandem ciuitatem redit eo iure,quod constitutum est de postliminiis. Item qui seruus*.a nobis in hostium potestatem peruenit, postea ad nos, redit in eius potestatẽ, cuius antea fuit iure postliminij. equi, & muli, & nauis eadem ratio est postliminium receptum is * quae serui. quae genera rerum ab hostibus ad nos postliminio redeunt,eadem genera rerũ a nobis ad hostes redire possunt.cum populis liberis, & cum foederatis, & cum regibus postliminiũ nobis est ita, vti cum hostibus, quae nationes in opinione nostra sunt,cum his.

* Postliminio)
* Itemque seruos. v.c.
* iis)

Postularia fulgura,quae votorum,aut*sacrificiorum spretam religionem designant *.*. pestifera, quae mortem, aut exilium ostendunt. peremptalia, quae superiora fulgura,aut * portenta peremunt. id est tollunt.†

* vt v. c.
. desiderant v. c.
* vt v.c.
† olunt v.c.

Postumus cognominatur post patris mortem natus. Plautus in Aulularia: Post mediam aetatem qui mediam ducit vxorem domum: Si eam senex anum praegnantem fortuito fecerit; Quid dubitas, quin sit paratum his nomen pueris Postumi?

Potestur. Scipio Africanus in ea, quae est de imperio D. Bruti: & poteratur C. Gracchus in ea,qua vsus est, cum circum conciliabula iret.

Potitium, & Pinarium Hercules, cum ad aram, quae ho-

dieque maxima appellatur, decimam boum, quos a Geryone abductos abigebat Argos in patriam profanasset, genus sacrificij edocuit. quae familia, & posteri eius non defuerunt decumantibus vsque ad Appium Claudium Censorem, qui quinquaginta millia aeris granis his dedit, vt seruos publicos edocerent ritum sacrificandi: quo facto Potitij, cum essent (ex familia * ** numero duodecim omnes interierunt * intra diem trigesimum. Pinarius, quod non adfuit sacrificio, postea cautum est, ne quis Pinariorum ex eo sacrificio vesceretur.

** familiae) * intererant v. c.

Potitus seruitu . . . . . qui, vt ait Labeo, seruitu . . . . . nes proxime Graecino . . . . . dicebatur ab antiquis . . . . .

PAVLVS. PRAEBIA, remedia.

FESTVS. . . . . cau . . . . . iuis . . . . . bus P. R. . . . . . cere . . . . . ebus le . . . .

PAVLVS. Praeceptat, saepe praecipit.

FEST. . . Praeceptat, in Saliari carmine est, saepe praecipit.

Praeciamitatores * dicuntur qui Flaminibus Diali, Quirinali, Martiali antecedent. * exclamant feriis publicis, vt homines abstineant se opere, quia his opus facientem videre religiosum est.

*Praeclamitatores) *antecedentes)

PAVLVS. Praeclamitatores * dicebantur, qui Flamini Diali, id est sacerdoti Iouis, antecedebant clamantes, vt homines se ab opere abstinerent; quia hunc opus facientem videre inreligiosum erat.

* Praeciannuntiatores vel Praeciamitatores

Praecias dicebant * qui a Flaminibus praemittebantur, vt denuntiarent opificibus, manus abstinerēt ab opere; ne, si vidisset sacerdos facientem opus, sacra polluerentur.

*Praecia dicebātur, vel Precia dicebat.

Praecidanea agna vocabatur, * quae ante alias caedebatur. item porca, quae Cereri mactabatur ab eo, qui mortuo iusta non fecisset, id est glebam non obiecisset: quod mos erat eis facere prius, quam nouas fruges gustarent.

* dicebatur,

Praecidaneam porcam dicebant, quam immolare erant

soliti ante, quam nouam frugem praeciderent.

Praecidanea dicitur . . . . FESTVS.
. . . . . genus hostiae,quod . .
. . . . . arium appellabat . .
atur ex tribus pu . . . .
. . is cum tribus liba . . . .

Praecidere, antecedere,id est ante immolare. PAVLVS.

Praedia† rursus Verrius vocari ait ea remedia,quae data* Caecilia vxor Tarquinij Prisci inuenisse existimatur, & immiscuisse onus*suae,qua praecincta statua eius est in aede sanctus,† qui deus Dius Fidius vocatur; ex qua zona periclitantes ramenta sumunt. ea vocari ait praedia, ·*· quod mala prohibeant. FEST. † Praebia, vel Proebia) * Caia) * zonae) † Sancti) ·*· Praebia vel Proebia)

Praedonulos Cato ὑποκοριστικῶς dixit in Epistularum. Quia saepe vtiles videntur praedonuli.

Praedonulos ὑποκοριστικῶς, id est deminutiue, idem Cato posuit pro praedonibus. PAVLVS.

Praedotiunt, praeoptant. FEST.

Praefecturae eae appellabantur in Italia, in quibus & ius dicebatur,& nundinae agebantur, & erat quaedam earum resp. neque tamen magistratus suos habebant. in quas * legibus praefecti mittebantur quotannis,qui ius dicerent,quarum genera fuerunt duo: alterum,in quas solebant ire praefecti quattuor(sex virum * pro populi suffragio creati erant in haec oppida Capuam, Cumas, Casilinum, Vulturnum, Liternum, Puteolos, Acerras, Suessulam, Atellam, Calatiam, * alterum in quas ibant quos Praetor vrbanus quotannis in quaeque loca miserat legibus, vt Fundos, Formias, Caere, Venafrum, Alsifas, * Priuernum, Anagniam, Frusinonem, Reate, Saturniam, Nursiam, Arpinum, aliaque complura. * qua his v. c. * viginti sex virum rum v. c. * Calatium) v. c. * Allicas v. c.

Praefericulum vas aeneum sine ansa patens summum, velut peluis, quo ad sacrificia vtebantur. PAVLVS.

. . . . . aeneum si . . . . FESTVS.
. . . lut peluis . . . . rio Opis
Co . . . .

Praeficae dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductae, quae dant ceteris modum plangendi, quasi in hoc ipsum praefectae. Naeuius: Haec quidem mehercle opinor,praefica est,quae sic mortuũ collaudat. PAVLVS.

Praeiurationes facere dicuntur ij, qui ante alios conceptis verbis iurant, post quos in eadem verba iurantes tantummodo dicunt, Idem in me.

Praeliares dies appellantur, quibus fas est hostem bello lacessere. erant enim quaedam feriae publicae, quibus nefas fuit id facere.

Praemetium, quod praelibationis causa ante praemetitur.

FESTVS. . . . . . . ante metitur, qua . . .
. . . .

PAVLVS. Praemiosa, pecuniosa.

FESTVS. . . . . Cato saepe dicit, vt
. . . . boses locor. dicebant . .
. . . properi e mari opus est . .
. . . in orationem, quam scrib . . .
. . inpudentiam praemio . . . . .

PAVLVS. Praenestae dicta est, quia is locus, quo condita est, montibus praestet.

Praenominibus feminas esse appellatas testimonio sunt Caecilia, & Tarratia; quae ambae Caiae solitae sint* appellari. pari modo Lucia, & Titia.*

* sunt
*. Tertia

Praepetes aues dicuntur, quae se ante auspicantem, ferunt. nam praepetere dicebant pro anteire.

FESTVS. Praep . . . . quidam putant, quia vo . . . . re est
auem auspica . . . . aues
dicuntur, quae s . . . .
nam antiqui praepetere . . . .

. Praepetes aues quidam dici aiunt, quia secundum auspicium faciant praeteruolantes. alij quod antea, quam petamus, indicent. aut quod praeteruolent. aut ex Graecо tractum putant, quod ante conspectum volent nostrum. inepte scilicet ex praepositione Latina componentes, & Graeco vocabulo. ceterum poetae promiscue omnes aues ita appellant.

*quae praepetamus, vel quae petamus)

FESTVS. Praerogatiuae centuriae dicuntur, vt docet Varro rerum humanarum libro sexto, quae rus . . . . .* Romani, qui ignorarent petitores, facilius eos animaduertere possent. Verrius probabilius iudicat esse, vt cum essent designati a praerogatiuis, in sermonem res veniret populi de dignis, indignisue,

* quod rustici)

& fierent ceteri diligentiores ad suffragia de his ferenda.

Praes est is, qui populo se obligat, interrogatusque a magistratu, si praes sit, ille respondet, Praes. PAVLVS.

Praesagire est praediuinare, praesipere. sagax enim est acutus, & solers.

Praesagitio dicta, quod praesagire est acute sentire. vnde sagae dictae anus, quae multa sciunt. & sagaces canes, qui ferarum cubilia praesentiunt.

. . . tio . . . . . quod FEST.

. . . . . dictae . . . . .

prae . . . .

Praesiderare dicitur, cum maturius hiberna tempestas mouetur, quasi ante sideris tempus. PAVLVS.

Praesidium est, quod pro vtilitate & salute alicuius, auxilij gratia praeponitur. subsidium, quod postpositum est ad subueniendum laborantibus.

Praestinare apud Plautum emere est, id est, emendo tenere.

Praestitem in eadem significatione dicebant antiqui, qua* nunc dicimus antistitem. * quem

Praestolari dicitur is, qui ante stando ibi, quo venturum excipere vult, moratur.

Praeteriti senatores quondam in opprobrio non erant, quod vt Reges sibi legebant, sublegebantque, quos in consilio publico haberent: ita post exactos eos, Consules quoque, & Tribunos * Militum Consulari potestate coniunctissimos sibi quosque † patriciorum, & deinde plebeiorum legebant; donec Ouinia Tribunicia interuenit, qua sanctum est, vt Censores ex omni ordine optimum quemque curiatim * in senatu legerent. quo factum est, vt qui praeteriti essent, & loco moti; haberentur ignominiosi. FESTVS. * Tribuni) † quoque v.c. * curiati v.c.

Praetexta pulla nulli alij licebat vti, quam ei qui funus faciebat. PAVLVS.

. . . . alij licebat vti, qu . . . . FESTVS.

. . . . ius magistratus h . . . .

. . loco publico lud . . . . .

. . utitur, & scribam hab . . . .

quos facit ludos . . . . . .

libus, & Praetoribus vota . . . . . .
rantiam ſacra nouorum . . . . . .
tum eſt vti emit votum . . . . . .
quod item Valerius vica . . . . . .
ra ex ſenatu improba . . . . . .

PAVLVS. Praetextae appellantur, quae res geſtas Romanorum continent ſcriptas.* (* ſcriptae)

Praetextatis nefas erat obſceno verbo vti. ideoque praetextatum * appellabant ſermonem, qui nihil obſcenitatis haberet. (* praetextũ)

FESTVS. Praetextum * ſ[illegible]monem quidam putant dici, quod praetextatis nefas [illegible] obſceno verbo vti. alij quod nubentibus depoſitis praetextis a multitudine puerorum obſcena clamentur. (* praetextatum)

Praetor ad portam nunc ſalutatur is, qui in prouinciam Propraetore aut Proconſule exit. cuius rei morem ait fuiſſe Cincius in libro de Conſulum poteſtate talem. Albanos * rerum potitos vſque ad Tullum Regem. Alba deinde diruta vſque ad P. Decium * Murem Cos. populos Latinos ad caput Oetentinae, * quod eſt ſub monte Albano conſulere ſolitos, & imperium communi cõſilio adminiſtrare. Itaque quo anno Romanos imperatores ad exercitũ mittere oporteret iuſſu nominis Latini, complures noſtros in Capitolio a ſole oriente auſpiciis operam dare ſolitos. Vbi aues addixiſſent, militem illum, qui a communi Latio miſſus eſſet, illum, quem aues addixerant, Praetorem ſalutare ſolitum, qui eam prouinciam optineret Praetoris nomine. (* Albanus v. c. * at Poeċtũ. v. c. * Ferétinae)

PAVLVS. Praetoria cohors eſt dicta, quod a Praetore non diſcedebat. Scipio enim Africanus primus fortiſſimum quemque delegit, qui ab eo in bello non diſcederent, & cetero munere militiae vacarent, & ſeſquiplex ſtipendium acciperent.

Praetoria porta in caſtris appellatur, qua exercitus in praelium educitur. quia initio Praetores erant, qui nũc Conſules, & ij bella adminiſtrabant: quorum tabernaculum quoque dicebatur praetorium.

Praeuaricatores a praetergrediendo * ſunt vocati. (* gradiendo)

Prandicula, ientacula.

FESTVS. Prandicula antiqui dicebant, quae nunc ientacula.

Prandium

Prandium ex Graeco . . . . . . est dictum. nam meridianum cibum caenam vocabant. PAVLVS

Precem singulariter Cato dixit.

Precem * singulariter idem (Cato) in ea, quae est de coniuratione. FESTVS. * Praecem. v. c.

Presan . . . . * porca dicitur, vt ait Veranius, quae familiae purgandae * causa Cereri immolatur. quod pars quaedam eius sacrificij fit in conspectu mortui eius, cuius funus instituitur. * praecidanea * pugnandae. v. c.

Prima, aut secunda hora ducant * sponsalibus: ominis causa, vt optima, ac secundissima eueniant. * dicata

Prima, aut secunda diei hora causa ominis sponsis tribuebatur. . PAVLVS.

Primanus Tribunus erat, qui primae legioni tributum scribebat.

Primanus Tribunus apud Catonem in ea, quae est contra Thermum de suis virtutibus . . . . . . FESTVS.

Prim . . . . . condenda ta . . .
. . . . iumenti, velut exe .
. . . . vtrimque media . . .
. . lari iudicio, qui & ip . . . .

Primigenius sulcus dicitur, qui in condenda noua vrbe, tauro, & vacca designationis causa imprimitur. PAVLVS.

Primnesius, * palus, ad quem funis nauticus religatur, quem alij tonsillam dicunt. * Primesius, Prymnesius)

Primordia, principia.

Principalis castrorum porta nominatur, quod in eo loco est in quo principes ordines tendunt.

Priscae Latinae coloniae appellatae sunt, vt distinguerent a nouis, quae postea a populo dabantur. FESTVS.

Prisci Latini proprie appellati sunt ij, qui prius quam conderetur Roma, fuerunt. . PAVLVS.

Priscus Tarquinius est dictus, quia prius fuit, quam Superbus Tarquinius.

Pristina, velut priustina, dictum est.

Pristina, velut pris . . . . . . FESTVS.
. . . eiusmodi dictita . . . . .

Pristinum ab eo venit, quod est prius. pari modo & prior. PAVLVS.

Priuatae vocabantur feriae sacrorum propriorum, velut

dies natales.

FESTVS. Priuatae feriae vocantur sacrorum propriorum, velut dies natales, operationis, denecales.

PAVLVS. Priuato sumptu se alebant milites Romani paene ad id tempus, quo Roma est capta a Gallis.

FESTVS. . . . . . se alebant mili . . . .
. . . . merentur, quod in . .
. . tempus, quod fuit pau . . .
. . capta est a Gallis . . .
. . ilites non fiebant.

PAVLVS Prieras, mulieres priuatas.

FESTVS. . . . . priu . . . .
. . . tur de . . .

PAVLVS. Priuignus dictus, quod ante, quam mater secundo nuberet, est progenitus. pri enim antiqui pro prae dixerunt.

*est)

FESTVS. Priuiuio es * prius singulis.

PAVLVS Priuos, priuasque antiqui dicebant pro singulis. ob quam causam & priuata dicuntur, quae vniuscuiusque sint. hinc & priuilegium, & priuatus. dicimus tamen & priuatum, cui quid est ademptum.

Pro significat in, vt pro rostris, pro aede, pro tribunali. Pro ponitur etiam pro amplificando, ac palam faciendo, vt prodi, prouoca, protrahe, propelle. alias pro priuandi facultate, vt in propudio, prohibendo; quia vtrumque abnuit in his esse pudorem, potestatemque. alias aliud alio, * vt pro pecunia, pro praedio, Proconsule. alias pro admiratione, vt pro Iuppiter. alias pro ante, vt pro ostio. alias pro in, vt promittere barbam, & capillum.

* pro alio)

FESTVS. . . . . tione . . . .
plifi . . . ca, pro . .
. . tate . . . . nuit . .
. . . ud alio . . . alias pro
a . . . . . in Melan . .
. . . mani ouiu . . . .
Plautus in cond . . . . pro
ostio, alia . . . . bam, &
capillum.

Pro censu classis Iuniorum Ser. Tullius cum dixit in descriptione centuriarum, accipi debet in censu, vt ait M.

Varro in libro sexto rerum humanarum. sicuti pro aede Castoris, pro tribunali, pro testimonio.

Pro scapulis cum dicit Cato, significat pro iniuria verberum. nam conplures leges erant in ciues rogatae, quibus sanciebatur poena verberum. his significat prohibuisse multos suos ciuis in ea oratione, quae est contra M. Coelium: Si em percussi, saepe incolumis abij. praeterea pro republica, pro scapulis, atque aerario multum Reipub. profuit.* *profui)

Pro scapulis cum dixit Cato, significauit pro iniuria verberum. PAVLVS

Pro sententia, ac si dicatur in sententia, vt pro rostris, id est in rostris.

Proaedificatum dicitur, quod ex priuato loco processit in publicum solum. FESTVS.

Probi, velut prohibi, qui se a delinquendo prohibent.

Probrum, stuprum, flagitium, vt Attius in Helenibus: qui, nisi probrum, omnia alia indelicta aestimant. Caecilius in Dauo: Ea tum compressa parit huic puerum, sibi probrum.

Probrum, stuprum, flagitium. PAVLVS.

Probrum virginis Vestalis, vt capite puniretur; vir, qui eam incestauisset, verberibus necaretur: lex fixa in atrio Libertatis cum multis aliis legibus incendio consumpta est, vt ait M. Cato in ea oratione, quae de auguribus inscribitur. Adiicit quoque virgines Vestales sacerdotio exauctorat . . . . cra . .

. . . . ex . . . . .

. . . . tar . . . . .

Procalare, prouocare, ex Graeco καλεῖν, id est vocare. vnde Kalendae, calumnia, calones, caculae, & calatores. PAVLVS

Procalato, prouocato.* *Procalatio, prouocatio.

. . . . uoca . . . .

tiat . . . . procita . . FESTVS.

Procapis, progenies, quae ab vno capite procedit. PAVLVS.

Procari, poscere. vnde procaces meretrices, ab assidue poscendo: & proci vxorem poscentes in matrimonium.

Procari, poscere est. vnde & proci, & meretrices procaces, & verbum procas, id est, poscis.

Procat dicebant, pro poscit.

Procedere dicebant interdum pro succedere, interdum pro porro cedere.

FESTVS. . . . . cc . . . . .

PAVLVS. Procellunt, procumbunt.

Procera, prolixa, & in longum producta, quasi ex cera ob eius facilitatem.

Procestria dicuntur, quo proceditur in muro. AElius procestria aedificia dixit esse extra portam. Artorius procestria, quae sunt ante castra, etiam qui non habent castra, propugnacula, quibus pro castris vtuntur, aedificant.

Procincta classis dicebatur, cum exercitus cinctus erat Gabino cinctu confestim pugnaturus. Vetustius enim fuit multitudinem hominum, quam nauium, classem appellari.

Procinctam classem, id est, paratam ad bellum militum multitudinem, Diali Flamini videre non licuit.

FESTVS. Procinctam class . . . . . .
. . . praelium instructus, & par . . . . .
. . dere non licet. anti . . . . .
dixerunt, vt nunc quoq . . . . .
tus est. procincta aut . . . . .
ad pugnam ire solit . . . . .
ta in procinctu fieri . . . . .

PAVLVS. Procitant, pro vocitant. citare enim vocitare est. vnde procet, & prociet.

Procitare saepe prolicere,* id est, producere.

* pollicere

Procitum testamentum dicebatur, veluti procatum, prouocatum, id est, irritum, ac ruptum. Procitum, cum prima syllaba corripitur, significat petitum. Liuius: Matrem procitum plurimi Venerunt.

Procubitores dicuntur, qui noctu custodiae causa ante castra excubant: cum castra hostium in propinquo sunt.

FESTVS. Procubitores dicuntur fere velites,* qui noctu custodiae causa ante castra excubant, cum castra hostium in propinquo sunt. vt M. Cato in eo, quē de re militari scripsit.

* feri vetites. v. c.

Proculinat, promittunt ait significare Antistius de iure pontificali libro nono.

PAVLVS. Proculiunt, promittunt.

Proculum inter cognomina cum dicunt, qui natus est pa-

tre peregrinante a patria procul. Proculos ſunt, qui credant ideo dictos, quia patribus ſenibus, quaſi procul progreſſis aetate, nati ſunt.

Procum patricium in deſcriptione (ceas ſi vmquam * fecit Ser. Tullius, ſignificat procerum. ij enim ſunt principes. nam proci dicuntur, qui poſcunt aliquam in matrimonium, Graece μνηστῆρες. eſt enim procare, poſcere, vt cum dicitur. in iudice conlocando ſi alium procas, niue eum procas. hoc eſt poſcis, vnde meretrices procaces. FESTVS. * claſſium, quam)

Prodegeris, conſumpſeris, prodideris, vt Caecilius in Hymni. * prodigere eſt, cùm nihil habeas, te inridier. & Plautus in Neruolaria: productae prodigium eſſe in * amatorem addecet. *Hymnide) * m v.c.me)

Prodigere eſt conſumere, vnde & prodigus fit.

Prodidiſſe, tempus longius feciſſe. PAVLVS.

Prodidiſſe non ſolum in illis dicitur, qui patriam hoſtibus prodiderunt, ſed etiam tempus longius feciſſe. vt Cato: Te C. Caecili diem prodiſſe * militibus legionis tertiae, cum proditionem non haberent. FESTVS. * prodidiſſe

Prodigia, quod praedicunt futura: permutatione G litterae. nã quae nũc C appellatur, ab antiquis G vocabatur.

Prodigiatores, haruſpices prodigiorum interpretes.

Prodigiatores, prodigiorum interpretes. PAVLVS.

Prodiguae hoſtiae vocabantur, quae conſumuntur. vnde homines quoque luxurioſi prodigi.

Prodiguae hoſtiae vocantur, vt ait Veranius, quae conſumuntur: vnde homines quoque luxurioſi, prodigi. FESTVS.

Prodinunt, prodeunt, vt Ennius annalium lib. tertio: Prodinunt famuli, tum candida lumina lucent.

Prodit non ſolum, in apertum exit, ſignificat, ſed etiam porro it. PAVLVS.

Prodit, memoriae potro dat, & fallit. item ex interiore loco procedit. item perdit, vt Ennius: Non in ſperando cupidi rem prodere ſummam.

Prodita, * memoriae porro dat, & fallit. item ex interiore loco procedit. item perdit, vt Ennius lib. ſextodecimo: Non in ſperando cupide * rem prodere ſummam. FESTVS. * Prodit * cupidi

Produit, porro dederit, vt eſt in lege cenſoria: PORTICVM SARTAM, TECTAMQVE HABETO, PRO-

m.iij.

DITO. alias prodiderit.
Profanum est, quod fani religione non tenetur.

PAVLVS. Profanum, quod non est fanum. * Plautus: Sacrum, an profanum habeas, paruipenditur.

* fandum

FESTVS. . . . . feudolo. Atque in . . .
. . . interea loci . . . . .
. . isque quod consecran . . . .
. . ntra it consumi . . . . .
vt Verrius eo . . . . . rum sint
dicta libe . . . . arbitratur ob
eam cau . . . . culo, quia pro-
phana ea quoque, id est deo dicta, consume* est necesse. Cuius opinionem neque in hoc, neque in aliis compluribus refutare minime necesse est. cum propositum habeam ex tanto librorum eius numero intermortua iam, & sepulta verba, atque ipso saepe confitente nullius vsus, aut auctoritatis praeterire, & reliqua quam breuissime redigere in libros admodum paucos. ea autem, de quibus dissentio, & aperte, & breuiter, vt sciero, scripta in his libris meis inuenientur. inscribuntur: PRISCORVM VERBORVM CVM EXEMPLIS.

* consumere)

Profesti dies di . . . . . .
diuini. Caecilius . . . . . .
sti tantundem . . . . . .
in Priuigno. aed . . . . . .

PAVLVS. Profesti dies procul a religione numinis diuini. Profestum diem dicebant, qui festus non erat.

FESTVS. Profestum est facere, tamquam profanum facere, id est, quod eo die, qui dies feriarum non est, facere. vel, vt quidam dixerunt, pro eo facere velut feriae non sint; aut id facere, quod feriis fieri non liceat. Itaque diem profestum, diem sine feriis esse.

PAVLVS. Profundum, quod longe habet fundum.

FESTVS. . . . altum est, ac fund . . .
. . . in Medo. neq. . . . .
Profusus superni . . . . . .
Terentius in Ade . . . . . .
at, nihil ad me . . . . . .
et Pacuuius in Teu . . . . .
ro ocei stians rua . . . . . .

Profusus supra modum sumptuosus. Terentius: profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet. alias abiectus, iacens. Pacuuius: Profusus gemitu, murmuro.* PAVLVS. * murmure

Progenerum appellat auus neptis suae virum.

. . . . ap . . . . FESTVS.
. . . . pell . . . .
. . . . Liui . . . . . .
. . . . bea . . . . . .

Prohibere comitia dicitur vitiare diem morbo, qui vulgo quidem maior, ceterum ob id ipsum comitialis appellatur. Cato in oratione, quam scripsit de sacrilegio commisso: Domi cum auspicamus, honorẽ me dium* immortalium velim habuisse, serui, ancillae, si quis eorum sub centone crepuit, quod ego non sensi, nullum mihi vitium facit. Sicui ibidem seruo, aut ancillae dormienti euenit, quod comitia prohibere solet, ne is quidem mihi vitium facit. * me deum)

Prolato aere astitit Ennius in Achille Aristarchi, cum ait, significat clypeo ante se protento.

Prolato aere apud Ennium, significat scuto ante se protento. PAVLVS.

Proletarium capite censum dictum, quod ex his ciuitas constet, quasi proles progenie. Idem * & proletanei.* * item * prolectanei.

Prologium, principium, proloquium. Pacuuius: Quid est? nam me exanimasti prologio tuo.

Prolugere dicuntur, qui solito diutius lugent.

Promellere, litem promouere.

Prome . . . . FESTVS.
ri lituum prouere . . . . . .

Promeneruat item pro monet (in Saliari carmine.)

Promerion, * praecipuum, praeter ceteros meritum. aut pro mediũ * hoc est participat, vt pro indiuiso dicimus. * Promorion * medio

Promiscam dicebant promiscue.* PAVLVS.

Promissus capillus dicitur longus. item barba promissa, velut porro missa. * pro promissione.

Promonstra, prodigia.

Promulco agi dicitur nauis, cum scaphae * ducitur fune. * scapha

Promulgari leges dicuntur, cum primum in vulgus eduntur, quasi prouulgari.

Pronubae adhibebantur nuptiis, quae semel nupserunt,

*nuptiis, causa auspicij. vt singulare perseueret matrimonium.

FESTVS. Pronubae adhibentur nuptis, * quae semel nupserunt, vt matrimonia paupertatem *auspicantes.

*matrimonij perpetuitatem)

Pronurus, nepotis vxor.

PAVLVS. Prop . . . . . . sta dolia ait dici Labeo, quod

FESTVS. . . . .

. r . . . .

PAVLVS. Propages propagines * a propagando, vt faciunt rustici, cũ vitem vetulã supprimunt, vt ex ea vna plures faciant.

*progenies

FESTVS. Propatulum, late patens, atque apertum. & patuli boues, quorum cornua in diuersum supra * modum patent.

*super v. c.

Properam pro celeri, ac strenua dixisse antiquos testimonio est Cato, cum ait in libro de re militari: Tertia e castris eductio celeris, properaque est.

PAVLVS. Properam, celerem, strenuamque significat.

FESTVS. Properare aliud est, aliud festinare. qui vnum quodque mature transigit, is properat; qui multa simul incipit neque perficit, is festinat.

Properus antiquos dixisse pro celer, testimonio est qualitatis aduerbium, quod est propere.

PAVLVS. Properus, celer: vnde aduerbium propere.

Propetrare, mandare, quod perficiatur. nam impetrare est exorare, & perpetrare perficere.

Prophetas dicebant veteres antistites fanorum, oraculorumque interpretes.

FESTVS. Prophetas in Adrasto Iulius nominat antistites fanorum, oraculorumque interpretes. cum capita viridi lauro velare inperant prophetae sancta ita caste qui purant* sacra.

*purgant, vel parant)

Propius sobrino mihi est consobrini mei filius, & consobrinae meae filia*, & patris mei consobrinus, & matris meae consobrinus.

*filius)

PAVLVS, Propius sobrino mihi est consobrini mei filius, & patris mei consobrinus.

FESTVS. Propriassit, proprium fecerit.

Propter viam fit sacrificium, quod est proficiscendi gratia, Herculi, aut Sanco *, qui scilicet idem est deus.

*Sango)

PAVLVS. Profecturi viam Herculi aut Sanco * sacrificabant.

FESTVS. Propudianus * porcus dictus est, vt ait Capito Ateius, qui

*Sanio, vel Fauno v. c. Sango, vel Sancto) *Propudi ait v. c.

in sacrificio gentis Claudiae velut piamentum, & exsolutio omnis contractae religionis est.

Propudium dicebant, cum * maledicto * nudare turpitudinem volebant, quasi porro pudendum. quidam propudium putant dici, a quo pudor, & pudicitia procul sint.* PAVLVS. * quum eű) * maledicti * fuit

. . . . procul sint. FESTVS.

Prorsi limites appellantur in agrorum mensuris, qui ad orientem directi sunt. PAVLVS.

Prorsi . . . . FESTVS.

. rec . . . . . . detur . . . .

Prorsum ponebant pro recto. PAVLVS

Prorsus, porro versus.

Prorsus porro vorsus, nisi forte ex Graeco πρὸ.* Cato de feneratione legis Iuniae: Camerini ciues nostri oppidum pulchrum habuere, agrum optimum, atque pulcherrimum, rem fortunatissimam. cum Romam veniebant, prorsus deuertebantur pro hospitibus ad amicos suos. FESTVS. * πρὸς)

Prosapia, progenies, id est porro sparsis, & quasi iactis liberis; quia sipare * significat iacere, & disiicere. PAVLVS * supare

Prosedas meretrices Plautus appellat, quod ante stabula sedeant. eaedem & prostibulae.

Prosequium a prosequendo: obsequium ab obsequendo dicuntur.

Proficium, quod prosecatum proiicitur.

Prosimurium * pontificale, pomerium vbi pontifices auspicabantur. dictum autem pomerium, quasi promurum. * id est proximum muro. * Posmuriũ * Post murũ

. . . rium esse ait Antistiu . . . . . FESTVS.

. . . ficalis pomerium, id est . . . . .

. . . Cato. olim quidem omn . . . . .

. . . tinum, nunc etiam intra aed . . . .

. . . quasi promoerium solet . . . .

. . . rus * pomerij proferendi . . . . * ius)

. . . . e . .

. . . . ui . .

. . . . sed . .

. . . . ciat . .

. . . . ad . .

. . . . ne . .

. . . . . . moe . .
. . . . . . omus . .
. . . . . in se . .
. . . . . . si tae . .
. . . . . ntisi . .
. . . . . . agrumq . .
. . . . . a consti . .
. . . . . retur tum . .
. . . . . e solitos . .
. . . . . inus, maiusue
. . . . . ibus effereatis
. . . . ueluti post moe
. . . . tro muris vrbis

PAVLVS. Prosita, proposita.

FESTVS. Prospera . . . .
. . ne declina . . . .
. . cta syllaba . . . .
. . vt ait L. Cinc . . . . . .
. . familiae pur . . . .

. . Prospices, prospice.

PAVLVS. Prosumia, genus nauigij speculatorium paruum.

Protelare, longe propellere. ex Graeco videlicet τῆλε, quod significat longe.

FESTVS. . . . lare dicitur longe pro . . . .

* Thae v. c. . . . est τῆλε * & signi . . .

PAVLVS. Protinam, protinus. Terentius: Protinam coniiciam me in pedes.

Prouinciae appellantur, quod populus Romanus eas prouicit, id est ante vicit.

FESTVS. Prouorsum fulgur appellatur, quod ignoratur noctu, an interdiu sit factum, itaq; Ioui Fulguri,* & Summano fit, quod diurna Iouis, nocturna Sūmani fulgura habentur. (* Fulguratori)

Prox, bona vox, velut quidam putant, significare videtur, vt ait Labeo de iure pontificio libro vndecimo.

PAVLVS. Prox, bona vox, vt existimo, quasi proba vox.

Prugnum pro priuignum.* (* Prunum Pronum Turium)

Pruina dicta, quod fruges, ac virgulta perurat.

PVBI praesente, est populo praesente, συνεκδοχικῶς ab iis, qui puberes sunt, omnem populum significans.

FESTVS. . se . . . . . .

. ab . . . .
. can . . . .

Pubes adulescens, quinetiam plurium numerus eiusdem aetatis. PAVLVS

Pubes adulescens . . . . . . catur . cui contrarium . . . . dici solet. FESTVS.

Pubes &, * qui pubem generare potest . is incipit esse a quattuordecim annis, femina a duodecim viripotens, siue patiens, vt quidam putant. . . . . * est)

Pubes puer, qui iam generare potest . is incipit esse ab annis quattuordecim, femina viripotens a duodecim. PAVLVS

Publica pondera . . . . ex ea causa . Iunius in . . . . t, quod duo Silli * P. & M. Tribuni PL. rogarint his verbis. Ex ponderibus publicis, quibus hac tempestate populus oetier qui* solet, vti coaequatur sedulum, vt hi ·*· quadrantal vini octoginta pondo siet. congius vini decem P. I S. * S x x Sextarij congius siet vini. duodequinquaginta sextarij quadrantal siet vini. Sextarius aequus aequo cum librario * siet. sex de quinque librae * in modio sient. si quis magistratus aduersus hac ·*· D. M. pondera, modiosque, vasaque publica, modica, minora, maiorane faxit, iussitue re fieri, dolumue adduit, quod ea fiant, eum quis volet magistratus multaretur, * dum minore patris familias taxat, liceto; siue quis in sacrum iudicare voluerit, liceto. FESTVS.

* Sillij, vel Silij)
* vtier)
·*· vti)
* siet.)
* vinario)
* Sexdecinq. ij.)
·*· haec)
* mulcetur)

Publica sacra, quae publico sumptu pro populo fiũt, quaeque pro montibus, pagis curiis, sacellis. at priuata, quae pro singulis hominibus, familiis, gentibus fiunt.

Publica sacra, quae pro populo fiebant; priuata quae pro singulis hominibus, & familijs appellabant. PAVLVS.

Publicius cliuus appellatur, quem duo fratres L. M. Publicij Malleoli * Aediles Curules pecuariis condemnatis ex pecunia, quam ceperant *· munierunt, vt in Auentinum vehiculi Velia * venire possit.* FESTVS.

* Malleoli v. c.
·*· coeperat v. c.

Pudicitiae signũ in foro boario est, vbi familia naaedisset† Herculis . eam quidam Fortunae esse existimant . Item via Latina ad milliarium illi* Fortunae muliebris, nefas est attingi, nisi ab ea, quae semel nupsit.

* Nel. v. c.
* possint)
† aedis est)
* quartum)

PAVLVS. Pudicitiae signum Romae colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ab ea, quae semel nupsisset.

Puelli, pueri per deminutionem. Ennius: Poeni soliti suos sacrificare puellos.

FESTVS. Puelli per deminutionem a pueris dicti sunt. itaque & Ennius ait: Poeni soliti suos sacrificare puellos. & Lucilius: cumque hic tam formosus homo, ac te dignus puellus. & Plautus: Olim huic puello sese venum ducier.

Pueri im . . . . . . itur Atta
. . . . . uersibus docet . .
. . . . . signum ad Salinas . .
. . . . signum allatum . . .
. . . quod sunt cona . . . re .
nemo vmquam . . . . . praeter
ipsum signum . . . . . sub signo
ubierunt . . . . . . dunt simul ut . . . . . cie rexerunt
ad qui . . . . s .

PAVLVS Pugio dictus est, quod eo punctim pugnatur.

FESTVS. . . . no . . . . .
. . . fue . . . . . .
. . . oque . . . . . .
. . . ma . . . . . .

PAVLVS Pugnus a punctione, id est percussione dicitur. .

FESTVS. . . . . . . tione . . . . .
. . . .

Puilia saxa esse ad portum, qui sit secundum Tiberim, ait Fabius Pictor; *quem locum putat Labeo dici, vbi fuerit Ficana via Ostiensi ad lapidem vndecimum.

* lictor. v.c.

Pulcher bos appellatur ad eximiam pinguitudinem perductus.

Pulchralibus, atque cupidijs* idem† in ea, quae est de fundo oleario.

* cupidus v. c.

† Cato)

PAVLVS. Pulchralibus pro pulchris.

Pullariam Plautus dixit manum dextram.

FESTVS. Pullus Iouis dicebatur Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta erat. Antiqui autem puerum, quem quis amabat, pullum eius dicebant.

PAVLVS Puer, qui obscene ab aliquo amabatur, eius, a quo amatus

esset, pullus vocabatur. unde Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta * esset, pullus Iouis appellatus est. *tacta

Puls potissimum dabatur pullis in auspiciis, quia ex ea necesse erat aliquid decidere, quod tripudium faceret, id est terripauium. * pauire * enim ferire est. bonum enim augurium esse putabant, si pulli, per quos auspicabantur, comedissent, praesertim, si eis edentibus aliquid ab ore decidisset. si autem omnino non edissent, arbitrabantur periculum imminere. * puuium * puuire

Puls potissimum datur pullis in auspiciis, quia ex e . . FESTVS.
. . cesse . . . . .
id est t . . . nem . .
. . non . . . .
qui pa . . . tum ex . .
. . . .

Punctatoriolas leuis pugnas appellat Cato in ea, quam dixit de re Histriae militari.

Punctatoriolas * leues pugnas identidem ipse * dixit. PAVLVS. * punitariolas * Cato)

Punici dicuntur non Poeni, quamuis a Phoenice sint oriundi.

. . . . tur, non Poeni, quamuis . FESTVS.
. . . . antur, & Punicum bell
. . . lantur. nam quae soleb . . .
. . logam Ennius in Prae . . .
brariorum, qui eaq; fe . . . . .
lino etiam ipsi Gr . . . .
gos philargyros . . . .
rius appellari mu . . . . . .
vox explanata non . . . . . .
nomina etiam in vi . . . . .
dicimus tam hic lapis, qu . . . . .
cipia appellantur, quae . . . . .
nem rerum significant . . . . .
tempora personas recipi . . . . .
. . . .

Punicum quod appellatur genus . . .
. . . latum . . . .
quia i . . . . no . .
. , . . sto . . . .

PAVLVS. Punicum genus libi translatu m a Poenis. id etiam appellabant probum, quia erat c eteris suauissimum.

Pupinia tribus ab agro Pupinio.

FESTVS. . . . ab agri nomin . . . . .
. . Tusculum vrbem . . .
. . minit inuictum . . . .
. est.

PAVLVS. Pura vestimenta sacerdotes ad sacrificium habebant, id est non obsita, non fulgurita, non funesta, non maculam habentia.

FESTVS. . . . . fici . . . .
. . . . sita . . . .
. . . . ex h . . . .

PAVLVS. Pure lautum, aqua pura lauatum.

FESTVS. . . . lau . . . .
. . . ite . . . . .
. . . . in . . . . .

Puri, probi, profani, sui auri dicitur in manumissione sacrorum causa. ex quibus puri significat, quod in vsu spurco* non fuerit. probi, quod recte excoctum, purgatumque sit. profani, quod sacrum non sit, & quod omni religione solutum sit: sui, quod alienum non sit.

* porco v.c.

PAVLVS. Purime tetinero, purissime tenuero.

FEST. . . . . . tissime tenuer . .
. . . publicus est. vt . . .
. . . et iure augurum . . .
. . . prodictio namq; prod . .
. . . sens valet.

Puri menstrio esse dicuntur, qui sacrorum causa toto mense in caerimoniis sunt, id est puri sint certis rebus carendo.

PAVLVS Puteolos dictos putant ab aquae calidae putore. quidam a multitudine* puteorum earundem aquarum gratia factorum.

* similitudine

FESTVS. . . . aldae pu . . . .
. . . ndem . . . .
. . uer . . . . .
cum autem . . . . . is
uio . . . . . illus
. . . .

Puteum . . . .
in de . . . .

Puticuli sunt appellati, quod vetustissimum genus sepulturae in puteis * fuerit. & dicti puticuli, quia ibi cadauera putescerent. . PAVLVS. * vt puteus

. . . . pellatos . . . . . FESTVS.
. . . . is fuerit . . . . .
. . . . extra p . . . . .
. . . . inde p . . . . .
. . . . los Aelici . . . .
. . . . familias . . . .
. . . . vilia proiici . . . .
. . . . ea putesc . . . . * Putitium

Putitum * Plautus dixit pro stulto. PAVLVS.

. . . . tior est barbaro . . FESTVS.
. . . at * Hercule rit . . . * ab)
. . . millibus aeris gr . . . * publicos)
. . . seruos publicus * P R . . .
. . . x x x. cum eius famil . .

Putus antiqui dicebant pro puro. vnde putatae * vites, & arbores; quod decisis impedimentis remanerent purae. aurum quoque putatum dici solet, id est expurgatum. & ratio putata, id est pura facta. PAVLVS. * putare

. . . . . antiquos . . FEST.
. . . . . dicisium est . .
. . . . . nifici ait ne . .
. . . . . in Alexandr . .
. . . . . amidio purus p . .
. . . . . sycophanta est . .
. . . . . quo certior sc . .
. . . . . putatum dici sc . .
. . . . . ta, id est pura fact . .
. . . . . dibus rettulit. .
. . . . alatum
. . . . . . ulam su
. . . . . . ditur sed
. . . . . . ersus alia
. . . . . . cina Iunō
. . . . . . formon
. . . ta re . . . .

. . se oste . . . .
. . tonit . . . .
. . picia . . . .
. . terisque . . . .
P. . . uanda iudicant pri . .
. . . . perae administratis u . .
. . . . stabiliantur Parilia se . . .
. . . pa . . . .
. . . um in . . .
. . . . t suo videri ait po
. . . . . de cuius aere tute
. . . . um triticum in commen
. . . . . quidam prolatum signifi
. . . . omptum, sed proprium ait
. . . . turum factum sit, cui
. . . . re, cum praesertim aliud
. . . . pantoleium appelletur
. . . . no.
. . . stimant, quam . . .
. . . formulaque est . . .
. . . istra, vt eius significa . .
Pu . . . curibus . .
. . . . plu . . . .
. . . . go ue . . .
. . . rtis . . .
. . . tium in . . .
. . . atae . . .
. . . rinalis . .
. . . ra ur . . .
. . . es faci . .
. . . ecisti . .
. . . ait ob . . .
. . . . num Faunum .
. . . uit, & ex . . . .
. . . adfecit ut . .
. . . giuos Aeneam . .
. . . ciuitatem iunxit.
P. . qu . . . . . .
susc . . . . . .
dem . . . . .

deci

deci . . . . . .
con . . . . . .
ager . . . . . .
eadem . . . . . .
tera loc . . . . . .
fulgura . . . . . .
quae erogatur . . . . .
cari edictaque . . . . .
in eodem libro . . . . .
dixi existimat . . . . .
falla in explana . . . . .
ploratus.
. . sump . . . .
scri . . . . . .
uiri . . . . . .
con . . . . . .
in eo . . . . . .
licto . . . . . .
istim . . . . . .
consu . . . . . .
os au . . . . . .
nemo . . . . . .
dicant . . . . . .
tribus x x x . . . . .
de capite ci . . . . .
uetant x i i . . . . .
neficos quinq . . . . .
nant, quia ipsi ind . . . .

PAVLVS. QVADRANTAL vocabant antiqui, quam ex Graeco ἀμφορεὺς dicunt, quod vas pedis quadrati octo & quadraginta capit sextarios. Plautus in Curculione: Anus haec sitit. quantillum sitit? modica est, capit Quadrantal. & Cato contra Oppium: Vinum redemisti, praedia pro vini quadrantalibus sexaginta in publicum * dedisti, vinum non dedisti.

* in pulli v. c.

Quadrata Roma in Palatio ante templum Apollinis dicitur, vbi reposita sunt, quae solent boni ominis gratia in vrbe condenda adhiberi, quia saxo munitus est initio in speciem quadratam. eius loci Ennius meminit, cum ait: Et quis extiterat * Romae regnare quadratae.

* esterat v. c.

PAVLVS. Quadruplatores dicebantur, qui eo quaestu se tuebantur, vt eas res persequerentur, quarum ex legibus quadrupli erat actio.

FESTVS. . . . . . . populo . . . .
. . . . ia ca . . . . . .
in legum . . . . . . populi
do . . . .

Quadrurbem Athenas Attius appellauit, quod scilicet ex quattuor vrbibus in vnam domicilia contulerunt, Braurone, Eleusine, Pireaeo, Sunio.

Quaeso, vt significat idem, quod rogo, ita quaesere ponitur ab antiquis pro quaerere, vt est apud Ennium libro secundo: Ostia munita est. idem loca nauibus pulchris Munda * facit, nautisque mari quaesentibus vitam. & in Cresphonte: ducit me vxorem liberorum sibi quaesendum gratia. & in Andromeda: liberum quaesendum causa familiae matrem tuae.

* Mundo v. c.

PAVLVS. Quaeso significat id, quod rogo. quaesere tamen Ennius pro quaerere posuit.

FESTVS. Quaestores . . . .
. . capitalibus vnde . . . .
. . cidi appellantur.

Quam de pro quam vsos esse antiquos, cum multi veteres testimonio sunt, tum est Liuius † in primo: Iuppiter, vt muro fretus magis quam de manus impe . . . secundo. Quam de tuas omnis legiones, ac popularis. & Lucretius: Clarus ob obscuram linguam magis inter inanes

† tamen huius v. c.

Quamde grauis tergaios * qui vera requirunt. *Graius inter Graios.*

Quam de pro quam ·*· dicebant antiqui. PAVLVS.

Quam mox significat, quam cito. sed si per se ponas mox, significabit paullo post, vel postea. FESTVS. ·*· quando

Quando cum graui voce pronunciatur, significat quod, quoniam; & est coniunctio. quando acuto accentu, est temporis aduerbium. PAVLVS.

. . . . . . nuntiatur, significat . . . . . ut Plautus in Mae- . . . . . mensam, quando edo, detergeo. & in Pseudolo: Dabo, quando erit. Ducito, quando habebis. & Ennius libro sextodecimo: Nox quando mediis signis praecincta volabit. In duodecimo quidem cum C * littera vltima scribitur, idemque significat. FESTVS. * E)

QVANDO REX COMITIAVIT FAS, in fastis notari solet, & hoc videtur significare, quando rex sacrificulus diuinis rebus perfectis in comitium venit. PAVLVS.

. . . itia sic . . . . FESTVS.
. . . i honorem . . . .
. . . enstrui scrip . . . .
. . . Rege dicuntur . . .
. . . traditae sunt . . . .
. . . pars ante . . . .
. . . posterior . . . .
. . . si quis alius pro Rege . .
. . . tifex tum his dies . . .

QVANDO STERCVS DELATVM FAS, eodem modo in fastis notatur dies, quo stercus purgatur ab aede Vestae. PAVLVS.

. . . rcus delatum fas, eo . . . FESTVS.
. . . es, qui talis est, vt . . .
. . . stercusq; in aluum ca . . .
. . . cum id factum sit . . .
. . . a . . .

Quartarios appellabant antiqui muliones mercenarios, quod quartam partem quaestus capiebant. Lucilius: porro homines nequam malus vt quartarius cippos colligere omnes.

Quartarios appellabant muliones mercenarios, quod PAVLVS.

quartam partem capiebant quaestus.

Quatenus significat qua fine; vt hactenus, hac fine. quatinus vero, quoniam. sed antiqui quatenos dicebant.

FESTVS. Quatenus significat qua fine; vt hactenus, hac fine. At quatinus, quoniam. Sed antiqui quatenos * dicebant, vt Scipio Africanus in ea oratione, quam scripsit, postquam ex Africa rediit. Vti negotium natum erat; quatenos * castra nostra ita munita erant, vt posses partem exercitus abducere.

* quatenoc

* quatenoc

Quatere, suspensum, & vicinum rei alicuius motum significat, non vt Verrius putat, ferire; cum id ipsum verbum concutere ex praepositione, quae est con, & quatere, sit compositum. quassare autem est saepe quatere.

PAVLVS Quatere, suspensum, & vicinum rei alicuius motum significat, & interdum concutere. quin & id ipsum verbum concutere ex quatere sit compositum. quassare autem est saepe quatere.

* Quoaxare

FESTVS. Quaxare * ranae dicuntur cum vocem mittunt.

PAVLVS. Quercus dicitur, quod id genus arboris graue sit, ac durum, tum etiam in ingentem euadat amplitudinem. querqueram enim grauem, & magnam quidam putant dici.

FESTVS. Querq . . . . . .
nam quidam querc . . . .
arboris cum gra . . . . .
ingentem euadat . . . . .
Opilius frigidam a . . . .
tem. Santra eam ex G . . . .
rem eiusmodi κα . . . . .
etiam carcerem Plau . . . .
erat bilis querque . . . .
iactans me vt feb . . . . .
ret alibi querque . . . . .

PAVLVS Querqueram, frigidam cum tremore a Graeco κάρκαρα certum est dici. vnde & carcer. * Lucilius: Iactans me, vt febris querquera. & alibi: Querquera consequitur (febris) capitisque dolores. Item Plautus: Is mihi * erat bilis querqueratus.

* cancer

* mei

Querquetulanae dicebantur nymphae querqueto virescenti praesidentes.

Querquetulanae vtrae * putantur significari nymphae praesidentes querqueto virescenti, quod genus siluae indicant fuisse intra portam, quae ab eo dicta sit Querquetularia. Sed feminas antiqui quas sciens * dicimus, viras appellabant. vnde adhuc permanent virgines, & viragines. FESTVS. * virae) * sagas)

Querquetularia porta Romae dicta, quod querquetum intra muros vrbis iuxta se habuerit. PAVLVS

Ques antiqui dixerunt: inde declinatum remanet datiuo casu, quibus; nam Qui adhuc item Queis * facit, vt isti istis, illi illis. FESTVS. * qui v. c. quis)

Quianam pro quare, & cur positum, & apud antiquos, vt Naeuium in carmine Punici belli: Summe deum regnator quianam genus isti. & in satyra: Quianam Saturnium populum pepulisti. & Ennius in libro septimo: Quianam dictis nostris sententia flexa est.

Quianam pro quare, & cur ponitur. Ennius: Quianam dictis nostris sententia flexa est. PAVLVS.

Quid nisi vsurpauisse antiquos testis est Afranius in Epistula: me auctore mater abstinebis. quid nisi? FESTVS.

Quietalus * ab antiquis dicebatur Orcus. * Quietalis

Qui hoc censeris, illuc transite, qui alia omnia in hanc partem. his verbis praeit ominis videlicet causa, ne dicat, qui non censetis.

Quincentum & producta prima syllaba, & per C litteram vsurpant * antiqui, quod postea leuius visum est, ita vt nunc dicimus pronunciari. * vsurpabant)

Quinquatrus appellari quidam putant a numero dierum, qui fere his celebrantur. qui scilicet errant, tam Herculle, quam qui triduo Saturnalia, & totidem diebus Compitalia. nam omnibus his singulis diebus fiunt sacra. forma autem vocabuli eius, exemplo multorum populorum Italicorum, enuntiata est, quod post diem quintum Iduum est is dies festus. vt apud Tusculanos Triatrus, & Sexatrus, & Septenatrus, & Faliscos Decimatrus. Mineruae autem dicatum eum diem existimant, quod eo die aedis eius in Auentino consecrata est.

Quinquatrus festiuus dies dictus, quod post diem quintam Iduum celebraretur, vt triatrus, & sexatrus, & septimatrus, & decimatrus. PAVLVS.

Quinque genera signorum obseruant augures, ex caelo, ex auibus, ex tripudiis, ex quadrupedibus, ex diris.

FESTVS. Quinq . . . .
augures publici. e . . . .
ex quadrupedibus, ex d . . . . . .

Quinquertium vocabant antiqui, quem Graeci πένταθλον, vt indicat versus hic: Omnis aequalis vincebat quinquertio. Liuius quoque ipsos athletas sic nominat. Quinquertiones praeco in medium vocat. .

Quinq . . . .
bantur, qui lustrum con . . . . .
. . . ari coeptos.

PAVLVS. Quinquertium Graeci vocant πένταθλον, quo die quinque genera artium ludo exercebantur. ipsos quoque athletas Liuius quinquertiones appellat.

Quintana appellabatur porta in castris post praetorium, vbi rerum vtensilium forum fuit.

FESTVS. . . . tanam classem . . . .
. . . Rex distributa . . . .
. . . fecit, eum eas or . . .
. . . sam de capite . . . .
. . . nihil praeter se h . . .
. . . cilius sic meminit. quod . .
. . . adeptus.

PAVLVS. Quintia prata trans Tiberim a Quintio Cincinnato, cuius fuerant, dicta sunt.

FESTVS. Qui . . . . . fil . . .
. . . ag . . . sen . . .
. . . cin . . . riu . .
. . . pec . . . sis . .
. . . uos . . . quod co . .
. . . appel . . . est li . .
. . . luperci . . . . .
Romuli . . . . . .
et Quincti . . . . .
quorum nu . . . . .
noris gratia . . . . .

Quintipor seruile nomen frequens apud antiquos erat, a praenomine domini ductum, vt Marcipor, Gripor.* quamuis sint, qui a numero natorum ex ancilla quinto

* Caipor)

loco dictum putent.

Quintipor seruile nomen frequens apud antiquos, a praenomine domini dictum, vt Marcipor, scilicet a Quinto, & Marco. PAVLVS.

Qui patres, qui conscripti vocati sunt in curiam. quo tempore Regibus vrbe expulsis, P. Valerius Consul propter inopiam patriciorum ex plebe adlegit in numerum senatorum centum & sexaginta & quattuor, vt expleret numerum senatorum trecentorum. & duo genera appellaret esse.* FESTVS.

* appellata sunt)

Quippe significare quid ni, testimonio est Ennius libro x l.* Quippe solent reges omnes in rebus secundis. Idem libro x v i. Quippe vetusta virum non est satis bella moueri. Item alij complures.

* x i.)

Quippe significat quid ni. PAVLVS.

Quirina tribus a Curensibus Sabinis appellationem videtur traxisse. FESTVS.

Quirinalia mense Februario dies, quo Quirini fiunt sacra. idem stultorum feriae appellantur, (ante, quam in eum commigrarent fere Sabini Curibus venientes post foedus inter Romulum, & Tatium) quod quidem suorum fornacalium sacrorum cognominant, eo potissimum rem diuinam faciunt.

Quirinalia, dies, quo Quirino fiebant sacra. eadem & stultorum feriae sunt appellata. PAVLVS.

Quirinalis collis dictus est, quia in eum commigrauerunt Sabini Curibus venientes. quamuis alij a templo Quirini dictum putent.

Quirinalis collis, qui nunc dicitur, olim Aegonus* appellabatur ante, quam in eum commigrarent (fere) Sabini Curibus venientes post foedus inter Romulum, & Tatium ictum, a quo hanc appellationem sortitus est: quamuis existiment quidam, quod in eo factum sit templum Quirino ita dictum. FESTVS.

* Agonus)

Quirinalis porta dicta, siue quod ea in collem Quirinalem itur, siue quod proxime eam est Quirini sacellum. PAVLVS.

. . . . illa FESTVS.
. . . . ua eo
. . . . Quiri

. . . . . . aut le
. . . . . itum autem
. . . . . tio ita eon
. . . . . ia, si id suffra
. . . . . in Santra pro
. . . . . llis, est porta
. . . . . ellant, siue quod
. . . . quod proxime eam faeel
. . . . . vsurpatio facta
. . . . . positum est, qui
. . . . . dere fertur.

Qui . . . .
. . aqua & vino . . . . . .
. tamen quid in curiis . . . . .
. his ei sacra fiant . . . .
. atur . ab eiusdem autem . . . .
. n Curres Sabinae . . . .
. armis erat potens . . . .
. uli singulare vsur . . . .
. o est praeco, qui in funeris . . .

* ollus) illius * Quiris leto datus. Quirites autem dicti post foedus a Romulo & Tatio percussum, communionem, & societatem populi factam indicant.

Quiritium fossae dicuntur, quibus Ancus Marcius circumdedit vrbem, quam secundum ostium Tiberis posuit, ex quo etiam Ostiam. & quia populi opera eas fecerat, appellauit Quiritium.

PAVLVS. Quiritium fossae dictae, quod eas Ancus Marcius, cum vrbem circumdedit, Quiritium opera fecit.

Quispiam significat aliquem. sed vnde sequens pars eius vsurpari coeperit, inueniri non potest.

FESTVS. Quispiam quin significet aliquis, & quaepiam, aliquae, *similiter que *alia eiusdem generis, vt dubium non est, ita vnde sequens pars eius coeperit, inueniri non potest.

* aliqua)

* qui v. c.

Quisquiliae dici putantur, quidquid ex arboribus minutis surculorum, foliorumue cadit, velut quidquid cadit.* Caecilius: Quisquilias volantis venti spolia memoranti modo. & Nouius in Togularia: abi deturbate saxo, homo non quisquiliae. quid est?

* cadiae v.c.

PAVLVS. Quisquiliae putantur dici quidquid ex arboribus minutis

surculorum, foliorumque cadit, velut quidquid cadit.* *cadiae
Quod ·*· significat etiam aliquid, praeterquam quod in vsu fere est, & Graeci dicunt ὅτι.* ·*· Quid *ὅτι

. . . . etiam aliquid, praeter . . FESTVS.
. . . . dicunt ὅτι.
Quoniam significat . . . . .
apud antiquos . . . . .
cet de causaq . . . . .
qui significationem . . . . .

Quoniam significat non solum id, quod quia, sed etiam id, quod postquam, hac de causa; quod Graecum ἐπεί* vtriusque significationem optinet. PAVLVS. *ἐπί

Quot serui, tot* hostes, in prouerbio est. de quo Sinnius Capito existimat errorẽ hominibus interuenisse praepostere plurimis enuntiantibus. vero enim similius esse dictum initio, Quot hostes, tot serui. tot captiui fere ad seruitutem adducebantur. vnde etiam mancipia, nec FESTVS. *Quod ser- nitute. v. c.
sane . . . . . .
ser . . . . . .
epti . . . . . .
ruti . . . . . .
gia . . . . . .
turbat . . . . . .
rent . . . . . .
uncia . . . . . .
Sinni . . . . . .
vt peri . . . . .
nifica . . . . .
omnibus . . . . . .
cillae . . . . . .
. . . omnis un . . . .
. . . me part . . . . .
. . . gula sed u . . . .
. . . saltius fixa . . . .
. . . ferendum qui . . . .

PAVLVS
* S pro R)

R PRO S * littera saepe antiqui posuerunt, vt maiosibus, meliosibus, lasibus, fesiis, pro maioribus, melioribus, laribus, feriis.

FESTVS. R duobus in compluribus orationibus, cum de actis disseritur etiam * perscribi solet, id est rationum relatarum, quod iis tabulis docentur iudices, quae publice data, atque accepta sint.

*disserti cuius etiã v.c. differitur cuiuspiam)

PAVLVS. Rabidus a rabie, qui morbus caninus est.

FESTVS. R . . . . . .
Catullu . . . . .
li rabidu . . . . .

PAVLVS. Rabula dicitur in multis intentus negotiis, paratusque ad radendum quid, auferendumque. vel quia est in negotiis agendis acrior, quasi rabiosus.

FESTVS. . . . dicitur in multis intus * ne . . .
. . . dendum quid, auferund . . .
. . . quia acrior sit in nego . . .
. . . .

*intentus)

Radere g . . . . . .
lege XII. id est vnguib . . .

Rapi simulatur virgo ex gremio matris, aut si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum trahitur, * quod videlicet ea res feliciter Romulo cessit.

* traditur v.c.

Rapi solet fax, qua praelucente noua nupta deducta est, ab vtrisque * amicis, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte ponat, aut vir in sepulchro comburendam curet, quo vtroque mors propinqua alterius vtrius * captari putatur.

* vtriusque)
* alterutrius)

PAVLVS. Rasores fidicines dicti, quia videntur chordas ictu radere.

FESTVS. . . . abant . . . .
. . . dentur, quia . . .
. . . artifi . . . .

PAVLVS. Rates vocant tigna * colligata, quae per aquam aguntur, quo vocabulo interdum etiam naues significantur.

* ligna

FESTVS. Rate . . . . .
. . . quae per aquam agan . .
. . . interdum etiam na . .
. . . Afranius in Epistula . .
. . . culsam ratem . ite . .

. . . ficarint etiam re . . .
. . . lemo. atque ego reper . .
. . . & alio loco. Sed iam pro . .
. . . tes salum.

Ratissima quoque ab iis, quae rata dicimus. vnde etiam rationes dictae. Cato in Q. Thermum. erga rempublicam multa beneficia ratissima, atque gratissima.

Ratissima quoque ab iis, quae dicimus rata. vnde etiam rationes dictae. PAVLVS.

Ratitum quadrantem dictum putant, quod in eo, & triente ratis fuerit effigies, vt nauis in asse.

. . . . . Tarqui . . . FESTVS.
. . . . et Oppius . . .
. . . . in eo & tri . . .
. . . . t nauis in as . . .
. . . . quoque ratitum . .
. . . . ratiti Antonius . . .
. . . . trientes putat . . .
. . . . is assis sit, quin . . .
. . . . nulla sic, sed se . . .
. . . . tans, nec hac re ra . .
. . . . na. ac legionum vnam . .
. . . gnificat, quod hi pe . . .
. . . ratio cum his putaretur . .
. . . . slent.

Ratumena porta a nomine eius appellata est, qui ludicro certamine quadrigis victor Etrusci* generis iuuenis Veiis consternatis* equis excussus Romae periit: qui equi feruntur non ante constitisse, quam peruenirent in Capitolium, conspectamque fictilium quadrigarum, quae erant in fastigio Iouis templi, quas faciendas locauerant Romani Veienti* cuidam artis figulinae prudenti, quae bello sunt reciperatae: quia in fornace adeo creuerant, vt eximi nequirent. idque prodigium portendere videbatur, in qua ciuitate eae fuissent, omnium eam futuram potentissimam.

* Clarusci v. c.
* vehis consternates v. c.
* Vegenti v. c.

Ratumena porta a nomine cuiusdam aurigae sic appellata. PAVLVS.

Ratus sum, significat putaui, item ratus, certus, & firmus.

Ratus sum, significat putaui, sed alioqui pro firmo, certo FESTVS.

ponitur ratus, & ratum. Ennius: Occiduntur, vbi potitur ratus Romulus praedam. & Attius in Menalippo: neque ratum est, quod dicas, neque quae agitas, dicendi est locus.

PAVLVS Raua vox rauca, & parum liquida, proxime canum latratum sonans. vnde etiam causidicus pugnaciter loquens rabula.

FESTVS. . . . uocem . . .
. . . parum . . .
. . . autem . . .
. . . loquen . . .
. . . Lucilium . . .
. . . t raui . . . .
. . . elli, nisi . . .
. . . lautum, qui . . .
. . . poscamus quod . . .
. . . bi ex purga . . .
. . . rauim. .

PAVLVS Raui coloris appellantur, qui sunt inter flauos & caesios, quos Plautus appellat rauistellos. Quis, inquit, haec mulier, & ille rauistellus, qui venit?

FESTVS. . . . appellant . . . .
. . . rauo sub con . . .
. . . quod genus homin . . .
. . . sed quis haec est . . .
. . . uenit.

Rauillae) Rauiliae a rauis oculis. quemadmodum a caesiis caesullae.

Rauim anti . . . . .
. . Plautus. Vbi si quid pos . . .
expurgaui) . . am item experiuraui her . . .
. . em. & in Artemone, & . . .
. . in Hypobolimaeo. Prius . . .
. . ntam feceris.

PAVLVS. Rauim dicebant pro raucitate. vnde & verbum rauio, rauis.* (*rauias.)

FESTVS. Raucos appella . . . . .
ab ariditate . . . . .
earum aristae in sp . . . .
menta raua appell . . . .

docet.

REAPSE est reipsa. Pacuuius in Armorum iudicio: Si non est ingratum reapse, quid feci bene.

Recellere, reclinare; & excellere, in altum extollere.

Recepticium seruum, Cato in suasione legis Voconiae cum ait, significat, qui ob vitium redhibitus fit. Vbi irata facta est, seruum recepticium sectari, atque flagitare virum iubet.

Recepticius seruus est, qui ob vitium redhibitus est. PAVLVS.

Receptus mos est, quem sua sponte ciuitas alienū adsciuit. FESTVS.

Recinium, omne vestimentum quadratum. ij, qui duodecim interpretati sunt, esse dixerunt virilem togam. qua* mulieres vtebantur, praetextam * clauo purpureo. vnde reciniati mimi planipedes. quam rem diligenter exsequitur Santra libro secundo de antiquitate verborum.

(* vittoga. v.c. — * praetextā v.c.)

Recinium, omne vestimentum quadratum. vnde reciniati mimi. PAVLVS.

Reciperatio est, cum inter ciuitates peregrinas lex conuenit, vt res priuatae reddantur singulis, recuperenturque.

Reciperatio est, vt ait Gallus Aelius, cum inter populum, & reges, nationesque, & ciuitates peregrinas lex conuenit: quomodo per reciperatores reddantur res, reciperenturque, resque priuatas inter se persequantur. FESTVS.

Recipie apud Catonem pro recipiam, vt alia eiusmodi complura.

Recipie, recipiam. PAVLVS

Reciprocare pro vltro, citroque poscere. vnde eque gremiis sublectare, ac figere.

Reciprocare pro vltro, citroque poscere vsi sunt antiqui, quia procare est poscere. Pacuuius in Teucro: Rapido, reciproco, percito, augusto, citare, rectem, reciprocare, vnde e que gremiis subiectare, adfigere. Plautus in Astraba. quasi tollenono, aut pilum graecum reciproceis plana vta. FESTVS.

Reconductae fecerit, & condere vrbem, facere, aedificare, vt Cincius testatur in libro de verbis priscis.

Rectae appellantur vestimenta virilia, quae patres liberis suis conficienda curant ominis causa. ita vsurpata, quod a stantibus & in altitudinem texuntur.

Rectae appellantur vestimenta virilia, quae a stantibus, & PAVLVS

in altitudinem texuntur.

FESTVS. Recto fronte ceteros sequi si norit. Cato in dissertatione consulatus. antiquae id consuetudinis fuit, vt cum ait Ennius quoque, a stirpe supremo. &, Ilia dia nepos. &, lupus feta.* &, nulla metus. & iam in commentariis sacrorum pontificalium frequenter est hic ouis, & haec agnus, ac porcus. quae non vt vitia, sed vt antiquam consuetudinem testantia debemus accipere.

*femina)

Redantruare * dicitur in Saliorum exultationibus, cum praesul ampiruauit, quod est motus edidit, ei ʻ referuntur inuicem iidem motus. Lucilius: praesul vt ampiruet, inde vulgus redamplauit.* At Pacuuius: promerenda ʻgratia Simul, cum videam Graios nihil mediocriter Redantruare *· opibusque summis persequi.

*Redampiruare ʻ&) * redantruauit) ʻ proaerenda v.c. *·Redamptruare v.c. Redampiruare)

Redarguisse per E litteram Scipio Africanus Paulli filius dicitur enūtiasse, vt idem etiam pertisum. cuius meminit Lucilius, cum ait: quo facetior videare, & scire plusquam ceteri, pertisum hominem, non pertaesum dicere ferunt, † nam genus.

† ferum v.c.

Redemptitauere item, vt clamitauere, Cato (idem) in ea, qua egit de signis, & tabulis. honorem temptauere ait, malefacta * benefactis non redemptitauere.

* L. efacta. v.c.

PAVLVS. Redemptitauere, vt domitauere.

FESTVS. Redemptores proprie, atque antiqua consuetudine dicebantur, qui cum quid publice faciendum, aut praebendum conduxeranr, * effecerantque; tum demum pecunias accipiebant. nā antiquitus emere pro accipere ponebatur. At ij nunc dicuntur redemptores, qui quid cōduxerant praebendum vtendumque.

*condixerāt v.c.

Redhostire, referre gratiam. Naeuius † in Lupo: vel Veiens regem salutat iube ʻ Albanum milium *· comitem senem sapientem contra redhostis Menalus. & Attius in Amphitryone: Cedo ecquid te redhostitum, cum meassem *· obiectet ʻ facilius. Nam & hostire pro aequare posuerunt. Ennius in Chresphonte: audis, atque auditis hostimentum adiungito. & in Hectoris lytris. Quae *· mea cominus machaera, atque hasta hospius † manu. & Pacuuius in Teucro: nisi coerceo proteruita-

† Nauius. v.c. Noui⁹) ʻsalutant iubae. v.c. *· mulium. v.c. *· cum cassem. v.c. ʻ cum ea se oblectet) *· in nectoris lyrisque. v.c. † hostitis)

tes atque hostio ferociam.

Redhostire est gratiam referre. nam & hostire pro aequare posuerunt. PAVLVS

Redibitur tum * id proprie dicitur, quod redditum est, improbatumque, & ** qui dedit, idemque rursus coactus est habere id, quod ante habuit. FESTVS. * Redhibitum) ** ei)

Rediculi fanum extra portam Capenā fuit, quia accedens ad vrbem Hannibal ex eo loco redierit quibusdam perterritus visis. PAVLVS

. . . . Capenam Cornifi . . . . propterea appel . . . . . vrbem Hannibal . . . . . dam visis perterritus. FESTVS.

Redimiculum vocant mulieres catellam, qua maxime vtuntur ornatus causa.

Redinunt, redeunt. PAVLVS

. . . . Ennius . . . . inunt in . . . . eunt feri . . . FESTVS.

Rediuiam quidam, alij reluuium appellant, cum circa vnguis cutis se resoluit, quia luere * est soluere. Titinius in Setina: lassitudo conseruum rediuiae, flagri & Liuius: scabra in legendo, rediuiosaue offendens. * tuere v. c. duere).

Rediuia siue reluuium * dicitur, cum circa vngues cutis se soluit, quia reluere * est soluere. PAVLVS. * rediuium * duere

Rediuiuum est ex vetusto renouatum.

Rediuiuum est ex vetusto renouatum. Cicero libro primo * in Verrem: vtrum existimatis minus operis esse vnam columnam efficere ab integra nouam nullo lapide rediuiuo. FESTVS. * tertio)

Referri diem prodictam, id est anteferri, religiosum est, vt ait Veranius in eo, qui est auspiciorum de comitiis, idque exēplo comprobat L. Iulij, & P. Licinij Censorum, qui id fecerunt sine vllo decreto augurum, & ob id lustrum parum felix fuerit.

Refert cum dicimus, errare nos ait Verrius. esse enim rectum rei fert datiuo scilicet, non ablatiuo casu. sed esse iam vsu possessum.

Refriua faba * dicitur, vt * ait Cincius quoque, quae ad sacrificium referri solet donum ex segete auspicij causa, * frabra v. c. * via v. c.

[*• reuocant v.c.] quasi reuocent•* fruges, vt domum datantes teuirtico ad rem diuinam faciendam. Aelius dubitat, an ea sit, quae prolata in segetem, domum referatur, an quae refrigatur, quod est torreatur. sed opinionem Cincij adiuuat, quod in sacrificiis publicis, cum puls fabata diis datur, nominatur refriua.

PAVLVS Refriua* dicebant, quae ° ex segete causa auspicij domum ad sacrificium referebant.

[* Refriuam] [° quam]

Refutare, redarguere, compositum a fando versa A littera in V. .

FEST. R . . . re. Pacuuius in Hemi . .
. . . quas gloria et . . .
. . . rietas humanu . . .
. . . littera in V tam . . .
. . . recludere.

PAVLVS Regale est dignum rege.

FEST. . . . . . gnum Rege.

Regalia exta appellantur, quae potentibus* insperatum honorem pollicentur; priuatis & humilioribus hereditates; filio familiae dominationem.

[*petentibus]

PAVLVS. Regia, domus, vbi Rex habitat.

FESTVS. . . . aliquo regiae fe . . .
Regiescit cum dixit . . . . .
. . uersu uix super . . . .
. . e misero mihi, ac . . . .
. . de etiam glires dicti videntur, quibus corpus pinguitudine adcrescit.

PAVLVS. Regiescit apud Plautum significat crescit.

Regifugium sacrum dicebant, quo die Rex Tarquinius fugerit e Roma.

FESTVS. . . . VI. Kal . . .
. . . us, quia . . .
. . . quod sal . . .
. . . et Tul . . . .
. . . t Salios . . .
. . . ficium in . . .
. . . ouerit . . .
. . . ales no . . .
. . . ando Rex . . .
. . . at. his . . .

nec

. . . nec in . . . . .
. . . truria.
. . . kal. Iuniis . . .
. . . legi debet cum . . .
. . . nefasto fastus.
. . . quod in fanum a Pon . .
. . . ant, quod in ea sa . . .
. . . ita vsurpari.
. . . uae fiunt fori eo . . .
. . . ciuitate aliquem . . .
. . . iestate, sed non . . .
. . . um, qui homini tales . .
. . . ptus fulguris fit.

Regillis, tunicis albis, & reticulis luteis vtrisque . . ctis * textis susum versum a stantibus pridie nuptiarum diem virginis * indutae cubitum ibant ominis causa, vt etiam in togis virilibus dandis obseruari solet. * rectis) * virgines)

Regimen pro regimento vsurpant poetae. Ennius libro sextodecimo: Primus senex Bradyn (in) regimen, bellique peritus.

Regium est . . . . .
. . ut seruus . . . .
. . Numae Pompilij . . . .
. . gnum Rege . . .
. . . . . appellat Enni . . .
. . os Graij memo . . . .
. . ngua longos per . . . .
. . Hispani, non Ro . . . .
. . cum Romulus vr . . . .
. . inae locutus sit . . . .
. . gentis fuerit . . . .
. . none mutata.
. . . . . icat origo eius . . .
. . surpatio.

Regium est, quod aut est, aut fuit regis. PAVLVS.

Relegati dicuntur proprie, quibus ignominiae, aut poenae causa necesse est ab vrbe Roma, alioue quo loco abesse lege, Senatusque consulto, aut edicto magistratus, vt etiam Aelius Gallus indicat. FESTVS.

Religioni est quibusdam porta Carmentali egredi, & in

aede Iani, quae est extra eam, senatum habere: quod ea egressi sex & trecenti Fabij apud Cremeram omnes interfecti sunt, cum in aede Iani Senatus consultum factum esset, vti proficiscerentur.

Religionis praecipuae habetur Censo . . . .

. . . . Varro exc . . . .
. . . . or cum M . . . .
. . . admodum . . . .
. . . dicia cum . . . .
. . . quae in pr . . . .
. . . re homin . . . .
. . . iudicium fu . . . .
. . . mius Q. F. . . . .
. . . amiserat . . . .
. . . bum ocul . . . .
. . . libri Sibyll . . . .
. . . blicae supp . . . .
. . . T I. Sempron . . . .
. . . fides labefa . . . .
. . . cum esset Aed . . . .
. . . condempnat . . . .
. . . cperant conde . . . .
. . . L. Aemili Paulli e . . . .
. . . fuit, laborauit . . . .
. . . amissione capi . . . .
. . . et P. Corneli Sc . . . .
. . . opilius post cons . . . .
. . . fuit, vadatus . . . .
. . . constat M. Val . . . .
. . . ginus Censores . . . .
. . . tia fuerat famosi . . . .
. . . in capitolio in ara . . . .
. . . fico nata fuerat . . . .
. . . tam ficum, infamesq. . . .
. . . ullo pudicitiae resp. . . .
. . . L. Corneli Lentuli, C . . . .
. . . Lentulus iudicio pu . . . .
. . . fuerat. plurimi itaq. . . .
. . . . . Mummi . .
. . . . ac in agen . .
.

. . . soluta poe. . .
. . . ueritate . .
. . . & Q. Fului No . .
. . . ei fuit no . .
. . . tribus notis . .
. . . cili Metelli . .
. . . natus ad sum . .
. . . tres, & eo lu . .
. . . claritatem . .

Religiosi dicuntur, qui faciendarum praetermittendarumque rerum diuinarum secundum morem ciuitatis delectum habent, nec se superstitionibus inplicant.

Religiosum, ac sacrum est, vt templa omnia, atque aedes, quae etiam sacratae dicuntur. ad * quod per se religiosum est, non vti. . . . .

. . . . quod ea non . .

Religiosus est nō modo deorum sanctitatem magni aestimans, sed etiam officiosus aduersus homines. Dies autem religiosi, quibus, nisi quod necesse est, nefas habetur facere. quales sunt sex & triginta atri, qui appellantur, & Alliensis* atque ij, quibus mundus patet. Esse, Gallus Aelius, quod homini ita facere non liceat. vt si id faciat, contra deorum voluntatem videatur facere. quo in genere sunt haec: in aedem Bonae deae virum introire: aduersus mystica* legem ad populum ferre: die nefasto apud Praetorem lege agere. Inter sacrum autem, & sanctum, & religiosum differētias bellissime refert. Sacrum aedificium, consecratum deo. Sanctum murum, qui sit circum oppidum. Religiosum sepulcrum, vbi mortuus sepultus, aut humatus sit, satis constare ait. Sed ita portione quadam, & temporibus eadem videri posse. Si quidem quod sacrum est, idem lege, aut instituto maiorum sanctum esse putant,* violari id sine poena non possit. idem religiosum quoque esse, (qui non iam *·sit aliquid, quod ibi homini facere non liceat; quod si faciat, aduersus deorum voluntatem videatur facere. Similiter de muro, & sepulcro debere obseruari, vt eadem, & sacra, & sancta, & religiosa fiant, sed quo* modo, quod supra expositum est, cum de sacro diximus.

* at)

* alij senes v. c.

* mysticiae. v. c. auspicia)

* putat, vt)

* quoniā)

* eo)

Reluere, resoluere, repignerare. Caecilius in Carine: vt aurum, & vestem, quod matris fuit, Reluat, quod viua ipsi * opposuit pignori.

* ipsa)

PAVLVS. Reluere, soluere, repignerare.

FESTVS. Remancipatam Gallus Aelius esse ait, quae mancipata sit ab eo, cui in manum conuenerit.

*Remanant v. c. *remanant)

Remant, * repetant. Ennius libro primo: desunt riuos, camposque remant.*

PAVLVS Remant, repetant. Ennius: Riuos, camposque remant.

Remeare, redire; vt commeare, vltro, citroque ire. vnde commeatus dari dicitur, id est tempus, quo ire, & redire commode * possit.

* quis

FESTVS. Remeare, redire; vt commeare, vltro, citro ire. vnde commeatus dari dicitur, id est, tempus, quo ire, redireque* possit. Afranius (vt in emancipato ·*· vetuit me sine mercede prosum paucius remeare in ludum.

redire cum v. c. ··in Emancipato)

Remeligines,* & remorae a morando dictae sunt a Plauto in Patina. ·*· Nam quid illae nunc tam diu intus remorantur remeligines? ab Afranio in Prodito. Remeligo a laribus missa sum, hanc, quae cursum cohi . . .

* Remelig[~e]s v. c. ·*·Casina) " diuinitus. v. c.

. . . non ma . . .

. . . in no . . .

. . . aeq. su . . .

. . . publi . . .

. . . in eo, quod . . .

PAVLVS Remeligines, & remorae a morando dictae. Plautus: Quid illae nunc tam diuinitus * remorantur remeligines? & Lucilius: Quae nam vox ex te resonans meo gradu remoram facit?

* diu intus)

Remillum dicitur, quasi repandum.

FESTVS. Re . . . . . .

Lucilius. suda . . . .

remilium & Afra . . . .

xendice pergam . . . .

Remisso . . . . .

. . . . vsus est in

. . . . iubetur, quod

. . . . tum est exer-

. . . . ut cum opus sit

. . . . re possit, nam

. . . . . in perpetuum
. . . . . untur, vt ait
. . . . cio, quas po-
. . . . . cures habitae
. . . . . esse ait Antis-
. . . . oque lege signi-
. . . . ando dicitur, vt
. . . . . officio augu-
. . . . . in consilio fa-
. . . . . let loco pullis
. . . . . um facit auspi-
. . . . . elit intra pome-
. . . . . plo consistit.

Remorbescat, in morbum recidat. PAVLVS.

. morbescat. En . . . . . FESTVS.
bum recidat.

Remores aues in auspicio dicuntur, quae acturum aliquid remorari compellunt. PAVLVS.

. . . item inu . . . . FESTVS.
. . . remor . . . . .

Remulco est, cum scaphae remis nauis magna trahitur. PAVLVS.

. . . a tra . . . . . FESTVS.
. . . ficat . . . . .

Remurinus ager dictus, quia possessus est a Remo. & habitatio Remi Remona. sed & locus in summo Auentino Remoria dicitur, vbi Remus de vrbe condenda fuerat auspicatus. PAVLVS.

. . . dictus . . . . FESTVS.
. . . remu . . . .
. . . num ei . . . .
. . . taram a . . . .
. . . de vrb . . . .
. . - rum qu . . . .
. . . testis e . . . .

Renanciscitur significat reprehendit. * vnde adhuc nos dicimus nanciscitur, & nactus, id est adeptus. PAVLVS. * deprehendit)

Rena . . . . . FESTVS.
nificare ait rep . . . .
dicimus nanciscitur . . . . .

Renouatiuum fulgur vocatur, cum ex aliquo fulgure fun-

ctio fieri coepit, si factum est simile fulgur, quod idem significet. . .

. . . . existimo, & quaecu . . .

. . . quorum passiua aucto . . . . .

PAVLVS Reor, existimo, & quaecumque ab eo declinantur. .

FESTVS. Repagula sunt, vt Verrius ait, quae patefaciundi gratia ita * figuntur, vt ex contrario quae oppanguntur. Cicero in Verrem libro quarto: postea conuolsis repagulis, effractisque valuis demoliri signum, ac vectibus labefactari conantur. quae poetae interdum repages appellant.

* qua ita v. c.

PAVLVS. Repagula sunt, quae patefaciendi gratia ita figuntur, vt e contrario oppangantur. haec & repages dicuntur.

FESTVS. Repanda * locantur Pompina * flumin . . . .

. . . . ap . . .

. . . .

* Retanda)

* Pomptina)

Repastinari ager is dicitur, vt Verrius existimat, cuius natura * mutatur fodiendo, cum aut siluester excodicatur, * aut lapis mollitur frangendo, vt fiat pascui, * vel pecoribus herba, vel hominibus satione. † Cato in ea, quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum: ego iam a principio in parsimonia, atque in duritia, atque industria omnem adulescentiam meam abstinui, agro colendo, saxis Sabinis, silicibus repastinandis, atque conserendis. Afranius in Repudiato: Repastina serati senex fugis.

* natum v.c.

* exquodicatur v.c.

* fiant pascua)

† sationes)

PAVLVS Repastinari ager is dicitur, cuius natura fodiendo mutatur.

Repedare, recedere.

FESTVS. Repedare, recedere. Pacuuius: Paulum repeda * gnate a vestibulo gradum.

* recede v.c.

PAVLVS. Repertum dicitur, quasi repartum, & reparatum.

FESTVS. Re . . . . . .

. . . . quod amissum recipe . .

. . . . reparatum.

Repotia postridie nuptias apud nouum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio. Pacuuius in Iliona: abeo. depulsum mamma paedagogandum accipit appottalis liber.

PAVLVS Repotia postridie nuptias apud nouum maritum cenatur,

quia quasi reficitur potatio.

Repudium, quod fit ob rem pudendam, appellatum.

Repudium Verrius ait dictum, quod fit ob rem pudendam. Attius: Repudio eiecta ab Argis iamdudum exsulo. FESTVS.

Repulsior secunda conlatione dixit Cato in ea, quae est contra Cornelium apud populum. Nec*quis incultior, religiosior, desertior, publicis negotiis repulsior. * Haec v.c. Ec)

Repulsior. Cato dixit comparatiue a repulso. PAVLVS.

Reque eapse, re ipsa.

Reque eapse Scipio Africanus Paulli filius, cum pro aede Castoris dixit, hac compositione vsus est. quibus de hominibus ego saepe, atque in multis locis opera, factis, consiliis, reque eapse (saepe) bene meritus spem, * id est & re ipsa. FESTVS. * sum)

Res comperendinata significat iudicium in diem tertium constitutum. PAVLVS.

. . . . . ut . . . . FESTVS.
. . . . iure . . .
. . . . ut . . . .
. . . . ica . . . .
. . . . um ob . . .
. . . . ror . . . .
. . . . is con . . .
. . . . dicium .

Resecrare, res c . . . . .
rens populum co . . . . .
ut eo periculo . . . . .
stratus eum resecr . . . .
se liberarent insi . . . . .
innocensque esset cau . . . .
est, ne eidem iterum . . . .
animaduertisti . . . . .
cumque comitia esse . . . .

Resecrare, soluere religione. vtique cum reus populum comitiis orauerat per deos, vt eo periculo liberaretur, iubebat magistratus eum resecrare. Plautus: Resecroque mater, quod dudum obsecraueram. PAVLVS.

Reserari a sera dictum est.

. . . . dici ab eo, quae de . . . FESTVS.
. . . inepatefiant . . .

. . . et declusa sint re . . .
. . . neque dicantur fustes . .
. . . foribus. Pacuuius in . .
. . . pandite valuas . . .
. . . complectar.

PAVLVS. Reses ignauus, quia residet.

FESTVS. . . . residet. Atti . . .
. . . residuos summ . . .
. . . in rosa. praeterea . . .
. . . pa cuius in arm.* . . .
. . . tuque te desider . . .
. . . nos hic esse in . . .

* Pacuuius in Arm.

PAVLVS. Residiare, * saepe resilire.

* Resultare

FESTVS. . . . sulta .

Resignare antiqui pro rescribere ponebant, vt adhuc subsignare dicimus pro subscribere. Cato de spoliis, ne figerentur, nisi quae de ho . . . .
. . . . re . . .
. . . . nar . . .
. . . . requi . . .
. . . . alia a . . .
. . . . quod m . . .
. . . . reb . . .
. . . . in di . . .
. . . . tertium . . .
. . . . ranorum . .
. . . . positi . . .
. . . . nisi a . . .
. . . . uocaba . . .
. . . . cretum . . .

PAVLVS. Resignare antiqui dicebant pro rescribere, vt adhuc subsignare dicimus pro subscribere.

FESTVS. Resignatum aes dicitur militi, cum ob delictum aliquod iussu Tribuni militum, (ne stipendium ei detur,) in tabulas refertur. resignare enim antiqui pro scribere interdum ponebant.

PAVLVS. Respersum vinum dixerunt, quia vino sepulcrum spargebatur.

FESTVS. . . . . gnificat . .
. . . . ouendia . .

. . . spargebatur . . .
. . . o.

Respicere autem & * in auspicando, vnde quis auem prospexit, cum eodem reuertitur. * auem est)

Respici auis . . . . .
ficio, quasi finis impe . . . .
comitia perfecta sumi . . . .
dotes suo more, alisq. . . . .
nem luci, in quo sacra fa . . . .
latoribus ingeniculato . . . .
vinum in caput infu . . . .
catione.

Respublicas multarum ciuitatum pluraliter dixit C. Gracchus in ea, quam conscripsit de lege P. Ennij, *& peregrinis, cum ait: eae nationes, cum aliis rebus, per auaritiam, atque stultitiam, respublicas suas amiserunt. * Penni)

Restat pro distat ait Ennius: ponere, cum is dicat, impetus, aut longe mediis regionibus restat.

Restat Ennius posuit pro distat.

PAVLVS

Restibilis ager fit, qui biennio continuo seritur farreo spico, id est aristato. quod ne fiat, solent, qui praedia locant, excipere.

. . . . . dicitur qui bie . . FESTVS.
. . . . co, id est arist . .
. . . . cant excipe . .

Retiario pugnanti aduersus mirmillonem cantatur: Non te peto, piscem peto. quid me fugis Galle? quia mirmillonicum genus armaturae Gallicum est, ipsique mirmillones ante Galli appellabantur, in quorum galeis piscis effigies inerat. Hoc autem genus pugnae institutum videtur a Pittaco vno ex septem sapientibus, qui aduersus Phrynonem dimicaturus propter controuersias finium, quae erant inter Atticos, & Mytilenaeos rete occulto lato impediuit Phrynonem.

Retractare est, rursus tractare. PAVLVS

. . . . . . re. FESTVS.

Retricibus cum ait Cato in ea, quam scripsit, cum edissertauit Fuluij Nobilioris Censuram, significat aquam eo nomine, quae est supra viam Ardeatinam inter lapidem secundum, & tertium. qua irrigantur horti in-

fra viam Ardeatinam, & Asinariam, vsque ad Latinam.

PAVLVS Retricibus cum ait Cato, aquam eo nomine significat, qua horti irrigantur.

Reus dictus est a re, quam promisit, ac debet.

Reus stipulando est, qui stipulatur. Reus promittendo est, qui suo nomine alteri quid pro altero promisit.

FESTVS. Reus nunc dicitur, qui causam dicit; & item qui quid promisit, spoponditue, ac debet. at Gallus Aelius libro secundo significationum verborum, quae ad ius pertinẽt, ait: Reus est, qui cum altero litem contestatam habet, siue is egit, siue cum eo actum est. Reus stipulando est idem qui stipulator dicitur. quippe suo nomine ab altero (qui stipulatus* est, non is qui alteri adstipulatus est. Reus promittendo est, qui suo nomine alteri quid promisit, quiue* pro altero quid promisit. at Capito Ateius* in eadem quidem opinione est; sed exemplo adiuuat interpretationem. Numa in secunda tabula secunda lege, in qua scriptum est: QVID HORVM FVIT VNVM IVDICI ARBITROVE, REOVE, EO DIE DIFFENSVS ESTO. nunc vterque actor, reusque* in iudicio me* vocatur. itemque accusator de vi, accitur more vetere, & consuetudine antiqua.

[Margin: *quibus pepulatus v.c. *qui v. c. *nactus v.c. *actorum, reiq. v.c. *reus)]

Reus cum pro u . . . . .
nius in eo qu . . . . .
cit pro se. a . . . . .
to tuo vti . . . . .

PAVLVS. RHEGIVM appellatur id municipium, quod in freto Siciliae est, quoniam id a rumpendo dictum est.

FESTVS. . . . are oportere, ait Verrius, id municipium, quod in freto e regione *·* Siciliae est; quoniam id dictum est a rumpendo, quod est Graece ῥαγῆναι.* eo quidem magis, quia in Gallia Cisalpina, vbi forum Lepidi fuerat, Regium vocatur.

[Margin: ·*· regno v. c. * ῥῆξαι)]

Rhinocerotem quidam esse aiunt bouem Aegyptium.

Rhonde, Sicadionque, cum dixit Lucilius. quo nomina riparum posuit, tam infestum sibi corpus, & valitudinem referens, quam leuis sed * saluti nauigantium.

[Margin: * quam illa essent)]

Rica est u . . . . .
fimbriatum, purp . . . .

palliolo, mitraue . . . . . .
existimat. Titi . . . . . .
sucida alba vestit . . . . . .
triplex, quod con . . . . . .
nuae patrimae m . . . . . .
tum lauetur aqua pe . . . . .
leum.

RICA est vestimentum quadratum fimbriatum purpureum, quo Flaminicae pro palliolo vtebantur. Alij dicunt, quod ex lana fiat succida alba, quod conficiunt virgines ingenuae patrimae, matrimae ciues, & inficiatur ceruleo colore. PAVLVS.

Ricae, & riculae vocantur parua ricinia, vt * palliola ad vsum capitis facta. * vel

Ricae, & riculae vocantur parua ricinia, vt palliola ad vsum capitis facta. Granius quidem ait esse muliebre cingulum capitis, quo pro vitta Flaminica redimiatur. FESTVS.

Rictus . . . . . .
dici videntur, quia . . . . . .
contrariaq. sint . . . . . .
regendo, vt commo . . . . . .
dictum videri po . . . . . .

Rictus, rixae, rixiosae, * ringitur, dici videntur, quia in diuersum rumpantur, contrariaque sint recto. quod vocabulum dictum videtur a regendo. PAVLVS. * rixosae)

Rideo, inquit Galba Canterio, prouerbium est, quod Sinnius Capito ita interpretatur, nisi * qui principio rei alicuius inchoatae deficiunt animo. Sulpicius Galba, cum in prouinciam exiens, ad portam ipsam canterium suum animaduertisset cecidisse, Rideo, inquit, canteri te iam lassum esse, cum tam longum iter iturus, vix id sis ingressus. FESTVS. * de iis)

Ridiculus proprie dicitur, qui in rebus turpibus ridetur.

Ridiculus, qui in rebus turpibus ridetur. PAVLVS.

Rienes antiqui vocabant nefrundines, quia Graeci eos νεφροὺς dicunt. Plautus: Glaber erat, tamquam rien.

Rienes quos nunc vocamus, antiqui nefrundines appelbant. quia Graeci νεφροὺς eos vocant. Plautus in Satyrione: male tibi euenisse video, glaber erat tamquam rien. FESTVS.

Rigido . . . .
* iocatus) Ennius locatus * videtur . . . .
. . u . est enim a manis no . . .
. . re vsus est. & lib. ij. . . .
. . I caerula prata . Cae . . .
. . & alibi inde parum . . .
* furum) ulabant Parum insulam refert . item vnum vsurum * surus ferre tamen defendere possunt * suri autem sunt rustes , * & ὑπομειρικῶς surculi.
* possent)
* fustes)

PAVLVS Rigidum , & praeter modum frigidum significat , & durum.

FESTVS. . . . . ugido u . .
. . . . rigido . . .
. . . . o ferro . . .

PAVLVS Rimari est valde quaerere , vt in rimis quoq.

FESTVS. . . . . ri , quaer . .
. . . . qui te rima . .
. . . . Ennius lib. x I. . .
. . . . utrique. .

Rituales nominantur Etruscorum libri, in quibus perscriptum est, quo ritu condantur vrbes, arae, aedes sacrentur, qua sanctitate muri, quo iure portae, quo modo tribus, curiae, centuriae, distribuantur, exercitus constituantur, ordinentur, ceteraque eiusmodi ad bellum, ac pacem pertinentia.

Ritus est mos comprobatus in administrandis sacrificiis.

PAVLVS. Ritus est mos, vel consuetudo . rite autem significat bene, ac recte.

FESTVS. Rit . . . . . .
. . . ne . . . .
. . . istic . . . .
. . . teri . . . .
. . . hon . . . .
. . . iua . . . .
. . . telo . . . .
. . . alio . . . .
. . . tionem . . . .
. . . lorum . . . .
. . . litum est . . . .
. . . remo . . . .

Riuus vulgo appellatur tenuis fluor aquae, non spe, *consilioue factus, verum naturali suo inpetu. Sed ij riui dicuntur, qui manufacti sunt, siue super terram fossa, siue super *. specu, cuius vocabuli origo ex Graeco pędet. * ope) *. subter)

ROBIGALIA dies festus septimo Kalendas Maias, quo Robigo deo suo, quem putabant rubiginem auertere, sacrificabant. PAVLVS.

Robum rubro colore, & quasi rufo significari, vt bouem quoque rustici appellăt, manifestum est. vnde & materia, quae plurimas venas eius coloris habet, dicta est robur. hinc & homines valentes, & boni coloris, robusti. robus quoque in carcere dicitur is locus, quo praecipitatur maleficorum genus, quod ante arcis robusteis includebatur.

Rodus, * vel raudus cum dicitur, res rudis, & imperfecta significatur. Hominem quoque imperitum rudem vocamus. Rudentes restes nauticae, & asini, cum vocem mittunt. * Rudus

Rodus, vel raudus significat rem rudem, & inperfectam. nam saxum quoque raudus appellant poetae, vt Attius in Menalippo: Cōstituit, * cognouit, sensit, * conlocat sese in locum Celsum, hinc manibus repere roudus saxeum grandem, & grauĕ. & in Chrysippo. Neque quisquam a telis vacuus. Sed vti cuique obuiam *. fuerat, ferrum, alius saxum rodum. * vulgus quidem in vsu habuit, non modo pro aere inperfecto, vt Lucilius, cum ait: plumbi paxillū †rodus linique matexam* sed etiam pro signato, quia in mancipādo cum dicitur, rudusculo libram ferito: asse tangitur libra. Cincius de verbis priscis sic ait: Quemadmodum omnis fere materia nō deformata rudis appellatur, sicut vestimentum rude, non perpolitum: sic aes infectum rudusculum apud aedem Apollinis aes conflatum iacuit, id adrudus appellabant. in aestimatione cĕsoria aes infectum rudus appellatur. Rudiarij ab eodem dicuntur, qui saga noua poliunt. Hominem imperitum rudem dicimus. Rudentes restes nauticae, & asini, cum voces mittunt. FESTVS. *Constitit) * sensim) *. obuium) * saxio rudĕ v.c. † pauxillū) * metaxam)

Rodusculana porta appellata, quod rudis, & impolita sit relicta, vel raudo, id est aere vincta. PAVLVS.

. . . . quod . . . . FESTVS.

. . . . aere . . . .
. . . . tatum . . . .
. . . . ncipa . . . .
. . . . eli . . . .
. . . . genus . . . .
. . . . enim . . . .
. . . . uatq. . . . .
. . . . uene . . . .
. . . . us .M . . . .
. . . . erio . . . .

Rogat, eſt conſulit populum, vel petit ab eo, vt id ſciſcat, quod ferat. vnde nos quoque in conſuetudine habemus pro petere, & orare. Cato in diſſuaſione, ne lex Baebia derogaretur, ait: hoc potius agam, quod hic rogat.

PAVLVS. Rogat, eſt conſulit populum, vel petit ab eo, vt id ſciſcat, quod ferat.

Rogatio eſt, cum populus conſulitur de vno, pluribuſue hominibus, quod non ad omnes pertineat; & de vna pluribuſue rebus, de quibus, non de omnibus ſanciatur. nam, quod in omnes homines, reſue populus ſciuit, lex appellatur.

FESTVS. Rogatio eſt, cum populus conſulitur de vno pluribuſue hominibus, quod non ad omnis pertineat, & de vna, pluribuſue rebus, de quibus, non omnibus, ſanciatur. Nam quod in omnes homines, reſue populus ſciuit, lex appellatur. Itaque Gallus Aelius ait, inter legem, & rogationem hoc intereſt. rogatio eſt genus legis, quae lex non continuo ea rogatio eſt (rogatio) non poteſt non eſſe lex, ſi modo iuſtis comitiis rogata eſt.

Romam appellatam eſſe Cephalon Gergithius, qui de aduentu Aeneae in Italiam videtur cõſcripſiſſe, ait ab homine quodã comite Aeneae. eum enim occupato monte, qui nunc Palatinus* dicitur, vrbem condidiſſe, atque eam Romam nominaſſe. Apollodorus in Euxenide ait, Aenea, & Lauinia natos Mayllem, Mulum, Romumque, atque ab Romo vrbi tractum nomen. Alcimus ait Tyrrhenia Aeneae natum filium Romulum fuiſſe, atque eo ortam Albam Aeneae neptem, cuius filius nomine Romus * condiderit vrbem Romam. Antigonus Italicae hiſtoriae ſcriptor ait, Romum quendam nomine, Ioue

* Palatius v. c. Palatium)

* Rodius v. c.

conceptum, vrbem condidisse in Palatio Romae, eique dedisse nomen. Historiae Cumanae compositor Athenis quosdam profectos Sicyonem, Thespiasque * ex quibus porro ciuitatibus, ob inopiam domiciliorum, compluris profectos in exteras regiones, delatos in Italiam, eosque multo errore nominatos Aborigines, quorum subiecti qui fuerint Caeximparum viri, vnicarumque virium imperio montem Palatium, in quo frequentissimi consederint, appellauisse a viribus regentis Valentiam, quod nomen aduentu Euandri, Aeneaeque in Italiam cum magna Graece loquentium copia interpretatum, dici coeptum Romam. Agathocles Cyzicenarum rerum conscriptor ait, vaticinio Heleni impulsum Aeneam Italiam petiuisse portantem suam secum neptem, Ascanij filiam nomine Rhomam, eamque vt Italia sint Phryges potiti, & iis regionibus maxime, quae nunc sunt vicinae vrbi, primum * omnium consecrasse in Palatio fidei templum. in quo monte postea cum conderetur vrbs, visam esse iustam vocabuli Romae nominis causam, eamque * priore, vnde ea locum dedicauisset fidei. Ait quidem Agathocles complures esse auctores, qui dicant Aeneam sepultum in vrbe Berecyntia proxime flumen Nolon; atque ex eius progenie quendam nomine Romum venisse in Italiam, & vrbem Romam nominatam condidisse. Callias Agathoclis * Siculi qui res gestas conscripsit, arbitratur e manu Troianorum fugientium Ilio capto cuidam fuisse nomen Latino, eumque habuisse coniugem Romam, a quo vt Italia sit potitus, vrbem condiderit, quam Romam appellauisse. Lembus, qui appellatur, Heraclides existimat, reuertentibus ab Ilio Achiuis quosdam * tempestate deiectos in Italiae regiones secutos Tiberis decursum peruenisse, vbi nunc sit Roma, ibique propter taedium nauigationis impulsas captiuas auctoritate virginis cuiusdam tempestiuae nomine Romes, incendisse classem, atq; ab ea necessitate ibi manendi vrbem conditã ab his, & potissimũ eius nomine eam appellatã, a cuius consilio eas sedes sibi firmauissent. Galatas * scribit, cum

* Thespiedasque v.c.

* prima v.c. primam)

* eam, quae v.c.

* Caltinus Agathocles v.c.

* quendam v.c.

* Gallitas v.c.

* post obitum Aeneae imperium Italiae peruenisset ad Latinum Telemachi, Circesque filium, isque ex Rome suscepisset filios, Romum, Romulumque, vrbi conditae in Palatio causam fuisse appellandae potissimum.

Rom . . . . . .
. . . . is . . .
. . . . ini . . .
. . . . ex . . .
. . . . Rom . .
. . . . lac . . .
. . . . tos . . .
. . . . pler . .
. . . . mito . . .
. . . . pepe . .
. . . . deni . . .
. . . . atq. . . .
. . . . mam . . .
. . . . omnes p . .
. . . . nomin . .
. . . . compressu . .
. . . . positos in . .
. . . . mam mont . .
. . . . sunt educ . .
. . . . minati pot . .
. . . . essent procreati . .
. . . . restituisse reg . .
. . . . per auguria decre . .
. . . . naretque ac deorum . .
. . . . mulum vrbem cond . .
. . . . potius, quam Romu . .
. . . . re vocabuli signi . .
. . . . suae ominaretur . .

PAVLVS Romam * Romulus de suo nomine appellauit, sed ideo Romam, non Romulam, vt ampliore vocabuli significatu prosperiora patriae suae ominaretur.

* Romanos

FESTVS. Romanam portam vulgus appellat, vbi ex epistylio defluit aqua. qui locus ab antiquis appellari solitus est statuae Cinciae, quod in eo fuit sepulcrum eius familiae. sed porta Romana instituta est a Romulo . . . infimo cliuo Victoriae, qui locus gradibus in quadrã formatus est.

est. appellata autem Romana a Sabinis praecipue, quod ea proximus aditus erat Romam.

Romana porta apud Romam a Sabinis appellata est, quod per eam proximus eis aditus esset. PAVLVS.

Romanam portam ante . . . . FESTVS.
tatam ferunt, quae fuerit . . . .
. . . .
Romani . . . . . .
artificium . . . . .
coeperunt . . . . .
is ciuitatibus . . . . .
omnes, qui nunc . . . . .
sunt institu . . . . .
manos, alij aiunt . . . . .
magnae, ac po . . . . .
in conferendis . . . . .
ros Romanos, alij . . . .
os equitando, iactu . . . .
parilibus, paribusq; etiam . . . .
ludentibus fierent.

Romulia tribus dicta, quod ex eo agro censebatur, quem Romulus ceperat ex Veientibus. PAVLVS.

. . . . latam Terentius quidem . . . FESTVS.
. . . . deinde detortam voc . . .
. . . credibile. ceterum caus . . .
. . . nisse ait Verrius . . . .

Romulum quidam a ficu ruminali, alij quod lupae ruma nutritus est, appellatum esse ineptissime dixerunt. quem credibile est a virium magnitudine, item fratrem eius appellatos.

Romulus, & Remus a virtute, hoc est a robore appellati sunt. PAVLVS

Rorarios milites vocabant, qui leui armatura primi praelium committebant; quod, vt ante imbrem fere rorare solet, sic illi, ante grauem armaturam quod prodibant, rorarij dicti.

Rorarium vinum, quod rorariis dabatur.

. . . . . vbi incubare posset auspicij repetendi causa. FESTVS.

Roscij appellabantur in omnibus perfecti artibus, quod PAVLVS

p.j.

Roſcius quidam perfectus vnus in arte ſua, id eſt, comoedia, iudicatus ſit.

FESTVS. . . . . . ri ſolent in . . . . .
. . . . . comoedus in . . . .
. . . . . . nihil deeſſet . . . .
. . . . . de oratore . . . .
. . . . . menſe Aug . . . .
. . . . . . quod eodem ill . . .
. . . . . . eſt.. iumenta . . . . .
. . . . . . omnes horti in . . . .

PAVLVS. Roſea in campo Reatino campus appellatur, quod in eo arua rore humida ſemper ſeruntur.

FESTVS. . . . . us appellatur . . . .
. . . ida ſemper ſerent.

*Rutundam v. c.

Rotundam* aedem Veſtae Numa Pompilius Rex Romanorum conſecraſſe videtur., quod eandem eſſe terram, qua vita hominum ſuſtentaretur, crediderit, eamque pilae forma eſſe: vt ſui ſimili templo dea coleretur.

PAVLVS. Rotundam faciebant aedem Veſtae ad pilae ſimilitudinem, quod eandem credebant terram eſſe.

RVBIDVS apud Plautum. panis vocatur parum coctus. item ſcorteae ampullae rugoſae rubidae dici ſolent.

FESTVS. . . . . . tur parum coct us cum . . .
* Caſina)
. . . . . Plautus in Catina* . . .
. . . . . o atq; ibi torreto . . . .
. . . . . em ſcorteae ampullae vetuſtate rugoſae, & coloris eiuſdem rubidae dici ſolent.

PAVLVS. Ructare, non ructari dicendum eſt. Flaccus: Videres* alios* ructare, ac reſpuere pulcherrima ſuperbia. Cicero tamen ructaretur dixit.

* videns
* alias

FESTVS. . . . . . ctare . . . . . .
. . . . . ut pro . . . . . .
. . . . . os igi . . . . . .
. . . . . ſcrib . . . . . .
. . . . . ceus . . . . . .
. . . . . re, ac . . . . . .
. . . . . M. Cice . . . . . .
. . . . . ructa . . . . . .
Rufuli Tribuni mili . . . .
Conſul faciebat . . . . . .

Rutilius Rufus leg . . . . . .
modit sic enim eleua . . . .
bant hi, qui populi suffr . . . .
cognomine Rutili a . . . .

Rufuli appellabantur Tribuni militum a Consule facti, non a populo, de quorum iure, quod Rutilius Rufus legem tulerat, Rufuli, ac post Rutili sunt appellati. PAVLVS.

Rumen est pars colli, qua esca deuoratur. vnde rumare dicebatur, quod nunc ruminare.

. . . . qua esca deuoratur . . FESTVS.
. . . . quod nunc ruminare . . PAVLVS.

Rumentum, abruptio.

. . . . alibus significare vi . . . FESTVS.
. . . oue, dum verba Anci . . .
. . . erimen vis canerit . . .
. . . o augurio rumentum . . .

Rumex, genus teli simile spari Gallici. PAVLVS.

Rumex . . . . . . FESTVS.
meminit Lucili . . . . .
tragula . . . . . .

Ruminalis dicta est ficus, quod sub ea arbore lupa mammam dedit Remo, & Romulo. mamma autem rumis* dicitur. vnde & rustici appellant hedos subrumos, qui adhuc sub mammis habentur. PAVLVS. * rumus

. . . . latam ait Varro . . . FESTVS.
. . . . bus, quod sub ea ar . . .
. . . . Remo, & Romulo . . .
. . . . ma autem rumis di . .
. . . . es sub rimios uo . . .
. . . . alibi autem sunt . . .
. . . . ruminari solitum . . .

Rumitant, rumigerantur.* Naeuius: Simul alius aliunde rumitant inter se. ** *rumigerar. PAVLVS ** fere.

. . . . ntur. vt Nae . . . . FESTVS.
. . . itant inter . . . . .

Runa genus teli significat. Ennius: runata recedit, id est, pilata. PAVLVS

. . . . . nas . . . . . FESTVS.
. . . . . ae . . . . .
. . . . . Naeui . . . .

. . . . . uit . . . . .
. . . . . ad . . . . .
. . . . . esen . . . . .

* dederit v. c

Rupitias in duodecim significat, damnum dederis.*

PAVLVS. Rupitia damnum dederit significat.

FESTVS. Ruri esse, non rure dicendum, testis est Terentius in Phormione, cum ait: ruri se continebat, ibi agrum de nostro patre.

* exitutis. v. c. ** fructibusque. v. c. * solitas) * auri) * facile galbeos. v. c.

Ruscum est, vt ait Verrius, amplius paullo herba, & exilius * virgultis, fruticibusque.** non dissimile iunco, cuius coloris rebus vti mulieres solitae, * commemorat Cato Originum libro septimo: Mulieres opertae auro, purpuraque, ars * inhaeret diadema, coronas aureas russea facie, galbeas * lineas, pelles, redimicula.

Ruspari est quaerere crebro, vt hoc versu indicatur: & ego ibo, vt latebras ruspans rimer amaptimas.

PAVLVS. Ruspari est crebro quaerere.

Rustica vinalia quartodecimo Kalendas Septembris celebrabantur, quo die primum vinum in vrbem deferebant.

FESTVS. Rustica vinalia appellantur, mense Augusto quartodecimo kalendas Septembris Iouis dies festus, quia Latini bellum gerentes aduersus Mezentium, omnis vini libationem ei deo dedicauerunt. eodem autem die Veneri templa sunt consecrata, alterum ad Circum maximum, alterum in luco libitinensi, * quia in ipsius * deae tutela sunt horti.

* luci libitiadensi v. c. * in pius v. c.

Rustum ex rubus . . . . . .
. . . .

* extraxit)

Ruta caesa dicuntur, quae venditor possessionis, sui vsus gratia, concidit, ruendoque contraxit.*

Rutabulum est, quo rustici in proruendo igne panis coquendi gratia (vtuntur.) Nouius in Pico: quid ego facerem, otiosi * rodebam rutabulum. Naeuius*. obscenam viri partem describens: vel quae sperat se nupturam iri * adulescentulo, ea licet senile tractet retritum rutabulum.

* otiosus?) * Nauius. v. c. Nouius.) * viri. v. c. viro)

PAVLVS. Rutabulum a proruendo igne vocatũ, quo panes coquuntur. inuenitur tamen positum & pro virili membro.

FESTVS. Rutilae canes, id est, non procul a rubro colore immolan-

tur, vt ait Ateius Capito canario sacrificio pro frugibus deprecandae saeuitiae causa sideris caniculae.

Rutilium * rufum significat, cuius coloris studiosae etiam antiquae mulieres fuerunt. vnde traxerunt cognomina Rutilias, * vt indicat frequenter Afranius.

Rutilium † rufum significat, cuius coloris studiosae etiam antiquae mulieres fuerunt. vnde & rutilae * dictae sunt.

Rutrum dictum, quod eo harena eruitur.

Rutrum tenentis iuuenis est effigies in Capitolio ephebi more Graecorum harenam ruentis exercitationis gratia. quod signum Pompeius Bithynicus ex Bithynia supellectilis regiae Romam deportauit.

* Rutilius, vel Rutilus)

* Rutiliae, vel Rutilae)

PAVLVS.

† Rutilum, vel Rutilus)

* rutiliae

FESTVS.

PAVLVS. SABATINA a lacu Sabate dicta.
FESTVS. Sabatina . . . .
. . . . te.
. Sabini dicti, vt ait Var . . . .
quod ea gens P P. praecipue colat de . .
. σέβεσθαι.
PAVLVS Sabini a cultura deorum dicti, id est ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι.
FESTVS. Sabini quod . . . . .
. . prouerbium e . . . .
. . Sinnius Capito . . . .
. . ficium propte . . . .
. . Sabinum at . . . .
. . nam his pr . . . .
. . rum idem . . . .
. . . facientibus . . . .
. . . in quiete vi . . . .
. . . fici religione . . .
. . . in prouerbium . . .
. . . uellent somn . . .
. . . tatem bibendi q . . .
. . . id somnium cap . . .
. . . illud quoque anus . . .
. . . niat. fere enim quo . . .
. . . animo voluimus . . .
. . . parere solet.
Saccor . . . . . .
. . . m Pomponius . . .
. . . or, quod ficus ea . . .
. . . nomen per M . . .
. . . ductum est Io . . .
. . . lem modo So . . .
. . . tu es Apollo . . .
Sacella di . . . . .
. . a diis sacrata sine tecto.
PAVLVS. Sacella dicuntur loca diis sacrata sine tecto.
Sacer mons trans Anienem fluuium vltra tertium miliarium appellatur, quia Ioui fuerat consecratus.
FESTVS. Sacer mons appellatur trans Anienem paullo vltra tertium miliarium; quod eum plebes, cum secessisset a patribus

creatis Tribunis plebis, qui sibi essent auxilio, discedentes Ioui consecrauerunt. At homo sacer is est, quem populus iudicauit ob maleficium, neque fas est eum immolari; sed, qui occidit, parricidij non damnatur; nam lege tribunicia prima cauetur: SI QVIS EVM, QVI EO PLEBEISCITO SACER SIT, OCCIDERIT, PARICIDA NE SIT. ex quo quiuis homo malus, atque inprobus sacer appellari solet. Gallus Aelius ait sacrum esse quocumque modo, atque instituto ciuitatis consecratum sit, siue aedis, siue ara, siue signum, siue locus, * siue pecunia, siue quid aliud, quod diis dedicatum, atque consecratum sit. Quod autem priuati suae religionis causa aliquid earum rerum deo dedicent; id Pontifices Romanos non existimare sacrum. at si qua sacra priuata suscepta sunt, quae ex instituto Pontificum stato die, aut certo loco facienda sint; ea sacra appellari, tamquam sacrificium. Ille locus, vbi ea sacra priuata facienda sunt, vix videtur sacer esse.

* locum v.c.

Sacram viam quidam appellatam esse existimant, quod in ea foedus ictum sit inter Romulum, ac Tatium. quidam, quod eo itinere vtantur sacerdotes idulium * sacrorum conficiendorum causa. Itaque ne catenus quidem, vt vulgus opinatur, sacra appellanda est a regia ad domum regis sacrificuli, sed etiam a regis domo ad sacellum Sireniae † & rursus a regia vsque in arcem, nec * appellari debere ait Verrius, sed disiuncte, vt ceteras vias Flaminiam, Appiam, Latinam, vt ne Nouamuiam quidem, sed Nouam viam.

* edulium)
† streniae)
* nec ita)

Sacra via in vrbe appellatur, quod in ea foedus ictum sit inter Romulum, & Tatium. PAVLVS

Sacramento dicitur, quod . . . . FESTVS.
. . . ae interposita, ac tum . . . .
. . . to dicitur interrogari, quia . . .
. . in Q. Thermum de x . . . . .
. . aerant, ne mala . . . . .
. . scelera nefaria fie . . . .
. . nto traderetur. lege est . . . .

Sacramentum dicitur, quod iurisiurandi sacratione interposita geritur. PAVLVS.

Sacramentũ aes significat, quod poenae nomine pẽditur.

FESTVS. Sacramentum aes significat, quod poenae nomine penditur, siue eo quis interrogatur, siue contenditur. id in aliis rebus quinquaginta assium est, in aliis rebus quingentorum inter eos, qui iudicio inter se contenderent. qua de re lege L. Papirij Tribuni plebis * sanctum est his verbis: Quicumque Praetor posthoc * factus erit, qui inter ciues ius dicet, tres viros (capitales) populum rogato, iique tres viri . . . . quicumque . . . facti* erunt, sacramenta ex . . . * iudicantoque. eodemque iure sunto, vti ex legibus, plebeique scitis exigere, iudicare, esseque * oportet. Sacramenti autem nomine id aes dici coeptum est, quod & propter aerarij inopiam, & sacrorum publicorum multitudinem consumebatur id in rebus diuinis.

* Militum)
* posthac)
* cti v. c.
* exigunto)
* iudiciareque esse, esseque v. c.

Sacrani appellati sunt Reate orti, qui ex Septimontio Ligures, Siculosque exegerunt. nam vere sacro nati erant.

Sacratae leges sunt, quibus sanctum est, qui quid aduersus eas fecerit, sacer alicui deorum sicut * familia, pecuniaque. Sunt qui esse dicant sacratas, quas plebes iurata in monte sacro sciuerit.

* sit, vt)

PAVLVS. Sacratae leges dicebantur, quibus sancitum erat, vt si quis aduersus eas fecisset, sacer alicui deorum esset cum familia, pecuniaque.

FESTVS. Sacrem . . . .
. . . us vbi iam . . . .
. . . ire appel . . . . .
. . . ita id adi . . . . .
. . . um sit voca . . . . .
. . . lescens qui . . . . .
. . . eneunt sa . . . . .
. . . nummum . . . . .
. . . plari * de mea . . . .
. . . e. sunt domi . . . .
. . . to aduer . . . . .
. . . mum post . . . . .
. . . rem in sin . . . . .
. . . uando pro . . . . .
. . . me sacrem . . . .

* piari)

Sacrificulus . . . .
. . . qui ea sacra, quae . . .

. . . s ſueuerant, facit . . . .
. . . ur poſt Reges ex . . . .
. . . utus.

Sacrificulus Rex appellatus eſt, qui ea ſacra, quae Reges facere aſſueuerant, feciſſet. PAVLVS.

Sacrima appellabant muſtum, quod Libero ſacrificabant pro vineis,& vaſis,& ipſo vino conſeruandis. ſicut praemeſſum * de ſpicis, quas primum meſſuiſſent, ſacrificabant Cereri. * praemetiū

. . . primis fiet . . . . . FESTVS.
. . . crima eſt . . . . .
. . . atius dicunt . . . . .
. . . tum in amphoram . . . .
. . . ifici cauſa pro . . . .
. . . quae quaſi ſacra . . . .
. . . ero fit, vt prae . . . .

Sacroſanctum dicitur, quod iureiurando interpoſito eſt inſtitutum, ſiquis id violaſſet, vt morte poenas penderet. cuius generis ſunt Tribuni plebis, Aedileſque eiuſdem ordinis. quod affirmat M. Cato in ea, quam ſcripſit Aedilis plebis ſacroſanctos eſſe.

Sacroſanctum dicebatur, quod iureiurando interpoſito erat inſtitutum, vt qui violaſſet, morte poenas penderet. PAVLVS

Saeculares ludi apud Romanos poſt centũ annos fiebant, quia ſaeculum in centum annos extendi exiſtimabant.

. . . Tarquinij Superbi regis . . . FESTVS.
. . . Marti conſecraui . . . .
. . . . . Cos, quod populus
Romanus in . . . . .
aram quoque Diti a . . . .
extremo Mart . . . . .
pellatur demiſſa . . . . .
viginti, in qua . . . . .
R. facere ſac . . . . .
& nonagenſi . . . . .
Popillio Laenate . . . . .
ſtis furulis * eſt . . . . . *hoſtiis furuis)
quod noctibus, ac de . . . .
tum poſt annos u . . . .
culares appell . . . .

saeculi habetur.

Sagaces appellantur multi, ac sollertis acuminis. Afranius in Brundisina: Quis tam sagaci corde, atque ingenio vnico. Lucretius lib. II. Nec minus haec animum.

cognoscere . . . . .
etiam canen . . . . .
inuictus ca . . . . .
ribus fretus . . . . .
mulier per . . . . .
sapiens pro . . . . .
forsitan prop . . . . .
euitandam.

PAVLVS. Sagaces appellantur sollertis acuminis. vnde etiam canes indagatores sagaces sunt appellati. Saga quoque dicitur mulier perita sacrorum, & vir sapiens, producta prima syllaba propter ambiguitatem euitandam.

Sagmina dicebant herbas verbenas. quia ex loco sancto arcebantur legatis proficiscentibus ad foedus faciendum, bellumque indicendum. vel a sanciendo, id est confirmando. Naeuius: Scabos,* atque verbenas sagmina sumpserunt.

* Scapos)

FESTVS. Sagmina vocantur verbenae, id est herbae purae, quia ex loco sancto arcebantur a Consule, Praetoreue legatis proficiscentibus ad foedus faciendum, bellumque indicendum. vel a sanciendo, id est confirmando. Naeuius: Ius sacratum Iouis iurandum sagmine.

PAVLVS Salaciam dicebant deam aquae, quam putabant salum ciere, hoc est mare mouere. (vnde Ouidius: Nymphaeque salaces.) quo vocabulo poetae pro aqua vsi sunt. Pacuuius: Hinc saeuitiam Salaciae Fugimus.

FESTVS. . . . . . salum ciet, an . . . .
. . . . vocabulo poe . . .
. . . . Pacuuius . . .
. . . . am Salaciae . . .
. . . . uescimur . . .
. . . . mo vt me . . .
. . . . um saeptam . . .

PAVLVS Salaria via Romae est appellata, quia per eam Sabini sal a mari deferebant.

FESTVS. . . . . iam uiam . . .

. . . a, quae nunc Col . .
. . . li dicitur . . .
. . . appellabatur . . .
. . . ut ea liceret . . .
. . . lem portari.

Salentinos a salo dictos, Cretas, & Illyrios, qui cum Locrensibus nauigantes societatem fecerint eius regionis Italiae, quam o . . . ,

Salentini a salo sunt appellati. PAVLVS.

Salias virgines Cincius ait esse conducticias, quae ad Salios adhibeantur cum apicibus paludatae, quas Aelius Stilo scripsit sacrificium facere in Regia cum Pontifice paludatas cum apicibus in modum Saliorum. FESTVS.

Salicem idem * virgulti genus, non arboris dicit, & ridicule interpretatur dictam, quod ea celeritate crescat, vt salire videatur. * Verrius)

Salinum in mensa pro aquali solitum esse poni ait * cum patella; quia nihil aliud sit sal, quam aqua. Salinum cum sale in mensa ponere figulis religioni habetur, quod quondam in Esquilina regione figulo, cum fornax plena vasorum coqueretur, atque ille proxime eam conuiuatus, super modum potus somno esset oppressus cum conuiuis suis, praeteriens quidam petulans ostio patente ex mensa salinum coniecit in fornacem, atque ita incendio excitato figulus cum suis concrematus est. * ait Verrius)

Salios a saliendo, & saltando dictos esse, quamuis dubitari non debeat, tamen Polemon ait Arcada quendam fuisse nomine Salium, quem Aeneas a Mantinea in Italiam deduxerit, qui iuuenes Italicos ἐνόπλιον saltationem docuerit. At Critolaus Saonem ex Samothrace cum Aenea deos penates, qui Lauinium transtulerit, Saliare genus saltandi instituisse. a quo appellatos Salios, quibus per omnis dies, vbicumque manent, quia amplae ponuntur caenae, si quae aliae magnae sunt, * Saliares appellantur. . . . . . .
* dum v. c.

Salmacis nomine nympha Caeli, & Terrae filia fertur causa fontis Halicarnasi aquae appellandae fuisse Salmacidis, quam qui bibisset, vitio impudicitiae mollesceret, ob eam rem, quod eius aditus angustatus parietibus

occaſionem largitur iuuenibus petulantibus antecedentium † puerorum, puellarumque violandarum, quia non patet refugium. Ennius: Salmaci da ſpolia ſine ſanguine, & ſudore.

† accedentium)

Saltum Gallus Aelius libro ſecundo ſignificationum, quae ad ius pertinent, ita definit: Saltus eſt, vbi ſiluae, & paſtiones ſunt, quarum cauſa caſae quoque. Siqua particula in eo ſaltu paſtorum, aut cuſtodum cauſa aratur, ea res non peremit nomen ſaltui, non magis, quam fundi, qui eſt in agro culto, & eius cauſa habet aedificium, ſi qua particula in eo habet ſiluam.

Salua res . .

. . enex, quare paraſiti Apollinis in ſcaena dictitent, cauſam Verrius in libro quinto, quorum prima eſt P littera, reddidit. quod C. † Sulpicio, C. * Fuluio Conſulibus M. Calpurnio Piſone Praetore Vrbis * faciente ludos ſubito ad arma exierint, nuntiato aduentu hoſtium, victoreſque in theatrum redierint, ſoliciti, ne intermiſſi religionem adferrent, inſtaurati qui * eſſent, inuentum eſſe ibi C. Pompinium * libertinum mimum magno natu, qui ad tibicinem ſaltaret. Itaque gaudio non interruptae religionis editam vocem nunc quoque celebrari. At in hoc libro refert Sinnij Capitonis verba, quibus eos ludos Apollinares Claudio, & Fuluio Conſulibus factos dicit ex libris Sibyllinis, & vaticinio Marcij vatis inſtitutos, nec nominatur vllus Pomponius. ridiculeque de appellatione paraſitorum Apollinis hic cauſam reddit, cum in eo praeteriiſſet. Ait enim ita appellari, quod C. Volumnius, qui ad tibicinem ſaltarit, ſecundarum partium fuerit, qui fere omnibus mimis paraſitus inducatur. Quam inconſtantiam Verrij noſtri non ſine rubore retuli.

† P.)
* C N.)
* PR. VRB.)
* inſtaurandique)
* Pomponium)

PAVLVS. Salutaris porta appellata eſt ab aede Salutis, quae ei proxima fuit.

FESTVS. . . . . s porta ap . . . . . .
. . . lutis, quod ei . . . .
. . . utationes uo . . . .
. . . unc ludi ſcenicos . . . .
. . . s primum feciſſe C . . . .
. . . lium M. Popillium . M . . .

. . . . Aediles memoriae . . . .
. . . historici ſolebant . . . .
. . . ino . . heſtra * dum . . . . * orcheſtra)
. . . bulae componeren . . .
. . . ſcaenis.

Sambuca † organi genus, a quo ſambuciſtriae dicuntur. machina quoque, qua vrbs expugnatur, ſimiliter vocatur. Nam, vt in organo chordae, ſic in machina intenduntur funes. PAVLVS † Sambina

Sam . . . . * FESTVS.
genus. a quo Samby . . . . . .
dicuntur. per ſimilitu . . . . . .
eam machinam appella . . . . .
. . . . nt. nam vt in . . .
. . . . machina funes . . .

Samnites ab haſtis appellati ſunt, quas Graeci σαύνια * appellant, has enim ferre aſſueti erant, ſiue a colle Samnio, * vbi ex Sabinis aduentantes conſederunt. PAVLVS * σαυνία) * Samo

. . . . mnitibus nomen . . . . . .
. . . . s propter genus . . . . . .
. . . . a appellent . . . .
. . . . t Sabinis vere . . . . .
. . . . hominum . . . . . .
. . . . comio caſtronio . . . . .
. . . . collem, cui nomen . . . .
. . . .

Sanates dicti ſunt qui ſupra, infraque Romam habitauerunt, quod nomen his fuit, quia, cum defeciſſent a Romanis, breui poſt redierunt in amicitiam, quaſi ſanata mente. Itaque in duodecim cautum eſt, vt idem iuris eſſet Sanatibus, quod fortibus * id eſt bonis, & qui numquam defecerant a populo Romano. * forctibus v. c.

. . . . ti appella . . . * FESTVS.
. . . Sulpicius . . .
. . . et Opilliu . . .
. . . dici inferio . . .
. . . ut Tiburtes . . .
. . . populo Tibur . . .
. . . Tiburti ide . . .
. . . riorisque loc . . .

. . . in XII. nex . . . . .
. . . forti sanati . . . .
. . . id est bonor . . . .
. . . qui & inf . . . . .
. . . que sunt . . . . .
. . . cos Latinos . . . . .
. . . egerit secundum . . .
. . . fra Romam in c . . . .
. . . eos quae sanati . . .
. . . praeter opinio . . . .
. . . set sanauissetq. . . .
. . . cisci potuisset no . . .
. . . Cincius libro II. d . . .
. . . sulti ne Valerius . . .
. . . in XII. explanati . . .
. . . men in eo libro, quem . .
. . . uolute inscribi fore . . .
. . . duas gentis finitima . . .
. . . . gem hanc inscrip . . .
. . . . n vti dius man . . .
. . . . P. R. haberent . . .
. . . . ctos, & sana . . .
. . . . nificare exis . . .
. . . . tumulti sunt . . .
. . . . cuit displi . . .
. . . . sanct forcti . . .
. . . . anati insani.
Sanctum . . . .
lius quod . . . .
at Aelius . . . .
videatur e . . . .
plerique autem q . . . . . .
poena sit multa . . . . . .
se ponetur pro . . . . . .
et sanctio dict . . . . . .
et rogatio qui con . . . . .
Sandaracam . . . .
quod Graeci sa . . . . . .
Naeuius. Meru . . . . . .

PAVLVS. Sādaraca, genus coloris. Naeui⁹: Merula sandaracino ore.

Sanqualis auis, quae ossifraga dicitur

Sanqualis auis a . . . . . FESTVS.
mentariis augura . . . . .
ga dicitur, quia in . . .
tutela est.

Sanqualis porta . . . . .
. . oq; eodem est nomine . . .
. . . .

Sanqualis porta appellatur proxima aedibus Anci.* PAVLVS. *aedi Sãgi)

Saperda, genus pessimi piscis.

. . . . . genus pessimi pi . . . . FESTVS.
. . . . . significat C . . . .
. . . . saperdae cu . . . .

Sarcito in duodecim Seruius Sulpicius ait significare damnum soluito, praestato.

Sarcito, damnum soluito. PAVLVS.

Sardanapalus rex Assyriorum fuit vnicae luxuriae, inter mulieres, epulasque versatus semper, atque omni tempore. FESTVS.

Sardare, intelligere. Naeuius: Quod bruti nec satis sardare queunt. PAVLVS.

. . . . . intellegere . . . FESTVS.
. . . . . uius belli Pu . . .
. . . . d bruti nec satis . .
. . . .

Sardi vernales* . . . . . * venales)
. . ior. ex hoc natum . . . . .
. . detur, quod ludis . . . . .
. . fiunt a vicinis . . . .
. . ctio velentium* . . . . * veientiũ)
. . in qua nouissimus . . . .
. . rimus producitur . . . .
. . senex cum toga paretexta,* bullaque aurea, quo cultu Reges soliti sunt esse E . . . corum,* quia Sardi appellantur. quia Etrusca gens orta est Sardibus ex Lydia. Tyrrhenus enim inde profectus cum magna manu eorum occupauit eam partem Italiae, quae nũc vocatur Etruria. At Sinnius Capito ait Ti. Gracchum Consulem collegam P. Valerij Faltonis Sardiniam, Corsicamque subegisse, nec praedae quidquam aliud, quam man- * praetexta) * Etruscorũ)

cipia captum, quorum vilissima multitudo fuerit.

Sargus piscis genus. qui in Aegyptio mari fere nascitur. Lucilius: quem praeclarus helops, quem Aegypto sargus mouebit.

PAVLVS Sargus piscis genus in mari Aegyptio.

Sarissa, hasta Macedonica.

FESTVS Sarissa est hastae Macedonicae genus.

PAVLVS. Sarpta vineta * putata, id est pura facta. vnde & virgulae abscissae sarmenta. sarpere enim antiqui pro purgare dicebant.

* Sarpa vinea

FESTVS. . . . . dest pura . . . . .
. . . dictae in pe . . . . .
. . . ent esse, quae . . . .
. . . inde etiam . . . .
. . . res dici pu . . . . .
. . . ntiqui pro pur . . . . .

Sarpuntur vineae, id est putantur, vt in duodecim: quandoque sarpta, donec dempta erunt.

PAVLVS. Sarra, Tyros * insula.

* Epiros, vel Pylos v.c.

FESTVS. . . . . uae nunc Epiros . . .
. . . .

PAVLVS. Sarte ponebant pro integre. ob quam causam opera publica, quae locantur, vt integra praestentur, sarta tecta vocantur. * etenim sarcire est integrum facere.

* locantur.

FESTVS. . . . . rte in augu . . .
. . . . gro ponitur . . .
. . . . audire ui . . .
. . . . opera pu . . .
. . . . ntegra praes . . .
. . . . cantur, et . . .
. . . . facere.

Sas Verrius putat significare eas teste Ennio, qui dicat in libro primo: Virgines nam sibi quisque domi Romanus habet sas. cum suas magis videatur significare. sicuti eiusdem libro septimo, fatendum est eam significari, cum ait: nec* quisquam philosophia(quam doctrinam* Latina lingua non habet sapientia, quae peribetur) Insomnis vidit prius, quam sam discere coepit. Idem cum ait sapsam pro ipsa, nec alia ponit in libro sextodecimo: Quo res sapsa loco sese ostentatque iubetque. & Pacuuius in Teucro:

* neque)
* philosophiã, quae doctrina v.c.

Teucero: Nam Teucrum regi sapsa res restibiliet.

Sas, suas. Ennius: Virgines nam sibi quisque domi Romanus habet sas. Sam, eam. Idem Ennius: Neque quisquam philosophiam Insomnis vidit prius, quam sam discere coepit. Sapsa, ipsa. Idem Ennius: Quo res sapsa loco sese ostentat. PAVLVS.

Sati . . . . . . FESTVS.
um in Samnio captum est, quo . . . .
eam deduxerunt Triumuiri M Valerius Coruus, Iunius Scaeua, P Fuluius* Longus ex S.C. Kal. Ianuariis P.* Papirio Cursore, C. Iunio I I. Cos.

[* Fluuius. v. c.] [* L.)]

Satis verbum Verrio melius fuit praeterire, vt mihi videtur, quam tam absurdas* opiniones suas de eo recitare,* quas sciens praeterij, tam Hercules, quam de Scabro, quod proximum sequebatur.

[* absurdi qui v. c.] [* restare v. c.]

Satur, & vir, & caro non habent.*

[* obliqua)]

Satura, & cibi genus ex variis rebus conditum est, & lex multis * aliis legibus conferta. Itaque in sanctione legum adscribitur: neue per saturam abrogato, aut derogato. T. Annius Luscus in ea, quam dixit aduersus Ti. Gracchum: Imperium quod plebes per saturam dederat,* id abrogatum est & C. Laelius in ea, quam pro se dixit: dein postero die, quasi per saturam sententiis exquisitis, in deditionem accipitur.

[* tis v. c.] C. Sallustius in Iugurthino

Satura, & cibi genus dicitur ex variis rebus conditum: & lex multis aliis conferta legibus: & genus carminis, vbi de multis rebus disputatur. PAVLVS.

Saturnia Italia, & mons, qui nunc est Capitolinus, Saturnius appellabatur, quod in tutela Saturni esse existimantur. Saturnij quoque dicebantur, qui castrum in imo cliuo Capitolino incolebant, vbi ara dicata ei deo ante bellum Troianum videtur, quia apud eam supplicant apertis capitibus. Nam Italici auctore Aenea velant capita; quod is, cum rem diuinam faceret in litore Laurentis agri Veneri matri, ne ab Vlysse cognitus interrumperet sacrificium, caput adoperuit, atque ita conspectum hostis euitauit. FESTVS.

Saturno dies festus celebratur mense Decembri, quod eo aedis est dedicata & is culturae agrorum praesidere videtur, quod etiam* falx est ei insigne. versus quoque an-

[* quo etiam v. c. quoniam)]

tiquissimi, quibus Faunus fata cecinisse hominibus videtur, Saturnij appellantur, quibus & a Naeuio bellum Punicum scriptum est, & a multis aliis plura composita sunt. qui deus in Saliaribus Saturnus* nominatur, videlicet a sationibus.

* Satirnus)

. . . . . sacrificium fit cap . . .
. . . . Metellus Pont . . . .
. . . . set adesset, vt eum . . .
. . . . pici Ser F. inaug . . .
. . . . ret se sacra sibi fam . . .
. . . . plicandum esse capite . . .
. . . . esset futurum, vt cum ap . . .
. . . . facienda esset, Pont . . .
. . . . Claudius prouocauit . . .
. . . . tifici esset, Claudius f . . .
. . . . Saturno sacra fecit re . . .
. . xum Tarpeium appel . . . .
. . tis, qui ob sepultam Ta . . .
. . eum montem Sabinis . . .
. . nominatus est. vel . . . .
. . L. Tarpeius Romulo . . . .
. . tas virgines aduers . . . .
. . xum est denoxi poenae . . .
. . noluerunt funestum locum . . .
. . Capitolij coniungi.

SCAEVAM volgus quidem & in bona, & in mala reuocat; cum aiunt bonam, & malam . . .
. . . . in mala pone . . . .
. . . . apud Graecos e . . .
. . . . pro sinistro sca . . .
. . . . tius in belli Hi . . . .
. . . . sentit. scaeui . . . .
. . . . obit penitus . .

PAVLVS Scaeua res dicitur, mala; quasi sinistra. σκαιὸν enim Graece sinistrum dicitur.

Scandulaca genus herbae frugibus inimicae, quod eas velut hedera implicando necat.

FESTVS. Scandu . . . .
. . inimicae, quod eas . . . .
. . necat.

Scaptensula locus vbi argẽtum effoditur in Macedonia dictus a fodiendo. namq; Graece σκάπτειν effodere dicitur. Lucretius: Quales exspiret scaptensula subter odores. PAVLVS.

Scapten . . . . . . FESTVS.
. . . in Macedonia . . . .
. . quod est Graece σκάπτ . . .
. . lis exspiret Scap. . . . .

Scaptia tribus a nomine vrbis Scaptiae appellatur. PAVLVS

S . . . . . . FESTVS.
mine vrbis Scaptiae . . . .
incolebant.

Scelerata porta, quae & Carmentalis dicitur, vocata, quod per eam sex & trecenti Fabij cum clientium millibus quinque egressi aduersus Etruscos ad amnem Cremeram omnes sunt interfecti. PAVLVS.

Scele . . . . . . FESTVS.
ellatur a quibusdam . . . .
orunt, quod ei proximum Car . . .
rata autem, quod per eam . . . .
clientium millibus . . . .
truscos ad amnem . . . .
fecti . qua ex cau . . . .
trare, egrediue . .
Sceleratus campus app . . . .
linam, in quo virgin . . . .
fecerunt, defossae sunt.
. . . . appellatur antea atria . . .
. . . bonius, cui negotium da . . .
. . . conquireret sacella, at . . .
. . . curauit. quia in eo loco . . .
. . . sacellum fuit. quod ignora . .
. . . ut quidam fulgur conditum . . .
. . . fas est integi . semper forami . . .
. . . to caelum patet.

Sceleratus campus appellatur proxime portam Collinam, in quo Virgines Vestales, quae incestum fecerunt, viuae defossae sunt. PAVLVS.

Sceleratus vicus Romae appellabatur, quod cum Tarquinius Superbus interficiendũ curasset Seruium Regẽ socerũ suũ, corpus eius iacens filia carpento superuecta sit

properans in possessionem domus paternae.

FESTVS. Sceleratus vi . . . . . .
quod cum Tarquinius Superbus interficie . .
set Ser. Tullium Regem soce . . . .
. . . . nto superuecta est pro . .
. . . . domus paternae.

Scena ab aliis, a quibusdam sacena appellatur dolabra pontificalis.

PAVLVS Scena, siue sacena, dolabra Pontificalis.

FESTVS. Scenam genus . . . . .
manifestum est, sed futurum * securis, an dolabra sit, ambigitur. quam Cincius in libro, qui est ei * de verbis priscis, dolabram ait esse Pontificiam. Liuius in Lydio: corruit, quasi ictus scena, haud multo secus.

* vtrum)
* secundus)

Scensas . . . . . .
nunc cenas, quae autem . . . .
habebant, & pro ceni . . . .

PAVLVS. Scensas* Sabini cenas dicebant. quae autem nunc prandia sunt, cenas habebãt, & pro cenis vespernas appellabant.

* scenas

Schedia genus nauigij inconditum, id est, trabibus tantum inter se nexis factum. vnde mala poemata schedia appellantur.

FESTVS. . . . . a genus nauigij . . . .
. . . se connexis fac . . . .
. . . ferunt. post amissam . . .
. . . us quoq; poemata . . . .
. . . is perfectis, qui essent . . .
. . . um dixit, qui schedium fa . . .
. . . .

Schoeniculas app . . . . .
trices Plautus propter vsum vng . . .
quod est pessimi generis. itaq. . . .
. . . iraculae cum extritis . .
. . . idem. pro sedas, pistorum . .
. . . miseras schoeno dili . .
. . . . as.

PAVLVS Schoeniculae appellantur meretrices, propter vsum vnguenti schoeni, quod est pessimi generis.

Scholae dictae sint ex Graeco σχολάζω, a vacatione, quod ceteris rebus omissis vacare liberalibus studiis

pueri debent.

Scholae dictae sunt non ab otio, ac vacatione omni, sed quod ceteris rebus omissis, vacare liberalibus studiis pueri debent. vt etiam ludi appellantur, in quibus minime luditur, ne tristi aliquo nomine fug . . . nerae. FESTVS.

Scirpus * est id, quod in palustribus locis nascitur leue, & procerum, vnde tegetes fiunt. inde prouerbium est in eas natum res, quae nullius impedimenti sunt, in scirpo nodū quaerere. Ennius: Quaerunt in scirpo, soliti quod dicere, nodum. & Plautus in Aulularia: quasi pueri, qui nare discunt, scirpo induetur ratis. Nouius in Phoenissis: sume arma, id est an * occidam claua scirpia. * Scriptum v.c. * iam te)

Sciscito, * sententiam dico. * Scisco) PAVLVS

Scita plebei appellantur ea, quae plebs * suo suffragio sine patribus iussit plebeio magistratu rogante. FESTVS. * pleps v.c.

Scitum populi . . . . .
. . tus patricius . . . .
. . fragiis iussit . . . . .
. . ex patribus, et . . . .
. . am leges scrib . . . .
. . tum est, quod T R. . . .
. . gauit, id est consu . . . .
. . plebes autem est . . . .
. . praeter patricios . . . .
. . bona facie. alias bonis . . .
. . poetis vsurpantur. Te . . .
. . satis, inquit, scita, et . . .
. . menon. At si scias, quam scite . . .
. . vt Ennius in libro sexto: Lumen . .
. . scitus agaso.

Scorta appel . . . . .
etudine rusticorum . . . .
quos solebant di . . . . .
deliculárum, omnia . . . .
appellantur . . . . .
tenorum ab isdem . . . . .
esse ait.

Scorta appellātur meretrices quia, vt pelliculae, subigantur. omnia namque ex pellibus facta scortea appellan- PAVLVS

tur. Scortes, id est pelles testium arietinorum ab eisdem pellibus dictae.*

* dicti

* Scrapteum

Scorteum* pelliceum, in quo sagittae reconduntur, appellatum ab eadem causa, qua scortum. σκῦτος enim Graece pellis dicitur. vnde scuticae, & scuta, quia non sine pellibus sunt.

FESTVS. . . . tum vocabatur . . .
. . . reconduntur, ab ea . . .
. . . quia pellibus nomen a . . .
. . . Scyticae, & scuta . . .
. . . . . .

Scraptae dicebantur nugatoriae, ac despiciendae mulieres, vt ait Verrius* ab iis, quae screa iidem appellabant, id est quae quis excreare solet, quatenus id faciendo se purgaret. Titinius in Prilla: rectius mecastor, Piculetae Postumae Lectum hodie stratum vidi scraptiae muli . . . . . .

* vnus v. c.

PAVLVS. Scraptae nugatoriae, ac despiciendae mulieres.

FESTVS. Scribas proprio nomine antiqui, & librarios, & poetas vocabant. at nunc dicuntur scribae quidem librarij, qui rationes publicas scribunt in tabulis. itaque, cum Liuius Andronicus bello Punico secundo scripsisset carmen, quod a virginibus est cantatum, quia prosperius respublica populi Romani geri coepta est, publice adtributa est (&) in Auentino aedis Mineruae, in qua liceret scribis, histrionibusque consistere, ac dona ponere in honorem Liuij, quia is, & scribebat fabulas, & agebat.

Scriptum* lapidem esse ait, & ita vocari, Antistius Labeo in agro Menullino, vbi* diuinam rem facerent.*

* Scribeum v. c.

* vbi scribae) in v. c.

vtrumque deest.

* faceret v. c.

Scripturarius ager publicus appellatur, in quo, vt pecora pascantur, certum aes est. quia publicanus scribendo conficit rationem cum pastore.

Scrupi dicuntur aspera saxa, & difficilia attrectatu. vnde

PAVLVS. scrupulosam rem dicimus, quae aliquid in se habet asperi.

FESTVS. . . . saxa & difficil . . .
. . . ri insuetae, aut . . .
. . . lere. Ennius in Ar . . .
. . . tita saxa, atque hos . . .
. . . vnde scrupulosam . . .

. . . in se aspera. Corne . . .
. . . IIII. Hic tum iniectus . . .
. . . et quaedam dubitatio . . .

Scurrae vocabulum Verrius ineptissime aut ex Graeco tractum ait, quod est σκυρράζειν; aut a sequendo: cui magis adsentitur, quod & tenuioris fortunae homines, & ceteri alioqui, qui honoris gratia prosequerentur quempiam, non antecedere, sed sequi sunt soliti. quia videlicet dicat Lucilius: Cornelius Publius noster Scipiadas dicto, tempusque intorquet in ipsum Oti, & deliciis, luci effictae, atque cinaedo. Et sectatori adeo ipsi suo, quo rectius dicas. Ibat forte domum, sequimur multi, atque frequentes. Cum secutos videri velit, ob eorum iurgia, non ob adsuetum officium.

Scutilum tenue, & macrum, & in quo tantum exilis pellicula cernitur. PAVLVS.

Scut . . . . . . FESTVS.
Graeco. vt cum dicim . . . .
lem aliquem dem . . . .
pompa aliud d . . . .
tilum de scruti . . . . .
qui virtute p . . . . .
scuti locum co . .

SED * pro fine inueniuntur posuisse antiqui. PAVLVS. * Se)

Secespita cultrum ferreum oblõgum manubrio eburneo, rotundo, solido, vincto ad capulum auro, argentoque, fixo * clauis aeneis, aere Cyprio, quo Flamines, Flaminicae virgines, Pontificesque ad sacrificia vtebantur. dicta autem est secespita a secando. * fixum

Secespitam esse Antisti . . . . FESTVS.
. . . ferreum oblongum mani . .
. . . o solido vincto ad ca . . .
. . . fixum clauis aeneis ae . .
. . . nes, Flaminicae virgi . . .
. . . crificia vtuntur, ea . . .
. . . a in sacrario vtuntur . . .
. . . rediculo aeneo olim . . .
. . . nubae relictae sunt . . .
. . . tangere licet est . . .
. . . sed & aliis in locis, et . .

. . quaedam ita ſeceſpitae di . . . .

PAVLVS. Seceſpitam alij ſecurim, alij dolabram aeneam, alij cultellum putant.

Seceſſiones, narrationes.

Secium libum eſt, quod ſeceſpita ſecabatur.

FESTVS. . . . . eſt, quod ſeceſpita ſecatur . .
. . . ae ſole at neceſſariis ſa . . .
. . . .

Secluſa ſacra dicebantur, quae Graeci myſteria appellant.

PAVLVS. Secordiam quidam pro ignauia poſuerunt. Cato pro ſtultitia poſuit. compoſitum autem videtur ex ſe, quod eſt ſine, & corde.

FESTVS. . . . . . am quidam . . .
. . . . M Cato pro . . .
. . . . VII. cum ait . . .
. . . . menſam t . . . .
. . . . ne quid neg . . .
. . . . retur conpos . . .
. . . . quod eſt ſine . . .

PAVLVS. Sectarius veruex, qui gregem agnorum praecedens ducit.

Sectio, perſecutio iuris.

Sectores, & qui ſecant, dicuntur; & qui empta ſua perſequuntur.

Secundae res non a numero dicuntur, ſed quia, vt velimus, ſequantur.

Secus, aliter: haud ſecus, non aliter.

FESTVS. Secus Valgius putat ex Graeco, quod eſt ἑκάς, dictum: abſurde ſcilicet. ſignificat enim aperte aliter exemplis omnium fere, qui eam vocem vſurpant.

PAVLVS. Sediculum,* ſedile.

* Sediculam

FESTVS. Sedum, alij ſadum, appellant herbam, quam Opillius Aurelius ſeſuuium vocari ait, eamque in tegulis ſeri, nec quamobrem id fiat, indicat.

Seges dicitur ea pars agri, quae arata, & conſita eſt. a ſerendo videlicet.

Segeſta quae nunc appellatur, oppidum in Sicilia eſt, quod videtur Aeneas condidiſſe praepoſito ibi Egeſto, qui eam Egeſtam nominauit. Sed praepoſita eſt ei S littera, ne obſceno nomine appellaretur, vt factum eſt in Maleuento, quod Beneuentum dictum eſt, & in

Epidamno, quod vsurparunt Dyrrachium.

Segnitia . . . . . .
. . . . honestum . Terentius . .
. . . . segnitiae, neque socor . .

Segnitia dicitur, quod sine nitendo quid vtile, aut honestum . Terentius : Enimuero Daue nihil loci est segnitiae, neque socordiae. PAVLVS.

Seliquastra, genus sedilium.

Seliquastra sedilia antiqui generis, apppellantur D littera in L conuersa, vt etiam in sella factum est, & subsellio, & solio, quae non minus a sedendo dicta sunt. FESTVS.

Sellae curulis locus . . . . . .
. . ictori posteriusque . . . .
xime sacellum Mer . . . . .
ciebant specta . . . .

Sementinae feriae fuerunt institutae, quasi ex iis fruges grandescere possint.* PAVLVS. * possent)

Semis, semodius, semuncia ex Graeco trahuntur, sicut & alia nonnulla, quae S litteram pro aspiratione eorum habent, vt, ἑπτὰ septem, ὕλη silua . sic ista ab eo, quod illi dicunt ἥμισυ, declinata sunt.

Semis, semodi . . . . . FESTVS.
. . . tione ex Grae . . .
. . . litteram pro . . . .
. . . habent, vt . . . .
. . . siluae . sic . . . .
. . . σν dicunt . . . .

Sempronia horrea ; qui locus dicitur, in eo fuerunt lege Gracchi, ad custodiam frumenti publici

Senacula tria fuisse Romae, in quibus Senatus haberi solitus sit, memoriae prodidit* Nicostratus in libro, qui inscribitur de Senatu habendo . vnum, vbi nunc est aedis Concordiae inter Capitolium & forum, in quo solebant magistratus D. T.* cum senioribus deliberare. alterum ad portam Capenam. Tertium citra aedem Bellonae, in quo exterarum nationum legatis, quos in vrbem admittere nolebant, senatus dabatur. * rodidit v. c. * de rep.)

Senaculum locus Senatorum. PAVLVS.

Senatores a senectute dici satis constat, quos initio Romulus elegit centum, quorum consilio Rempublicam ad- FESTVS.

ministraret. Itaque etiam patres appellati sunt, & nunc cum senatores adesse iubentur, quibusque in senatu sententiam dicere licet. quia ij, qui post lustrum conditum ex iunioribus magistratum ceperunt, & in senatu sententiam dicunt, & non vocantur senatores ante, quam in senioribus sunt censi.

Senatus decretum a consulto Aelius Gallus sic distinguit, vt id dicat particulam quandam esse senatus consulti, vt cum prouincia alicui decernitur, quod tamen ipsum senatusconsulti est.

Senis crinibus nubentes ornantur, quod is ornatus vetustissimus fuit, quidam quod eo Vestales virgines ornentur, quarum castitatem viris suis sponoe . . .*a ceteris.

* spondeāt)

Senium a senili acerbitate, & vitiis dictum. posuit Caecilius in Hymnide: Sine suam senectutem ducat vtique ad senium sorbitio.

Senonas, Gallos, Verrius ait, existimari appellari, quia noui venerint ex transalpina regione . . . . ξένους, postea Seno . . . . . .

Sentes, cum constet esse spinas, & Afranius in Abducta dixerit: quam senticosa verba pertorquet turba. * pro spinosis accipi debet.

*lupa)

Sentinare, satagere, dictū a sentina. quia multam aquam * nauis cum recipit, periclitatur. Caecilius in Aethrione: cum Mercurio capit consilium, postquam sentinat satis.

* quā multae aquae. v. c.

PAVLVS. Sentinare, satagere, dictum a sentina nauis, quam quis vt aqua liberet, euacuare contendit. Itaque sentinare, subtiliter periculum vitare. Caecilius: Capit consilium, postquam sentinat satis.

FESTVS. Seplasia . . . .
. . uo plurimi vnguenta . . .
. . cuius meminit Cicero. Seplasiam . .
. . audiebam te, vt primum aspe . . .
. . Consulem repudiauit.
. . . . septem stellae appel . .
. . . . bus iunctis, quos trio . .
. . . . appellent, quod iunc . .
. . . . quasi terriones . .
. . . . quod id astrum Grae . .
. . . . partem quandam . .

. . . . Ennius. supera . .
. . . . et physici eum sum . .
. . . . conten. . tem . .
. . . . aiunt quod ita sunt . .
. . . . ut ternae proxim . .
. . . . trigona.

Septimontio, vt ait Antistius Labeo hisce montibus feriae. Palatio, cui sacrificium, quod fit, Palatuar dicitur. Veliae,* cui item sacrificium. Faguali, † Suburae, Cermalo, * Oppio, Coelio monti, Cispio monti. Oppius autem appellatus est, vt ait Varro Rerum humanarum libro octauo, ab Opita* Oppio Tusculano, qui cum praesidio Tusculanorum missus ad Romam tuendam, dum Tullus Hostilius Veios oppugnaret, consederat in carinis, & ibi castra habuerat. similiter Cispius † a Laeuo Cispio Anagnino, qui eiusdem rei causa eam partem Esquiliarum, quae iacet ad vicum patricium versus, in qua regione est aedis Mefitis, tuitus est.

*Villae v. c. †Fagutali) * Germalo) * Opitre) * Cisition. v. c.

PAVLVS.

Sacrificium, quod fiebat Romae in monte Palatino, Palatuar dicebatur.

Septimontium appellabant diem festum, quod in septem locis faciebant sacrificium, Palatio, Velia, Fagutali, Subura, Cermalo,* Coelio, Oppio, & Cispio.

* Germalo)

FESTVS.

. . . . pellatur mense . . . .
. . . . astis agonalia . . . .
. . . . ntibus fiunt sa . . . .
. . . . Fagutali, Subura . . .
. . . . Cispio.
. . . chrum est, vt ait Gallus Ael . .
. . . mortuus sepultus est. quod ant . .
. . . labant. hisque cippis, aut aliq . .
. . . tui causa designatus est intra . .
. . . pultura est facta.

Se quamque, seorsum quamque.

. . . is dicitur, qui inter aliquos . . .
. . . inter eos conuenerit . . .
. . . quid vt ei reddat, qui id . . .
. . . stiterit. Cato in ea ora . . .
. . . de indigitibus. sinunt . . .
. . . ut bona rapiant, aut . . . .

. . . . sequestro dent. & Pla . . .
. . . . sic sequestro mihi data . .

* Histricia v. c.

Serilla Verrius appellari putat nauigia Istrica, * ac Liburnica, quae lino, ac sparto cōdensantur. a conserendo, & contexendo dicta. quia dicat Pacuuius in Niptris: nec vlla subeus* cohibet compagem aluei; Sed suta lino, & sparteis serillibus. cum πελοφεαστικῶς,* & ficto vocabulo vsus sit pro funiculis, qui sparto conseruntur.

* subscus)
* περιφραστικῶς. v. c.

PAVLVS Serilla nauigia Istrica, quae lino, ac sparto condensantur. a conserendo, & contexendo dicta.

Serius Attius a sero comparauit. ait enim: Ne, si forte paulo, quam tu, veniam serius.

* serius v. c.

FESTVS. Serius* a sero videtur dictum. Attius in Amphytrione: Ne, si forte paulo, quam tu, venam serius. *

* * serius. v. c.

Sero sapiunt Phryges, prouerbium est natum a Troianis, qui decimo denique anno velle coeperant Helenam, quaeque cum ea erant rapta, reddere Achiuis.

PAVLVS Serpsit antiqui pro serpserit vsi sunt. vnde serpulae dictae, quas nunc serpētes dicimus, ex Graeco, quod illi ἑρπετὰ, nos pro aspiratione eorum S littera posita, vt ἕξ, sex, ἑπτὰ, septem.

FESTVS. . . . antiqui pro serpserit . . .
. . . ulae dictae, quas nunc ser . .
. . . e co, quia illi ἑρπετὰ, nos . . .
. . . S littera posita, vt . . . . .

Serpula serpserit, ait (idem) Messalla, serpens inrepserit.

Serra praeliari dicitur, cum assidue acceditur, recediturque, neque vllo consistitur tempore. Cato de re militari: siue * forte opus sit cuneo, aut globo, aut forcipe, aut turribus, aut serra, vti adoriare.

* sine v. c.

PAVLVS. Serra praeliari dicitur, cum assidue acceditur, receditur-que, neque vllo tempore consistitur.

FESTVS. Sertorem quidam putāt dictum a prendendo, quia cū cuipiam afferat* manū educendi eius gratia ex seruitute in libertatē, vocetur adsertor. cum verisimilius sit dictum, qui fereret quid, ac potius adsertorem a serendo cepisse nomen, cum aliquem serat petendo in libertatem eandem, qua ipse sit, id est iungat, quia fruges cum seruatur, terrae iungit. quod totū Verrius ἀπιθάνως introduxit.

* adserat. v. c.

Seruilius lacus appellabatur, eo, * qui eum faciendum curauerat in principio vici iugari continens basilicae Iuliae, in quo loco fuit effigies hydrae posita a M. Agrippa. * ab eo)

Seruilius lacus Romae a conditore vocatus. . . PAVLVS.

Seruorum dies festus erat Idibus Augusti: quia eo die Rex Tullius filius ancillae (natus est.† † aedē dedicauit Dianae.

Seruorum dies festus vulgo existimatur Idibus * Augusti, quod eo die Ser. Tullius natus serua * aedem Dianae dedicauerit in Auentino, cuius tutelae sint cerui a quorum ·*· celeritate fugitiuos vocent seruos.† FESTVS. * Idus v.c. * seruꝰ v. c. ·*· quo v.c. † ceruos v.c.

. . . . . . in carmine app-
. . . . . . esopia pro sedilibus di-
. . . . . . dhuc in consuetu-
. . .

Sestertius dicitur quarta pars denarij. quo tempore is decussis valebat, id est dupondius . . . .
. . .

Sestertius dicitur quarta pars denarij, quo tempore is decussis valebat, id est dupondius, & semis. PAVLVS.

Sestertij no . . . . . FESTVS.
. . . dupondij, & semissis . . . . .
. . . tertius, sed auctos esse . . . . .
. . . apud antiquos autem . . . . .
. . . rant, & valebant . . . . .
. . . ti, bigati, quinquessis . . . . .
. . . est numerum aeris perduct . . . .
. . . minia, minus soluendi . . . .
. . . tur P.R.

Sex millium, & ducentorum hominum primus C. Marius conscripsit legionem, cum antea quattuor millium fuisset. vnde etiam appellabatur quadrata. PAVLVS.

Sex suffragia appellantur in equitum centuriis, quae sunt adiectae* ei numero centuriarum, quas Priscus Tarquinius Rex constituit. FESTVS. * adfectae. v.c.

Sex Vestae sacerdotes constitutae sunt, vt populus pro sua quaque parte haberet ministram sacrorum. quia ciuitas Romana in sex est distributa partis. in primos, secundosque Titienses, Ramnes, Luceres.

Sexagenarios . . . . .

. . cuius causam Mani . . . . .
. . qui incoluerint . . . . .
. . hominem sexaginta . . . . .
editi patri, quot . . . . . .
. . . q. facere eos de . . . . .
. . . ulis, sed religio . . . . .
. . . cirpeas hominum ef. . . .
. . . modo mittere . . . . .
. . . t, morante in Italia . . . .
. . . ius comitum habitaue . . . .
. . . am haberi, atque Arga . . . .
. . . auerint arui. quorum pro . .
. . . am redintegrari eo ge . . .
. . . a legatum quendam Arga . .
. . . is Romae moratum esse, his, vt . .
. . . t. institutum a sacerdotibus, vt . .
. . . scirpea ex omnibus, cumque publicae .
. . . ntriauisset, per flumen, ac mare in patriam remitteretur. Sunt, qui dicant, post vrbem a Gallis liberatam ob inopiam cibatus coeptos sexaginta annorum homines iaci in Tiberim; ex quo numero vnus filij pietate occultatus saepe profuerit patriae consilio sub persona filij. id vt sit cognitum, ei iuueni esse ignotum, & sexagenariis vita concessa. latebras autem eius, * quibus arguerit † senem, id est cohibuerit, & caelauerit, sanctitate dignas esse visas, ideoque Arcaea appellata. Sed exploratissimum illud est causae, quo tempore primum per pontem coeperunt comitiis suffragium ferre, iuniores conclamauerunt, vt de ponte deiicerentur sexagenarij, qui iam nullo publico munere fungerentur, vt ipsi potius sibi, quam illi deligerent imperatorem. Cuius sententiae est etiam Sinnius Capito. Vanam autem opinionem de ponte Tiberino, confirmauit Afranius in Repudiato.

* eas)
† arcuerit)

Sextantarij asses in vsu esse coeperunt ex eo tẽpore, quod * propter bellum Punicum secundum, quod cum Hannibale gestum est, decreuerunt patres, vt ex assibus, qui tum erant librarij, fierent sextantarij, per quos cum solui coeptum esset, & populus aere alieno liberaretur, & priuati, quibus debitum publice solui oportebat, non

* quo

magno detrimento adficerentur. Septuennio quoque (anno) vſus eſt, vt priore numero, ſed id non permanſit in vſu, nec amplius proceſſit in maiorem.

Sexus * aliter ſignificat ſexu, natura, habituque ex Graeco, quam illi vocant ἕξιν. Afranius in Priuigno. ſic agit * orbus virili ſexu adoptauit ſibi. Pacuuius in Atalanta: Triplicem virili ſexu partum procreat. * ſecus v.c. * ait.)

Sexus, natura, vel habitus, ex Graeco ἕξις vocatur. PAVLVS.

SIBINAM appellant Illyrici telum venabuli ſimile. Ennius: Illyrici reſtant ſicis, ſibinisque fodentes.

Sibus, callidus, vel acutus.

Sic verſantu . . . . . . FESTVS.
ſune voluit eodem nom . . . .
. . . pellant dolonem . . . .
. . . cation maius . . . . .
. . . Capito velut ſe . . . .
. . . lone interioris . . . .
. . . orte moroq. cum ait . . .
. . . L. Terentio Tuſciui . . . .
. . . iuum de ſaxo Tarpeio . . . .
. . . ueniſſet commiſatum, quod . . .
. . . et coactus .

Sicilices haſtarum ſpicula lata. Ennius: Incedit veles vulgo ſicilibus * latis. PAVLVS. *ſicilicibus)

Sicilicum dictum, quod ſemunciam ſecet.

Sicyonia genus calciamenti. Lucilius: Et pedibus laeua ſicyonia demit honeſta.

Sifus . . . . . FESTVS.
. . . is ipſis id quod Graece . .
. . . geriualicia ſic eſt . . .
. . . e populum. Ser. Sulpi . . .
. . . tani, paganiue ſi . . . .
. . . donec eam inter ſe . . .
. . . s iudicatio eſto.

Signa, vt rerum, ita . . . . . .
. . aut lapides, aut f. . . .
. . . adhuc aliqua. et . . . .
. . . pantur etiam, ſed po . . .
. . . ſimulacra ad effi . . . .

Signare ſignificat modo ſcribere, modo anulo ſigna impri PAVLVS.

mere, modo pecora signis notare.

FESTVS. . . . . ri dicitur signis notare . . .
. . . sed antiqui eo pro scribe . . .
. . . . re, & consignare . . . .
. . . ere, & conscri . . . . .

PAVLVS. Silatum antiqui pro eo, quod nunc ientaculum dicimus, appellabant. quia ieiuni vinum sili conditum ante meridiem absorbebant.

FESTVS. . . . . pro eo, quod nunc ientaculum
dicimus . . quia ieiuni vinum soli con . .
. . obsorbebant.

PAVLVS Silere tacere significat ficto verbo ab S littera, quae nota silentij est.

FESTVS. Silere, tangere* . . . . .
*tacere) . . . a S littera, quae ini . . . .
. . . dici, vbi qui post mediam . . .
. . candi causa ex lectulo suo si . . .
. . et liberatus a lecto in solido . . .
. . letq. ne quid eo tempore deiciat . .
. . le in lectum reposuit, hoc enim est . .
. . entium, omnis vitij in auspiciis vacuitas. Veranius ait, non vtique ex lecto, sed ex cubili, ne * rursus se in lectum reponere necesse esse.

*nec)

PAVLVS. Silicernium erat genus farciminis, quo fletu familia purgabatur. dictum autem silicernium, quia, cuius nomine ea res instituebatur, is iam silicem*·*·cerneret. Caecilius: credidi silicernium eius me esse esurum.

· silentium v. c. solum)

FESTVS. . . . . . . nebris, quàm . . .
. . . . ocant, sed , . . .
. . . . errius existi . . . .
. . . . uod nos farci . . .
. . . . letum familia . . .
. . . . omine ea res . . .
. . . . s iam silentium . . .
. . . . olostare. Cre . . .
. . . me esse esurum . . . .

Siluij sunt appellati Albani Reges, a Lauiniae filio, quem post excessum Aeneae grauida relicta timēs periculum, & suae vitae, & eius, quem vtero gerebat, in siluis latens enixa est, qui restitutus in regnum est post mortem

tem Afcanij praelatus Iulo * fratris filio, cum inter eos de regno ambigeretur. * Iulio. v.c.

Silus appellatur nafo furfum verfus repando. vnde galeae quoque a fimilitudine filae dicebantur.

Simpludiarea funera funt, quibus adhibentur D. T. ludi, corbitorefque. quidam ea dixerunt effe, quibus neutrum genus intereffet ludorum. nam indictiua funt, quibus adhibentur non ludi modo, fed etiam defultores, quae funt ampliffima.

Simpludiarea * funera, quibus ludos adhibebant. * Simpludearia

Simpulum vas paruum non diffimile cyatho, quo vinum in facrificiis libabatur. vnde & mulieres rebus diuinis deditae fimpulatrices dicuntur.

Simultas, id eft, odium, dicta ex contrario, quia minime fint fimul. poteft & a fimulatione dicta exiftimari, quia fimulate loquuntur ad inuicem.

Sinciniam, cantionem folitariam.

. . . . . in prouerbio dici folet FESTVS.
. . . . . fine vlla incommoda appendice; quod olim facra non folum publica curiofiffime adminiftrabant, fed etiam priuata. relictufque heres fic* pecuniae, etiam facrorum erat; vt ea diligentiffime adminiftrare effet neceffarium. * ficut)

Siniftrae aues, finiftrumque eft finiftimum, aufpicium, id eft, quod finat fieri. Varro libro quinto Epiftolicarum quaeftionum, ait: a deorum fede cum in meridiem fpectes, ad finiftram funt partes mundi exorientes, ad dexteram occidentes; factum arbitror, vt finiftra meliora aufpicia, quam dextra effe exiftimentur. idem fere fentiunt Sinnius Capito, & Cincius.

Siniftrum in aufpicando fignificare ait Ateius Capito, laetum, & profperum aufpicium, at* filentium† dubij dumtaxat vacat vitio. igitur filentio furgere cum dicitur fignificat non interpellari, quo minus rem gerat, ad * finiftrum hortari quoq; aufpicia ad agendum, quod animo quis propofuerit. * aut v. c. † vbi) * at)

Siparium genus veli mimicum.* * minutum PAVLVS.

Si . . . . . . FESTVS.
utuntur, dictum ait . . . .
mento quod vocetur.

PAVLVS. Siremps dicitur, quasi similis* res ipsa. habetur hoc in libris Catonis.

* similiter

FESTVS. . . . ponitur pro eadem, vel proinde . .
. . Cato in dissuadendo le . . .
. . licta est, & praeterea rogas . .
. . ea si populus condemnauc . .
. . fiet, quasi aduersus le . . .

Sispitem Iunonem, quam vulgo Sospitem appellant, antiqui vsurpabant, cum ea vox ex Graeco videatur sumpta, quod est σώζειν.

Sistere fana cum in vrbe condenda dicitur, significat loca in oppido futurorum fanorum constituere, quod* Antistius Labeo ait, in commentario quintodecimo Iuris Pontificij, fana sistere esse lectisternia certis locis & diis habere.

* quam V. C. Q.)

PAVLVS Sistere fana cum dicerent, significabatur lectisternia certis in fano locis componere.

SOBRINVS est patris mei consobrini filius, & matris consobrinae filius.

FESTVS. Sobrinus est, vt ait Gallus Aelius, patris mei consobrini filius, & matris meae consobrinae filius. femina iisdem de causis appellat fratrem, & fratrem patruelem, & consobrinum, & propius consobrino, * & sobrina. iidem gradus in sobrina quoque sunt.

* sobrino)

Sobrium vicum . . . .
er Aelius quod . . . .
locus, neque caut . . . .
aliquod in eo n . . . .
vino solitum . . . .

PAVLVS. Sobrium vicum Romae dictum putant, vel quod in eo taberna nulla fuerit; vel quod in eo Mercurio lacte, non vino supplicabatur.

Sodales dicti, quod vna sederent, & essent; vel quod ex suo dapibus * vesci soliti sint; vel quod inter se inuicem suaderent, quod vtile esset.

* datis

FESTVS. Sodalis . . . . . .
tant, quod vna . . . . .
. . alij, quod ex suo . . .
. . alij, quod inter se . . .
. . rent, quod vtile es . . .

. . crebro congre vocan . . . .
. . vocabulo, quod eſt . . . . .
Sodes, ſi audes, vti ſi . . . . .
pro in loco. Terentius . . . . .
ſodes, quis heri Chry . . . . .

Sodes, ſi audes; vti ſis, pro ſi vis; & illico pro in loco. Terẽtius in Andria: Dic, ſodes, quis heri Chryſidem habuit. PAVLVS.

Solari ſine praepoſitione dixiſſe antiquos, teſtis eſt Pacuuius, cum ait: ſolatur, auxiliatur, hortaturque me. FESTVS.

Solatum genus morbi, maxime a ruſticantibus dicitur, cuius meminit etiam Afran . . . .
. . . . arquato Medo . .
. . . . tigine.

Solatum genus morbi. PAVLVS.

Solea, vel ea dicitur, quae ſolo pedis ſubiicitur, vel genus piſcis, vel materia robuſtea, ſuper quam paries craticius extruitur.

Solea, vt ait Verrius, eſt non ſolum ea, quae ſolo pedis ſubiicitur, ſed etiam pro* materia robuſta, ' ſuper quam paries craticius extruitur. FESTVS. * per v. c. ' robuſtea v. c.

Solicitare * quidam dictum putant vel . . . *Sollicitare. v. c.
. . ex ſuo loco, ac ſententia . . .
. . quin ſignificet locum, quis . .
. . quoq. dicantur loco pa . . . .

Solicitare eſt ſolo citare, id eſt, ex ſuo loco mouere. ſolum autem quin ſignificet locum, quis dubitet? cum exſules quoque dicantur loco patriae ſuae pulſi. PAVLVS.

Solida ſella at . . . . . . FESTVS.
iubetur, cum mane ſur . . . .
lauit. quod antiqui expreſſe . . . .
riore parte excauat . . . . .
ciebant ſedes, quas s . . . . .
in his nihil erat con . . . . .
bant inquit Verrius, quod . . . . Meſſalla)
abſurde, vt mihi videtur, ... * Solpuga) Solipugia, vel Selipugna v. c.
ſit totum ait dictum ſolidum . . . .

Solino idem * ait eſſe conſulo.

Solino intelligitur conſulo. PAVLVS.

Solipunga " genus beſtiolae maleficae, * quod acrius, concitatiuſque fit feruore ſolis. vnde etiam nomen traxit. * veneficae.

FESTVS. Soli . . . .
maleficae, qu . . . .
fit feruore s . . . . . .
traxit.

Solitaurilia hostiarum trium diuersi generis immolationem significant, tauri, arietis, verris, quod omnes eae solidi, integrique sunt corporis. contra Aci . . . verueces* maiales, qui quia sollum Osce totum, & solidum significat. vnde tela quaedam solliferrea vocantur tota ferrea, & homo bonarum artium sollers, & quae nulla parte laxata, cauaque sunt, solida nominantur. atque harum hostiarum omnium inuiolati sunt tauri, quae pars scilicet caeditur * in castratione. sunt quidem qui putent, † ex tribus hostiis praecipue nomen inclusum cum solido tauri, quod amplissima sit earum. quidam dixerunt omnium trium vocabula confusa * suis, ouis, tauri adeffecisse id, quod vno modo appellarentur vniuersae. quod sit a sollo, & tauris earum hostiarum ductum (est) nomen antiquae consuetudinis † per vnum L enunciari non est mirum, quia nulla tunc geminabatur littera in scribendo. quam consuetudinem Ennius mutauisse fertur, vt pote Graecus Graeco more vsus, quod illi aeque scribentes, ac legentes duplicabant mutas Sem . . . .

* verbices. v.c.
* creditur v.c.
† portent v.c.
* confixa. v.c.
† antiqua consuetudine)

Solitaurilia hostiarum trium diuersi generis immolationem significant tauri, arietis, verris. quod omnes hi solidi, integrique sint corporis. Sollum enim lingua Oscorum significat totum, & solidum. vnde tela quaedam solliferrea vocantur, tota ferrea; & homo bonarum artium sollers; & quae nulla parte laxata, cauaque, solida nominantur.

Solla * appellantur sedilia, in quibus non plures singulis possint sedere, ideoque solla ·*· sternere dicuntur, qui sellisternium habent, & solaria vocantur, Babylonica, quibus eadem sternuntur. quae, vt ait Verrius, omnia ducta sunt solo † aluei quoque lauandi ·*· gratia instituti, quo singuli descendunt, solla dicuntur. quae a sedendo * potius dicta videntur, quam a sollo. *

* Solia, vel solia)
·*· soliar v.c.
† a sollo)
·*· cauandi v.c.
* ascendendo. v.c.
* solo. v.c.
† Sola, vel solia.)
* soliare, vel solla.

PAVLVS. Solla † sedilia, in quibus singuli tantum possunt sedere. ideoque solia * sternere dicuntur, qui sollisternium ·*·

·*· selli st.

habent. & solaria vocantur Babylonica, quibus eadem sternuntur.

Sollemnia sacra dicuntur, quae certis temporibus fiunt.

Sollemnia sacra dicuntur, quae certis temporibus, annisque fieri solent. FESTVS.

Sollistimum Ap. Pulcher in Auguralis disciplinae libro primo ait esse tripudium, quod aui* excidit ex eo, quod illa fert. saxumue solidum, aut arbos viuiradix ruit, quae nec prae vitio, humani † caedanturue, iacianturue, pellanturue. . . .

* aut v.c. † humanaue vi) vel, humi cadant)

Sollo Osce dicitur id, quod nos totum vocamus. Lucilius: suasa* quoque omnino dirimit non solla* dupondi. id est non tota. Item Liuius: Sollicuria, in omni re curiora.* & solliferreum, genus teli totum ferreum. sollers etiam in omni re prudens; & sollemne, quod omnibus annis praestari debet.

* vasa) * solo v.c. * curiosa)

Sollo Osce dicitur id, quod nos totum vocamus. Liuius:* Solliferreum genus teli, id est totum ferreum. Sollers etiam in omni re prudens; & sollemne, quod in omnibus annis praestari debet. PAVLVS. * Lucilius)

Solox, lana crassa, vel pecus lana contectum. Titinius: Lana soloci ad purpuram data. & Lucilius: Pascali pecore, & montano hirco,* atque* soloce.

* hirto v.c. * hircoq.

Solox, lana crassa, & pecus, quod passim pascitur non tectum. Titinius in Barathro* ego ab lana soloci ad purpuram data. & Lucilius: Pascali* pecore, ac montano, hirto,* atque soloce. FESTVS.

* Barrato v.c. *Pastali v.c. * hirco v.c.

Solum, terram. Ennius libro tertio: Tarquinio dedit imperium, simul & sola regni. & aliubi:* sed sola terrarum postquam permensa parumper. * alibi)

Solum, terram. PAVLVS.

Soniuio, sonanti.

. niuio significat in car . . . . . FESTVS.
. . . augurali sonanti.
. . . uium tripu . . . .
. . . Pulcher, quod . . . .
. . . dit plus quadr . . .

Sons, nocens: Insons, innocens. PAVLVS.

. . . nocens, vt ex . . . FESTVS.
. . . nocens.

Sonticum morbum in duodecim significare ait Aelius Stilo certum cum iusta causa. quem nonnulli putant esse, qui nocent, quod sontes significet nocentes. Naeuius ait: sonticam esse oportet causam, quamobrem perdas mulierem.

PAVLVS. Sonticum, iustum. Naeuius: Sonticam esse oportet causam, quamobrem perdas mulierem.

FESTVS. . . . ausa dicitur a morbo . .
. . . erendum agere . . . .
. . . lato de re A. Atili . . .
. . . tisse, timidus ne . . .
. . . vbi causam sonticam . . .
. . . .

* Saracum vel Sorracsi

PAVLVS. Soracum * est, quo ornamenta portantur scenicorum.

FESTVS. . . . quo orname . . . .
. . . corum. Pla . . . . .
. . . rum icillum . . . .

* Sororiae v.c.

Sororiare * mammae dicuntur puellarum, cum primum tumescunt, vt fraterculare puerorum. Plautus in Fribolaria * . . . .

* Friuolaria)

. . . papillae pr . . . . .
. . . uolui dicere . . . .
. . . opus est verb . . .

PAVLVS. Sororiare * mammae dicuntur puellarum, cum primum tumescunt.

* Sororiae

Sororium tigillum appellabatur locus sacer in honorem Iunonis, quem Horatius quidam statuerat causa sororis a se interfectae ob suam expiationem.

FESTVS. Sororium tigillum appellatur. hac de causa. ex conuentione Tulli Hostilij Regis, & Metij Suffetij * ducis Albanorum, Trigemini Horatij, & Curiatij * cum dimicassent, vt victores sequeretur imperium, & Horatius noster exsuperasset, victorque domum reuerteretur, obuia soror cognita morte sponsi, sui fratris manu occisi, auersata est eius osculum, quo nomine Horatius interfecit eam, & quamquam a patre absolutus sceleris erat, accusatus tamen parricidij apud Duumuiros, damnatusque, prouocauit ad populum, cuius iudicio victor duo tigilla tertio superiecto, quae pater eius constituerat, velut sub iugum missus subit, consecratisque ibi aris Iu-

*Metti Fufitij v.c.
*Curati v.c.

noni Sororiae, & Iano Curiatio, liberatus omni noxia sceleris est auguriis adprobantibus. ex quo sororium id tigillum est appellatum.

Sors & patrimonium significat, vnde consortes dicimus; & dei responsum; & quod cuique accidit in sortiendo. PAVLVS.

Sors et . . . . FESTVS.
cat, vnde con . . . . . .
& deis * resp . . . . . * dei)
accidit in so . . . . .

Sortutillus * venter suillus condito farre expletus. PAVLVS.

. . . . labatur venter suillus co . . FESTVS.
. . . Plautus. venter sullus * di . . * Serutillus Sartutillus * suillus)
. . . in illum ego me hodie . .
. . . esa farte biberem . . .

Sos, pro eos antiqui dicebant, vt Ennius libro primo: Constitit inde loci propter sos dea dearum. * & libro tertio: Circum sosque sunt magnae gentes opulentae. Libro septimo: Dum censent terrere minis, hortanturue sos. Libro vndecimo: contendunt Graios Graecos memorare solent sos. interdum pro suos ponebant, vt cum per datiuum casum, idem Ennius effert. Postquam lumina sis oculis bonus Ancus reliquit. * dea diar. v. c. dia dear.)

Sos pro eos antiqui dicebant, vt Ennius: Constitit inde loci propter sos dea* dearum. Sos interdum pro suos ponebant. per datiuum casum idem Ennius effert: Postquam lumina sis oculis: pro suis. PAVLVS. * dia)

Sospes saluus. Ennius tamen sospitē pro seruatore posuit.

Sos . . . . . . FESTVS.
omnis ferre au . . . . .
Afranius in Ep . . . . .
seruent tuis . . . . .
maxime Teu . . . . .
numquam. En . . . . .
parentem, & p . . . . .
sospitem. Att . . . . .
rite ad patr . . . . .
set. Ennius. vid . . . . .

Sospitare est bona spe afficere, aut bonā spem non fallere. PAVLVS.

. . . . ficare cum dix . . FESTVS.
. . . liber ceterum . . .

. . . ait esse bona spe . . .

. . . spem non falle . . .

PAVLVS. SPARA minimi generis iacula a spargendo dicta. Lucilius: Tum spara, tum murices* portantur tragula porro.

* rumices)

FESTVS. . . . ba . . paruissimi . .

. . . pargantur dicta . . .

. . . tum spara, tum mu . . .

. . . orro. .

* An. v.c. . . tiatorem, erratorem. Cato in M.* Coelium, si se appellauisset: In coloniam me hercules scribere nolim, si Triumuirum* sim, spatiatorem, atque fescenninum.

* Triumuir)

PAVLVS. Spatiatorem pro erratorem Cato posuit.

FESTVS. . . . quam nos dicimus, εἶδος . . .

. . . ton quidam idean, π . . .

. . . nitur.

Spectio in auguralibus ponitur pro aspectione, & nuntiato. quia* omne ius sacrorum habent, auguribus spectio dumtaxat, quorum consilio rem gererent magistratus, non vt possent impedire nuntiando, quae cum vidissent satis, spectio sine nuntiatione data est, vt ipsi auspicio rem gererent, non vt alios impedirent nuntiando.

* iis, qui)

Spectu sine praepositione Pacuuius in Doloreste visus est, cum ait: amplus, rubicundo colore, & spectu proteruo ferox.

* specto)

PAVLVS Spectu* sine praepositione Pacuuius posuit.

FESTVS. Specus feminino genere pronuntiabant antiqui, vt metus, & nepos. tam Hercules, quam masculino stirps, aut† frons. vt Ennius: Tum casu* sub monte altae* specus intus patebant.** & Pacuuius in Chryse: Est ibi sub eo saxo penitus strata harena ingens specus.

† stirpis, vt v.c.

* causa v.c. caua)

* alte v.c. mōtes late)

** inius patebat v.c. intus patebat)

Speres antiqui pluraliter dicebant, vt Ennius lib. secundo: Et semel effugit speres ita funditus nostras. & libro sextodecimo: Spero, si speres quicquā prodesse potis sunt.

Spetile* vocatur infra vmbilicum suis, quod est carnis, proprij cuiusdam habitus, exos, qua etiam antiqui per se vtebantur. Plautus enumerandis vilibus† obsoniis in Carbonaria sic meminit: Ego pernam, sumen, sueres, spetile,* callum,* glandia.

* Spectile

† villis v.c. suillis)

* spectile

* galiū v.c.

PAVLVS. Spetile* caro quaedam proprij cuiusdam habitus infra vmbilicum suis.

* Specile

Spicit quoque sine praepositione dixerunt antiqui. Plautus: flagitium est si nihil mittetur, quae supercilio ' spicit. & spexit. Ennius libro sextodecimo: quod vbi rex paulo * spexit de contibus † celsis. FESTVS. ' supercilio v.c. * . . . dulo v.c. sedulo) † pontibus)

Spiciunt antiquos di . . . . . tione testis est Cato in ea, quam . . . . septem hominibus, vt solent . . . . iuios, nisi qui sempiterni sunt, quos . . . cant, ne spiciunt, neque ratos.

Spicum masculine antiqui dicebant, vt hunc stirpem, & hanc amnem. versus est antiquus: quasi messim per missim vnumquemque spicum collegit.

Spinther vocabatur . . . . . . res antiquae ger . . . . . . sinistro, Plautus . . . . . reconcinnarier. . . .

Spinther armillae genus, quo mulieres vtebantur brachio summo sinistro. . . . PAVLVS.

Spintyrnix, genus auis turpis figurae. ea Graece σπινθαρὶς dicitur.

Spintyrnix est auis genus turpis figurae. occursatrix artificum, perdita spinturnix. ea Graece dicitur, vt ait Santra, σπινθαρίς. FESTVS.

Spira dicitur, & basis columnae vnius tori, aut duorum, & genus operis pistorij, & funis nauticus in orbem conuolutus, ab eadem omnes similitudine. Pacuuius: Quid cessatis socij eiicere spiras sparteas? Ennius quidem hominum multitudinem ita appellat, cum ait: Spiras legionibus nexunt.

Spirillum vocari ait Opillius Aurelius caprae barbam.

Spirillum barba caprae appellatur. PAVLVS.

Spondere putatur dictum, quod sponte sua, id est voluntate, promittatur.

Spondere Verrius putat dictum, quod sponte sua, id est voluntate, promittatur. deinde oblitus inferiore capite sponsum, & sponsam ex Graeco dictam ait, quod ij σπονδὰς interpositis rebus diuinis faciant. Spondere antea ponebatur pro dicere. vnde & respondere adh . . . . vsurpari coeptum est . . . . . ne alterius. FESTVS.

PAVLVS. Spondere ponebatur pro dicere, vnde & respondere adhuc manet, sed postea vsurpari coeptum est in promisso.

FESTVS. Sponsis bene, * beneque volueris, in precatione augurali Messalla augur ait significare spoponderis, volueris.

*Bene sponsis v. c.

PAVLVS. Spurcum vinum dicebant, cum aqua admixta, aut igne tactum erat, mustumue antequam deferuescat.

FESTVS. Spurcum vinum est, quod sacris adhiberi non licet, vt ait Labeo Antistius libro decimo commentarij iuris pontificij, cui aqua admixta est, defrutumue, aut igne tactum est, mustumue ante, quam deferuescat.

PAVLVS. SQVALIDVM incultum, & sordidum, quod proxime similitudinem habeat squamae piscium, sic appellatum.

FESTVS. . . . . cultum, & sord . . .
. . . rum quod proxime . . .
. . . seium accedit, it . . .
. . . diti paludum squ . . .
. . . in Telepho. Quam ve . . .
. . . stola.
Squarrosos . . . . .
similitudine ait dic . . . . .
gat ob adsiduam inlu . . . .
num, ac rupicum squar . . . .
rostra.

PAVLVS Squarrosi ab eadem squamarum similitudine dicti, quorum cutis exsurgit ob assiduam illuuiem. Lucilius: Varronum, ac rupicum* squarrosa incondita rostra.

*rapicum

FESTVS. STAGNVM quidam dici putant, quod in eo aqua perpetuo stet. alij, quod is locus a Graecis στεγνὸς * dicitur, quia bene contineat aquam.

* στεγνὸς)

Stalagmium genus inaurium videtur significare, Caecilius in Karine, cum ait: ium * ex aure eius stalagmium Domi habeo.

* rum)

PAVLVS. Stalagmium, genus inaurium. Caecilius: Ex aure eius stalagmium Domi habeo.

FESTVS. Stata sacrificia sunt, quae certis diebus fieri debent. Cato in ea, quam scribit de L. Veturio, de sacrificio* commisso, cum ei equum ademit. quod tu, quod in te fuit, sacra stata sollemnia, capite sancta deseruisti.

* sacrilegio)

PAVLVS. Stata dicebantur sacrificia, quae certis diebus fiebant. Cato: Sacra, stata, sollemnia, sancta deseruisti.

Statae Matris simulacrum in foro colebatur.

Statae Matris simulacrum in foro colebatur, postquam id collustrauit, ne lapides igne corrumperentur, qui plurimus ibi fiebat nocturno tempore, magna pars populi in suos quisque vicos rettulerunt eius deae cultum. FESTVS.

Statua est ludij eius, qui quondam fulmine ictus in circo sepultus est in Ianiculo. cuius ossa postea ex prodigiis, oraculorumque responsis senatus decreto intra vrbem relata in Volcanali, quod est supra comitiũ, obruta sunt, superque ea columna cum ipsius effigie posita est.

Statuliber est, qui testamento certa condicione proposita iubetur esse liber. & si per heredem est, quo minus statuliber praestare possit, quod praestare debet: nihilominus liber esse videtur.

Status dies vocatur, qui iudicij causa est constitutus cum peregrino. eius enim generis ab antiquis hostes appellabantur, quod erant pari iure cum populo Romano, atque hostire ponebatur pro aequare. Plautus in Curculione. Si status condictus cum hoste intercedit dies, tamen est eundum, quo imperant ingratis.

Status dies vocatur, iudicij causa constitutus. PAVLVS.

Stellam significare ait Ateius Capito laetũ, & prosperum, auctoritatẽ secutus P. Seruilij auguris, quae ex lamella* aerea adsimilis stellae locis inauguratis infigatur. FESTVS.

* stellam, quae ex tamella v. c.

Stellati . . . .
. . eo, qui in Campania est, sed eo, qui . . .
. . . pena. ex quo Tusci profecti su . . . .
. . . campum appellauerunt. . . .

Stellionem * g . . . . . .
Verrius dic . . . .
stillet cibo p . . . .
bi a stellarum . . . .
uarium est.

* Stelionem v. c.

Stercus ex aede Vestae XVII. Kalendas Iulias defertur in angiportum medium fere cliui Capitolini, qui locus clauditur porta stercoraria, tantae sanctitatis maiores nostri esse iudicauerunt.

Sterilam, sterilem. PAVLVS.

Ste . . . . . . FESTVS.
bant, quam g . . . . .

que non cip . . . . .
lasi, aut s . . . . .
memorab . . . . .
in Adelph . . . . .
feri Anti . . . . .
tum sit . . . . .
vnde vng . . . . .
est.

Stipatores ait * dictos a stipe, quam mercedis nomine accipiant custodes cuiusque corporis. vnde & stipam, qua * amphorae cum extruuntur, firmari solent; etiam stipites, qui ob eandem causam destituantur.*·*

(* ait Verrius) * quam v. c. *·* constituantur, vel destinatur.)

PAVLVS Stipatores, id est custodes cuiusque corporis, dicti sunt a stipe, quam accipiebant mercedis nomine.

Stipatores corporis custodes, quos antiqui latrones vocabant, stipati enim ferro circundant corpora regum.

FESTVS. . . . . . atores appel . . . .
. . . . ustodes, quos . . .
. . . . bant, id est mer . . .
. . . . m ferroue . . .
. . . . t regum cor . . . .

Stipem esse nummum signatum, testimonio est (& id quod * datur stipendium militi, & cum spondetur pecunia, quod stipulari dicitur.

(* & de eo quae v. c.)

. . . . cuniam signat . . . .
. . . . ideo stipular . . . .
. . . . terrogat . . . .
. . . . aes.

PAVLVS Stipes fustis terrae defixus.

FESTVS. . . . . . . defixus. Afra . . .
. . . . . orro honeste . . .
. . . . . ite hostium . . .
. . . . . pro fidem qui . . .
. . . . . am siluam, et . . .
. . . . . stili in mela . . .
. . . . . tus vt reuolso . . .
. . . . . qui iactu vali . . .
. . . . . parmam, nisi si . . .
. . . . . uoluit pro . . . .
. . . . . in Bacchi sec . . .

. . . egum aut al . . .
. . . us Ennius . . .
. . . ites abiegno . . .
. . . e stipitem . . .
. . . mit eum, qua . . .
. . . rripit.

Sti . . .
re antiqu . . .
mina met . . .
quae nunc in . . .
re Liuius tr . . .
rundam Rom . . .
conditam Romam . . .
uius Ostrymon . . .
Graio stirpe ex . . .
Nomine Pyrrh . . .
a stirpe supremo . . .
est reuoca fratre . . .
plaudite, quam Gallu . . .
finit stirp est geni . . .
quia quoque est progr . . .
. . . dicuntur . . .
. . . ab imis arbori . . .
. . .

Stiricidium, quasi stillicidium, cum stillae concretae frigore cadunt. Stiria enim principale est, stilla deminutiuum. PAVLVS.

. . . asi stillicidium, cum stel . . . FESTVS.
. . . adunt. Cato pro C . . .
. . . nihilominus voluit semper . . .
. . . re praesenti cognosce . . .
. . . e. . . .

Stlata, genus nauigij latum magis, quam altum, & a latitudine sic appellatum, sed * ea consuetudine, qua stlocum pro locum, & stlitem pro lite dicebant. PAVLVS. * scilicet)

Stla . . . FESTVS.
latum mag . . .
appellatum . . .
consuetudin . . .
tem antiq . . .

PAVLVS. Stlembus, grauis, tardus, ſicut Lucilius pedibus ſtlembum dixit, equum pigrum, & tardum.

FESTVS. . . . grauis, tar . . . .
. . Apulidae pe . . . .
. . eum refert . . . .

* vide v. c. *quid. v. c. * illic) *Androgyno) * oporteat v. c. oportebat)

Stolidus, ſtultus. Ennius libro primo: Nam vidi* pugnare ſues, ſtolidi, ſolidi ſunt. & in Alexandro: Hominem appellat, quia *: laſciui ſtolide non intellegit. & Caecilius in Hypobolimaeo: Abi hinc tu ſtolide, illi * vt tibi ſit pater? & in Andronico: * Sed ego ſtolidus, gratulatum me oportuit * prius.

PAVLVS. Stolidus, ſtultus.

Strebula lingua Vmbrorum appellabant partes carnium ſacrificatarum.

FESTVS. Strebula Vmbrico nomine Plautus appellat coxendices hoſtiarum, quas G . . . .
. . . . in altaria in . . .
. . . . tus ait in Fri . . .
. . . . agnina tene . . .
. . . . . bulis.

* Initiumq. v. c.

Strenam vocamus, quae datur die religioſo, ominis boni gratia a numero, quo ſignificatur alterum, tertiumque* venturum ſimilis commodi, veluti trenam, praepoſita . S littera, vt in loco, & lite ſolebant antiqui.

PAVLVS *continuate

Strigae appellabantur ordines rerum inter ſe coniunctae * collocatarum, a ſtringendo dictae.

FESTVS. Stri . . . . . .
. . ordines rerum . . . .
. . uatae conlocata . . . .
. . ndo dictae.

Stri . . . .
ius Graeci σύρνια ap . . . .
maleficis mulieribus nomen inditum eſt. quas volaticas etiam vocant. Itaque ſolent his verbis eas veluti auertere Graeci. σύῤῥιπτα πόμπειν νυκτικόμαν ςρίγγα τὸ λαὸν ὄρνιν ἀνωνύμιον ὠκυπόρυς ἐπὶ νῆας.

Strigores in ne . . . . . .
. . rigoſis poſitum . . . . .
. . rum virium ha . . . . .
ores exerciti.

Strigores densarum virium homines. . . . PAVLVS.

Stritauum antiqui dicebant pro tritauo. FESTVS.

Strit . . . . . .
. . . ant pro trita . . . .
aui, & atauiae . . . . . .

Stroppus est, vt Ateius Philologus existimat, quod Graece στρόφιον vocatur, & quod sacerdotes pro insigni habent in capite. quidam coronam esse dicunt, aut quod pro corona insigne in caput imponatur, quale sit strophium. Itaque apud Faliscos diem* festum esse, qui vocatur Struppearia, quia coronati ambulent, & a Tusculanis, quod in puluinari imponatur Castoris struppũ vocari.

* στρόφιον. v.c.
* fidem v.c.

Stroppus quod Graece dicitur στρόφιον, pro insigni ponebatur in capitibus sacerdotum. alij id coronam esse dixerunt. PAVLVS.

Struere antiqui dicebant pro augere, vnde instruere.* * industria.

Struere antiqui dicebant pro adiicere, augere, vnde industrios quoque. M. Cato: iure, lege, libertate, Republica communiter vti oportet: gloria, atque honore quomodo sibi quisque struxit. aut* in duodecim, quod est. Si caluitur, pedemue struit: manum endoiacito. alij putant significare retrorsus ire, alij in aliam partem. alij furere.* alij gradum augere; alij minuere; ac vix pedem pedi praefert, otiose it, remoratur. FESTVS.

* At)
* fure v. c. fugere)

Strues genera liborum sunt, digitorum coniunctorum non dissimilia, qui superiecta panicula in transuersum continentur.

Strufertarios* dicebant, qui quaedam sacrificia ad arbores fulguritas faciebant, a ferto scilicet quodam sacrificij genere. PAVLVS

* Struifertarios

. . . . antiqui . . . . FESTVS.
. . . . mines con . . .
. . . . arbores ful . . .
. . . . missarum . . . .
. . . . struae, et . . .
. . . . aciunt . . . .
. . . . et vti mihi . . .
. . . . ullo etiam . . .
. . . . fertario . . . .
. . . . ex qua cortex . . .

. . . . . Lucilius . . .

. . . . . ti hibernacul . . .

. . . . .

Struices antiqui dicebant extructiones omnium rerum. Plautus: Cerialis cenas dat. ita mensas extruit, Tantas struices concinnat patinarias. & Liuius: quo Castalia, per struices saxeas lapsu accidit.

PAVLVS. Struices dicebant omnium rerum instructiones.

Struppi * vocabantur in puluinaribus fasciculi de verbenis facti, qui pro deorum capitibus ponebantur.

* strui

FESTVS. Struppi vocantur in puluinaribus . . .

. . . rum capitibus ponuntur .

. . . bem calo Antistius . . .

. . . gistratum publicum . . .

Strutheum in mimis praecipue vocant obscenam partem virilem, a salacitate videlicet passeris, qui Graece στρουθὸς dicitur.

PAVLVS. Stultorum feriae appellabantur Quirinalia, quod eo die sacrificabant ij, qui sollemni die, aut non potuerunt rem diuinam facere, aut ignorauerunt.

FESTVS. Stult . . . . . .

tur Quirina . . . . .

qui priniqu . . . . .

sacrificant ij . . . . .

non potuer . . . . .

re, aut ign . . . . .

fornacaliu . . . . .

commissum . . . . .

more, at . . . . .

quibus p . . . . .

Stuppam linum inpolitum appellant Graeci Dorij.

Stuprū pro turpitudine antiquos dixisse apparet in Nelei carmine: foede, stupreque castigor cotidie. & in Appi sententiis: qui animi . . compotem esse, nequid fraudis, stuprique ferocia pariat. Naeuius: Seseque ij perire mauolunt ibidem, quam cum stupro redire ad suos popularis. item: sin illos deserāt fortissimos viros, magnum stuprum populo fieri pergetis.*

* pergentis. v. c.

PAVLVS. Stuprum pro turpitudine antiqui dixerunt. vnde est in carmine: Foede, stupreque castigor cotidie.

Stu-

Stura flumen in agro Laurenti est.

Stura flumen in agro Laurenti est, quod quidam Asturam vo . . . . ac suberiesq . . . . Thermi. FESTVS.

SVADTED, idem * ait esse, sic te. * Messalla)

Suasum, colos appellatur, qui fit ex stillicidio fumo^o in vestimento albo. Plautus. quia tibi suaso infecisti propudiosa pallulam. Quidam autem legunt insuaso. nec desunt, qui dicant omnem colorem, qui fiat inficiendo, suasum vocari, quod quasi persuadetur in alium ex albo transire.

Sub corona venire dicuntur, quia captiui coronati solent venire, vt ait Cato in eo, qui est de re militari: vt populus suus sua opera potius ob rem bene gestam coronatus supplicatum eat, quam re male gesta coronatus veneat.* Id autem signum est nihil praestari a populo. quod etiam Plautus significat in Hortulo. praeco ibi adsit cum corona, cuique liceat veneat.* *veniat.v.c. *veniat.v.c.

Sub iugum mitti dicuntur hostes victi, ereptis omnibus armis, telisque, cum hastis defixis duabus in terra, tertiaque ad summum earum deligata, (ipsi eam* iubentur subeuntes transire. * specie iam v. c. specie eam)

Sub iugum mitti dicuntur hostes, cum duabus hastis in terra defixis, tertiaque superligata, inermes sub eas coguntur transire. PAVLVS.

Sub vineam iacere dicuntur milites, cum astantibus centurionibus iacere coguntur sudes.

. . . . tur milites . . . FESTVS.
. . . . ionibus ia . . .
. . .

Sub vitem hastas iacere dicitur veles, cum eas sub manu sursum mittit. Lucilius: vt veles bonus sub vitem, qui summisit* hastas. Veles autem velitis facit. PAVLVS. * subiicit)

Sub vitem ha . . . . . FESTVS.
. . . . manu . .
. . . . t Lucilius. vt .
. . . m qui subit* has . . * subiicit)
. . .

Sub vitem praeliari dicuntur milites, cum sub vinea mili-

tari pugnant. Lucilius: Neque prodire in altum, praeliari procul ſub vite.

FESTVS. . . . . ri dicuntur . . . .
. . . militari pug . . .
. . . q. prodire . . .
. . . ul ſub vite.

Sub vos placo, in precibus fere cum dicitur, ſignificat id, quod ſupplico* vt in legibus: TRANSQVE DATO, EDENDOQVE* PLORATO.

* ſupplicio v.c.
* & endoq)

PAVLVS. Sub vos placo, ſupplico.

Subactus modo ſignificat mollitus; modo victus; modo compulſus, vt cum dicimus, pecus ſub arbore ſubactum. modo coactus.

FESTVS. . . . . molliti, alia . . .
. . . ut cum dicim . . .
. . . ſubactum . . . .

PAVLVS. Subditus dicitur iudex, qui loco mortui datur iis, qui eum habuerant iudicem in aliqua re, vel lite.

FESTVS. Subdit . . . . .
tui in demortuis iu . . . .
datur his, qui eum hab . . . .
xat in eandem rem.

Subices Ennius in Achille pro ſubiectis poſuit, cum dixit: Nubes per ego deum ſubices humidas, Vnde* oritur imber ſonitus aerio * ſpiritu.

* inde v. c.
* aeuo v. c. ſonitu ſaeuo)

PAVLVS. Subices Ennius pro ſubiectis poſuit.

FESTVS. Subici ar . . . . .
quod fit, vt ait Cincius . . . .
conſulti exemplo, at . . . .
explandi * gratia aries int . . . .
lus admiſit poene p . . . .

* expiandi)

Subigere * arietem in eodem libro * Antiſtius eſſe ait dare arietem, qui pro ſe agatur, caedatur.

* Subicere)
* xv. Iuris Pont.)

. . in dicebant infir . . . .
. . Plautus in Perſa: Ad paupertatẽ ſi immigrant infamiae, Grauior paupertas fit, fides ſubleſtior. id eſt infirmior. Idem in Neruolaria, vinum ait ſubleſtiſſimum, quia infirmos faciat, vel corpore, vel animo.

PAVLVS. Subleſta, infirma, & tenuia. Plautus: Grauior paupertas fit, fides ſubleſtior. id eſt, infirmior. Idem ait vinum ſuble-

ſtiſſimum, quia infirmos faciat vel corpore, vel animo.

Sublicium po . . . . . FESTVS.
appellatum a . . . . .
cabulo Volſc . . . . .
in latitudinem . . . . .
liter Formian . . . . .
librorum. qu . . . . .
ſublices vocan . . . . .
aqua liquens . . . . .
in qua opinio . . . . .
et meminit . . . . .
qui ait in belli . . . . .
quam liquidum . . . . .
amnem, & alij tab . . . .
men retinet . . . . .
Salluſtius libro qu . . .
ne inrumiendi p . . . . .
ſublicibus cauata . . . .
ſent.

Sublimauit dixit, * id eſt, in altum extulit, Originum libro ſecundo: In maximum decus, atque in excelſiſſimam claritudinem ſublimauit. id autem dicitur a limine ſuperiore, quia ſupra nos eſt. * dixit Cato)

Sublimem eſt in altitudinem elatum. vt Ennius in Thyeſte: Aſpice hoc ſublime candens, quem vocant omnes Iouem. Vergilius in Georgicis libro primo: Hic vertex nobis ſemper ſublimis.

Sublimem eſt in altitudinem elatum. id autem dicitur a limine ſuperiore, quia ſupra nos eſt. PAVLVS.

Sublucare arbores eſt ramos earum ſupputare; & veluti ſuptus lucem mittere; conlucare autem ſuccisis arboribus locum implere luce. FESTVS.

Suboles ab oleſcendo, id eſt, creſcendo, vt adoleſcentes quoque & adultae, * & indoles dicitur. Lucretius libro quinto: Siue virum ſuboles, ſiue eſt muliebris origo. Vergilius: Cara deum ſuboles, magnum Iouis incrementum. * adulti)

Subrumari dicuntur haedi, cum ad mammam admouentur: quia ea (his vocabantur, * vel quia rumine trahunt lacte ſugentes. * rumis vocabatur)

PAVLVS. Subrumari dicuntur haedi, cum ad mammam admouentur: quia ea rumis vocatur: vel quia rumine trahunt lac * sugentes.

* lacte

Subscudes appellantur tabellae, quibus tabulae inter se configuntur, quia quo immittuntur succiditur. Pacuuius: Nec vlla subscus cohibet compagem.

FESTVS. . . . . ellantur cunctae, ta . . .
. . . tabulae inter se con . . .
. . . a quo eae immittantur . . .
. . . uius in Niptris: Nec vlla subscus cohibet compagem aluei. Plautus in Astraba: Terebratus multum sit, & subscudes addite.

. . bsidium dice . . . .
. lites subside . . . .
. entiq. aciei . . . . .
. genus militum . . . .
. emeruerant . . . .
. amen retine . . . .
. quae erat ter . . . .
. . . m, vt Plautus . . .
. . . gite nunc subs . . .
. . . t triario si . . . .
. . . sidiari ante eos . . .
. . . rant, aut in alio . . .
. . . nti.

PAVLVS. Subsilles dicebantur quaedam lamellae sacrificiis necessariae.

FESTVS. . . . li ipsijles uo . . .
. . . s, quae ad rem . . .
. . . ur maxime . . . .
. . . rum.

Subsolaneae . . . . .
. . s appellantur . . . .
. . rei solum conferunt . . .
. . . ui infimum . . .
. . . in terram super . . .
. . . lum imum . . . .
. . . s innititur.

Subftillum . . . . .
. . . it tempus ante . . . .

paene vuidum dum . . . .
. . m non perficcum, quod . . .
aut non dum desisset.

Substillum tempus ante pluuiam iam paene vuidum, & post pluuiam non perfiecum, quod iam stillaret, aut non dum desiisset. PAVLVS

Subucula genus libi dicitur, ex halica, & oleo, & melle: & genus vestimenti.

Subuculam Aelius Stilo, & Cloatius iisdem fere verbis demonstrant vocari, quod diis detur ex halica & oleo, & melle. Nam de tunicae genere notum est omnibus. FESTVS.

Subuerbustam, veribus vstam significat Plautus cum ait. Vlcerosam,* compeditam, subuerbustam, sordidam. *vicerosam. v. c.

Subuerbustam, veribus vstam significat. PAVLVS

Subulo Tusce tibicen dicitur.

Subulo Tusce tibicen dicitur. itaque Ennius: Subulo quondam marinas propter adstabat plagas. FESTVS.

Suburam Verrius alio libro a pago Succusano dictam ait: hoc vero maxime probat eorum auctoritate, qui aiunt ita appellatam & regionem vrbis, & tribum a statiuo praesidio, quod solitum sit succurrere Esquiliis infestantibus eam partem vrbis Gabinis. indicioque esse, quod adhuc ea tribus per C litteram, non B scribatur.

Subura regio Romae a pago Succusano vocabulum traxit, quod ei vicinum fuit. PAVLVS.

Suburanam . . . . . FESTVS.
. Succisanam . . . .
. nt ex nomine . . . .
. umam illam quoq. . . . .
. cusanam dictam . . . .
. iratum esse . . . . .
. pagi succusa . . . . .
. xercerentur.

Succenturiare est explendae centuriae gratia supplere, subiicere. Plautus in Saturione: Succenturia centum, require, qui te delectet domi. & Caecilius in Triumpho: nunc meae militiae* astutia opus est succenturia.* *malitiae) *succenturiata)

Succenturiare est explendae centuriae gratia supplere. Caecilius: Nunc meae malitiae astutia opus est succenturia.* PAVLVS. *succenturiata)

Succerda stercus suillum. Titinius: Quid habes, nisi vnam arcam sine claui; eo condis succerdas.

FESTVS. . . . . est stercus su . . . .
. . . us. Simus . . . .
. . . uid habes, nisi . . .
. . . ui, eo condis . . .
. . . e succerda . . .
. . . homo opicer . . .
. . . nem, quem sol . . .
. . . it.

PAVLVS. Succidanea hostia dicebatur, quae secundo loco caedebatur. sic appellata est a succedendo.*

* succidēdo

FESTVS. . . . . ppellatur, quae . . .
. . . ur, quod quasi . . .
. . . quidam a suc . . .
. . . dendo dictam.

PAVLVS. Succingulum, balteum.

FESTVS. . . . ingulum ap . . . .
. . lteum. Plautus . . . .
. . um Herculis . . . .
. . ti, quam abstu . . . .

PAVLVS. Succrotilla,* vox tenuis, & alta. Titinius: Feminea *fabula succrotilla vocula.

FESTVS. . . . . tenuis diceba . . .
. . . Titinius in . . .
. . . fabulare succr . . .
. . . nius in Epistul . . .
. . . tilla voce serio . .
. . . . scribendis muli . . .
. . . gracilibus in Syr . . .
. . . talis cum sodellis* cr . . . .
. . . le, quae non pedibus . . .
. . . cula est machinae . . .
. . . materiae, & foratae . . .
. . . quam vt vber scrofe . . .
stant.
. . . stellas ruitque . . . .
. . . . a hyadas Grae . . .
. . . . stimantes a subus . .
. . . . uenti dixerint . .

* Succortrila, Succotilla, Succotrilla

* Femina

* todellis

Sudiculum * genus flagelli dictum, quod vapulantes sudantes facit. PAVLVS. *Seduculū

Sudum, siccum, quasi seudum, id est sine vdo. Securus, sine cura.

. . . significare sub . . . FESTVS.
. . . um omnium fere . . .
. . . . . us siccum significet . . .
. . . est sine vdo, vt se . . . . .
Sufes dic . . . . . .
gistratus, vt oscor . . . . .
Calidius in Oration . . . . .
lium. Nonne vobis l . . . .
et fumus prosequi . . . . .
videtur: Senatus cens . . . .
Sufetis.

Sufes Consul lingua Poenorum. Calidius: Senatus, inquit, censuit referentibus sufetis. PAVLVS.

Suffibulum, vestimentum album praetextum quadrangulum oblongum, quod in capite Vestales virgines sacrificantes habebant, idque fibula comprehendebatur.

Suffibulum est vestimentum al . . . FESTVS.
. . drangulum oblongum, quod in ca . .
. . estales cum sacrificant, semper . .
. . que fibula conprehenditur.

Suffimenta sunt, quae . . . .
. . molito mulso spar . . .
. . re, quo vuae calcatae . . .

Suffimenta dicebant, quae faciebant ex faba, milioque mollito, mulso sparso. ea diis * eo tempore dabantur, quo vuae calcatae praelo * premebantur. PAVLVS. *bis *pi.o

Suffiscus folliculus testium arietinorum, quo vtebantur pro marsupio, a fisci similitudine dictus.

Suffiscus dicebatur folliculus testium arietinorum, qui celebris u . . . . . FESTVS.
. . pio forsitan d . . . . .
. . fisci similitu . . . .
Suffragat . . . . maiores hi,
qui vulgo in vsu . . . us apparerent
iuncta suffrag . . . quem quisque
fieri vellet, notabat . . . to scriptis

candidatorum hominu . . Varro in libro VII. Rerum humanarum . . .

Suffuerat, ſub eodem tecto fuerat.

PAVLVS. Sugillatum dicitur ex Graeco, quod ea pars, quae eſt ſub collo, κοῖλον * ab eis dicitur.

(* χυλὸν)

FESTVS. . . . . dici exiſtimant . . . . quod ea pars, quae . . . . υλον ab iis dicitur.

Suillum genus inuiſum Veneri prodiderunt poetae, ob interfectum ab apro Adonim, quem diligebat dea. quidam autem, quod immundiſſimi ſint ſues ex omni manſueto pecore, & ardentiſſimae libidinis. ita, vt opprobrium mulieribus inde tractum ſit, cum ſubare, & ſubire dicuntur.

Sulci appellantur, qua aratrum ducitur, vel ſationis faciendae cauſa, vel vrbis condendae, vel foſſura rectis lateribus, vbi arbores ſerantur. fulmen quoque, qua eius veſtigium, ſimiliter appellatur. quod vocabulum quidam ex Graeco fictum, quia illi dicant ὁλκόν.

PAVLVS. Sulcus dictus a Graeco, qui ab illis ὁλκὸς appellatur.

Sultis, pro ſi vultis. Plautus: Sequimini me hac, ſultis. & Cato: Audite, ſultis, milites.

FESTVS. Sultis, ſi voltis. Plautus in Friuolaria: Sequimini me hac, ſultis, legiones omnes lauernae. & in Rudente: Curate haec, ſultis, magna diligentia. M. Cato pro L. Caeſetio: audite, ſultis, milites, ſi quis veſtrum in bello ſuperfuerit, ſi quis non inuenerit pecuniam, egebit.

Sultis, ſi voltis ſignificat compoſito vocabulo, ita vt alia ſunt, ſodes, * ſis ſiuis, plicet * in loco, ſcis licet * ſcias licet, equidem ego quidem. Ennius: pandite ſulti genas, & corde relinquite ſomnum.

(* ſi audes. v.c ſodes, ſi audes) (* ilicet, ire licet, illico) (* ſcilicet)

PAVLVS. Sultis, ſi vultis. Ennius: Pandite ſulti genas, & corde relinquite ſomnum.

Sum pro eum vſus eſt Ennius.

FESTVS. Sum pro eum vſus eſt Ennius libro primo: At tu non vt ſum ſummam † ſeruare decet rem. & libro ſecundo: At ſeſe ſum quae dederat in luminis oras.

(† ſumma v. c.)

Summanalia liba farinacea in modum rotae ficta. *

(* finctae v.c. vel facta)

Summiſſiorem aliis aedem Honoris, & Virtutis C. Marius

feeit, ne si forte officeret auspiciis publicis, augures eam demoliri cogerent.

Summussi, * murmuratores. Naeuius: Odi, inquit, summussos, proinde aperte dice, quid sit. * Terentius mussare pro tacere posuit, cum ait: Sile, caela, occulta, tege, tace, mussa. PAVLVS. * summissi * siet)

. . . ssi dicebantur . . . . FESTVS.
. . Naeuius: Odi, inquit, . . .
. . inde aperte dice, . . .
. . times. Ennius in sexto . . .
. . ntus in occulto mussa . . .
. . in Andromacha di . . . .
. . m est. nam mussare si . . .
. . s in Agnorizomene: * Quod potes, sile, caela, occulta, tege, tace, mussa, mane. * Anagnorizomene)

Suopte, (suo) ipsius; vt meopte, meo ipsius; tuopte, tuo ipsius.

Supa . . . . . .
disiicit . , ...
in . . insipit . . . .
iniicit farinolam.

Supat * iacit, vnde dissipat, disiicit: & obsipat, obiicit: & insipat, * hoc est iniicit. PAVLVS. * sipat) * insipit

Supellectilis recto casu, & senis ratione dicebantur, quae nunc contraria videntur esse finitioni proportionis, * quia omnia vocabula x littera finita, per declinationes obliquorum casuum syllabam accipiunt. Haec autem duo desciuerunt ab ea, vt alia complura, † quae non ideo infirmare debent praeceptum. FESTVS. * portionis. v.c. † alta comptum v.c.

Supercilia in Iunonis tutela esse putabant, quod iis protegantur oculi, per quos luce fruimur, * quam tribuere putabant Iunonem. vnde & Lucina dicta est. PAVLVS. * fruuntur.

. . . . Iunonis tu . . . . FESTVS.
. . . tur muliere . . . .
. . . tur oculi, per q . . . .
. . . quam tribuat . . . .
. . . Lucina quoque . . .

Supercilium dicitur, quod supra cilium sit, id est integimentum oculi superius.

Superescit significat supererit. Ennius: dum quidem vnus

* Romanus v.c. † Acer.v.c. * (i) * cedis v.c.

homo Romae * toga superescit. & Attius † in Chrysippo: Quin hinc * superescit, Spartam, atque Amyclas trado. Sed per se super significat quidem supra, vt cum dicimus super illum sedit, * verum ponitur etiam pro de, Graeca consuetudine, vt illi dicunt, ὑπέρ. Plautus in Milite glorioso: Mea opera super hac vicina, quam ego nunc concilio tibi. in Phasmate: Ehe. . . tandem percipio, super rebus nostris loqui te. Pacuuius in Medo: Qua super re interfectum esse Hippotem dixisti? Cato contra Annium: Nemo antea fecit super tali re cum hoc magistratu vtique rem. Afranius in Virgine: Aliis de rebus in qua coepisti super re.

PAVLVS. Superescit, supererit. Ennius: Dum quidem vnus homo Romae superescit.

Superstites antiquitus appellati sunt testes.

FESTVS. Superstites testes praesentes significat. cuius rei testimonium est, quod superstitibus praesentibus, ij, inter quos controuersia est, vindicias sumere iubentur. Plautus in Artemone: Nunc mihi licet quiduis loqui, nemo hic adest superstes. Volgari quidem consuetudine poni.

. . . superque sint . . .
. . . liberi parentib . . .
. . . quamobrem . . .
. . . do quamquam o . . .
. . . velim.

Superuacaneum u . . . . .
cludit Verrius ab u . . . . .
. . . antum modo . . .
. . . sit fami . . .
. . . uacaneum . . .
. . .

PAVLVS. Superuacaneum, superuacuum.

Superuaganea dicebatur ab auguribus auis, quae ex summo cacumine vocem emisisset. dicta ita, quia super omnia vagatur, aut canit.

FESTVS. Su . . . . . .
catur ab au . . . . .
mo cacumin . . . . .
quasi in altis . . . . .
uagatur, a . . . . .

Supparus . . . .
. . vestimen . . . .
. . ubucula ap . . . .
. . n Fullonia . . . .
. . omne quod . . . .
. . parum Puni . . . .
. . cat Neui de . . . .
. . o . & in Nautis . . . .
. . estem consec . . . .
. . nunc supparos . . . .
. . na iam crucem . . . .
. . detur puella . . . .
. . ius ait . Puella . . . .
. . duta sum.

Supparus vestimentum puellarum lineum, quod & subucula (id est camisia) dicitur . Afranius : Puella non sum, supparo si induta sum. PAVLVS.

Suppernati dicuntur, quibus femina sunt succisa in modum suillarum pernarum . Ennius : His pernas succidit iniqua superbia Poeni.

. . pernati dicu . . . . . FESTVS.
. . . na sunt succisa . . . .
. . . rum pernaru . . . .
. . . is pernas suc . . . .
. . . Poeni . & Catu . . . .
. . . fossa ligari ia . . . .
. . . curi

Supplicia veteres quaedam sacrificia a supplicando vocabant. PAVLVS.

Supplic . . . . FESTVS.
. . . res portent . . . .
. . . uerbena salic . . . .
. . . alia supplicia . . . .
. . . bonis sumi . sin . . . .
. . . is necaretur . . . .
. . . Semoniae re . . . .
. . . ce bidente . . . .
. . . na salutis . . . . .
. . . nati patrim . . . .
. . . id fieret sa . . . . .

. . . solitum vt . . .
. . . candi causa . . . .
. . . tum vt id vo . . .
. . . ro semper ela . . .
. . . plo docet supol . . .
. . . nunc fere suppl . . .
. . . tur.
. . . cium a supp . . . .
. . . guit, quod . . . .
. . . haec deorum . . .
. . . matur supp . . .
. . . id est dep . . .
. . . caedi.

PAVLVS. Supremum modo significat summum, modo extremum, modo maximum.

FESTVS. Supp . . . .
summum vt . . .
suppreme bel . . .
potens. Plautus . . .
mum habuisti se . . .
tuis. alias extre . . .
in legibus XII Solis . . .
ma tempestas esto . . .
crimine necte tuo . . .
ab illo sepeliti die . . .
& quasi supremo l . . .
tempora voltu. Cato d . . .
lentis numquam cuiq . . .
. . . . premam aduoca . .
. . . . maximo cum duas . .
. . . . s supremam mul .

Suppum antiqui dicebant, quem nunc supinum dicimus ex Graeco, videlicet pro adspiratione ponentes litteram, vt cum iidem ὕλας dicunt, & nos siluas. item ἕξ, sex: & ἑπτά, septem. eius vocabuli meminit etiam Lucilius: Si vero das, quod rogat, & si suggeri * suppus.

* suggeris)

PAVLVS. Suppum antiqui dicebant, quem nunc supinum dicimus. Surregit, & sortus pro surrexit, & quasi possit fieri surrectus frequenter posuit Liuius.

FESTVS. . . . & sortus an . . . .

. . . . & eius part . . . .
. . . . bus L. Liuill . . . . * manum)
. . . . est.

Surremit, sumpsit. inque manu * surremit bastam. PAVLVS.
. . . . manum su . . . . . FESTVS.

Surrempsit, sustulerit. PAVLVS.
. . . . Surempsit . . . . FESTVS.
. . . . pue . . sustule . . .
. . . . cum dixit . . . .
. . . . est, quod cum . . .
. . . . nio nobilissi . . .
. . . . atque ob eam . . .
. . . . issimus semper . . .
. . . . nstituit, cum . . .
. . . . imus sumere . . .
. . . . ipso dignior . . .
. . . . καὶ ὑκίη σο . . .
. . . . t, quod si mon . . .
. . . . tem nonnum . . .
. . . . Socratem quae . . .
. . . . rat in librum . . .
. . . . inscripserat Scy . . .
. . . . gratia id appel . . .

Surum dicebant, ex qu . . . .
. . . . est Plau . . .
. . . . on est tibi . . .
. . . . um item nam qui . .
. . . . cus surculis . . .
. . . . m. tum poli . . .
. . . . aut asulae . . .
. . . . rus surum . . .
. . . . re possent.

Surum dicebant, ex quo per deminutionem fit surculus. Ennius: Vnus surus surum ferret, * tamen defendere possent. PAVLVS. * ferre)

Sus Mineruam, in prouerbio est, vbi quis id docet alterum, cuius ipse inscius est. quam rem in medio, quod aiunt, positam Varro & Euhemerus ineptis mythis inuoluere maluerunt, quam simpliciter referre. FESTVS.

Suspectus a suspicor venit, & a suspicio. PAVLVS.

FESTVS. Sus . . . .
. . . . significationis . . . .
. . . et suspicio parti . . .
. . . e. non mirum si . . .
. . . o dari potest. .

PAVLVS. Susque, deque, significat plus minusue.

FESTVS. . . . ens est pro plus, minusue . . .
. . . uod antiquis vsque dice . . .
. . . .

PAVLVS. Sutelae dolosae astutiae, a similitudine suentium dictae.

FESTVS. . . . stutiae a simili . . . .
. . . dictae sunt. . .
Su . . . . . .
. . tiq. in prouerbium . . .
causa Gallico tu . . . . .
. . dam edictum est legiones Sutrij, vt praesto essent cum cibo suo. quod vsurpari coeptum est in iis, qui suis rebus, opibusque officij id praestarent, quibus deberent. Plautus: Sed facito dum, merula per † versus, quod * cantat colas, * cum suo cuique * facito veniant, quasi eant Sutrium.

† memineris)
* quos
* colax)
* cum cibo tu quoque eos)

PAVLVS. SYCOPHANTAS appellatos hac de causa dicunt. Atticos quosdam * iuuenes solitos aiunt in hortos irrumpere, ficosque deligere: quam ob causam lege est constitutum, vt qui id fecisset, capite truncaretur: quam poenam qui persequerentur ob paruula detrimenta, sycophantas appellatos.

* quondam

FESTVS. . . . . idam ex hac causa . .
. . . . Atticos quondam . .
. . . . s aiunt in hortos . .
. . . . inrumpere, ficosque . .
. . . . b causam lege factam, qui id fecisset, capite * esset ei. quam poenam qui persequerentur ob paruola detrimenta, sycophantas appellatos.

* capital)

.·. TABELLIS pro chartis vtebantur antiqui, quibus vltro, citroue,* siue priuatim, siue publice opus erat, certiores absentes faciebant. vnde adhuc tabellarij dicuntur, & tabellae missae ab imperatoribus. FESTVS. * citroque)

.·. Tabem eam, quae faceret tabescere apud antiquos vsurpatum. Sallustius quoque frequenter, vt in Catilina, cum ait: vti tabes plerosque ciuium animos inuaserat. & in libro quarto historiarum: qui quidem mos, vt tabes in vrbem coniectus. & Coruinus pro Liburnia: propter hanc tabem, atque perniciem domus totius.

Tabernacula dicuntur a similitudine tabernarum, quae ipsae, quod ex tabulis olim fiebant, dictae sunt, non, vt quidam putant, quod tabulis cludantur.

Tablinum * proxime atrium locus dicitur; quod antiqui magistratus in suo imperio tabulis . . . . . * Tabijnum v. c.

. . . .

.·. Tablinum proxime atrium locus dicitur, quod antiqui magistratus, in suo imperio tabulas rationum ibi habebant publicarum rationum causa factum locum.

Tablinum, locus proximus atrio, a tabulis appellatus. PAVLVS.

Taciturnus, qui facile tacet. tacitus, argutus etiam, qui potest aliquando tacere.

Taedulum, fastidiosum, siue quod est omnibus taedio.* * taedium.

.·. Taedulum antiqui interdum pro fastidioso; interdum quod omnibus taedio esset, ponere soliti sunt. FESTVS.

.·. Taenias Graecam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitis honorati, vt sit apud Caecilium in Androgyno: sepulchrum plenum taeniarum, ita vt solet. & alias: Dum taeniam, qui vulnus vinciret, petit. Ennius in Alexandro: volans de caelo cum corona, & taeniis. Attius in Neoptolemo: Decorare est satius, quam vrbem taeniis. † Tanpercō Taenpocon Taenpton ·ʃ Tah'pocon Temperon Tempocon Taempotō

Taepocon† appellarunt Graeci genus scribendi deorsum versus, vt nunc dextrorsum scribimus. PAVLVS.

.·. Taepocon ·*· soliti sunt appellare Graeci genus scribendi deorsum versus, vt nunc dextrorsum scribimus. FESTVS. ·*· Tanpercon v. c.

Tagax furunculus a tangendo dictus. cuius vocabuli Lucilius meminit: Et mutonis manum perscribere posse tagacem. PAVLVS.

FEST. ∴ Tages nomine, Genij filius, nepos Iouis, puer dicitur disciplinam aruspicij dedisse duodecim populis Etruriae.

Tagit Pacuuius in Teucro: Vt ego, si quisquam me tagit & tagam. Idem in Hermiona: Aut non cernam, nisi tagam. sine dubio antiqua consuetudine vsurpauit. nam nunc ea sine praepositionibus non dicuntur, vt contigit, attigit.

PAVLVS. Tagit simpliciter dicitur. quod attigit, contigit facit compositum.

Talassionem in nuptiis Varro ait signum esse lanificij. Talassionem enim vocabant quasillum, qui alio modo appellatur calathus, vas vtique lanificijs * aptum.

* sacrificiis

FESTVS. . . . sionem in nuptiis Varro ait . . . .
. . . . . fici τάλαρον, id est quasillum . .
. . . . . litum appellari talassionem . at . .
. . . . . historiarum scriptor Talassium . .
. . . . . uirum rapta virgine vnicae pu . .
. . . . dinis, quod ei id coniugium fuerit se .
. . . . ominis gratia nunc redintegrari.

∴ Talentorum non vnum genus. Atticum est sex millium denarium. Rhodium & * cistophorum, quattuor millium quingentorum *· denarium. Alexandrinum, duodecim millium denarium. Neapolitanum sex * denarium. Syracusanum trium * denarium. Rheginum victoriati .
. . . .

* septem millium)
*·· quadringentorum
* sex milliũ)
* trium millium)

Taliam * Cornificius posuit, vnde & Talassus. Taliam alij ∴ folliculum cepe.

* Talam

PAVLVS. Talia, folliculum cepe.

FESTVS. Talionis mentionem fieri in duodecim ait Verrius, hoc modo. si membrum rapserit; * ni cum eo pacit, talio esto. neque id, quid significet, indicat. puto quia notum est. permittit enim lex parem vindictam.

* ruperit, vel rupit)

Talipedare antiqui dicebant pro vacillare pedibus lassitudine, quasi trahat pedes, vt talis videatur insistere, aut identidem tollere pedes.

PAVLVS Talipedare est vacillare pedibus, & quasi talis insistere.

Talus praenomen erat Sabinorum.

FEST. ∴ Talus in Sabinorum nominibus praenominis loco videtur fuisse.

Tam significationẽ habet, cum ponimus praepositiuam * ∴ quandam,

* propositiuã positiuã)

quandam, cui subiungimus quam: vt cum dicimus, tam egregium opus tam paruo pretio venisse. id est, sic. ita vt apud Graecos quoque οὕτως ἀγαθόν. item ex contrario ei dicimus, quam bonus Homerus, tam malus Cherylus poeta est. At antiqui tam etiam pro tamen vsi sunt. vt Nouius: * Qui, si taceat, dum videat, tam etiam sciat, quid scriptum sit.° Ennius: illae meae tam potis pacis potiri. Titinius: Bene cum facimus, tam male subimus, vt quidam perhibent viri. Item: Quamquam * estis nihili, tam escator † simul vobis consului.

* Naeuius ° quod scriptum est * Quam) † ecasta)

Tam significationem habet praepositiuam, °cui subiungimus quam. vt tam malus * Cherylus, quam bonus † Homerus. tam etiam pro tamen vsi sunt. PAVLVS.

° positiuam * bonus † malus

Tam modo antiqui dicebant pro modo.

.·. Tam modo antiqui ponebant pro modo. vt Attius: Tam modo inquit Praenestinus. FESTVS.

.·. Tam perit, quam extrema faba. in prouerbio est; quod ea plerumque aut proteritur, aut decerpitur a praetereuntibus.

Tama dicitur, cum labore viae sanguis in crura descendit, & tumorem facit. Lucilius: * Inguenne existat, papulae, tama, neboa noxit. PAVLVS.

*Lucretius

.·. Tame in carmine positum est pro tam. FESTVS.

Taminia vua * siluestris dicta, quod tam mira sit, quam minium. PAVLVS.

* via

.·. Taminia vua * siluestris generis videtur Verrio dicta, quae tam mira sit, quam minium. FESTVS.

* via

.·. Tamne, eousque, vt Aelius Stilo, & Opilius Aurelius interpretantur. itaque Afranius: Tam ne arcula tua plena est aranearum?

Tamne, eousque. Afranius: Tamne arcula tua plena est aranearum? PAVLVS.

Tandem cum significet aliquando, interdum tamen ex superuacuo ponitur. vt apud Terentium in Phormione, cum ait: Itane tandem vxorem duxit Antipho iniussu meo? non enim hic tempus vllum significat. at Cicero etiam duplicat temporalem significationem, cum ait, tandem aliquando.

Tappete ex Graeco sum . . . . . . FESTVS.
tae. Ennius cum ait. T . . . . . .

lius in Demetrio . Le . . . .
veterem dic tappet . . . .

PAVLVS. Tapulla * dicta est lex quaedam de conuiuiis.

FESTVS. Tapullam * legem conuiualem ficto nomine conscripsit iocoso carmine Valerius Valentinus. cuius meminit Lucilius hoc modo: Tapullam * ridet legẽ contere opimi.

* Tappula)
* Tappulã)
* Tappulã)

PAVLVS. Tarmes genus vermiculi carnem exedens.

FEST. .·. Tarpeiae etiam effigiem ita appellari putant quidam in aede Iouis Metellina . eius videlicet in memoriam virginis, quae pacta a Sabinis hostibus, quae in sinistris manibus haberent, vt sibi darent, intromiserit eos cum Rege Tatio, qui postea in pace facienda cauerit a Romulo, vt ea Sabinis semper pateret.

*Tarquinias Tarquitias * scalas, quas Rex Tarquinius Superbus fecerit, abominandi eius nominis gratia ita appellatas * esse ait vulgo existimari Verrius.

* dictas

.·. Tartarino cum dixit Ennius, horrendo, & terribili Verrius vult accipi . a Tartaro, qui locus apud inferos .

PAVLVS. Tartarino, horrendo, & terribili.

FEST. .·. Tatium occisum ait Lauinij, ab amicis eorum legatorum, quos interfecerant Tatiani * latrones, sed sepultum in Auentino laureto . quod ad significationem verborum non magis pertinet, quam multa alia praeterita deinceps, quae referantur.

* Titini

PAVLVS Tauras vaccas steriles dici existimabãt hac de causa, quod non magis, quam tauri, pariant.

FESTVS. . . uras vaccas steriles ap . . . .
. . . quae non magis rapiant * . . .
. . . similius sit ex Graeco dic . . .
. . . ραϛ appellant.

* pariant)

PAVLVS. Tauri, verbenaeque in commentario sacrorum significat ficta farinacea.

Taurij appellabantur ludi in honorem deorum inferorum facti . Instituti autem videntur hac de causa . Regnante Superbo Tarquinio cum magna incidisset pestilentia in mulieres grauidas, quae fuerat facta ex carne diu vendita * populo taurorum, ob hoc diis inferis instituti ludi, & Taurij vocati sunt.

* diuendita)

FESTVS. Tau . . . . . .
stituti diis inferis ex l . . . .

Tarquinio regnante cum . . . .
pestilentia in mulieres . . . .
fetu si facti sunt ex caru . . . .
taurorum immolatorum . ob . . .
appellati sunt, & fiunt . . . .
intra muros euocentur di . . . .
ludos Varro ait vocari, quod . . . .
lus pendens a doctore iner . . . .
solitus sit impelli, atque vsque . . .
docere, quoad consisteret . . . .
te talorum constaret pedu . . .

Taurium aes dicunt, quod in ludos tauricos* consumitur. * taurios)

.·. Taurorum specie simulacra fluminum, id est, cum cornibus; quod sunt atrocia, vt tauri.

Taxat verbum ponitur in iis, quae finiuntur, quoad tangi liceat, in litibus quoque, arbitroue * cum proscribitur, quoad ei iussit statuendi. Taxatio dicitur, quae fit certae summae. a tangendo autem dici, etiam scaenici testimonio sunt, qui taxatores dicuntur, quod alter alterum maledictis tangit. * arbitrioue)

Taxat, & taxatio a verbo tango dicuntur. vnde & taxatores a scaenicis dicuntur, qui ad alterutrum maledictis taugunt. PAVLVS.

TEGILLVM cuculliunculum* ex scirpo factum. Plautus: Tegillum mihi aret, id si vis, dabo. * cuculliunculum.

.·. Tela proprie dici videntur ea, quae missilia sunt: ex Graeco videlicet eorum nomine, quia illi τηλόθεν missa dicunt, quae nos eminus. sicut arma ea, quae ab humeris dependentia retinentur manibus, quandoquidem non minus in nobis eam partem corporis armum vocari existimandum est.,* FESTVS. * est, quam arma

Temerare, violare sacra, & contaminare, dictum videlicet a temeritate. PAVLVS.

Temetum, vinum. vnde temulentus, & temulentia.

.·. Temetum, vinum. Plautus in Aulularia: Qui? quia temeti nihil allatum. Pomponius in Decima: Non multi temeti, sed plurimi. Nouius in duobus dossenis: Sequimini praeminare, sequere temeti timor. Idē in Funere: Agite, exite, temulentiamque * tollite. & in Surdo: Filias habeo temulentas. sed eccas video incedere. Afranius in FESTVS. * exigite temulentum

Consobrinis: Pol magis istius temulentae futilis.

PAVLVS. Tempesta, tempestiua.

Tempestatem pro tempore frequenter dixerunt antiqui.

Templum significat, & aedificium deo sacratum, & tignum, quod in aedificio transuersum ponitur.

* Tenitae — Tenitae * credebantur esse sortium deae, dictae quod tenendi haberent potestatem.

* Thensa — Tensa * vehiculum argenteum, quo exuuiae deorum ludis Circensibus in circum ad puluinar vehebantur.

FEST. .·. Tensam ait vocari Sinnius Capito vehiculum, quo exuuiae deorum ludicris Circensibus in circum ad puluinar vehuntur. fuit & ex ebore; vt apud Titinium in Barbato; & ex argento.

PAVLVS Tentipellium, genus calciamenti ferratum, quo pelles extenduntur.

FEST. .·. Tentipellium Artorius putat esse calciamentum ferratum, quo pelles extenduntur. idem Afranium dixisse in Promo. * Pro manibus credo habere ego illos tentipellium. Titinium ait Verrius existimare, id medicamentum esse, quo rugae extenduntur, cum dicat: Tentipellium Inducis, * rugae in ore extenduntur. cum ille Ἐπικῶς dixerit.

* Primo.

* Inducitur.

PAVLVS. Tenus significat finem: vt cum dicimus, hactenus.

Terentum locus in campo Martio dictus, quod eo loco ara Ditis patris in terra occultaretur.

FESTVS. . . . . in campo Martio loc . . .
. . . dicendum fuisse, quod Te . . .
. . . saecularis Ditis patris . . .
. . . tur ab equis quadrigari . . .
. . . tilitas aequiperet mo . . .
. . . nae, quod quam aniliter relat . .
. . . uis manifestum est.

PAVLVS. Teres, rotundus in longitudine.

FEST. .·. Teres in longitudine rotundatum. quales asseres natura ministrat.

.·. Teretinatibus, qui a flumine Terede dicti existimantur, & syllaba eius tertia mutata, & pro Terede Teram scribi debuisse.

.·. Termentum pro eo, quod nunc dicitur detrimentum, vtitur Plautus in Bacchidibus.

Termentum apud Plautum detrimentum. PAVLVS.

Termes ramus direptus ex arbore, nec foliis repletus, nec nimis * glaber. * minus

Termino ſacrificabant, * quod in eius tutela fines agrorum eſſe putabant. denique Numa Pompilius ſtatuit eum, qui terminum exaraſſet, & ipſum, & boues ſacros eſſe. * ſacra faciebant, vel fiebant,

Terminus, quo loco colebatur, ſuper eum foramen patebat in tecto, quod nefas eſſe putarent terminum intra tectum conſiſtere.

Termonem Ennius terminum dixit.

.·. Termonem Ennius Graeca conſuetudine dixit, quem nos nunc terminum, hoc modo: Ingenti vadit curſu, qua redditus termo eſt. & idem: Hortatore bono prius, quam iam finibus termo eſt. FESTVS.

.·. Terſum diem pro ſereno dictum ab antiquis; nec ſe habere rei auctorem ait.

Terſum diem, ſerenum. PAVLVS.

.·. Tertium, quartum differre ait a tertio, quarto, quintus: * quod, quid factum ſit, ſignificat. FESTVS. * cos.)

Teſca * loca augurio deſignata. Cicero aſpera ait eſſe, & difficilia. PAVLVS. * Teſqua

. . . . t loca augurio deſig . . . FESTVS.
. . . no finis in terra auguri op . . .
. . . us loca conſecrata ad . . .
. . . ſit, ſed ſancta loca vndiq . .
. . . nt Pontificis libri, in quibus . .
. . . que ſedemque teſcumque . .
. . . dedicauerit, vbi eos ac . . .
. . . s, propitioſque. Hoſtius belli . .
. . . pergentis alter aetherias, atque .
. . . uiolabis templa antiqua . . .
. . . uere aſpera, difficilia aditu . .
. . . ca aſpera ſaxa teſca tuor . .
. . . octeta. Quis tu es mortalis . .
. . . a, & teſqua te adportas loca.

Teſticulari eſt iumentis maribus fœminas, vel mares feminis admouere. licet alij dicant teſtilari. PAVLVS.

Tetini pro tenui. * Thaliae

THALEAE * nomen dictum, alij ab aetatis flore aiunt, FESTVS.

alij quod carmina ſemper floreant.

PAVLVS. Themin deam putabant eſſe, quae praeciperet hominibus id petere, quod fas eſſet. eamque id eſſe exiſtimabant, quod & fas eſt.

Thiaſitas, ſodalitas.

Thomices Graeco nomine appellantur canabi impolito, & ſparto leuiter tortae * reſtes, ex quibus funes fiunt. puluilli quoque quos in collo habent, ne a reſtibus laedantur, thomices vocantur.

* torto

FESTVS. * . . . nomine appellantur . . *
. . . et ſparto leuiter tortae . . .
. . . fiunt. Lucilius: Vidimus . .
. . . abina. Opillius Aure . . .
. . . puluillum, quem in . . *
. . . aedat tomicem vo . . .

PAVLVS. . . .

Thraeces gladiatores a ſimilitudine palmularum * Thraciarum.

Throcum * genus ſellae habetur apud Plautum.

Thymbraeus Apollo a monte Thymbraeo dictus, qui eſt in agro Troiano.

* parmularum; paruularum v. c.
* Trachum v. c. Thronus)

FESTVS. Thymbraeum Apollinem Vergilius a monte Thymbraeo appellauit, qui eſt in agro Troiano.

PAVLVS. TIBERIS fluuius dictus a Tiberino Rege Albanorum, quod in eo cecidiſſet. vel Tiberis a Tiberi * Rege Tuſcorum.

* Tibris a Tibri.

Tibicines in aedificiis dici exiſtimātur a ſimilitudine tibiis canentium, qui vt canentes ſuſtineant, ita illi aedificia. *

* aedificiorū tecta.

Tifata iliceta, Romae autem Tifata curia. Tifata etiam locus * iuxta Capuam.

* lacus

FEST. ∴ Tigillum ſororium.

∴ Tignum non ſolum in aedificiis, quo vtuntur, appellatur, ſed etiam in vineis, vt eſt in duodecim: tignum iunctum aedibus, vineaeque, & concapu, * ne ſoluito.

* concapet v. c. capulo)

PAVLVS. Tinia, vaſa vinaria.

Tippula beſtiolae genus ſex pedes habentis, ſed tantae leuitatis, vt ſuper aquam currens non deſidat. * Plautus: Neque tippulae leuius pondus eſt, quam fides lenonia.

* decidat

Titienſis tribus a praenomine Tatij Regis appellata videtur. Titia quoque curia ab eodem Rege eſt dicta.

Titinnire, & titinnabunt * Naeuius dixit pro sonitu tintinabuli. * Tintinire & tintinabunt.

·:· Titinnire * est apud Naeuium hoc modo: Tantum vbi molle * crepitum faciebant, titinnabant * compedes. & apud Afranium: Ostiarij impedimenta titinnire audio. FESTVS. * Tintinire * mollem) * tintinabāt

Titiuillitium nullius significationis est, vt apud Graecos βλίτυρι, & σκινδαψός. Plautus: non ego istud verbum empsitem titiuillitio. PAVLVS.

Tituli milites appellantur, quasi tutuli, quod patriam tuerentur. vnde & Titi praenomen ortum est.

TODI genus auium paruarum. Plautus: Cum extortis talis, cum todillis crusculis.

Todi sunt . . . . . FESTVS.
quarum meminit Plautus in Sy . . . .
tis talis, cum todillis crus . . . .
Togatarum . . . . . .
minum fastigi, quae . . . .
quod togis praetextis rem . . . .
tabernariarum, quia . . . .
cellentibus etiam humiles . . . .
. . lagiari serui denique et . . .
. . ernis honestae prodeant . . .

Tolerare, patienter ferre. Attius in Neoptolemo: Aut* quisquam potis est tolerare aeritudinem. Ennius libro secundo: Ferro secedere, * quam dictis his toleraret. * Haud) * se caede v. c. se caedet)

Toles, tumor in faucibus, quae per deminutionem tonsillae dicuntur.

Tollenno * est genus machinae, quo trahitur aqua, alteram partem praegrauante pondere, dictus a tollendo. * Tolenno

Tongere nosse est: nam Praenestini tongitionem* dicunt notionem. Ennius: Alij rhetorica tongent. PAVLVS. * tongionē

. . . . lo ait noscere esse . . . FESTVS.
. . . tionem dicant pro no . . .
. . . tius dominari. Ennius . . .
. . . tongent. & vincere . . .
. . . videtur significare.

Tonsam Ennius significat remum, quod quasi tondeatur ferro, cum ait libro septimo: Poste recumbite, vestraque pectora pellite tonsis. item: Pone petunt, exin referunt ad pectora tonsas. & in Asota: Alius in mari vult

magno tenere tonſam.

PAVLVS. Tonſa, remus; quod quaſi tondeatur ferro. Ennius: Pone petunt, exin referunt ad pectora tonſas.

Tonſilla palus delatus in acumen, & cuſpide praeferratus, qui nauis religandae cauſa in littore figitur. Attius: Tacete, & tonſillas littore in laeda edite.*

* littore edite

FESTVS. . . . . . eſſe Verrius palum dolatum
. . . cuſpide praeferratum, vt exiſti . .
. . . m cum figi in littore nauis re
. . . cauſa. Pacuuius in Medio: * Acces
. . . eam, & tonſillam pegi laeto in littore
. . . in Phinidis: † Tacete, & tonſillas litto-
. . . laeda edite.

* Medo)
† Phoeniſ-ſis)

Topper ſignificare ait Artorius cito, fortaſſe, celeriter, temere. cito, ſic in Nelei carmine: Topper fortunae commutantur hominibus. citius, ſic C. Naeuius: Capeſſet flammam Volcani topper.* ſic in eodem: Namque nullum peius macerat humanū, quamde mare ſaeuum. viret* cui ſunt magnae topper confringent inportunae vnde.* fortaſſe, ſic Coelius libro ſeptimo: ita vti ſeſe quiſq; vobis ſtudeat aemulari in ſtatu fortunae reipublicae, eadem re geſta, topper nihilo minore negotio acto, gratia minor eſſet. fortaſſe, ſic Attius in Io: Topper, vt ſit, patris tunc * eicit iras. (Ennius vero ſic.) topper fortaſſe valet in Ennij & Pacuuij ſcriptis. apud Ennium eſt; Topper, quam nemo melius ſcit. Pacuuius: Topper tecum ſit poteſtas faxit ſi mecum velit. At in antiquiſſimis ſcriptis celeriter, ac mature. in Odyſſia vetere: Topper facit homines vtrius fuerint. Topper citi ad aedis venimus Circae, ſimul duona eorum portant ad nauis millia. alia in iiſdem inueniuntur.*

* cito v.c.
* vires)
* vndae)
* te v.c.
* inſeruiuntur v.c. inferuntur)

PAVLVS. Topper, cito. vt illud Nelei: Topper fortunae commutantur hominibus.

Torrens eſt participium, & nomen eſt.

FESTVS. Torrens participialiter pro exurens ponitur, vt eſt apud Pacuuium in Antiopa: flammeo vapore torrens terrae fetum exuſſerit. ſignificat etiam fluuium ſubitis imbribus concitatum, qui alioqui ſiccitatibus exareſcit. quamuis * aquam ipſam, quae fluit, flumen recte dici ait Aelius Gallus libro ſecundo, quae ad ius pertinent.

* quius v. c.

Ceterum volgi consuetudine vtrumque iam dici flumen, & perennem fluuium, & torrentem.

Torrere a torreo * deductum, proprie significat siccare, atque arefacere, sed vsurpatum est iam pro eo, quod sit igne vrere. Plautus :(in) vna eadem * opera in furnum calidum condito, Atque ibi torreto. (* Torreri a torro v. c. * edet v. c. aedepol)

Torrere * a torreo deductum proprie significat siccare, atque arefacere, sed vsurpatum est etiam pro eo quod sit ignescere. PAVLVS. (* Torreri)

Toruitas a ferocia taurorum, quasi tauri acerbitas, est vocata.

Toruitas a ferocia taurorum dicta est. Pacuuius in Armorum iudicio: feroci ingenio toruus, praegrandi gradu. & : cum recordor eius ferocē, & toruam confidentiam. FESTVS.

Torum, vt significet torridum, aridum, per vnum quidem R antiqua consuetudine scribitur. Sed quasi per duo R scribatur, pronuntiari oportet. nam antiqui nec mutas, nec semiuocales litteras geminabant, vt fit in Ennio, Arrio, Annio.

Torum, torridum, aridum. PAVLVS.

Toxicum dicitur ceruar. FESTVS.

. . quidam perunguere sagitta . . .
. . Caecilius in Gamo. Vt hom . . .
. . toxico transegerit. Afra . . .
. . vxorium istud toxicum mitt . .

TRABICA nauis, quod sit trabibus confixa. Pacuuius: labitur trabica in alueos. PAVLVS.

Trabs proprie dicitur duo ligna compacta.

Trachali appellantur muricum ac purpurae superiores partes. vnde Ariminenses maritimi homines cognomen traxerunt Trachali.

Tragula genus teli, dicta, quod scuto infixa trahatur.

Tragus, genus conchae mali saporis.

Transtra, & tabulae nauium dicuntur, & tigna, quae pro pariete * in parietem porriguntur. (* per parietem, vel ex pariete)

Trepit, ** vertit. vnde trepido, & trepidatio; quia turbatione * mens vertitur. (** Trapit vel Tropit FEST. * trepidatione)

Tributorum conlationem cum sit alia in capite, alia ex censu, dicitur etiam quoddam temerarium, vt post vrbem a Gallis captam conlatum est, quia proximis quin-

* quinque) decim * annis cenſus alius non erat. Item bello Punico ſecundo M. Valerio Laeuino, M. Claudio Marcello cos. cum & ſenatus, & populus in aerarium, quod habuit, detulit.

PAVLVS. Tributum dictum, quia ex priuato in publicum tribuitur.

FEST. ∴ Trientem tertium pondo coronam auream dediſſe Ioui donum ſcripſit T. Quinctius Dictator, cum per nouem dies totidem vrbes, & decimam Praeneſte cepiſſet. id ſignificare ait Cincius Myſtagogicon libro ſecundo, duas libras pondo & trientem. qua conſuetudine hodieque vtimur, cum lignum bes alterum dicimus, id eſt pedem, & beſſem latitudinis habens. & ſeſtertium, id eſt duos aſſes, & ſemiſſem tertium. item ſi tres aſſes ſunt, & quartus quadrans . . . .

PAVLVS. Trifax telum longitudinis trium cubitorum, quod catapulta mittitur. Ennius: aut permaceret paries percuſſus trifaci.

FESTVS. Triſulcum fulgur * fu . . . . .
* fulmen) . . . a, id aut incendit, a . . .
. . . rebrat.

PAVLVS. Tritonia * Minerua a ripa Tritonis * fluminis dicta, quod ibi primitus ſit viſa.
* Tritogenia Trogenia

*Trogeonis Triumphales coronae ſunt, quae imperatori victori aureae praeferuntur, quae temporibus antiquis propter paupertatem laureae fuerunt.

Troia, & regio Priami, & luſus puerorum equeſtris dicitur, & locus in agro Laurente, quo primum in Italia Aeneas cum ſuis conſtitit.

* Tromente Tromentina tribus a campo Tromento * dicta.

Troſſuli equites dicti, quod oppidum Tuſcorum Troſſulum ſine opera peditum ceperint.

Truo auis onocrotalus. Caecilius irridens magnitudinem naſi: Pro di immortales, vnde prorepſit truo.

* Trygon
* humum Tryga * antiqui vinum * appellabant. vnde trygetus adhuc dicitur.

FESTVS. TVBICINES etiam ij appellãtur, qui ſacerdotes viri ſpecioſi publice ſacra faciunt tubarum luſtrandarũ gratia.

PAVLVS. Tubiluſtria dies appellabant, in quibus agna tubas luſtrabant.

FESTVS. . . . . quibus diebus adſcriptum in

. . . . rio sutorio agna tubae
. . . . is tubos appellant, quod genus
. . . . Arcadia Pallanteo trans
. . . . .

Tuditantes, tundentes . . . .
. . entes significare ait Cincius . .
. . nius libro secundo. Haec inter se totum . .
. . ntes . & Lucretius item lib. ij. Nec . .
. . rem cessant extrinsecus vllam.

Tuditantes significat negotium tundentes, id est agentes. Lucretius: Nec tuditantia rem cessant extrinsecus vllam. PAVLVS.

Tudites mallei a tundendo dicti. inde & cuidam cognomen Tuditano fuit, quod caput malleo simile habuerit.

. . . . alleos appellant antiqui a tunden FESTVS.
. . . . is, alij cruribus tudites. inde Ateius
. . . . is existimat Tuditano cognomen † Tueor)
. . . . caput malleoli simile habuerit. * tuor)

Tuor, † video; tueor, * defendo. PAVLVS.

. . . video; tueor, defendo . . . FESTVS.
. . . sed iam promiscue vtuntur . .
. . . or prouideo, & contueo . . .
. . ria a tecto appellantur . . . .
. . . sordida. Afranius in V . . .
. . . tugurium est turpe . . . .
. . . bolimaeo. Habitab . . . .
. . . perculo, quo nomin . . .
. . . tione x i i. ait etia . . . .
. . . cari.

Tullianum quod dicitur, pars quaedam carceris, Ser. Tullium Regem aedificasse aiunt.

. . . . lij * dixerunt esse silanos, alij riuos, alij vehementes proiectiones sanguinis arcuatim fluentis, quales sunt Tiburi in Aniene. Ennius in Aiace: Aiax, misso sanguine tepido tullij * efflantes volant. * Tullios alij. * tullij

Tumu . . . . . .
milites dicuntur lecti ob subitum ti . . .
de etiam tumultum dici ait Verrius, qui . . ?
is ornatur, * quam ab Italicis, & Gallicis h . . * oriatur,)
. . . t Italiae. itaque nullum

. . . . quam Gallicum, aut domesti-
. . .
. . . Aelius sic definit. tumulus es . . .
. . . nae editus secundum mare fluctibus u . .
. . . uatas. vnde similiter & manu fac v . [* Turbelas v. c.]
. . . turalis proprie dici potest. [** quo alto v.c. quo pacto)]

Turbellas* dixisse antiquos, quas nunc turbas appellamus, testis est Plautus in Pseudolo: quales, ** & quantas soleam turbellas * dare. [* turbelas v. c.]

PAVLVS. Turbellas apud Plautum turbas significat.

FESTVS. Turmam equitum dictã esse ait Curiatius, qua si terimam; quod terdeni equites ex tribus tribubus Titiensium, Ramnium, Lucerum, fiebant. itaque primi singularum decuriarum decuriones dicti, qui ex eo in singulis turmis sunt etiam nunc terni.

Turrhenos * Etruscos appellari solitos ait Verrius, a Turrheno duce Lydorum, a cuius gentis praecipua crudelitate etiam tyrannos dictos. [* Turannos, v. c.]

PAVLVS. Tusci a Tusco rege filio Herculis sunt dicti, vel a sacrificando studiose, ex Graeco θυσκόοι; velut Tusculum dictum, quod aditum difficilem habet, id est δύσκολον.* [* δύσκολον.]

FESTVS. . . . . . quidam dictos aiunt a Tusco
. . . lis filio. alij quod vnici studisi * ita . : [* vnice studiosi)]
. . . ex Graeco velut θυσκίοι. Tu . . .
. . . ab eadem causa sacrificiorum, u . .
. . . ficilem habeat, id est δύσκολον.

Tuscum vicum co . . . . .
tores dictum aiunt a . . . .
descendente * ab obs . . . . [* discedente)]
Romae locoque his dato . . . .
entes fratres Coeles, & Vibenn . . .
Tarquinium Romam secum ma . . .
rint. M. Varro quod ex Coe . . . .
sint.

PAVLVS. Tuscus vicus Romae est dictus, quod ibi habitauerunt Tusci, qui recedente ab obsidione Porsena remãserunt.

Tutulum dicebant Flaminicarum capitis ornamentum vitta purpurea innexa crinibus, & in altitudinem extractum. Ennius: Lictores, Argeos, & tutulatos.

Tutulum vocari aiunt Flaminicarum capitis ornamentum, quod fiat vitta purpurea innexa crinibus, & extru-ctum in altitudinem. quidam pileum lanatum forma e tali figuratum, quo Flamines, ac Pontifices vtantur, eodem nomine vocari. Ennius: Libaque, fictores, Argaeos . . . . . .

Tutum frequenter dicitur maxime: Varro in Europa: Tutum sub sede fuissent. . . .

TYRIA maria in prouerbium deductum est; quod Tyro oriundi Poeni adeo potentes maris fuerunt, vt omnibus mortalibus nauigatio esset periculosa. Afranius in Epistula: Hunc ferrium autem maria Tyria conciet.

. . . .

. . x curiata fertur, quo Hanni . . .

. . Romae cum esset, nec ex praesidi . .

. . Q. Fabius Maximus Verru . . .

. . arcellus Cos. facere in . . . .

. . uit Aelius in XII. sig . . . .

PAVLVS. VACERRAM dicunt stipitem, ad quem equos soleant religare. alij dicunt maledictum hoc nomine significari magnae acerbitatis, vt sit vecors, & vesanus.

FESTVS. * & Aelius — Vacerram Verrius, * & alij complures vocari dicunt stipitem, ad quem equos solebant religare. Ateius vero Philologus maledictum hoc nomine significari magnae acerbitatis, vt sit vecors, & vesanus teste Liuio, qui dicat: vecorde, & malefica vecordia.

PAVLVS. Vadem, sponsorem significat datum in re capitali.

Vagorem pro vagitu Ennius posuit.

FEST. ∴ *cui clamas — † Valgulatio — *libro — *defugerit — † certis — *obualgulatum — Vagorem pro vagitu Ennius libro sextodecimo: Qui clamor * oppugnantis vagore volanti. Lucretius libro secundo: Et superantur, item miscetur funere vagor.

Vagulatio † in lege * duodecim tabularum significat quaestionem cum conuicio. Cui testimonium defuerit * is tertiis † diebus ob portum obuagulatum * ito.

*sauiis — *sin) — *boccum — Valgos Opilius Aurelius, aliique complures aiunt dici, qui diuersas suras habeant. Plautus in Milite glorioso, qui talos vitiosos habeat. Maiorem partem videas valgis talis. * & (in Sitelitergo.) Sit * ea mihi insignitos pueros pariat postea, Aut varum, aut valgum, aut compernem, aut paetum, aut brocchum * (filium.) e contrario vari dicuntur incurua crura habentes.

PAVLVS. Valgos Aurelius intelligi voluit, qui diuersas suras habent. sicut e contrario vari dicuntur incurua crura habentes.

Vallescit, perierit, a vallo militari, quod fit circa castra, quod qui eo eiiciuntur, pro perditis habentur.

Valuoli, folliculi fabae.

FEST. ∴ *sustib. — Valuoli folliculi fabae appellati sunt, quasi valliuoli, quia vallo facti * excutiantur.

∴ Vapula Papiria, in prouerbio antiquis fuit. de quo Sinnius Capito sic refert, tum dici solitum esse, cum vellent minantibus significare se eos neglegere, & non curare, fretos iure libertatis. Plautus in Feneratrice: Heus tu in barbaria quod dixisse dicitur liberta suae patronae, ideo dico, liberta salue, vapula Papiria. In barbaria est, in Italia. Aelius hoc loco vapula positum esse ait pro dole. Varro pro peri, teste Terentio in Phormione:

Non tu . . . . . .

& Plauto in Curculione: Reddin, an non mulierem prius, quam te huic meae machaerae obiicio mastigia? vapula ergo te * vehementer iubeo ne me territes. * vapulare ergo)

Vastum pro magnum. ponitur tamen & pro inani. Attius: Iam hanc vrbem ferro vastam faciet Peleus. Pacuuius: Quales, scabres, quod * inculta vastitudine? vnde vastitas, & vastitudo. *quam que)

Vastum pro magnum. ponitur tamen & pro inani. Attius: Hanc vrbem ferro vastam faciet. vnde vastitas, & vastitudo. PAVLVS

Vaticanus collis appellatus est, quod eo potitus sit populus Romanus vatum responso expulsis Etruscis.

Ve victis, in prouerbium venisse existimatur, cum Roma capta a Senonibus Gallis aurum ex conuentione, & pacto adpenderetur, vt recederent, quod iniquis ponderibus exigi a barbaris querente Ap. Claudio Brennus Rex Gallorum ad pondera adiecit gladium, & dixit, Ve victis. quem postea persecutus Furius Camillus cum insidiis circumuentum conciderent, & quereretur contra foedus fieri, eadem voce remunerasse dicitur. FEST.

Ve vobis dicebatur ab antiquis, & ve nobis. * PAVLVS. * vi nobis, vel vi vobis

Vecors est turbati ac mali cordis.

Vecticularia vita dicitur eorum, qui vectibus parietes alienos perfodiunt furandi gratia. Cato: vecticulariam vitam viuere, repente largiter habere, repente nihil.

Vectigal, aes dicitur, quod ob tributum, & stipendium, & equestre, & ordinarium populo debetur. FEST.

Vegrande significari alij aiunt male grande; vt vecors, vesanus, mali cordis, maleque sanus. alij paruum, siue minutum, vt cum dicimus, vegrande frumentum. & Plautus in Cistellaria: qui nisi iteres nimium is vegrandi gradu.

Vegrande significat male grande. vt vecors, vesanus, mali cordis, male sanus. alij paruum, siue minutum intelligunt, vt vegrande frumentum. PAVLVS.

FEST. .·. Vehere, portare, vel trahere.

PAVLVS. Veia † apud Oscos dicebatur plaustrum. vnde veiarij * stipites in plaustro, & vectura veitura. ·*·

† Veha) * veiari ·*· velatura) "coniunctio * sed non

Vel, conligatio " quidem est disiunctiua, scilicet * earum rerum, quae natura disiunctae sunt, in quibus aut coniunctione rectius vtimur, vt, Aut dies, aut nox. sed earum, quae non sunt contrariae, quae eligatur, nihil interest, vt Ennius: vel tu Dictator, vel equorum, equitumque Magister Esto, vel Consul.

* Velites, quasi velati

Velati * appellabantur vestiti, & inermes, qui exercitum sequebantur, quique in mortuorum militum loco substituebantur. ipsi sunt & ferentarij qui fundis, ac lapidibus pugnabant, quae tela feruntur, non tenentur. Cato eos ferentarios dixit, qui tela, ac potiones militibus pugnantibus ministrabant.

Velitatio dicta est vltro, citroque probrorum obiectio, ab exemplo velitaris pugnae. Plautus: Nescio quid velitati estis inter vos.

FEST. Venditiones olim dicebantur Censorum locationes, quod velut fructus publicorum locorum venibant. .·.

PAVLVS. Venerari verbum compositum ex venia, & orando.

Ventabant dicebant antiqui. vnde praepositione adiecta fit aduentabant.

FESTVS. Ventabant antiqui dicebant sine praepositione, pro aduentabant. .·.

PAVLVS. Ver sacrum vouendi mos fuit Italis. magnis enim periculis adducti vouebant, quaecunque proximo vere nata essent apud se animalia, immolaturos. Sed cum crudele videretur pueros, ac puellas innocentes interficere, perductos in adultam aetatem velabant, atque ita extra fines suos exigebant.

Verberitare idem Cato frequentatiue ab eo, quod est verbero, dixit.

FEST. * Veredas) Veredis * antiqui dixerunt, quod veherent rhedas: id est ducerent. .·.

* Virgiliae Vergiliae * dictae, quia earum ortu ver finitur, & aestas incipit. .·.

PAVLVS. Vergiliae dictae, quod earum ortu ver finem facit.

Vermina dicuntur dolores corporis cum quodam minuto motu, quasi a vermibus scindatur. hic dolor Graece

στρόφος

στροφὲς dicitur.

Vernae appellantur ex ancillis ciuium Romanorum vere nati, quod tempus anni maxime naturale feturae est.

.·. Vernae, qui in villis vere nati, quod tempus, duce natura, FESTVS. feturae est: & tunc rem diuinam instituerit Marti Numa Pompilius, pacis, concordiaeue obtinendae gratia inter Sabinos, Romanosque, vt vernae vincerent. Romanos enim vernas appellabant, id est, ibidem natos. quos vincere perniciosum arbitrium Sabinis, qui coniuncti erant cum populo Romano.

Vernisera mensalia * auguria. PAVLVS.

Versuram facere, mutuam pecuniam sumere, ex eo di- * Messallae) ctum est, quod initio, qui mutuabantur ab aliis, non vt domum ferrent, sed vt aliis soluerent, velut verterent creditorem.

Versuti dicuntur, quorum mentes crebro ad malitiam vertuntur.

Verticulas cum dixit Lucilius, articulos intelligi voluit.

Veruncent, vertant. Pacuuius: Dij monuerint meliora, atque amentiam aueruncassent tuam, id est auertissent.

Verata pila dicuntur, quod veluti verua habent praefixa.

Vescor, pascor.

Vesculi, male curati, & graciles homines. ve enim syllabum rei paruae praeponebant. vnde Veiouem, paruum Iouem, & vegrandem fabam, minutam dicebant.

Vescus, fastidiosus; ve enim pro pusillo vtebantur. Lucretius vescum dixit edacem, cum ait: Nec mare quae impendent vesco sale saxa peresa.

Vespae, & vespiliones * dicuntur, qui funerandis corporibus officium gerunt, non a minutis illis volucribus, sed * vesp.lones) quia vespertino tempore eos efferunt, qui funebri pompa duci propter inopiam nequeunt. hi etiam vespilones * vocantur. (Martialis: Qui fuerat medicus, * vespulae. nunc est Vespilo Diaulus.)

Vesperna apud Plautum cena intelligitur.

Vesperugo, vesper stella. Plautus: Nec vesperago, nec vergiliae occidunt.

Vespices fruteta densa dicta á similitudine vestis.

Vesticeps puer, qui iam vestitus est pubertate: econtra inuestis, qui necdum pubertate vestitus est.

Vestis generaliter dicitur, vt stragula, forensis, muliebris. vestimentum pars aliqua, vt pallium, tunica, penula.

* Gannius Sannius Granius) C. Annius) T. Annius) Canius)

Veteratores callidi dicti a multa rerum gerendarum vetustate. Canuius: *mulieri non astutae facile veterator persuasit.

Veterinam bestiam iumentum Cato appellauit a vehēdo. Opilius veterinam dici putat, quasi venterinam, vel vterinam, quod ad ventrem onus religatum gerat.

Veternosus dicitur, qui graui premitur somno. Cato veternosum hydropicum intelligi voluit, cum ait: Veternosus quam plurimum bibit, tam maxime sitit.

Vexillum deminutiuum est a velo.

VIATORES appellabātur, qui magistratibus parebāt. eo quod plerūque ex agris homines euocabantur a magistratibus, & frequens erat eorum ab agris ad vrbē via.

FEST. .·. Viatores appellantur, qui magistratibus apparent, eo quia initio omnium tribuum cum agri in propinquo erant vrbis, atque assidue homines rusticabantur, crebrior opera eorum erat in via, quam vrbe; quod ex agris plerumque homines vocabantur a magistratibus, & frequens eorum erat ab agris ad vrbem via.

PAVLVS. Vibices plagae verberum in corpore humano dictae, quod vi fiunt.

Vibrissae pili in naribus hominum, dicti, quod his euulsis caput vibratur.

Vibrisse est vocem in cantando crispare. Titinius: Si erit tibi cantandum, facito, vsque exuibrisses.

FESTVS. Vici appellari incipiunt ex agris, qui ibi villas non habent, vt Marsi, aut Peligni. Sed ex vicis partim habent rempublicam, & ius dicitur; partim nihil eorum, & tamen ibi nundinae aguntur negotij gerendi causa, & magistri vici, item magistri, paucique * . . . . annis fuerit. Altero cum id genus aedificij, quae continentia sunt, iis, oppidisque itineribus, regionibusque distributa distant, nominibusque dissimilibus discriminis causa sunt dispartita. Tertio cum id genus aedificiorum definitur, quae in oppido priue in suo quisque loco proprie ita aedificat, vt in eo aedificio peruium sit, quo itinere habitatores ad suam quisque habitationem habeat accessum, qui non dicūtur vicarij, *sicut ij, qui aut in op-

* pagi

* vicani)

pido vias,*aut hi,qui in agris sunt,vicarij·*·appellantur. * oppidi ciuis) ·*· vicani)

Vicinia,vicinorum conuersatio.

.·. Victimam Aelius Stilo ait esse vitulum ob eius vigorem. alij autem quae vincta adducatur ad altare: aut quae ad hostis victos * immoletur. FESTVS. * hostibus victis)

Viduertas calamitas dicta, quod viduet bonis. PAVLVS.

Viere,alligare, vnde vimina,& vasa viminea.

Vietus languidus,sine vi,& naturalibus priuatus viribus.

Viget dictum a vi agendo. sed ·*· in agendis hostilibus rebus; verum iis, qui * concitato animo ad bonum tendunt. ·*· non) * quae)

.·. Viget dictum videtur a vi agendo,sed non in agendis,hostilibus rebus,verum his quae celerrimo, concitatoque animo ad bonam tendunt frugem. FESTVS.

.·. Viginti quinque poenae significat viginti quinque asses.

.·. Viminalis porta,& collis appellabantur,quod ibi viminum silua fuisse videtur, vbi est & ara Ioui Viminio consecrata.

Viminalis porta & collis appellabantur,quod ibi viminum fuisse silua videtur. PAVLVS.

Vinalia diem festum habebant,quo die vinum nouum Ioui libabant.

Vinciam * dicebant continentem. * Viciam

.·. Vindex ab eo quod vindicat, quo minus is, qui prensus est, ab aliquo teneatur. FESTVS.

.·. Vindiciae appellantur res eae, de quibus controuersia est, quod potius dicitur ius,quia fit inter eos, qui cōtēdunt. M.Cato in ea,quam scripsit L.Furio: De aqua . . . Praetores secundum populum vindicias dicunt. & Lucilius: Nemo hic vindicias, neque sacra, neque numen veretur.De quo verbo Cincius sic ait: Vindiciae olim dicebantur illae,quae ex fundo sumptae in ius adlatae erant. At Ser. Sulpicius . . . . . iam singulariter formato vindiciam esse ait . . qua de re controuersia est,ab eo quod vindicatur.& in duodecim: Si vindiciam falsam tulit . . . si velit is, arbitros tres * dato . eorum arbitrij fructus ·*· duplione damnum decidito. * tot arbitros aeris ·*· fructi

Vineae, vt Verrius praecipit,quod vini feraces sint. etiam militares quaedam machinationes a similitudine appellantur.

PAVLVS. Vinulus dicitur molliter se gerens, & minime quid viriliter faciens. (Plautus: Oratione vinula, ac venustula.) .

* virenti. Viritanus ager dicitur, qui viritim* populo distribuitur.

Viritim dicitur dari, quod datur per singulos viros. Cato: praeda, quae capta est, viritim diuisa.

Vitiligo in corpore hominis macula alba, quam Graeci ἄλφον vocant, a quo nos album. siue a vitio dicta, etiam si non laedit. siue a vitulo, propter eius membranae candorem, qua nascitur inuolutus. Lucilius: Haec odiosa mihi vitiligo est. non * dolet inquit.

* num

* vt parto

Vitulans, laetans gaudio, vt prato vitulus.* Ennius: Habet is coronam vitulans victoria.

Viuatus, & viuidus a vi magna dicuntur.

FEST. .·. Viuatus & viuidus a poetis dicuntur, a vi magna.

PAVLVS. Viuissimus, superlatiuus a viuido.*

* viuo

Vls Cato pro vltra posuit.

VMBRAE vocabantur Neptunalibus casae frondeae pro tabernaculis.

FEST. .·. VNCIARIA lex dici coepta est, quam L. Sulla, & Q. Pompeius tulerunt, qua sanctum est, vt debitores decimam partem . . . .

PAVLVS. Vngulatos vngues magnos, atque asperos Cato appellauit.

Vngulum Oscorum lingua significat anulum.

FEST. .·. Vngulus Oscorum lingua anulus vt . . . si quid monumenti nacta est, qui eorum requireret, est vngulus, quem ei detraxit e Lirio. Pacuuius in Iliona: Repugnanti ego porro hunc vi detraxi vngulum. & in Atalanta: Suspensum in laeuo brachio ostendo vngulum.

PAVLVS. Vngustus fustis vncus.

FEST. .·. VOISGRAM auem, quae se vellit, augures hanc eandem fecilitram * appellant.

* fucillanté

Vola, vestigium medij pedis concauum. sed & palma manus vola dicitur.

* plagam Volones dicti sunt milites qui post Cannensem cladem* vsque ad octo millia, cum essent serui, voluntarie se ad militiam obtulerunt.

Volturnalia Volturno deo sua sacra faciebant, cuius sacerdotem Volturnalem vocabant.

Vopte pro vos ipsi Cato posuit.

VRBANAS tribus appellabant, in quas vrbs erat dispartita a Ser. Tullio rege, id est Suburrana, Palatina, Esquilina, Collina.

Vruat, Ennius in Andromeda significat circundat, ab eo sulco, qui fit in vrbe condenda vruo aratri, quae sit* forma simillima vncini curuatione buris, & dentis, cui praefigitur vomer. ait autem: circum sese vruat ad pedes terra occ . . . * caput. FESTVS. * fit * occultat)

VXORIVM pependisse dicitur, qui, quod vxorem non habuerit, aes populo dedit. PAVLVS.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA

N

Praesi-

SCRIPTORVM QVI A FESTO CITANTVR NOMINA.

LEGVM, ET ALIORVM MONVMENTORVM INDEX.

INCERTA.

NOTARVM EXPLANATIO.

IN margine posita cum cruce, vel alia nota, significant variam scripturam ex aliquo libro. quod si in fine addatur semicirculus; significatur ex docti alicuius viri coniectura ita posse emendari. Vbicunque adduntur tria puncta; significatur verba quidem esse Festi, sed non ex antiquo libro sumpta. Duobus semicirculis inclusa in contextu: reiicienda esse; licet in omnibus libris reperta fuerint.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IOSEPHI SCALIGERI
IVLII CAESARIS F.

IN

SEX. POMPEI FESTI
LIBROS DE VERBOrum significatione

CASTIGATIONES,
Recognitae & auctae.

His accesserũt Annotationes ex Veneta editione.

LVTETIAE,
Apud Mamertum Patissonium, in officina Rob. Stephani.
M. D. LXXVI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IOSEPHI SCALIGERI IN SEX. POMPEI FESTI LIBROS DE VERBORUM *significatione*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CASTIGATIONES.

A*Bditiui*] Glossarium optimum vetus: Abditiuus, ἀποκαταθείς. Abdere enim contrarium τῷ Indere. Quare non immerito pro abortu.

Abemit] Glossarium: Abemit, ab eo accepit, ἔλαβεν. Sic Surremit, sursum emit. hoc est suscepit. &, Surrempsit, susceperit.

Abietaria] Mallem, Abietaria negotiatio, quam materiationem nunc dicimus. subiicit enim: videlicet ab abietibus coemendis, vt non sint ξύλα, sed ξυλουργία. quam Vitruuius, & alij recte materiationem vocant. vulgarem tamen lectionem retinere possumus.

Abitionem] Notauimus in Coniectaneis, quantum veteres δυσφημίας vitauerint in mortis mentione. vt de mortuo dicebant, VIXIT. & in veteribus marmoribus idem visitur, praesertim in illis, quae extant Narbonae. vt, VIVIT. C. FLAVIVS. FELIX. &, VIVIT. VALERIVS. EMELLVS. &, VIVIT. DOMITIVS. PRIMVS. Itaque ABIIT dicebant, pro periit. Tertull. Si de aliquo iampridem defuncto tanquam viuo quis requirat, prae manu occurrit dicere: ABIIT IAM, &, REVERTI DEBET. sic pro eodem dicebant, FVIT. vt notamus alibi.

Abnutare] Abnutiuum in Pandectis. quod in constitutionibus Graecis non raro dicitur ἀπαυδῆσαι. sic Martianus orationem abnutiuam, & adnutiuam, τὴν ἀποφατικὴν,

καὶ καταφατικόν. & Glossarium: Abnutiuum, ἀπωμοτικόν. Adnutiuum, κατωμοτικόν. Abnutiuum, & Adnutiuum quod vocat Martianus Capella, est Negatorium, & Confessorium.

Ab oloes] In lege Regia: SEI. PARENTES. PVER. VERBERIT. AST. OLOE. PLORASSINT. PVER. DEIVEIS. PARENTVM. SACER. ESTO. In hac lege, OLOE, est, olli, vel illi. Nam E, post in O, vt Apello, & Apollo. Deinde non geminabant literas. postremo, Nominatiui masculini plurales, qui postea in I, antea in OE desinebant. sic in carmine Saliari, PILVMNOE POPLOE. hoc est, Pilũni populi. & FASCINOE pro Fascini.

Abortum] Verbum elegans, Abotiri. Varro Gallo Fundanio de Admirandis: Vinum, quod ibi natum sit in quodam loco, si praegnas biberit, fieri vt aboriatur. Titulum Varroniani libri emendamus ita apud Nonium.

Acerra] Glossarium: Accepturaria, λιβανωτεῖς. Acerra turaria legendum.

Acetare] Sic subicitare, inicere, & similia.

Acieris] Glossarium: Acieris, ἀξίνη ἱεροφάντου, ὡς Πλαῦτος. & Aciarium, στόμωμα. &, Denticulum aciarium, στομωμάτιον. vnde Itali aes vocãt Aciaio. Significat & idẽ, ἐγχειριδίου θήκην.

Acclassis] Glossarium: Acclassis, λώματα. vide Calasis.

Acrumaeruma] Veteres editiones: Aerumaeruma. Lego, Aerumina. quae dicta sunt, vt Graece χαλκώματα, ἀργυρώματα, χρυσώματα. eo enim nomine intelligunt Graeci aenea, argentea, aurea vtensilia. Melius tamen legeretur Aeramina.

Acupedius] Lucillius Agipedem dixit: Agipes vocem mittere caepit. Glossarium: Aequipedium, ὀξυποδία.

Acus] Quod ait: Exercitus quoque instructio &c. falsum est Non enim Acum, sed Aciem dicimus. Porro Acum intelligit, quam alibi Cnasonem vocat, quae & discerniculum vocatur. Lucillius XXX. Euplocamo digitos, discerniculumque capillo. Graeci καλαμίδα. Apuleius acum crinalem. de qua Martialis:

Tenuia ne madidi violent bombycina crines,
Figat acus tortas sustineatque comas.

Ita enim legẽdum in Martiali. Nam in vulgatis perperam,

madidos. Quod adeo eius loci sententiam turbarat, vt Turnebo viro doctissimo suspectus quidem locus fuerit: emendare autem dum tentat, totum sensum poetae inuerterit. de Ornatrice habes apud Suetonium, Iuuenalem, & eundem Martialem. Graeci & κοσμήτειαν, & κομμώτειαν. quo nomine Fabula edita a Naeuio. Fuitque munus illud peculiare, vt quaedam ancillae nihil aliud quam ornatrices essent: vt patet ex veteri inscriptione: CINERIBVS. HAMILLAE. ALBIONIAE. QVINTAE. ORNATRICI. FESTVS. M. SEPTIMI. GALLI. DISPEN. CONTVBERNALI. B. M. F. ET. SIBI.

Adasia] In Glossis Isidori: Adasia, ouis maior natu.

Adaxint.] Plaut. Aulular.

Addubanum] Lege, Ad dubienum: ad dubium. Vt ab alio alienus, a socio socienus: sic a dubio dubienus.

Addues] Veteres dicebant creduo, & adduo. Neque omiserunt veteres illae Glossae: Adduo, προστιθῶ. & lex XII. Tabularum: SEI. PATER. FILIOM. TER. VENOM. DVIT. FILIOS. A. PATRE. LEIBER. ESTO. Nam vulgus male edit, venumdauit: imo barbare, & inepte.

Adfatim] Verba Liuij, Adfatim edi, bibi, lusi, sunt ex veteri Odyssea. quod Homerus dixerat:

Τῶν δ' ἔφαγόν τ' ἔπιόν τε, καὶ αἰδοίοισιν ἔδωκα.

Nam cum melior pars veterum interpretum in eo loco τὸ αἰδοίοις exponeret ἀφροδισίοις, quod verum est, quicquid excuset Eustathius, & prudentes ac scientes errant, qui aliter exponunt: Latinus interpres vetus longe castius dixit Lusi. & tamen abunde expleuit sensum Homeri. De eo loco Homeri, vide amplius loquacissimum eius interpretem Eustathium. locus est Ὀδυσσείας ό.

Adfinis] Glossarium: Adfinis, ὄμβρος, πρὸς γάμος lege: Adfinis, γαμβρὸς, πρὸς γάμους. Idem post: Adfinis ἀγχιτέρμων, καὶ ὁ κατ' ἐπιγαμίαν συγγενής. Adfinis, ἀνεψιός.

Adgrettus] Eodem modo, quo Mertus, Pultus, & similia. Non video quare dicat a Graeco ἄγχει. Sane diu puto esse, cum desideratur melior pars Graecarum vocum in hac Epitome Festi. Nam quae hodie extant, fere omnes arbitrio correctorum huc inculcatae sunt: vt istud ἄγχει.

quasi illud Homericum ἀγχεμαὰν habeat aliquid commune cum Adgretus. Sed quare deducit a Graeco, si dictum est pro Adgressus? Manifesto verba haec vltima intrusa videntur ab aliquo sciolo, siue ipse Paulus mutilator fuit, siue alius quis illo non doctior.

Adigas] Puto legendum: Adigas, ad rem cogas. Nam vt ineptum esset putare verbum Adigere esse, cogere dare: ita Latinissimum scimus esse Adigere, ad aliquid cogere, vt Adigere aliquem arbitrum: Adigere aliquem iusiurandum, ἐπάγειν ὅρκον. Et melius veteres Glossae: Adegit, προσσώθησεν. potes & legere: Adigas, adire cogas. Quod verissimum putamus.

Adnictat] Versus Naeuij integriores posuimus in Coniectaneis. sunt autem hi: ---Quasi in choro pila

Ludens datatim dat se, & communem facit.
Alium tenet: alij nutat: alibi manus
Est occupata: alij perpellit pedem.
Alij anulum dat spectandum a labris.
Alium inuocat. cum alio cantat. attamen
Aliis dat digito literas---

Adolescit] Sine dubio legendum: Adolescit, ab olesco, id est cresco, venit. Quod confirmatur sequentibus. Exoletus, inquit, qui excessit olescendi, id est crescendi, modum. vide Subolescit. Animaduerte semper in hac lacera & misera Epitoma inter alia, quae ab importunis emendatoribus supposita sunt, duo saepius occurrere: aliquam etymologiam Graecam, vt hic: & voces has, ID EST. Quod locis suis indicabimus. Alioqui si voluissemus stultorum more, vt inquit ille, esse molesti, & hariolari id dictum a Festo, quod nunquam illi in mentem venisset, potius legeremus, a Graeco ἄλδω, vel ἀλδαίνω.

Adoptatitius] Isidori Glossae: Adoptarius, puer ex adoptato natus. Vtra lectio melior, nescio.

Ador] Adur dicebant veteres. quod Graecum est, ἀθὺρ, nulla litera immutata praeter θ, in d. vt θεὸς, Deus. Dicitur & Adus, Aderis. Glossarium: Adus, σῖτος. Ita enim legendum. Postea declinatum Adus, Adoris: vt pignus, pigneris, pignoris: tempus, temperis, temporis. Itaque fit, vt in obliquis secunda nunc producatur, nunc corripiatur.

A. Gannius vetus poeta corripit in illo versu:

Illam sponte satos adoris strauisse maniplos. Item:
Hic adoris dat primitias tibi: sanguine libat.

Ausonius:

Mox ador, atque adoris de polline pultificum far.

Producit idem Gannius in illo:

Emicat in nubes nidoribus ardor adoris.

Quare doctissimus Grammaticus Priscianus ait irregulare hoc nomen esse, quod cum in or terminetur, tamen obliquos corripit contra aliorum naturam: & cum neutri sit generis, tamen in or definit. Vtrunque falsum. Nam neque cum obliquos producit, est neutri generis, sed masculini: neq; cum neutri est generis, in or terminatur. Quanuis enim dixit Ausonius., Mox ador, atque adoris de pollinepultificum far: tamen ador dictum pro adus: vt Corpor dicebant in neutro. sed Adus in neutro dictum, & Ador in masculino, vt Decus, & Decor. Porro Ador est far, seu ζειά. In Glossario transposita ita suo ordini restitues, & emendabis. Ita vulgo legitur: Ador; ὑόθετος. Ador, προσενεγκεῖν ξια. lege: Adoptatus, υἱόθετος. Ador, ζειά. Adparat, προσένεγκειν, παρασκευάζει, ἐυτρεπίζει. In eodem legitur: Adoria, εἶδος σίτου.

Adoream] Glossarium vetus, cuius ope multa vetustatis situ sepulta eruimus: Adoriosus, ἔνδοξος, Ἀς πομπηῖος αδορνικηκας πιμπιος. Lege: Adoriosus, ἔνδοξος, ὡς Πομπήϊος. Ador, νίκη, ὡς Πομπήϊος. Quin intelligat nostrum Pomp. Festum dubitandũ non est. Hinc, quam multa ad arbitrium suum mutauerit, mutilauerit, peruerterit Lõgobardus iste, facile aduerti potest. Nam quae Glossarius ille annotat, ex hoc integro loco deprompta fuerunt sine vllo dubio. Adorea pro laude accipi caepta est, postquam praemium militibus frumentum erat, parta victoria. Plautus:

Qui multa praeda, atque adorea affecit popularis suos.

Adrumauit] Frequentatiuũ vsurpauit Naeuius, Rumitant:

Simitu alius aliunde rumitant inter se.

Est versus Saturnius. Alioqui Rumare, est θηλάζειν, vt de agnis dicebant veteres, quos propterea subrumos vocabant. Significat item ψωμίζειν τὸν παῖδα. Glossariũ: Rumat, ἐμβρωματίζει. Sed Isidorus: Adrumauit, rumorem attulit.

Veteres Glossae: Adrumo, conrumo, φνμίζω, vulgo.

Adscriptitii] Ex his, quae hic tractantur, docemur Adscriptitios dictos Accensos, & Velatos. Quod & idem infra confirmatur: Velati, inquit, appellabantur vestiti, & inermes, qui exercitum sequebantur, quique in mortuorum militum loco substituebantur. Postea in municipiis, itemque Romae publici ministerij nomen fuit Accensus Velatus, vt apparet ex hac inscriptione:

T. Statilius. Vol. Proculus
Accensus. Velatus. &. Argentaria
Eutychia. parentes. filio. optumo. &
Orciuiae. AnthidI. vxorI. eius. sibI
que. & suIs
LibertIs. libertabus. posterIs. que
eorum.

Item patet ex alio saxo, quod est in via Appia Formiis, vt omnibus, qui Neapolin proficiscuntur, in conspectu sit.

L. VARRONIO L. F.
PAL. CAPITONI
SCRIBAE. AEDILIC
ACCENSO. VELATO
II VIRO. QVINQVENN
CVRATORI. VIARVM
PATRONO. COLONIAE
ORDO. REGALIVM
QVORVM. HONORE
CONTENTVS. SVA. PECVN
POSVIT
L. D. D. D.

Adsectata] Veteres editiones, Adfectata. Recte. Plautus Rudente:

AM. Ad vos venio. SCE. Accipiam hospitio, si nox venis, item, vt
Adfectatam. Nam nunc nihil est, qui te inanem *

Quem locum interpretabimur in editione Plautina, si Deus fauerit. Nam ita & legendum, & digerendi versus.

Adserere] Lege: quae in terram demittuntur. Id explicauimus apud Varronem de re rustica. Nam quod Varro dixerat, Deseritur, glossema appositũ est, Demittitur in terram.

Adsipere] In meis Glossis Isidori: Consipit, saporem ha-

bet. Tertullianus de pudicitia: Fermentum modicum totam desipit consperſionem. actiue posuit.

Adſtaſſent] Locus mēdosus. Legendū: Adſtaſſint, ſteterint.

Adtegrare] Locus mendosiſſimus. qui tamen non erat nullius momenti, cum cognitionem vetuſtatis contineat. Nam quid eſt vinum in ſacrificiis augere? Neſcio an Pauli error ſit, qui mentem Feſti non aſſecutus eſt, cuius culpae manifeſtae alibi deprehenditur: an vero aliorum, quos poſterior aetas tulit, barbarorum emendatorū. Quicquid eſt, ego ſcio Feſtū ita ſcripſiſſe: Adtegrare eſt, vino ſacrificium augere. Quin enim ita loquerentur veteres, neminem dubitare puto. Sic Plautus dixit, augere verbenis aram. Quin ipſa notio verbi fidem facit huic rei. Adteger eſt, προσθιγής, qui tactus, & deminutus eſt. Attigere enim veteres pro Attingere. vt cōtra, Integer, ἀθιγής, ἄθικτος. Quare & quae ſequuntur, corrupta eſſe, ſi non aliud, certe obſcuritas loci, ex quo nullum idoneum ſenſum elicere poſſumus, facile conuicerit. Neq; ſolum haec mendi indoles hunc locum foedauit, ſed & tranſpoſitio. Legendum enim: Adtegrum enim, minus factum. Integrare eſt, in ſtatutū redigere. Vbi & lego, in ſtatum. Igitur vinum attegrum fit, & attegratur, cum libatur. Tunc enim minuitur, vt ſacrificium augeatur.

Adteſtata] Fulgura adteſtata ſunt contraria Peremptalibus. Vide in Peremptalia.

Adtubernalis] Male in Gloſſario: Atturubernalis, καταπνλογείτων. Gloſſae Iſidori: Attibernalis, vicinus.

Aduelitatio] Plautus: Velitationem verbis compendi fieri volo.

Adulari] Puto legendum, Adulari, eſt compoſitum ex ad, & ludendo. In Gloſſario: Adol   αἰνδελεστς. Lege: Adolatus, δελεασθείς. In manu ſcriptis exemplarib. legitur adolari pro adulari. Neque temere in multis aliter ſcriptum reperias.

Aduoſem] Gloſſarium: Aduores, ἐναντίοι, ἐπιβουλεύων.

AE] Notum eſt in veteribus monimentis AIMILIVS ſcriptum eſſe. item in libris.

Aedilis] Aedilis, inquit, primo magiſtratus dictus eſt. deinde ad magiſtratus trāſlatum eſt. Quid iſtud verbis eſt? Sane ego non intelligo. Et verum eſt illud verbum MA-

GISTRATVS abũdare, vt ita legatur: Aedilis initio dictus est, qui aedium non tantum sacrarum, sed etiam priuatarum curam gerebat. Nam hoc nomine omnes, vt loquitur Lucretius, aedituentes vocabantur: Aedilis enim principio aeditimum significabat. Haec est mens Festi. Glossarium: Aedilis, ὁμῆλιξ, ἀγορανόμος. Vocat ὁμήλικα, qui in iisdem aedibus adoleuit. In eodem, Aeditilis, νεωκόρος.

Aedis] Corruptum illud, Aedis, domicilium in edito positum. Imo contra Varro, quae plano pede aditur, vult aedim dictam. Lego igitur: Aedis, domicilium in aditu positum: simplex, atque vnius aditus. Et sane aedes prius a veteribus Ro. dictae fuerunt, quae a Graecis οἰκόπεδα, hoc est aedificia, quae de plano adeuntur, vel, vt Tertullianus in libro de pallio, planitus adeuntur.

Aegrum] Iam superius monuimus pleramque Graecarum vocum partem suppostitiam esse. Neque magis erratum est, quam vbi Graeca vox desiderabatur, vt hic ex vna etymologia duae conflatae. Sane illud αἰγρὸν, quod est poeticum, non est vnius assis. Sed ita puto Festum sensisse: Aegrum ex Graeco a quibusdam putatur a voce doloris appellari, αἲ αἴ. Neque prorsus caret ratione. Nam veteres scribebant Aigrum.

Aegyptinos] Hic Aethiopas accipiendum pro nigris hominibus, non tantum pro natione. Nam Aegyptium vocabant nigrum, seu fuscum. Glossarium: Aegyptium, φαιόν. In quo sequuti sunt Graecos, qui αἰγύπτιον, μέλαν vocabãt. vt & αἰγυπτιῶσαι, μελαίναι. Vnde Plautus colorem fuscum dixit volturinum. Nam αἰγύπτιος, vultur. Graeci cum scirent ab ipsis Aegyptiis Nilum שחור vocari, hoc est μέλαν, ἰσοδυνάμῳ verbo suo αἰγύπτιον reddiderũt. Nam αἰγύπτιος, vt iam monuimus, μέλας. sic cum scirent Edom ἐρυθρὸν Graece reddi, ab eo τὴν θάλασσαν ἐρυθραίαν appellauerũt sinum Arabicum. Quod autẽ Nilum αἰγύπτιον vocarint, satis patet testimonio Homeri, qui αἰγύπτιον fluuiũ illũ vocat. Cur autem Nilum vocarint, non magis mihi liquet, quam cur Istrum Danubiũ: Eridanum Padum: Ararim Sagonam.

Aemidum] Et Glossariũ: Aemidus, περφυσημένος. Manifesto παρὰ τὸ αἷμα. Glossae Isidori: Aemidus, tumidus, inflatus.

Aenatores] Romae, & in castris longe diuersissimus tubae, & cornu vsus, vel aeneatorum, & cornicinum. Romae aeneatores Comitia Tributa conuocabant, cornicines Centuriata. in castris ad tubicinem milites tantum mouebantur, ad cornicinem etiam signa. & cum in militem animaduertebatur extra portam decumanam. vt & Romae exercitus, seu Comitia Centuriata conuocabantur, cum in caput ciuis Romani animaduertebatur, deducebaturque reus per Exquilinam portam. vnde classicũ dictum, quod non nisi classes, & exercitus per cornu euocarentur. Glossarium: Classicarij, σαλπιϛαί. ergo aeneatores vocat cornicines, quod, vt ait Varro, ex aere fieri caepta, quae antea ex cornu animalis. Graeci tam cornicines, quam aeneatores vno generali nomine vocant σαλπιϛάς. Latini buccinatores.

Aenulum] Glossarium: Aena, λέβης. Isidorus per E. Enulum, caldarium.

Aequilanium] Isidorus quoque in Glossis: Aequilotium, aequatio.

Aerarii Tribuni] Et Glossarium: Aerarius, ταμιοῦχος.

Aerumnulas] Vt ab ἐλαμβρὴ, vel ἠλαμβὴ, lamina, & lamna: ita ab αἰρομβὴ, aerumina, aerumna.

Aeruscare] Aeruscatores, quos Graeci ἀγύρτας, & μητραγύρτας vocant, etiam Aesculatores dicebantur. Glossarium: Aesculator, χαλκολόγος.

Agaso] Glossarium: δοῦλος, κλητεῶσια. lege, δοῦλος ἐπὶ κλήνεσιν.

Agea] Glossarium: Agear, παρεμβύων. καὶ πάροδος πλοίου. vbi coniunctio καὶ superflua est. Caetera corruptissima ita legẽda: Agea, παρὰ Ἐννίῳ, ἡ πάροδος πλοίου. Isidorus in etymologicis lib. XIX. Agea, inquit, viae sunt, vel loca in naui, per quae ad remiges hortator accedit. de qua Ennius:

Multa forom, pontes &, ageaque longa repletur.

Haec ille, quae emendationem nostram confirmant.

Agina. Aginatores] Glossarium: Aginat, ϛρατεύεται. Aginare, ϛρατεύειν. Lege, πρακτεύεται. & πρακτεύειν. Id enim significat negotiari. estque verbum infimae vetustatis a Latino detortum. quo non raro vtuntur Constitutiones

Imperatorum Graecae. Et πρακτευταὶ in iisdem Constitutionibus. Isidorus in Glossis: Acinari, tricari. in paruo morari. Idem: Aginantes, explicantes.

Agnus] Quod venit ex Graeco λύκος. imo, quod venit ex Graeco ἡ λύκος. vult enim in eo secutos esse veteres Graecos, qui ἡ ἵππος, ἡ ἄρκτος, & similia dicunt. Non enim hic quaerit etymon lupi: sed rationem, quare feminino genere dicunt veteres. porro quod ait agnum vtroque genere a veteribus enunciari, habes in Lege Numae de opimis spoliis. AGNVM. MAREM. CAEDITO. Et in Pellex, AGNVM FEMINAM. nam non agnam, sed agnum feminam dicebant. vt non lupam, sed lupum feminam. Ennius: Endotuetur ibi lupu' femina conspicio amens.

Agolum] Suspicor detortum a Graeco, ἀγελαῖον. nam prius Agelum. vt Apello, Apollo.

Agonias hostias] Glossarium: Agonia, ἱερεῖον. non Aglonia, vt hodie legitur. item: Agonalia, & Agonaria, θυσία. Glossae Isidori: Agones, victimae. Agonia, hostia.

Agonium] Non tam Paulo adscribendi sunt errores immanes, qui hic inoleuerunt, quam posterioribus emendatoribus. Transposita enim multa: multa etiam corrupta. Primum ita reuocanda sunt, quae in alienas sedes irrepserant. Agonium etiam putabant Deum dici praesidentem rebus agendis: cuius festa Agonalia dicebantur. Nam illa verba ne Pauli quidem sunt: AGONALIA EIVS FESTIVITATEM. Sed de Agonio, quod sequitur circa finem, penitus prodigiosum est. Id nos non dubitamus ita legere: Agonium, locus, in quo ludi initio facti sunt, ob hoc dictum, quia fuerit sine angulo. Vbi primum transpositione peccatum erat: deinde adiectione harum vocum ID EST. quod saepe accidere hic, supra notauimus. Huic etymo congruit quod vetustissimi Grammatici Graeci dicunt περὶ τοῦ ἀγῶνος. ἀγὼν, inquiunt, ἀγορὰ παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς, ἢ διὰ τὸ ἄγειν, ἢ διὰ τὸ κυκλοτερῆ εἶναι, καὶ μὴ ἔχειν γωνίας, οἱονεὶ ἀγώνιον ὄντα.

Albegmina] Lege Ablegmina. sunt partes, quae diis porriciebantur, quae propterea dicebantur prosiciae, & prosecta tanquam separata quaedam a reliqua visceratione. Id enim est ablegere, imitatione Graecorum, qui dicunt

ἀπολέγειν. Ergo Ablegmina, ἀπολεγμοί. Apud Plautum, Ablectas aedes, in Mostellaria. Neque enim mendum est, quod putant doctissimi viri. Ablectae aedes, ἠθετημέναι. & quasi essent pro derelictis. Sententiam meam adiuuant Isidori Glossae. Ablegmina, inquit, partes extorum, quae prosegmina dicuntur. Sed Tertullianus elegantissime ablegmina circumlocutus est his verbis: Non dico quales sitis in sacrificando, cum enecta, & tabidosa quaeque mactatis: cum de opimis, & integris superuacua quaeque truncatis, capitula, & vngulas: quae domi pueris, vel canibus quoque destinassetis. Quae verba etiam Homericum ὠμοθετεῖν explicant.

Albogalerus] Suetonius in libro de genere vestimētorum scripsit, tria genera pileorum esse, quibus sacerdotes vtuntur, Apicem, Tutulum, Galerum. Apicem, pileū subtile circa medium, virga eminente. Tutulum, pileum lanatum metae figura. Galerum, pileum ex pelle hostiae caesae.

Alebris] Glossariū: Alebrius, εὔτροφος, θρεπτὸς, τροφεύς. Pro θρεπτὸς male hodie θρεμβὸς in Glossario. Isidori Glossae: Alebra, bona, quibus alimur. Alibre, alimentum. Diomedes lib. I. Per genitiuum sic, cum a persona ablatum quid significatur. veluti, Ab oratore accepi: A re alebri Ciceronis intellectum est.

Aleonem] In versu Naeuij veteres editiones habebant lustro, non lurco. Et ita inueni in membrana veteris Glossarij. Apud Catullum versus in manuscripto codice in Mamurram ita legitur:

Omnia magna haec sunt. tamen hic & maximus vltor:
Nō homo, sed vere M. magna minax. Legendū sane:
---- tamen hic est maximu' lustro.

Transpositae tantum erant literae. Minacem autem vocat iactabundum, & qui multa magnifice de se praedicet. Hoc enim est minari. Horatius:

Atqui vultus erat magna, & praeclara minantis.

Quod Graecorum imitatione dictum est, qui in eadem re verbo ἀπειλεῖν vtuntur. Catullus ergo minacem vocat, quem postea Romani Aretalogum, vt docuimus in eruditissimum poetam Ausonium. Locus ille Catulli a nobis emendatus illustris est, & insignis: ac, siquis alius inter

epigrammata, elegantissimus.

Allus] Veteres editiones habent Allex: quod ego item reperi in Isidori Glossis. Allex, pollex in pede. Tamen in litera H, vocatur Hallus. & Glossarium: Hallus, ποδὸς μέγας δάκτυλος.

Alma] Eleganter vetus illud & plenum bonae frugis Glossarium: Alma, κλυτὴ, ἁγνὴ, ὡραία, θρέπτειρα.

Almities] Glossarium: Almities, αὔξησις ἀρχῆς. Almitus, ἀναστροφὴ, ἀναγωγή. Almites, κάλλος ἀναστροφῆς. Charisius, Almities, εὐπρέπεια.

Altellus] Est ὑποκοριστικὸν, Altus, altulus, altellus. Significat θρεπτὸν, τρόφιμον, alumnum. Ita vocabant, qui expositi erant, & inueniebatur, qui eos tolleret. Plinius ad Traianum: Magna, Domine, & ad totam prouinciam pertinens quaestio est de conditione, & alimentis eorum, quos vocant θρεπτοὺς &c. expositum Romulum ab auo, educatum a Faustulo, nemo non meminit. Ita ergo vocantur incerto patre, & matre nati. Sed veteres Grammatici, qui tam anxie etyma verborum rimantur, quid aliud, quam cum ratione insaniunt?

Alter] In auguriis puto alterum significasse nō bonum, cum altera auis priori auspicio vitium faceret: cum fulmen secūdum prius perimeret, quod dicebatur propterea peremptale. Augures vero in templo sedentes ad augurium captandum abstinebant vocibus male nominatis. Ideoque potius alteram auem, quam aduersam dicebant.

Alterplicem] Isidori λέξεις· Alterplicem, duplicem, dolosum.

Alumento] Aio Festum in deprauatos codices vetustissimi poetae Liuij Andronici incidisse. Nam Laumento dixit Liuius. Ita fere semper veteres Latini, etiam posteriores. vt Petronius, Lauconte. ---gemina nati pignora Lauconte -- & Lautumiae, non Laotomiae. quod cognoscimus ex Seneca. sic Laudicea, pro Laodicea. Plinius libro II. Epistol. Nam ibi Laudiceni dicebantur per iocum, non ciues Laodiceae, sed qui laudes suas cani libenter audiebant. vt & iidem non inurbane vocabantur σοφοκλεῖς, non vt proprio nomine Tragici poetae: sed

quia grande ſophos illis dicebatur a conductis, & redemptis auditoribus. Ergo eodem modo Laumento, pro Laomedonte.

Am] Praepoſitio loquelaris eſt, quae per ſe non ſubſiſtit, ſed cum loquelis. ita Sergius, Probus, Diomedes Grammatici. Eiuſmodi praepoſitiones ſunt, dis, con, am, re, & ſimiles ſi quae ſunt aliae. Nam cum loquelis, aliquid ſunt, per ſe, nihil. ſic apud Ciceronem in de ſomnio Scipionis loquelariter annus ad curſum ſolis deſcriptus eſſe dicitur: hoc eſt contemplatione ipſius ſolis, non quod re vera is annus dicendus ſit. quemadmodum illae praepoſitiones reuera non ſunt, niſi contemplatione earum vocum, quibus coniunguntur. Quare manifeſto errat Macrobius, qui apud Catonem legit am terminum, non anterminum, cum am per ſe nihil ſit, ſed loquelariter. vide quid annotamus voce Amtermini. Apud Ciceronem vulgo non loquelariter, ſed populariter excuſum. Sed diſcant omnes Ciceroniani hanc vocem, neque mihi iraſcantur, ſi eam, vti in omnibus manuſcriptis legitur, probamus.

Amatio] Lege, Amaſco: Iſidorus in Gloſſis: Amaſco, amare cupio.

Ambactus] Sane Paulus iſte non aſſecutus eſt mentem Feſti. Nam Ambactum Feſtus dixit apud Ennium ſignificare ſeruum mercenarium. a Gallis autem dici clientem, vt legitur apud Caeſarem. Vel, quod verius puto, Feſtus tantum ab Ennio ita vocatum ſeruum conductitium dixit. Paulus vero iſte voluit ſincerum vas incruſtare, & ita a Gallis dictum eſſe ſcripſit, quia eam vocem in Commentariis Caeſaris legerat. Neque dubito quin ita res acciderit. Nam alij longe Ambacti apud Caeſarem, qui non ſerui erant: alius ambactus apud Ennium, quum ſeruum ſignificet. illud Gallicum vocabulum, hoc plane Latinum. Huic coniecturae fidem facit Gloſſarium illud non ſatis laudatum, & quod magiſtellorum manibus teri non debet, ſed tantum a doctioribus nocte, & die, verſari. In eo igitur legitur: Ambactus, *δοῦλος μισθωτὸς, ὡς Εννιος*. An non ſatis plane innuere videtur, quod de Pauli audacia odorati ſumus? At Ennius videtur de ſeruo ambacto loquens comparatione aliqua. aut ſimilitudine dixiſſe neſcio quid

tale, vt apud Theognin. --- μή σε διάδῃ

Γαστὴρ, ὥστε κακὸν λάτειν ἐφημέριον. Nam de eo Theognis ſentit, qui quotidie locat operas ſuas: vt Ennius quoque de eo, cuius herus quotidie collocabat operas, & ex eo rem quaerebat. Porro non placet referre ad manumiſſionum morem, & vertigines illas, quibus liberabatur ſeruus, cum tamen id ſummis in omni doctrinae genere viris placuiſſe videam, eoſque in ea haereſi eſſe. Non poſſum non ridere, quod Agyrta quidam, homo inſignis audaciae, atque impudentiae, ſcripſit contra Turnebum ſuper hac voce Ambactus. Sed vt eius omnes libri nihil aliud quam impudentiſſimam ſui fiduciam praeferunt, ita hanc eius de hac re opinionem vt impudentiſſimam, & ineptiſſimam reiicio. Nunquam legi maiores nugas, nunquam inſigniorem temeritatem vidi, neque audiui, vt qui omnes linguas a ſua barbara deducere velit, adeo, vt ipſam Hebraicam linguam poſteriorem Cimbrica aſſerat. vbi etiam circulator Moſem reprehendit, quod nomina propria veterum illorum patrum a gētilitia ſua Hebraea, non a Cimbrica deducat. Ergo miſeros illos veteres Hebraeos, qui non Bataue ſcierint loqui. & feliciores longe futuros, ſi Antuerpienſes, quam ſi Syri, ſiue Palaeſtini fuiſſent. Talia infinita habent ineptiſſimae illae Origines. & tamen non deſunt, qui admirentur. At de ineptiſſimo homine plura alias, vbi erit locus. Hoc vnum adiiciam, in tanta mole libri vix me reperiſſe, quod verum eſſet. & licet aliquid veri inuenias, tamen id eiuſmodi eſt, vt in ea alea dicere poſſis eum, aliquando vt vincat, aſſidue perdere.

Ambarvales] A duobus fratribus. fortaſſe pro X I I. legerat I I. & fugit eum nota denarij numeri.

Ambaxioqui] Mendoſus locus. Scribendum, Ambaxi, qui circum eunt, & cateruatim. Ambaxes, ſiue Ambaxi compoſitum ex Am, & Axes, hoc eſt glomerati. Infra, Axes, adglomerati, vniuerſi. Poteſt & legi Axei, ab Axus, Axi.

Ambrones] Quod ait de Ambronibus ſubita inundatione maris eiectos patriis ſedibus fuiſſe: id ridet Strabo, qui eius ſententiae auctorem facit Ephorum, quem hic ſequitur Feſtus. Nam de Cimbris, quorum pars erant Ambrones, ita ſcribit: περὶ δὲ κίμβρων τὰ μὲν οὐκ εὖ λέγεται,

λέγεται, τὰ δ' εἶχε πιθανότητας οὐ μετρίας. ὅτι γὰρ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τοῦ πλάνητας γενέσθαι, καὶ ληστρικοὺς ἀποδέξαιτ' αὐτῆς, ἔτι χερρόνησον οἰκοῦντες μεγάλῃ πλημμυρίδι ἐξωσθῆναι ἐκ τῶν τόπων ἠναγκάσθησαν. καὶ γὰρ νῦν ἔχουσι τὴν χώραν, ἣν εἶχον πρότερον. Post: γελοῖον δὲ τῷ φυσικῷ καὶ αἰωνίῳ πάθει δὶς ἑκάστης ἡμέρας συμβαίνοντι παροργισθέντας ἀπελθεῖν ἐκ τοῦ τόπου. lege reliqua, quae sequuntur. Quod ait turpis vitae homines dictos inde Ambrones, idem inuenies in Glossis Isidori: Ambro, inquit, deuorator, consumptor patrimoniorum, decoctor, luxuriosus, profusus.

Amicinum] Glossarium: Amicinus, ἀσκοῦ σῶμα. Vult Amicinum esse os, siue luram vtris, cum Festus velit esse τὸν λεγόμενον ἀσκοῦ πόδα, ἤτοι ποδεῶνα, cuius fit mentio in oraculo, quod Laio Thebanorum Regi datum fuit. Sed mirum quod in aliis Glossis legitur: Aruianus, ἀσκοῦ σῶμα. Sed profecto & in illis quoque Amicinus legendum.

Amicitiae] Ait ab antiquis amecum, non amicum solitum dici. Et sane amicus compositum est, Amaequus, vel, vt ipsi scribebant, Amecus. eodem modo dictum, quo Animecus, pro Animaequus. Glossarium: Animecum, ἰσόψυχον. Isidorus in Glossis: Animaequus, patiens animo.

Amiculum] Glossarium: Amiculum, ἀναβόλαιον.

Amita] Si verum est, quod ait Festus, Amitam, quasi auitam, aut quasi amatam dictam: videtur apud veteres mediam syllabam productã habuisse, cum Persius corripuerit.

-- si mihi nulla

Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis.

Amites] Glossarium: Amites, σάλικες, ἰξευτικοὶ κάλαμοι.

Amosio] Scribo: Annos, annua. Glossarium: Annos, annua, πολυετής. Est autem annua hic anus, non ἐπετήσιος. Propterea interpretatus est πολυετῆ. Et, Annua, γραῦς, πολυετής. Declinatur autẽ Annos, annotis. Vnde Annotinus, ἐπέτειος.

Amtermini] Qui sunt illi, qui circa terminos prouinciae manent? aut quaenam ea est prouincia? Vetustissimum verbum est Amtermini: prouinciarum appellatio non ita vetusta res apud Romanos. Quid ergo hic dicemus? An mendo caret hic locus? Non, siquid in me iudicij est. Sed

Festum ita scripsisse puto: Amtermini, qui circa terminos P.Ro. viciniae manēt. Notum enim, quam corrupte notae illae legantur. P.Ro. aliis Praetorem, aliis alia legentib. Seneca Nat. Quaest lib.1.cap.vlt. Iam libertinorū virgunculis in vnum speculum non sufficit illa dos, quam dedit pro se Scipio. lege: quam dedit P.Ro. Scipioni. Intelligit per Amterminos, eos, qui non erant in agro Romano, sed in vicinia. Cuius rei agrorum quattuor genera ponit Varro: Gabinum, Peregrinum, Hosticum, Incertum. Qui enim in iis agris habitabant, erant Amtermini agri Romani. Quid est ager Romanus? quicquid ambaruali vel amburuiali sacrificio vno die lustrari poterat. Aruales enim fratres, seu sodales ad hoc creati erant, vt terminos agri Romani suouetaurilia circumferrent. Cuius rei imaginem praebebant patresfam. vnusquisque in agro suo, cum fines fundi suouetaurilibus lustrabat. Cuius rei exemplum habes apud Catonem. Et allusit Virgilius:

- & cum lustrabimus agros.

Strabo: *μεταξὺ γοῦν τοῦ πέμπτου, καὶ τοῦ ἕκτου λίθου τῶν τὰ μίλια διασημαινόντων τῆς ῥώμης, καλεῖταί τις τόπος φῆστοι. τοῦτον δ' ὅριον ἀποφαίνουσι τῆς τότε ῥωμαίων γῆς, οἵ τε ἱερομνήμονες θυσίαν ἐπιτελοῦσιν ἐνταῦθά τε, καὶ ἐν ἄλλοις τόποις πλείοσιν ὡς ὁρίοις αὐθημερὸν, ἣν καλοῦσιν ἀμβαρουίαν.* Ergo fines agri Ro. definiuntur amburuio. quod idem est cum ambaruali. & notandum praecipue, quod dixit, *αὐθημερὸν*, vt designetur exiguus modus agri Ro. Porro primum Amterminos puto, qui postea Amitermini, dictos. id est, *ἀμφιτέρμονας*, vt olim interpretati sumus. sed Varro aliam assignat caussam. Non solum autē Antermini dicti sunt, sed & Antermines. quia etiam termen dicebant, auctore Varrone. Cato in Originibus: Oratorum anterminum. Errat Macrobius, qui diuulse legit, an terminum. cum sit adiectiuum, Antermen. vnde Antermines oratores.

Anatem] Glossarium: Anas, *γῆρας κατ' ὀργὴν θεῶν.* Anitas, *γερουσία.* Antites, *γερουσίαι.* Anet, *γηρᾷ.* Annos, *θεοχολωσία, ἢ μῆνις.* In aliis Glossis, Anitas, *γραότης.* Apuleius lib.1. Metamorpho. Ab vnico congressu annosam pestilentem contraho. id est *θεοχολωσίαν.*

Ancillae] Sane,quia primum dictae Anculae. Argumento Dij illi,quibus nomen Anculi,& Anculae,tanquam ministri quidam.

Anclare] In versu Liuij legendum , Florem anculabant. lege in Glossario, Anclat, ἀρύτται. non ancleat. Glossarium: Auclator, ὑπηρέτης. lege, Anclator.

Ancunulentae] Perperam in Glossario Ancodata, μειορχῆτα. Manifesto legendum, Ancunulenta. per hoc verbum omnia spurca, & sordida expresserunt veteres Latini, Coenum, cunae, inquinare, conquiniscere, & alia, quae non dicam. Quae per u, antea per oe extulerunt. vt in poenire, punire.

Ancus] Qui Latine Ancus, is a Graecis χαλιαγκών. meminit & Glossarium: Ancus, Mancus, κυλλὸς, λορδός.

Andruare] A Graeco ἀναδρᾶν. Quid istud sit verbi nescio. magis, quid eius vicem substituam, non habeo. Non puto verbum Graecum hic desiderari: sed hic accidisse, quod alias supra ostendimus, vt Festus nullam mentionem Graeci verbi fecerit: sed potius ita scripserit: Andruare, est recurrere, a verbo truare, id est mouere. hinc Trua vocata. Tamen si ἀναδραμεῖν reponamus, tolerabilis erit lectio, ita: Andruare, id est recurrere, a Graeco verbo ἀναδραμεῖν, id est inde venire. Nescio quid sibi voluerit auctor Glossarij, qui scripserit Andruare, ἀνδρίζεσθαι· nisi putauit Andruare περὶ τὴν ἀνδρείαν dictum.

Angerona] Glossariũ: Angeronia, ἡ θεὸς τῆς βουλῆς καιρῶν.

Anginam] Quisquis dixit anginam vinariam pati eum, qui vino suffocaretur, secutus est eum, qui Demosthenem dixit ἀργυράγχην ἔχειν. in Glossario: Anguina, ἄγκωρα, συνάγχη, κύναγχος. Quod interpretatur Anguinã, ἄγκωραν, confirmatur testimonio Cinnae: Atque anguina regit stabilem fortissima cursum.

Angor] Scribe, a Graeco ἀγχόνη. Miror a doctissimis viris margini appositum ἀγχινέλλειν. Hoc quid sit, ne ipsi quidem sciunt. Sed quisquis hoc ausus est, non dubium, quin ita legerit in lexico suo, cum legendum potius esset, ἄγχειν, ἴλλειν. Nam ἄγχω, est ἴλλω. Vide, quam saepe boni & docti viri suos sibi oculos ipsi fascinant.

Antarium] Antarium bellum eodem modo dictum quo a Vitruuio Antarij funes. Veteres Glossae: Antariū bellum, ὁ περὶ τῶν πυλῶν πόλεμος. In veteri Glossario: Antarium, ἀνταρμός. hoc est antepagmentum. ab eadē mente dictum.

Antefixa] Horum est mentio apud Liuium lib. xxxiv. in oratione Catonis de lege Oppia: Iam, inquit, nimis multos audio, Corinthi, & Athenarum ornamenta laudantes, mirantesque, & antefixa fictilia Deorum Romanorum ridentes. Idem intelligitur apud eundem scriptorem libro xxvi. In aede Concordiae Victoria, quae in culmine erat, fulmine icta, decussaq; ad victorias, quae inante fixae erant, haesit, neque inde procidit. Quid sint, disertim explicat Vitruuius libro iii. In areostylis autē nec lapideis, nec marmoreis epistyliis vti datur: sed imponendae de materia trabes perpetuae: & ipsarum aedium species sunt baricae, humiles, laxae. ornantque signis fictilibus, aut aereis inauratis earum fastigia Tuscanico more: vti est ad circum maximum, Cereris, Herculis Pompeiani, item Capitolij. Ita locum illum Vitruuij legimus.

Antes] Glossarium: Antes, στίχοι ἀμπέλων. Antium, πάξεων, ὀρχάτων.

Anteurbana] Imitatio Graecorum: προάστια χωρία.

Antiae] Glossarium: Antide, κόμαι διὰ τῶν κροτάφων κρεμάμεναι γυναικεῖαι. lege, Antiae. Apud eundem auctorem: Antiosa, ὀρχήστρια. Aliae Glossae: Antiae, τρίχες αἱ μεταξὺ τῶν κεράτων τῶν βοῶν. Tertullian. de pallio: Genuinos inter antias adumbratos.

Antigerio] Glossae veteres Latinae: Antigerio, valde. Antigerium, quemadmodum, imprimis.

Antios] Sine vllo dubio legendum Anctos. Adstipulatur & optimum illud Glossariū: Anctos, ἀναγκασθέντας. Ancti, ἀγχόμενοι.

Antras] Glossarium, Ancras. Ancrae, ἄγκεα, αὐλῶνες. videtur Glossarij lectio verior. Confirmatur enim Glossis Isidori, Angrae, interualla arborum, vel conualles. Nam cognatae sunt C, & G. Fortasse scribendum Anceae, aut, vt Isidorus, Angeae. Nam a Graeco ἄγκεα. Quinetiam in aliis Glossis Graecolatinis, Auerca, αὐλών, ὁ στενὸς τόπος, καὶ

ἐπιμήκης. extant enim veſtigia vocis, Ancra. Ita enim legendum. Item: Aucria, φάραγξ, vallis.

Antruare] Gloſſarium : Antruare, σπηλαιοῦσθαι. Ita corrigimus. σπήλαιον enim antrum. Longe alia ſignificatione poſuit, ac Feſtus ipſe.

Anxur] Placet vetus editio, Axur. Nam certiſſimum eſt ex Seruio, veteres ita dixiſſe, ob Iouem imberbem, ſiue ἄξυρον, qui ibi colebatur. Et in nummo argenteo Panſae, ab vno latere, IOVIS AXVR. VIBIVS C.F.C.N. ab altero, PANSA.

Ape] Gloſſarium : Ape, κώλυσον. Apet, ἀποστεβεῖ.

Aperta] Imo Aperta lingua Tarentina, quae magna ex parte Aeolenſis fuit, ἀπειρώτα. hoc eſt ἠπειρώτης. quod transſmarinus Deus ſit, & peregrinus. Nam regiis temporibus ignotus erat Apollo Romanis, vt ex Pontificiis libris Arnobius refert. Cuius rei fidem facit nomen Apollinis Graecum. Si enim antiquitus Romanis notus fuiſſet, peregrino eum nomine non deſignaſſent. At Venus peregrinum quoque numen, nomen autem Romanum. ſed ita, vt peregrinũ ſignificet. Venus enim a Veniendo, quaſi dicas προσήλυτον θεόν.

Apiculum] Veteres Grammatici aiunt, Flamines, quaſi filamines dictos, quod cum ipſis capite nudo in publicum prodire fas non eſſet, apicem pone regerebant, & filo velati incedebant. Quid ſit autem filum Liuius explicat, cum dicit velamentum lanae eſſe. Ergo his Grammatici mihi quidem non probant etymon ſuum. non enim flamen, quaſi filamen dictus eſt. ſed tamen, cum haec dicunt, morem priſcum circa cerimonias flaminis nos docent. Quae cum ita ſint, non dubito legere : Apiculum, filum, quo flamines velati, apicem regerunt. Pone enim regerebant apicem, ne grauis eſſet ſummis aeſtatis caloribus. amentis enim, quae offendices dicebantur, ſub mentum adductis religabant, vt cum vellent, regererent, & pone pendere permitterent. Nam duarum rerum neceſſitate ſemper obſtrictus erat flamen, nunquam nudo capite in publicum prodeundi, ac nunquam apicem dimittendi. Hoc enim eſt caput ex lege Flaminica : SINE. APICE. SVB. DEIVO. ESSE. NEC. FAS. ESTO. IN. TECTO. VTEI. LVBET.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LICETO. Ergo cum filo propter aestus diei velati erant, apicem tamen gestabant; sed non in capite, vti diximus. Possumus tamen vulgatam lectionem tueri. Nam certum est eos velamenta gestare solitos, quae Flamea vocabantur. Dionysius: οὓς (Flamines) ἀπὸ τῆς φορήσεως πίλων τε καὶ στεμμάτων, ἃ νῦν ἔτι φοροῦσι, φλάμινα καλοῦντες, οὕτω προσαγορεύουσι. Mihi prior coniectura magis placet.

Aplustria] A Graeco ἄφλαστα. Apollonius. Glossarium: Aplustra, πτερὸν πλοίου, ὡς ἔνιοι.

Apor] Glossarium: Ape, πρᾶξαι. vt in alterutro mendum sit.

Aquaelicium] Tertullian. Aquilicia Ioui immolatis: nudipedalia populo denunciatis. Fortasse Varro Tuscum aquiligem, vel Aquilicem dixit, quod sacrificiorum, & rei diuinae procuratione, quarum rerum periti Tusci erant, aquas eliciebat. Verba Varronis sunt haec ex Satyra Quinquatribus: An hoc praestat Herofilus Diogeni, quod ille e ventre aquam mittit? an hoc te iactas? at hoc pacto vtilior te Tuscus aquilex. Tamen nihil impedit, & pro libratore aquarum sumere. Glossarium: Aquilices, οἱ τὰ ὑδραγώγια ἐργαζόμενοι, οἱ αἰοχετάριοι. ποταμῖται, ὑδροσκόποι. Ita enim legendus est locus ille apud auctorem Glossarij.

Aquagium] Idem quod Aquarium. Glossariū: Aquarium, ὑδραγώγιον.

Aquilus] Glossarium: Aquilum, μέλαν, ὡς λυκίννιος. Varro κοσμοτορυνῃ, περὶ φθορᾶς κόσμου.

Atque Aegeus fluctu quam lauit ante aquilo,
Saeuus vbi posuit Neptuni filius vrbem.

Aquilum fluctum, μέλαν ὕδωρ. poetae.

Arbilla] Aruina, seu Arbina, non est quaeuis pinguedo, sed seuum tantum. Glossarium: Aruina, λίπος ἄνευ σαρκός. Haec enim est definitio seui. Est autem Siculum verbum. Hesych. ἀρβίνη, κρέας, σικελοί. legendum fortasse, στέαρ, non κρέας.

Arcula] Lego, Arciua. Veteres Glossae: Arciuus, εἰρκτικός, κωλυτικός. Et sane cum dictum sit hoc ab arcendo, Arciuum dicendum esse quis non videt?

Arcuma] Videtur esse genus modici plaustri, quo ho-

mo tantum gestari poterat, & a seruis, non a mannis trahebatur. vnde vocabatur Chiramaxium. Arbiter: Hinc inuolutus coccina gausapa lecticae impositus est, praecedentibus faleratis cursoribus IIII. & chiramaxio, in quo deliciae eius ferebantur, puer vetulus lippus domino Trimalcione deformior.

Arferia] Arferia aqua, vt inferium vinum. ab adferendo, & inferenda. Arferium, pro adferium. sic aruenire, arcire, arcedere, & similia. eodem modo Adferia aqua. veteres Glossae: Adferial, ὕδωρ τὸ ἐπὶ τοῖς νεκροῖς σπενδόμενον.

Argea] Lege: Argei, ex Varrone, Ouidio, Plutarcho, & aliis. Glossarium: Argiatra, ἀφιδρύματα. Lege, Argei, ara. In lege Flaminia: CVM. EAT. AD. ARGEOS. NEQVE. CAPVT. COMITO. NEQVE. CAPILLVM. DEPECTITO.

Argennum] ἀργυρόν. Legendum hic, Argennum, argenteum, percandidum.

Arilator] Melius scriberetur Arrilator. Non enim ab ara, sed ab arra dictus. Est enim, qui empturiens data arra postulat sibi credi. Vnde a cunctando Cunctio, seu Cuctio dictus. Nam veteres Cuctum, quod postea cunctum. Hoc genus hominum, *Barguigneurs* vocant Galli ab antiqua appellatione, quae ad posteriora etiam Latinitatis tempora durauit, nempe Bargenna. De quo alias. Glossarij auctor sequitur vulgarem scripturam: Arilator, ἐψίτης, βωμοφόρος, πραγματευτής. Idem Arilator, μεταβόλος, ἀρχ. hoc est ἀρχαϊκῶς. Glossae Isidori: Arilator, Cocio, μεταβολεύς. Apud Gellium legitur Arulator. de quo in voce Cocio.

Armata] Intellige Maximam virginem Vestalem. In veteribus nummis visitur saepe hoc habitu sacrificans Maxima virgo lacinia togae pone reiecta, & disco libatorio dextra vinum inuergens. Eleganter vero pomum in armum legere, quod Graeci dicerent αἰδραχθείς. ὁ κ τοῦ ἀγοραίου χωρίου καρπὸν αἰδραχθεὶς μὴ ἐπιφορησάτω.

Armillum] Prouerbium fuit vetus: Anus ad armillum redit. Lucillius libro XXVIII. Hinc ad me, hinc licet anus rursum ad armillum. Quod prouerbium bis apud Apuleium reperies, libro VI. & aegra facie matris suae repentinam sobrietatem pertimescens ad armile redit. Item

libro IX. ad armillum redit, & ad familiares feminarum artes accenditur. Non tamen ab Erasmo animaduersum. significat, redire ad ingenium. nota est anuum in vinum propensio.

Armilustrium] Quo res diuinas armati faciebant. Saltem debuit dicere rem diuinam. In veteri Glossario: Armilustrium, ὁπλοκαθαρμὸς, ὁπλοκαθαρσία. Ego existimo centuriatis comitiis exercitum armatũ lustrari solitum. Quod puto esse ex vetustissimo instituto Atheniensiũ: apud quos οἱ περιστίαρχοι comitium lustrabant. & vbicunque populus conueniret, id facere solebant. vnde id καθάρσιον vocabãt. Sed Longobardus iste, hic nobis rei vetustissimae cognitionem barbara mutilatione sua totam nobis intercepit. Neque credibile est tubis in eo sacro canere solitos, sed classico. Aliter enim classes, aut exercitus conuocari non poterant, quod vocare inlicium dicebatur.

Arnae caput] Glossarium: Arna, μήτηρ, κατὰ βάῤῥωνα. Supplendum, οἰὸς μήτηρ. Male quidam agnae hic legunt.

Arse verse] Ita versus Afranij legendus est. Inscribat aliquis Arse vorse in ostio. In quo versiculo ostẽditur superstitio veterum, qui ad deprecandum incendium inscribebant in ostio nescio quid, quod ad eam rem faceret. Plinius libro XXIIX. Etiam parietes incendiorum deprecationibus conscribuntur.

Arsineum] Cato Origine VII. Mulieres opertas auro purpuraque, arsinia, rete, diadema, coronas aureas, russeas fascias, galbeos, lineas, pelles, redimicula. Glossarium: Arsinum, διάχεμμα.

Arytenam] Apud Lucillium Arutenae, cum ait -- Arutenas, & aquales, vt citat Charisius. Glossarium: Atena, εἶδος ποτηρίου ὀστράκου, ᾧ οἱ πρυτάνεις ἐν ταῖς θυσίαις χρῶνται. Legendum Artena. Nam & Artenã solere dici hic quoque monet Festus. Eam Matulatam vocat idem Glossarium.

Asseres] Non est verum etymon, Asseres ab assidendo, quanquam & propterea a Graecis viderentur στρωτῆρες dicti. Sed Axis, Axeris: vt suis, sueris: Iouis, Ioueris: bouis, boueris: nucis, nuceris: χ, in β, vnde veteres indifferenter coassare, & coxare dicunt.

Assiratum] Monet dictum ab eo quod Assir sanguinem

vocabant. Glossarium: Asser, αἷμα.

Atanuuium] Glossae Isidori: Attanabo, genus vasis. Glossarium: Atnanulus, ἅγιον ἱερέως σκεῦος. κειμήλιον. lege: Atanuuius.

Atratas] lego: Atritas, ater color.

Atroces] Lege, quia illi ἄτρωκτα. vel Latinis litteris, quia illi atrocta. facilis error: sed non parui momenti. Sane ἀτρὼξ est purum putum Graecum. ἀτρὼξ, ἀτρῶγος, quod nondum maturum esui. In Glossario ita corrige: Atrox, ἀγριὸς, σκαιὸς, ἀνήκεστος. Atrocem vero pro crudo, quod hic dicitur, veteres vsurpasse testis Naeuius, qui dixit: Simul exta porricerent atrocia ministratores.

Attae] Glossarius: Atta, ὁ τοῖς ποσὶν ἀρχόμενος περιπατεῖν. Ab eo ait Quintium poetam Attam cognominatum. Ad quod puto allusisse Horatium:

> Recte necne crocum, floresque perambulet Attae
> Fabula.- Propterea enimverbo perambulare vtitur.

Attam] Graecum est. ἄττα πάτερ.

Attinge] Locus mendosus. scribe, Attingem, attingam. Nam Attingeo, claudeo: & Attingebo, claudebo, viuebo, dicebant. vide Nonium.

Auctor] Iuno apud Virgilium: Auctor ego audendi. Neque solum Auctor, sed & alia pleraque omnia verbalia. Ouidius:

> Sponsor coniugij stat Dea picta sui. Sed quid longinqua conquirimus? Ecce obuia semper vox Vxor, est feminini generis. Vnxor dicendum erat: pro vnctor. Eiusmodi enim erant verbalia apud veteres, vxor, pro vnctor: pacio, pro pactio. ita dicta est, quia adipe lupino postes noui mariti vngeret. Sed & Aeschylus τύχην σωτῆρα dixit in Agamemnone: τύχη δὲ σωτὴρ ναυστολοῦσ' ἐφέζετο. Quod sane silentio praetereundum non erat.

Audiuitaui] Scribe, vt in veteribus editionibus, Auditaui.

Aureax] Glossarium: Aura, exsolitarius, ἱππαστής. lege: Aureax, solitarius. Confirmant Glossae Isidori: Aureax, eques solitarius. solitarium vocat, quem alibi idem auctor Glossarij singulatorem, hoc est κέλητα. Idem etiam Cabal-

larium. Melius tamen eaedem Glossae Isidori: Caballarius, alaris.

Aurichalcum] Cum Graeci dicant ὀρείχαλκον, tamen Latini scripserunt Aurichalcum, quod putarent id ex auro & aere componi, addita Cadmea terra: vt electrum ex auro & argento: de quo intellexit Martialis:

Pallida sic niueo radiant electra metallo,

Et niueum felix pustula vincit ebur. Intelligit enim de illa materia composita, non de succino. Igitur ex vitio pronuntiationis nata est falsa illa de compositione auri, & aeris opinio. Quare & auctor Glossarij recte dixit: Aurochalca, χραμαλκά. quod putarent esse auri, & chalci, seu aeris κρᾶμα, & compositionem quandam. Non nego ex auro, & aere praestantissimum aes fieri, vt prodiderunt veteres de Corinthio aere. sed id ὀρείχαλκον esse, id vero pernego. Aristotelem enim habeo auctorem, qui apud interpretem Apollonij negat ὀρείχαλκον esse in rerum natura. Hesychius: ὀρείχαλκον, τὸ εἰκῆ διὰ δεδομένων πύνομα. οἱ δὲ πλείους ὑπάρχειν αὐτόν. ἔστι δὲ καὶ ὕλη ὁμοία χαλκῷ. Sane ὕλην ὁμοίαν χαλκῷ vulgo vocamus Letonum. & de eo intellexit Horatius: Tibia non, vt nunc, orichalco vincta. Sed illud commentitium Aurichalcum tanti fuit apud veteres, vt cum nusquam esset, tamen quasi esset, etiam auro excellentius haberetur. Id quod ex Plauto cognoscimus, qui aurichalcum pluris facit, quam talentum auri. Quod & non praetermittit Seruius in Virgilium.

Auritus] Glossarium: Auritus, ὠτοπτής, ὠτοπαρόχος, ὀξυακουστλόγος. ὠτοπτὴς, est Flaccus, Plaudus, vt canes venatici.

Aurum] Male citatur Hippocrates. Legendum enim Hypsicrates. qui a Varrone, & Gellio lib. XVI. citatur. scripsitque de Romanis vocibus, quae a vetere lingua Graeca deriuantur. αὖρον vero priscum vocabulum Graecum, & ab eo θησαυρὸν dictum, apud Varronem annotauimus. Quod sequitur, Nonnulli, quod mentes hominum auertat: vereor ne Paulus praetermiserit, quod clarius Festus exposuerat: Nonnulli, quod mentes hominum auruncet, id est, auertat. Indifferenter enim auruncare, & auerruncare dicebant: vt Cauneas, pro caue ne eas. Glossarium:

Auruncus, θεὸς ἀποξένιαιος. Nam ita in veteribus codicibus non ſemel legi. Quin & Aurunci veteres Italiae populi ab eadem mente dicti, quod eſt idem ac ἀπόσαντες, auulſi a ſedibus ſuis, quod nempe πλάνητες, & aborigines fuerint. Eodem modo dicebant dortium pro diuortium. Turpilius Leucadia: Antefacta in ignem committo, triſtitias, ante dortium. id eſt ante diuortium. Quod & lex Trochaici, & vetus lectio manuſcripta docet.

Auſoniam] Lege infra, Auruncam: vt & veteres editiones habent. Sueſſa Auruncorum etiam apud Liuium, & alios dicitur, vnde fuit Lucillius. Cuius Satyrae dicuntur propterea Camenae Sueſſae, ab Auſonio ad Tetradium: Rudes Camenas qui Sueſſae praeuenis. Ita enim legendum eſſe apud Auſonium, oſtendimus in Lectionibus noſtris Auſonianis. Porro Gloſſarium vetus habet: Aurunci, οἰκήτορες ἰταλίας.

Auſculari] Sic contra Oſculana pugna, pro Auſculana.

Autumnum] Non eſt dubium dictum a veteribus ſine C, vt Autor, pro Auctor. Ergo Autumnus, pro Auctumnus.

Auus] πάπα. Scribe, ἄππα, vt apud Callimachum.

Auxiliaris] Corruptus eſt in fine locus, atque ita diſſimulata Feſti ſententia, vt vix vllum veſtigium appareat. Scribendum: dicti ex Graeco vocabulo αὔξη, a quo nos dicimus rerum creſcentiam, auctionem. Quam haec elegãter dicta; contra, quam aduerſetur Feſti menti vulgata lectio, nemo non videt. Quin audeo affirmare ne illud quidem RERVM Feſti eſſe. Quare expunge.

Auxillae] Gloſſarium: Auxillae, μικρόπιθοι, ὡς Βάῤῥων. Ab eo autem ollae dictum, vt ab Axilla, ala. Sic Axilites, pro Alites. Gloſſarium: Anxilites, ὄρνιθες, οἰωνοί. Scribendum Axillites. Qui error non eſt librarij, ſed ipſius auctoris. quod apparet ex ordine litterarum.

Axamenta] Gloſſarium; Axamenta, στίχοι ἐπὶ θυσιῶν ἡρακλέους. Vbi notandũ eſt ſacrificia, quae Salij faciebant, non Marti, ſed Herculi fieri: cum tamen Salij ſint Martis ſacerdotes. Quare ſcriptor doctiſſimus illius Gloſſarij ſecutus eſt auctores eos, quos & Virgilius, dum attribuit Salios Herculi, non Marti. Sed & Antonius Nipho, & Octauius Herennius olim oſtenderant Salios Herculi dicatos eſſe.

Porro Axamenta dicta sunt ab Axare. hoc est, vt ipse Festus explicat, nominare. Glossarium: Anaxant, ὀνομάζουσι. Sed non magis puto axare proprie esse nominare, quam apud Graecos στηλιτεῦσαι, τὸ δημεῦσαι, aut τὸ ὑβρίζειν. Sed in axibus seu tabulis illa carmina describebant, itẽ vt leges suas Graeci ἐν τοῖς ἄξωσι. Quia enim legitime concepta erant illa carmina, propterea non minus ediscebantur a Saliis, quam a leguleis actiones, & formulae iuris. Itaque & Cicero ait a pueris praetextatis carmen Saliare tanquam legitimas formulas disci solitum. Sed & erant alia carmina, quae a pueris discebantur, vt carmen Nelei de moribus, & similia. Quae quia religiose ediscebantur, & solenniter concepta erant, nihil impedit legitima dici. Sic Tertullianus disertissimus ac eruditissimus scriptor, in libro de persecutione, orationem Dominicam legitimam vocauit elegantissime: quod a nobis, & ab omnibus, qui Christo sacramento dixerunt, vt carminis lex quaedam discatur.

Axitiosi] Ita apud Plautum. citante Varrone:

Axitiosae annonam caram e vili concinnant viris.

Glossarium: Axitas, ἀποπλεσματικοί. Lege Axites. Vnde & infra Axites mulieres legendum, non Axies.

B

BAcar] Glossarium: Bauar, εἶδος ἀγγείου. lege Bacear. Isidori Glossae: Baccarium, vas aquarium. Quod hic dicitur bacrioni vas simile: imo idem est, Bacar, Bacarium, & Bacario, seu Bacrio. Isidori Glossae: Bacario, orceoli genus. Glossarium: Baccario, πορνοδιάκονος. recte. Nam aquarij, seu aquarioli πορνοδιάκονοι a veteribus dicebantur, vt superius annotauit Festus ipse. Vtitur & Tertullianus, item Apuleius, & alij.

Balena] In fine corruptus locus: legendum suspicarer, Balenam, belluam marinam, ipsam dicunt esse, id est Cetum. Sane Pistricem ineptissime hic legitur pro Pristim. Quadrigarius: Quinque Pristes. nauigium ea forma a marina bellua dictum est. Virgilius:

Frons hominem praefert, in pristim desinit aluus.

Masculinum est πρίστης. Sed Romani & declinationem, & genus mutarunt.

Barathrum] Fortasse scripsit βαρύς, non βαθύς.

Barrire] Glossarium: Barrit, τρίζει, ἐλέφας βοᾷ.

Batus] Glossarium: Batis, εἶδος ἀκάνθης βοτάνης. Batum, πράσον. Isidori Glossae: Batis, genus oleris.

Bellaria] Puto legendum: Bellarium, & bellaria, res bellas appellabant. Sane Latini Bellariorum nomine accipiunt, quae Graeci ὡραῖα vocant, hoc est cupedias. Nam ὡραῖος bellus, & pulcher. Vnde & pulchralia eadem dixit Cato in ea, quam habuit de fundo oleario: Pulchralibus, atque cupediis. & res bellas pro cupediis. Terentius in Adelphis: atque vnum quidque quod erit bellissimum Carpam. *Friandises*, Galli. Graeci etiam τραγήματα. neque solum esculenta, sed & poculentorum delitias. Nam & Liberi bellaria dicebant.

Bellona] Huius rei penitus ignorata ratio extat apud vetustissimum interpretem Virgilij, qui est penes Danielem nostrum. Post tertium, inquit, & tricesimum diem, quam res repetissent ab hostibus, Feciales hastam mittebant. Denique cum Pyrrhi temporibus aduersum transmarinum hostem bellum Romani gesturi essent, nec inuenirent locum, vbi hanc solennitatem per Feciales indicendi belli celebrarent, dederunt operam, vt vnus de Pyrrhi militibus caperetur, quem fecerant in Circo Flaminio locum capere, vt quasi in hostili loco ius belli indicendi implerent. Denique in eo loco ante aedem Bellonae consecrata est columna. Varro in Caleno ita ait: Duces, cum primum hostilem agrum introirent, ominis causa prius hastam in eum agrum mittebant, vt castris locum caperent.

Beneuentum] Omnibus nota est causa nominis in Beneuento mutandi. nemo tamen vere antiquam appellationem reddidit. Nam de Maloetio nugae. Sed veteres prius sine dubio dixerunt μαλόεντα, vt σιπόεντα, Sipuntum: ὀπόεντα, Opuntum. Sic ergo Maloenta, Maluntum, & Maluentum: vt Auruncum, & Auerruncum. Prius siquidem dixerunt, Sipuentum, Opuentum, Maluentum. Sic ὑδρόεντα, Hydruntum: quanquam & ipsum dixerunt ὑδροῦντα, ab ὕδροις, vt est apud Stephanum. Sed sic semper ex ὑδρόεις contractum. Quod proprium est Dorum idiomatis, a qui-

bus Tarentini, & magna pars Graecciae. Sic enim & ὑμᾶντα, & αἰγλᾶντα, pro αἰγλήεντα, ὑμήεντα.

Benna] De hoc alibi. Glossarium: Benarius, σκηπάρχης.

Bes] Inepta etymologia, & morosa. Prius Des dicebatur, vt duonus, bonus: duellus, bellus. Auctor Varro. As ita in partes suas secatur, vel tribuitur, vt ab vncia ad octo fiat partium incrementum. ab octo ad duodecim fiat deminutio. Cum ergo ad octo peruentum est, tunc de asse deminuendum in ratione partium ineunda. Non enim, vt ante, quadrans, triens, semis dicitur, quae vnciarum adiectione incrementum capiunt. sed deest vncia, deest sextans, deest quadrans. id est, deunx, dextans, dodrans. Ergo ab octo de asse deminuitur, vnde Des, dessis dictus primum a veteribus. & haec est vera etymi ratio. Varro in enumeratione assis partium, postquam ad septuncem peruenit: Reliqua, inquit, obscuriora, quod a deminutione. & ea, quae deminuuntur, ita sunt vt extremas syllabas habeant. Sed Festus eandem ponit etymologiam in besse, quam Gracci ὃν διμείρῳ. Nam & δίμοιρον dictum, quod duas portiones, hoc est duos trientes habet. Sed Graeci in assis distributione, quam posterioribus temporibus ὀγκιασμὸν vocarunt, aliam rationem sequuntur. ita enim numerant, vt post trientem adiiciant tantum vnciam. vt Triens vncia, hoc est Quincunx. semis vncia, hoc est Septunx. deinde iam altero triente facto, quem μοῖρον vocāt, δίμοιρον dicunt. Ita autem numerabant vltimis tēporibus: δωδέκατον. ἕκτον. τέταρτον. τρίτον. τρίτον δωδέκατον. ἥμισυ. ἥμισυ δωδέκατον. δίμοιρον. δίμοιρον δωδέκατον. δίμοιρον ἕκτον. δίμοιρον τέταρτον. λίτρα. Tria enim tātum hic variant: Primus triens, qui simplici accessione vnciarum progreditur. Alter triens compositus vel ex se & vncia, vel ex semisse & vncia. Tertius triens, qui ex se & augmento vnciarum compositus est. Et iterum repetit ordinem primi trientis, vncia, sextans, quadrans. Nam se componit cum illis, Besuncia, bessextans, besquadrans. Vt non dubitari possit, quare δίμοιρον Graeci vocarunt. Cum possent aliter facere, & a tribus quadrantibus Dodrantem potius, quam a duobus trientibus Bessem.

Bidental] Apage sis illa verba, QVODDAM TEM-

PLVM. Nunquam enim doctissimus Festus ea scripsit. Verba sunt barbari mutilatoris. Festus ita scripsit: Bidental dicebant, quod in eo bidentibus hostiis sacrificaretur. Quis enim nescit Bidental omnem locum esse, qui de caelo tactus est? Tantum abest, vt templum duntaxat dici debeat. Glossarij auctor recte exposuit: Bidental, τόπος κεραυνόπληξ. Quin Persius ipsum hominem κεραυνοπλῆγα, bidental vocat:

Triste iaces lucis, euitandumque bidental. Artemidorus libro II. ὁ κεραυνὸς τὰ ἄσημα τῶν χωρίων ἐπίσημα ποιεῖ διὰ τοὺς ἐνιδρυμένους βωμούς, καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς γινομένας θυσίας. De Bidentibus alibi diximus in Coniectaneis. Glossarium: Bidentis, διετὴς οἶς, ὄροντα πρόβατα. lege, διόδοντα πρόβατα. Bidentes, ἐπὶ τῶν προβάτων, διὰ τὸ διόδοντα εἶναι. Graeci bidental vocant ἐνηλύσιον Glossae Graecorum, ἐνηλύσια, τὰ κατασκηφθέντα χωρία. Nam σκηπτὸς fulgur. Porro de Bidentibus abunde diximus in Coniectaneis. Bidentes sunt, quas μετάσσας Homerus vocat. quae neque agnae sunt, quia illae nondum dentes ediderunt. neque adasiae, quia iam eiecerunt. a quo λειπογνώμονας oues vetulas vocant Graeci.

Bigenera] Docti viri putant aliquid mutandum in CICVR SVS. Quod quare sibi persuadeant, non video.

Bignae] Bignus, pro Bigenus, eodem modo dictum quo Priuignus, pro prigenus. Nam Pri, pro Prae dicebant, vt Pridie.

Bilbit] Glossarium: Bilibit, ἐπισκιασμὸς φωνῆς. Bilbit, βομβύζει.

Bilingues] Lego Brutiates, non Brutates. Βρεττάται. Apud Porphyrionem tamen veterem Horatij interpretem legitur Brutaces, in eum locum, CANVSINI MORE BILINGVIS. Bilinguis, inquit, dicitur, quoniam vtraque lingua Canusini vsi sunt, sicut per omnem illum tractum Italiae, quem ex maiori parte Graeci incoluerunt. Ex quo magna Graecia nomen accepit. Ideo ergo & Ennius, & Lucillius Brutaces Bilingues dixerunt. Ita enim ex veteri Codice emendandus ille Porphyrionis locus. In quo vides eadem, quae hic scribit Festus.

Binomius] Lege Binominis.

Biseta] Bisaenum vocat Glossarium: Bisaenus, χοῖρος ἐξαμηνιαῖος. & tamen non video, quomodo Bisaenus, vel Bisenus sit ἐξαμηνιαῖος. Idem est apud eundem auctorem, Bibilles, δίμαλλοι. &, Bicerres, δίμαλλοι, δίκροσσοι. Vide ipsum Festum in Disulcus.

Bitienses] A Bitiendo. de quo in Coniectaneis. Dicebatur idem & Baetere, seu Betere, & Bitire. Glossariũ: Baesis, περσιάλης. Lege, Baetis.

Blaterare] Βλάξ. Glossarium, Blanx, εὐήθης. Legendum Blax.

Boa] Crurum tumor. Lucillius:

Inguen ne existat, papulae, tama, ne boa noxit. Glossarium: Bor, ὁ τοὺς πόδας φλεγμαίνων. Puto Boa. Nam & a morbo aegrotans ipse dici potuit, vt Carcer, qui in carcere est, & Ergastulus, qui in ergastulo. Lucillius: -- Non ergastulus vnus, & alius iudicem Opposiuit- Idem: vt nemo sententiam libere, quasi ergastulus, possit dicere. Sic seruus Noxa dicebatur, qui noxam fecerat. Vnde Dedere noxam dicebant veteres. Est etiam Boa, morbus boum Auctoribus rei rusticae. Glossario quoq; Boua, νόσος βοῶν. Siue Boam, siue Bouam scribas, nihil interest.

Boiae] Boia proprie collare veteres Glossae: Boia, κλοιός. & inboio, κλοιὸν περιτίθημι. Saepius in veteribus historiis Martyrum manuscriptis legitur. vt, Tolle boiam de collo meo. Non mediocriter errat Brodaeus, qui Boiam eandem cum Taurea facit: cum Taurea sit scutica. Hesychius: μάραγνα, μάστιξ, ῥάβδος, ταυρεία. &, μαράγνα, τῇ ταυρείᾳ. Artemidorus de carnib. bubulis, quod non bonum sit videri in somnis eis vesci, praesertim seruis: δούλοις δὲ βασάνους (σημαίνει) διὰ τὸν ἱμάντα, καὶ τὴν ταυρείαν. Allusit Plautus: Boius Boiam terit. Nam Boiam accipiendum pro collari, cum tamen qui hoc dicit, vellet accipi, tanquam si dixisset ipsum Gallum, cum Galla cubare. Notum enim Boios esse Gallos. & Glossarium: Bosbuc, Βωτέγροι, ὡς οἱ Γάλλοι. Scribe: Bos, Βοῦς. Boi, ἑτεροίως οἱ Γάλλοι.

Botulus] Glossarium: Botulus, φύσκος. Bolos hic prima longa accipiendum. per bolos enim farciebantur.

Boui-

Bouinantur] Nuſquam reperies hoc verbum pro conuiciari. Bouinari enim eſt tergiuerſari. de quo ſatis alibi. Gloſſarium: Bouinatores, θορυβοποιοὶ, θρύλλον ποιοῦντες. ἢ παραχὼ. Gloſſae Iſidori melius: Bouinatores, inconſtantes.

Brunduſium] Imo βρεντήσιον, ſeu βρεντέσιον. prius βρέντη dictum videtur. Idque eſſe antiquum nomen eius oppidi. quod ſignificat lingua Cretenſium Ceruum.

Brutiani] Eleganter vetus Gloſſarium: Brutiani, οἱ δουλικὰς τάξεις χρεωστοῦντες. Non enim vocat δούλους. Eos Fulgentius ait etiam Gerones dictos. Congerrones, inquit, qui aliena ad ſe congregant. Vnde apud Romanos Gerones Brutiani dicti. Quod verum eſt. Nam Gerones ſunt χειρισταὶ, ϖεραχῖρες, vt auctor Gloſſarij docet. Apud Plautum ſunt Geruli, in Truculento:

Ite hac ſimul muli aeris, damnigeruli, foraſgerones,
Bonorum hamaxagogae--

Atque haec eſt prima cõiectura noſtra de Bruttianis geronibus. Sed, vt ingenue fateamur, putamus potius dictos, quia gerones literarum & publici curſores erant. Strabo: τῆς δὲ πικεντῶν ὑπῆρχε μητρόπολις πικεντία. νυνὶ δὲ κωμηδὸν ζῶσιν ἀπωσθέντες ὑπὸ ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς ἀννίβαν κοινωνίαν. ἀντὶ δὲ στρατείας ἡμεροδρομεῖν καὶ γραμματοφορεῖν ἀπεδείχθησαν ἐν τῷ τότε δημοσίῳ, καθάπερ καὶ λευκανοὶ, καὶ βρέττιοι κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

Brutum] Horatius: Quo bruta tellus. Eſtque ex Etruſcorum librorum doctrina. in quibus etiam eodem modo bruta fulmina dicebantur.

Buccina] Lege: Graeci Bucanen.

Bucerum] Gloſſarium: Bucerum, θρέμμα βιος. lege, βοός.

Bulgas] Adhuc Galli nomen retinent, ſed ὑποκοριστικῶς Bulgetas. Sunt autem riſci ſcortei.

Bulimam] Lege Bulimum. Ego id πάθος inuenio Furcillam dictum a vetere collectore Gloſſarum. Furcilla, βούλιμος, ὁ μέγας λιμός. in Iſidoro, Curcilla, oppilago. & contra, Oppilago, curcilla. Quod ait de particula βοῦ, miratus ſum a Iuſtiniano imperatore βουπόνηρον compoſitum eſſe, Nouella VI. βουπόνηρον πορείαν. Porro βούπαιδα dice-

bant, quem Latini Catulastrum. Glossarium: Catulaster, βύπαις. Aliae Glossae: Catulester, pupa, pupula, πάλληξ. Catlastros est vetus lectio apud Vitruuium libro VIII. cap. IIII. Quod a nobis admodum adolescentibus olim animaduersum fuit.

Bulla] βυλλή. Tarentine βυλλὴ. βόλλα. & αἰαβολή, ἀμβόλλα. vnde Abolla. Quod Aeolismum resipit.

Burranica potio] Vide, quae in Coniectaneis de hoc olim scripsimus.

Burrus] Eleganter homines ex potione rubentes ait Burros a veteribus dictos. Quod verbum in eodem sensu retinet Hispanica lingua. Burraceos enim vocant ebriosos. & vas vinarium, Burraceam. Glossarium: Burrum, πυῤῥὸν, ξανθόν.

Bustum] Ab hoc inauspicatum genus auium Ambustaneum d.ctum putarim, quod circa busta versetur. Glossarium, Ambustandus, εἶδος ὀρνέυ. lego, Ambustaneus. vt Circanea auis. eaeque Ambustaneae aues dictae videntur, quae de busto seu rogo, aliquid in tecta deferebant, & incendium portendebant. vnde incendiariae aues in augurali disciplina. Seruius in Fragmentis: Sane bubo, si cuius aedes insederit, & vocem miserit, mortem significare dicitur. Si autem de busto sudem ad tectum detulerit, incendium aedibus portendere. Quin eandem Spinturnicem fuisse cum incendiaria, non dubito. Graeco enim nomine dicta est, παρὰ τὸν σπινθῆρα. quod carbonem ex rogo, aut ex altari in aedes inferret. σπινθὴρ est strictura ignis. Neque vero praetermittendum, quod de Vstrina hic dicitur, separatam aliquando a sepulcro, aliquando coniunctam fuisse. Ideo hoc cauebatur a veteribus. quin & lex monimentis applicabatur, vt licet notare in antiquis duobus saxis Romae: HVIC. MONIMENTO. VSTRINVM. APPLICARI. NON. LICET. Item, AD. HOC. MONIMENTVM. VSTRINVM. APPLICARI. NON. LICET. Vetus Glossarium: Vstrina, πυρκαϊά. vstrina. καύστρα νεκρῶν. Seruij Fragmenta: Apparatus mortuorum funus dici solet: extructio lignorum, rogus: subiectio ignis, pyra: crematio cadaueris, bustum: locus, vstrina: operis constructio, sepulcrum: inscriptum no-

men, memoriaque, monumentum. publicae autem vſtrinae erant in exquiliis, inquit Acro.

Buttubata] Vt nugarum facilis & obuia materia, ita nomina multa a veteribus excogitata, vt Buttubata a puerorum vocibus, quas primas in infantia diſcunt, Bu, Tu, Ba, Ta. Bu, eſt bibere. vnde buae potus: & vinibuae Lucillio ebrioſae. Varro Cato de liberis educandis: Cum cibum ac potionem buas, ac papas vocent; matrem, mammam: patrem, tatam. ba, eſt papa. Vnde Plautus: Tum puero dandum, quod papet. Ta, eſt appellatio Tatae. Tu, etiam appellatio cibi, vnde Tubuccinari factũ, pro manducare. Idem & Titia: Gloſſarium, Titia κρέα νηπίων, ὃ λέγουσι. Sed praeſtat Ba, pro Ma, hoc eſt mamma dictum. vt facilis eſt lapſus a B, ad M: Buttubata ergo, quaſi Buttumata. Sunt & aliae appellationes nugarum. Hettae, Lire lire, nauci, Gerrae, Apinae. quod eſt detortum ab ἀφαίναι. quod fuit ignobile oppidum. Stephanus: Αφαίναι, χωρίον σικελίας, ἄτιμον. ἀφ' οὗ, Εἰς ἀφαίνας, ἐπὶ τῶν ἀδήλων, καὶ ἐκπεποντισμένων. Prouerbium vult accipi Stephanus de remotiſſimis. Et Heſychius, qui non in Sicilia, ſed in Attica ponit. Αφαίναι, χωρίον τῆς δαμαδροπίδος φυλῆς. πόρρωθεν. prouerbialiter ἀφαίναι, ἀντὶ τοῦ πόρρωθεν. At Romani de rebus nugatoriis. Gloſſarium, Apinae, φαίναι. lege ἀπαίναι. Neque aliud eſt Affaniae apud Apuleium libro ix. Haec & alias ſimiles affanias fruſtra oblatrantes eos retrorſum abducunt pagani. & libro x. ore ſemiclauſo effutiens neſcio quas affanias effutire. Apud eundem Apuleium Folia, pro nugis. in vita Gallienorum Impp. Cyclopem etiam luſerunt omnes apenarij. lege apinarij. id eſt, quos vulgo in Gallia *Plaiſantins*. ab apinis, & nugis.

C

CAcula] Gloſſarium: Catula, δοῦλος στρατιώτου.

Caculatum] Vt aedilatum.

Caduca] Virgam e manu Flaminis, quam Commentaculum vocabant, excidiſſe, Caducum auſpicium faciebat. & ni fallor, infelix erat. in Gloſſario: Caducus, πτωτικὸς πολιτικός, δημόσιος. lege, πτωτικός. In eodem, Caducos, ἐπιληματίαν. lege, ἐπιληπτικούς.

Caduceator] Caduceum Graecum eſt pro Caruceum: καρύκειον Syracuſane, & Tarentine, quod aliis κηρυκεῖον. R in D, vt contra ſaepe D in R.

Caelibem] κοίλιψ, eſt Carens concubitu, vt αἴγιλιψ, Carens capris: κερκόλιψ, carens cauda. κοῖτ, κοῖος, vnde ὀρεσκοῖος, in montibus cubans. Ea eſt vera etymologia.

Caenaculum] ea tantum eſſe, quae ſcalis aſcenduntur vel fidem fecerit Ennius apud Sept. Tertullianum, qui dixit --Caenacula maxuma caeli. & Martialis: Et ſcalis habito tribus, ſed altis. Nam & Iuuenal. - rarus venit in caenacula miles. Caenaculum veteres Gloſſae interpretantur δίαιται, ὑπερῷον.

Caerimoniarum] Cerus veteri lingua ſanctus, a quo Cerimonia. Vt a ſanctus, ſanctimonia. & myſticum erat nomen Iani Cerus manus in carmine Saliari. Quanuis & Creator bonus exponatur a quibuſdam veteribus. Nõnulli a Cerere cerimonias. Propterea Gloſſariũ: Cerimonia, δημήτεια.

Caeſones] Plinius: Auſpicatius enecta parente gignuntur. ſicut Scipio Africanus prior natus, primuſque Caeſarum a caeſo matris vtero dictus: qua de cauſa caeſones appellati. Quod ait de Scipione & apud Tertullianum legitur libro de anima: Poſſumus illos quoque recogitare, qui execto matris vtero viui aerem hauſerunt, Liberi aliqui, & Scipiones.

Cella] Gloſſarium: Cellarium, & cellaromarium, ταμιεῖον. lege Cellarium, & Cellar, Omarium. omarium & aumarium dicebatur. Petronius apud Fulgentium: In aumarium memetipſum conieci. Corruptum ex armario.

Calaſis] manifeſto Graecum nomen χάλασις, laxamentum tunicae nodo retentum.

Calatores] Calatores, ὀκβιβασαὶ ἱερέων. δοῦλοι δημόσιοι, πρόπολοι. Calator, κλήτωρ· Gloſſae Graecorum. Et Iſidorus: Calator, miniſter ſacrorum. Quemadmodum Calatores ſunt ſacerdotum praecones, ita etiam κήρυκες ab Homero καλήτορες dicuntur. ἐς δ' ἄγαγεν κήρυκα καλήτορα τοῖο γέροντος. Calator ergo καλήτωρ.

Calbeos] Suetonius Galbeos, & hiſtorici. Gloſſarium Calbae: Calbae, κόσμια.

Calicata] veteres dicebant Calecata, vt legitur hodie in Tabula vetustissima Aletri, quam descripsit ita amicus noster Aldus Manutius Pauli F. iuuenis doctissimus: L. Betilienus L. F. Vaarus haec, quae infra scripta sont, de Senatu sententia facienda coirauit. Semitas in oppido omnis: porticum, qua in arcem eitur: campum, vbei ludunt: horologium, macellum, Basilicam calecandam: seedes, lacum balinearium: lacum ad portam, &c.

Calones] Scribendum ἀδιαστάτως, κᾶλα. vt - κάγκανα κᾶλα. Glossarium: Calo, δοῦλος δημόσιος. Isidorus: Calones, Galearij militum.

Calpar] Glossarium: Calcat, θυσίαι ἀπαρχῶν οἴνου. vides legendum esse, vt hic, Calpar. Item, Calpar, οἶνος ἐν θυσίᾳ. Vide Arnobium, & Coniectanea nostra. Graecum est a κάλπη. vt ab Aula, aular. Nam Calpar non vinum proprie est, sed vas ipsum vini. Varro apud Nonium.

Calpurnii] Lucanus in Panegyrico ad Pisonem:

- - hine tua, Piso,
Nobilitas, veterisque citant sublimia Calpi
Nomina, Romanas inter fulgentia gentes.

Camillum] Versiculus ille exagitatus a veteribus Criticis: Praetextum in cista mures rosere camilli. Camillum intellexit Ouidius cum ait: Stat puer, & manibus lata canistra tenet. Vide Cōiectanea nostra. Glossarium: Camilla, ἱέρεια. Seruius P. Danielis: Alexander, inquit, Aetolus poeta in Musis refert Camillam nomē fuisse Dianae ab Ephesiis dedicato templo ei impositum. Haec Seruius in Schedis reconditis, quae sunt in Bibliotheca Danielis nostri. Sed profecto magnus ille Virgilij interpres fallitur. Nam in eo poemate Alexander Aetolus non Camillam, sed Οὖπιν Dianam vocat. Cuius versus habes apud Macrobium. Sed est μνημονικὸν ἁμάρτημα.

Canalicolae] forenses vocat, vt etiam Graeci ἀγοραίους, hoc est χυδαίους, Caeterum singulari numero propter canalem legendum est, non, vt hic, propter canales. Plautus Curculione:

In foro infimo boni homines, atque dites ambulant.
In medio propter canalem ibi ostentatores meri.

Cancri] Cancer, canceris, & mutato n, in r, Carcer, car-

ceris. non a coercendo, vt Varro. Apuleius: inter Orci cancros iam ipſos adhaeſiſti.

Canicae] A canibus ſcilicet. vide prouerbium, κύων ἀπὸ μαγδαλιᾶς. Pacuuius: Qui apud te quaſi ſernos eſt canicaceum panem.

Cannenſem] Locus non tam obſcurus, quam ridiculus: obſcurus tamen. Quod & me tacente ſatis per ſe patet. Ego ſane non dubito ita legere: Cannenſem, curſorem Titinnius praepoſtere dixit. Recte. Nota eſt conſternatio, & fuga eorum, qui ex Cannenſi clade euaſerunt: qui noctes, & dies nunquam curſum, & fugam intermiſerint. Quod Liuius nominatim monet. Ab eo ioculariter Cannenſes, hoc eſt, qui ex clade Cannenſi effugerant, vocabantur curſores, vt ſuſpicari licet. At contra, praepoſtere Titinnius curſorem vocauit Cannenſem. Non enim, ſi Cannenſes curſores dicebantur, ab eo conſequens erit & curſorem quenuis Cannenſem dici. Sed comica licentia eleganter hoc dictum a Titinnio accipiendum eſt.

Capillatam] Supplendum ex Plinio de Veſtalibus libro XVI. cap. XLIIII.

Capitalis] Non poſſum aliter mihi perſuadere, quin Feſtus ita ſcripſerit: Capitalis locus, vbi ſi quid violatum eſt, capite violatoris expiatur. Nam capite, non caput habent & priſcae editiones. Quare Ouidius capitale templum, Mineruae captae intelligit, cum ſcribit Faſt. III.

Aut quod habet legem, capitis, quae pendere poenas.
Ex illo iubeat furta recepta loco.

Ergo capitalis locus eſt, qui habet legem, vt capital ſit, qui quid in eo violarit. Capitalis lucus hoc modo dicetur. Quare locus, non lucus legendum, quia locus & lucum, & alia cōprehendat.

Capitarium] Iam & hoc nego a Feſto vnquam ne in mētem quidem veniſſe. ſed, Capitarium, aes, quod caput eſt. Ait Capitarium aes, id eſt ſortem Capitarium vocari, quia caput ſit vſurae. Graeci ἀρχαῖον. Ego tamen malo Capitarium aes eſſe, quod capite penditur. aliud enim ex cenſu pendebatur. vide Tributorum.

Capuam] Sane Capys Graecum vel Tarentinum videtur Latine expreſſum per Falconem. Nam κάπυς, παρὰ τὸ κατήπτεσθαι, ἤγουν καμπτέσθαι. quod incuruos habeat pedes.

vnde & Capus dictus κατ' ἐξοχήν. vt ὄρνις Gallina κατ' ἐξοχήν. & multa alia eiusmodi. Vt & vnus tantum ex genere accipitrum vocatus Falco, non omnes accipitres, quanuis omnes sint γαμψώνυχοι. hoc enim significat Falco.

Carinari] Glossarium: Carinari, χαριεντίζεσθαι. Isidorus: Carinantes, illudentes. Ennius:

Contra carinentes verba, atque obscena profatus.

& tamen corripit in sequenti mediam:

* neque me decet hanc carinantibus edere chartis.

Qui versus nondum excusi, citantur a Seruianis schedis doctissimi Danielis nostri. Ita factum carinari a carina: vt apud Graecos γεφυρίζειν a γέφυρα. Idemque valet, ac carinari.

Carissa] In veteribus editionibus vafrum, non vafram. Cui adstipulari videtur auctor Glossarij: Carisa, μαυλιστὶς, πορνοβοσκός. Isidori Glossae contra feminino: Carissa, lena vetus, & litigiosa. ancilla dolosa, & fallax.

Carnificis loco] Originem huius moris explicat vetus scriptor Cassius Emina apud Seruiũ Danielis nostri: Tarquinius, inquit, Superbus, cum cloacas populum facere coegisset, & ob hanc iniuriam multi se suspendio necarent, iussit corpora eorum cruci affigi. Tũc primum habitum est turpe, mortem sibi consciscere. vt non tantum de eo, qui se vulnerasset, vt moreretur, intelligendum sit, sed de eo, qui quouis modo mortem sibi consciseeret. quare adeo eiusmodi abominabantur vetustissimi Romani, vt ne eis quidem iusta facerent. Seruius in schedis: Varro ait, suspendiosis, quibus iusta fieri ius non sit, suspensis oscillis veluti per imitationem mortis parentandum esse. Artemidorus lib. I. ἄτιμός τι καὶ φυγαῖς γενόμενος, ἀπαρτήσας ἑαυτὸν ἐτελεύτησε τὸν βίον, ὡς μηδὲ ἀποθανὼν ἔχειν ὄνομα. τούτοις γὰρ μόνοις ἐν νεκρῶν δείπνοις οὐ καλοῦσιν οἱ προσήκοντες. In caristiis enim, & parentalibus omnium carorum iam vita functorum nomina ciere solebant. Ausonius. --nomina tantum

Voce ciere, suis sufficiet tumulis. Quae Ausoniana paulo diuersius interpretatur Turnebus: quod nõ debuit.

Casaria] Est, quã Graeci οἰκουρίδα vocant, Hebraei Nauá.

Cassabundus] Vnico s, Casabundus. vide Varronem.

Casiculum] Glossae Isidori: Cassiculum, rete iaculum.

Catampo] Graecum scilicet, κάτ' ἄμφω. Videntur verba duorum, qui eum ludum exercebant. Ridiculus est doctiss. vir, qui in Codice Iustiniani libro tertio in fine hariolatur de genere lusuum dictum, quod ipsi Imperatori nũquam in mentem venit, praesertim cum de hoc Catampo ibi mentionem fieri putet. Dictum κάτ' ἄμφω, vt καθ' ἕν. Sed puto potius Catambo scribendum per b. καταμβῶ dictum vt ὀπισαμβῶ. est autem ὀπισαμβῶ ἡ εἰς τοὐπίσω ἀναχώρησις. καταμβῶ ἡ εἰς τὸ κάτω καὶ τὸ πρανές. vide Eustathiũ.

Catax] Graecum est κατάξ, hoc est καταγὼς τὰ μέλη. Isidori Glossae: Catax, claudus, coxus. In veteribus Graecorum Glossis: Coxus, λολός. lege, χωλός. Hispani retinent nomen. claudum enim hodieque vocant Coxo. & Coxquear, claudicare. Quod & in illis optimis Glossis reperi, Coxigat, χωλαίνει. & Nonius, Catax dicitur, quem nunc Coxonem vocant. dicitur & cloppus. Cloppus, χωλός. Glossarium.

Catillatio] Catillones ait a Romanis dici, qui prouincias Po. Ro. despoliassent. a Catillonibus, qui & catillos ipsos liguriunt, absumpta prius dape. A Graecis vero eiusmodi homines dicebantur μολγοί. παρὰ τὸ ἀμέλγειν, καὶ κλέπτειν τὰ κοινά. vt ille fur apud Maronem:

Hic alienus oues custos bis mulget in hora.

Catones] Repone, vt in veteribus editionibus, Cothones. quid differat Cothon a portu, explicat Seruius.

Caudecae] lege, Caudeae. Ita etiam Plautus Rudente.

Cauiares] Locus corruptus in sequentibus. Legendum: Cauiares hostiae dicebantur, quod cauiar pars hostiae cauda tenus dicebatur. Manifestum est in equo Octobri, de quo hic agitur, partem secundum caudam dictam Cauiar, vt in boue, Palasceam: in sue, offam penitam. De equo octobri, inquam, Festus intelligit. cuius coda tanta celeritate in Regiam perferebatur, vt sanguis recens inde in focum stillaret. Fiebat autem hoc sacrificium quinto quoque anno, vt non multo post sequitur. & Propertius refert:

Qualia nunc curto lustra nouantur equo.

Cauillare] Dictum a cauendo, ὑποκοριστικῶς. Proprium-

que est leguleiorum, & moratorum verbum. Nam Iuriſconſultorum proprium Cauere. Ouidius:

Illo ſaepe loco capitur conſultus amore.
Quique aliis cauit, non cauet ipſe ſibi. Tibullus:

Haec mihi quae cauerem Titio, Deus edidit ore.. Hodie inepte, quae canerem Tityo. nullo ſenſu. At Tibullus ſe prudentum more de amore publice reſponſurum cuilibet conſulenti proponit. Quod ex ſequentibus, & ex nomine Titij apparet. ſed qui corruperunt, ignorarunt ſecundam, & tertiam coniugationem eandem apud veteres fuiſſe. vt igitur deminuerunt nomen in formulariis illis, Leguleios, non iuriſprudentes vocantes: ſic & verbum profeſſionis: cum cauillare, non cauere eos dicebant, propter tricas, & moroſas iuris praeſtigias. Sane ita eſſe vel vnus Tertullianus ſatis dederit, qui in libro de corona ait: omnibus modis cauillandum. id eſt cauendum. παντοίως περιεργαστέον. Non ergo obſcurum, quare in vitium verterit hoc verbum: cum genus hoc hominum male ſemper audierit. Gloſſarium vero: Cauillatio, ἐνέδρα, ἀπάτη, παρεγχείρησις.

Cauitionem] Plautus: Opportune mihi cauita eſt haec epiſtola.

Celibari] Ouidius: Nec tibi, quae cupidae matura videbere matri, Comat virgineas haſta recurua comas. Vide Plutarchum Problem.

Cenſui cenſendo] Praedia cenſui cenſendo dicebantur ea, quae eſſent mancupi: quae habebant ius ciuile: quae ſubſignari apud aerarium, apud cenſorem poſſent. vt auctor eſt Cicero in ea pro Caecinna. neque poſſeſſiones, id eſt agri, qui non mancipatione ſed vſu tenebantur, Cenſui cenſendo dici poterant, neque hoc nomine in cenſum dicari.

Centenariae] Vltima clauſula, quae pro Gloſſemate eſt, addita eſt a barbaro truncatore: I D E S T C E N T V M A S S I B V S, Q V I E R A N T B R E V E S N V M M I E X A S S E. Haec ſunt ſtigmata miſello Feſto ab illo crudito Longobardo inuſta.

Centenas pondo] Quin & addebant ſaepe libras, Centenas pondo libras. Varro, Liuius, Gellius.

Centuriata] Mirum quam placuerit huic Paulo nomen Curiae. hoc enim omnibus rebus attribuit. Vult Centurias, Curias fuisse. item Tribus ipsas: vt in voce Centumuiralia, & in voce Curia. Quare superius in voce Centumuiralia, impactum Festo pittacium a Paulo iis verbis, QVAE CVRIAE DICTAE SVNT. Item hic, ITEM CVRIATA. & in voce Curia, QVIBVS POSTEA SVNT ADDITAE QVINQVE. Quae omnia ea confidentia tollere possumus, qua posita fuerunt. Lege igitur: Centuriata comitia dicebantur, quia Po. Romanus per Centurias diuisus erat.

Cercolopis] Legendum sine vlla controuersia, Cercolips. hoc est Simia, quae caudam non habet. Martialis: Si mihi cauda foret, Cercopithecus eram. Cercolips igitur opponitur Cercopitheco, & proprium Latinum nomen habet, Cluna. At Festus hic manifesto errat, qui putat a κέρκος, & λίπος factum. Ideo quod crassam, & villosam vltimam caudae partem haberet. Atqui talia nomina non ab aliis nominibus, sed a verbis componuntur. vt αἰγίλιψ. παρὰ τὸ λείπεσθαι αἰγός. quod capra careat. quin & nullum est genus talium Simiarum. Catullus quoque harum simiarum mentionem facit in epigrammate:

-- & trepidas lingere Cercolipas. Quam enim apertus sensus, omnes vident. quid enim foedius, quam nates Simiae, praesertim Cercolipis? Politianus tamen maluit Carbatinas. Quod ipse non excogitauit. Sed ita in manuscriptis viderat. Ita enim habet manuscriptus Catullus clariss. & eruditissimi Cuiacij, I. C. ac senatoris amplissimi. Sed non defuerunt, qui in Politiano candorem animi requirerent. Quod docti viri hic substituunt Cercalopex pro Cercolips, vt quod ingeniose excogitatum sit laudamus, ita quod alienum a Festi sententia reiicimus.

Cercopa] Quid habebat in animo Festus, aut Verrius, cum haec scriberet? quae enim cognatio τοῦ κέρκω, & τοῦ κλοπῆς? Sed κέρκωπες a Graecis πανοῦργοι dicuntur. Eiusque rei caussam petunt ab historia.

Cerrones] Inde Concerrones, & Concerrae. Lucillius:

Tapullam legem rident concerrae Opimi.

Ceruaria] Ceruа mactabatur Dianae. Ouidius:

Quae semel est triplici pro virgine caesa Dianae,
Nunc quoque pro nulla virgine cerua cadit.

Cum ea non erat, succedaneam eius mactabant ouem, quae ob id Ceruaria ouis dicebatur.

Cespes] In modum lateris. Propterea elegantissime a Graecis vertitur χορτόπλινθος. Glossarium: Cespes, χορτόπλινθος, χορτόβωλος, πλίνθος. Male, χορτόβολος, πλῆθος.

Chilo] Graeci interpretantur προκέφαλον.

Ciccum] Glossarium: Ciccum, ῥοᾶς ὑμὴν. Isidori Glossae: Ciccum, mali granati membrana. Vide Varronem, & Coniectanea nostra.

Cicindela] λαμπυρίς. Glossarium.

Cicuma] Isidori Glossae: Cecuma, noctua.

Cilium] Glossarium: Cilia, ὑπώρεια. lege, ὑπώπια. Palpebras intelligit.

Cimbri] λῃστρικοὶ sane, καὶ πλάνητες fuerunt. Sed non magis Cimber latronem significat, quam Isaurus piratam: Ambro, dissolutum, ac voracem: Opicus, obscenum. Sed quia tales fuerunt eae nationes, de earum nomine vocamus, qui tales sunt.

Cingulum] Varro γεροντοδιδασκάλῳ: Nouos maritos tacitus taxim vxoris soluebat cingulum.

Cinxiae] Tamen Varro apud Augustinum de Ciuit. lib. III. cap. XI. ait Virginensem Deam fuisse, cui virgines soluebant zonam. Eandem Fortunam Virginalem vocabant. Arnobius: Virginum togulas fortunam defertis ad Virginalem. Nam nuptiarum tempus virginibus idem erat ac pueris tyrocinij dies. Eo enim tempore feminae praetextum deponebant.

Citeria] In verbis Catonis legendum, vectitatum iri.

Citimus] Declinabantur olim, Cis, citis: Vls, vltis. Pomponius de origine iuris dixit, vltis Tiberim. Dixit & Varro alicubi.

Citrosa] Naeuius-pulchramque ex auro, vestemque Citrosam. Festus vult ita dictum, quod sit vndatim crispa. At Macrobius, quod poma citri vestibus insererentur, ad odorem cōcipiendum. In quo licet videre veterum incōstantiam. Nam alia est citrus, ex qua mensae fiebant: alia,

quod imitatus est, vt alia, Apuleius lib.v. tertiata verba semianimi voce substrepens.

Cognitor] A veteribus Graecis, ἔκδικος. De eo Asconius.

Cohum, caelum] Ennius vt notaui in quadam veteri membrana: --pilam vix

Sol mediam: complere cohum terroribu' caeli.

De hoc plura vide in Coniectaneis.

Coinquire] Suspicor, Conquinire, decubare. A quo conquinisco. De eo vide apud Nonium. Conquiniscere, est cernuum se inflectere, vel inclinare: vt faciunt exoneraturi ventrem. Pomponius Atellanarius:

---simul intro veni, accessi ad patrem, prendi manum,
In terra vt cubabat nuda, ad eum vt cōquexi, interim
Mulieres conspiciunt--

Hoc etiam veteres cernuare dicebant. Quanquā & cernuare etiam ἀπὸ τοῦ ἀσκωλιάζειν accipiebant. Varro lib.I. de vita Po. Ro. Etiam pelles bubulas oleo perfusas percurrebant, ibique cernuabant. A quo ille versus vetus est in Carminibus:

Sibi pastores ludos faciunt coriis cernualia.

Hic ludus ἀσκωλία vocabatur. de quo Virgilius- vnctos saliere per vtres. Nā cadebāt proni in armos. Idque cernuare vocabāt. Erant & Cernui ludij, κυβιστηταί. de quibus in Cōiectaneis diximus. Et ab eo petauristae, hoc est funambuli dicebātur cernui. Glossae: Cernulat, κυβιστᾷ. Seneca Epistola VIII I. vt est animaduersum a N. Fabro ex veteribus libris: Non vertit fortuna, sed cernulat, & allidit. Cernulus, πτωυειστής. Cernuauit, πεπτωύεισται. Male, Cernuit. Lucillius:

Modo sursum, modo deorsum, tāquam collus cernui.

hoc est petauristae. Euenit enim illi nunc sursum, nunc deorsum collum pendere, pro vt aut se deorsum deiicit, aut in altum subiicit.

Collus] Repone ex veteribus editionibus: Culleus. Non autem aliud genus tormenti fuisse puto, quod hic dicatur, quem culleum, in quem immittebantur parricidae. Res vulgatissima. Sed tamen apponam de eo quod inueni. ἐγένετο νόμος τὰς πινύτου τρόπου πᾶσιν ἀνθρώποις· ὅπως ὅστις πατροκτόνιον πεποίηκει, δημοσίως εἰς μολγὸν πμφθεὶς συνεραφῆ μετ' ἐχίδνης, καὶ κυνὸς, καὶ πιθήκου, καὶ ἀλέκτορος ἀσεβῶν ζώων ἀσεβὴς ἄνθρωπος. καὶ ἐπὶ ἁμάξης ἐζευγμένης μελαινοῖς

σοιοὶ καταπνιχθῇ εἰς θάλασσαν, καὶ εἰσφῇ εἰς σακὸν. Et mirum mihi videtur, quod de eadem re Isidorus scribens in Glossis, ait Culleum tunicam fuisse ex sparto in modum cruminae factam, & solitam liniri a populo pice, & bitumine. Plautus Vidularia: --iube hunc insui culleo, Atque in altum deportari, si vis annonam bonam.

Colossus] Legendum a Charete, teste vel ipso artifice, qui subscripsit Colosso:

> Τὸν ἐν ῥόδῳ κολοσσὸν ἑπτάκις δέκα
> Χάρης ἐποίει πηχῶν ὁ Λίνδιος.

Comissatio] Graeci interpretantur ἐπικωμεῖν.

Comitiales] Comitiales opponit nefastis Plautus, illis iocularibus versibus:

> Non potuisti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.
> Nam istorum nullus nefastust, comitiales sunt meri.
> Ibi habitant. ibi eos conspicias, quam praetorem saepius.

Committere] Scribe, delinquere, non relinquere.

Comparsit] Locus quidē Terentij notus vulgo ex Phormione, ita tamen, vt in aliam sententiam, ac Festus interpretatur, accipiendus sit.

Compernes] Graeci vocant γονυκρότους.

Compilare] Asconius in praetura vrbana: Compilarit: pilos, inquit, peruellerit: sic fraudauerit furto, vt ne pilos quidem in corpore spoliatis reliquerit. Haec indigna sunt & veteri, & erudito interprete. Saltem syllabae modulus debebat eum inducere, vt aliter existimaret. Sed verbum est militare, compilare, cogere. Nam pilatum agmen dicebatur pressum, ac densum. Varro apud Seruium Danielis nostri: Duo sunt genera agminum: Quadratum, quod immistis etiam iumentis incedit, vt vbiuis possit cōsidere. Pilatum alterum, quod sine iumentis incedit, sed inter se densum est, quo facilius per iniquiora loca tramittatur. Scaurus de vita sua: In agrum hostium veni. pilatim exercitum duxi. id est, strictim, & dense. Ab eo pilare est premere, cogere. Hostius belli Histrici primo:

> Percutit, atque hastam pilans prae pondere frangit.

Idem ---sententia praesto

bant, quem Latini Catulaſtrum. Gloſſarium : Catulaſter, βύπαις. Aliae Gloſſae : Catuleſter, pupa, pupula, πάλληξ. Catlaſtros eſt vetus lectio apud Vitruuium libro VIII. cap. IIII. Quod a nobis admodum adoleſcentibus olim animaduerſum fuit.

Bulla] βυλή. Tarentine βυλὴ. βόλλα. & ἀναβολὴ, ἀμβόλλα. vnde Abolla. Quod Aeoliſmum reſipit.

Burranica potio] Vide, quae in Coniectaneis de hoc olim ſcripſimus.

Burrus] Eleganter homines ex potione rubentes ait Burros a veteribus dictos. Quod verbum in eodem ſenſu retinet Hiſpanica lingua. Burraceos enim vocant ebrioſos. & vas vinarium, Burraceam. Gloſſarium : Burrum, πυῤῥὸν, ξανθόν.

Buſtum] Ab hoc inauſpicatum genus auium Ambuſtaneum dictum putarim, quod circa buſta verſetur. Gloſſarium, Ambuſtandus, εἶδος ὀρνέυ. lego, Ambuſtaneus. vt Circanea auis. eaeque Ambuſtaneae aues dictae videntur, quae de buſto ſeu rogo, aliquid in tecta deferebant, & incendium portendebant. vnde incendiariae aues in augurali diſciplina. Seruius in Fragmentis : Sane bubo, ſi cuius aedes inſederit, & vocem miſerit, mortem ſignificare dicitur. Si autem de buſto ſudem ad tectum detulerit, incendium aedibus portendere. Quin eandem Spinturnicem fuiſſe cum incendiaria, non dubito. Graeco enim nomine dicta eſt, περὶ τὴν ἀνθῆρα. quod carbonem ex rogo, aut ex altari in aedes inferret. ἀνθὴρ eſt ſtrictura ignis. Neque vero praetermittẽdum, quod de Vſtrina hic dicitur, ſeparatam aliquando a ſepulcro, aliquando coniunctam fuiſſe. Ideo hoc cauebatur a veteribus. quin & lex monimentis applicabatur, vt licet notare in antiquis duobus ſaxis Romae : HVIC. MONIMENTO. VSTRINVM. APPLICARI. NON. LICET. Item, AD. HOC. MONIMENTVM. VSTRINVM. APPLICARI. NON. LICET. Vetus Gloſſarium : Vſtrina, πυρκαϊά. vſtrina. καύστρα νεκρῶν. Seruij Fragmenta : Apparatus mortuorum funus dici ſolet : extructio lignorum, rogus : ſubiectio ignis, pyra : crematio cadaueris, buſtum : locus, vſtrina : operis conſtructio, ſepulcrum : inſcriptum no-

men, memoriaque, monumentum. publicae autem vstrinae erant in exquiliis, inquit Acro.

Buttubata] Vt nugarum facilis & obuia materia, ita nomina multa a veteribus excogitata, vt Buttubata a puerorum vocibus, quas primas in infantia discunt, Bu, Tu, Ba, Ta. Bu, est bibere. vnde buae potus: & vinibuae Lucillio ebriosae. Varro Cato de liberis educandis: Cum cibum ac potionem buas, ac papas vocent; matrem, mammam: patrem, tatam. ba, est papa. Vnde Plautus: Tum puero dandum, quod papet. Ta, est appellatio Tatae. Tu, etiam appellatio cibi, vnde Tubuccinari factũ, pro manducare. Idem & Titia: Glossarium, Titia κρέα νηπίων, ὃ λέγουσι. Sed praestat Ba, pro Ma, hoc est mamma dictum. vt facilis est lapsus a B, ad M: Buttubata ergo, quasi Buttumata. Sunt & aliae appellationes nugarum. Hettae, Lire lire, nauci, Gerrae, Apinae. quod est detortum ab ἀφαίναι. quod fuit ignobile oppidum. Stephanus: Ἀφαίναι, χωρίον σικελίας, ἄτιμον. ἀφ' οὗ, Εἰς ἀφαίνας, ἐπὶ τῶν ἀδήλων, καὶ ἐκπεπτωκότων. Prouerbium vult accipi Stephanus de remotissimis. Et Hesychius, qui non in Sicilia, sed in Attica ponit. Ἀφαίναι, χωρίον τῆς δαμαρτίδος φυλῆς. πόρρωθεν. prouerbialiter ἀφαίναι, ἀντὶ τοῦ πόρρωθεν. At Romani de rebus nugatoriis. Glossarium, Apinae, φαίναι. lege ἀφαίναι. Neque aliud est Affaniae apud Apuleium libro ix. Haec & alias similes affanias frustra oblatrantes eos retrorsum abducunt pagani. & libro x. ore semiclauso effutiens nescio quas affanias effutire. Apud eundem Apuleium Folia, pro nugis. in vita Gallienorum Impp. Cyclopem etiam luserunt omnes apenarij. lege apinarij. id est, quos vulgo in Gallia *Plaisantins*. ab apinis, & nugis.

C

Cacula] Glossarium: Cacula, δοῦλος στρατιώτου.

Caculatum] Vt aedilatum.

Caduca] Virgam e manu Flaminis, quam Commentaculum vocabant, excidisse, Caducum auspicium faciebat. & ni fallor, infelix erat. in Glossario: Caducus, πτωπικὸς, πολιτικὸς, δημόσιος. lege, πτωτικός. In eodem, Caducos, ἐπιλημπτιν. lege, ἐπιληπτικούς.

Caduceator] Caduceum Graecum eſt pro Caruceum: καρύκειον Syracuſane, & Tarentine, quod aliis κηρυκεῖον. R in D, vt contra ſaepe D in R.

Caelibem] κοίλιψ, eſt Carens concubitu, vt αἴγιλιψ, Carens capris: κερκόλιψ, carens cauda. κοῖτ, κοῖος, vnde ὀρεσκοῖος, in montibus cubans. Ea eſt vera etymologia.

Caenaculum] ea tantum eſſe, quae ſcalis aſcenduntur vel fidem fecerit Ennius apud Sept. Tertullianum, qui dixit --Caenacula maxuma caeli. & Martialis: Et ſcalis habito tribus, ſed altis. Nam & Iuuenal. - rarus venit in caenacula miles. Caenaculum veteres Gloſſae interpretantur δίαιται, ὑπερῷον.

Caerimoniarum] Cerus veteri lingua ſanctus, a quo Cerimonia. Vt a ſanctus, ſanctimonia. & myſticum erat nomen Iani Cerus manus in carmine Saliari. Quanuis & Creator bonus exponatur a quibuſdam veteribus. Nōnulli a Cereſe cerimonias. Propterea Gloſſariū: Cerimonia, δημήτεια.

Caeſones] Plinius: Auſpicatius enecta parente gignuntur. ſicut Scipio Africanus prior natus, primuſque Caeſarum a caeſo matris vtero dictus: qua de cauſa caeſones appellati. Quod ait de Scipione & apud Tertullianum legitur libro de anima: Poſſumus illos quoque recogitare, qui execto matris vtero viui aerem hauſerunt, Liberi aliqui, & Scipiones.

Cella] Gloſſarium: Cellarium, & cellaromarium, ταμιεῖον. lege Cellarium, & Cellar, Omarium. omarium & aumarium dicebatur. Petronius apud Fulgentium: In aumarium memetipſum çonieci. Corruptum ex armario.

Calaſis] manifeſto Graecum nomen χάλασις, laxamentum tunicae nodo retentum.

Calatores] Calatores, οἱ ἐκ δεκασμοῦ ἱερέων. δοῦλοι δημόσιοι, πρόπολοι. Calator, κλήτωρ· Gloſſae Graecorum. Et Iſidorus: Calator, miniſter ſacrorum. Quemadmodum Calatores ſunt ſacerdotum praecones, ita etiam κήρυκες ab Homero καλήτορες dicuntur. ἐς δ' ἄγαγεν κήρυκα καλήτορα τοῖο γέροντος. Calator ergo καλήτωρ.

Calbeos] Suetonius Galbeos, & hiſtorici. Gloſſarium Calbae: Calbae, κόσμια.

Calicata] veteres dicebant Calecata, vt legitur hodie in Tabula vetustissima Aletri, quam descripsit ita amicus noster Aldus Manutius Pauli F. iuuenis doctissimus: L. Betilienus L. F. Vaarus haec, quae infra scripta sont, de Senatu sententia facienda coirauit. Semitas in oppido omnis: porticum, qua in arcem eitur: campum, vbei ludunt: horologium, macellum, Basilicam calecandam: seedes, lacum balinearium: lacum ad portam, &c.

Calones] Scribendum παρελασιωμένως, κᾶλα. vt κάγκανα κᾶλα. Glossarium: Calo, δοῦλος δημόσιος. Isidorus: Calones, Galearij militum.

Calpar] Glossarium: Calcar, θυσίαι ἀπαρχῶν οἴνου. vides legendum esse, vt hic, Calpar. Item, Calpar, οἶνος ἐν θυσίᾳ. Vide Arnobium, & Coniectanea nostra. Graecum est a κάλπη. vt ab Aula, aular. Nam Calpar non vinum proprie est, sed vas ipsum vini. Varro apud Nonium.

Calpurnii] Lucanus in Panegyrico ad Pisonem:

-- hinc tua, Piso,
Nobilitas, veterisque citant sublimia Calpi
Nomina, Romanas inter fulgentia gentes.

Camillum] Versiculus ille exagitatus a veteribus Criticis: Praetextum in cista mures rosere camilli. Camillum intellexit Ouidius cum ait: *Stat puer, & manibus lata canistra tenet.* Vide Cōiectanea nostra. Glossarium: Camilla, ἱέρεια. Seruius P. Danielis: Alexander, inquit, Aetolus poeta in Musis refert Camillam nomē fuisse Dianae ab Ephesiis dedicato templo ei impositum. Haec Seruius in Schedis reconditis, quae sunt in Bibliotheca Danielis nostri. Sed profecto magnus ille Virgilij interpres fallitur. Nam in eo poemate Alexander Aetolus non Camillam, sed ὧπιν Dianam vocat. Cuius versus habes apud Macrobium. Sed est μνημονικὸν ἁμάρτημα.

Canalicolae] forenses vocat, vt etiam Graeci ἀγοραίους, hoc est χυδαίους. Caeterum singulari numero propter canalem legendum est, non, vt hic, propter canales. Plautus Curculione:

In foro infimo boni homines, atque dites ambulant.
In medio propter canalem ibi ostentatores meri.

Cancri] Cancer, canceris, & mutato n, in r, Carcer, car-

ceris. non a coercendo, vt Varro. Apuleius: inter Orci cancros iam ipſos adhaeſiſti.

Canicae] A canibus ſcilicet. vide prouerbium, κύων ἀπὸ μαγδαλιᾶς. Pacuuius: Qui apud te quaſi ſeruos eſt canicaceum panem.

Cannenſem] Locus non tam obſcurus, quam ridiculus: obſcurus tamen. Quod & me tacente ſatis per ſe patet. Ego ſane non dubito ita legere: Cannenſem, curſorem Titinnius praepoſtere dixit Recte. Nota eſt conſternatio, & fuga eorum, qui ex Cannenſi clade euaſerunt: qui noctes, & dies nunquam curſum, & fugam intermiſerint. Quod Liuius nominatim monet. Ab eo iocalariter Cannenſes, hoc eſt, qui ex clade Cannenſi effugerant, vocabantur curſores, vt ſuſpicari licet. At contra, praepoſtere Titinnius curſorem vocauit Cannenſem. Non enim, ſi Cannenſes curſores dicebantur, ab eo conſequens erit & curſorem quenuis Cannenſem dici. Sed comica licentia eleganter hoc dictum a Titinnio accipiendum eſt.

Capillatam] Supplendum ex Plinio de Veſtalibus libro XVI. cap. XLIIII.

Capitalis] Non poſſum aliter mihi perſuadere, quin Feſtus ita ſcripſerit: Capitalis locus, vbi ſi quid violatum eſt, capite violatoris expiatur. Nam capite, non caput habent & priſcae editiones. Quare Ouidius capitale templum, Mineruae captae intelligit, cum ſcribit Faſt. III.

Aut quod habet legem, capitis, quae pendere poenas.
Ex illo iubeat furta recepta loco.

Ergo capitalis locus eſt, qui habet legem, vt capital ſit, qui quid in eo violarit. Capitalis lucus hoc modo dicetur. Quare locus, non lucus legendum, quia locus & lucum, & alia cōprehendat.

Capitarium] Iam & hoc nego a Feſto vnquam ne in mētem quidem veniſſe. ſed, Capitarium, aes, quod caput eſt. Ait Capitarium aes, id eſt ſortem Capitarium vocari, quia caput ſit vſurae. Graeci ἀρχαῖον. Ego tamen malo Capitarium aes eſſe, quod capite penditur. aliud enim ex cenſu pendebatur. vide Tributorum.

Capuam] Sane Capys Graecum vel Tarentinum videtur Latine expreſſum per Falconem. Nam κάπυς, παρὰ τὸ κάπτεσθαι, ἤγουν καμπτεσθαι. quod incuruos habeat pedes.

vnde & Capus dictus κατ' ἐξοχὴν. vt ὄρνις Gallina κατ' ἐξοχὴν. & multa alia eiusmodi. Vt & vnus tantum ex genere accipitrum vocatus Falco, non omnes accipitres, quanuis omnes sint γαμψώνυχοι. hoc enim significat Falco.

Carinari] Glossarium: Carinari, χαριεντίζεσθαι. Isidorus: Carinantes, illudentes. Ennius:

Contra carinentes verba, atque obscena profatus.

& tamen corripit in sequenti mediam:

* neque me decet hanc carinantibus edere chartis.

Qui versus nondum excusi, citantur a Seruianis schedis doctissimi Danielis nostri. Ita factum carinari a carina: vt apud Graecos γεφυρίζειν a γέφυρα. Idemque valet, ac carinari.

Carissa] In veteribus editionibus vafrum, non vafram. Cui adstipulari videtur auctor Glossarij: Carisa, μαυλιστής, πορνοβοσκός. Isidori Glossae contra feminino: Carissa, lena vetus, & litigiosa. ancilla dolosa, & fallax.

Carnificis loco] Originem huius moris explicat vetus scriptor Cassius Emina apud Seruiũ Danielis nostri: Tarquinius, inquit, Superbus, cum cloacas populum facere coegisset, & ob hanc iniuriam multi se suspendio necarent, iussit corpora eorum cruci affigi. Tũc primum habitum est turpe, mortem sibi consciscere. vt non tantum de eo, qui se vulnerasset, vt moreretur, intelligendum sit, sed de eo, qui quouis modo mortem sibi consisceret. quare adeo eiusmodi abominabantur vetustissimi Romani, vt ne eis quidem iusta facerent. Seruius in schedis: Varro ait, suspendiosis, quibus iusta fieri ius non sit, suspensis oscillis veluti per imitationem mortis parentandum esse. Artemidorus lib. I. ἄτιμός τε καὶ φυγὰς γενόμενος, ἀναρτήσας ἑαυτὸν ἐπελεύτησε τὸν βίον, ὡς μηδὲ ἀποθανὼν ἔχειν ὄνομα. τούτοις γὰρ μόνοις ἐν νεκρῶν δείπνοις οὐ καλοῦσιν οἱ προσήκοντες. In caristiis enim, & parentalibus omnium carorum iam vita functorum nomina ciere solebant. Ausonius. --nomina tantum

Voce ciere, suis sufficiet tumulis.

Quae Ausoniana paulo diuersius interpretatur Turnebus: quod nõ debuit.

Casaria] Est, quã Graeci οἰκουρίδα vocant, Hebraei Nauá.

Cassabundus] Vnico s, Casabundus. vide Varronem.

Caſsiculum] Gloſſae Iſidori: Caſſiculum, rete iaculum.

Catampo] Graecum ſcilicet, κάτ' ἄμφω. Videntur verba duorum, qui eum ludum exercebant. Ridiculus eſt doctiſſ. vir, qui in Codice Iuſtiniani libro tertio in fine hariolatur de genere luſuum dictum, quod ipſi Imperatori nũquam in mentem venit, praeſertim cum de hoc Catampo ibi mentionem fieri putet. Dictum κάτ' ἄμφω, vt καθ' ἕν. Sed puto potius Catambo ſcribendum per b. καταμβῶ dictum vt ὀπισαμβῶ. eſt autem ὀπισαμβῶ ἡ εἰς τοὐπίσω ἀναχώρησις. καταμβῶ ἡ εἰς τὸ κάτω καὶ τὸ πρηνές. vide Euſtathiũ.

Catax] Graecum eſt κατάξ, hoc eſt καταγὼς τὰ μέλη. Iſidori Gloſſae: Catax, claudus, coxus. In veteribus Graecorum Gloſſis: Coxus, λολός. lege, χωλός. Hiſpani retinent nomen. claudum enim hodieque vocant Coxo. & Coxquear, claudicare. Quod & in illis optimis Gloſſis reperi, Coxigat, χωλαίνει. & Nonius, Catax dicitur, quem nunc Coxonem vocant. dicitur & cloppus. Cloppus, χωλός. Gloſſarium.

Catillatio] Catillones ait a Romanis dici, qui prouincias Po. Ro. deſpoliaſſent. a Catillonibus, qui & catillos ipſos liguriunt, abſumpta prius dape. A Graecis vero eiuſmodi homines dicebantur μολγοί. παρὰ τὸ ἀμέλγειν, καὶ κλέπτειν τὰ κοινά. vt ille fur apud Maronem:

Hic alienus oues cuſtos bis mulget in hora.

Catones] Repone, vt in veteribus editionibus, Cothones. quid differat Cothon a portu, explicat Seruius.

Caudecae] lege, Caudeae. Ita etiam Plautus Rudente.

Cauiares] Locus corruptus in ſequentibus. Legendum: Cauiares hoſtiae dicebantur, quod cauiar pars hoſtiae cauda tenus dicebatur. Manifeſtum eſt in equo Octobri, de quo hic agitur, partem ſecundum caudam dictam Cauiar, vt in boue, Palaſeam: in ſue, offam penitam. De equo octobri, inquam, Feſtus intelligit. cuius coda tanta celeritate in Regiam perferebatur, vt ſanguis recens inde in focum ſtillaret. Fiebat autem hoc ſacrificium quinto quoque anno, vt non multo poſt ſequitur. & Propertius refert:

Qualia nunc curto luſtra nouantur equo.

Cauillare] Dictum a cauendo, ὑποκορισικῶς. Proprium-

que est leguleiorum, & moratorum verbum. Nam Iuriſconſultorum proprium Cauere. Ouidius:

Illo ſaepe loco capitur conſultus amore.
Quique aliis cauit, non cauet ipſe ſibi.

Tibullus:

Haec mihi quae cauerem Titio, Deus edidit ore..

Hodie inepte, quae canerem Tityo. nullo ſenſu. At Tibullus ſe prudentum more de amore publice reſponſurum cuilibet conſulenti proponit. Quod ex ſequentibus, & ex nomine Titij apparet. ſed qui corruperunt, ignorarunt ſecundam, & tertiam coniugationem eandem apud veteres fuiſſe. vt igitur deminuerunt nomen in formulariis illis, Leguleios, non iuriſprudentes vocantes: ſic & verbum profeſſionis: cum cauillare, non cauere eos dicebant, propter tricas, & moroſas iuris praeſtigias. Sane ita eſſe vel vnus Tertullianus ſatis dederit, qui in libro de corona ait: omnibus modis cauillandum. id eſt cauendum. παντοίως περιεργαστέον. Non ergo obſcurum, quare in vitium verterit hoc verbum: cum genus hoc hominum male ſemper audierit. Gloſſarium vero: Cauillatio, ἐνέδρα, ἀπάτη, παρεγχείρησις.

Canitionem] Plautus: Opportune mihi cauita eſt haec epiſtola.

Celibari] Ouidius: Nec tibi, quae cupidae matura videbere matri, Comat virgineas haſta recurua comas. Vide Plutarchum Problem.

Cenſui cenſendo] Praedia cenſui cenſendo dicebantur ea, quae eſſent mancupi: quae habebant ius ciuile: quae ſubſignari apud aerarium, apud cenſorem poſſent. vt auctor eſt Cicero in ea pro Caecinna. neque poſſeſſiones, id eſt agri, qui non mancipatione ſed vſu tenebantur, Cenſui cenſendo dici poterant, neque hoc nomine in cenſum dicari.

Centenariae] Vltima clauſula, quae pro Gloſſemate eſt, addita eſt a barbaro truncatore: IDEST CENTVM ASSIBVS, QVI ERANT BREVES NVMMI EX ASSE. Haec ſunt ſtigmata miſello Feſto ab illo erudito Longobardo inuſta.

Centenas pondo] Quin & addebant ſaepe libras, Centenas pondo libras. Varro, Liuius, Gellius.

Centuriata] Mirum quam placuerit huic Paulo nomen Curiae. hoc enim omnibus rebus attribuit. Vult Centurias, Curias fuisse. item Tribus ipsas: vt in voce Centumuiralia, & in voce Curia. Quare superius in voce Centumuiralia, impactum Festo pittacium a Paulo iis verbis, QVAE CVRIAE DICTAE SVNT. Item hic, ITEM CVRIATA. & in voce Curia, QVIBVS POSTEA SVNT ADDITAE QVINQVE. Quae omnia ea confidentia tollere possumus, qua posita fuerunt. Lege igitur: Centuriata comitia dicebantur, quia Po. Romanus per Centurias diuisus erat.

Cercolopis] Legendum sine vlla controuersia, Cercolips. hoc est Simia, quae caudam non habet. Martialis: Si mihi cauda foret, Cercopithecus eram. Cercolips igitur opponitur Cercopitheco, & proprium Latinum nomen habet, Cluna. At Festus hic manifesto errat, qui putat a κέρκος, & λίπος factum. Ideo quod crassam, & villosam vltimam caudae partem haberet. Atqui talia nomina non ab aliis nominibus, sed a verbis componuntur. vt αἰγίλιψ. παρὰ τὸ λείπεσθαι αἰγός. quod capra careat. quin & nullum est genus talium Simiarum. Catullus quoque harum simiarum mentionem facit in epigrammate:

-- & trepidas lingere Cercolipas. Quam enim apertus sensus, omnes vident. quid enim foedius, quam nates Simiae, praesertim Cercolipis? Politianus tamen maluit Carbatinas. Quod ipse non excogitauit. Sed ita in manuscriptis viderat. Ita enim habet manuscriptus Catullus clariss. & eruditissimi Cuiacij, I. C. ac senatoris amplissimi. Sed non defuerunt, qui in Politiano candorem animi requirerent. Quod docti viri hic substituunt Cercalopex pro Cercolips, vt quod ingeniose excogitatum sit laudamus, ita quod alienum a Festi sententia reiicimus.

Cercopa] Quid habebat in animo Festus, aut Verrius, cum haec scriberet? quae enim cognatio τῶν κέρκων, & τῶν κερδῶν? Sed κέρκωπες a Graecis πανοῦργοι dicuntur. Eiusque rei caussam petunt ab historia.

Cerrones] Inde Concerrones, & Concerrae. Lucillius:

Tapullam legem rident concerrae Opimi.

Ceruaria] Cerua mactabatur Dianae. Ouidius:

Quae semel est triplici pro virgine caesa Dianae,
Nunc quoque pro nulla virgine cerua cadit.

Cum ea non erat, succedaneam eius mactabant ouem, quae ob id Ceruaria ouis dicebatur.

Cespes] In modum lateris. Propterea elegantissime a Graecis vertitur χορτόπλινθος. Glossarium: Cespes, χορτόπλινθος, χορτόβωλος, πλίνθος. Male, χορτόβελος, πλῆθος.

Chilo] Graeci interpretantur προχείφαλον.

Ciccum] Glossarium: Ciccum, ῥοιᾶς ὑμὴν. Isidori Glossae: Ciccum, mali granati membrana. Vide Varronem, & Coniectanea nostra.

Cicindela] λαμπυρίς. Glossarium.

Cicuma] Isidori Glossae: Cecuma, noctua.

Cilium] Glossarium: Cilia, ὑπώεια. lege, ὑπώπια. Palpebras intelligit.

Cimbri] λῃστρικοὶ sane, καὶ πλάνητες fuerunt. Sed non magis Cimber latronem significat, quam Isaurus piratam: Ambro, dissolutum, ac voracem: Opicus, obscenum. Sed quia tales fuerunt eae nationes, de earum nomine vocamus, qui tales sunt.

Cingulum] Varro γεροντοδιδασκάλῳ· Nouos maritos tacitus taxim vxoris soluebat cingulum.

Cinxiae] Tamen Varro apud Augustinum de Ciuit. lib. IIII. cap. XI. ait Virginensem Deam fuisse, cui virgines soluebant zonam. Eandem Fortunam Virginalem vocabant. Arnobius: Virginum togulas fortunam defertis ad Virginalem. Nam nuptiarum tempus virginibus idem erat ac pueris tyrocinij dies. Eo enim tempore feminae praetextum deponebant.

Citeria] In verbis Catonis legendum, vectitatum iri.

Citimus] Declinabantur olim, Cis, citis: Vls, vltis. Pomponius de origine iuris dixit, vltis Tiberim. Dixit & Varro alicubi.

Citrosa] Naeuius-pulchramque ex auro, vestemque Citrosam. Festus vult ita dictum, quod sit vndatim crispa. At Macrobius, quod poma citri vestibus insererentur, ad odorem cōcipiendum. In quo licet videre veterum incōstantiam. Nam alia est citrus, ex qua mensae fiebant: alia,

quae poma habet, quam Medicam vocarunt. Quam cum dicant eandem esse cum Homerica Thyia, ipsi viderint. Vix enim & Virgilianis temporibus non solum Europae, sed & Asiae minori cognita erat.

Classes] Et classem procinctam, exercitum ordinatum. Lex Numae : QVOIVS. AVSPICIO. CLASSE. PROCINCTA. OPEIMA. SPOLIA. CAPIVNTVR. IOVI. FERETRIO. BOVEM. CAEDITO. QVEI. CEPIT. AERIS. DVCENTA. DARIER. OPORTETO.

Classici testes] Hoc est, Ciues Romani. Qui enim ciues Ro. erant, omnino in aliqua classe censebantur. Qui non habebant classem, nec ciues Ro. erant.

Clausula] Suspicor, quam Graeci χῶλον vocant. ex quo factum κολοφῶν.

Clingere] Omnino legendum, Clingere, cludere. Alioqui frustra dixisset a Graeco κλείειν manasse. Quin Isidorus plane sententiam nostram adiuuat. Clingit, inquit, cludit.

Clitellae] Clitellas etiam pro locis accliuis dicunt Graeci. Nam κανθήλιον significat non tantum clitellas, & sagmata asinorum : sed etiam, vt dixi, accliuia loca. Quin & iidem Graeci κλιτὺν dicunt locum in vallem demissum. A quo Clitellas formarunt Latini.

Cluma] Glossarium : Clunar, κριθῆς λέπορον.

Clunaclum] Quid sit cultrum sanguinarium, ego nescio. An cultrum iugulatorium ? Propterea dicitur σφαγεὺς a Graecis. Sed puto mendosum esse : & ita legendum: Clunaclum, cultrum sane victimarium &c. Ita enim aliquando loquitur. vt supra : Aerarium sane populus Ro. in aede Saturni habuit. Vel simpliciter: Clunaclum, cultrum victimarium &c. Vel, quod verius puto, cultrum saginarium. Est enim culter laniorum, ad iugulanda pecora saginata. Neque dubito, quin haec vera sit lectio. Ita ergo poparum culter vocabitur.

Clunas] Glossarium: Clura, πίθηκος. perperam, vt vides, Clura, pro cluna. Graece, vt supra monuimus, κερκόλιψ.

Clunes] Paulo diuersius a Nonio citatur locus Plauti. Clunes masculino. Plautus Agroico: Quasi lupus ab armis valeo : clunes desertos gero.

Cnasonas] Isidorus, Cnason, acus, qua mulier caput scal-

pit. Nam duplex est acus ornatricum: altera, qua scalpunt caput, quae discerniculum dicitur. altera, qua crines figunt, & sustinēt, quam Graeci καλαμίδα, καὶ σύριγγα vocant. Latini etiam aliquando fistulam. Est autem Cnason Tarentinae linguae. Nam Tarentinorum proprium est; simplicia verba κατὰ παραγωγὴν producere. vt ab ἄγω, ἀγάζω. Vnde Agaso, ὁ ἀγάζων. & a κνάω, κνῶ, κνάζω. vnde Cnaso, ὁ κνάζων. Sed de hoc alibi.

Cocetum] Tertullianus libro contra Valentinianos: Pandoram Hesiodi: Acci patinam: Nestoris cocetum: Miscellaniam Ptolemaei.

Coclacae] Nempe Graecanice detortum, κόχλακες.

Cociones] Recte definit, quos superius a Gallis *Barguigneurs* vocari monuimus. Et recte, vt ipse ait, a veteribus per V, Cuctio scribebatur. Quia Cuctus dicebant, quod postea Cunctus. & Coiux, quod postea coniunx. & similia, Cuctus, coniectus: vt tractus, pro traiectus. de quo in Appendice in Varronem. quia dicebant Coicio, & coiectus. Laberius in Necromantia:

Duas vxores? hercle hoc plus negotij
Est, inquis. Cocio sex aediles viderat.

Vbi Cocio, non coctio scribitur, vt saepe alias. vt in Glossario: Cocio, μετάβολος. Isidorus: Cocio, arilator. in veteribus Glossis: Cocionatura, μεταπράτευσις. In Glossario: Cociatria, μεταβλητική. Mallem Cociatrina. vt, meditrina. Quare autem Gellius reprehendat Laberium, qui peruulgate dixerit Cocionem, cum veteres dicerent Arulatorem, non video. Plautus enim Asinaria vsus est: Itaque non est peruulgatum, neque, vt ipse Gellius loquitur, proculcatum vocabulum.

Cocula] Sunt Homeri κάγκανα ξύλα. & Varro nos docet libro I. de vita P. Ro. Cocula, quae coquebant panem, primum sub cinere: postea in forno. vtriusque vocabulum a formo ductum, id est a caldore. Isidorus: Cocula, ligna arida, vasa aerea.

Coepiam] In veteri quodam schedio reperi in verbis Catonis semesa verba, non seditiosa. Erunt ergo verba tertiata, & quartata, vt idem Cato dixit aliquē tertiato, & quartato verba dicere prae metu, vt notat Seruius in Schedis.

quod imitatus est, vt alia, Apuleius lib. v. tertiata verba semianimi voce substrepens.

Cognitor] A veteribus Graecis, ἔκδικος. De eo Asconius.

Cohum, caelum] Ennius vt notaui in quadam veteri membrana: --pilam vix

Sol mediam: complere cohum terroribu' caeli.

De hoc plura vide in Coniectaneis.

Coinquire] Suspicor, Conquinire, decubare. A quo conquinisco. De eo vide apud Nonium. Conquiniscere, est cernuum se inflectere, vel inclinare: vt faciunt exoneraturi ventrem. Pomponius Atellanarius:

---simul intro veni, accessi ad patrem. prendi manum,
In terra vt cubabat nuda. ad eum vt côquexi, interim
Mulieres conspiciunt-- Hoc etiam veteres cernuare

dicebant. Quanquã & cernuare etiam ἀπὸ τοῦ ἀσκωλιάζειν accipiebant. Varro lib. I. de vita Po. Ro. Etiam pelles bubulas oleo perfusas percurrebant, ibique cernuabant. A quo ille versus vetus est in Carminibus:

Sibi pastores ludos faciunt coriis cernualia. Hic ludus

ἀσκωλία vocabatur. de quo Virgilius - vnctos saliere per vtres. Nã cadebãt proni in armos. Idque cernuare vocabãt. Erant & Cernui ludij, κυβισταί. de quibus in Côiectaneis diximus. Et ab eo petauristae, hoc est funambuli dicebãtur cernui. Glossae: Cernulat, κυβιστᾷ. Seneca Epistola VIII. vt est animaduersum a N. Fabro ex veteribus libris: Non vertit fortuna, sed cernulat, & allidit. Cernulus, πεταυριστής. Cernuauit, πεπεταύρισται. Male, Cernuit. Lucillius:

Modo sursum, modo deorsum, tãquam collus cernui.

hoc est petauristae. Euenit enim illi nunc sursum, nunc deorsum collum pendere, pro vt aut se deorsum deiicit, aut in altum subiicit.

Collus] Repone ex veteribus editionibus: Culleus. Non autem aliud genus tormenti fuisse puto, quod hic dicatur, quem culleum, in quem immittebantur parricidae. Res vulgatissima. Sed tamen apponam de eo quod inueni. ἐγένετο νόμος ἵνα τις ἐκείνου τόπου πᾶσιν ἀνθρώποις· ὅπως ὅστις πατροκτόνιον πεποίηκε, δημοσίως εἰς μολγὸν τυμφθεὶς συνεῤῥαφῇ μετ' ἐχίδνης, καὶ κυνὸς, καὶ πιθήκου, καὶ ἀλέκτορος ἀσεβῶν ζώων ἀσεβὴς ἄνθρωπος. καὶ ἐπὶ ἁμάξης ἐζευγμένης μελαιναῖς

βολὼ καταποντισθῆν εἰς θάλασσαν, καὶ ῥιφῆ εἰς βυθόν. Et mirum mihi videtur, quod de eadem re Isidorus scribens in Glossis, ait Culleum tunicam fuisse ex sparto in modum cruminae factam, & solitam liniri a populo pice, & bitumine. Plautus Vidularia: --iube hunc insui culleo, Atque in altum deportari, si vis annonam bonam.

Colossus] Legendum a Charete, teste vel ipso artifice, qui subscripsit Colosso:

> Τὸν ἐν ῥόδῳ κολοσσὸν ἑπτάκις δέκα
> Χάρης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος.

Comissatio] Graeci interpretantur ἐπικωμεῖν.

Comitiales] Comitiales opponit nefastis Plautus, illis iocularibus versibus:

> Non potuisti adducere homines magis ad hanc rem
> idoneos.
> Nam istorum nullus nefastust, comitiales sunt meri.
> Ibi habitant. ibi eos conspicias, quam praetorem
> saepius.

Committere] Scribe, delinquere, non relinquere.

Comparsit] Locus quidē Terentij notus vulgo ex Phormione, ita tamen, vt in aliam sententiam, ac Festus interpretatur, accipiendus sit.

Compernes] Graeci vocant γονυκρότους.

Compilare] Asconius in praetura vrbana: Compilarit: pilos, inquit, peruellerit: sic fraudauerit furto, vt ne pilos quidem in corpore spoliatis reliquerit. Haec indigna sunt & veteri, & erudito interprete. Saltem syllabae modulus debebat eum inducere, vt aliter existimaret. Sed verbum est militare, compilare, cogere. Nam pilatum agmen dicebatur pressum, ac densum. Varro apud Seruium Danielis nostri: Duo sunt genera agminum: Quadratum, quod immistis etiam iumentis incedit, vt vbiuis possit cōsidere. Pilatum alterum, quod sine iumentis incedit, sed inter se densum est, quo facilius per iniquiora loca tramittatur. Scaurus de vita sua: In agrum hostium veni. pilatim exercitum duxi. id est, strictim, & dense. Ab eo pilare est premere, cogere. Hostius belli Histrici primo:

> Percutit, atque hastam pilans prae pondere frangit.

Idem ---sententia praesto

Pectore pilata est. Asellio Sempronius:quartum signum accedebat,siue pilatim, siue passim iter facere volebat. Ennius Satyrarum secundo:

Inde loci liquidas,pilatasque aetheris oras

Contemplo -- hoc est pressas, densas :&, vt ipse ante dicit,liquidas. Ab eo igitur Compilare.non,vt Asconius, a pilis. Qui igitur omnia pressim colligit, dicitur Compilare. Quare hic recte,cogere,vt in vnum condere exponitur. In Graecis sane id fero, qui compilare interpretantur, μαδίζειν.

Compitalia] Glossae: Compitalia, θεῶν ἀγυιαίων ἑορταὶ, αἱ γινόμεναι ἐν ταῖς τριόδοις ὑπὸ τῶν προσηκόντων τοῖς νεκροῖς.

Conciliatrix] Lucillius: Aetatem,& faciem,vt saga,& bona conciliatrix.Glossae: Conciliatrix, προξενήτρια.

Concinnare] Perperam volunt mutare concinere in conciere. Vide secundum Coniectaneum nostrum.

Concipilauisti] Idem ac Compilasti.vt reciprocus, reprocus : reciperare,reparare: incitegere,integere.

Conclauatae] Haud dubie legendum Conclauia.& recte huic expositioni conuenit Graecorum interpretatio. Conclauia, συνοίκια.Quin & sequentia confirmant.

Condicere] Veteres Graeci,συντάσσεσθαι μετὰ προαγγελίας. Condictio, συνταγή.

Condulus] Ita propius accederet ad originem suam,κόνδυλος. sed scimus veteres Condalum dixisse,& Cōdalium. υ in α. vt κύλιξ, calix. Plautus quoque fabulam Menandri δακτυλιον cum verteret,Condalium eam nominauit.

Confeta sus] Talis fuit, quae cum triginta porculis ab Aenea mactata est. Ambegna quoque ouis, confeta dici potest.

Conflages] Isidorus legit confrages.sed idem est propter cognationem F, cum R. vt sufflamen,sufframen. Fraxtabula, Flaxtabula. Eodem modo compositum confluges, quam Homerus vocat μισγάγκειαν. Liuius Andromeda:

Confluges vbi cōuentu campum totum inhumigant.

Confoedusti] Imo potius videtur Confidusti.a fidus,fidustus: vt ab ancus,angustus: ab vncus,vngustus.

Coniuola] Duplicem lectionem reperio in Glossis Isidori:

ri: Coniuoli, concordes, iuncti. &, Cohibuli, concordes, coniuncti. Vtrique astipulatur Glossarij auctor, qui cohiuum, & coniuum interpretatur κάλυκα ῥόδου μεμυκότα. Vt videatur iam antiquitus in dubium hoc reuocatum, vtrum Coniuum, an cohiuum dicendum esset.

Conlucare] Profanam siluam dixit: Quia luci sacri erant incaedui. propterea ita deprecatur pastor ille apud Ouidium in sacro Palili:

Seu mea falx ramo lucum spoliauit opaco,
Vnde data est tenerae fiscina frondis oui.

Neque tibi imponat, quod in Glossario legitur: Conlucatis, εἶδος νεκροῦ. Legendum enim, Conlocatio, ἕδος νεκροῦ: erat autem Conlocare mortuum, in ianua ponere, pedibus in publicum conuersis. Quod Graeci προτίθεσθαι νεκρόν. Persius: - tandemque beatulus alto

Compositus lecto, crassisque lutatus amomis
In portam rigidos calces extendis--

Glossae Grammaticorum, in illud ἰλιάδος τ. ἀνὰ πρόθυρον τετραμμένον. εἰς τὸ πρόθυρον, inquiunt, βλέπων. τοιοῦτο γὰρ τὸ σχῆμα τῆς τῶν νεκρῶν προθέσεως. Ex quibus illustratur Persianum, In portam rigidos calces extendis - Mos erat eam πρόθεσιν a filiis fieri. Dio in Tiberio de Liuiae excessu: καὶ αὐτὴν ὁ Τιβέριος οὔτε νοσοῦσαν ἐπεσκέψατο, οὔτε ἀποθανοῦσαν αὐτὸς προέθετο. Male enim hodie προσέθετο.

Conquirere] Legendum Coinquire, vel Coinquere. vtrunque enim videtur vsurpatum, Coinquio, & Coinqueo. verbum nemini hactenus, quod puto, animaduersum. Dictum autem veteri distortione coinquio, pro coanquio. anquire a Graeco ἄγχειν. a quo anquina. Cinna:

Atque anquina tenet stabilem firmissima cursum.

veteres ergo per Q, dicebant, quod postea per G. Nam Anquere prius fuit, quam Anguere. Coinquire ergo seu Coinquere arbores, est coercere. verbum aptum ei rei. In tabula marmorea non dudum Romae effossa, cuius exemplum communicauit mihi Cl. Puteanus, ita legitur: EARVMQVE. ARBORVM. ADOLEFACTARVM. ET. COINQVENDARVM. ET. IN. EO. LVCO. ALIAE. SINT. REPOSITAE. &c. Videndũ igitur, num superius,

vbi legimus, Coinquire deputare: idem verbum intelligere debeamus, & mutilatoris negligẽtia commissum sit, quo minus illud explicatum sit. Nam fulguritas arbores coercere, nihil aliud, quam ea parte ramis collucare, qua de caelo tactae sunt. vt pro deputare, legendum videatur, putare. Sane quicquid est, illud coinquire, nihil aliud est, quam id verbum, de quo nunc agimus.

Consentia sacra] Erant gentilium inter se Consentia sacra, & Consentes Dii. vt Corneliorum, Valeriorum &c.

Consponsor] Intelligendum hic coniuratores, qui poena sacramenti mutuo se prouocãt, cum in rem aliquam agerent, puta in litem vindiciarum. Nam, vt inquit Varro, qui petebat, & qui inficiabatur, de aliis rebus, vterque quinquagenos aeris ad pontificem deponebant &c. Nam formula prouocationis erat haec, QVANDO. NEGAS. TE. SACRAMENTO. QVINQVAGENARIO. PROVOCO. &, QVA. DE. RE. PETO. LAVDABILITER. IVRA. Hoc erat Consponsio. Nam qui exegerat iuramentum, rursus & ipse sacramentum adigebatur ab aduersario. vide sacramentum.

Constitutus] Non leuiter deprauatus locus. Sic legendum videtur: Constitutus hominum, Consistentium multitudo appellatur. Varro: Comitiales dicti, quod tum esset populi constitutus ad suffragium ferundum.

Consualia] Glossarium: Conso, τῷ υἱῷ τοῦ ἵππου. Male.

Consulas] Attius in Bruto: -- qui recte consulat, consul cluat. ita legendum apud Varronem memini me admoneri ab amico quodam meo Coloniensi, doctissimo iuuene.

Contubernales] Laudo coniecturam doctorum hominũ: Licet & tentoria ex pellibus fiant. Ego tamen verius crediderim: Vnde & Tabernacula dicta sunt, licet ex tentis pellibus fiant. Licet, inquit, non ex tabulis, sed ex pellibus fiant. Lucillius:

Hic vbi confessum, pellesque vt in ordine tentae.

& apud Caesarem, detendere tentoria.

Contuoli] Non est dubium, quin legendum sit, Coniuoli, vt supra. Quod & ipse Grammaticus declarat, cum dicit, Conniuentibus palpebris.

Conuentae] Omnino legendum, Conuenta cõditio. Nam

& id ſimpliciter dicebatur conditio. vnde formula repudij: Conditione tua non vtor. Et quod dicebatur, Parentes liberis ſuis conditiones quaerere.

Copona] Non video, quare doctis viris hic viſum mutare a cupis, pro, a copiis. Nam nihil eſt apertius.

Corculum] Plauti exemplum hic nihil ad rem. ſed potius, quod ait Cicero de Scipione Naſica, eum vulgo Corculum dictum.

Corgo] Vetus Gloſſarium per G, Gorgo. Goreo, ἀναμφίβολος. Lege, Gorgo, ἀναμφιβόλως. Gorgi, ἀναμφίβολοι.

Corius] Lege, Haec lupus: non, Haec ludus. Ennius:

Endotuetur ibi lupu' femina conſpicio amnem.

Corniſcarum] Cornices eſſe in tutela Iunonis praeter fabulas, cognomen etiam ipſius Deae docuerit, Moneta. nam inde Gracchuli Monetae, & Monetulae dicti. Poſterior aetas per D, Monedulae. Gloſſarium exponit Monetā, μνημοσύνην. non male. Higinus: Ex Ioue, & Moneta, Maia. Moneta ergo ἡ Μνημοσύνη, mater Muſarum: & in Odyſſea veteri Liuij Andronici: Nam Diua Monetas filia docuit, hoc eſt μοῦσα. Nam eſt ex illo: - - οὕνεκ' ἄρα σφέας

Οἴμας μοῦσ' ἐδίδαξε - -

Cornua] Alluſit Horatius - - & addit cornua pauperi.

Corona] Et nos quoque alibi docuimus Coronam Graecae originis eſſe. Simonides:

Φοῖβος ἐσαγεῖται τοῖς πυθαείδησιν ἀοιδῆς,
δῶ ἄμετροι τέττιγες ἀπημείψαντο χορωνῷ.

Ideoque non carebant ratione, qui cum aſpiratione ſcribebant.

Coſsi] Eos poſtea Cuſòs inuenio vocatos. Gloſſarium: Cuſus, ξύλου σκώληξ. Vnde Hiſpani hodie vocant Guſanos.

Cotilia] A Graecis. quibus ſcilicet reſponſum redditum:

στείχετε μαιόμενοι Σικελῶν Σατούριον αἶαν,
ἠδ' ἀβοριγενέων, κοτύλη οὗ νᾶσος ὀχεῖται.

κοτύλην ergo Graeci vocarunt. In Strabone monuimus κωποκολίας perperam legi. Legendum enim κοτυλίας.

Coturnium] Ego non puto differre a Gutturnio. Sed literae in ſuas cognatas degenerarunt.

Craticulum] Ego quod verbum hic Graecum ſubſtituendum ſit, non video. Potius mihi videtur legendum,

Craticulum a crate deducitur.& verum eſt. Crate neutro genere antiquitus,a quo Craticulum: vt rete,reticulum.

Crepitulum] Apud Tertullian. Crepidulum in lib.de Pallio : & ſtolam,ſupparum,crepidulum,& caliandrum.

Creui] Non proprie ſignificat hereditatem adij.ſed cretionem aditio hereditatis ſtatim ſequebatur. Vetus Gloſſarium: Cernitoque,καὶ ἐγχειρησάτω.Ita enim legendum eſt. Quaſi diceret, & faciat , vt eam poſſit adire : agat, aggrediatur.

Crines] Nam iidem eos κριν́δας vocant. Falſum.& ſuſpicor ne hic quidem Graecam vocem deſiderari : ſed potius legendum : Nam ideo eos,crines vocant.ideo,inquit, propter κρίσιν, crines vocant.

Crucium] Crucium vinum Lucillius dixit imitatione Alexidis,qui de vino Corinthio ita pronunciat:

οἶνος ξενικὸς παρῆν. ὁ γὰρ κορίνθιος
βασανισμός ἐστι --

Crumina] Verſus Plauti mendoſus ita legi debet:

Di bene vortant.tene cruminam.in ea erunt triginta minae.

Cruſtumina]Non praetermittendum,quod Caſſius Emina apud Seruium Danielis noſtri ſcribit : Siculum quẽdam nomine vxoris ſuae Clytemeſtrae cõdidiſſe Clytemeſtrũ, mox corrupto nomine Cruſtumerium dictum. Clytemeſtram vero ſine N , pro Clytemneſtra & Auſon.dixit:

Vindicem adulterij cum Clytemeſtra necet.

Cubans] Virgil.Pellib.incubuit ſtratis,ſomnoſq; petiuit.

Culigna] lego,quam illi dicunt κυλίχνην.

Culina] Poeta innominatus:

Neque in culinam,& vncta compitalia
Dapeſque ducis ſordidas.θύσκας eas vocari iamdudũ monuimus.Significat & culina τὸν ἀφεδρῶνα.Gloſſariũ: Culina , ἀπόπατος. Item : Conclauis , & culina, ἀφεδρών, ἀπόπατος. Gloſſae Iſidori : Culina , latrina , ſeceſſum. Petronius:Qui inter haec nutriuntur,non magis ſapere poſſunt,quam bene olere,qui in culina habitant.

Cum alter] dictum , vt in epiſtola Caſſij : Inpraeſentiarum,Cumpartim,cumprime,& ſimilia.

Cupes] Varro IIII.de Latino ſermone : Ad corneta fo-

rum cupedinis, a fastidio. Ita enim legitur in manuscripto. & recte. Fastidium enim est, quod vulgus Gallorum dicit *Friandize*. & fastidiosus, *Friand*. Italice *Giotto*. a gluttiendo. vetustissimus orator Fauorinus: Is nunc flos caenae habetur inter istos, quibus sumptus & fastidium pro facetiis procedit. Isidorus: Cuppes, fastidiosus, cupidus. Glossarium: Cupidus, *κνιπός*. Lego, Cupedius. *Κνιπὸς* est re vera, quem fastidiosum vocari admonuimus. qui non multa, vt voratores, sed electilia edit: neque facile inuenit, quod ad palatum faciat. significat & *κνιπὸς* parcum. quod non recedit a priore significatione. Porro Cupedinis forum est, forum piscatorium. vt cognoscimus ex Apulei variis locis.

Cupressus] Plenius apud Seruium, qui nondum editus est: Romani moris fuit, propter cerimonias sacrorum, quibus P. Romanus obstrictus erat, vt potissimum cupressus, quae excisa renasci non solet, in vestibulo mortui poneretur, nequis imprudens funestam domum rem diuinam facturus introeat, & quasi attaminatus suscepta peragere non possit. Ex his Seruianis intelliges quare Plinius de ea arbore loquens dixerit, Diti sacra, ideo & funebri signo ad domos posita. Nouum autem hunc morem fuisse, neque tam vetustum, quam putat Seruius, vel ex eo apparet, quod peregrina erat arbor, seroque Romam aduecta fuit, non multum ante Catonis aetatem. neque enim de ea tam verbose locutus esset Cato, vt notat etiam Plinius. diuitum autem tantum non etiam omnium aedibus praeponi solere auctor Lucanus:

Et non plebeios luctus testata cupressus. Cuius rei caussam nullam aliam puto, quam raritatem arboris, quod initio pauci in agris aut intra vrbanas villas eam arborem instituebant.

Curia] Calabra. Glossarium: Calabra, *ἱππὼν, βουλή*. sane hoc verbo *ἱππῶνα* significari nunquam legi. Supra monuimus inepti mutilatoris verba esse, QVIBVS POSTEA SVNT ADDITAE QVINQVE. Illa vero etiam mendosum tinniunt: NOMINA CVRIARVM VIRGINVM. Legendum enim Curium, aut Curetium Virginum: vel si mauis, Curiensium. Sabinarum enim virgi-

num nomina impoſita Curiis.

Curiales] Dicuntur & ſerui Curiarum, qui etiam poſt deſitam Curiatorum comitiorum ſolennitatem ea comitia conuocare ſolebant. Terentius non alios intellexit, Curialis vernula eſt, qui me vocat. niſi, quod verius puto, curialem dixerit ab eo quod Graeci cenſebant ſeruos ex tribu, populo, & curia dominorum. Itaque apud Ariſtophanem legimus, τὴν συμμοσύνην θράτταν ἐκ τῶ φρεατίως. A qua mente dicit ſeruus in Phormione: Amicus ſummus meus & popularis Geta. vocat popularem ſuum in palliata Comoedia, ſeruum cuius herus eiuſdem δήμου eſſet cum ſuo hero. Si ſerui erant Curiales, & vernas quoque fuiſſe neceſſe eſt. Quare eruditiſſimus vir Ant. Goueanus aſſequi non potuit, cum tamen, ſi illud ſagax ingenium adhibuiſſet, potuiſſet, ni fallor, aut certius pronunciare, aut pudentius tacere. Ii ſerui cum liberabantur a magiſtratu, praenomen, & nomen ipſius magiſtratus accipiebant. Publici ij ſerui erant ex iis, qui dicebantur Serui Romani. Porro Curiales, poſtea & Curiones dicti ſunt, quia cū antea Curionum eſſet habere Comitia Curiata, ipſi poſtea obſoleta veteri conſuetudine Comitiorum eorum vicem ea Comitia habebant. & propterea abuſi ſunt poſteriores Romani eo nomine, vt omnes ſeruos publicos, deinde & praecones vocarent Curiones. Martialis: epigrammata Curione non egent. Sed & Calatores ipſos antiquitus vocabant Curiones, vt in carmine Saliari: omnia dapatilia comiſſe Iani Cuſiones. hoc eſt Calatores, vel praecones ſacrorum. Illi, vt dixi, erant ſeruilis conditionis.

Cuſsilires] Prius dictos puto Coſſilires. Sic vocati ignaui, & oſcitabundi, qui per vias vrbis otioſi incedunt varici, & lentis paſſibus. Metaphora ab aratoribus, qui porcas in agro faciunt. Oportet enim eos pedes ambos in ſulcis ſeu liris ponere, & porcam in medio habere: vt neceſſe ſit varicitus incedere. quod dicebatur Coſſim lirare. vnde Coſſilires. Coſſim, pro coxim eſt varicitus. Vide Nonium. Attius Parergis: Bene proſciſſas Coſſigerare ordine porcas, bidentiferro rectas deruere. Formatum verbum ex Coſſim, & aggerare.

Cyprio boui] Tam verum eſt vllos boues σκατοφάγους

esse, quam vllas oues ὠμοφάγοις. Vtrunque enim contrarium animali ruminanti. Scio quidem in quibusdam nationibus pisces arefactos, ac sale duratos bubus apponi. Sed aliud est pisces pecori date, cum iam amplius pisces non sunt: aliud pecus ipsos viuos consectari, & pasci. Sed περὶ σκατοφάγων βοῶν non solum Festus ait: sed & Graeci παροιμιογράφοι, exponentes prouerbium κύπριος βοῦς. Vide illos.

D

DAgnades] Scribe per, C. δακνάδες. Hesychius: δάκνις, εἶδος ὀρνέου. Quod vero CANTVRIENDO hic mutant docti viri, & substituunt Cantitando, nescio quare sibi persuaserint Canturire verbum Latinum non esse: cum alij veteres vsurparint, & vetus Glossarij scriptor: Canturit, ψιθυρίζει.

Daliuum] Glossarium: Daunum, ἄφρονα. manifesto legendum Daliuum. sinceriora vestigia apud eundem scriptorem in illo, Dauus, ἄφρων, ἄπειρος. Daliuus enim legendum.

Damia] Glossarium: Damium, θυσίαι, ὑπαίθριον κρυπτόμενον. contra dicit, ac Festus. Falsum vero ἀντιφραστικῶς dictum, quod minime publicum sit. Imo ita dictum, quod pro populo fieret. Iuuenalis:

Pro populo faciens quantum Laufella bibebat. Sequentia quoque ita legenda: Dea quoque ipsa Damia, & sacerdos eius Damiatrix appellabatur. Sane Damiatrix etiam in antiquitus excusis legebatur. Quod inepti homines in nescio quas Graeculas ineptias mutarunt.

Daps] Exempla dapis pro verna, aut hiberna semente habes apud Catonem.

Decima quaeque] Vide quantum iuris Barbarus ille sibi sumserit in hoc loco mutilando. vni enim tantum Herculi hoc fiebat.

Decrepitus] A lucerna, vel candela, quae vltimum expirans crepitum edere solet. Hoc enim est Decrepare. vt apud Pers. destertere. Decrepitus a veteribus Graeciae magistris exponitur, ὑπέργηρος, τετυμβωμένος, ἑφθός, γέρων παχυθάνατος.

Defrensam] Glossarium : Defrensa, ἄρνεα θερισθῖσα. Defrens, ἄρνεα, θερισμός.

Degunere] Fortasse Degumare. Quod in Coniectaneis monuimus.

Deincipem] Apuleius dixit deincipem sermonem.

Deliquium] Imo quia delinquere apud veteres erat deficere. Tubero: Num delinquit, aut superest aliquid tibi? Caelius in Historiis : delinquere frumentum : Sardiniam hostes tenere.

Deliquum] Scribendum per C, quatuor syllabarum, Delicuum. In Casina - - quando nil tibi domi Delicuum est. Glossarium Delicuum interpretatur πταῖσμα.

Delubrum] Graeci Grammatici, καθίδρυμα, ξόανον, ἀνάθημα.

Demagis] Contra Glossarium : Demagis, σφοδρῶς. Et Nonius : Demagis, valde magis. Sed de hoc satis dicemus in Plautum.

Depeculatus] Legendum : Depeculatus, a peculatu dicitur. Quod sequentibus confirmatur. veteres Graecorum magistri : Depeculatio, νοσφισμὸς δημοσίων χρημάτων.

Depuuere] Lege, Depuuire.

Deris] Glossae veterum : Segestre, διφθέρα, διφθέρα πλοίου. Glossarium: Segestre, στέγαστρον, περιδέρμιον. fortasse σκελιδέρμιον. vel potius γεράδερμον, vetus pellis, vt γεράνδρυον.

Derogare] Glossarium : Derogat, ἀτενίζει, χρεωκοπεῖ. retulit ad tabulas nouas. Nam & id est derogare veteri credito.

Desiuare] Vetus editio: Desinare. fortasse melius. Glossarium : Desinator, ἀβοήθητος. Qui scilicet desinit destitutus ope. Tamen dubito. Nam & alibi legitur : Die suatur, βοηθῆται. pro Desiuatur, βοηθεῖται. Sane apud Senecam epistola CXVIII. Desinare per N legitur. Imbecillae, inquit, mentis ista sunt verba, & hac desinatione misericordiam captantis.

Detudes] Glossarium : Detudes, μαθητής.

Dianius] Lege : Dianium, vt Mineruium, & Vitruuio Aesculapium.

Dice] In veteri editione, Dice pro dicam. Recte. Legendum enim, Dicem, pro dicam. sic supra Attingem pro Attingam. Vbi similis error, Attinge, pro Attingem: vt hic Dice, pro Dicam. Dicem ergo secunda coniugatione, & dicebo apud veteres. Nonius: Primum, quod dicebo recte, secundum, quod dicebo, eo melius.

Dierectum] Quod Graeci dicunt εἰσφθαρῆναι, Latini dierectum intrare. quod, ἐκ ἀποφθαρεῖ ἐντεῦθεν; Latine id est, Non hinc dierecta abibis? & similia. De quibus satis apud Plautum.

Dignorat] Glossarium: Dignorat, διαπλύνσει. Sed melius infra: Dicorat, διαγινώσκει. Lege: Dicnorat.

Dirigere] Lege Discindere, non discedere. Locus Plauti quem intelligit, est in Curculione:

Clipeatus elefantum vbi machaera dirigit. Sed hodie male disiicit. Nonius legit, diligit. Sed de his omnibus abunde apud Plautum ipsum.

Dirus] θεοχόλωτος.

Disertiones] ἀρχαϊσμὸς, pro dissortiones. Apello, Apollo. Glossariũ: Dissortes, διακληρωθέντες. est & Dissortium, διαχωρισμὸς, διάστασις.

Disulcus] Glossarium: Disulcis, χυροςδιαίτης, διαύλαξ. Lege, χοῖρος διχαίτης.

Diuidia] Glossae: Diuidia, διχόνοια. vide Coniectaneum tertium.

Dium] Et dius heroum aliquis, &c. agnoscis facile subaeratum Pauli numisma. qui sine dubio plane legerat apud Festum Dius Fidius. Is enim est a Ioue genus ducens. Grammatici Graeci: Dius filius, Διὸς υἱὸς, ἡρακλῆς.

Donaticae] Sunt vt puto, aliter prouinciales dictae. Tertullianus: sunt & prouinciales aureae (coronae) imaginum iam, non virorum, capita maiora quaerentes. Erant & donaticae hastae, quae militibus ob virtutem dabantur. vide in Optionatus.

Dubenus] Locus mendosus. Proculdubio ita legendus est, Dubienus apud antiquos dicebatur, qui nunc dubius. Vide supra quae annotauimus in Addubanũ. Glossarium: Dubinus, διστός. Ibi quoque Dubienus reponendum. Et

tamen mirum, quod in eodem Glossario legitur: Dubius, διστακτὴς. videtur enim vulgatae lectioni huius loci fauere.

Duicensus] Glossarium: Duicensus, διπλῶ * δεύτερον ἀπογεγραμμένος. Illud διπλῶ. est, διπλᾶ, β. hoc est, διπλᾶ, δεύτερον, dupliciter, iteratoue census.

E

Eccere] Veteres, Glossae: Eccere, κατὰ τὸ δήμητρος.

Edeatre] Scribe per diphthongũ, Edeatrae. ἐδεάτραι.

Edecimata] Glossarium, Decimata. Decumatum, δόκιμον, ἐπίλεκτον. Tamen in aliis Glossis: Edecumatus, ἀδέκαστος, ἀδωροδόκητος.

Effasilatum] Vox nihili. Legendum Exfilatum. poterat & Exaffilatum.

Elecebrae] Plautus Menaechmis:

Nam ita sunt hic meretrices omnes elecebrae argentariae. Vulgo, illecebrae argentariae legitur.

Elices] Glossarium: Elix, ἀπαγωγὴ ὀχετοῦ. Elicatores, ὑδροσκόποι. Male putantur dici ἔλικες Graece in l.1.D. de aqua & aquae pluu. in Pandectis Florentinis. Neque enim, vt puto, vnquam id Vlpianus scripserat.

Elinguem] Vt Elinguatio, γλωσσοτομία.

Elucus] Pro ipso affectu Tertullianus in libro de corona, cum ait ab eluco defensare. Id enim est, ἀπὸ τῆς ἰωλοκρασίας. & Gellius lib. XVI. cap. XII: tarditatem animi, & stuporem, qui hallucinantib. plerunque vsu venit.

Emancipatus] Eleganter veterum Glossae: Emancipatio, ἐξοικείωσις. Emancipatus, χειράφετος. Emancipatio, χειραφεσία.

Endoprocinctu] Ita exple in Glossario; Endoprocinctu, ἐζωσμένοι ἐν πολέμῳ. Exponit Endo, ἐνεὶς. lege, ἐν, εἰς. Endopicus, αἴωθις ἐνδωτέρω. lege, Endo, αἴω, εἰς, ἐνδοτέρω. Nam & Picus sequenti voci adiungendum, Eniber picus, ὄρνις πονηρά.

Epicrocum] Glossarium: Epicrocum, ἐσθῆτος εἶδος. ἢ χιτώνιον λεπτὸν κατώπτερον. vide Varronem lib. VI.

Endoplorato] Glossarium, Endoplorato, ἐπικάλεσον.

Enubro] Gloſſarium: Enibra, ἐναντία. Embrum, πράγματος ἐπιβλαβής. lege, Enibrum πράγματος ἐπιβλαβές. Eniber picus, ὄρνις ποιμερά. Inebra, ὄρνεον μαντευτικόν. Seruius in fragmentis: Certa genera auium ab auguribus appellantur, quae pennis, vel volatu omina poſſunt facere: quae ſi fuerint proſperae, Praepetes: ſi aduerſae, Inebrae dicuntur.

Epulam] Non mirum, cum adiectiue ſumatur. Intelligitur enim dapem, & epulae, dapes. Sic Epulae oues Varroni.

Equus Marti] October equus.

Erctum citumque] Tolle copulam QVE. Erctum citum eſt hereditas diuiſa. Gloſſae: Herctus citus, διαίρεσις τῶν ὑπαρχόντων. Donatus apud Seruium: Erctum non citum, hoc eſt patrimonium non diuiſum. Erctum ciendum: hereditas diuidūda. Gloſſarium: Ciendae, διαιρουμένης. Idem: Erciſcundae, διαιρέσεως. fortaſſe διαιρετέας.

Erebum] Quiſquis poeta dixit Erebo creatam noctem, interpretari voluit quod toties Graeci poetae dicunt, νὺξ ἐρεβεννή. ἔρεβος eſt nomen Hebraeum, aut Syrum. Ereb enim in iis linguis eſt ἑσπέρα. Ab eo Arabes, quaſi dicas ἑσπερίους, qui & ab eadem re dicuntur ἐρεμβοί. Eadem eſt origo.

Eritudo] Erus ſcribebant veteres. a quo Eritudo. ab antiquo Graeco ἔρος, vnde εἴρερος.

Erugere] A quo Eructum Gellio libro X. cap. VII. vinumque eructum, & foetidum potare. Graecum eſt, ἐρυγὴ, ἐρεύγεσθαι.

Eudiaeon] εὐδίαιον. Ab eo Eugium dixerunt Latini. Lucillius Epodis: Hymnis ſine eugio, ac diſtina. Imitatio Graecorum. vide Heſychium εὐδίαιον.

Europam] Legendum, & nauem, quae Iouis tutelam effigie Tauri habuerit. notum, quid ſit tutela in naue. Vetus Gloſſarium: Tutela, παράσημον τοῦ πλοίου. Tutelas nauium a Phoenicibus παταίκους dici, auctor Herodotus. hoc eſt, caelaturas, καὶ ἐκτυπώσεις. Qui Hebraice ſcit, non negabit verum eſſe, quod dicimus. Nam nemo paulo doctior dubitat Phoenices Hebraice locutos.

Exagogen] Plautus Rudente.

Examen] σήκωμα Graeci. vnde Latini facoma. Vitruuius. Vel Scama. Glossarium: Scama, σήκωμα. Apud eundem auctorem, Scaua, ζυγός. Lego, Scama.

Examussim] Quod ait, Amussim etiam ferramentum esse, quo vtuntur Fabri in poliendo, verum est. Inde enim Amussiuum Vitruuio. Varro Quaestionum Plautinarum libro II. Amussis est aequamen, laeuamentum. Vetus Glossarium: Examussim, ἐρευνᾶν. Id potius conueniret voci Examina.

Exbueres] Exbuae dictae a bua infantium puerorum voce. vnde vinibuas Lucillius bibaces mulieres vocat. nisi auctoritas Festi intercederet, ego libentius Exuberes ἀπογαλάκτοις infantes interpretarer, quemadmodum contra Sububeres, ὑπομαστίοις. vt inueni in Glossis Latinis.

Exesto] Quod ait in quibusdam sacris, recte docet non in omnibus sacris id obseruatum: sed in illis tantum, quae Resolutoria dicebantur, ad quae nisi solutis nodis accedi fas non erat. Seruianae schedae Danielis nostri in illud: Vnum exura pedem vinclis, in veste recincta: Solent enim, inquit, & resolutoria sacrificia ab auspicibus fieri. & ad Iunonis Lucinae sacra non licet accedere, nisi solutis nodis.

Exfir] Vide quae olim in Coniectaneis super hoc diximus.

Exiles] Lege, a tenuitate inarum. Vide Ilia. Quid sit Ina in charta, diximus in libros Varronis de re rustica. Plinius de chartarum generibus: Deprehenditur & lentigo oculis: sed inserta mediis glutinamentis tenia fungo papyri bibula, vix inis literae fundenti se tantum est fraudi. Qui locus & perperam hodie legitur, & male conceptus est a Melchiore Guillandio, qui in ea capita Plinij de papyro scripsit. At nos plura in eum dicemus, & errata hominis in omnes bonos scriptores debacchantis in medium proferemus.

Exodium] Mirum displicuisse hoc doctis viris, qui pro eo substituerint Exodum. Quam bene, ipsi viderint. Meminerant quippe ἔξοδον a Graecis dici, non ἐξόδιον. At iidē debebant contra meminisse, πρόλογον a Graecis dici, non item προλόγιον, cum tamen Pacuuius prologium dixerit.

Varro Hecatombe περὶ θυσιῶν· Socrates cum in vinculis publicis esset, & iam bibisset κώνειον in exodiũ vitae. Idem ἕως ποτὲ, περὶ ὡρῶν· Vitae cursum vt agnoscere possem, & quae seruitutis, & libertatis ab origine ad exodium adductae. Idem τὰ φῆ μῦρι πτυ· Quod caeperas modo in via narrare, vt ad exodium adducas.

Exoletus] Glossarius: Exoletus, ὑπερέγχρονος, καὶ ἐκλύτης. Legendum puto, καὶ ἔξωρος. Idem: Exoletus, πείσακος.

Extrarium] Legendum censeo, extra focum, sacra, iusque sit. intelligit sacra familiae, aut potius gentis. Sui heredes sunt in sacris patris familiae.

Exugere] Glossarium: Exugit, ἐκπιπίζει.

F

F*Abam*] Nam & Lemuralibus iaciunt eas laruis. Varro de vita Po. Ro. lib. I. Quibus temporibus in sacris fabam iactant noctu, ac dicunt se lemures domo extra ianuam eiicere. Ouidius:

> Cumque manus pure fontana perluit vnda,
> Vertitur, & nigras accipit ore fabas.
> Auersusque iacit. sed, dum iacit, Haec ego mitto:
> His, inquit, redimo meque meosque fabis.
> Haec nouies dicit. nec respicit. vmbra putatur
> Colligere, & nullo terga vidente sequi.

Fabius] Fabiani fuerunt partium Romuli: Quintiliani, Remi Ouidius Fast. I I.

Falae] Falandum, seu Falantum, Graecum est, φάλαντον. Vnde & Palatium, quod prius Palantium dicebatur.

Falarica] Ennius: Quae valido venit contorta falarica missu. veteres Glossae: Falarica, χειροβολίσκα.

Falcones] Vide supra in Capua. Glossarium: Falcones, δάκτυλοι ποδῶν ἔσω βλέποντες. Idem pene Isidorus in Glossis.

Falsius] Vox rationabiliter est Pauli, qua etiam alij inferioris notae Grammatici vtuntur. Voluit dicere ἀναλόγως.

Famelicosam] Aridam. vt Graeci Famelicosum hominem vertunt λιμόξηρον. & famelice, λιμοξήρως.

Famino] Cato: hoc vino praefamino. Lexicorum farci-

natores Vinum praefaminum dici putabant.

Farfenum] Videtur legiſſe in Plauti Milite: eo praeſternebam folia Farfani, vel Farfeni.

Faſtigium] In Gloſſario: Faſtidium, λέτωμα. Lege Faſtigium, αέτωμα. Ita ſaepe Vitruuius ex Cteſibio, & aliis. & αέτωσις, Faſtigiatio.

Faſtis diebus] Lego, Faſtis diebus ius fari licebat. nefaſtis non fari licebat.

Faſti] Eleganter veteres Graeci, Faſtus, ἡμερολόγιον. & faſtus in quarta declinatione. de quo quaeſtio apud veteres Grammaticos, ſuper illo Lucani: Nec meus Eudoxi vincetur faſtibus annus. Ex quibus licet coniicere antiquitatem eius Gloſſarij, & quantum fidem eius ſequi debeamus. Ego alioqui inueni duos verſiculos Iambos in litera R, qui videntur dedicationis loco eſſe:

Τοῦτο δῶρον τῇ σοφῇ γερουσίᾳ
ὕπατος ὑπάρχων πρεσβυτέρω φιλόξενος. Videtur fuiſſe is Philoxenus, qui temporibus Iuſtiniani Conſul fuit cum Probo. Porro verba vltima, Faſti enim dies feſti ſunt: ne Pauli quidem ſunt. Sed ad ſacrificulorum Kalendaria, vnde profecta ſunt, ea remittimus, atque adeo flagris ablegamus.

Fauiſſas] Non eſt dubium, quin Graeci vocarint θησαυροὺς ea loca. Plutarchus in Philopoemene: ἐκεῖνον δὲ ἀνακομίσαντες αὐτὸν εἰς τὸν καλούμενον θησαυρὸν, οἴκημα κατάγειον, οὔτε πνεῦμα λαμβάνον, οὔτε φῶς ἔξωθεν, οὔτε θύρας ἔχον, ἀλλὰ μεγάλῳ λίθῳ περιαγομένῳ κατακλειόμενον, ἐνταῦθα κατέθεντο. Liuius cum acciperet haec ab eodem auctore, ex quo hauſit poſtea Plutarchus, ita reddidit de eadem re loquens libro XXXIX. Admonent deinde quidam, eſſe theſaurum publicum ſub terra, ſaxo quadrato ſeptum. eo vinctus demittitur: & ſaxum ingens, quo operitur machina, ſuperimpoſitum eſt. In quo annotandum, eleganter ab ipſo Liuio τὸν περιαγόμενον λίθον verti ſaxum, quo operitur machina, hoc eſt mola inferior, quam metam vocat Paulus Iuriſconſultus. Intelligit ergo Catillum, vt idem Paulus vocat: hoc eſt ſuperiorem molam. Machina enim ſignificat molam apud veteres. Vnde Auſonius dixit Machinale pōdus,

pro mola. Hinc Italicum vulgus Machinare, pro molere. Sane neque Plutarchus, ſine Liuio: neque ille ſine Plutarcho exponi potuerat. Porro & Varro theſaurum pro eadem re dixit lib. de Latino ſermone v I. Sed quod Delphis in aede foramen ad latus eſt quoddã theſauri ſpecie, quod Graeci ὀμφαλὸν dixerunt. Theſauri ſpecie, hoc eſt ad modum illarum Fauiſſarum, quod Graeci θησαυροὺς vocant. Non tamen ignoro aliter olim a nobis eum locum expoſitum. Sed eleganter Naeuius in ſuo Epitaphio Orciuum theſaurum ab ea tranſlatione dixit:

Itaque poſtquam eſt orciuo traditus theſauro.

Fauſtulum] Fauſtitatem Deam colebant veteres pro incremento pecoris: vt, Si foetura gregem ſuppleuerit. propterea almam Fauſtitatem vocat Horatius.

Februarius] Ait diem Lupercalia a veteribus Februatum vocari ſolitum. Varro: Lupercalia dicta, quod in Lupercali Luperci ſacra faciant. Rex, cum ferias menſtruas Nonis Februariis edicit, hunc diem Februatum appellat.

Fertum] Iſidori Gloſſae: Fertores, ferto libantes.

Feſnoe] Lego Faſcinoe ex veſtigiis priſcae editionis. Faſcinoe, vt Pilumnoe, poploe: hoc eſt, Faſcini, Pilũni, populi.

Feſtram] Nihil praeterea addit ineptiſſimus mutilator, hoc vno contentus, vocabula tantum nobis apponere, ſignificationis, & omnis ritus, atque antiquitatis ſecurus. At nos ſciamus Feſtram fuiſſe oſtium minuſculum in ſacrario. Quod tantum abeſt, vt praetermittere debuerit abbreuiator iſte, vt etiam de eo librum iuſtum confecerit doctiſſimus ſimul, atque vetuſtiſſimus Grammaticus M. Antonius Gnipho. Macrobius: Item Antonius Gnipho, vir doctus, cuius ſcholam Cicero poſt laborem fori frequentabat, Salios Herculi datos probat in eo volumine, quo diſputat quid ſit Feſtra, quod eſt oſtium minuſculum in ſacrario, quo verbo Ennius etiam vſus eſt. Ita iamdudum legendum in Macrobio ſuſpicati ſumus, cum ecce confirmata eſt ſententia noſtra libro Macrobij manu ſcripto, cuius copiam nobis fecit eruditiſſimus, ac totius antiquitatis iuriſque ciuilis promptuarium Petrus Pithoeus, amicus noſter.

Flaminiae] Omnino legendum: Flaminia, aedes Flami-

nis Dialis. Nam Flaminiae aedes mirum nō est si sunt domus Flaminis. quomodo dicitur Flaminius Camillus. & Flaminius lictor. Apud Ouidium in Fastis:

Ipse ego Flaminia poscentem Februa vidi.
Februa poscenti pinea virga data est.

Flaminia, ex aedibus Flaminis. Ita legimus apud Ouidiū pro eo, quod hodie flaminiam.

Flaminica] Patrimem, & matrimem interpretatur, cuius vterque parens in viuis est. At alij, qui ex eodem patre & matre nati. Nam ἀμφιθαλῆ vertunt. At contra ἀδελφὸν ἑτεροθαλῆ vocat Cedrenus vterinum, aut consanguineum.

Flator] Glossariū: Flat flator, φυσᾷ αὐλητής. Arnobius libro secundo: Tibia, calamoque flantes. Veteres Glossae: Αὐλητὴς, flator, tibicinator.

Flustra] Tertullianus de Pallio: Sic & mari fides infamis, dum flabris aquae mutantibus de trāquillo probum, de flustris temperatum, & extemplo de decumanis inquietat.

Folliculare] Folliculum vocat, quod Graeci ἄσκωμα.

Forbeam] Seruius: Fibrae, herbae. Nigid. Commento Grammaticali: φορβή, sed antea Fibra dicta est, vt nunc etiam rustici dicunt. Haec Seruius qui adhuc est in conditoriis eruditi amici nostri P. Danielis. Ex quibus suspicor alterutrum scriptorem ex altero emendandum.

Fordicidiis] Glossarium: Fordas, ἐγκυμονούσας. Forba, θυσία ἐγκύμονος βοός.

Forma] Lege: vt cum exta, quae dantur, Formida appellantur.

Formucales] Manifesto legendum formucapes. vnde contractum Forcipes.

Fortis] Restitue ex veteri editione Forctis. In XII. Tabulis: SANATIBVS. IDEM. QVOD. FORCTIBVS. IOVS. ESTO. id est bonis, & qui non defecerant a populo Ro.

Forum] Forum agere. Lucas in Actis· αἱ ἀγοραῖοι ἄγονται. Et Seruius in illud: Indicitque forum.

Frausus] Liuius lib. XXIII. qui capitalem fraudem ausi, quique pecuniae iudicati in vinculis essent. Lege, fraudem frausi. Plautus Asinaria:

Metuo,

Metuo, in commune ne quam fraudem frausus fiet.

Fringilla] σπῖνος.

Fruniscor] Quod ait vulgo dici infrunitum, vsus est Seneca de Benef. lib. III. Infrunita, inquit, & antiquaria est, quae nesciat matrimonium vocari vnum adulterum. vt Iter, itiner, Iecur, Iecinor, Se, sine: sic Fruor, fruinor, Fruiscor, Fruiniscor, & Fruniscor.

Frutinal] Veneris Fruti meminerunt Solinus: Dum, inquit, simulacrum dedicat Veneri matri, quae Fruti dicitur. Item Augustinus lib. IIII. cap. XXI. de Ciuit. quam Diuam Fruti Seiam vocat. Trium horum testimoniis, Solini, Festi, Augustini cur fidem eleuemus, quominus Frutinal legamus, causae non est. At Erucinae Veneris templum fuit Romae. Quid? propterea non erit & Veneris Fruti, praesertim cum constet fuisse Venerem cognomine Fruti? Neque nos non vidimus nummum Considij Noniani. eius enim copiam, & aliorum vetustatis monumentorum, nobis fecit Christophorus Neytter Augustanus. At Glossariũ Erucinam non Venerem, sed Isim putat: Erucinae, ἴνδος. Male hodie Erudnae: A Venere Fruti dicta est Frutilla, ἴυγξ. quia Veneri dicata est. Glossae. Sine dubio Fruti detruncatum ex ἀφροδίτη. Nam cum post tempora Numae in vrbem Venus recepta sit, non potuit habere nomen Latinum, sed Graecum Afrodite, quod distortum in Fruta, seu Fruti. sic etiam dicebatur Venus Murti, vt Venus Fruti. Varro: Intimus circus dictus ad Murtim. Vtrunque autem potest dici & Fruti & Frutis. item Murti, & Murtis.

Frux frugis] Puto ita distinguendum. & supplendum: Frux, frugis dixerunt antiqui. Mox a capite: Fructum, & fructam a fruor. Frux quidem dixit Ausonius imitatione veterum:

Ante equidem, campis quam spicea suppeteret frux.

Fructus sum & perfructus aliquam rem dixerunt veteres, inter quos Lucretius.

Fucilis] A fuco, vt ab herba, herbilis. Nihil mutandum.

Furcilles] Imo quibus aliquid mouebant. Furcillis mouere, expellere, eiicere, & Latinis prouerbialiter effertur, & Graecis ipsis, qui δικράνοις ὠθεῖν dicunt, adeo vt ne inferiorum quidem temporũ Graeci ignorarint. Cedrenus:

τοῖς βασιλικοῖς θησαυροὺς κατάδοις, καὶ σαμβυκιστρίαις, καὶ ὀρχηστρίσι, καὶ ἀκολάστοις ὅλων πληθύϊ δικράνοις ὅλοις ἀποκινοῦντες. Non est dubium, quin ea verba, QVIBVS HOMINES SVSPENDEBANT, sint emplastrum ipsius Pauli breuiatoris.

Futare] Isidorus: Futo, ἐλέγχω.

Futilis] Lutatius Grammaticus: Futile, vas lato ore, fundo angusto, quo vtebantur in sacris deae Vestae: quia aqua ad sacra Vestae in terra non ponitur. Quod si fiat, piaculum est. Vnde excogitatum est vas, quod stare non posset, sed si positum, statim funderetur. Vnde & homo commissa non retinens, Futilis dicitur. Haec ille vetus Grammaticus. At Terentius in Eunucho vas futile intelligit plenum rimarum.

G

G*Enas*] In versu Pacuuij potius legerim flora, quam flore. Nunc primum opacat flora lanugo genas. Nam idem Attius in Bacchis:

Genas lanugo flora nũc demũ irrigat. Idem in iisdem:

Nam flori crines video vt propexi iacent. Quod Euripides πλόκαμός τε γὰρ σοῦ ταναός - - Pacuuius Antiopa:

--- Ceruicum Floros dispargite crines. Est coronis Anapaestica. Virgilius tamen contra lib. XII.

Tum mihi prima genas vestibat flore iuuentas.

Geniales] In fine corruptissima ita restituo: Geniales dicti a genendo, qua plurimum posse putabantur, quos postea Genios appellarunt. Id est: Qua re plurimum pollent, hoc est genitura. sunt enim θεοὶ γενέθλιοι. Quod autem ait Geniales deos esse semina & elementa rerum, non latuit Graecos magistros, qui interpretantur Geniales, στοιχεῖα. Genialem etiam τύχην, & Genialia, τύχα. Addendum & quod Santra vetus scriptor monet: Scis enim Geniales homines ab antiquis appellatos, qui ad inuitandum, & largius apparandum cibum promptiores essent. Potest & vulgaris lectio defendi, a gerendo, & Gerulos. Nã & idem Censorinus: Eundem, inquit, esse Genium & Larem multi veteres memoriae prodiderũt. in quis etiam C. Flaccus in libro, quem ad Caesarem de indigitamentis reliquit scri-

prum . hunc in nos maximam , quinimo omnem habere poteſtatem creditum eſt. Gerulus enim apud veteres, non ὁ βαστάζων, vt poſtea , ſed ὁ φεράθων, καὶ φερακλὴρ dictus eſt. Vt Plautus in Bacchidibus dixit gerulifigulos mendacij: gerulos,& figulos, hoc eſt φερακλῆρας, καὶ πλάστας. Et veteres Gloſſae, Geruli, φερακλῆρες.

Genialis lectus] De eo Arnobius contra gentes. Deſcribitur prolixe a Catullo de Nuptiis Pelei, & Thetidis. Gloſſae, Genialis lectus, κλίνη συμποσίου. Non de eodem intellexit. Nam Genialis lectus ſternebatur Genio,& Iunoni.

Genius] Laberius, Genius, generis noſtri parens.

Geſum] Lege, Geſum, graue iaculum. Varro de vita Po. Ro. lib. II. qui gladiis cincti ſine ſcuto cum binis geſis eſſent. Iſidorus: Geſum, haſta, iaculum βολίς.

Gigeria] Falſum eſt Gigeria eſſe cibum confectum ex multis obſoniis. ſed Gigerium eſt, ventriculus Gallinarum: quod verbum hodie in Gallia retinemus. *Giſier* enim vocamus. Lucillius. -- Gigeriae ſunt

Siue adeo hepatia --

Gingriator] Tibicen. Vide Athenaeum. Gloſſae Heſychij: γιγγρίαι, αὐλοὶ μικροί, ἐν οἷς πρῶτον μανθάνουσι. ὅπερ ἔνιοι γίγγρον. Gloſſariũ: Gingriua, εἶδος φωνῆς σάλπιγγος. Gingriunt, χῆνες ἐκβοῶσι. Gingrum, φωνὴ χηνός. Arnobius libro VI. anſerum gingritibus. vide Solinum cap. x.

Glittis] Lege, Glutis. Cato: Vti bene ſubactum, vtiq; bene glutum fiet. In Gloſſis Latinis: Glis, glitis, humus tenax.

Gloria] Antiquitus Gloſia, a Graeco γλῶσσα.

Glucidatum] Vide tertium Coniectaneum. Gloſſarium, Gloditatus, ἡδύς. Glocidatus legendum.

Glos] Gloſſarium : Glos, ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀδελφὴ γάλως, παρὰ Πλαύτῳ.

Gnaeus] Idem quod Naeuus, vt Natus, gnatus : Nauus, gnauus.

Gnarigauit] Et Gnaruris. Auſonius:

Non cultor inſtans, non arator gnaruris.

Apud Arnobium libro II. Cur eſſe dicatis in aliis praeceptionibus gnarures. Male hodie in Auſonio gnarus eſt, in Arnobio , gnariores.

Gnaruisse] Glossae : Gnaritur, γνωρίζεται.

Gnefosum] Glossarium: Gnetonsum , ἀμαυρὸν, σκοτεινόν. Corrige, Gnefonsum.

Gnitus] Lege, a genubus.

Gradiuus] Quia gramine sit ortus . ex flore nescio quo concepit eum mater. Ouidius lib. v. Fast.

Gnotu] Glossae: Gnotum, γνῶσιν, διάγνωσιν.

Gramia] Λήμη Aeolice γλάμα. vnde Gramia.

Grassari] Grassari, ὀξυποδεῖν, ἐπερείδεσθαι, βαδίζειν. Grassa, βάδισμα, βῆμα. Grassatur, λωποδυτεῖ. Grassator, λωποδύτης.

Grallatores] Glossarium: Grullatores, παιγνιά φοροῦντες. imo Grallatores . Πανικὰ φορεῖν explicat quod de aegipanibus hic dicitur.

Groma] Glossae : Gruma, γνώμων. βασιλικὴ γνώμη. & male lectum ab ipso auctore Glossarij, Gauma, ὀργανα τεκτονικὴ. lego Gruma, ὄπλεα τεκτονικά. in aliis Glossis : Gruma, διόπτρα, ἢ τῶν μέτρων. & Grumari. Lucill. -- viamque

Vis degrumari, vt castris mensor facit olim. Glossarium: Grumat, μετρεῖ, ὀξίζει. Nonius: Grumae sunt loca media, in quae directae quatuor congregantur, & conueniunt viae. recte. Nam & in castris & in coloniis capiendis groma ponebatur in tetrantem, antiqua & postica linea se inuicem ad angulos rectos intersecantibus. Auctor Aggenus.

Gruere] Glossae : Gruunt, γρυλίζουσι.

Grumus] Glossarium: Grumi: τύμβοι. Grimini, οἱ διορίζοντες τοὺς ὅρους λίθοι. Lege Grummi.

Gulliocae] Glossae, Gulluca, καροιοτομια. &, Gutilli ocae, κάροια μακρά, παρὰ λυκιννίῳ. lege, Gulioca , καρυοτόμια. Gulliocae, κάρυα μακρά. De longis nucibus alibi satis diximus.

Gurgustium] Quin & gurgulio. Glossae enim interpretantur οἴκημα μικρὸν βραχύ.

Gutturnium] Glossae: Gutturnum, εἶδος σκεύους ὀστρακίνου. Gutturnium, βαθμός, προχοή, ὡς Βάρρων. Vltimum videtur dictum quod Guttatim fiat.

H

HAlapanta] Ego suspicor Plautum scripsisse Halopanta per o, vt παρὰ τὴν ἅλα simile faceret, ac παρὰ τὸ σῦκον factum est sycophanta. Nihil significat Halopanta. sed Comice & tempore lusum est, propter habitum marinum. & recte hodie in Plautinis codicibus legitur per o. Halophantam, an sycophantam hunc magis esse dicam, nescio, in Curcul.

Hallus] Vt supra Allus. ὁ ποδὸς μέγας δάκτυλος. Glossae.

Heluella] Titinnius:

Lenti calido eluella, rapula, rumices.

Helus] Lege: Helus, & Helesa.

Herbam do] Nam nemo poterat dici victor, nisi prius is quem vicisset, se victum fateretur, & victorem agnosceret. Ennius:

Qui vicit, non est victor, nisi victu' fatetur. Citatur in fragmentis Seruij, quae extāt in pluteis P. Danielis. Versus vero Attij, qui citantur ex Meleagro a Nonio, nihil ad rem. imo contra sententiam ipsius Nonij, qui eos ad hoc prouerbium accommodat. Sunt autem hi:

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt, donant, tenent.
Pro se quisque cum corona clarum conlustrat caput.

Nam hic quidem agnoscitur victor, at non a victis. Sunt enim socij & aequales Meleagri, victori de sue interfecto gratulantes.

Herbilis] Lucillius: Anseris herbilis virus. Citatur in fragmentis Seruij.

Herem] Vereor, ne Verrius in corruptam scripturam offenderit: vt Herem pro Nerienem legerit. Nam Nerien vna ex comitibus Martis. quanquam nihil affirmo. Caeterum herem pro heredem dicebant. Accius Didascalicon lib. I.

-sapientiaeque inuictae gratia,
Atque honoris patera erem mactauit aurea.

Ita enim sine aspiratione, vt apud Plautum Menaechmis:

Quor ausus facere, quoi ego, qua tu, eres eram.

Nam male veteres tam excusi, quam scripti, habebant,

ERAS.

Hetta] Veteres Glossae: Ecta, φλοκλὶς ἄρτου. At Hitta aliter interpretatur: Hitta, Hicta, ὑμὴν ῥοιᾶς. videlicet, quod superius Ciccum dici annotatum est. &, Hittus, φωνὴ κυνός. Vnde factum Hittio, ἰχνεύω, proprium canum vestigia indagantium cum aliqua vocis nictatione.

Hillum] Glossariũ sine aspiratione, Illũ, ναρθήκος τὸ ἐντός. Et ita in Plauto, vt ostendemus aliquando, si Deus fauerit.

Hippacare] At Isidori Glossae, Hippitare.

Hirquitallus] Glossae: Irquitalus, τριπώτατος. Et, Irquis, τραγων παῖς ἀρχὴν ἡβῶσος. Lege, τραγῶν παῖς ἀρχὴν ἡβώσας. vel, τραγῶν παῖς ἀκμὴν ἡβώσας.

Horctum] Lege, Horctem, & Forctem. vide supra Forctis.

Hordearium] Hordeariae etiã quadrigae dicebãtur, quia victori agitatori hordeum praemiũ dabatur. Auctores veteres Virg. interpretes, qui sunt in Bibliotheca P. Danielis.

Hostia] Corrige Glossarium: Hostia, θῦμα, ἱερεῖον, θυσία, σφάγιον. Nam vulgo, θυσίας σφάγιαι.

Hostis] Seruius Danielis nostri: Persas, qui erant Graecorum hostes, ξείνους a Lacedaemoniis appellatos refert Herodotus. Inde hostes, inquit, pro hospitibus dixerũt. Nam inimici perduelles dicebantur. Locus Herodoti est ἐν ὑστερίῃ, ubi de Lacedaemonibus loquitur. οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὅρκου, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὀρεστίῳ στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους.

I

I*Cadion*] Lucillius:

Querquera consequitur febris, capitisque dolores,
Tamde mihi infesti, quam Rhondes, Icadionque.

Idulis] Ouidius: Idibus alba Ioui grandior agna cadit.

Ignia] Aliud in Glossis: Ignia, τοπὰ, φυκίασις.

Ignis Vestae] Tertullianus in libro de poenitentia: Quid illum thesaurum ignis aeterni aestimamus, cum fumariola quaedam eius tales ictus flammarum suscitent, &c. Pro terebrare in quibusdam editionibus legitur verberare. Sed terebrare possumus in suo loco quietum esse iubere. Simplicius in III. de caelo: ἀπὸ ξύλων γὰρ πῦρ ἐκβάλλουσι, θάτερον τῶν ξύλων ὡς τέρετρον ἐν θατέρῳ περιστρέφοντες. Hesychius: ἀχάλ-

κιυπατρύπανα. τὰ φρύγια πυρεῖα. σοφοκλῆς ἐν φινεῖ δευτέρῳ.

Ignitabulum] Glossariū: Ignitabulum, δᾳδὸς ῥαβδίον πυροσχόφοι.

Imbrica]Et imbricitur in Glossario : Imbricitur, ὀμβροῦται, βρέχεται. Sed sine dubio fallitur ille scriptor, qui apud Ennium Imbricitur, pro Imbricitor legerit in illis versibus ex Annali decimoseptimo:

> Concurrunt, veluti venti cum spiritus austri
> Imbricitor, aquiloque suo cum flamine contra
> Indu mari magno fluctus extollere certant.

Imbulum]De B V effutitia puerorū vocula, supra diximus.

Immusculus] Glossarium : Immusulus, εἶδος ὀρνέου. Infra, Immustulus. Glossarium:Inemustulus, ὄρνεον βασιλικὸν, ὄρνις βασιλικός.

Impetritum] Glossarium : Impetratus, θυσία. Non plane explicauit. sed si dixisset, καλλιέρησις. In sacrificiis quod Litare est, id in auspiciis impetrire. Nihil aliud est, quam impetrare. sic dicebāt Artitum, pro artato. dolitū, pro dolato.

Impite] Perperam. Legendum, Impetite. ab eo, Impete, ὁρμηθέν. & Impeteius, βίαιος. Glossae.

Impolitias] Gellius : Item si quis eques Romanus equum habere gracilentum, aut parum nitidum visus erat, impolitiae notabatur. Id verbum significat, quasi tu dicas incuriae. Nescio an & hic isti Barbaro mutilatori satis credere debeamus.

Impos] Glossarium : Imros, ἀνέξουσιος. lege, Impos.

Improlus] Glossarium: Improles, ἀφῆλιξ, μήπω πολιτευόμενος. Contrarium est Duicenso. Nam duicensus, qui cum prole in ciuitatem adscribebatur. Ab iisdem Glossis Improles exponitur, ἄγονος, ἄτεκνος, ἄϊνβος.

Inarculum] Seruiana Fragmenta : Arculum est virga ex malo Punica incuruata: quae fit quasi corona. Et ima summaque inter se alligatur vinculo laneo albo. quam in sacrificiis certis regina in capite habebat : Flaminica autem Dialis omni sacrificatione vti debebat. Gellius: Eaedē ferme cerimoniae sunt, quas Flaminicas Sacerdotulas Diales seorsum aiunt obseruitare: veluti est: Quod venenato operitur. Et quod in rica surculum de arbore siliqua habet. In quibus non de Punica malo, sed de siliqua arbore fieri

praecipitur: quanuis alij felici arbore legant. de venenato etiam Seruius in iisdem membranis: Vetere cerimoniarum iure praeceptum est, vt Flaminica venenato operta sit. Idem etiam ait: Flaminicam praecipitur habere arculum, ricam, venenatum, fibulam. Sequitur apud Gellium: Et quod scalas, quae Graece κλίμακες appellantur, eas ascendere ei plus tribus gradibus religiosum est. Lege: & quod scalas, nisi quae Graece appellantur &c. Idem Seruius alio loco: Apud veteres Flaminicam scalas plus tribus gradibus nisi Graecas scandere non licebat, ne vlla pars pedum eius, crurumue subter conspiceretur. eoque nec pluribus gradibus, sed tribus, vt in ascensu duplices nisus non paterentur extolli vestem, aut nudari crura. nam ideo & Graecae scalae dicuntur. quia ita fabricantur, vt omni ex parte compagine tabularũ, clausae sint, ne aspectum ad corporis aliquam partem admittant. Hoc egregium Seruij fragmentum, vt & alias eius Grammatici reliquias, debemus optimo & eruditissimo amico nostro P. Danieli, I. C. ex cuius loci sententia ita locum Gellij, qui semper alioqui nunquam non mihi suspectus fuit, emendaui.

Incessere] Perperam quidam pro iactu, iaculo substituunt.

Incitega] Superius monuimus Incitegam dictam ab integendo. Quia veteres Incitegere pro integere dicebant, vt Reciprocum prorep rocum: Reciperare, pro reparare: concipilare, pro compilare. Dicta ab integendo, quia partem mensae tegat. Ea autem vtebantur, ne vinarium vas, puta crater magnus, aut amphora labem ex fundo in mensa relinquat. cum saepe videamus lagenas mensae inpositas circulum de vino describere in mappa. Itaque copones, ne mappa, aut mantile maculam illam contrahant, imponunt circulos de ligno: super quibus statuuntur lagenae. Sed crescente luxuria has machinulas Romani abiecere: &, ne Citreae mensae laederentur, si sine incitegis crateres impositos nudae sustinerent, Gausapas insternebant. Pauperes vero, vt puto, incitegas retinuerunt. Martialis:

Nobilius villosa tegant tibi gausapa citrum.
Orbibus in nostris circulus esse potest.

Nam potest intelligi incitega per circulum illum. Sed nihil impe-

dir & maculam circularem vaſorum vinariorum intelligere. & incitegae, vt puto, non erant circuli ſpecie. Porro incitega a Graecis vocatur ἐγγυθήκη. Polemo περιηγητής· ἐγγυθήκη, καὶ ἐπ' αὐτῆς κύπελλον. Vt manifeſto appareat ἐγγυθήκην ὑπόστημα eſſe. Dicta autem quaſi ἀγγοθήκη. Et ita vocabatur ab Alexandrinis. Athenaeus: ἡ δ' ὑπ' ἀλεξανδρέων καλουμένη ἀγγοθήκη, τρίγωνός ἐστι κατὰ μέσον κοίλη, δέχεσθαι δυναμένη ἐνθέμενον κεράμιον. ἔχουσι δὲ ταύτην οἱ μὲν πένητες ξυλίνην, οἱ δὲ πλούσιοι χαλκῆν, ἢ ἀργυρέαν. Vocatur autem ab Herodoto ὑποκρητήριον. Cuius nominis cauſſa obſcura non eſt.

Indictiuum] Indictiua funera ad quae per praeconem euocabatur populus his verbis: EXEQVIAS. L. LITIO. L. FILIO. QVIBVS. EST. COMMODVM. IRE. IAM. TEMPVS. EST. OLLVS. EX. AEDIBVS. ECFERTVR.

Indiges] Gloſſarium: Indigetes, ἡμίθεοι, κούρητες.

Indigitamenta] Explicatio haec Pauli eſt, non Feſti. Quis ignorat Pontificios libros ita vocatos? Gloſſarium: Indigitamenta, ἱερατικὰ βιβλία.

Indoles] Incrementum ſignificat primigenia notione. Vt apud Gellium mendi indoles. Olere enim, creſcere. ſignificat & ſpem, quam ex vultu colligimus virtutis futurae in pueris. quae vocatur χαρακτὴρ a Graecis. vt ab Euripide dictum, ὡς δεινὸς τῆς εὐγενείας χαρακτήρ. Gloſſae: Indoles, καλὴ ἐλπὶς ἐν νεωτέρῳ.

Inebrae] Inebra, ὄρνεον μαντευτικόν. Vide ſupra Enebra.

Iners] Lucill. Vt perhibetur iners, ars in quo non erit vlla. Citatur in fragmentis Seruij. Ab eo inertitudo formarunt veteres. quam ἀδρανίαν vertunt Graeci, hoc eſt ignauiam, vt inertem, ἀδρανῆ.

Infector] Infector, βαφεύς. Infecti, αἰσυμμένοι.

Inferiae] Idē Inferilia, hoc eſt, καταχθόνια, εἰσκομίσματα. Gloſſae.

Infindere] Gloſſarium: Infendere, ἐπιπῖναι, ἐγκλημαπίσαι. Lege, Infindere. Metaphora a ſurculis, qui inſiſſis truncis arborum inſeruntur. Quod eleganter vertitur, ἐγκληματίσαι. κλῆμα, ſurculus, ſarmentum.

Infit] Ἀρχὰ λέγει, ἐπιγίνεται, ἄρχεται. Infe, ἄρξαι.

Ingluuies] Lego, guttur, gluttus. Glossarium, Gluttus, βρόγχος. Persius:

Nec glutto sorbere saliuam mercurialem.

Inhibere] Puto legendum, inigere, non iungere.

Inori] Scribo, Inori, inores. Quia scilicet, inores vsitatius esset, quam inori. Turpilius Demetrio: In acta cooperta age inoras ostreas.

In pelle lanata] Seruius, qui est penes Danielem nostrum, tantum refert ad confarreationem. Mos, inquit, apud veteres fuit Flamini, ac Flaminicae, vt per farreationem in nuptiis conuenirent, sellas duas iugatas ouili pelle superiniecta poni eius ouis, quae hostia fuisset: & ibi nubentes velatis capitibus in confarreatione Flamen, ac Flaminica residerent.

In procinctu] Glossarium: In procinctu, ἐν προθυμίᾳ πολέμου εἶναι μετ᾽ ἐσθῆτος στρατικῆς, ἤτοι διακεῖσθαι ἐν παρατάξει πολέμου ἀγχάφως.

Inseque] Glossarium: Inseque, εἰπέ. Liuius Andronicus initio Odysseae: Inseque musa mihi virum versutum.

Insuasum] Glossarium: Insuasum, εἶδος δοχαελοκαπνισμένων. Lege, εἶδος δοκαρείν κεκαπνισμένων. Et sane hoc vult Festus, esse colorem similem illi, qui est in illis trabibus, quas diutinus fumus infecit.

Intergeriui] Ego mallem scribere per duo rr. Est enim a Gerris, hoc est cratibus. Vnde & Concratitij parietes aliquando dicuntur. Glossarium: Intergeries paries, τεῖχος ὁ δύο κλήσεις διορίζων.

Iouistae] Putarem legendum IOVS ESTO. quia ita legitur in veteribus legibus. Habeo & fragmenta quarundam, in quibus ita semper exaratum legitur. Sed cum ipse compositum esse dicat, hae vero sint duae voces, non potest legi, IOVS ESTO. Quid sit ergo, quaeramus.

Ipsipe] Glossarij auctor non bene legit, vnde vnde accepit. Ipsipti, αὐτοί. Legendum enim, Ipsipe. Sed & ipsipte potest legi. Ita enim vitiose vt pronunciabant, & scribebant veteres. Vnde Claudius imperator multauit Senatorem, qui ISSE, pro IPSE dixerat.

Ipsullices] Alibi monemus legendum Ipsiplices. Cuius

ſententiae adhuc me non poenitet. Gloſſarium: Ipſiplices, *αὐτόπλυκτα φύλλα*.

Ircei] Imo Ircens, vt infra. Neque iterum ponendum erat.

Irpices] Seruius Danielis, in illud, VIMINEASQVE TRAHIT CRATIS. Ad agrorum, inquit, ſcilicet exaequationem, quam Irpicem ruſtici vocant. Vide Coniectanea noſtra.

Italia] Ab Attelido. Puto diſtinguendum, ab Atte Lydo. quaſi: Attalia. Sane *ἄττης* eſt nomen Lydium, & Phrygium. Lydos vero in Italiam veniſſe, nemo dubitat. Quin & Strabonem nobiſcum facere poſtea deprehendimus. lib. v. *οἱ τυῤῥηνοὶ τοίνυν παρὰ τοῖς ῥωμαίοις ἐτρούσκοι, καὶ τοῦσκοι προσαγορεύονται. οἱ δ᾽ ἕλληνες οὕτως ὠνόμασαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ τυῤῥηνοῦ τοῦ ἄτυος, ὥς φασι, τοῦ στείλαντος ἐκ λυδίας ἀποίκους δεῦρο.* Vide caetera. Vide Herodotum lib. I. item Dionyſium Halicar. lib. I.

Iubilare] Ruſticorum plane verbum, vt & ipſe dicit. Attius in Chryſippo: Io buco, quis me iubilat? Vicinus Atus antiquus. Prius enim iobilare. Nam Io, ruſticorum ἐπίφθεγμα. Vt in Attellana, Io venit ſimus & villa.

Iugere] Gloſſarium: Iugit, *ἰκτὶν βοᾷ*. Ita enim legendum. Varro Seſquiulyxe: Iugere volitans miluos aquam e nubibus tortam indicat fore, vt tegillum ſibi paſtor ſumat. Vide in Coniectaneis.

Iuge] Cicero II. de Diuinatione: Huic ſimile eſt, quod nos Augures praecipimus, ne iuge auſpicium obueniat, vt iumenta iubeant diſiungere. Seruij fragmenta in illud: -- primum omen equos in gramine vidi: Multi de libris Augurum tractum tradunt. Iugetis enim, quod ex iunctis iumentis fiat. obſeruatur enim, ne prodituro magiſtratui diſiunctis bubus plauſtrum obuiam veniat. & infra: Cum autem dicit IVGO, veram ſignificationem Iugetis facit.

Iugula] Gloſſariũ: Iugula, *ἄστρον ὠρείωνος, ὁ ἐργάτης ὥς φησι*. Sane Horatius meminit Orionis, non autem iugulae. Sed legendum: *ὁ ἄθλιος ὥς φησι*. Varro: Iugula ſignum eſt, quod Attius appellat Oriona, cum ait: citius Orion patefit. Ita nec quidem conſtabit ſua fides illi Gloſſario. Nam Attius

non dixit iugulā, ſed Orionem. Sed puto μνημονικὸν ἁμάρτημα. cum meminiſſet a Varrone Iugulae, & Attij vno in loco mentionem factam, putaſſe ab Attio ipſo iugulae quoque mentionem fieri.

Iurare] Notum ex edicto perpetuo Praetoris: SACERDOTEM. VESTALEM. ET. FLAMINEM. DIALEM. IN. OMNEI. MEA. IVRISDICTIONE. IVRARE. NON. COGAM. Liuius libro XXXI. C. Valerius Flaccus, quem praeſentem creauerant, quia Flamen Dialis erat, iurare in leges non poterat. Vide Plut Problem.

Iuſti dies] Vnico verbo Gloſſarium cum alia interpretatione: Iuſtidium, ἀρχοντικὴ ἡμέρα. Tanquam iuſti dies ſint, quibus ius dici poterat, quod verum non eſt.

Iuuentutis] Alij iuuentatis. non male. non tamen, vt propterea Iuuentutis reiiciamus. Indifferenter enim vtrunque vſurpabant. In Gloſſario: Iolinta, ἥρα. Lego Iouenta.

L

LAcerna] Verba ſunt Pauli, Lacerna, quod minor capitio ſit. Vltimis temporibus Capitium ſignificabat capitis tegmentum. Antiquitus autem mamillare feminarum. Neque vnquam boni auctores pro cucullione acceperunt, vt poſterior aetas barbara, quae epomidas monachorum capitia vocat. Nos olim adoleſcentes docuimus in Coniectaneis Nonium errare, qui putarit a veteribus in eum ſignificatum accipi, in quem accipiebat ſua aetas. Quin locus Varronis, qui ab eo producitur, manifeſto contra eum facit. At Hieronymus antiquitatis & linguae Romanae peritus ſcriptor Capitium non aliter accipit, quam Varro, & veteres, in Epiſtola de veſte Sacerdotali.

Lacuna] Pro lama perperam manuſcripti limam. Neque id tam mirum, quam doctos viros pro eo ſubſtituiſſe λίμνην. En cacoethes bonos auctores corrumpendi. Cur ipſis diſplicuit lama? an ignorāt idem eſſe, quod luſtrum? Et ſane ita veterum Gloſſae: Lamae, πηλώδεις τόποι. Melius tamen lamae, collectiones aquarum exponerentur.

Lance] Notum ex XII Tabulis eſſe. ideoque repetendum ab vltimo Athenienſium iure: Nam qui concipiebant in aliqua domo furtum, nudi cincticulo amicti, quod

vocatur hic licium, aedes ſuſpectas ingrediebantur. Ariſtophanes νεφέλαις·

κατάθου θοιμάτιον. ἠδίκηκα τί;
οὐκ, ἀλλὰ γυμνοὺς εἰσιέναι νομίζεται.
ἀλλ' οὐχὶ φωράσων ἔγωγ' εἰσέρχομαι.

Plato etiam de legibus lib. XII. φωρᾶν δ' ἂν ἐθέλῃ τίς τι παρ' ὁτῳοῦν γυμνὸς, ἢ χιτωνίσκον ἔχων ἄζωστος προομόσας τοὺς νομίμους θεοὺς, ἦ μὴν ἐλπίζων εὑρήσειν, οὕτω φωρᾶν. Propter matremfamilias autem, & virgines opponebat lancem ante oculos, quia etiam in γυναικωνῖτιν intrabat. quod non licebat apud Graecos viro externo, ne corrumpendi feminas potius, quam furti concipiendi cauſſa ingreſſus videretur. Ideoque lancem ob oculos ponebat, ne videret eas. Sed quaero, quid ergo proderat intraſſe Gynaeconitin, & nihil videre? Sane qui ita oculos tegeret, quid videre poſſet, quo modoue furtum concipere, neſcio.

Lancae] Vide in Pilae.

Lapit] Pacuuius Periboea:

Lapit cor cura, aerumna corpus conficit.

Imitatum a Graecis, qui πώρωσιν ἀπὸ τῆς λύπης dicunt.

Larentaria] Placet librorum quorundam lectio, Fauſtuli inuentoris Remi. quanquam non diſplicet nutritij. Inuentor eſt pluſquam nutritius, qui expoſitos ſuſtulit, & educauit. Inuenti enim infantes dicũtur, οἱ χαμαιρριφεῖς. & qui expoſiti ſunt, propterea in Conſtitutionibus dicti χαμευρετοί.

Latine loqui] Omnia ſequentia ſunt Pauli. Qui fateatur vix vllam notitiam Latini ſermonis ſupereſſe, ne ſperemus ab eo Latinitati conſultum, qui illo barbaro ſaeculo Feſtum nobis mutilauit.

Lauerna] Lauernam Romani fures precabantur, vt inſtituta ſua, & conſilia furandi ac mentiendi fortunaret. Plautus Cornicularia:

Mihi Lauerna in furtis celebraſſis manus. -- Horat.
Pulchra Lauerna Da mihi fallere.

Sic Graeci eodem modo orabant τὴν πραξιδίκην vt conſilia furandi ad effectum perduceret. Erat autem ea Dea tantum caput, ſine reliquo corpore. Gloſſae Graecorum: πραξιδίκη, δαίμονα

ξινά φασι, τὴν ὥσπερ τέλος ἐπιτεθεῖσαν τοῖς τι λεγομένοις, καὶ περατουμένοις. διὸ καὶ τὰ ἀγάλματα κεφαλὰς γίνεσθαι, καὶ τὰ θαύματα ὁμοίως. Quare recte Glossarium: Lauerna, περιζίδικη. Glossae Isidori: Laberna, gladiator. Laberna, ferramenta latronum, vel grassatorum, vel furum. Laberna, latro, aut qui filios alienos seducit. Vides plagiarium manifesto vocari Lauernam. Quod & Ausonius intellexit cum de plagiario bonorum carminum ait:

Nec iam post metues vbique dictum:
Hic est ille Theo poeta falsus,
Bonorum mala carminum lauerna. hoc est, vt Martialis etiam loquitur, alienorum scriptorum plagiarius.

Lautia] Melius veteres editiones, Lautitia. Porro notum quid sit Lautia, quae prius Dautia vocabantur. Eadē etiam Lauta loca, item legatorium dicebantur. Seruius Danielis. Alij dicunt Carinas montem nominatum, quod ager suburbanus ante portas Cariis erat. Alij lauta loca, legatoriumque in ea regione instructa accipere consuerant. Habes & apud Liuium.

Lautitia] ἄμυλον intelligit.

Lemnisci] Lege, fasciae coloriae.

* *Lepista*] In Glossario, Lepistra, εἶδος χύτρας. De hoc satis olim in Coniectaneis. Varro de vita populi Ro. lib. I. Vbi erat vinum in mensa positum, aut lepestam, aut galeolam, aut sinum dicebant. Tria enim, pro quibus nunc Acratophoron dicitur. Qui locus coagmentatus partim ex Nonio, partim ex schediis Seruianis, quae sunt penes doctiss. Danielem nostrum.

Leria] In ornamentis muliebribus qui sint λῆροι in Coniectaneis diximus.

Leuir] Graecis αἰδραδελφος. Est autem ex Graeco δαήρ. Quare propterea prima producitur, vt apud Senecam in Octauia. Male enim quidam docti corripiunt.

Liberata] Illa verba, ID EST LOCVTA; ne Pauli quidem sunt. Quare expungenda. Effata, liberata, desanata, idem. Arnobius, Spatiola templorum desanata.

Librilla] Lege, Librilia. Porro vltimis temporibus senescentis imperij haec in desuetudinem abierunt. Sed magister rerum vsus in eorum locum Fustiballum com-

mentus est. de quo apud Vegetium.

Lingula] Graeci, Lingula, μῦστρος, καὶ γλωσσίς. Malo tamen Ligula, vt Martialis: & aliae Glossae, Ligula, μυστρίον.

Lixabundus] Glossae Isidori: Lixabundus ambulat, qui voluptatis caussa ambulat.

Loebesum] Seruiana schedia: Sabini Cererem panem appellant: Liberum, Loebasium, quia Graece λοιβὴ dicitur res diuina.

Lucani] Lege: loca aerosa, non Cretosa.

Lucar] θεατρικὸν a Charisio, & Glossis, itemque μισθὸς ἀπὸ φίσκου. Apud Liuium lib. I I I. Pythio Apollini republica vostra bene gesta, seruataq; lucris meritis donum mittitote. nulla controuersia legimus, lucaris meriti donum. ex eo lucare dabatur pecunia in sumptus & impensas scenicas: vnde θεατρικὸν vertunt Grammatici. quibus impensis modum factum fuisse, & lucar histrionum coercitum temporibus Tiberianis, refert Tacitus Annali primo. Inuenio in veteri inscriptione, LVCAR IIIIIINAE REDEMPTVM A REP. Tertullianus aduersus Gnosticos. loquitur autem de praecursore Domini: Ipse clausula legis, & Prophetarum, nec Prophetes, sed angelus dictus contumeliosa caede truncatur in puellae salticae lucar. Eleganter. Nam lucar, erat merces saltatorum, & histrionum. Plutarchus vertit, τὸ πλήρωμον εἰς τὰς θέας.

Lucetius] Glossae: Lucerius, ζθύς. Vtrubi error, nescio. Gellius habet Lucetius.

Lucomedi] Legendum a Lucumone. Propertius vocat Lucmonem.

Prima galeritus posuit tentoria Lucmo.

Lucumones] Ausonius ad Theonem:

Scillito decies si cor purgeris aceto,
Anticipesque tuum famij lucumonis acumen.

Ita legendus est locus Ausonij, vt in Ausonianis lectionibus diximus.

Lucuntere] Lege, Lucunter. quod Graecum est, λευκαντὴρ, ab aspersione farinae quae alba est. Dicitur, & lucuns, lucuntis. Varro περίπλῳ, περὶ φιλοποσίας·

Ac nulla ambrosia, ac nectar, non alia, sardae,

Panis, pemma, lucuns, cibu' qui puriſſimu' multo eſt.
Idem σκιαμαχίᾳ, περὶ τύφου·

Vinum, pemma, lucuns illi nihil iſta miniſtrant. Ab eo ὑποκορισικὸν lucunculus. Gloſſae, Lucunculus, πηγανίτης. Afranius Fratriis:

Piſtori non: at cur non ſcriblitario?

Vt mittat fratris filio lucunculos. Ita enim legendum in Afranio. Tertullianus libro de Spectaculis: Stillicidia mellis de liuacunlo venenato. Lege, de lucunculo. Apuleius libro x. de piſtore dulciario: hic panes, cruſtula, lucunculos, hamos, laterculos, plura ſcitamenta mellita.

Luma] Gloſſarium: Luma, βοτάνη ὁμοία ἡδυόσμῳ, ἣν ἔνιοι ποταμογείτονα καλοῦσιν, ἄλλοι καλαμίνθην. Quae omnia falſa ſunt. Neque enim Luma eſt herba, ſed ſpina: vnde Falces lumariae Varroni. neque ſimilis Potamogitoni, neque Potamogiton Calaminthae.

Lura] Auſonius Lora, etiam pro ipſo vtre in Periocha decima Odyſſeae. quod Homero, ἀσκός.

Luridi] Graeci, Luridus, ἰκτερικός, ὠχρός.

Luſtra] Malo ex veteribus editionibus lamas, quam lacunas.

Luſtricus] Tertullianus hunc diem vocat Nominalia libro de Idololatria: Circa officia vero priuatarum, & communium ſolennitatum, & togae purae, vt Sponſalium, vt Nuptialium, vt Nominalium nullum putem periculum obſeruari de flatu idololatriae. Gloſſarium: Nominalia, ὀνοματοθεσία. Graeci ἀμφιδρόμια. Gloſſae Graecorum: ἀμφιδρόμια, ἡμέρα ἀγομένη τοῖς παιδίοις, ἐν ᾗ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν ἔφερον τρέχοντες κύκλῳ, καὶ ἐπετίθεσαν αὐτῷ ὄνομα, ὅτε ὑπὸ τῶν οἰκείων, καὶ φίλων δῶρα ἐπέμπετο. Quae omnia explicant morem Athenienſium, qui extat apud Terētium in protatica perſona primae ſcenae Phormionis Comoediae. Non tamen in Amphidromiis imponebāt nomina, vt hic dicitur: ſed decima poſt natum puerum die. Itaque apud Suidam integriora haec verba habentur: καὶ τῇ δεκάτῃ ἐπιτίθεσαι αὐτῷ ὄνομα. Sed de luſtrico die amplius vide Plutarchum in Quaeſtionib. & Macrobium lib. I. Saturnaliorum de Nundina Dea.

Luxa] Glossae: Luxum, στρέμμα, ἢ λυγισμὸς, ἢ ἀσωτία.

Luxantur] Glossae: Luxatur, ἀνασπάσει.

Lycophos] Imo dictum, quod λύκη, lux, apud veteres. vnde mansit in ἀμφιλύκη. Inde etiam lux, & lucere.

M

M*Adusa*] Scribe vt in Pseudolo, Madulsa: Probe madulsa abeo.

Maeandrum] Etiam picturae in lacunaribus propterea μαίανδροι dicũtur. Inde Maeandratum. Varro περὶ τῆς μητρίτου, ἢ περὶ ἐλέγχων ταῖς πελεχίας. Mihi facies maeandrata, & vermiculata, atque adeo cingens orbem terrae.

Maeniana] Maenianum ἐξώστης. Menianus ἐκθέτης. Glossae.

Magisterium] Difficile explere lacunas istas. Tamen de Apolline, & de quodam scriptore, qui contra orationem nescio cuius quaedam de Apolline dixerat, tractabatur. Suspicor agi de oratione, quam habuit Varro ad populum ludis Apollinaribus de Nonis Caprotinis. Verba eius sunt haec ex quinto de Latino sermone: ob hoc togam praetextam datam eis Apollinaribus ludis docui populum.

Magmentum] Lege, Magmentum, maius augmentum.

Maius] Ausim affirmare me veram lectionem assecutum in corruptissimo fine huius loci: an a Maia. quod Mercurio Filio eius res diuina Idibus fiat eo mense. nam sine vllo prorsus dubio inuersae sunt literae in S O L E M N E S pro I P S O M E N S E. Quia principium τοῦ I P S O cohaesit cum fine praecedentis τοῦ F I A N T. Haec est, ni fallor, vera lectio.

Maior Graecia] Quare Graecia dicta sit, non dubitatur, sed quare maior Graecia. Certissimum est ita vocatam a Romanis, quia propior ea esset illis, quam transmarina Graecia. quemadmodum contra Graecos Italos ipsi Graeci transmarini vocabant ἐξωτικοὺς, id est barbaros. Nã Messenio seruus apud Plautum vocat exoticam Graeciam, quam Romani maiorem Graeciam, non quidem ex persona sua: nam erat Siculus, neque vocasset consulto se ipsum barbarum: sed μιμητικῶς ex persona Graecorũ ipsorum, qui Siculos & Calabros vocabãt Ἕλληνας ἐξωτικούς.

vt Plautus cum se vocat barbarum, & Barbariam Italiam, non ex consuetudine Romanorum dicit: quis enim sanus se barbarum vocet? sed ex persona Graecorum, qui βαρβάρους, καὶ ὀπικοὺς Italos vocabant: quod etiam ex Plutarcho in vita Pyrrhi cognoscimus. Ego hoc monui de exotica Graecia, ne forte Turnebum sequamur, & auctoritate tanti viri permoti imprudentes eundem lapidem offendamus, qui exoticam Graeciam non de ea quae dicta est Magna Graecia, sed illam, quae in Epiro erat, intellexit. In quo profecto non leuiter errauit.

Maleuoli] Ita scripsit Festus: Maleuoli Mercurij signum erat proxime Ianum. Qui item erat in Turdellis Mercurius, maleuolus appellabatur. maleuoli autem, quod in nullius tabernam spectabant. Notabis autem locum Romae Turdellos, cuius nemo alius veterum mentionem facit.

Malleoli] Malleolorum incendiariorum mentionem facit Nonius ex Sisenna, & alij. Dicebantur Graece ἀσίοχοι. Glossae Hesychij: ἀσίοχος, ἄγγος περιφερὲς, εἰς ὃ ἐγχέοντες πίσσαν, καὶ θεῖον καὶ στυπεῖον, ἠφίεσαν· καὶ ἔνθα ἐφέρετο, ἔκαιε τὰ προστυγχάνοντα. ἔστι δὲ καὶ γένος λίθου καὶ ξηροῦ ξύλου καὶ πεπιεσμένου. Vltima exprimunt notionem Malleoli. Glossarium: Malleolus, σφύρα, πυρίχβολα.

Mallnuium] Malluuiae, & Pelluuiae, Graece χερνίπτρα, καὶ ποδόνιπτρα.

Malta] Glossarium: Maltana, πισσόκηρον.

Mamertini] Ita Festus: Mamertini appellati sunt a Mamerte hac de causa. Deinde infra: Cum in parte ea Siciliae consedissent, quae Taurominia dicitur, forte parantibus bello cernere Messanensib. auxilio venerunt vltro: eosque ab hoste liberarunt. Itaque prouinciales ob meritum eorum, vt gratiam referrent, & in suum corpus, communionemque agrorum inuitarunt eos, & nomen acceperunt vnum, vt dicerentur Mamertini. Strabo: ταύτην δ' ἐπεκράτησαν οἱ Μαμερτῖνοι παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις, ὥστ' ἐπ' ἐκείνοις ὑπῆρξεν ἡ πόλις. καλοῦσι δὲ Μαμερτίνους μᾶλλον ἅπαντες αὐτοὺς, καὶ Μεσσηνίους. Scripsimus Taurominia. quia propius ad scripturam accedebat. & Strabo Ταυρομενίαν

vocat. Alioqui ſcimus adiectiuum Taurominitanum. Salluſtius in veteribus ſchedis: Scylla ſaxum eſt ſimile formae terebratae, quae forte inlata naufragia ſorbens gurgitibus occultis, millia ſexaginta Taurominitana ad littora trahit. Quae ad verbum Strabo expreſſit: Δείκνυται δὲ καὶ ἡ χάρυβδις μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τῷ πορθμῷ, βάθος ἐξαίσιον, εἰς ὃ αἱ παλίρροιαι τοῦ πορθμοῦ κατάγουσιν εὐφυῶς τὰ σκάφη τραχηλιζόμενα μετὰ συστροφῆς, καὶ δίνης μεγάλης· καταποθέντων δὲ, καὶ διαλυθέντων, τὰ ναυάγια παρασύρεται πρὸς ἠιόνα τῆς ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ συμπτώματος τούτου κοπρίαν.

Mamphula] Ego ſcio in Hebraeorum commentariis Manphul eſſe mancipem piſtrinorum, deprauatum a Graeco μυλεπώλης. Neque dubito quin Mamphula in traduces Syriacae linguae ex matrice Graecia, propagata ſit. Sic in Daniele vetuſtiſſimo ſcriptore Graecum eſt Pſanterin pro pſalterio: Sic in Paralipomenis, ſeu chronicis Rapſod παρὰ τὸ ῥαψῳδεῖν. verſus Lucillij ita legito:

Piſtricem validam ſi nummi ſuppeditabunt.
Addas empleuron, mamphulas quae ſciat omnes.

Non ſolum, inquit, validam dico, ſed quod magis eſt, ἔμπλευρον.

Mamphur] Quod eſt ſucula in machina tractoria: id Mamphur in torno. Graecum eſt, μαννοφόρον. quia circumuolutum habeat loram, vt collum monile, quod μάννον, & νάννον vocant Graeci.

Manalis fons] Locus corruptiſſimus. qui, niſi fallor, ita reſtituendus. Manalis fons appellatur ab auguribus puteus perennis. neque tamen ſpecu, inciliiſue cietur. quia flumen id auſpicatur, quod ſua ſponte in amnem influit. Ad auſpicandum, inquit, flumina non proſunt, quae ope humana, puta ſpecu, inciliis ducta ſunt: ſed quae ſponte ſua in amnem influunt. Non eſt autem dubium, quin loquatur de Peremni auſpicio: quod dicebatur, quoties quis amnem, aut aquam, quae ex ſacro oritur, auſpicato tranſit. Ex ſacro, hoc eſt ex capite fontis. Nam capita omnium fontium ſacra. Contra quae ex caſtellis, aut diuidiculis deriuatur, non eſt ſacra. Vide, in Petronia. Non

mediocriter ſtudioſos iuuerimus, qui tam vtilem locum, cum contineat in ſe egregiam antiquitatis cognitionem, emendauimus, atque illuſtrauimus.

Manalem lapidem] Imo: Manale putabant eſſe oſtium orci. Ita enim nulla controuerſia legendum. Manal, ſeu Manale eleganter oſtium manium. Inde manale ſacrum, erat ſacrum Deorum manium. Varro de vita populi Romani libro I I. Vrceolum, aquaemanale vocamus, quod eo aqua in trulleum effundatur. vnde Manalis lapis appellatur in pontificalibus ſacris, qui tunc mouetur, cum pluuiae exoptantur. Ita apud antiquiſſimos manale, ſacrum vocari quis non nouerit, vnde nomen illius? Haec Varro. ex cuius verbis nouimus manale, ſacrum etiam ſignificare, cum hic etiam oſtium inferorum exponatur a Feſto. Sed de eodem vtrunque intelligere non dubito, quanuis diuerſe ab vtroque exponatur. Locus hic Varronis egregius, quem produximus, corruptiſſimus extat apud Nonium: & confuſus cum altero eiuſdem auctoris, qui priore loco citatur. Nam ita legitur apud Nonium vbi explicat quid ſit Trulleum: non quae luxuriae cauſſa eſſe parata. eius vrceolum aquae manalem vocamus. Legendum enim: non quae luxuriae cauſſa eſſent parata. & I I: Vrceolum, aquaemanale vocamus, &c. Sed fallitur Varro in etymologiis, & ſaepe, etiam aliquando prudens ſciens. Nam non a manando, ſed a manibus dictum. eſtque id vas, quod poſtea aquimanile vocatum. vt librale & librile vtrumque dicebatur. Gloſſarium: Aquimanile, χέρνιβον. Diſtortius, in Pandectis Florentinis l. I I I. de ſupell. leg. Aquiminale.

Manalem etiam] Fulgentius: Labeo, qui diſciplinas Etruſcas, Tagetis, & Bacidis quindecim voluminibus explicauit, ita ſcribit: Fibrae iocinoris ſandaracei coloris dum fuant manales tunc verrere opus eſt petras. Deinde Fulgentius explicat: hoc eſt, inquit, quas antiqui ſolebant in modum cylindrorum per limites trahere pro pluuiae commutanda inopia.

Manare] Supple ita: Manare ſolem ſolitos eſſe antiquos dicere ait, cum ſolis orientis radij ſplendorem iacere caepiſſent. atque ideo primum diei tempus mane dictum. quanuis magis id dicitur, quod manum bonum dicebant. vnde eſt mature. quod id bonum, quod maturum. vnde &

Matuta dicitur. Quod Festus dicit AIT, intelligit de Verrio, vt saepe.

Manceps] Quod manu capiatur. imo capiat. Ita ergo repone.

Mancini fana] Vetus editio, Mancini Tifata. Quare ergo mutatum est? Tifata sunt iliceta. Ita ergo in suas sedes, vnde vi deiecta erat haec vox, restitui iubeo.

Maniae] Non solum terriculamenta infantium, sed & lactentium deos praesides ita vocabant. Itaque & Varro Cuninam & Ruminam inter Manias censet. Cuius haec verba Cato de liberis educandis: Hisce Maniabus lacte fit non vino: Cuninae, propter cunas: Ruminae, propter rumam &c. Male apud Nonium manibus.

Manius] Et haec quoque male accepta sunt non a Paulo, sed ab inferioris aetatis hominibus barbaris. In veteribus enim editionibus legitur, Manius Aegerius Nemorensem Dianae consecrauit. Ego lego: Manius Agerius Nemorensem Dianam consecrauit. Hic consecrauit, est ἀφιδρύσατο. signum Dianae posuit. Notum est Nemorensem Dianam Aricinam dici. & regem nemorensem eius sacerdotem.

Manta] Verba Caecilij ita legenda:

-- Iam ohe adeo. manta iam. hoc vide
Vt caecus animum aduentus angit --

Manticularum] Quot verba Pacuuij, totidem fere monstra errorum. & tamen pulcherrimam prisci sermonis notionem in se continent. Age igitur ita legamus: Pacuuius:

Ad manticulandum astu aggreditor. scite quid prome, erue.　　Item:
Educ, i, manticulator. ita me facti oppressit iugo.

item deinde:

Aggreditur astu regem. manticulandũ est hic mihi. &:
-- Machinam ordiris nouam,
Manticulatam astu, sanctiora adicis
Iuraiuranda --- Planius hoc significare videtur.
-- quibus quotidie
Paruae noxae extergeantur.

Planius, inquit Festus, hoc significare videtur, & quasi notionem verbi in eo quod sequitur: quibus noxae extergeantur. hoc est, illis verbis etymon verbi manticulari expressit Pacuuius, cum

mediocriter ſtudioſos iuuerimus, qui tam vtilem locum, cum contineat in ſe egregiam antiquitatis cognitionem, emendauimus, atque illuſtrauimus.

Manalem lapidem] Imo: Manale putabant eſſe oſtium orci. Ita enim nulla controuerſia legendum. Manal, ſeu Manale eleganter oſtium manium. Inde manale ſacrum, erat ſacrum Deorum manium. Varro de vita populi Romani libro II. Vrceolum, aquaemanale vocamus, quod eo aqua in trulleum effundatur. vnde Manalis lapis appellatur in pontificalibus ſacris, qui tunc mouetur, cum pluuiae exoptantur. Ita apud antiquiſſimos manale, ſacrum vocari quis non nouerit, vnde nomen illius? Haec Varro. ex cuius verbis nouimus manale, ſacrum etiam ſignificare, cum hic etiam oſtium inferorum exponatur a Feſto. Sed de eodem vtrunque intelligere non dubito, quanuis diuerſe ab vtroque exponatur. Locus hic Varronis egregius, quem produximus, corruptiſſimus extat apud Nonium: & confuſus cum altero eiuſdem auctoris, qui priore loco citatur. Nam ita legitur apud Nonium vbi explicat quid ſit Trulleum: non quae luxuriae cauſſa eſſe parata. eius vrceolum aquae manalem vocamus. Legendum enim: non quae luxuriae cauſſa eſſent parata. & II: Vrceolum, aquaemanale vocamus, &c. Sed fallitur Varro in etymologiis, & ſaepe, etiam aliquando prudens ſciens. Nam non a manando, ſed a manibus dictum. eſtque id vas, quod poſtea aquimanile vocatum. vt librale & librile vtrumque dicebatur. Gloſſarium: Aquimanile, χέρνιβον. Diſtortius, in Pandectis Florentinis l. III. de ſupell. leg. Aquiminale.

Manalem etiam] Fulgentius: Labeo, qui diſciplinas Etruſcas, Tagetis, & Bacidis quindecim voluminibus explicauit, ita ſcribit: Fibrae iocinoris ſandaracei coloris dum fuant manales tunc verrere opus eſt petras. Deinde Fulgentius explicat: hoc eſt, inquit, quas antiqui ſolebant in modum cylindrorum per limites trahere pro pluuiae commutanda inopia.

Manare] Supple ita: Manare ſolem ſolitos eſſe antiquos dicere ait, cum ſolis orientis radij ſplendorem iacere coepiſſent. atque ideo primum diei tempus mane dictum. quanuis magis id dicitur, quod manum bonum dicebant. vnde eſt mature. quod id bonum, quod maturum. vnde &

Matuta dicitur. Quod Festus dicit AIT, intelligit de Verrio, vt saepe.

Manceps] Quod manu capiatur. imo capiat. Ita ergo repone.

Mancini fana] Vetus editio, Mancini Tifata. Quare ergo mutatum est? Tifata sunt iliceta. Ita ergo in suas sedes, vnde vi deiecta erat haec vox, restitui iubeo.

Maniae] Non solum terriculamenta infantium, sed & lactentium deos praesides ita vocabant. Itaque & Varro Cuninam & Ruminam inter Manias censet. Cuius haec verba Cato de liberis educandis: Hisce Maniabus lacte fit non vino: Cuninae, propter cunas: Ruminae, propter rumam &c. Male apud Nonium manibus.

Manius] Et haec quoque male accepta sunt non a Paulo, sed ab inferioris aetatis hominibus barbaris. In veteribus enim editionibus legitur, Manius Aegerius Nemorensem Dianae consecrauit. Ego lego: Manius Agerius Nemorensem Dianam consecrauit. Hic consecrauit, est ἀφιδρύσατο. signum Dianae posuit. Notum est Nemorensem Dianam Aricinam dici. & regem nemorensem eius sacerdotem.

Manta] Verba Caecilij ita legenda:

-- Iam ohe adeo. manta iam. hoc vide
Vt caecus animum aduentus angit --

Manticularum] Quot verba Pacuuij, totidem fere monstra errorum. & tamen pulcherrimam prisci sermonis notionem in se continent. Age igitur ita legamus: Pacuuius:

Ad manticulandum astu aggreditor. scite quid pro-
me, erue. Item:
Educ, i, manticulator. ita me facti oppressit iugo.

item deinde:

Aggreditur astu regem. manticulandũ est hic mihi. &:
-- Machinam ordiris nouam,
Manticulatam astu, sanctiora adicis
Iuraiuranda --- Planius hoc significare videtur.
-- quibus quotidie
Paruae noxae extergeantur.

Planius, inquit Festus, hoc significare videtur, & quasi notionem verbi in eo quod sequitur: quibus noxae extergeantur. hoc est, illis verbis etymon verbi manticulari expressit Pacuuius, cum

extergendi significatum adiecit. Nam mantilibus extergentur manus, quae antiquitus dicebantur Manticulae. Vnde Manticularia quaecunque erant ad manum, καὶ πρόχειρα, vocabant. quia nihil magis ad manum, quam Mantile. Sed verba Pacuuij coniungamus:

Machinam ordiris nouam, manticulatam astu. *
Sanctiora adigis iuranda iura, quibus cotidie
Paruae noxae extergeantur. - - pro dicis, emendauimus adicis, quod dicebant pro adigis. Notum est, quid sit adigere aliquem iusiurandum, & quid Graecis ἐπακτοὺς ὅρκους. eleganter & quasi γνώμην παροιμιώδη definiuit iusiurandum. Quid est iusiurandum? mantile, quo quotidianae noxae extergentur. Quod fere, quanuis alia allegoria extulit Laberius:

Quid est iusiurandum? emplastrum aeris alieni. In illo versu, Machinam, &c. deest finis. in eodem, traiecta erant ex diuulsione membra, manticula tactu an: pro mãticulatam astu. In illo versu: Educ, i. verba illa, ita me facti oppressit iugo, idem valent ac Plautinum illud, Ita me in ipso articulo oppressit. In illo versu: Aggreditur: tertia a principio producitur. vnde indefinito modo, Aggrediri. Spero equidem huius tam egregij loci a nobis restituti candidos lectores gratiam relaturos. Sed illud praetereundum non est, quare iureiurando dixit extergeri noxas quotidianas. Allusit ergo ad satisfactiones, quae fiebant, cum in gratiam redibatur. eius exemplum habes apud Plautum Amphitruone:

Mane: arbitratu tuo iusiurandum dabo:
Me meam pudicam esse vxorem arbitrarier.
Id ego si fallo, tum te summe Iuppiter
Quaeso, Amphitruoni vt semper iratus sies.

& mos exigendi id a laesis, seu iniuria affectis, extat in eadem fabula:

Aut satisfaciat mihi. atque adiuret insuper,
Nolle esse dicta, quae in me insontem protulit.

ex his luculenter illustratur insignis locus Pacuuij. Habes & in Adelphis Terentij.

Mantisa] Non est Tuscum. sed purum putum Latinum: Mantisa, pro manutensa. vt manterium Varroni pro ma-

nuterium. Teſum antiqui pro tenſum dicebant,& peſum, ſeu peſſum, pro penſum. & paſſum, pro panſum. Igitur Mantiſa,ſeu Mantiſſa, quod melius eſt, & extat in quibuſdam veteribus editionibus, dictum pro Manutenſa, pro eo quod manu porrigitur,praeter id,quod ad pondus exigitur. vt ſit mantiſa caro,vel mantiſa merx, χειρότονον κρέας. Porrigitur enim manu,non datur pondere. Porro Mantiſam,pro Manteſam dictum non mirabitur,qui ſcit veteres Pertiſum,pro perteſum,& ſimilia dixiſſe.

Poſt *Manumitti*] Ita, ni fallor, implendae ſunt labes illae: Manumittens modo caput, modo membrum aliud ſerui tenet, & dicit: Hunc hominem liberum eſſe volo. ac pro eo auri x . . . . . . ſoluit, vt, priuſquam digreditur, efficiatur iuris ſui, dum his verbis hominem liberum mittit. Non dubium, quin intelligat dominum ſoluere viceſimam pro liberato ſeruo: de qua lata eſt lex Manlia, vt ait Liuius libro ſeptimo. Epictetus apud Arrianum libro II. ὅταν οὖν στρέψῃς ἐπὶ στρατηγοῦ τὸν αὐτοῦ δοῦλον, οὐδὲν ἐποίησας; ἐποίησα. τί; ἔστρεψα τὸν αὐτοῦ δοῦλον ἐπὶ στρατηγοῦ. ἄλλο οὐδέν; ναί. καὶ εἰκοστὴν αὐτοῦ δοῦναι ὀφείλει. τί οὖν; ὁ ταῦτα παθὼν οὐ γέγονεν ἐλεύθερος; Item libro III. ὁ δοῦλος εὐθὺς εὔχεται ἀφεθῆναι ἐλεύθερος. διὰ τί; δοκεῖτε ὅτι τοῖς εἰκοστώναις ἐπιθυμεῖ δοῦναι ἀργύριον. Quae nam ſumma hic definienda ſit,non video, neque quare auri potius, quam fortunarum viceſima. Sed & in manumiſſionibus quae fiebant ſacrorum cauſſa, pendebatur auri neſcio quid.vide in Puri. adeo, vt nulla manumiſſio non eſſet vectigalis, quomodo loquitur Tertullianus.

Mapalia] Ait hominib.ſolute viuentibus exprobrari vocem mapalia. & verum eſt. Seneca ἀποκολοκυνθώσει· Ego, inquit,P.C. interrogare vobis permiſeram. vos mera mapalia feciſtis. Volo ſeruetis diſciplinam curiae. Mera mapalia feciſtis. hoc eſt, ſuſque deque habuiſtis. & diſſolute potius egiſtis.vel potius: Vos, o inepti & diſſoluti,id feciſtis. Vide quam bene locus ille ex Menippea Senecae huius loci collatione illuſtretur. & tamen mirum, quantum negotij faceſſit viris doctiſſimis, qui in loco Senecae exponendo plurimum aeſtuarunt.

Marſpedis] Corrige ex iudicio Adriani Turnebi, quo

doctiorem nostra non tulit aetas, in precatione Solitaurilium. Quicquid dubitet Messalla, constat in formula solitaurilium ad lustrandum agrum ambaruali sacrificio, solum Martem nominari: MARSPITER TE PRECOR, &c. vt constat ex Catone Titulo CXLI. Pro quo suspicor Marspedis dictum a veteribus. At, quod putant doctissimi viri Marspedis esse, Martis filium, hoc est, Martis παῖδα, plane est Horatianum, Humano capiti ceruicem equinam. Quare merito explodendum. Sed illud notandum, Martem in Solitaurilibus, aut aliis precationibus rusticorum non esse alium, quam Siluanum. propterea coniunctim aliquando vocatur Mars Siluanus. Idem Cato: Votum pro bubus, vt valeant, sic facito: Marti Siluano in silua interdius, &c. De quo sic in libris de limitibus agrorum: Omnis possessio tres Siluanos habet. vnus dicitur domesticus, possessioni consecratus. alter dicitur agrestis, pastoribus consecratus. tertius dicitur orientalis: cui est in confinio lucus positus: a quo inter duo, pluresue fines oriuntur. Ideo inter duo pluresue est lucus. De tertio intelligi apud Catonem necesse est. Primus vocatur etiam Siluanus larum. vt in illa inscriptione, quae extat Romae:

SILVANO
SANCTO
LARVM
PHILEMON
P. SCANTI
ELEVTERI
D. D. alterius, hoc est Siluani agrestis mentio est in altera inscriptione, quam ex fide doctissimi amici nostri Aldi Manutij huc exscripsimus:

SILVANO
AG. SACRVM
IN MEMORIAM
C. RVFI. ANTHI
IIIIII VIRI
TALLVS. LIB.
D. D. & de eodem intellexit Ouidius:

- nec, dum degrandinat, obsit
Agresti Fauno supposuisse pecus.

Tertij mentio est apud Horatium in Epodis.

-- & te pater
Siluane tutor finium.

Mars pedis igitur, & Mars pater apud Catonē intelligēdus est Mars Siluanus orientalis agrestium, in interfinio duū, aut plurium agrorum. est autem ex iure veterum Atheniensium. Nam in sacramento, cui dicebant ἔφηβοι, adiiciebatur: ἴστορες θεοὶ ἄγραυλοι. Deinde ponit eos, ἐνυάλιος, ἄρης, ζεὺς. vbi ζεὺς etiam est, quem dapalem Cato vocat.

Martialis] Ad verbum Ouidius in Fastis III.

Altera gramineo spectabis Equiria campo,
Quem Tiberis curuis in latus vrget aquis.
Qui tamen eiecta si forte tenebitur vnda:
Caelius accipiet pulueruientus equos.

Masculina] Constat enim & veteres dixisse nomina virilia, & muliebria, vt Varro. Item nomina virilis, & muliebris sexus. Deesse in fine haec non dubium: qui non ἀνδρικὰ, καὶ γυναικεῖα ea, sed ἀῤῥενικὰ, καὶ θηλυκὰ vocant.

Masculino genere] Masculino genere ait dixisse malo cruce C. Gracchum in ea in Popillium posteriore. & non adducit exemplum. Item in ea in Popillium & matronas. Citatque exemplum, vbi malo cruce masculino genere vsurpauit Gracchus. Quid est citare bis eandem orationem non tanquam eandem, sed tanquam alteram? Deinde, quid istud rei est, in Popillium, & matronas? nota est caussa inimicitiarum inter Popillium, & Gracchum. de matronis ne verbum quidem. Quare hoc ἀπόπημα docti viri cum viderent, conati sunt emendare ita: Item cum idem in Popillium & Mathonem ait. Vt illud in Mathonem successerit in locum τοῦ in matronas. Laudo conatum. mallem tamen non coniecturas suas, sed rem ipsam margini chartae commendassent. Nam sane ita scribendum erat: Item cum idem in populum, & matronas ait: eo exemplo instituto dignus fuit, qui malo cruce periret. Vide quam dissimilia haec sint pristinae lectioni. partim enim verba Festi putabantur esse, quae nunc omnia sunt Gracchi. exprobrat aduersario duo Gracchus, & quod in populum debacchatus sit, quem qui offendunt, maiestatis postulantur: & in matronas, qui sexus, omnium consensu, multis priuilegiorum praesidiis munitur. propterea vocat malum

exemplum. est enim & contra leges,& contra bonos mores. Huius orationis Gracchi in Popillium mentio extat etiam apud Gellium.'

Mattici[Explicatum a nobis in Coniectaneis.

Matronae] Matronae a magistratibus non summouebantur, ne pulsari, contrectariue viderentur, neue grauidae concuterentur. quam enim primam hoc iure vsam ait Verrius,eam caeteris exemplum dedisse. adeo vt nec cum vxoribus adessent, quo descenderent, cogi viros a magistratibus. quod communi vehiculo vehitur vir & vxor. Media si non penitus ipsis verbis Festi concepta sunt: at saltem a sententia,ac mente Festi propius absunt. De Vestali quod monent docti viri, id vero exemplum locum hic non habet. Nam & Vestales matronae non erant. & quod essent ἀσύμφοι id non priuilegio feminarum ac sexus,sed iure sacerdotij ac dignitatis consequebantur.

Matronis] Magis odoramur, quid voluit Festus,quam vt verba in numerato edere possimus.

Maximam hostiam] Victimae de maioribus animalibus dicebantur, hoc est armentis,etiam si lactentes essent.hostiae de minoribus,etiam si opimae καὶ τέλειαι. inter victimas taurus praestabat. Virgilius -- & maxima taurus victima -- inter hostias ouis. vt hic vides, & ratio postulat. in gregibus enim,quis sues,& capras praeferat ouibus? ergo maxima victima,taurus. maxima hostia,ouis.Haec est ratio,non quam adfert Verrius,aut Festus.

Maximus pontifex] Postrema verba negotium facessunt doctis viris, quae sunt haec, vindexque contumaciae priuatorum, magistratuumque. Quid? non licebat illi animaduertere in contumaciam priuatorum?Audite Macrobium: Regem sacrorum Flaminesque non licebat videre feriis opus fieri.& ideo per praeconem denunciabant, nequid tale ageretur: & praecepti negligens multabatur. Quod licuit Flaminibus, hoc non licuisset Pontifici maximo? At magistratus contumaciam non coercebat, inquitis. Audite Val. Maximum: Metellus pontifex Max. Posthumium cos. eundemque Flaminem Martialem ad bellum gerendum Africam petentem, ne a sacris discederet, multa indicta, Vrbem egredi passus non est. Sed hic exemplis pleni sunt Romanorum Annales: quae studio-

ſus lector paſſim adnotare poteſt.

Mediocriculo] τὸ genere abundat in verbis Catonis. Itaque dele. Quin neque Paulus habet, quod non leuiter fulcit coniecturam noſtram.

Medioxumum] Antiquitus prius dicebant mediotumum, vt Plautus. Dictum a medio Mediotumum, vt a quoto quotumum. apud Plautum : quotumae ſunt aedes? ποσταί.

Meditrina] Eſt nomen ἐπιτηδεύματος, vt Cociatrina, lauatrina, & ſimilia.

Mediusfidius] Quod Graeci iurantes, μὰ, νὴ praeponunt, id Romanis erat Me, & E. Mecaſtor, Mediusfidius, Mehercule. Eiuno, Equirine, Ecere, Epol, Ecaſtor.

Meſancilum] Lege, Meſancylum. μεσάγκυλον eſt amentatum iaculum. Ennius Anſatas vocat: Mittunt anſantas de turribus - . Menander: - - πῶς τὸ πρᾶγμα πῶτ᾽ ἔχεις; μεσαγκύλῳ.

Melis] Si a ligno mali dicta eſt, non video, quam vtilis bello fuerit: cum Malus arbor inepta prorſus ad haſtas ſit. Sed reſtituendum Melia. vt ſit μελίη. & Paulum cum ſuis etymologiis miſſum faciamus.

Meltom] Scribo meliom. Tarentinum eſt Melior, ἀμδρύνων pro ἀμείνων. Cum duae in Graeca voce liquidae interueniunt, altera ſemper mutatur in ἰῶτα in Latina lingua. φύλλος, folium: ἅλλομαι, ſalio: ἄλλος, alius: ἀμδρύνων, menior. quod poſtea melior.

Membrum] Huc pertinent quae de praecidanea porca.

Memorioſus] Gloſſarium : Memorioſus, μνήμων.

Menſae] Menſae in aedibus ſacris ararum vicem obtinent, quia legibus earum omnium ſacrae menſae ſunt, vt velut in ararum, vel puluinaris loco ſint. Priuati quoque in priuis ipſis locis habent, vbi ſacra habituri ſint, qualis eſt parentatio, non ſacrificium. Parum abeſt, quin ita Feſtus ſcripſerit. Quod ait legibus aedium ſacrarum menſas quoque ſacras eſſe, id Papyriano iure continebatur: Menſas ſcilicet arulaſque eodem die, quo aedes dedicari ſolent, ſacras eſſe. Vt non dubium ſit, quae lex dedicandae aedis fuerit, eandem ad vaſa & menſas ipſas extendi. Cum enim aedis dedicaretur, & omnia quae ea contine-

rentur, dedicari. Addit, in ararum vel puluinaris loco haberi. Id quoque in eodem iure Papyriano relatum fuit. vti menſa hoc ritu dedicata in templo, arae vſum, & religionem puluinaris obtineret. Poſtremo priuatis licuiſſe in menſis ſuis ſacra facere, qualis eſt parentatio, non ſacrificium. Primum mēſae ſacrae erant impoſitione ſalinorum, & ſigillorum, quae ἐπιτραπέζια vocabant. Arnobius lib. II. Sacras facitis menſas ſalinorum appoſitu, & ſimulacris Deorum. hoc eſt θεῶν ἐπιτραπεζίων. cuiuſmodi eſt Hercules ἐπιτραπέζιος Silua Statij, & epigrammate Martialis celebratus. Inde ſacra menſae frequēter apud veteres. Inde & in ὁμοτραπέζοις religio. Inde & Didoni apud Virgilium libatio in menſa: Dixit, & in menſa laticum libauit honorem. Deinde non omnia ſacra continuo & ſacrificia ſunt. Nam res diuina cum Deo fit, ſacrum quidem eſt, non autem ſacrificium. Res diuina, aut ſacrum non niſi in loco ſacro fiebat. ſacrificium etiam in loco non ſacro. Aelius Iuriſconſultus: Si qua ſacra priuata ſuſcepta ſunt, quae ex inſtituto Pontificum ſtato die, aut certo loco faciēda ſint, ea ſacra appellari, tanquam ſacrificium. ille locus, vbi ea ſacra facienda ſunt, vix videtur ſacer eſſe. Haec ille. Igitur res diuina, vt parentatio, & ſimilia, rite in loco ſacro, puta in menſa fit. ſacrificium ſi fiat in loco quodam, non propterea ſequitur locum ſacrum eſſe, ſed religioſum. Sic ad ſepulcra res diuina fiebat ſacro parentali. quo nomine menſae in ſepulcris ponebantur, & Graecanico, & Romano ritu. Cicero de legibus, & ſcriptores Graeci auctores.

Mercedonias] Mercedonias, ſubintellige Dies. Ita enim omnes dies intercalaris menſis vocabantur. Nam menſis intercalaris Mercidinus vocabatur, vt ait Plutarchus in Numa; vel Mercedonius, vt ait idem in Caeſare. Iſidorus in Gloſſis: Mercedonius, qui dat mercedem. nihil praeterea reperio.

Merenda] In Gloſſis, ἄριστον δειλινόν, Merenda exponitur. & ita Calpurnius- - ſerae cum venerit hora merendae. Sed vide quid ad Varronē de re ruſtica ſuper hoc notauimus.

Meritauere] Meritauere, ſaepe meruerunt Cato dixit, Poenorum IIII. Suffetes euocant omnis cohortes, omnis, qui ſtipendia meritauerunt. Ita mihi videor ſcripturae

Festi vestigia odorari.

Meson] Scribendum per diphthongum Maeson. Quae huc pertinent, tam quae de notione huius vocis, quam de Aristophane Grãmatico, huc ex Athenaeo cõiicere libuit: ἐκάλουν δὲ οἱ παλαιοὶ τὸν μὲν πολιτικὸν μάγειρον μαίσωνα, τὸν δὲ ἐκτόπιον τέττιγα. χρύσιππος δ' ὁ φιλόσοφος τὸν μαίσωνα ἀπὸ τοῦ μασᾶσθαι, οἴεται κεκλῆσθαι, οἷον τὸν ἀμαθῆ, καὶ πρὸς γαστέρα νενευκότα· ἀγνοῶν ὅτι μαίσων γέγονε κωμῳδίας ὑποκριτὴς μεγαρεὺς τὸ γένος. ὃς καὶ τὸ προσωπεῖον εὗρε τὸ ἀπ' αὐτοῦ καλούμενον μαίσωνα, ὡς ἀριστοφάνης φησὶν ὁ βυζάντιος, ἐν τῷ περὶ προσώπων, εὑρεῖν αὐτὸν φάσκων καὶ τὸ τοῦ θεράποντος πρόσωπον, καὶ τὸ τοῦ μαγείρου, &c.

Meta . . . . . stices] Scribe: Metaplasticos dicitur apud poetas vsurpari id quod propter necessitatem metri mutant. quod idem barbarismus dicitur in soluta oratione conscribenda.

Metelli] Glossarium: Metellus, μίσθιος.

Metonymia] Lege ita versum Ennij:

Cum magno strepitu Volcanum ventu' vegebat.

& illum:

Persuasit nox, vinum, Deus, qui multo est maximus.

cui simile Terentianum ex Adelphis: Persuasit nox, amor, vinum, adolescentia: Humanum est. & Propertij:

Hac Amor, hac Liber, durus vterque Deus.

Vegere, pro vegetare. Vide Nonium.

Migrare] Migrare mensa, quod sacra sit, Diisque templi posita, inauspicatum habebatur, cum sequior suaderet caussa. vnde quidam fuisse . . . . . Reliqua assequi non possum. Recte ait inauspicatum fuisse, mensa migrare, quia sacra esset, vt iam supra diximus, & quia vel eo nomine mensae omnes sacrae esse debent, quod in quo templo mensa est, eius Dei, cuius templum est, ea sacra sit. Huius superstitionis Plinius meminit libro XXIX. cap. II. Seruij, inquit, principis viri commentatio est, quamobrem mensa linquenda non sit. vide locum. ego sane, quae hic Festus refert, ex ea Commentatione Seruiana desumpta puto. Fortasse quae sequuntur, ita sarcienda sunt: vnde quidam fuisse in tristibus dicunt ex libris, qui sunt Rituales appellati. Nam in eo loco, in quo Rituales libri mensarum con-

ſecrandarum in templis ritum edocebant, veriſimile eſt & de illis auguriis menſalibus, quae Verniſera appellabant, & de diris, ac triſtibus, quae contra accidebant, tractaſſe. Sed haec incerta ſunt ac fortaſſe melius erat tacere.

Miluina] Meminit Solinus, cap. x.

Mina] Mina ſingulariter dici pro eo, quod Minae pluraliter dicimus, Curiatius auctor eſt. item M. Cato. in ſuaſione . . . . . mina cogi nulla potuit.

Minora templa] Qui nos reiiciunt ad Varronem in libris de lingua Latina, vt quae ſint minora templa, ex eo petamus, non magis nos iuuant, quam ſi nullum de hac re verbum feciſſent. Ne verbum quidem apud Varronem. vbi ille loquitur quidem de templis: ita tamen vt quae ſunt minora templa nihilo magis ſcias. Sed diſerte Seruianae ſchedae id nos docent his verbis: Alij templum dicunt non ſolum quod poteſt claudi, verum etiam quod palis, aut haſtis ſuſtentatum, aut aliqua tali re, & lineis, aut loris, & ſimili re ſeptum eſt: quod ecfatum eſt. amplius vno exitu in eo eſſe non oportet, cum ibi ſit cubiturus auſpicans. In quibus verbis fere omnia, quae Feſtus ſcribit de minoribus templis, proponuntur. Tantum apud Seruium legebatur, quod & factum eſt, pro, ecfatum eſt.

Minores] Si tres ſorores eodem nomine erant, cognominibus a numero diſtinguebantur. Seruilia Prima, Seruilia Secunda, Seruilia Tertia. Si duae, ab aetate: Seruilia maior, Seruilia minor. Liuius: Aruns Tarquinius, & Tullia minor. Horatius: Cum Sagana maiore vlulantem.

Minucia] Sunt Feſti. Alterum τὸ Minucia eſt Pauli.

Minuitur] Faceſſit negotium doctis viris, quod in fine poſitum eſt: I N C A S T O C E R E R I S. Quod Graeci dicunt *ἁγνεύειν ἐπὶ θεῷ*, hoc Latini, in Caſto alicuius Dei eſſe. Tertullianus libro de ieiunio: Sed bene, quod in noſtris Xerophagiis blaſphemias ingerens, caſto Iſidis, & Cybeles eas adaequas. Sed vide, quae olim diligenter de hoc in Coniectaneis notauimus. Caſtimoniis Cereris qui operabantur, luctu carere ſolitos fuiſſe, tam ex Graecis, quam ex Latinis ſcriptoribus notum eſt.

Minurritiones] Gloſſae: Minurit, *μινυρίζει*.

Minutum] Scribe, *μινύειν*, non *μειοῦν*.

Molucrum] Scribe μύλακρον. versus Afranij ita legito:

- - ferme virgini
Excrescit vterus, tanquam grauidae mulieri.
Molucrum vocatur. transit sine doloribus. &, vbi molatur, non, vbi immolatur.

Momar] Sicula vox vt etiam ipse notat. μῶμαρ significat, μέμψιν, αἶσχος. Isidorus in Glossis: Momar, Siculus, stultus, qui cito mouetur ad iram. Plautus: Quid tu, o momar, Sicule homo, praesumis? Vbi non tantum momar, sed & Siculus, pro Stulto.

Monitor] qui in scena monent histriones, dicuntur ὑποβολεῖς. & recte Glossarium: Monitor, ὑποβολεύς. In Phormione Geta monitor dicitur, hoc est, qui consilium dederat. quem & Graeci dicunt ὑποβολέα.

Mortis causa] Scribe: Cuius stipulationis mors fuit causa. Leuis error.

Mortuae] Scribe, Flaminibus, vt etiam extat in veteribus editionibus.

Mos] Mos est institutum patrium [defunctorum] veterum, pertinens maxime ad religiones cerimoniasque antiquorum. vocem defunctorum inclusimus circulis. quia glossema est.

Muginari] Plinius in Praefatione: Dum ista, vt ait Varro, muginamur, pluribus horis viuimus. Isidorus: muginatur, caussatur.

Mulciber] Melius Obtuitu in versu Pacuuij.

Mulleos] Catonis verba ita legenda: Qui magistratum Curulem caepisset, calceos mulleos, alij vncinatos, caeteri perones. Haec erat antiquorũ ἀτέλεια. Magistratu functi mulleos, milites fulmentatos, caeteri Romani perones, καὶ ὠμαβυρσόποις, sumebant. de vncinis, & clauis militaribus satis in Coniectaneis. Versus Titinij ita lego,

- - iam cum mulleis
Te ostendisti, quos tibiatim calceas. Tibiatim, hoc est ad mediam vsq; tibiam. Ita erant omnia ea genera calceamẽtorum, qualia Turcarum hodie, medio crure tenus. Quod & Tertullianus manifesto ostendit, libro de Pallio: Impuro cruri purum, aut mulleolum inducit calceum.

Multam] Legendum, poenam quidam: non quandam.

Multifariam] Graecorum imitatione πολυφάτως, διφάτως, τετραφάτως. multifariam, difariam, trifariam. Varro totfariam : In totfariam locis.

Mundus] Pro Ateius, lego Attius.

Mundus] Verba Catonis corrupta ita legimus: Mundo nomen impositum est ab eo mũdo, qui supra nos est. Forma enim eius est, vt ex iis, qui intrauere, cognoscere potui, adsimilis illi. Eius inferiorem &c. Nam inde incipiunt veba Festi. Supple etiam, maiores censuerunt. Nihilo melius se habent sequentia. Quae ita emendamus. ea de caussa, quod quo tempore ea, quae occultae, & abditae religionis &c. Varro apud Macrobium : Mundus cum patet, Deorum tristium atq; inferum quasi ianua patet. propterea non modo praelium committi, verum etiam dilectum rei militaris caussa habere, ac militem proficisci: nauim soluere : vxorem liberum quaerendorum caussa ducere, religiosum est.

Muneraria] Leuiter immutati Plautini versus ita legendi:

Neque muneralem legem, neque lenoniam,
Roga. nec fuerit, nec ne, flocci existuma.

Vetabat ob defensam caussam donum accipere. Vide Epistolam Plinij Iunioris ad Valerianum libro v. Etiam si legis mentio non fit.

Municeps] Vereor, ne legendum sit : item, quem municipium a seruitute liberauit. Varro de Latino sermone libro VII. In hoc ipso analogia non est : quod alij nomina habent ab oppidis : alij aut non habent, aut non, vti debent, habent. habent plerique libertini a municipio manumissi.

Munitio] Vetus codex, Mortificatio. lege Morsificatio.

Murciae] Per c scribitur, cum antea per t scriberetur, vt ait Plutarchus. Vnde a murteto, quod ibi erat proximum, dictam volunt Varro, Plinius, & Plutarchus ipse. Tertullianus de spectaculis : Consus, vt diximus, apud metas sub terra delitescit. Murtiae quoque idolum fecit. Murtiam enim Deam amoris volunt. cui in illa parte aedem vouere. Lege : apud metas sub terra delitescit Murtias. Has quoque idolum fecit. Nam metae Circi Murtiae metae vocabãtur. Apuleius: si quis a fuga retrahere, vel occultam demonstrare poterit fugitiuam regis filiam, Veneris ancillam,

cillam, nomine Pſychen, conueniat retro metas Murtias Mercurium praedicatorem. Varro: Intimus Circus ad Murtim vocatus. Has metas in eodem libro paulo ante, primas metas vocauerat Tertullianus. Et nunc, inquit, ara Conſo illi in Circo defoſſa eſt ad primas metas ſub terra. Quod hic ſcribitur de monte Auentino, de hac re ita in veteribus monumentis Danielis noſtri ſcriptum reperi. Vallis ipſa, vbi Circenſes editi ſunt, ideo Murcia dicta eſt: quia quidam vicinum montem Murcum appellatum volunt. alij quod fanũ Veneris Verticordiae ibi fuerit, circa quod nemus murtetis conſitum fuiſſet, immutata litera Murciam appellatam &c.

Murgiſo] Tanquam dictus eſſet, Moriciſo. Iſidorus in Gloſſis: Murgiſo, callidus, murmurator. lego, callidus, morator.

Muries] Vide, quae ſuper hoc in Coniectaneis notauimus. Addendum ex abſtruſis, necdum publicatis Seruij Schediis: Virgines Veſtales tres maxime ex Nonis Mais ad pridie IdusMaias alternis diebus ſpicas adoreas in corbibus meſſuariis ponunt: eaſque ſpicas ipſae virgines torrent, pindunt, molunt. atque ita molitum condunt. ex eo farre virgines ter in anno molam faciunt, Lupercalibus, Veſtalibus, idibus Septembribus, adiecto ſale cocto, & ſale duro.

Murricidum] Plauti locus eſt in Epidico: vae tibi muricide homo. Nam duo illa, ignaue, iners, ſunt gloſſemata Feſti. Melius autem ſcriberetur vnico r, muricidus. Quod videtur tanquam iocułariter ignauo exprobratum, vt qui hoſtem non potuiſſet, mures caederet. quaſi μυοκτόνος. Muricidum tamen etiam dixerunt veteres, vt Pomponius Atellanarius. Auguſtinus de Ciuitat. lib. I I I. cap. X V I. Deam Murciam, quae praeter modum non moueret, ac faceret hominem, vt ait Pomponius, murcidum, id eſt nimis deſidioſum, & inactuoſum.

Muſtricula] Inuenio in Gloſſis Latinis, Muſtricula, machina ad ſtringendos mures. Et puto verum eſſe. Nam lignum illud ad calceos ſuendos, a ſimilitudine illius machinae dictum videtur.

Muta] Muta exta dicuntur, quibus nihil diuinationis, aut reſponſi elicitur. Vt contra Adiutoria, quae certum

aliquid indicant, aut ab incendio, aut a veneno talique re certum instare periculum, portendunt, aut finium deminutionem.

Mutae] Infra. Verba Festi sunt vltima in epitome. Praecedentia supplebis ex ipsa epitome. Nam falso putant docti homines, qua Paulus finit, ea incipere Festum. Antecedentia enim, vti dixi, desiderantur. Quae sequuntur, alio spectant.

Mutini] Ita explemus: Mutini Titini sacellum fuit in Veliis aduersum murum Mustellinum in angiportu: de quo aris sublatis balnearia sunt facta Domitij Caluini: cum mansisset ab Vrbe condita ad principatum Augusti. Religiose & sancte cultum fuisse, manifestum est. Nam nunc ad sextum, & vicensimum extra vrbem, aediculam habet, vbi & colitur, & mulieres togis praetextis velatae ei sacrificant. Vltima suppleuimus ex Paulo, ita vt negari non possit, quin vera verba reddiderimus. Nam ex . . . iculum, fecimus aediculam. ex . . . ine, mulieres. Nam . . . ine, sunt apices literarum syllabae, quae est penultima in voce, Mulieres. Illud autem . . . vla, quis dubitat esse reliquias, vocis Velatae?

Mutire] Vide in Coniectaneo tertio. Mutire, est ne mu quidem audere facere, quod Graeci χύζειν. Glossarium: Muttum, χύ. Etiam in idiotismo dicimus, ne muttum quidem audet dicere.

Myoparo] Lege, nam & Myon, & Paron per se sunt. Ab insulis Paro, Corcyra, dicta nauigia, Parones, Cercuri. Quin & Syriaca lingua retinuit Carcura. Hoc enim est Cercurus. nisi mauis κέρκον, καὶ οὐρὰν nomen dedisse a forma, propter longitudinem videlicet. a forma autem μυώνες. hoc est angusta, & oblonga: vt myobarbum, angustus & oblongus Liberi patris cantharus. Vt annotamus apud Ausonium. Mures enim & Mustellae oblongo corpore.

Myrtea] Infra: Est fragmentum, quod pertinet ad literam S, de suis & necessariis heredibus. Cuius hae extant reliquiae: . . . vt patri suo heres existeret. Et tam heres est, quam, si idem in potestate aliena non fuisset, suus heres. vt patet ex eo, quod ait Sulpitius in ea oratione,

quam dixit pro Aufidia. Perſpicuum eſt,quod ait, de eo qui in adoptionem datus, a patre adoptiuo emancipatus eſt. Tam enim is heres eſt beneficio Praetoris, quam ſi in aliena poteſtate non fuiſſet,ſuus heres futurus erat, iure ciuili. quanquam non ignoro in bonorum poſſeſſionibus nomen heredis καταχρηστικῶς poni.Praetor enim heredem facere non poteſt.

M . . . . .] Certum eſt, hic de Munere Feſtum ſcripſiſſe. nempe Munus eſſe adminiſtrationem rei publicae : & curam imperij quod plebis vniuerſae totiuſque populi Comitiis delatum, ac mandatum eſt: vt fere in hanc ſententiam ſcripſiſſe videatur. Munus, dicitur adminiſtratio reipublicae, magiſtratus, praefecturae, imperij, prouinciae. Cum multitudinis vniuerſae conſenſu atq; legitimis populi Comitiis mandatur, vt capere eam iuſſu populi, certoue ex tempore, & certum ad tempus adminiſtrare poſſit.

M . . *lebatarum*] Mille beatarum vrbium . . . s ſtetit pro regno . . . dixiſſe ait Veranius in libro priſcarum vocum. quod ei ſummae originem ac cauſſam Graecus ſermo dederit: eo autem non omnes vti. His proximum neſcio quid dixiſſe videtur Feſtus: & rectae ei ſummae cauſſam dediſſe Graecorum ſermonem. Gellius libro I. cap. XVI. Mille, inquit, non pro eo ponitur, quod Graece χίλιοι dicitur, ſed quod χιλιάς. & ſicuti vna χιλιὰς, & duae χιλιάδες, vnum mille, & duo millia, certa atque directa ratione dicitur. Puto autem teſtimonium illud, quod producit Veranius, eſſe ex ſcriptis Catonis.

N

N*Accae*] Scribe, Nace, dicatur a Graecis νάκη. Apuleius lib. IX. Nam & opportune maritus foris apud Naccam proximum coenitabat.

Naenia] Scribe: Graeci enim νῆστιν extremum inteſtinum dicunt. At quis ignorat, a ieiunitate dictum? Deinde ſcribe. chordarum vltima νήτη dicitur. Gloſſarius: Naenia, ἀηνία. ignauia ſcilicet. Nam & Naenia pro ineptiis.

Naenia eſt . . . .] Naenia eſt carmen, quod in funere laudandi gratia cantatur ad tibiam. quod voca-

bulum Afranius in Materteris posuit: naeniam inter exequias cantitabant. Sunt qui eo verbo finem significari crediderunt. Plautus . . . . abi ergo . . . . Idem: huic homini amanti mea hera dixit domi & apud nos naeniam de bonis mesto. Quibusdam dictam placet, quod ei voci similior querimonia flentium sit. Quidam aiunt naeniae ductum nomen ab extremi intestini vocabulo. quo vocabulo vtitur Plautus in Bacchidibus: Si tibi est machaera, at nobis veruina est domi Qua quidem ego te reddam, vbi me irritaueris, Confossiorem soricina naenia. Siue quod eam vocem flendo efferimus. Siue, quod chordarum vltimas Graeci νήτας dicunt, extremam cantionis vocem ab eo naeniam appellarunt. In his videmus Verrio seu Festo placuisse ex quorundam sententia naeniam significare finem. ideo in Truculento Plautina naeniam dixit, idem esse, quasi supremam dixit: vale dixit. in superiore enim testimonio mutilo, illa verba ABI ERGO facile declarant, naeniam dicere, idem esse, ac abire iubere. Manifestum autem verba Plautina ex Truculento producta esse. quae tamen hodie sequius habent ita: huic homini amanti mea hera apud nos naeniam dixit de bonis. Nam glossemata sunt illa DOMI, & MESTO ad explicandam sententiam. Nemo tamen negauerit plane ita olim Festum scriptum reliquisse: sicuti & illa ex Bacchidibus, quae proxime sequuntur. quae & ipsa aliter in nostris exemplaribus concepta sunt illo versu: Qua quidem ego te faciam, si me irritaueris. vbi notandum in Epitome ex officina mutilatoris illa verba deprompta esse: Graeci enim νήτην extremum dicunt. Non enim assecutus est Festi interpretationem, qui censet naeniam esse minutissimum intestinum, quod aliter hillam dicunt. ab eo Plautum dixisse confossiorem soricina naenia. hoc est tam cōfectum vulneribus, vt ex eo nihil relinqueretur, quod hilla soricina non minutius esset. Sed profecto in eo longe errare Festum alibi docebimus. Quod infra legitur: Siue quod eam vocem flendo efferimus, idem prope est cum illo, quod superius dixerat: quod ei voci similior flentium querimonia sit. vult enim naeniam ὠνοματοποιῆσθαι. quod scilicet flentes videntur eam vocem efferre. & sane olim adole-

ſcentes docuimus eam vocem ab Hebraea lingua manaſſe ſine vllo prorſus dubio. in qua Nini eſt Plange plange. נְהִי נְהִי apud Prophetam : vnde & Phryges, & poſt illos Graeci veteres *νηνίατον* vocarunt. Ab illis autem nationibus Syriae morem illum praeficarum deductum eſſe nemo ignorat, niſi qui in veterum hiſtoriis infrequens eſt. Imo Hebraei miri *θρηνῳδοὶ* fuerunt. quod crebro in Prophetarum libris occurrit. vide quae vtiliter olim ſuper his notauimus in Coniectaneis noſtris. Porro perperã *νεάτας* pro *νήτας* tam in Epitome quam in ipſius Feſti reliquiis excuſum fuit.

Naeuia] Infra Omnino ſuccenturiandum ita: Naeuiam ſiluam vocitatam extra vrbem ad . . . . . miliarium: quod Naeuij cuiuſdam ibi domus fuerit: a quo nemora Naeuia appellata fuiſſe ait. quam obprobrij loco obiici ſolere, quod in ea morari adſueſſent perditi homines, teſtis eſt M. Cato in ea in Caelium ſi ſe appellaſſet. a qua ſilua porta Naeuia. atque ea . . . . Quae ſequebantur tantum indicabant Siluam Naeuiam, quae opprobrij loco obiiciebatur, veniſſe in prouerbium, idque prouerbium etiam ab ipſo Verrio referri.

Nanum] De hoc quid iudicij noſtri ſit, vide in Coniectaneis. In Gloſſario: Bardatus, *νάννος, τὸ σκῶλος*. Scribe barbatus. Pumilio Graecum quoque eſt, *πυγμαλίων*. Idem enim ac *πυγμαῖος*, vt a ſimo, *σιμαλίων*. & ſimilia. Porro ſupereſt tantum de verbis Feſti: ad imitationem eiuſmodi hominum, aqualem humilem & concauum, quem vulgo ſitulum barbatum vocant, dictum fuiſſe. Reliqua ſupplebis ex Gellio, libro XIX. cap. XIII. Quaſi quod hic in Feſto deſideratur, ita explendum ſit. Nani, humili & breui ſtatura homines. vnde ad imitationem &c.

Nancitor] PEQVNIAM. QVIS. NANCITOR. HABETO. ET. SI. QVID. PIGNERIS. NANCITOR. SIBEI. HABETO. Nancitor, pro nancitur. & nancitur, pro nanciſcitur. vt, apiſcitur. QVIS pro QVI, *ἀρχαϊκῶς*. Erat caput in foedere Latino, vt intra decem dies poſt conteſtatam litem, creditori ſatisfieret. Hic vero vult ipſum pignus ſibi habere, ſi poſt illud tempus ipſi ſatisfactum non ſit. Vel potius intelligit, quod ante bellum con-

traxerit Latinus cum Romano, siue mutuum sit, siue pignus, vti id valeat.

Narica] scribe, narita. νηρίτης. Versus autem Plauti, ita legendi: Muriatica autem video in vasis stagneis:

Bonam naritam, & camarum, & tagenia:
Equinos fartos, conchas piscinarias.

Equinos scriptum ἀρχαϊκῶς, pro Echinos. Stagneum vas intelligit, ni fallor, incrustatum. Nam stagnare erat περιπεταλοῦν τὰ ἄγγη. Vulgo in idiotismo dicimus inuitriare. Eo nomine crustariae tabernae Romae institutae. Hesych. Νίβετα, πετάλματα τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν σκυλῶν. lego: πεταλώματα τῶν ἱερῶν χαλκῶν σκευῶν. Stagnare ergo, περιπεταλοῦν, χαλκῶσαι, γραφοῦν, στομοῦν. Sic enim malumus quam stagnea vasa interpretari κασσιτερινὰ, quanquã nõ displicet. Quam alieno a Plauti mente sensu Turnebus hos versus restituere conatus sit, facile qui hominis emendationem cum hac nostra contulerit, deprehendere poterit.

Nassiterna] Scribo, Nasiterna. quod tres nasos, hoc est ansas haberet. ita Vatinianis calicibus assignat nasos Martialis. & Iuuenalis: Tu Beneuentani sutoris nomen habentem

Siccabis calicem nasorum quattuor. --Equos post confecta spatia solere perfusione aquae recreari in Circensibus intellige, cum ait: quale est, quo equi perfundi solent. Vlpianus l. III. de his qui notantur infamia: Neque thumelici, neque rustici, neque agitatores, neque qui aquam equis spargunt. Versum autem Plauti iisdem fere verbis ex eadem fabula producit Fulgentius Placiades. Catonis verba emendamus: Quotiens vidi trulleos, nasiternas, pertusos aquales, matellas sine ansis.

Natinatio] Natinatio, negotiatio: & natinatores, negotia gerentes. M. Cato in . . . . Audito tumultu Macedoniae, Etruriam, Samnites, Lucanos inter se natinari, atque factiones esse. Isidorus: Natinare, negotiari. Est autem non tam priscum verbum, quam prisca verbi forma. natare, natinare. vt, iter itiner: iecur iecinur: prodeunt prodinunt, & similia. Est ergo natinare more natantium semper in negotiis fluctuare.

Natio] Nationem, & natum Cincius genus hominum, qui non aliunde venerunt, sed ibi nati sunt, dici auctor est.

Sed & nationem ait non tãtum vniuersim de omnibus, set & de singularibus hominibus seiunctim dici. Haec Festus. Sequebatur deinde testimonium veteris scriptoris, quod assequi non potuimus. Post Sabinos sequitur: bona natio in pecoribus quoque bonus prouentus dicitur. Hoc igitur vult Festus, Nationem & natum de hominibus dici. nationem quidem de vniuersis: vt, Natio Graecorum. natum de singulis: vt, homo maximo natu. Sed & nationem de singulis. ad cuius rei fidem adducebat exemplum auctoris veteris. Praeterea neque nationem tantum de hominibus, sed & de pecoribus dici. quod non sine Graecorum imitatione dictum est. vt Homerus ὀδυσ. ξ'. βῆ δ' ἴμεν εἰς συφεοὺς, ὅθι ἔθνεα ἔρχατο χοίρων. Nos SET scripsimus ἀρχαϊκῶς, quia ita est in illis reliquiis, sete, pro SET ET.

Nauali] Prima Festi verba incipiunt: qui primus in hostium. Desiderantur ergo praecedentia. quae ex epitome ita supplebimus: Nauali corona solet donari, qui primus in hostium nauem armatus transilierit: cuiusue opera, manuue nauis hostium capta fuerit. Itaque adeptus est eam M. Varro donante Cn. Pomp. Magno, bello piratico. Item A. Attilius, bello cõtra Nabim Quae sequuntur alio pertinent. M. Varroni coronam naualem datam, auctor Plinius. Et Varro ipse in II. de re rustic. scribit bello piratico inter Delum, & Ciliciam Graeciae classibus se praefuisse. A. Attilius praetor cum classe missus est in Graeciam ad tuendos socios. Liuius libro XXXV. Quae sequuntur, vt dixi, manifesto ad alia pertinent. Et Carmen, puto Saliare, in testimonium producebatur.

Naualis] Naualis porta regionis decimae quartae a Naualium vicinia appellata.

Naualis scriba] Naualis scriba dictum, tam propter scribam, quam propter Naualis. quia & nautae, & id genus hominum male audit. etiam apud Homerum Naualis scriba est conuicium, ὀδυσ. θ. φόρτου τε μνήμων, καὶ ἐπίσκοπος ἦσιν ὁδαίων. hoc est, γραμματεὺς φόρτου, καὶ ἐφοδίων ταμίας. Et legendum: columbar impudens. dictum eadem forma, qua Catullus mulierẽ prostituti pudoris vocat lupanar: Lucillius carcer vocat eũ, qui meruit in vincula coniici. Colũbaria in naue sunt ea, quibus remi eminẽt. ita enim legẽdũ. dicta a similitudine foraminũ, in quibus par colũborũ

nidificat. Ab eadem ſimilitudine & in re architectonica quid ſignificet, habes apud Vitruuium.

Nauia] Aliter linter. & eo quoque vtuntur in vindemiis. Seruius in illud - - canat arbore lintres: Alij, inquit, lintres, in quibus vua portatur, accipiunt. Haec Seruius Danielis. Tibullus lib. I.

Haec mihi ſeruabit plenis in lintribus vuas. Nam & nauia, & linter, vtrunque eſt lignum cauatum. In verbis Feſti lege: Nauia eſt vnum lignum exculptum. vnum dixit: vnde *μονόξυλα σκάφη* Graeci. Denique Linter & Nauia, eſt *σκάφος. σκάπτειν*, exculpere. Melius tamen legeris. Nauia ex vno ligno exculpto. Quod retinendum cenſeo. Cicero II. de legib. Ligneum autem quodque voluerit, vno e ligno dedicato.

Nauia] Tanti momenti hic locus eſt, vt de eo totius huius libri vtilitas aeſtimari poſſit: inauditae praeterea, ac reconditae eruditionis illis praeſertim, qui neſciunt ficum Nauiam eandem cum ficu Rumina ſeu Ruminali fuiſſe. Ponemus prius locum, ſi non ipſis verbis Feſti, at certe ſententia ipſa incolumi, atque integra. Sic igitur hos hiatus explemus: iuſſit rex cotem ac nouaculam proferri. qua prolata interrogatus Augur, an cos illa poſſet praecidi nouacula, ſubito eam praecidit. Ex eo, Tarquinio, nihil auſo contra facere, nouaculam, ac cotem ſub locum conſecratum defodi iuſſiſſe. & ficum ab eo ſatam eſſe intra id, quod contentum fine ſacro ſit. eamque, ſi quando aruiſſet, ſubſeri iuſſiſſe. Deinde cum poſt tot annos aliae in eo loco complures ficus eſſent, & euulſae, de loco ſacro remouerentur, omnes, quae inibi erant ficus, praeter eam, eiectas fuiſſe admonitu ac iuſſu aruſpicum, & diuinis reſponſis, quandiu ea viueret, libertatem populi manſuram. ideo quod . . . . Poſtrema non poſſumus explere, quia non ſatis ſpatij relictum ſit ad explendum quantum poſtulat ſententia. Tantum enim loci deſideratur, quantum ſatis eſſet his, aut ſimilibus verbis: ideo quod in ea fatum populi Ro. eſſet: aut tale neſcio quid. Multi huius fabulae meminere, qui omnes adiuuant coniecturas noſtras. ſed ante omnes Plinius. Cuius verba apponam ex libro XVI. cap. XIIX. Colitur ficus arbor in foro ipſo ac comitio Romae nata, ſacra fulguribus ibi conditis. Magiſque ob

memoriam eius, quae nutrix fuit Romuli, ac Remi conditoris appellata: quoniam ſub ea inuenta eſt lupa infantibus praebens rumen (ita vocabant mammam) miraculo ex aere iuxta dicato, tanquam in Comitium ſponte tranſiſſet. Adacto nauigio ilico areſcit, rurſuſque cura ſacerdotum ſeritur. Haec ille. In quibus miror cur dixerit Romae nata. quaſi de alio Comitio, quam de Romano intelligi poſſit. Deinde quid eſt, adacto nauigio ilico areſcere? Scio Tiberim ad illum vſque tractum Vrbis tunc ripis ſuis eiectum fuiſſe: idque ſolitum alias vulgo accidere. At ſi nauigiis tunc ea aqua tranſmittebatur, quis tam religionis contemptor, qui ad ficum nauigium adigeret, vt illa exareſceret, cum ſciret, hoc non poſſe euitari, ſi illuc nauem impingeret? Suſpicatus igitur ſum id, quod verum eſſe poſtea apparuit, locum deprauatum eſſe. Idque fortaſſe doctis viris probabimus, ſi noſtram ſententiam de eius loci emendatione proponamus. Ita igitur legendum putamus: Colitur ficus arbor in foro ipſo Romina, iam ſacra fulguribus ibi conditis: magiſque ob memoriam eius, quae nutrix fuit Romuli, ac Remi conditoris, appellata, quoniam ſub ea inuenta eſt lupa infantibus praebens rumen (ita vocabant mammam) miraculo ex aere iuxta dicato: quam, tanquam in Comitium ſponte tranſeuiſſet, ab Actio Nauio. Ilico areſcit, rurſus cura ſacerdotum ſeritur. Primum quod ait Sacrã fuiſſe, idem & Dionyſius teſtatur his verbis: ἔπειτα δ' αὐτὸν τὸν νάβιον θεραπεύσας ἐξαιρέτοις (Tarquinius) ὡς ἁπάντων ἀνθρώπων θεοφιλέστατον ἄλλαις τε φιλανθρωπίαις ὑπηγάγετο, καὶ, ἵνα μνήμης αἰωνίου τυγχάνοι παρὰ τῶν ἐπιγινομένων, εἰκόνα κατασκευάσας αὐτοῦ χαλκῆν ἔστησεν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, ἣ καὶ εἰς ἐμὲ ἦν πρὸ τοῦ βουλευτηρίου κειμένη πλησίον τῆς ἱερᾶς συκῆς. Deinde ſubiicit de fulguribus ibi conditis. quia ſcilicet ibi puteus fuiſſet, qui cum de caelo tactus eſſet, procuratum eum locum poſtea operculo impoſito Puteal vocatum fuiſſe. nam Puteal eſt operculum putei etiam teſte Iuriſconſulto. Quare a loco ſacro ficum Sacram nominat. quin & Dionyſius ait aram ſuperimpoſitam, quod nihil aliud eſt, quam operculũ ipſum oſtij Deorum Manium. ſed fallitur, vt homo Graecus, qui idem putet eſſe Puteal, ac φρέαρ, cum, vt dixi, Puteal non φρέαρ,

ſed *πῶμα τοῦ φρέατος* ſit. At locis fulguritis aram ſuperimponi ſolere auctor praeter Dionyſium & Artemidorus, *ὁ κεραυνὸς τὰ ἄσημα τῶν χωρίων ἐπίσημα ποιεῖ διὰ τοὺς ἐνιδρυμένους βωμούς, καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς γινομένας θυσίας.* In ſequentibus de vtraque appellatione ficus illius innuit Plinius. Nam cum eam alij Ruminalem, alij Nauiam vocarent, frequentius, inquit, a nutrice Gemellorum Vrbis conditorum, praeſertim cum ibi ſimulacrum aeneum ſit lupae, Ruminalis appellata eſt, quam Nauia ab Actio Nauio, qui ſponte ſua illam tranſſeuerit in Comitium. vtrunque enim verum eſſe, & Nauiam, & Ruminalem vocari: ſed magis vtique Ruminalem, quam Nauiam. propius enim vero eſſe, & magis cōſentaneum, eam ante Nauium fuiſſe, & ſub ea lupam Gemellis vbera praebuiſſe, quam poſtea ab Actio Nauio ibi tranſſeminatam. Vide quam pulchrum vetuſtatis monimentum ſub illo ſitu mendorum latebat. At enimuero iam Feſti verba luce ipſa clariora ſunt, neque egent interpretatione: tametſi ab illo dicatur Augur cotem praecidiſſe, non rex, vt ab aliis proditur. Sed a fabulis, non eſt exigenda fides. praeſertim cum Lactantius idem dicat, quod Feſtus. In poſtremis verbis Plinianis elegantia latuerat eos, qui locū corruperunt. Nam, ilico areſcit, rurſus ſeritur, eſt: ſimulac areſcit, ſtatim ſeritur. Notabis & elegans verbum in Feſto, Subſerere. quod eſt, priore ſata arbore intermortua, aliam in eius locum ſerere. Praeterea, cum dicit locum conſecratum, eum eſſe, quem & *βωμὸν* Dionyſius, & alij Puteal vocabant. Neque praetermittendum quod ait, multas ibi ficus natas fuiſſe: Dionyſium non ficetum, ſed ſimpliciter *ὕλην βαθεῖαν* vocaſſe. cuius verba haec ſunt ex libro I. *ἡ δὲ λύκαινα ἡ μάλα ἀγελαίνουσα τῶν ἀνθρώπων τῇ προσόδῳ, ἀλλ' ὥσπερ ἂν χειροήθης, ἀποσπῶσα τῶν βρεφῶν ἤρεμα, καὶ κατὰ πολλὴν ἀλογίαν τοῦ ποιμενικοῦ ὁμίλου ἀπῄει. ἦν γάρ τις οὐ πολὺ ἀπέχων ἱερὸς χῶρος ὕλῃ βαθείᾳ συνηρεφής,* &c. Lege reliqua. Ennius quoque cum de eadem re loqueretur, ex quo illa ſua tranſcripſit Dionyſius pene ad verbum, non aliter, quam ſiluam vocat Annali primo:

Indutuetur ibi lupu' femina conſpicio amens.
Hinc campom celeri paſſu permenſa parumper

Coniicit in ſiluam ſeſe -- quae pene, vt dixi, interpretatus eſt lingua ſua Dionyſius. Vltimum eſt, quod ponit Feſtus, fatum libertatis Po. Ro. in ea ficu ſitum fuiſſe. Idque aruſpices, & ſacras ſortes admonuiſſe. propterea diligenter ſubſerebatur, adeo, vt cum Neronianis temporibus,exareſcente trunco, & mortuis ramalibus deminuta eſſet, loco portenti habitum ſit a Pop.Ro. auctor Cornelius Tacitus. Idem fatum, aut ei proximum Caſa Romuli contineri putabant, quam diligentiſſima obſeruatione,& anxia ſuperſtitione reficiebant,neque ſinebant vetuſtate collabi. Cuius etiam ſimile nugantur Graeci de naue Theſei.

Nauitas] Infra: Nauitas ſecundum incorruptum morem dictos, quos nunc nautas dicimus, teſtis eſt, M. Cato in ea, quam ſcripſit, cum in Hiſpaniam proficiſceretur, cum ait: nauitae quod ſecum portauerant vinum, atque oleum, vſus tantum eo ſum. Quod haec ſint ex illa oratione Catonis, confirmari certo poteſt ex Apuleio, qui in Apologia ſua fragmentum citat ex eadem oratione, quod non longe ab hoc abfuiſſe videtur. verba eius haec ſunt. M. autem Cato nihil oppertus, vt alij de ſe praedicarent, ipſe in oratione ſcriptum reliquit quum in Hiſpaniam conſul proficiſceretur: tres ſeruos ſolos ex vrbe duxiſſe, quoniam ad villam publicam venerat. parum viſum qui vteretur. iuſſiſſe duos pueros in foro de menſa emi. eos quinque in Hiſpaniam duxiſſe.

Nauſtibulum] Puto potius eo ναύσταθμον ſignificari.

Nautiorum] Primores quinque verſiculi cum duobus extremis certiſſimum eſt ad Nautiorum gentem pertinere. Media interiecta vt conſtat aliena hoc loco eſſe, ita quo pertineant, affirmare non poſſum. Scripſiſſe videtur Feſtus:Nautiorum familia a Troianis orinnda eſt:quia Nautes eorum princeps, qui ſecum ſimulacrum aeneum Mineruae abſtulit.vnde ei ſacra procurare ſoliti erantNautij. quare Dea hac vocabatur de cauſſa Nautia. Aut igitur a Dea,aut inde a principe ſuo familia appellata eſt.ſacra Mineruae non ad gentem Iuliam pertinuiſſe, quae ab Aenea deducitur, ſed ad Nautiam, quae a Naute, qui fuit ſocius Aeneae, teſtis Seruius. Inde ſuſpicor a Feſto relatum

Deam dictam esse Nautiam. Quanquam non video quare Festus familiam potius dixerit, quam gentem. est enim manifesta κατάχρησις.

Post *Nautiorum*] Haec quae sequuntur, quo pertineant, vt iam dixi, nescio. Sunt autem ferme ad hunc modum. Cum arcessiti, conductique ab illis essent ad Messanam oppugnandam, & a Senatu missus L. Caecilius ab illis interfectus esset: missi porro sunt expostulatum de foedere violato. . . . us, P. Veturius. qui cum ob refectionem corporis, oppidum insedissent, Brutij eo quod illis pax cum Romanis erat, bello destiterunt: aut tale quid.

Nauus] Ennius Annali sexto:

> Nauu' repertus homo Graio patre, Graius homo, Rex
> Aemoni'. Pyrrhus, vti memorant, a stirpe supremo.

Alter versus citatur a Nonio, sed perperam ex Annali v. pro v I. In sequenti versu legendum, induperantum:

> Nauorum imperium seruare, est induperantum.

Sententia a veteribus celebrata: Bene parere, est imperare. In versu Plauti lege ductarie, non ductarier:

> Naue agere oportet quod agas, non ductarie.

Naue agi, est cum nauis remigio, aut ventis agitur. ductarie cum funibus aduerso amne trahitur. Ausonius in politissimo Panegyrico Mosellae:

> Tu duplices sortite vias, & cum amne secundo
> Defluis, vt celeres feriant vada concita remi:
> Et cum per ripas nusquam cessante remulco
> Intendunt collo malorum vincula nautae.

Valgius in Elegis.

> Hinc mea me longo succedens prora remulco
> Laetantem gratis sistit in hospitiis.
> Et, placidam fossae qua iungunt ora Padusam
> Nauigat Alpini flumina magna Padi.

Ductarie ergo agere, est ῥυμουλκεῖν. Non omittendum, quod est in Glossis: Nauities, ἀρετή.

Nebulo] Nebulo, μάλθων, ὁ τὰ ἴδια λάθρα καταφαγών, εἰκαῖος, ὁ λάθρα ἄσωτος. Glossarium.

Nec] In verbis legis x I I. Turnebus legendum censet: carcer custos nec esit, pro, Ast ei custos nec esit. Quod

quid sit, ego plane non assequor.

Nec mulieri] Mulier in veteri prouerbio Graeco est inter ea, quae facile beneficij accepti obliuiscuntur. Prouerbium id est:

Μή ποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα, μή ποτ' αὖ τινὸς κύνα,
Μὴ γέροντα, μὴ γυναῖκα, μὴ λάλον κωπηλάτην.

Necerim] Necerim, pro, Nec im. Suerem, pro suem: Nucerem, pro nucem. & similia.

Nefrendes] Verba Liuij sunt ex veteri Odyssea. Quem ego nefrendem alui lacteam immulgens opem. Ex illo, *παῖδα γὰρ ἀνδρὸς ἑῆος ἐνὶ μεγάροις ἀπιτάλλω. ὁ δὲ οστείας ὁ. ἀπιτάλλειν* circunloquitur alere nefrēdem lacteam immulgentem opem. vt possis aduertere *περιεργίαν* veterum Latinorum in reddendis & exprimendis Graecorum verbis. Cum tamen in sententiis saepe eorum diligentiam requiram, vt ostendi olim in Coniectaneis.

Nefasti] Nefasti dies N, omni ex parte nefasti sunt. vt dies, aput quem nunquam licet fari Do, Dico, Addico. N E. P. nefasti parte priore sunt: quibus postea & serui liberati sunt saepe, &c. . . . . .unt. & in prouincias itur, & sacra instituta fiunt, & aedes sacrari, & vota solui possunt. Hic vides, N E.P, significare idē, quod NP, hoc est, nefas partim. vt N E. P R. in Kalendario Romano: hoc est Nefas priore parte. Sic F.P. Fas priore, aut partim. alij dicunt N E.P R. Nefas praetori. quod nō ita placet. Nā N E.P R. & N E. P. & NP idem est, neque vlla differentia est. NP, & E N. partim nefasti, partim fasti sunt. Haec tamē differentia. quod NP, semel nefastus, & semel fastus est. E N. mani, & vesperi nefastus, medio tempore fastus. Vel, vt Varroniane loquar, NP, in quo nefastum cedit locum fasto, E N, in quo nefastum insititio fasto diffinditur.

Negibundum] Negibundus pro Negabundus: vt Artire, pro artare. impetrire, pro impetrare.

Negumate] Lego, Neginate, vel Negunate. Neginare pro negare: vt Natinare, pro natare. Carminis Martiani verba ita videntur legenda: Quanuis induitium duonum, negunate. Quanuis, inquit, bonum fuerit initium, tamen negate semper futurum.

Neminis] Neminis genitiuo casu vsus est Cato, cum di-

xit: & quis diceret, cum sit neminis? Idem de magistratibus vitio creatis: neminisque. . . . Ennius in Erectheo. &c.

Nemora] Prima linea deest. Supplendum autem totum ita: Nemora videtur idem, quod siluas amoenas valere. Cuius vocabuli auctor Homerus, cum ait: ἐν νέμεϊ σκιερῷ. ὅπῃ τε λῖν ἔμβαλε δαίμων. Dubium non est designare locum, qui campos, & pascua habet, διὰ τὸ νομὰς εἶναι ἐν αὐτῷ. Locus, quem citat, est ἰλιάδος λ.

Nepos] Vide in Coniectaneis.

Nepus] Lego, Nepurus.

Nequeunt] Melius: Neceunt. Verba Liuij ita legenda: Partim errant: nequinunt Graeciam redire.

Nequam] Suspicor Lucillianum versum hac emendatione egere:

Nequam est, aurum auris quoius vehementius ambit.

Cuius aures aurum ambit, nequam est homo. Male audiebant apud Romanos barbari, praesertim Poeni, qui aures perforatas habebant. neq; mediocriter eos auersabantur. Plautus Poenulo:

Atque, vt opinor, digitos in manibus non habent.
Quid iam? Quia incedunt cum anulatis auribus.

Vnde iocus Ciceronis in Afrum: Atqui aurem foratam habes. Aliter non video quae argutia sit, si Siunij Capitonis sententiam sequamur.

Nequinates] Ait Nequinates prius vocatos, qui postea Narnienses dicti sunt, expulsis colonis veteribus. Plinius: Narnienses: quod oppidū antea Nequinum vocatum est.

Nequitum] Pacuuij Trochaicum emendamus:

Sed cum contendi nequitum vi, clam tendenda est plaga.

Vbi notabis, simpliciter plagam etiam pro rete. Glossarium: plagae κυνηγετικὰ λίνα.

Neruum] Glossarium: Neruus, ξυλοπέδη. Simpliciter veteres Attici Neruum vocabant ξύλον, hoc est lignum. In duodecim: AERIS. CONFESSEI. REBVSQ. IVRE. IOVDICATEIS. TRIGINTA. DIES. IVSTEI. SVNTO. POSTIDEA. INDV. MANVS. IACTIO. ESTO. IN. IOVS. DVCITO. NEI. IOVDICATVM. FACIT. AVT. QVIPSENDO. IOVRE. VINDICIT. SECVM. DV-

GITO. VINCITO. AVT. NERVO. AVT. COMPEDIBVS. QVINDECIM. PONDO. NE. MINORE. AVT. SEI VOLET. MAIORE. VINCITO. SEI. VOLET. SVO. VIVITO. NEI. SVO. VIVIT. QVI EVM. VINCTVM. HABEBIT. LIBRAS. FARRIS. IN. DIES. DATO. SEI. VOLET. PLVS. DATO. Nam, vti dixi, κᾶλον vocabant hunc Neruum. vnde, qui ex lege Nexi erant, dicebātur, ἐγκαλοσκελεῖς in legibus Atheniensium. Glossae Hesychij: ἐγκαλοσκελεῖς· οἱ μὴ ἀποδιδόντες τὰ χρέα, ἐν κάλοις ἐδεσμεύοντο τοὺς πόδας. Vnde Terentianum: In neruū potius ibit. Tertullianus: Nescio an crus de periscelio in neruum se patiatur artari. Versus Plauti mendosus ita legendus:

Perfidiose captus. edepol neruo ceruices probas.

Nesi] Nesi pro fine positum est in lege aedis Dianae Auentinensis. De legibus aedium sacrarum, vide quid notamus ad vocem Opima.

Nictare] Proprie, quod Graeci πτουγίζειν. Versus Caecilij, & reliqua ita bene habebunt: Garruli sine dentes iactent: sine nictentur perticis. Nouius in Maccho copone: Actutum scibis, cum in neruo nictabere. De versibus Ennii vide in Coniectaneis.

Niger] Nigrum lapidem morti Romuli destinatum primo ait: deinde Faustulum nutricium Romuli ibidem sepultum. Reliqua non assequimur. Lapidem hunc λίθινον λέοντα vocat Dionysius Halicarnasseus. cuius verba, quia mentem Festi nobis aperiunt, & lacunas explere possunt, adducam. Loquitur autē de pugna, quae inter Romulum, & Remum fuit. in qua etiam Remus interiit: ἐν ταύτῃ φασί τινες τῇ μάχῃ τὸν Φαυστύλον ὅς ἐξεθρέψατο τοὺς νεανίσκους, διαλύσαι τὴν ἔριν τῶν ἀδελφῶν βουλόμενον, ὡς οὐδὲν οἷός τ' ἦν αἰύσαι, εἰς μέσους ὤσασθαι τοὺς μαχομένους ἄνοπλον, θανάτου τοῦ ταχίστου τυχεῖν προθυμούμενον, ὅπερ ἐγένετο. τινὲς δὲ καὶ τὸν λέοντα τὸν λίθινον, ὃς ἔκειτο τῆς ἀγορᾶς τῆς τῶν ῥωμαίων ἐν τῷ κρατίστῳ χωρίῳ παρὰ τοῖς ἐμβόλοις, ἐπὶ τῷ σώματι τοῦ Φαυστύλου τεθῆναί φασιν, ἔνθα ἔπεσεν ὑπὸ τῶν εὑρόντων ταφέντος. Acro interpres vetus Horatij, in Epodos Horatij: Varro pro rostris sepulcrum Romuli dixit: vbi etiam in huius rei memoriam

duos leones erectos fuisse constat. vnde factum est, vt pro rostris mortui laudarentur.

Ningulus] Dictum pro, necullus. nam non geminabant literas. &, N, interpositum. Confusa sunt testimonia Ennij & Martij.

Nixii] Glossarium: Nixae, ὠδῖνες. In fine, quae ibi subiecta fuerint mensae. hoc est, oppignerata argentariis Corinthiensibus. Deinde ex vetusto libro: Etiam qui capta Corintho. hoc est, Sunt etiam qui dicant capta Corintho &c.

Nobilem] Lege in fine. Liuius in Virgine: Ornamento incedunt gnobili. nam vltima vox abundat.

Noegeum] Noegeum recte exponit amiculi genus praetextum purpura. Est enim versum ex Homerico, φᾶρος πορφύρεον. Simulac lacrimas de ore noegeo detersit.

δάκρυ' ὀμορξάμενος κεφαλῆς ἄπο φᾶρος ἕλεσκε.

ὀδυσ. θ. Nam paulo ante πορφύρεον vocauit. Quare vero putet hic esse adiectiuum Festus, interpreteturque candido, caussam comminisci non queo.

Nomen] Deest prima linea: Nomen dictum est, quasi Nouimen. siue ex Graeco ὄνομα. idque familiae est. item pro debito, vt exactum dicimus nomen, cum pecunia sit exacta a debitore. Festus καταχρηστικῶς ponit familiam pro gente. Nam potius nomen gentis est, vt Agnomen familiae.

Nonarum] Deest prima linea. & spatia angustiora relicta sunt, quam quantum satis sit ad ea capienda, quae desiderantur. Ita igitur suppleto: Nonarum, Iduum, Kalendarum postridie, item ante IIII Kalendas, Nonas, Idus nouae nuptae tempus atrum inlucíscere obseruatū est: quoniam atri hi dies esse iudicati sunt decreto Pontificum. quod quotiescunque Ro. duces belli gerendi gratia his diebus supplicauerunt, male Remp. gessere. vide Gellium lib. v. cap. XIII. & Macrob lib. I. Saturnal.

Nothum] Spurius est, cuius pater ignoratur, atque, vt Lucretius loquitur, volgiuaga venere conceptus. Cuius vocabulum Graeci non habent. Nam νόθους, quos vocāt, ij naturales apud Romanos: & patrem certum habent: σκότιοι autem furto concepti sunt. Spurio patre natos ioculari

dicto

dicto vocant Romani, quia cum pater eorum ignoretur, matris esse dicuntur. Sed quia nunquam matris dicebantur liberi iure Ro neque enim dicebatur, L. Titius Gaiae filius, sed L. Titius Marci filius: propterea eos vocabant Spurij filios, vt, Titius Spurij filius, a parte scilicet matris, vnde procreati in lucem prodierunt, quae honeste nominari non potest. Nam Spurium eam partem vocabant veteres. Auctores Plutarchus, Apuleius, Isidorus. Omnes enim Spurium ἀπὸ τῆς σπορᾶς vocatam dicunt eam partem. Hoc ita esse praeter ea, quae superius a nobis dicta sunt, fidem fecerit, quod eos etiam Fauonios vocabant. Nam Fauonia oua, quae Graece ὑπηνέμια dicuntur, ea sunt, quae sine initu maris concepta sunt. Fauonij igitur quasi sine patre. Quin & Plutarchus cum SP. quo Spurius notabatur, interpretetur sine patre, significat eos filios sine patre vocatos. Recte igitur hic apud Festum nostrum Nothum dici illum, quem vulgo spurio patre natum vocabant. Quod quam imprudenter doctissimi viri mutare conati sint, nemo non videt: tum quia iisdem verbis legitur apud adbreuiatorem, tum etiam propter eam caussam, quae a nobis in medium producta est. Sed & Plutarchus aperte: διὰ τί τοὺς ἀπάτορας σπορίους υἱοὺς καλοῦσι; Nam falsa est lectio vulgata, σπορίους υἱούς. nunquam enim hominem vulgo conceptum, Spurium filium: sed Spurium simpliciter, & Spurij filium vocabant. Delenda ergo menda de codice Plutarchi.

Nouae curiae] Mirum, cum septem curiarum mentionem fecerit, quatuor tantum nomina apposuisse. & cum dubium non sit perperam septem pro quatuor legi, proxime verum est, vt ex notis numerorum error ille manauerit. vt VII pro IIII legerit librarius. quod facile fuit, vt duae primae notae inferiori parte inter se cohaeserint. Porro Forensis, non Foriensis scribendum esse vel vnus Ouidius conuicerit Fastorum libro III.

Quintum Laurentes, bis quintum Aequicolus acer.
A tribus hunc primum turba Forensis habet.

Forenses sunt, quos Strabo Forulos, Plinius Foretios vocat. Nam a populis finitimis Curias vocauit Romulus. Sic Tifatam, Veliensem &c. Velitia, cuius hic mentio, dicta

a Velitienfibus. quorum meminit idem Plinius. licet perperam in vulgatis libris Vellicenſes, pro Velitienſes hodie legatur. Cum ex his Feſti verbis pateat veteres curias praeter quatuor, exauguratas fuiſſe: & in locum earum nouas conſecratas: iure quis dubitauerit, quare M. Varro ſuo tempore veteres vocet, non nouas, cum ait: Curiae duorum generum. nam & vbi curarent Sacerdotes res diuinas, & curiae veteres, & vbi Senatus humanas, vt curia Hoſtilia. Fruſtra enim vocaſſet veteres, niſi & Nouae quoque iam tum eſſent. Sed non dubium potius veteres dixiſſe: quia illae vocatae primum curiae. nam nouae adhuc non erant.

Noualis] Deeſt prima linea. Noualem agrum Quintus Mucius cum eſſe volt, qui ad nouam ſementem ſit relictus. Quae ſequuntur, fragmenta ſunt, quale quod ſupra poſitum eſt poſt Nautiorum. Eſt autem ferme ita: Conſulatu T. Sicini, Volſci cum praelium iniſſent aduerſum, victique eſſent, combuſti feruntur in crepidine, quae eſt proxime circum. qui locus lapide albo conſtratus eſt &c. Quod fragmentum forſitan diſtractum eſt a Nouendialibus feriis.

Nouendiales] Gloſſarium: Nouendialia ἔννατα ἐπὶ νεκροῖς ἀγώνισμα.

Nouendiales] Quid velit, non obſcurum eſt, vſque ad illa verba, quae miſſa crate. Videtur illis nouendiale ſacrum factum, quos Tarquinius ſub crate necauiſſet. De quo vide Liuium.

Nouerca] Repone ex veteribus editionibus, arcendae familiae. Arcendi verbo primigenio vtitur Feſtus pro deriuato, Arceſſo, alibi, cum ait: Sagmina vocantur verbenae, id eſt herbae purae: quia ex loco ſancto arcebãtur a Conſule. Quod conſenſu receptum videtur, cum lex, & proportio ſermonis Latini poſceret, vt diceretur Arcire, non arcere. quod poſtea dictum Accire. vt Arcedo, accedo. Aruenio, aduenio. Arcio ergo, arceſſo: vt capio, capeſſo. Hic vero arcere ipſe Feſtus vſurpat pro coercere, vt ipſe interpretatur. quod olim non animaduertit Turnebus.

Nouerca] Infra: Deeſt prima linea. Nouerca dicitur, quam quis liberis ſublatis nouam vxorem ducit arcendae fami-

liae gratia, id est coercendae. Reliqua sunt fragmentum Nouendialium feriarum. Et in illo, ecterrannia, agnosco vestigia nominis lectisternia, quod verbũ accommodum est nouendialibus feriis. In fine haec desiderantur: Noualem agrum Aelius a noua semente. alij aiunt esse Graecum, νειόν. ad quod teste Homero quoque vtuntur: ἱέμενοι νειοῖο βαθείης τέλσον ἱκέσθαι. Locus est ἰλιάδ. σ. Superius quoque de Nouali agro disseruit. nisi mauis coniungere cum his. Tamen non est nouum Festo iterum, aut ter de eadem re loqui. vt de Supparo ter, de Sucula bis.

Noxia] Glossarium: Noxatio, εὐθύνα. Noxam dedit, εἰς κόλασιν δέδωκεν, εἰς εὐθύνας. Porro Caecilius citatur in Hypobolimaeo Chaerestrato, vt distinguatur ab altera fabula quam idem poeta docuit, Hypobolimaeo Aeschino. Gellius libro XV. cap. IV. Caue confundas cum alia fabula eiusdem, cui titulus erat, Hypobolimaea Rastraria. Nonius eius saepe meminit. Sed in omnibus illius Grammatici etiam in recentioribus codicibus corrupte citatur. Igitur ita emendabis quotiescunque citatam reperies hãc fabulam in his vocibus, aut verbis quae subiungam: Lactare, Obsordere, Singulatim, Mantare, Coepiam. In omnibus enim his verbis, vbi Nonius producit testimonia ex Caecilio, semper corrigendum: Caecilius Hypobolimaea Rastraria.

Nuces] Nuces cadentes auspicium soniuium facere ait Plinius lib. XV. cap. XXII. quod hic vocatur solistimum auspicium.

Nuculas] Naeuius in Ariolo --- Heri
Quis apud te? Praenestini, & Lanuuij hospites.
Suopte vtrosque decuit acceptos cibo.
Alteris inanem bulbam madidantem dare,
Alteris nuces in procliui profundere.

Nuculas manifesto dictos confirmant hi versus. Itaque iubet illis in procliui nuces profundere, vt solebat pueris. Quin in veteribus saxis mẽtio est sparsionis nucum, quam quotannis facere ad tumulum testatoris damnas est heres ex eo testamento.

Numam] Numam Pompilium Ianiculum habitasse ferunt. in quo arcam eius inuentam in ruinis a Terentio

a Velitienſibus. quorum meminit idem Plinius. licet perperam in vulgatis libris Vellicenſes, pro Velitienſes hodie legatur. Cum ex his Feſti verbis pateat veteres curias praeter quatuor, exauguratas fuiſſe: & in locum earum nouas conſecratas: iure quis dubitauerit, quare M. Varro ſuo tempore veteres vocet, non nouas, cum ait: Curiae duorum generum. nam & vbi curarent Sacerdotes res diuinas, & curiae veteres, & vbi Senatus humanas, vt curia Hoſtilia. Fruſtra enim vocaſſet veteres, niſi & Nouae quoque iam tum eſſent. Sed non dubium potius veteres dixiſſe: quia illae vocatae primum curiae. nam nouae adhuc non erant.

Noualis] Deeſt prima linea. Noualem agrum Quintus Mucius eum eſſe volt, qui ad nouam ſementem ſit relictus. Quae ſequuntur, fragmenta ſunt, quale quod ſupra poſitum eſt poſt Nautiorum. Eſt autem ferme ita: Conſulatu T. Sicini, Volſci cum praelium iniſſent aduerſum, victique eſſent, combuſti feruntur in crepidine, quae eſt proxime circum. qui locus lapide albo conſtratus eſt &c. Quod fragmentum forſitan diſtractum eſt a Nouendialibus feriis.

Nouendiales] Gloſſarium: Nouendialia ἔννατα ἐπὶ νεκροῦ ἀγόμενα.

Nouendiales] Quid velit, non obſcurum eſt, vſque ad illa verba, quae miſſa crate. Videtur illis nouendiale ſacrum factum, quos Tarquinius ſub crate necauiſſet. De quo vide Liuium.

Nouerca] Repone ex veteribus editionibus, arcendae familiae. Arcendi verbo primigenio vtitur Feſtus pro deriuato, Arceſſo, alibi, cum ait: Sagmina vocantur verbenae, id eſt herbae purae: quia ex loco ſancto arcebatur a Conſule. Quod conſenſu receptum videtur, cum lex, & proportio ſermonis Latini poſceret, vt diceretur Arcire, non arcere. quod poſtea dictum Accire. vt Arcedo, accedo. Aruenio, aduenio. Arcio ergo, arceſſo: vt capio, capeſſo. Hic vero arcere ipſe Feſtus vſurpat pro coercere, vt ipſe interpretatur. quod olim non animaduertit Turnebus.

Nouerca] Infra: Deeſt prima linea. Nouerca dicitur, quam quis liberis ſublatis nouam vxorem ducit arcendae fami-

liae gratia, id est coercendae. Reliqua sunt fragmentum Nouendialium feriarum. Et in illo, ecterrannia, agnosco vestigia nominis lectisternia, quod verbū accommodum est nouendialibus feriis. In fine haec desiderantur: Noualem agrum Aelius a noua semente. alij aiunt esse Graecum, *νειόν*. ad quod teste Homero quoque vtuntur: *ἱέμενοι νειοῖο βαθείης τέλσον ἱκέσθαι*. Locus est *ἰλιάδ. σ*. Superius quoque de Nouali agro disseruit. nisi mauis coniungere cum his. Tamen non est nouum Festo iterum, aut ter de eadem re loqui. vt de Supparo ter, de Sucula bis.

Noxia] Glossarium: Noxatio, *ἀϊθύνα*. Noxam dedit, *εἰς κόλασιν δέδωκεν, εἰς εὐθύνας*. Porro Caecilius citatur in Hypobolimaeo Chaerestrato, vt distinguatur ab altera fabula quam idem poeta docuit, Hypobolimaeo Aeschino. Gellius libro XV. cap. IV. Caue confundas cum alia fabula eiusdem, cui titulus erat, Hypobolimaea Rastraria. Nonius eius saepe meminit. Sed in omnibus illius Grammatici etiam in recentioribus codicibus corrupte citatur. Igitur ita emendabis quotiescunque citatam reperies hāc fabulam in his vocibus, aut verbis quae subiungam: Lactare, Obsordere, Singulatim, Mantare, Coepiam. In omnibus enim his verbis, vbi Nonius producit testimonia ex Caecilio, semper corrigendum: Caecilius Hypobolimaea Rastraria.

Nuces] Nuces cadentes auspicium soniuium facere ait Plinius lib. XV. cap. XXII. quod hic vocatur solistimum auspicium.

Nuculas] Naeuius in Ariolo --- Heri

Quis apud te? Praenestini, & Lanuuij hospites.
Suopte vtrosque decuit acceptos cibo.
Alteris inanem bulbam madidantem dare,
Alteris nuces in procliui profundere.

Nuculas manifesto dictos confirmant hi versus. Itaque iubet illis in procliui nuces profundere, vt solebat pueris. Quin in veteribus saxis mētio est sparsionis nucum, quam quotannis facere ad tumulum testatoris damnas est heres ex eo testamento.

Numam] Numam Pompilium Ianiculum habitasse ferunt. in quo arcam eius inuentam in ruinis a Terentio

quodam repastinante agrum.

Numero] Varro Cato, de liberis educandis: vt qui contra celeriter erant nati, fere Numerios praenominabant. quod qui cito facturum quid se ostendere volebat, dicebat numero id fore. quod etiam in partu precabantur Numeriae. quam Deam solent indigetare etiam Pontifices. Nelei Carmen & reliqua ita legendum: Nunquam numero matri faciemus volup. Id est nunquam nimium faciemus. Apud Naeuium:

Neminem vidi, qui numero sciret, quod scito est opus. id est nimium sciret. Et tamen hic versus attribuitur Turpilio. paulo leuius immutatus apud Nonium. Turpilius Demetrio:

Nunquam quenquam numero vidi facere, quod facto est opus. Porro totus locus ita supplendus: Numere sunt videtur esse alienum Numero fuerunt. siue eo ordine vsurparunt veteres, consuetudine loquendi quadam eiusmodi: siue ob morem alium, quemadmodum videtur vsus Pompeius Sextus, extrema syllaba vocatiui casus, eadem correpta, in e, temporis praesentis. Numero antiquos nimium dixisse apparet. Sinnius Capito esse nimium. Vos estis minimae, nisi numero perbiterint. nisi cito, nisi nimium. Si isso qui exeam, numero estis mortui, hoc Exemplo, vt pingeretis-- id est, cito mortui estis. Haec Festus. In quibus notandum Numere per e, praesenti tempore vsurpari solitum: numero per o, praeterito. sic diequarte in futuro & praesenti, diequarto in praeterito vsurpabant. Sic praefiscino, praefiscine, & similia. In secundo exemplo dictum isso, pro iuero: vt iusso, pro iussero: capso, cepero. Sed melius legetur, istoqui exeam. Istoqui, vt Alioqui. & verum est.

Nundinalem] Nundinalem coquum Plautus dixit, pro nouendiali. Coquos ille nundinalis est. in nonum diem Solet ire coctum. nouendialem manifesto significat, quia in nonum diem coqueret. Fuit cum putarem nundinalem coquum dictum Plauto, quod tantum Nundinis conduceretur. Tamen melior Festi sententia.

Nuptam] Infra: Nuptam, nouam sponsam, item vti pronubas mulieres, quibus in nuptiis vtuntur, ab eadem causa, hoc est a nubendo, aliqui appellatam esse volunt. Sunt

tamen, qui dicerent appellatam ab eo quod νύμφην Graeci vocant. alij quod appellat vxorem νυὸν Homerus consuetudine Graecorum antiqua, cum ait, ἐξ ἀπίης γαίης νυὸν ἀνδρῶν αἰχμητάων. Deerat prima linea, vt apparet, in reliquiis Festi. versus, quem in testimonium producit, est ἰλιάδος γ.

Nuptias].Quod Graeci dixerunt nymphea. intellige νυμφεῖα. Et tamen νύμφη non παρὰ τὸ νυμφεῖον. sed contra. Obscurum vero, quid sit lex Parensta. Puto legendum, legem, quoque Parens ta. I I I. hoc est, legem, cuius principium Parens, in Tabula tertia. sic in voce Reus: Numa in secunda Tabula, secunda lege. Non solum tabula citatur, sed & lex. Nouum vero non est, edicta, & actiones legitimas, & capita legum, iis verbis nominare, a quibus incipiunt: cum talia passim apud veteres occurrant, praesertim apud Ciceronem. Ex his non dubium est, leges regias in duodecim tabulas a Decemuiris coniectas fuisse: & prima, secunda, tertia Tabula leges Regias contineri. quin leges regias de patria potestate in I I I I Tabulam relatas auctor Dionysius. De ijs autem, qui parentes interfecissent aut verberassent, Romulum, Tatium, Seruium Reges legibus capitalem poenam sanxisse, constat vel ex eo, quod extat in voce Plorare, legis regiae fragmento. Nam necesse est eam regiam legem fuisse, cum Solon nihil de ea re statuisset. Sed rogatus, quare praetermisisset, Quia, inquit, nunquam putaui fore, qui tantum nefas auderet. Nescio an veram lectionem assequutus sim. Saltem spero me propius a vero abesse, quam qui Paricam legunt, decepti corrupto loco Festi ex sequenti libro, vt suo loco dicemus. Sed & meliorem lectionem nostram, quam Turnebi, qui insitate ponit legi parens.

Post *Nuscitiosus*] Numidae dicuntur Nomades, qui diutius viuere dicuntur. Vnde Cato viuaces esse Numidas, quod aetatem multam viuunt, dixit. Quae sequuntur alio pertinere scio, & ni fallor, ita concipienda sunt: Nuces mitti Cerialibus Capito Sinnius solere dici ait, cum velimus significare missilia Cerialibus in Circo mitti. reliqua non tam verbis reddere possum, quam sententiam aperire. eas nuces flamma vstas, aut tostas fuisse. Eoque nomine

a populo diligi. Nam certum eſt inter miſſilia,& nuces, & cicer ſparſum fuiſſe. vt in Satira: -- cicer ingere late Rixanti populo. Vbi Cicer pro omni miſſili accipiendum, vt hic nucem. & torreri ſolere Plinius, & frigi Plautus, aiunt. vnde inter delicata edulia, frictas nuces ponit. Non ſolum autem in Circenſibus frictum cicer cum nucibus ſpargebatur: ſed & per ſpectacula circunferebatur, & vendebatur. Horatius:

Nec ſiquid fricti ciceris probat, aut nucis emptor. &:
In cicere atque faba bona tu, perdaſue lupinis
Latus vt in Circo ſpatiere, aut aeneus vt ſtes.

Acro: Antiquis temporibus, vbi pauperiores erãt Romani, haec dabantur, & ſpargebantur in vulgus ab his, qui ludos Florales exhibebant, ad plauſum, & populi fauorem captandum. Hoc vult igitur Sinnius Capito, nuces pro omnibus miſſilibus dici. quia inter omnia miſſilia hae a populo diligantur, praeſertim flamma cum ſunt vſtae. Haec omnino eſt ſententia. Videamus num ita verba expleri poſſint: Nuces mitti Cerialibus Capito Sinnius ſolere dici ait, cum velimus ſignificare miſſilia Cerialibus in Circo mitti: quod, cum mitti nuces mos eſſet, plane volumus a parte totum deſignare: quia adeo diligantur ſupra alia miſſilia, praeſertim flammã cum ſunt vſtae. Vel prae flamma, hoc eſt, prae toſtura, aut frictura. quod valde placet. Fuit, cum putaui haec pertinere ad literam V, & de vulpibus agi, quae ſtipulis inuolutae ſubiecto igne ardentes Circenſi ludicro Cerealibus mittebantur. Ouid. lib. III. Faſt.

O

O*Beſcit*] Eſcit, erit. quod & eſit, dicebant.

Obherbeſcere] Simile in Gloſſis Iſidori: Ingraminat ager, in gramen irrumpit.

Obices] *ἀντηρείδες, ἀντιθέσεις.*

Obiurare] In Penteſilea.

Oblucinaſſe] Manifeſto oſtendit & Allucinaſſe compoſitum eſſe. Et ita eſt. Nam Lucini inter eos numerati, qui aliquo oculorum vitio laborant. Plinius, Ocellae, & Lucini cognomen iniuriae habuere. Fuerunt tamen, qui cum S ſcriberent, Luſcini.

Obnectere] Lege, Obnectere, obligare, nexis, mancupiis

frequens est. Vel, nexi, mancupij. Quae sane lectio vera est.

Obsidium] Lege ita Sallustij verba: Magnis operibus perfectis.

Obstinato] Verba Catonis non medioeriter deprauata sunt: quae ita emendato. Rumoremq; famam, flocci facit, intercutibus stupris obstinatus, insignibus probris flagitatus. De quo alibi.

Obstinet] Legendum in Carmine, de caelo, non se caelo.

Obsonitauere] Puto Catonem scripsisse: Qui antea per se caenitauere, postea centeni obsonitauere. vnde obsonitare Festus recte exponit conuiuari. Vide Macrob. de legib. sumtuariis. Ita enim omnino legendum: quia lex cauebat de numero conuiuarum. Oratorie igitur Cato opponit per se, τῷ centeni. item caenare, τῷ obsonitare.

Obstrudant] Lege in Titinio:

* Obstrude lentis aliquid, quoad pectam sedens,
Aut hic laetaster, aut formaster frigidus.

Laetaster, χαριεντιζόμενος. formaster, ὡραϊζόμενος. Lenti, masculino, ἀρχαϊκῶς. Titinius: Lenti calido, eluella, rapula, rumices.

Obuaricant] Et obuarant quoq; dicebant. Ennius Achille: Nam consiliis obuarant, quibus tamen concedit hic ordo. Obuarare dicitur περὶ ἐνοδίων οἰωνισμοῦ. Horatius;

Rumpat aut serpens iter institutum.

Occasus] Glossarium: Occasus, σύμπτωσις. Putarem Ennium scripsisse: Vt datus est occasus, Horatius inclutu' saltu. Describebat Ennius Horatiorum, & Curiatiorum certamen.

Occare] Isidorus in Glossis: Occa, rastrum. M. Tullij etymon transtulit in dimetrum iambicum Serenus in opusculis:

Occatio, occaecatio est. Est dimeter Iambicus. Sed nos deriuamus ab occa.

Occentare] SI QVIS. CARMEN. OCCENTASSIT. QVOD. ALTEREI. FLAGITIVM. FAXIT. CAPITAL. ESTO. Flagitium apud veteres significabat infamiam. Itaque Plautus: maiore cum flagitio reddes postea: hoc est, cũ infamia. & Cato: intercutibus stupris flagitatus. hoc est, intestinis probris infamatus. vnde Flagitatores dicti postea Foeneratores. quod

conuicio repetant foenus. Nam odio foeneratorum haec in illos appellatio obtinuit. cum alioquin lege XII. flagitare, hoc est conuiciis alicuius existimationem laedere, capital esset. Itaque recte Festus ait id turpe haberi, quia non sine caussa fieri putetur. vix enim quisquam eo audaciae proueheretur, vt alicuius famam peteret, nisi iustissima caussa subesset. Quare occentare non licebat, cum aliquis rem suam repetebat. Hoc enim proprie dicebatur Flagitare: quod idem, vt puto, lex vocabat, pipulo poscere. Plautus Aulularia:

Ita me bene amet Lauerna, iam nisi reddi
Mihi vasa iubes, pipulo hic differam te ante aedis.

Cn. Mattius in Mimiambis:

Dein cocenti vasa cuncta deiectat.
Nequamve scitamenta pipulo poscit.

Quod Plautus dicit pipulo differre ante aedes, idem in Persa dixit occentare ostium. Isidorus in Glossis: Pipulo, conuicio, ploratu. Postrema quae hic leguntur, sunt addita ex corollariis Abbreuiatoris. neque est, quod docti viri in illis emendandis aestuent. nisi Paulum Latine loqui putant. Non est autem omittendum illud apud Plinium, ex XII. SI QVIS. MALVM. CARMEN. INCANTASSIT, non esse idem cum hoc capite, quod tractamus: sed longe aliud. loquitur enim de incantatoribus. de quibus suspicor Festum tractasse in reliquiis illis, quae vltimae sunt in litera P.

Occisum] SEI. HOMINEM. FVLMIN. IOBIS. OCCISIT. EM. SVPRA. GENVA. TOLLITO. HOMO. SEI. FVLMINE. OCCISVS. ESIT. EI. IVSTA. NVLLA. FIERI. OPORTETO. scriptum ἀρχαϊκῶς IOBIS, pro IOVIS. Quod potius Librariorum supinitati, & deprauatae pronunciationi adscribendum. vbicunque fulgur hominem occiderat, ibi sepeliebatur. Artemidorus: οὐ γὰρ οἱ κεραυνωθέντες μετατίθενται, ἀλλ᾽ ὅπου ἂν ὑπὸ τοῦ πυρὸς καταληφθῶσιν, ἐνταῦθα θάπτονται. Plinius in Catholicis fulgurum: Hominem ita examinatum cremari fas non est, condi terra religio tradit. sepeliebantur autem ab Aruspicibus. Seneca de Clementia libro I. Ecquis regum erit tutus, cuius non membra aruspices colligant? Quod si Dij

placabiles,& aequi delicta potentium non statim fulminibus persequuntur.&c.

Ocius] Lego, Alij dictitant nostras,alij tractum ex Graeco. ex vetere scriptura, dictas nostras. In fine citabatur Coelius in historiarum libris. qui dixerit, concitantur Ocissime. & Aelium Lamiam oportune venisse, aut tale quid.

Ocrem] Graecum, ὄκρεω. vnde oppida Interocrea, & Ocriculum. vt Graecis τράχων, τραχίνιοι.

October] Suspicor legendum Meni Zana. pro Menzanae. hoc est, μηνὶ ζανᾶ. ἀπὸ τοῦ ζανός. vt mense Iouis cognomine Ioui hostia immolaretur. vel potius ζανᾶς apud illos, quem alij Dores ζᾶνα. Mirum autem Plutarchum in Romanicis Quaestionibus, Idibus Decembrib. non Octobrib. immolari solitum illum equum dixisse.

Offendices] Addo ex Latinis Glossis: offendices, nodi, quibus libri signantur.

Offudas] Offucias.

Ommentans] verba ex Odyssea vetere Lucij Liuij Andronici ita legenda: in Pylum adueniens, aut ibi ommentans. ex illo:

πειρήσω ὥς κ' ὔμμι κακὰς ἐπὶ κῆρας ἰήλω,
ἠὲ πύλον δ' ἐλθὼν, ἢ αὐτοῦ τῷδ' ἐνὶ δήμῳ. ὀδυσ. β'.

Potuerunt & dicere veteres. aduenies pro adueniens, vt praegnas, infas, animas. Ennius:

Oua parire solet genu' pennis condecoratum,
Non animas - - hoc est animans.

Oluatium] Fortasse corrupte legerunt, pro Olus atrum. vnde coniectura coacti sint interpretari id, quod in rerum natura non est.

Opima spolia] Pompelli, vel Pompilij Numae regis legem opimorum spoliorum corruptissimam nobis relictam esse nemo non videt. Nam non solum verba deprauata, sed & traiectione loco mota sunt, ac luxata. Nos ea, vt olim reliquerat Festus, infra ponemus.

QVOIVS. AVSPICIO. CLASSE. PROCINCTA. OPEIMA. SPOLIA. CAPIVNTVR. IOVEI. FERETRIO. BOVEM. CAEDITO. QVEI. CEPIT. AERIS. DVCENTA. DARIER. OPORTETO.

SECVNDA. SPOLIA. IN. MARTIS. ARAM. IN. CAMPO. SOLITAVRILIA. VTRA. VOLVERIT. CAEDITO.

TERTIA. SPOLIA. IANO. QVIRINO. AGNVM. MAREM. CAEDITO. CENTVM. QVEI. CEPERIT. EX. AERE. DATO. Ianum Quirinum etiam Ianum Quirini vocasse veteres, antiquitatis Romanae mediocriter docto non difficile erit persuadere. In secundo capite Vtra solitaurilia dixit, pro vel maiora, vel lactentia. Cato, Liuius. Sed ad vltima capita huius hydrae, quae nondum plane confecta est, pergendum erit. Lego igitur sequentia: Huius aedis lex nulla extat. neque templum habeat, necne, scitur. Olim leges aedium in aedibus ipsis, in postico earum ponebantur. Varro: Eius vestigia etiam nunc manent tria: quod Saturni fanum in faucibus: quod Saturnia porta, quam Iunius scribit, quam nunc vocant Pandanam: quod post aedem Saturni in aedificiorum legibus parietes postici muri sunt scripti. Continebant autem leges aedium inter alia, vtrum aedes illa esset templum, necne. & hoc est, quod ait Festus. Nam non omnes aedes erant templa. auctor Varro de Latino sermone lib. VI. & Gellius libro XIIII. cap. VII. Apponebantur & leges dedicationis. quibus aedes ipsae sacrae fiebant, neque sine exauguratione transferri poterant. Plinius ad Traianũ: Dispice ergo, Domine, an putes aedem, cui nulla lex dicta est, salua religione posse transferri. Postrema mirum, quid hic posuerit Festus: VT. QVEI. OPEIMA. LEGE. FVERINT. Nam non memini Opima lege, sed optima scribi. In lege Vestalis capiundae: SACERDOTEM. VESTALEM. QVAE. SACRA. FACIAT. QVAE. IOVS. SIET. SACERDOTEM. VESTALEM. FACERE. PRO. POPOLO. ROMANO. QVIRITIVM. VTI. QVAE. OPTVMA. LEGE. FVAT. ITA. TE. AMATA. CAPIO. Male apud Gellium: vti quod optima lege fiat. Dicebatur & OPTIMA. MAXIMA. LEGE. vt, FVNDVS. VTI. QVEI. OPTIMA. MAXIMA. LEGE. SIT.

Ops] Fortasse: Ops antiqui dicebant, quem nunc opulentum dicimus. vt testimonio est non solum ei contrarius inops, sed etiam cops: vt, is cops edit, ego egens exortus

ſum. Nam re vera cops eſt compoſitum ab ops : coops.

Optio] Vltimus verſus Plauti non eo ordine, quo hic, habetur in vulgatis Plauti codicibus.

Orata] Oriculam quod ait pro auricula dictum, & Catullus vſurpauit:

Vel anſeris medullula, vel imula oricilla.

Alibi explicabimus.

Oratores] Eos noſtri alij pro legatis appellant. Legendum : Eos noſtri alias P. Ro. legatos appellant. Verba Catonis : M. Fuluio conſuli legatus miſſus ſum in Aetoliam, propterea quod ex Aetolia complures venerant: Aetolos pacem velle: de ea re oratores Romam profectos. &: Propter id, bellum caepit Caelius PR. Albanus. Oratores miſſi Romam. Et: pro deprecatoribus. Nam ex primo errore labem contraxit: de cretatoribus. Et Afranij: ſi quid orator, . . . Item. . . & pro diſertis elocutoribus. ab eo quod antiqui orare dicebant pro agere. ob quam cauſſam orationes ediſſertationes quoque eorum vocantur.

Orca] Ego pro ficaria non dubito legere faecaria. Sunt autem vaſa ad defaecādum muſtum. Cum ſcilicet muſtum feruendo defaecatur. Neque temere. Sunt enim Orcae vaſa teretia, ventroſa, cum anguſto ore: vt muſtum poſſit magis feruere. Cuius modi erant, quas Vitruuius vocatas αἰθὺν πόλας ait. Varro: ſaepe vbi conditum vinum nouum, orcae in Hiſpania feruore muſti ruptae.

Orcheſtra] Scripſerat Feſtus hiſtriones eos, qui ſuo tempore planipedes vocabantur, non ſolere in Orcheſtram admitti. Quod cognoſcimus ex Seneca, & aliis. propterea enim Planipedes dicebantur, quod non in podio, ſed de plano agerent. Stulte enim optimae notae Grammatici ab eo, quod planis pedibus, id eſt excalciatis agebant. quamuis enim verum eſt pedibus nudis fuiſſe: tamen falſum, pedem planum, pedem nudum eſſe. Sed quemadmodum pedaneus opponitur Curuli: ita planipes mimo. Auſonius: nec de mimo planipedem, nec de Comoedis hiſtrionem. Vt planipes nihil aliud ſit, quam mimus pedaneus. Prodibant autem planipedes ricíniati ad agendum. Quid ſit recinium habes & hic apud Feſtum, & apud Varronem.

Oreae] Ausonius:

Inde floridum reflexis ver reuisit oreis.

Versus est Naeuij:

Deprandi autem leonis obdas oras.

Prouerbialiter id dictum de re valde periculosa. Nam esurientis leonis & famelicosi labias velle comprimere, periculosum. Deprandius, est impransus. Oreae, labiae, Graecanice. Nam & ipsi poetae Graeci frequentissime labra χαλινοὺς vocant. Eandem sententiam promittit illud Lucillianum: Esuriente leoni ex ore exculpere praedam, item Graecorum, λέοντα ξυρεῖν. At illud Catonis omnino praetereundum non censeo: Equos respondit: Oreas mihi inde. tibi cape flagellum. est enim notissimus Apologus, qui est apud Horatium: Ceruus equum pugna melior, &c. In testimonio Coelij: Equus, qui.

Ortygia] Ortygia, antiquitus ita, non Delos, dicebatur. Sequentia alio pertinent. Historia de Tullia Ser. Tullij regis filia mihi ignota est. neque quis sit vicus, aut nescio quid, quod ab orbibus dictum sit, comminisci potui.

Oscillum] Lege: ab eo quod os cillere. Notum cillere, esse mouere. de personis Virgilius:

Oscilla ex alta suspendunt mollia quercu.

Oraque corticibus sumunt horrenda cauatis. Meminit & Maurus Terentianus. De oscillis satis in Ausonium anno superiore. Quare τὸ Cunarum in funium docti viri mutare voluerint, non video.

Oscines] Picus Feronius dictus a Feronia, vt Martius a Marte. Feronia, Dea libertorum, in cuius templo raso capite pileum accipiebant. In eodemque templo Tarracinae sedile lapideum fuit: in quo hic versus incisus erat:

Bene meriti serui sedeant, surgant liberi.

Quam Varro libertatũ deam dicit, quasi Fidoniam. Haec primi ex schedis veteribus in Virgilium vulgamus.

Oscum] Supinitas Veterum. Leges oscitae, manifesto dictae pro adscitae veteri idiomate. vt, obesse, pro adesse: obstare, adstare, vnde obstetrix. Vide supra exempla de praepositione OB. Oscitae ergo, obscitae. B, interlisa est, vt ostendit, pro obstendit, vt dicebant veteres. Oscus, prius erat Obscus. Obscitae leges, adscitae. sciscere legem, quid

sit, & pueri norunt. Deinde de oscis & opicis. Opicus ἀῤῥητοποιός. Ausonius, Opicus, magister. id est, ἀῤῥητοποιός. Inde conuicium, spurco ore: de quouis impuro. Lucillius:

Praetor noster adhuc, quam spurco est ore, quod omnis
Extra castra, vt stercu' foras eiecit ad vnum.

Spurco ore est, μισητὸς, odio dignus. sic opicus accipiendum apud Iuuenalem:

Et diuina opici rodebant carmina mures.

quanquam Glossarium legit, Apici. Apicus, ὀπτικυσής, ὡς ἰυβενάλιος. Sed videndum num hic apud Festum legendum opscum, non opicum. & verum est. Ita igitur leges: scribitur opscum, pro osco. & in versu Titinij: Qui Opsce, & Volsce. opscos vero pro Oscos dicere solitos veteres supra docuit. Lege praeterea: in fabula Quinto, nō Quinta. Ita apud Nonium.

Osculana] Pro Ausculana. Quae desunt, ita plus minus expleri posse videntur. Sulpitius: Pyrrhum victorem vicit item Imperaror noster. Titinij versus non tam diuulsi sunt, quam lacunae praeferunt:

Haec quidem quasi Osculana pugna est, non secus.
Quia, hinc qui fugere impulsi, spolia colligunt.

Plauti versus haud scio an recte ex Neruolaria producantur. Constat enim eosdem legi in Sticho:

P I. Osculum. A N. Sat est mihi osculi vestri. P I. Qui amabo, mi pater?
A N. Quia ita meae animae salsura euenit - -

Ostentum] De versu Attij vide secundum Coniectaneum. C. Gracchi verba: quod vnum nobis inostentum, ipsis inusum asportatur. Inusum, eleganter, inusitatum.

Oufentinae] Perperam Lucretius pro Lucillius, vt apud Varronem.

Ouibus] Lege duobus, non duabus. Sed profecto in his requiro Festi diligentiam, qui in minoribus criminibus ouium duorum, in maioribus triginta boum multam fuisse dixit. cum duo oues nunquam separarentur a triginta bubus: neque contra boues ab ouibus. Tantum abest, vt in multa dicenda boues ante oues nominare religio esset. Quare in maioribus delictis multa erat ouium duorum,

boum triginta. & dicebatur maxima, vel ſuprema. in minoribus delictis ouis vnius. & eam minimam vocabãt. Vel poſtquam aeſtimari caepit, maxima ac ſuprema multa trium millium, ac viceſſis. minima, aeris deni. Quomodo igitur Feſtus hic oblitus ſui contra ſententiam ſuam, hoc ſcripſerit, qui aliter in verbo Multa pronunciaſſet, mirari potius, quam rationem reddere poſſum. Deeſt autem numerus in bubus. in maioribus autem XXX. boum.

P

P*Alatium*] Palanto eſt Graece παλλαντώ. ſed eam Palatiam, & non Latini matrem, ſed vxorem dicit Varro IIII. de Latino ſermone: Sed hoc, inquit, alij a Palatia vxore Latini putarunt. Loquitur de Palatio.

Pantices] Quid ſit frus, neſcio.

Panus] De Panicula, & Panuellium nos ſatis multa olim in Varronem. Gloſſarium: Pannucellium, πήνιον.

Pappi] Infra. Loquebatur de eo, quod dicitur, conſules inter ſe parare prouincias. quod aliter comparare prouincias dictum fuit. definiebanturque dies, intra quos dies comparare deberent. Aut cum comparatio non interueniebat, vt is praeferretur, qui lege, vel ſuffragio primum factus eſſet. aut talia: nequid nugarum harioler. Reliqua aſſequi non potui.

Parici] Perſuaſerunt ſibi docti viri Paricos quaeſtores dictos, qui rerum capitalium cauſſa creati eſſent. Nos cõtra omni opere contendimus non Parici quaeſtores, ſed Paricidi quaeſtores legendum eſſe. Vide vocem Quaeſtores. Ita igitur vocabantur Quaeſtores rerum capitalium. Clauſula vero, PARICIDAS ESTO, in omni re capitali ponebatur. Cicero II. de legib. Sacrum, ſacroue commendatum, qui cleperit, rapſitue, Paricida eſto. id eſt, capital eſto.

Parret] In fine lege: vt fieret Paret, quod & inueniatur in Comparet, Apparet.

Parum caviſſe] Non placet, quod ſubſtituunt docti: Patrauiſſe. Ea modeſtia fuit veterum, vt non feciſſe, ſed feciſſe videri: & ne feciſſe quidem, ſed parum cautum fuiſſe dicerent.

Paſcales] Paſcales oues, νομαίους, καὶ ἀγελαίους alibi inter-

pretati sumus. Propterea eaedem Passales quoque dicebantur, quod passim pascerentur. & nos ibidem εἰκαίοις interpretabamur. Opponi pellitis, quae in agro Tarentino pascebantur admonuimus. de quibus pellitis hic in fine scribebatur. Propterea pro illis verbis, ignaro Terentino, scribo, in agro Tarentino. Non igitur de ludis Terenti in campo Martio hic agebatur, vt volunt docti viri. Vide Coniectaneum tertium.

Passer] Plautus Persa:

Vola curriculo. P. isthuc marinus passer per circum solet. Notauimus ad Ausonium in illud ad Accium Paulum Rhetorem Begerritanum:

Ouum tu coque passeris marini.

Patagium] Patagium assuebatur vestimentis mulierum, vt clauus virorum. Liuius libro IIII. Placet tollendae ambitionis caussa Tribunos legem promulgare, ne cui album inuestimentum addere petitionis caussa liceret. lege, ne cui clauum in vestimentum. Nam ex corrupta scriptura clabum manauit error.

Patalem] Locus Plauti est in Truculento: quam Comoediam nos maiore ex parte a mendis vindicauimus:

Vt ego me ruri hamaxari mauelim patalem bouem,
Cumque eo ita noctem in stramentis pernoctare perpetem,
Quam tuas centum caenatas noctes mihi dono dari.

Patres] Infra: Patres appellantur ex quibus Senatus est: quos initio Vrbis conditae Romulus C. delegit, quorum consilio, atque prudentia Resp. administraretur, atque tenuioribus agrorum partes attribuerentur perinde ac liberis propriis, ac nummi distribuerentur. quia solebant iam inde a Romulo nummis argenti signati vltramarinis vti. quod publicae, & priuatae rationes docent. Ex his cognoscimus quare Festus velit Patres dictos, quod tanquam filiis plebi & agros attribuerent, & nummos largirentur. Nam de vltramarinis nummis argenteis certum est. Plinius libro XXXIII. cap. III. Qui nunc victoriatus appellatur, lege Clodia percussus est. Antea enim hic nummus ex Illyrico aduectus, mercis loco habebatur.

Patricios] Hanc Cincij opinionem non cuiuis passim

notam confirmant verba P. Decij Muris apud Liuium lib.x. An vnquam fando audiistis Patricios primo esse factos, non de caelo demissos, sed qui patrem ciere possent, id est ingenuos?

Paueri] Pauera. Alibi olim explicauimus.

Pecunia] Pecunia sacrificium fieri dicebatur, cum frugum, fructuumque caussa mola pura offerebatur in sacrificio. quia omnis res familiaris, quam pecuniam dicimus, ex his rebus constaret. Reliqua huc non pertinent, sed de alia re longe diuersa intelligenda sunt, nempe nescio quae ad depellenda mala fulgurante caelo, & bonorum caussa parata. A pecu adiectiuum pecuinus, & pecunius. A quo cum dicimus pecuniam, subintelligendum rem. Pecunia res ergo pro patrisfamilias bonis, quia praecipua in foetu pecoris consisterent, accepta fuit. Glossarium: Pecunia, χρήματα, ἀπὸ τιμῆς κτηνῶν.

Pedarius] χαμαιδικαστής. Constitutiones Graecae, Theophilus, Glossae.

Pedem struit] Glossarium recte, φθίζει interpretatur.

Pedicosus] Alibi ostendo Festum in vitiatos codices Titinij incidisse, vt legerit pedicosus, pro pedidosus. Cuius sententiae adhuc me non poenitet. Nam si nihil aliud, certe lex versus aperte docet. Feminino genere extulit Plautus Vidularia:

Vbi quanque pedem videbat, suffurabatur omnis.

Pedidosus autem a Pedido. Lucillius:

Quod deformis senex, quod pedidus ac podagrosus.

ita enim legendum.

Pedulla] Eadem & Pedalia. Glossarium: Pedale, ποδεῖον.

Pedum] Vide Coniectanea.

Penatem] Liuius libro XXVIII. Quoniam fors eos sub eodem tecto esse, atque in eodem penate voluisset.

Penem] Versus Naeuij leuiuscule contaminati, ita legi debent:

Theodotum compella, qui aris compitalibus
Sedens in caella circuntecta tegetibus
Lares ludentes peni pinxit bubulo.

Quid sit penis bubulus, vide in Coniectaneis. Nam male inter-

interpretatur Festus. Caena pura, quam vocat, est, qua fungebantur, cum in casto essent. Glossarium: Caena pura, προσάββατον. imitatione Gentilium παρασκευὴν Iudaeorum ita vocat.

Penitam] Arnobius libro v I. naenias, offasque penitas. vbi lego, taenias. Sicut in eodem: quid tuceta? quid naeniae? quid offae? Idem mendum. Legendum enim taeniae. Quid essent taeniae, vel taeniacae, vide quae superiori anno in Varronem de re rustica notauimus.

Pennatas] Theophrastus alicubi in περὶ ἱστορίας φυτῶν ait a rusticis teneriores spicas ἀθέρας vocari.

Penora] In fine lege, penarium.

Penus] Corruptus locus. lege: Penus vocatur locus intimus in aede Vestae tegetibus saeptus.

Peregere] Lego Pergere. vnde Pergiscor. Et compositum expergiscor.

Peremne] Peremne auspicium duplex: vniuersum populi, cum Idibus Martiis amnem auspicato transiret, & Annae Perannae rem diuinam faceret, vt annare perannareque commode liceret. alterum magistratus: cum scilicet magistratus amnem auspicato transirent, quotiescunque quid in campo agere vellent. Cicero libro I I. de diuinatione: Bellicam rem administrari maiores nostri nisi auspicato noluerunt. Quam multi anni sunt, cum bella a propraetoribus, & proconsulibus administrantur, qui auspicia non habent? Itaque nec amnes transeunt auspicato, nec tripudio auspicantur.

Persacul] Lege, Persacul, & per se, Facul. hoc est, tam compositum Persacul, quam simplex, Facul. Leuis menda, sed quae errandi ansam doctis praebuit.

Perpetrat] Non leuiter haec contaminata sunt. quae, si veterem lectionem proponamus, nullo negotio in integrum restituerimus. vetus lectio, vt admonemur ex notis marginis: Neque perpetrare precibus imperia qui detinni patris spartam reponare instat. Quae non parum adiumenti nobis ad veritatem indagandam contulerunt. Legimus ergo: Pacuuius in Teucro.

Neque perpetrare precibus, imperio, quiti.

& in Niptris:

Spartam repedare instat, id si perpetrat.

Neque quiti, hoc est, neque potuerunt. Neque prece, inquit, neque imperio, hoc peragere potuerunt. Repedandi verbo alibi vtitur. Vide Repedare. videtur tamen Pacuuius Reponere scripsisse, propter versum. Quae dicta sunt de Menelao. Sed finem horum explere quidem verbis Festi non pollicemur. Sententiam autē Festi hanc esse putamus: Quomodo etiam sine praepositione vsi sunt, quod conuersum iam in turpem significatum. Nam Patrare turpe verbum est. Catullus, Persius. Glossarium: Patrat, μασῶται, καλειφάτως, ὡς ειτ αιχρως. Lege, ὡς ἐπ' αἰσχῷ.

Persicus] Omnino legendum Persibus. vide tertium Coniectaneum, atque adeo Varronem ipsum in fine libri VI. Versum Plauti ita lege:

Nihil deconciliares illi, nisi quid persibus sapis.

Persillum] Legendum puto, Rudusculum picatum. hoc est vas ex cauo informi saxo, quod rudus saxum impolitum sit. Legēdum vero, ex quo, vnguine &c. Quidam, qui nobis veterum numismatum & aliorum monimentorum libros ediderunt, in iis libris Cantharum Persilli titulo proscripserunt: & Persillum pro Perirrhanterio accipiunt. Risi, cum illa legi, non tantum quod Cantharum nulla ratione moti Persillum vocant: sed etiam quod, cum sententiam suam confirmare vellent, testimonio Festi id facere conati sunt. Lector vero eruditus iudicet, quid intersit inter Persillum, & περιρράντηριον. tam profecto, quam inter vnguen vel axungiam, & aquam lustralem.

Personata] Quod ait histriones cogi solitos deponere personam: hoc fiebat, quando exsibilabantur, neque placebant. Macrobius loquens de Pylade histrione: Cum in Herculem furentem prodiisset, & nonnullis incessum histrioni conueniētem non seruare videretur, deposita persona ridentes increpuit: μωροί, μαινόμενον ὀρχοῦμαι.

Pertisum] Infra: Pertisum aliquando media, i, non, e, dixerunt. licet irrideatur a Lucillio, quod pertisum diceret, Scipio Africanus, qui Pauli filius fuit. Vide Redarguesse. Idem Lucillius libro IX. cōtra hanc Cacozeliam ita legem orthographiae praescribit:

Iam puerei venere: e postremum facito, atque i,

Vt plureis puerei fiant, i si faci' solum
Pupilli, pueri, Lucilli: hoc vniu' fiet.
Hoc illi factum est vni: tenue hoc facies i.
Haec illei fecere: addes e, vt pinguiu' fiat.

& ita semper in eodē nono libro Lucillij de orthographia tractatū fuisse notauimus. Adde quod Isidorus scribit; Orthographiam, id est scripturam contra imperitiam librariorum Lucillius poeta primum scripsit. Haec ille.

Pertu. . .] Notas L. I. habes in Manes. quid sit, quaeratur.

Pesestas] Lege, quae inter precationes.

Petauristae] Mechanici dicti sunt Petauristae, quia in machina vel rota traiiciebant sese desperata audacia. Martialis:

Quam rota transmisso toties impacta petauro.

Aristophanes ἐν δαιδάλῳ apud Grammaticos:

ὁ μηχανοποιὸς, ὁπόπε βούλη τ̀ τροχὸν
ἐᾶν ἀνεκάς, λέγη, χαῖρε φέγγος ἡλίου. Tanquam periculosissimum esset traiicere se per rotam, propterea dixit, o Petaurista, quotiescunque vertes rotam mechanicam, potes supremam dicere vitae tuae. Nam & hic quoque μηχανοποιὸς, qui Lucillio Mechanicus. Dictus Petaurista ἀπὸ τοῦ πεταύρου. Est autem πέτευρον, seu πέταυρον tabella, parieti affixa, ad quam vespere gallinae se volatu recipiunt, vt pernoctēt. quia mechanici isti ad rotam illam se saltu subiiciunt, propterea πεταυρισταὶ dicti. De quo multa aliquando dicemus in Manilium, poetam eruditissimum. Sumitur & pro saltatore tantum, & eo, qui flexu corporis multa schemata edit. Varro epistola ad Caesarem: Cum vocat Ptolemaeum κίναιδον, ἰαονικὸν, πεταυριστὴν, διονυσῶ, αὐλοποιόν. Quae manifesto dicta sunt de Ptolemaeo Aulete Rege Aegypti. Locus Varronis in Nonij codicibus deprauatus est. Nos, vt legendum putamus, posuimus.

Petimen] Glossarium: Petumen, κίνησις ἕλκος. Seruius Danielis paulo aliter: Pleiades, Signum est ante genua Tauri, quod Graeci ὕδωρ dicunt. id est petimen. Mirum autem Festum, vt probaret in suilla esse nescio quid, niti testimonio Naeuij, qui dixerit, petimine piscino: cum manifesto intelligere videatur, quod κλειδίον in thunno vocabatur.

Petoritum] Recte Aeolice dictum ait. πίπυρες, quatuor.

Petrarum] Ennij versum ita lego:

Alte elata specus, petrisque ingentibu' tecta.

Item Liuij, ita: vbi echo saepta petris. Deinde: Petra est, quae domus dextra &c.

Petulantes] Lego in fine: pedibus conuibrauit. Nam vibrare neutra significatione, nouum non est, sed veteribus vsitatissimum.

Piacularia] Infra: Piacularia appellantur veteri loquendi cõsuetudine, cum hostia fugit: aut in aliam corporis, quam oportuit, partem cecidit. Manifesto ita scripsit Festus. Pauli tamen Epitome vberius haec tractat, vt integriore codice vsus videatur. Piaculare plane est illud Virgilianum:

--qualis fugit cum saucius aram
Taurus, & incertam excussit ceruice securim.

Picta] Liuius lib. xxx. Masinissa toga picta, & palmata tunica donatus. at lib. xxxi. Masinissae dona missa, vasa aurea, toga purpurea, & palmata tunica. Ergò picta, & purpurea idem. addit Liuius & togam praetextam datam. Sic purpurea est ὁλοπόρφυρος. praetexta περιπόρφυρος. Palmata erat tantum triumphalis.

Pictor] Legendum, pictam a se χρῶ. Et, Cum versiculos ad id retulerit, & ineptia pari, & nullius praetexto nomine. Nam τὸ Praetoris frustra emendare conantur, cum conflatum sit ex sequenti voce. Itaque delendum.

Pilae] Manias vocatas ait Macrobius. Ad earum instar stramentitiae effigies, quibus obiectis tauri irritarentur, vocatae sunt pilae. Martialis:

Iactat vt impositas taurus in astra pilas. Glossarium: Pilae, ταυρείδεια, ταυροκαθάπται. Vnde prouerbialiter foeneos homines dixerat Cicero in principio Cornelianae, alludens ad has effigies foeneas. Postulatur, inquit, apud me praetorem primum de pecuniis repetundis. Prospectat videlicet Cominius, quid agatur. videlicet homines foeneos in medium ad tentandum periculum proiectos. Huc etiam alludebat Varro, cum vnam de Menippeis suis proscripsit titulo Aiacis Stramentitij. Quae sequuntur, videntur de alia re, quam de Pilis tractasse.

Pilare] φιλητὴς Hesiodo, & πιλητὴς Aeolice.

Pilumnoe poploe] Hoc est Pilumni populi.

Pisatiles] Pisatiles, sunt *οἱ πισᾶται.* Memoria lapsus sum olim, qui destitutus codice Festi annotaui Picenos olim a Naeuio Pisatiles dictos, vnde etiam hodie fluuium Pisatellum dici. Ego plane hallucinatus sum, cum haec memoriter scribebam. Petoque a candidis Lectoribus, vt & hoc, & si quae similia dicta sunt, quae mihi cum omnibus cōmunia sunt, qui meminerunt & se homines, & a se nihil humani alienum putant, omnium mihi veniam facere. Porro Pantaleon iste Omphalionis filius fuit, vt ait Strabo, *καὶ πισατῶν ἡγεμών.*

Piscinae] Lege: vnde Lucilius ait:

Obtuso ore, pugil, piscinensis, reses -- Pugiles sunt obtuso ore, propter pugnos, quos in os recipiunt. Vnde illud:

-- Os nullum, vel potius pugilis. Prouerbium est apud Plautum in Casina, obtuso ore, vel obtunso. Cum quis spe vel instituto deiectus, pudore suffunditur. ab iis, qui nihil praeter quam in os messem pugnorum, vt loquitur Plautus, reportarunt.

Pistum] Scribe, pro molitum. Varro de vita populi Romani libro primo: Nec pistoris nomen erat, nisi eius, qui ruri far pinsebat; nominati ab eo, quod pinseret. Idem *ταφῆ μενίππου·* Nec pistorem vllum nossent, nisi eum, qui in pistrino pinseret farinam. At temporibus vltimis Reip. & deinceps Pistores, vt notum vulgo, *οἱ ἀρτοποιοὶ* vocabantur. Et Plautus fuit pistor, cum trusatiles molas versando operam locasset. Minutius Felix: Octauius homo Plautinae prosapiae, vt pistorum praecipuus, ita postremus philosophorum. Frustra hunc locum Festi suspectum habent docti viri, tanquam integer parum sit, ac mancus. Porro veteres dicebant Piso, non Pinso. quia a Graeco *πτίσσω*, vt alibi notauimus. vnde Pisare, calcare. Seneca Epistola LXXXVII. in terram non aggessit tantum, sed & calcauit, & pressit. negat quicquam esse hac, vt ait, pisatione melius. Ita liber doctissimi N. Fabri, quem cum veteribus diligentissime contulit.

Plancae] Palancae prius dictae, a phalanges Graeco. Planci. Glossarium: Plancus, *πλατύποις.*

Plancae] Infra, Agebatur manifesto de prouerbio, Plaustrum perculi. Ad idque citabatur versus ex Epidico Plauti:

Epidicus mihi magister fuit. P E. perij, plaustrum perculi. vt male hodie legatur, austrum perculi. quod maximus vir Adrianus Turnebus haustrum interpretabatur, idque optime, si ita prouerbium efferebant veteres. Sed cum agnoscatur hic a Festo, item a Donato, ita retinebimus. Male vero prouerbium illud interpretatur Erasmus, vt cuiuis facile, qui eius interpretationem legerit, patere potest. Sed illi condonandum, quia ad eam opinionem Donatus male intellectus eum impulit, ac ipsum Erasmum potius, quam plaustrum perculit. Cum alia mente apud Plautum accipiendum sit. Porro non longe ab his verbis scripsisse videtur Festus: Plaustrum perculi antiqui dicebant, ab iis, qui pedibus onusta plaustra percellebant, hoc est, euertebant. . . . . . . id quod apud Plautum dicitur. Epidicus mihi magister fuit. Perij: Plaustrum perculi. Videtur Erasmus sentire, vt non dicatur de eo, qui imprudens negotium euertit: sed de eo qui prius rem praeparat, quā eam alioqui aggrediatur: vt de rusticis, qui prius quam plaustrum exonerent, plaustrum ipsum percellunt. propterea prouerbium efferebatur, Bene plaustrum perculi: Bene rem conficiam, cum eam prius mihi subegerim. At quomodo apud Plautum legitur, non potes ita accipere. Ridiculum enim si dicas: Perij: bene plaustrum perculi. Neque sane quomodo seruus apud Terentium loquitur. accipiendum enim semper de eo, qui euertit, & perturbat rem. Quare non Bene perculi, sed, Pene perculi legēdum. Quod indicatur verbo PERCVLERIS. Est enim, vt Grammatici loquuntur, potentiale: hoc est Pene perculisti. ἤδη τραχηλίσας, ἤδη ὀρνίξεις αὖ με. Vide vnius voculae ignoratio, vel potius vnius literulae menda magnum virum quam absurde pronunciare coegit. Nam quis putaret plaustra prius euerti, vt facilius exonerentur? Sed homines sumus: neque propterea magni viri manibus iuueniliter insultandum.

Plebei] Infra: Plebei aediles, qui plebei scito, quae de eo magistratu suffragium tulit, ab illa sunt constituti, ... unt, qui vna cum Tribunis plebei creati sunt dis-

ſidente plebe a patrib. Ii fecerunt tabernas, quas nouas vocant, nos autem quinque dicimus eas, & ſeptem feruntur. Et plebeias vocamus a genere magiſtratus.

Plebeium] Infra: Plebeium magiſtratum neminem licet capere, niſi qui ex plebe eſt. Cuius generis eſt omnis magiſtratus, qui iſto nomine appellatur. Intelligit tribunatum plebis, & aedilitatem plebis.

Plena ſue] Plena ſue Telluri ſacrificabatur, quia pecudis id genus, cum ſeritur, roſtro ſemen fodiendo corrumpere ſolet.

Plorare] Longum eſt toties indicare errores, cum id tempus, & chartam lucrifacere poſſimus, & in continenti emendationem apponere. Traiectiones igitur, & alia errata ita reſtituimus: In Regis Romuli, & Tatij, & Seruij Tullij legibus haec eſt: SEI. PARENTEM. PVER. VERBERIT. AST. OLOE. PLORASSINT. (parentes) PVER. DIVEIS. PARENTVM. SACER. ESTO. SEI. NVRVS. SACRA. DIVEIS. PARENTVM. ESTO. Ecce, quae in citandis regum nominibus traiecta erãt, ea ſuo loco reddimus. VERBERIT, pro verberet. Ita ſemper in XII. Nam & eo modo VINDICIT, pro vindicet. ſed & Edim, pro Edam dicebant. OLOE. pro OLI. vna L. qui non geminabant, vt poſtea, cum dixerunt OLLI. ſed plurali OLOE dictum, vt Pilumnoe poploe: hoc eſt, Pilumni populi. Supra idem Feſtus monuit AB OLOES, pro, illis dictum. Altera luxatio in altero legis membro facta erat. Importune enim vltima clauſula loco mota erat. Vocem, parentes circulo incluſimus, neque maiuſculis literis perſcripſimus. Eſt enim Gloſſema pertinens ad OLOE: ne forte ſcilicet perperam illud OLOE acciperetur. quod veteres, cum citarent leges antiquiſs. propter obſcuritatem, aut verborum inſolentiam factitabant. vt in illa lege: REM. VBEI. PAGVNT. ORANTO. NEI. PAGVNT. ANTE. MERIDIEM. IN. FORO. AVT. IN. COMITIO. CAVSSAM. CONICIVNTO. (cum perorãt ambo praeſentes) POST. MERIDIEM. PRAESENTE. AMBOBVS. LEITEM. ADDICITO. (ſi ambo praeſentes) SOL. OCCASVS. SVPREMA. TEMPESTAS. ESTO. Et in Actionib. apud Varronem: EXTRA. SVRDAM. LVSCAM. MINAM (id eſt ventre glabro.) Sed de his alias fuſius.

Nos haec produxisse contenti sumus.

Ploti] Quantum ex his colligere possumus, Plotum esse Vmbricam vocem, apparet.

Ploxemum] De hoc satis alibi. Capsum in cisio vulgo in Gallia Tumberellum vocamus, quod capsae specie sit. Vtitur & Vitruuius: πείρινθα καὶ ὑπερτερείην Homerus vocat. Sirpiculum etiam veteres Latini, si ex vitili materia.

Plutei] Glossarium: Pluteus, ὑπόβαθρα. ἀνάκλιτον, θυμέλη πλοίου, ἐγγώνιον τειχίου. Etiam Martialis τὸ ἀνάκλιτον τῆς κλίνης ita vocat:

Namque puer pluteo vindice tutus erat.

Aliae Glossae, Pluteum, γειζοπλασία.

Polimenta] Arnobius lib. VII. Polimenta sunt ea, quae verecundius proles dicimus. Idem de prolibus lib. V. parte altera proles cum ipsis genitalibus occupat. Item: Circuniectas prolibus diripientem membranulas.

Pollubrum] In Odyssea veteri: Argenteo pollubro, & aureo gutto.

χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα
καλῇ χρυσείῃ ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος
νίψασθαι --- προχόῳ χρυσείῃ, aureo gutto. ἀργυρέοιο λέβητος, argenteo pollubro. Aquam vero ipsam χέρνιβα vocabant.

Pollucere] Regis Numae lex fuit de polluctu, quae videlicet liceret polluceri, quae non liceret. De piscibus, qui squamosi essent, omnes, praeter scarum: idque propter raritatem. Rarissimus enim in Laurenti litore, atque adeo in in ora Tyrrhenica erat piscis ipse. quique eum capiebant, in mare dimittebant. Non igitur per religionis caussam hoc sancitum est, sed vt parsimonia conuiuia, epulaeque publicae facilius ad puluinaria compararentur. Cuius rei auctor Cassius Hemina apud Plinium, his verbis: Numa constituit, vt piscis, qui squamosi non essent, ni pollucerent, parsimonia commentus, vti conuiuia publica, & priuata, caenaeque ad poluinaria facilius compararentur: ni qui ad polluctum emerent, precio minus parcerent, eaque praemercarentur. Neque in hoc pisce, sed in multis aliis modus est impositus etiam sacrificiis. Quare Seruius ait in libris Veterum legi, a maioribus sacrificando parsimo-

niam obseruatam. Puto legem his verbis conceptam fuisse: PISCEIS. QVEI. SQVAMOSEI. NON. SVNT. NEI. POLLVCETO. SQVAMOSOS. OMNEIS. PRAETER. SCARVM. POLLVCETO. Sine dubio autem lacer iste locus ita sarciendus est: Pollucere merces diis quas liceat, sunt, far &c. At docti viri: Pollucere Mercurio quae liceat, sunt &c. Quid? an Mercurio tantum pollucebatur? non & Ioui Dapali apud Catonem? non aliis? Sed pollucere merces, hoc facessit illis negotium, frustra. praeter alios audiant Varronem. Hinc profanatum, quod in sacrario polluctum. atque Herculi decuma data ab eo est, quod sacrificio quodam fanatur, id est, vt fani lege sit, id dicitur Polluctum, quod a porriciendo est fictum. Cum enim ex mercibus libamenta porrecta sunt Herculi in ara, tum polluctum est. vt, cum profanum dicitur, id est proinde, vt sit fani factum. Haec Varro. Pollucere merces dicebantur mercatores, quando de mercibus ἀπαρχὰς, & libamenta diis offerebant.

Pontina] Infra: Pontina tribus a Pontia vrbe dicta est. a qua & Pontina palus.

Popillia] Popillia tribus vna trigintaquinque tribuum: tot enim fuerunt. dicta a Popilliae felici nomine. a quo & tribus Pinaria a sororis eius nomine. Non dubium est ita scripsisse. Nam quid manifestius, quam a Popillia femina dictam tribum, cuius nomen auspicatissimum habebatur, ac bonae scaeuae, vt tunc loquebantur.

Popularia] Notabis Lararia pro compitalibus dicta. quod haud temere alibi reperias. Popularia opponuntur priuatis: vt popularia iudicia, priuatis iudiciis. Nam ita hic videntur Popularia opposita priuatis, familiaritiis, & gentilitiis sacris. Alias popularia sacra opponuntur montanalibus, & paganalibus. Varro: Dies Septimontium nominatus ab his septem montibus, in queis sita vrbs est: feriae non populi, sed montanorum modo: vt paganalia, qui sunt alicuius pagi.

Porcas] Graeculus auctor Glossarij optimis quidem auctoribus in compilandis glossis suis vsus est; saepe tamen fallitur: vt cum Porta, pro porca ponit. Porta, τὸ μεταξὺ τ῀ αὐλάκων ὕψος. Porta, τὸ μεταξὺ τῶν κυμάτων.

Porigam] Lege: cum aperte e proregam tractum sit.

Portisculus] Glossae, Porticulus, κελευστής. Qui est praeco alias, is in naue portisculus. praeco audientiam faciebat in Comitiis, in sacris & spectaculis fauentiam: portisculus modum remigibus dabat. in verbis Catonis dicitur Viros Romanos, qui remiges scripti erant, per portisculum sub flagro venisse. In quo est duplex antiquitatis notio: vna ciues Romanos ob capital admissum prius verberibus caedi, deinde numo sestertio, si Romae essent, trans Tiberim venire solitos. altera, qui flagris caedebantur. ij sub praecone, aut si remiges essent, sub portisculo caedebātur. Horatius: Sectus flagellis hic triumuiralibus
Praeconis ad fastidium.

Posticum] Grammatici Graeci, παράθυρα, καὶ παραθύριον· καὶ παράθυρα κατόπιν τοῦ οἴκου.

Postliminium] Glossae: Postilimen, ἐπάνοδος. Falsum est, quod vetustissimi Iuriscōsulti prodidere, in nomine Postliminium spectari tantū praepositionem Post, reliquū productionis esse caudam, liminium. Nam postliminiū recte ex Latini sermonis proportione dicitur ἡ ἐπάνοδος, vt contra Eliminium, ἡ ἔξοδος. Postliminij ius, & religio ex Atheniensium fontibus deriuatur, vt pleraque Romanorū alia. eodem iure apud Romanos erant, qui postliminio ab hostibus reuertebantur, quo apud Athenienses ij, qui δευτερόποτμοι, καὶ ὑστερόποτμοι dicebantur. Romani nolebant eū, cui tanquam mortuo iusta funerum facta erant, reducem limen insistere. quia funestari eo putabant, tā limen vtrunque & superum, & inferum, si a mortuo calcaretur, quam & hominem ipsum. Nam & mortui in limine collocabantur, quod Graecis dicitur πρόθεσις νεκροῦ. Iccirco tecto perforato in aedes admittebatur, ne ominosum esset illi per ianuam ingredi, per quam tanquam elatus erat. Quod enim illi iusta facta erāt, ob id tanquam elatus fingebatur. Atheniēses eos, quibus absentibus funus factum erat, non prius aedes ingredi patiebātur, quam per sinum laxae stolae mulier eum demitteret, tanquam denuo renasci videretur. Vnde δευτερόποτμοι, hoc est δευτερογενεῖς. πότμος enim, fatū nascentis. Qui enim semel ex aedibus elati sunt, nunquam postea eas ingrediuntur. Inde factum, vt quos

mortuos putauerant, aut quos nunquam redituros sperabant, cum reuerterentur, ex orco eos rediisse dicerent. Artemidorus: τὸ παρὰ προσδοκίαν σωθέντα φασὶν ἐξ ᾅδου ἀναβεβηκέναι. Apuleius lib. x i. Confestim deniq; familiares ac vernulae, quique mihi proximo nexu sanguinis cohaerebāt, luctu deposito, quem de meae mortis falso nuncio susceperant, repentino laetati gaudio, varie quisq; munerabundi, ad meū festinant illico diutinum, reducemq; ab inferis conspectum. qui locus plane ad hunc morem allusit.

Potitium] Scribe: cum essent eae familiae numero duodecim.

Potitus seruitutis] Graecorum imitatione id dictum vult; qui dicunt, ἐπαυρεῖν κακοῦ. Hesiodus.

Praeciamitatores] Seruius in schedis: Pontifices sacrificaturi praemittere calatores suos solent, vt, sicubi viderint opifices adsidentes, opus suum prohibeant: ne pro negotio suo & ipsorum oculos, & cerimonias Deum attaminēt. Legendum autem hic: antecedentes clamant. Caeterum suspicor praeclamitores, quod viri docti substituūt, veram lectionem nō esse. Hoc enim vt facerent, inducti sunt verbo clamandi, quo Festus vtitur in ipsa vocis expositione. At nos cōtra Praeciamitatores verae lectionis vestigium, non veram lectionem esse putamus: & legendum, Praeciae, metatores dicuntur, qui Flaminibus, Diali, Quirinali, Martiali antecedentes clamabant. Metatores, sunt προπαρασκευασταί de quibus abunde in Ausonium. praeterea vox satis nota vel mediocriter docto. At Praecias ipsos vocatos esse infra post dicitur. vt dubium nō sit, quin legendum sit ita, vti emendamus. Praecire, est praeclamare. cire, clamare. vnde id explicans, clamandi verbo vtitur Festus. Praeciae, procalatores, qui praemittuntur a Flamine. propterea recte metatores exponit Festus. quia & metatores praemittebantur ad locum castris capiendum, & ad hospitia militibus paranda.

Praecidanea] Barbarus mutilator putat a praecidendis frugibus. non aduertit quid sit praecidanea, quid item succidanea. praecidanea hostia imitabatur Graecorū προτέλειαν. quae sunt Atteio Capitoni feriae praecidaneae, Graecis eae προήλιος ἡμέρα, succidanea, τὰ δεύτερα ἀμείνω. Et

non a caedendo, sed a cedendo, per e. Vnde succedaneum etiam apud Iurisconsultos. Gellius aliter.

Praecidanea dicitur] Praecidanea dicitur, quod ante sacrum caederetur id genus hostiae. quod, sacrum praecidarium appellabatur. Praecidarium & Praecidaneum idem est. Sic extrarium, extraneum: pedarium, pedaneum. Si Gellius considerasset praecidaneum sacrum dici, nūquam miratus esset praecidaneas etiam ferias dictas fuisse.

Praedia] In tertio Coniectaneo monuimus dicendum proebra. vt enebra.

Praedonulos] Lege: praedonculos. Si quis Latine scit, is non ignorat, praedonulos Latinum non esse. Hoc ἐκ τῶν ἀνὰ λόγον Latinae linguae satis patet.

Praefecturae] Quae egregiam antiquitatis cognitionem continent, ea non leuibus mendis inquinata sunt. Sunt autem haec ex prisca scriptura: In quas solebant ire praefecti quattuor viginti sexuirum num pro populi &c. Lego: in quas solebant ire praefecti, qui, autore viginti sex virum numero, populi suffragio creati. Recte sane. Neque enim quicquam populus sciscebat sine auctore. Itaque & leges auctore quodam semper sciscebat. Ex vocibus, qui auctore, factum erat quattuor, mendo satis proeliui ac propenso.

Praefericulum] Praefericulum vas aeneum sine ansa patens summum, velut peluis, quo vtuntur in sacrario Opis Consiuae.

Praeficae] Glossae: Praefica, ἡ περὶ τῆς κλίνης ἐν τῇ ἐκφορᾷ κοπτομένη. θρηνῳδὸς ἐπ' ἐκφορᾶν.

Praemetium] προλόγιον. Vide Coniectanea. Glossarium: Praemetiuum, ἡ περὶ θερισμοῦ Δημήτρας θυσία.

Praepetes] Praepetes aues dictas quidam putant, quia volantes se offerunt. Nam praepetere est, auem auspicanti se offerre. Vnde praepetes aues dicuntur, quae se ante auspicantem ferunt. Nam antiqui praepetere dicebant pro anteire. Seruius in fragmentis: Praepetes sunt, quae secundo auspicio ante eum volant, qui auspicatur. Aues autem aut oscines sunt, aut praepetes. Oscines, quae ore futura praedicunt. Praepetes, quae volatu augurium significant, cum sunt prospera. Sed praepetes aut superiora te-

nent, & praepetes vocantur: aut inferiora, & dicuntur inferae. Praepetes autem ideo, quia omnes aues priora petunt volantes. Vide etiam Gellium lib. VI. cap. VI.

Praerogatiuae] De iis, item illis, quae iure vocatae dicebantur, Asconius, & Liuius. Ausonius in Panegyrico ad Gratianum Augustum: Valete modo classes populi, & vrbanarum tribuum praerogatiuae, & centuriae iure vocatae. Liuius libro IX. de Flauio scriba: fierique se pro tribu aedilem videret. Ego interpretor pro tribu, praerogatiua tribu. Piso de eodem: Eundem primae tribus Aedilem curulem renunciauerunt. eaedem ergo praerogatiuae tribus, & primae tribus. Nam ita in legibus ferendis loquebantur. Sic initio legis cuiusdam in tabula aenea: PRINCIPIVM. FVIT. PRO. TRIBV. Item apud Frontinum. T. Quinctius Crispinus COS. populum iure rogauit, populusque iure sciuit in foro pro Rostris a. d. IIIII. Eidus Iulias. Tribus Sergia. principium fuit pro tribu Sex. L. F. Varro. Qui locus vulgo mendosissimus editus est.

Praes] Festus ait praedem dictum esse, quod interrogatus a populo si praesesset, respondebat, Praes. Supple, Sum. Praesesse antiquitus significat praesentem esse, παρεῖναι. Vnde superest participium Praesens. Ausonius auctor valde bonus, dignus qui meliore saeculo natus fuisset, ait in ludicro dramate septem sapientum:

Thalis autem, ἐγγύα, πάρα δ᾽ ἄτα protulit.

Spondere qui nos, noxa quia praesest, vetat. praesest, πάρεστι. Graecus interrogatus, εἰ πάρεστι, respondet potius πάρα quam πάρειμι. Sic Romanus interrogatus, an praeses? respondebat, praes, non praessum. Varro: Itaq; Praes, qui a magistratu interrogatus in publicum, an praesest. a quo & cum respondet, dicit, praes. Ita enim legendum apud Varronem. Alioqui scio antea non satis perspicuum neque Varronis, neque Festi locum fuisse. Multorum scriptorum Latini nominis codices calamo exarati habent praesest. pro quo vulgati, praesto est.

Praesiderare] Graeci προχειμάζειν. προχείμασις, praesideratio. quidni & Postsideratio ἡ ἐπιχείμασις dici poterit? Vide Vegetium. Hoc autem ita dicebant veteres Romani, quia anni tempestates sidera vocabant. & Confectum

ſidus, vel peractum hiemis, aeſtatis ſidus dicebant.

Praeſtitem] Praeſtites, προστατήριοι. Praeſtites Lares iidem, qui προστατήριοι θεοὶ apud Graecos.

Praeſtolari] Praeſtum a veteribus erat in vſu. a quo remanſit praeſto aduerbiale. ὑποκορισικὸν praeſtulus, vel, vt antiqui ſcribebant, praeſtolus. Inde, praeſtolari. Praeſtus ſeu praeſtulus, ἐπίμονος, προσκαρτερῶν, προσλιπαρής. Pro quo praeſens, vſitatum. vt, praeſens animus. Gloſſarium: Praeſens ἐπιφανὴς ἢ παρὸν, καὶ εὔχαλκος. Lege, καὶ εὔαλκος. εὔαλκος eſt fortis. quod & εὐαλκὴς quoque dicebatur.

Praeteriti] Vnde vnde haec expiſcatus ſit Verrius, aut Feſtus, ſane omnia contra rationem vetuſtiſſimorum Po. Ro. inſtitutorum ſunt. eaque plane toti antiquitati Reip. Ro. aduerſantur. Et miror, vnde haec exſcripſerit.

Praetexta] Infra: Praetexta nulli alij licebat vti, quam ei qui iure alicuius magiſtratus haberet, & in loco publico ludos faceret. Is enim ea vtitur, & ſcribam habet ob eos, quos facit, ludos. Huc vſque videor tuto veſtigiis Feſti inſiſtere. in reliquis lubricum eſt iter. Ait nulli alij licuiſſe praetexta vti praeterquam ei, qui eam haberet iure magiſtratus, & in loco publico ludos faceret. Quod verum eſt. Nam magiſtri collegiorum, & magiſtri vicorum, qui magiſtratus non erant, ludos faciebant praetextati, vt notum eſt ex ea in Piſonem, & ex Aſconio, item ex Liuio libro XXXI. Tribuni plebis, auctore Plutarcho, praetexta non vtebantur. puto, quia ludos non faciebant. Sequentia plus minus ita habuerunt: Item praetexta Conſulibus, & Praetoribus vota quaedam ob ignorantiam ſacrorum nouorum nuncupantibus datum eſt vti: item votum ſoluentibus aliquod. Item Valerius vicanus vtens pura ex S. Senatus improbatus eſt. Videtur velle Feſtus vſum purpurae ſacrum fuiſſe. ideo magiſtratibus conceſſum non tam iure magiſtratus, nam & Tribunis conceſſus fuiſſet, quam ludorum & votorum cauſſa. Res enim ſacrae ludi, & vota. Ideo ob ludos vtebantur Aediles, & magiſtri collegiorum, ob vota Conſules, & Praetores. Vota illa quae nuncupabantur ob ſacrorum nouorum ignorantiam, videntur eſſe, quae Conſul, aut Praetor voucbat, ſi quid minus rite & per ignorantiam committens nouam religio-

nem cōtraxisset. Vicanum videtur vocare vici magistrum. ex sententia senatus improbatum ait quod in pura toga, non in praetexta ludos Compitalitios faceret. Ita enim puto Festum scripsisse ex S. Senatus, quod interpretor ex Sententia Senatus.

Praetextae] Pro praetextatae. Horatius:

Vel qui Praetextas, vel qui docuere Togatas. id est, praetextatas. Fabulae argumento Romano aut Togatae, aut Praetextatae. Comoediae quidem, Togatae: Tragoediae autem Praetextatae. Afranius, & Titinius Togatarum poetae dicuntur. Ennius, Pacuuius, Attius Praetextatarum. Nam Ennius Scipionem, Pacuuius Paulum, Attius Brutum, & Aeneadas, seu Decium Tragoedias docuerunt. Ergo non mediocriter errant, qui ad hunc Festi locum, item ad locum Togatarum, Togatas de togatis viris: Praetextatas de pueris, ac puellis praetextatis compositas fuisse annotarunt. Ipsi viderint, an Scipio, Brutus, Decius, qui se deuotauit, pueri habendi sint: & an Lucretiam, cum se interficeret, puellam putandum sit. Haec sunt viris & grauissimis, & magni in literis nominis indigna. Ratio in promptu est. Toga populi est. & populare argumentum Comoediis. Praetextae magistratuum. quae sunt grauissimae personae, & cothurno, non socco aptae. vel, quod, vt ait Asconius in praetura Vrbana, praetexta honestorum erat, toga viliorum.

Praetextatum] Ita malo, quam praetextum. quod ait, depositis praetextis, quas scilicet Fortunae Virginali deponebant, vt supra monuimus.

Prandium] A Graeco πρώϊον. ex Plutarcho.

Praesan] Vide doctiss. Turnebi Aduersaria. qui legit Praesentaneam.

Prim ....] Omnia mutila sunt. & vltima linea ad aliud, quam ad Primigenium sulcum pertinet. Quo enim tutelare iudicium?

Priuato] Priuato sumptu se alebant milites antequam stipendia mererentur. quod in id durauit tempus, quod fuit paulo ante quam Vrbs capta est a Gallis. a quo sine publico stipendio milites non fiebant.

Priueras.] Priuus, priuerus: vt Iouis, Ioueris. &c.

Priuiuio es] Lege, Priuoes, priuis, singulis. Priuoes,

priuis: vt oloes, ollis: Pilumnoe, Pilumni: poploe, populi,&c.

Priuos] Offendit me, quod apud Ciceronem pro hac voce Priuatum substituerint.vt in ea pro domo: Vetant leges sacratae, vetant XII. Tabulae leges priuis hominibus irrogari. At hodie legunt Priuatis. item III. de legibus: tantum maiores in posterum prouidisse: in priuatos homines leges ferri noluerunt.Cum Cicero scripserit,in priuos homines. Subiicit enim: id est enim priuilegium. Postea interpretatur: Ferri de singulis nisi centuriatis comitiis noluerunt. Vide Gellium lib.X.cap.XX.

Pro] Corruptissima sunt: alias aliud alio, vt pro pecunia. pro praedio,pro consule: Lego: alias apud,ab,ob: vt pro pecunia,pro praede,pro consilio.

Pro] Infra: Fere omnia ex Epitome diuinare potes. Hoc tamen praeterea habebat Festus, quod Attium in Menalippo, vel Ennium in Menalippa, item Plautum in Condalio citabat.

Pro scapulis] Lege in exemplo Catonis: hostem percussi.

Probrum] Versus Attij plane Stoicum decretum est: οὐδὲν καλὸν, εἰ μὴ αἰσχρόν.

Procapes] Glossarium: Captam, τὴν ἀπὸ προγόνων οἰκίαν. Lege, Capem. Isidorus: Procapibus, proximis. Procapis, proximus.

Procestria] Glossarium: Procastria, οἰκήματα περὶ παρεμβολῆς.

Procinctam] Glossarium: Procinctum, ὅταν εἰς πόλεμον συγκαλέσωνται. Porro ita videtur scripsisse Festus: Procinctam classem Flamini Diali, hoc est milites ad praelium instructos, & paratos videre non licet. antiqui enim procinctum dixerunt, vt nunc quoque, cum exercitus instructus est. Procincta autem acie ad pugnam ire soliti erant. vnde dicuntur testamenta in procinctu fieri, quae instructa acie nuncupabantur, vel quae ad pugnam ituri nuncupabant.

Procitant] Glossarius: Procitat, προσεκκαλεῖται.

Procitum] Verba ex veteri Odyssea, Matrem procitum plurimi venerunt, sunt ex illo: πολλοὶ μητέρ' ἐμὴν μνῶντ.

Procu-

Proculum] Proprie, qui poetis πολυγίτης.

Procum] Plautus Poenulo: Nequiquam hos procos mihi elegi. hoc est proceres, εἰρωνικῶς.

Prodegeris] Lego versum Plauti:

Polluce prodigum esse amatorem addecet.

Prodidisse] Prodita res, & prodicta, pro eodem dicitur. Liuius libro XXXVIII. Cum inuidiam & certamina cum Tribunis prospiceret, die longiore prodicta, in Literunm concessit, certo consilio, ne ad caussam dicendam adesset. male vulgo producta. Libro III. in carcerem est coniectus, eique Tribunus diem prodixit. Et, Adeoque constantia sua & Tribunos obstupefecit, & plebem, vt diem ipsi sua voluntate producerent. Lege, prodicerent. Paulo post: antequam producta dies veniret, moritur. Lege, prodicta. Sed & apud Gellium corruptum inuenies. porro apud Liuium & prodita die legitur. Lege ita verba Catonis: Te C. Caecili diem prodidisse militibus legionis tertiae, cum proditionem non haberes. proditionem magistratus dicitur habere, quomodo & vocationem, & prehensionem, hoc est, prodendi, vocandi, praehendendi ius. In vetustissima lege fracta, extant vestigia prodictae diei his verbis: . . . . EX. HACE. LEGE. TRIBVENDEI. CAVSSA. PRODEIXERIT. IS. VTEI. QVOD. RECTE. FACTVM. ESSE. VOLET. FACITO.

Produit] Verba legis Censoriae ita sententia postulante legerim: PORTICVM. SARTAM. TECTAMQVE. PRODVIT.

Profanum] Infra: verbum alieno loco positum. nam de verbo Porricere disputabat. Ad quod locum ex Plautina Pseudolo profert:

Atq; in manibus exta teneam, vt porriciam. interea loci
Si lucri quid detur, potius rem diuinam deseram.

Deinde disserebat de profanatione eorum, quae porriciebantur. ea videlicet, quae porriciuntur, profanari docens: & profanata consumi. Varro: Itaque ob id in fano consumebatur omne, quod profanum erat, vt etiamnum fit. quod Praetor vrbanus quotannis facit, cum Herculi immolat publice iuuencam. In fine ita lego: ea autem, de quibus dissentio, & aperte, & breuiter, vt sciero, scripta in

his libris meis inuenientur, qui inſcribuntur: PRISCORVM VERBORVM CVM EXEMPLIS. Neque dubium eſt, quin ita ſcripſerit Feſtus. Sed libri ij interciderunt. Nam quod docti viri putant Feſtum de his, quos in manu habemus, loqui: & peccant ipſi, & alios in errorem inducunt. Nam neque Feſtus hos libros, qui extant, vocaſſet ſuos, cum ſint Verrij. neque in iſtis libris inſtituit reprehenſionem Verrij, praeter quam in locis admodum paucis, idque obiter. neque paucos hos libros vocaſſet, cum ſupra XIX. ſcripſerit. neque haec eſt horum librorum inſcriptio, cum a Macrobio vetere auctore, de verborum ſignificatione citentur. His, & pluribus rationibus, atque adeo tenore verborum Feſti inductus quilibet poteſt aduertere libros PRISCORVM VERBORVM CVM EXEMPLIS non eſſe eoſdem cum his noſtris DE VERBORVM SIGNIFICATIONE.

Profeſti dies] Afranij exemplum, quod citabat Feſtus ex Priuigno, extat integrius apud Nonium:

Quae nos ſolemus facere feſtiuo die,
Quotidiano opere promiſces omnia.
At quae profeſto, contra: cum celebras focum.

Ita enim legendum apud Nonium.

Prolatum] Achilles Ariſtarchi dictus ad differentiam Achillis Aeſchyli. Huius Ariſtarchi Tragici meminere Athenaeus, Suidas, Stobaeus ſecũdo Phyſicorum. Achillis Ariſtarchi Tragoediae habes mentionem apud Plautum. Iſidorus: Tragoedias fere omnes ex Graecis tranſtulit Ennius, plurimas Euripidis: nonnullas Ariſtarchi.

Poſt *Prolatum*] Non dubium eſt quin haec, quae ſubiiciam, hic deſiderentur: Parret dicendum exiſtimant. quam conſuetudinem oſtendit formula, quae eſt, PARRET. Ab eo Parra, auis ſiniſtra. Et eius ſignificatio eadem. De verbo Parret gemino rr, vide ſupra. Parram ait dictam, quia pareat, hoc eſt, appareat, & ſeſe obiiciat obuiam praetereuntibus. inauſpicatam autem fuiſſe, & ἐνόδιον aduerſum auſpicium facere ſolitam, vel vnus Horatius teſtis ſuffecerit:

Impios parrae recinentis omen Ducat.

Promellere] Mellere, ſeu Melere antiquum verbum a Graeco μέλλειν. Cuius veſtigia ſuperſunt in voce Remeligines.

Promerion] Corruptissimus locus, siquis alius. Legendum ita haud dubie: Promerito, praecipuum, praeter caeteros meritum, vt pro medio, hoc est participem, & pro indiuiso dicimus. Quae verba quantum Latini sermonis intererat, salua, atque incolumia mansisse, nemo non videt.

Promulco] Mihi mirum videtur promulco dici trahi nauem, cum id Graeco verbo remulco agi dicatur, παρὰ τὸ ῥυμουλκεῖν.

Pronubae] Tertullianus in libro exhortatorio ad castitatem: Monogamia apud Ethnicos in summo honore est, vt & virginibus legitime nubentibus vniuira pronuba adhibeatur: & sic auspicij initium est. Seruius in schedis: Varro pronubam dicit, quae ante nupserit, & quae vni tantum nupserit. Catullus:

Vos vnis senibus bonae
Cognitae bene feminae
Collocate puellulam.

Properare] Verba, quae hic posita sunt, non sunt Festi, sed Catonis, quae integriora ab Isidoro cum sui auctoris nomine citantur ita: Marcus Cato: Qui vnum quodque mature transigit, properat. qui multa simul incipit, nec perficit, is festinat. Ego vnum quodque, quod adortus eram, transigebam.

Prophetas] Colloca versus Iulij Caesaris suo ordine:

Cum capita viridi lauro velare imperant
Prophetae, sancta caste qui purant sacra.

Purare a purus, vt piare a pius. de hoc C. Iulio Asconius in Scauriana: Idem inter primos temporis sui oratores, & tragicus poeta bonus admodum habitus est. Huius sunt enim Tragoediae, quae inscribuntur Iulij. De eodem C. Iulio Cicero in Bruto: Sunt eius aliquot orationes, ex quibus, sicut ex eiusdem Tragoediis, lenitas eius sine neruis perspici potest.

Propter viam] De hoc satis alibi. Fiebat autem Herculi. apud cuius aram omnia, quae profanabantur, absumi necesse erat, vt supra in Porricere vidimus. Nam ridiculum putare in sacrificio propter viam tãtum id fieri: cum epulum propter viam profanetur Herculi: & omnia quaecunque Herculi profanabantur, consumi necesse erat. Vide Varronis verba, quae supra in Porricere adduximus.

Propudiosum] Non dubium quae Graecis καθάρματα, ea Latinis propudia dicta. Inde homines sceleratos, vt Graeci καθάρματα, sic Romani eosdē Propudia vocarunt.

Prorsi] De hoc verbo ad Ausonium diximus. Significat rectum, & prolixum. vnde tunica prolixis villis, prosa tunica. Glossarium: Prosa, pexa tunica, πεξὸν ἱμάτιον. Prorsus ergo, ἰθὺς, & prorsum, ἰθύ. vt in exemplo Catonis, Prorsus deuertebantur pro hospitibus ad amicos suos. Prorsus, ἰθύ.

Prosiciae] Glossarium: Proscle, ἀκροθίνια. lege, Prosiciae. item Prosiciae, αἱ τῶν θυμάτων ἀπαρχαί.

Prosimurium] Infra: Prosimurium esse ait Antistius in Commentario iuris Pontificalis pomerium, id est post murum, vt ait Cato. Olim quidem omne post murum intimum, nunc etiam intra aedificia pomerium, quasi promerium solet dici. Reliqua ne Sibylla quidem diuinauerit. Quod ait Paulus de Pontificali pomerio, id tractabatur in linea, quae est harum reliquiarum decima septima.

Prospera] Fortasse dicebat prospera quaedam nos vsurpare solere nomina praefiscinae, quod declinatum sit extrema producta syllaba, vt occurramus fascino, vt ait L. Cincius, quod fieret etiam in familiae purgandae sacro. His non absimilia scripsisse mihi videtur. Plinius: cur publicis lustris etiam nomina victimas ducentium prospera legimus? cur & fascinationibus adoratione peculiari occurrimus? Titinius Setina:

Paula mea, amabo, pollulam laudem addito
Praefiscini --

Charisius subdit interpretationem: ne puella fascinetur. Praefiscini ergo aliquid fieri aut dici erat, cum facto, aut dicto aliquo, fascino occurrebatur. Ait declinatum in e producta. quia nonnulli, vt puto, existimabant esse vocatiui casus. vt supra Numere dictum est a quibusdam corripi in vltima syllaba, & vocandi casu dictum. Gellius ex veteri codice, libro x. capite x x I I I I. loquens de Diequinti: Extremam istius vocis syllabam tum per e, tum per i, scriptam legi. Nam sane quam consuetum veteribus fuerat, literis iis plerumque vti indifferenter: sicuti praefiscini, & praefiscine, procliui, & procliue, atque alia item multa hoc genus varie dixerunt. Idem habet ve-

tus Macrobij codex. at in vulgatis priſtini & priſtine, pro praefiſcini praefiſcine editum eſt.

Proſpices] Lege, Proſpica. Naeuius: tibi proſpica, ac diſpice, id eſt proſpice, diſpice.

Proſumia] Antiqui Protumia, pro, Portumia, a Graeco πορθμεῖον.

Pube praeſente] Doctiſſimus Romanorum Virgilius inter alia reconditae antiquitatis arcana & hoc poſuit, cum ait

-- puppeſque tuae, pubeſque tuorum.

ex ea enim conſuetudine dixit, cum exprimeret Homericum:

σὺν νηΐ τε σῇ καὶ σοῖς ἑτάροισι.

Pubes] Pubes adoleſcens, qui etiam veſticeps vocatur. Cui contrarium inueſtis. Pubes & pro plurium puberum numero dici ſolet. Ita Feſtus.

Pubes &] Lege: Pubes, & Puber, qui generare poteſt. Catullus in Galliambo. Ego puber, ego aduleſcens, ego ephebus, ego puer. pro quo ineptiſſime excuſum eſt, Ego mulier, ego aduleſcens.

Publica] Egregium ac luculentum hoc antiquitatis monumentum ita & emendandum, & diſtinguendum cenſeo.

EX. PONDERIBVS. POBLICEIS. QVIBVS. HAC. TEMPESTATE. POPOLVS. OETIER. SOLET. VTEI. COAEQVETVR. SEDOLO. M. QVADRANTAL. VINEI. OCTOGINTA. PONDO. SIET. CONGIVS. VINEI. DECEM. P. SIET. SEX. SEXTARI. CONGIVS. SIET. VINEI. DVODEQVINQVAGINTA. SEXTARI. QVADRANTAL. SIET. VINEI. SEXTARIVS. AEQVVS. CVM. LIBRARIO. SIET. SEXDEQVIMQ. LIBRAE. IN. MODIO. SIENT.

SI. QVIS. MAGISTRATVS. ADVERSVS. HAEC. D. M. PONDERA. MODIOSQVE. VASAQ. POBLICA. MODICA. MINORA. MAIORAVE. FAXIT. IVSSITVE. FIERI. DOLVMVE. ADDVIT. QVO. EA. FIANT. EVM. QVIS. VOLET. MAGISTRATVS. MVLTARE. VTEI. DVM. MINORE. PATRIS. FAMILIAS. TAXAT. LICETO. SIVE. QVIS. IM. SACROM. IVDICARE. VOLVERIT. LICETO.

In hoc Plebiſcito OETIER, eſt, vti. vt in veteri lege:

NEC. QVIS. FACITO. QVOMINVS. EI. OETANTVR. FRVANTVR. HABEANT. POSSIDEANT.

illud. SEXD'EQVIMQ. Sexdecim que. Addit circa finem, eum, quicunque volet magiſtratus multare, liceto: dum modo maiore patrem familias multa, minore eum qui in poteſtate eſt quam patrem familias, coerceat. SACRVM IVDICARE. Filij peculium patris familias, pecuniam, familiamque Cereri ſacrare. Pro ſedulum, manifeſto SE. DOLO. M. legendum. ſine dolo malo.

Publicius] In fine: vehicula venire poſſint.

Pudicitiae] Monſtrum verbi eſt in hac periodo. ſed puto ita conficiendum: Pudicitiae ſignum in foro Boario eſt, vbi Aimiliana aedis eſt Herculis. Deinde: ad milliarium IIII. ex quo factum, illi. Aimiliana aedes Herculis dictum, vt apud hunc ipſum, aedes Iouis Metellina. Vide in Tarpeiae.

Pueri im...] Puer impubes tantum dicitur. Atta in . . . . id pluribus verſibus docet. Quae ſequuntur, pertinent ad hiſtoriam penitus nobis incognitam. Quorum initium plus minus ita conceptum fuiſſe videtur: Pueri aeneum ſignum ad Salinas poſitum eſt. quod ſignum allatum e. . . . eſt. Quod ſunt conati quidem euellere. nemo vnquam potuit. Quaerant igitur docti viri.

Punici] *Punici dicuntur*, non Poenici, quanuis *a Phoenicib.* Oriantur. Et Punicum bell*um, quanquam Poeni appel*lantur. Nam quae ſoleb*ant efferre per* Pu, longam, Ennius in Poe, extulit P*oenos dicens. ſed corruptum eſt incuria li*brariorum: qui ea quae fe*minino genere dicuntur, ſcripſit maſcu*lino. etiam ipſi G*raeci ita loquuntur, qui Philolo*gos, philargyros *feminas dicunt. Poenos apud* Enni*um viros putans libra*rius appellari, mut*auit. quod per adiectionem ea* vox explanata non *ſit, eum tamen eiuſmodi* nomina tam in vi*rili*, *quam in femineo ſexu accipiantur. nam* dicimus tam hic lupus, qu*am haec lupus. quin ea, quae parti*cipia appellantur, quae *aliquem ordi*nem rerum ſignificant, *& caſus*, tẽpora, perſonas recipi*unt, vtroque genere enunciantur*. Diſtinximus quae Feſti ſunt, ab iis, quae noſtra. vt lectori fidem faciamus, neque nos credere, neque perſuadere aliis velle, quae Feſti non ſunt, ea eſſe Feſti. Sed imitatus ſum homines veterum ſignorum, ac ſtatuarum ſtudioſos atque admiratores, qui vbi ſignum marmoreum elegantiſſime ſcalptum habent, atq; id forte propter vetuſtatem aliqua parte ſui, vt ſaepe fit, mutilatum

ſit, conquirũt peritos artifices, qui a ſe partem mãcã ſuppleant. omnes, qui illud ſignum vident, norunt & quid de veteri artificio deperierit, & quid de nouo additum ſit. tamen id, quod additum eſt, tanti momenti eſt ſaepenumero, vt abſque illo foret, totius ſigni reliqua proportio ac commẽſus lateret, atque obſcurus eſſet. Sic in hoc Feſti loco fecimus. nam ſine illis mẽbris quae addidimus, quid ille truncus eſſet, facile diſcerni non poterat. Non mediocriter autem ſtudioſos iuuimus, quantum iudicamus, qui ſolo prope aequatum aedificium diligentia noſtra a fundamentis vſque rediuiuum excitauimus, ac ſartum tectum praeſtitimus. Nouum autem non eſt Ennium Poenos dixiſſe, cum de feminis loqueretur, cum & Virgilius quoque dixerit ducente deo, cum de Venere intelligeret. Quod Graecorum imitatione fecit, apud quos ὁ θεὸς, καὶ ἡ θεός. imo potius Homeri, qui de Helena ita ſcribit ἰλιάδ. γ.

βῆ δὲ κατασχομένη ἑανῷ ἀργῆτι φαεινῷ,
σιγῇ. πάσας δὲ Τρῳὰς λάθεν. ἦρχε δὲ δαίμων.

δαίμων, hoc eſt ἡ ἀφροδίτη. Vellem haec potius conſideraſſet Macrobius. Hoc enim Virgilius illo loco expreſſit. Caluus: Pollentemque Deum Venerem --- Participia iſtis annumerat. nam amans ἐπίκοινον. Sed melius Graecorum, quam ſi Latinorum exempla adduxiſſet. Nam Graeci, quanuis diſtincta participiorum genera per voces habeant, tamen & maſculinum attribuunt feminino, vt Sophocles non ſemel in Electra. quod Feſtus quaerit, Poenicum bellum non dici ſed Punicum, ſciendum eſt & veteres Poenicium dixiſſe. in vetuſtiſſ. lege, quae proxime tempora Punica ſcripta fuit, POPVLEIS. LIBEREIS. QVEI. IN. AFRICA. SVNT. QVEI. EORVM. IN. AMEICITIAM. POPVLEI. ROMANEI. BELLO. POENICIO. PROXVMO. MANSERVNT.

Pura veſtimenta] Lege: id eſt non obſtita. Obſtitum eſt fulguritum: ab eo quod obliquum obſtitum dicebãt. Fulgura autem duplicia, caeleſtia, terreſtria. Caeleſtium ictus ſemper obliquus, vt caſus ſemper obliquus. Auctor Plinius lib. 11. Porro de puris veſtimentis Seruius in fragmentis: Sane, inquit, in ſacris pura veſtis appellatur, quae neque funeſta ſit, neque maculam habeat ex homine mortuo.

Puri] Manumiſſio hic dictum eſt pro liberatione. vt dicitur liberatio nexi. Eſt autem manumiſſio, ſeu liberatio ſacrorum cauſſa vnus ex illis modis, quibus liberabatur heres, qui accepta hereditate tenetur ſacris familiae. Notum enim eſt veteri iure Pontificio contineri, vt ſacra priuata conſeruentur, ac deinceps familiis prodantur. ex quo inſtitutum, vt ne morte patrisfamilias ſacrorum memoria occideret, ſed iis eſſent adiuncta, ad quos eiuſdem morte pecunia veniſſet. Igitur praeſtigiae excogitatae, quibus fucus, vt ita dicam, legi fieret. Introducti enim ſunt modi, quibus ſacra perimerentur. Id autem fiebat aut emancipatione per aes & libram, adhibito libripende, quae hic dicitur manumiſſio ſacrorum cauſſa. Cicero II. de legibus: Quinetiam cauent, vt cui plus legatum ſit, quam ſine religione capere liceat, is per aes & libram heredes teſtamenti ſoluat. propterea quod eo loco res eſt ita ſoluta hereditate, quaſi ea pecunia legata non eſſet. Aut fiebat alio genere imaginariae venditionis, quae vocabatur coemptio, adhibitis ſenibus coemptionalibus, qui aſſe Caiano, hoc eſt nummo ſeſtertio dicis cauſſa ter accepto, & rurſus reddito heredem abſoluerent. in ea pro Murena: Sacra illi (veteres) interire noluerunt. horum ingenio ſenes ad coemptiones faciendas interimendorum ſacrorum cauſſa reperti ſunt. aut denique deteſtatione, quae ſolennibus verbis Calatis comitiis celebrabatur. Gellius libro XV. iiſdem comitiis, quae Calata appellari diximus, & ſacrorum deteſtatio, & teſtamenta fieri ſolebant. Quare & Seruius Iuriſconſultus ſcripſit librum de ſacris deteſtandis, vbi de iure teſtamentorum diſputabat. Gellius libro VI. capite XII. Seruius Sulpitius Iuriſconſultus, vir aetatis ſuae doctiſſimus, in libro de ſacris deteſtandis, qua ratione adductus Teſtamentum verbum eſſe duplex ſcripſerit, non reperio. Corrupte enim in Gellio vulgo editur: in libro de teſtamentis ſecundo. At ea, quam repoſui, eſt veterum excuſorum & calamo exaratorum. Alij erant etiam modi perimendorum ſacrorum, vt caput partitionis, in deducendis centum nummis. de quo vide ſecundo de legibus. Tantum ea ego appoſui, quae declararent, quid manumiſſio ſacrorum cauſſa hic apud Feſtum, quid item deteſtatio ſacrorum. Neque eſt quod quiſquam putet, ma-

numiſſionem ſacrorum cauſſa dici, quod Veſtalis, & Flamen Dialis exibat patris ſui poteſtate. Nam ij ſtatim ſine emancipatione, ac capitis deminutione de patris poteſtate exibant. Neque libet intelligere de eo, quem pater in alienam familiam daret, vt cum eum ex poteſtate emiſiſſet, poſtea ſacrorum cauſſa manumiſſio celebraretur. qui enim tertia mancipatione in iure ceſſi erant a parente, in cuius poteſtate erant, eodem momento in patris adoptiui ſacra tranſibant, quo e patris naturalis ſacris exibant. Apparet autem, qui ſacris exoluebatur auri puri, probi, puti, ſui neſcio quantum arcae Pontificum inferre ſolere.

Purime] Infra. Duo membra ſunt in his reliquiis. in primo quid ſit ager publicus diſſerebatur: nempe quo & augures publici fruebantur, qualis erat qui in agro Veienti erat, nomine Oſcus. Videtur autem velle Feſtus Publicum agrum dictum eſſe ab auguribus publicis. De quibus Varro: Vt noſtri augures publici diſſerunt. Cicero: publici augures ſignis & auſpiciis poſtea vidento.

Poſtea] Ita pene ſcripſerat: Prodicere diem eſt prodere. Prodictio namque proditio eſt, quae in praeſens valet. prodicere diem, & prodere diem idem eſſe ſupra notauimus. Gellius libro XII. cap. XIII. Kalendaſque mihi prodictas, vti intra eum diem pronunciarem. Malehodie, productas.

Puticuli] Fere ex Varrone emendari poteſt. Acro: a puteis foſſis ad ſepelienda cadauera pauperum, locus dictus eſt puticuli.

Putus] Putum ait dixiſſe antiquos, pro puro. Vnde putatae vites, quod, cum id, quod impedimento erat, deciſum eſt, remaneant purae, vt Cornific. ait. Haec Feſtus; & ad id vtebatur auctoritate Ennij in Alexandro, qui dixerit, dimidio purus putus.. Item Plauti ex Pſeudolo: Purus putus ſycophanta eſt. Reliqua fere ſunt in Epitome.

Poſt *Putus*] Incompertum mihi, quid voluerit Feſtus vſque ad illud . . . formon. duae lineae, que ſequũtur, pertinent ad pedeſtria auſpicia. Et ſupinitate neſcio qua huc tranſlata ſunt, cum iam ſupra ſuo loco relata ſint. Vide poſt Pedeſtria. Quod ſequitur, manifeſto ita fuit: Parilia ſibi obſeruanda iudicant priuatim ipſae quoque puerperae domi in ſtratis, vti pariendo ſtabiliantur Parilia feſta. Non

ſolum, inquit, rure vniuerſorũ Parilia ſunt, ſed & priuatorum domi, puta puerperarum. Vide ſuperſtitionem. qui dicebant Palilia, a Pale Dea deducebant. qui Parilia, a pariendo. Porro in ſtratis, hoc eſt in lectis, foetae cubabant dicis cauſſa. Eos lectos in atrio ſternebant, quos aduerſos vocabant. Aſconius in Miloniana: Deinde omni vi ianua expugnata, & imagines maiorum deiecerunt, & lectulum aduerſum vxoris eius Corneliae, cuius caſtitas pro exemplo habita eſt, fregerunt: itemque telas, quae ex vetere more in atrio texebantur, diruerunt. Ex quibus apparet in atrio ante ianuam lectum aduerſum fuiſſe. Propertius:

Si tamen aduerſum mutarit ianua lectum,
Sederit & noſtro cauta nouerca toro.

hoc eſt, ſi alia vxor ſuperinducatur, quae aduerſum lectum noſtrum mutet, hoc eſt ſibi non mihi ſternat. Nam vna quaeque matrona domi ſibi aduerſum lectum ſternebat. Laberius in Compitalibus:

Nunc lentus es tu, nunc tu ſuſque deque fers.
Mater familias tua in lecto aduorſo ſedet.
Seruis ſex tantis, vernulis nefariis.

Hoc eſt, vxor tua foeta de more in aduerſo lecto ſedet adſtantibus improbiſſimis ſeruulis. neq; ſuſpicaris de ſtupro. Sternebatur etiam lectus Diis coniugalibus Pilumno, & Picumno. Seruius in ſchedis: Varro Pilumnum, & Picumnum infantium Deos eſſe ait: eiſque pro puerpera lectum in atrio ſterni, dum exploretur, an vitalis ſit, qui natus eſt. Intelligit autem locum Varronis hũc ex lib. II. de vita Po. Rom. Natus ſi erat vitalis, ac ſublatus ab obſtetrice, ſtatuebatur in terra, vt auſpicaretur rectus eſſe: diis cõiugalibus Pilumno & Picumno in aedibus lectus ſternebatur. Ex quibus apparet, alium lectum aduerſum eſſe, alium eum, qui Pilumno, & Picumno ſternebatur. Nemo eſt antiquitatis paulo ſtudioſior, qui non his rediuiuis Feſti reliquiis laetetur, praeſertim de aduerſo lecto apud Propertium. quod hactenus a nemine indicatum fuerat.

Putus] Infra. Deinde de verbo Promptum agebat: promptum ſignificat paratum. deinde vtitur teſtimonio veteris ſcriptoris, qui dixerit: de cuius aere tute promptum triticum in commentario tuo retuliſti. quidam prolatum ſignificare aiunt promptum. ſed promptum ait id, quod in

futurum factum sit, cui . . . . . re, cum praesertim aliud penus, aliud promptuarium panis olei vini appelletur. In hanc sentẽtiam Festum scripsisse putamus. nam monstrum verbi erat, pantoleium, pro, panis, olei, vini.

Pu. . . . .] Plane ignoro quid sit.

P . . *qu* .] De Pio, ac Piaculo, & expiationibus fulgurum egisse Festum puto. item pecuniam, quae erogaretur piaculorum caussa, piacularem dictam. edictaque, quae quid in religiones ob ignorantiam commissum expiari iuberent, piacularia dicta. idque referri a Messala in explanatione sacrorum, an auguriorum. Sequebatur deinde. Pipulum, ploratus, a pipatu pullorum sumptum. Varro: In Aularia: Pipulo te differam ante aedes: id est conuicio, declinatum a pipatu pullorum. Isidorus in Glossis: Pipulo, ploratu, conuicio. Reliqua alio pertinebant, de consulibus eorumque lictoribus. puto iis tractatum fuisse de legibus Consularibus in ciues rogatis, quae sanciebant poenam verberum. Nam in fine manifesto haec scripta fuerunt: tribus XXXV. aut priuilegia irrogare, aut de capite ciuis statuere, nisi maximo comitiatu vetãt XII. Tabularum leges, praeterquam in veneficos, quique malum carmen incantant. quia ipsi indemnati iure occiduntur. Notum est quod posui, de capite ciuis, & de priuilegiis ex Ciceronis non paucis locis, pro Sextio, pro domo, & III. de legib. libro. de veneficis, & incantatoribus notissimus est Plinij locus lib. XXVIII. cap. II. Indemnatos ait occidi. Quia passim vnicuique interficere licebat, vt apparet.

Q

QVaeso] Versus Ennij de Anco Martio accipiendi sunt, qui ostiam muniuit, & portum Tiberis.

Ostia munita est. idem loca nauibu' polchreis
Munda facit, nauteisque mari quaesentibu' vitam.

Versus ex Cresphonte ita legendus:

Ducit me vxorem sibi liberum quaesendum gratia.

Quaestores] Quaestores creabantur, qui cognoscerent de rebus capitalibus. vnde & Quaestores paricidi appellantur.

Quamde] Corruptissima quae hic sunt, ex vestigiis priscae scripturae ita emendato: cum multi veteres testi-

monio ſunt, tum Ennius in primo:

Iuppiter, vt muro fretus magi' quamde manus vi.

& ſecundo: &c. In verſu Ennij Iuppiter eſt θαυμαστικὸν, vt in illo:

Iuppiter vt triſti lumina ſaepe manu. &:
Doctis, Iuppiter, & laborioſis.

Porro & QVAMDE in illis Saturniis verſibus legitur,

Namque nehilum peius macerat humanum,
Quamde mare ſaeuum. Vires quoi ſunt magnae,
Topper confringent inportunae vndae.

Quando Rex] In his deploratis ruderibus tantum deprehendere poſſumus, huius diei, qui in faſtis notatur, Q. REX. C. FAS, anteriorem partem nefas eſſe, poſteriorem fas. Quod recte Varro dixit: ad id tempus, nefas: ſignificans anteriorem. &, ab eo fas: notans poſteriorem. Dies nefaſtus priore vel anteriore parte notabatur N P. vel N E P. vide ſupra Nefaſti. Notabatur & N F. PR. quod quidam interpretantur, Nefas praetori. quod ego non ſequar. Additur in fine: ſiquis alius pro Rege dicat ad comitia, puta Pontifex, tam is dies. . . . vtrum intelligat Fas an Nefas, neſcio. Porro in Faſtis marmoreis, qui extant Romae, inuenio bis notatum hunc diem VIIII Kal. April. item VIIII. Kal. Iunij. Nemo, quod ſciam explicauit, quis eſſet mos huius diei, qui ritus, quae antiquitas. Sciendum Regi ſacrorum neque magiſtratum gerere, neque verba ad populum habere fas fuiſſe. propterea in comitium ire illi non licebat, niſi hoc die, qui notatus eſt in faſtis. ibat enim in Comitium ſacrificij cauſſa, quo properanter patrato protinus fuga ſe e comitio eripiebat. Plutarchus: ἔστι γοῦν τις ἐν ἀγορᾷ θυσία πρὸς τῷ λεγομένῳ κομιτίῳ πάτριος, ἣν θύσας ὁ βασιλεὺς κατὰ τάχος ἄπεισι φεύγων ἐξ ἀγορᾶς. Varro: Dies, qui vocatur ſic, Quando Rex comitiauit, fas: dictus ab eo, quod eo die Rex ſacrificulus dicat ad comitium. Si a docto viro quaeram, quid ſit dicere ad comitium, ſane non agnoſcet Latinum hoc genus loquendi. & profecto ineptum eſt. Legendum enim, itat ad comitium. Ita loquitur alibi, milites appellant latrones, quod itent, vti milites, cum ferro. Quare ob id alij aliter notas, quae legebantur in faſtis, interpretabantur: Q. R.

C. F. Quando Rex comitio fugit. Quod Ouidius manifesto nos docet:

Quatuor inde notis locus est: quibus ordine lectis
Vel mos sacrorum, vel fuga Regis inest.

Vtrunque enim complexus est. Quando Rex comitiauit. hic enim est mos sacri, quod faciebat in comitio. & Quando Rex comitio fugit. Tangit enim fugam Regis e comitio. Plutarchus: ἄπισι φεύγων ἐξ ἀγορᾶς. Quid certius hoc testimonio? At Paulus: Quando rex sacrificulus diuinis rebus perfectis in comitium venit. Imo, quando rebus diuinis perfectis abit e comitio. quare eius commentitiae caussae in ruderibus Festi ne vestigium quidem apparet. At quid aiunt docti viri? Ouidium ignorasse quid sibi vellent illae literae singulares. quasi fas sit doctissimum poetam ignorare, quod formularios, leguleios, litigantes, ac minimos quosque de faece Numae scire oportuit. Nam de Regifugio ipsum non intellexisse, testis erit ipsemet, qui de eo in mense Februario ante tractauerat.

Quando stercus] Infra: Quando stercus delatum, fas: eodem modo in fastis notatur dies: qui talis est, vt aedis Vestae purgetur, stercusque in cliuum Capitolinum deferatur. cum id factum sit, tum est Praetori fas.

Quartarius] Lege ita versum Lucillianum:

Porro homines nequam, malus vt quartariu' cippos
Collisere omnes - -

Notum est cippos sepulcrorum olim secundum vias publicas fuisse. Itaque facile collidebantur a mulis sagmariis, cum ea praeterirent.

Quaxare] Glossae: Quassat, ὅταν φωνεῖ βάτραχος.

Quercus] Querquera febris, dura, ac grauis: quam quidam a quercu dictam putant. quod id genus arboris cum graue sit, ac durum; tum in ingentem euadat amplitudinem. Aurelius Opilius frigidam, atque trementem. Santra eam ex Graeco deducit. quia tremorem eiusmodi κάρκαρον vocant. vnde dici etiam Carcerem. Plautus in Friuolaria: is mihi erat bilis querquera, tussis. Lucillius - iactans me, vt febris querquera. & alibi: Querquera consequitur febris, capitisque dolores. Haec Festus. Adde ad eius sententiam confirmandam Homericum:

-- καρκαιρε δὲ γαῖα πόδεσσι. vide Grammaticos.

Querquetulanae] Lege: sed feminas antiqui quas nunc dicimus, viras appellabant. quae, inquit, nunc feminae a nobis dicuntur, eae virae dicebantur. neque immerito, cum masculinum sit vir. Ita enim & vtrunque formant sexum Hebraei. Iss, vir: Issa, vira. hoc est femina.

Quianam] Lege ita Naeuianum Saturnium:

Summe Deum regnator, quianam genuisti?

Enniano versui deest syllaba, heu.

Heu quianam dictis nostris sententia flexa est.

Quinquatrus] Caue sentias cum iis, qui mutandum censent, qui fere his, in, quibus feriae. Nihil enim facilius hac lectione.

Quinq.] Quinquennales censores appellabantur, qui lustrum condebant quinto quoque anno, a quo ita appellari coeptos.

Quirinalia] Confusus ac corruptus locus ita suo ordini, ac nitori restituetur: Quirinalia mense Februario dies, quo Quirino fiunt sacra. idem stultorum feriae appellatur, quod quidam, qui suorum Fornacalium sacra Romae ignorauerant, eo potissimum rem diuinam faciunt. Addit Romae, quia Curiarum festa erant, & a Curione Maximo indicebantur.

Quisquiliae] Caecilij versum trochaicum ita lege:

Quisquilias volantis venti spolia memoras. i modo.

Ita solet in Comoediis. Cum sermonem alicuius non curat quis, dicit, logos, quisquilias, floccos, loqueris. abi. In Truculento:

Campas dicis: abi, abi. consultaui isthuc.

De quo ad Plautum plura. Item versum Naeuij.

Abi, abi deturbate saxo, homo non quisquiliae.

Quisquiliae singulariter. homo non quisquiliae, vt, homo non nauci.

R

R*Abula*] Inuenio in Glossis, Rabicula, δημαγωγός. nescio an bene.

Radi] Quanuis vetitum esset lege XII. Tab. tamen fiebat etiam temporibus Varronis. Seruius in schedis: Varro dicit mulieres in exequiis, & luctu ideo solitas ora lacerare,

vt ſanguine oſtenſo inferis ſatisfaciant.

Rapi] Aliam cauſſam reddit Seruius, qui adhuc latet in bibliotheca Danielis noſtri : FACES. Seruius : quae, inquit, ſolent praeire nubentes puellas, corneae ſane faces, quae quaſi diutiſſime luceant. quas rapiunt, tanquam vitae praeſidia. namque his qui ſunt potiti, diutius feruntur vixiſſe.

Rates] Rates vocant tigna colligata, quae per aquam aguntur. quo vocabulo interdum etiam naues ſignificantur. Afranius in Epiſtula: Vento perculſam ratem. item eo nomine ſignificarunt etiam remos. Attius in Neoptolemo : atque ego repercutio ratibus mare. & alio loco : Sed iam propellunt rates ſalum. Recte remos rates ait appellatos propter ſimilitudinem. Nam remi ſuper aquam ſublati a remigibus eam ſpeciem referunt. Propterea & ταρσοὶ a Graecis non ſolum rates, ſeu σχεδίαι, ſed & remi ipſi dicuntur. Gloſſae : Ratis, ταρσός. Idem prope innuere videtur Varro libro ſexto ad Ciceronem de Latino ſermone. ſed cum locus non ſolum corruptus, ſed mancus ſit, vt olim indicauimus, ita & reſtituemus, & ſupplebimus ex fragmentis Seruianis, quae ſunt penes Danielem noſtrum: Ratis dicta nauis longa propter remos. quod hi ſupra aquam ſublati dextra & ſiniſtra duas rates efficere videntur. Rates enim, vbi plures mali, vel trabes ſunt iuncti, aqua ducuntur. hinc nauiculae cum remis ratianiae dicuntur. Ita Seruius. quae lectio prope manu nos ducit ad verba Feſti interpretanda. Suſpicor in verbis Varronis Ratianias accipiendum pro illis, quas Gellius ratiarias vocat. Sic enim pedarium, & pedaneum: extrarium, & extraneum: & ſimilia vtroque modo dicebant, vt alibi docuimus. Ita vt idem quoque ſit Ratianiae, & Ratiariae.

Ratitum] Infra : Ratitum quadrantem ſignauit Tarquinius Rex. quem . . . . . . & Opilius Aurelius dictum putant, quod in eo, & triente ratis fuerit effigies, vt nauis in aſſe. vnde Lucillius quadrantem quoque ratitum vocat, cum ait -- quadranti' ratiti. Antonius ratitos dici trientes putat, quod ratis appellatio tertiae partis aſſis ſit, quinae aut alius partis nulla ſic, ſed ſecundum numerum, vt Sextans. nec hac re ratem dici niſi de terna. ac legib. Numae vnam ratem trientem ſignificat. quod hi penderen-

tur, cum ratio cum his putaretur, quibus soluendi essent. Plinius ait signatum aes primum a Seruio rege, hoc est assem. vnde classes ex censu assium ab eodem definitae. Post illum videtur Tarquinius Superbus aeris portiones signauisse, hoc est assis portiones, trientes & quadrantes, quantum ex hoc loco coniicere possumus. Nam antea eadem aeris nō signati aestimatio, vt post signati idem pondus. vnde in legibus Numae ratem id valuisse nondum signato aere idem, quod postea signato, hoc est tertiam partem aeris. Locum Lucillij, quem non dubium est hic citari a Festo, suppleuimus ex Varrone. Antonius est nobilis Grammaticus praeceptor Ciceronis, cognomine Cnipho. quod Graecum est κνίπων. non enim intelligitur de illo Antonio, qui miscuit ferrum argenteo denario, quod video placuisse doctissimis viris. nisi pro Antonius malimus Artorius. quod valde placet. Praeclara est & docta illius viri opinio, apud veteres etiam nondum signato aere, ratem significasse tertiam portionem aeris: vnde in legibus Numae quod scriptum erat VNAM RATEM, id significabat vnum trientem: quod scilicet trientibus ratio putaretur, & trientes soluerentur quibus soluenda res erat. Insignis sane hic est locus, quem si, vt alios, non iisdem Festi verbis reddidimus, at id sensisse auctorem nemo est, qui, si paullo mentis oculos adiiciat, clare ac perspicue id cernere non possit.

Ratumena] Lege: in conspectum quadrigarum. Festo non conuenit cum Plutarcho in Poblicola. Plutarchus postea redditas quadrigas fictiles ait. Festus antequam haec acciderent, bello repetitas.

Rauiliae] Turnebus legit, quemadmodum a colore fusco Sullae. Si nobis liceret, quotiescunque libet, omnia mutare, delere, peruertere, nemo esset, qui doctus eo nomine dici non posset. Quam enim haec diuersa sunt à vulgata scriptura? & tamen cur offenditur ea, quae planissima est? Deinde vide quantum periclitaturus erat de existimatione sua, nisi aequiores lectores nactus esset, qui verba Plutarchi omnino contra se adduxit. Plutarchus ait dictum διὰ τὸ ἐρύθημα τραχὺ καὶ σποράδην ἀναμεμιγμένον τῇ λευκότητι. At in Festo ipse legit Sullas a fusco colore dictos. Quid? fuscus color idem est cum eo, qui ex

rubro

rubro & albo miſtus eſt? Dolet mihi magno viro imprudenti hoc excidiſſe. Praeterea, non primo Sullae cognomen hoc datum. erat enim eius familiae. At nos vulgatam lectionem, quia nihil mendi in ſe habet, ſartam tectam in ſuo loco tueamur. Rauillae autem non Rauiliae legendum. quod cognomen fuit L. Caſſio Longino, qui cum Cn. Seruilio Caepione Cenſor fuit anno A. V. C. DXXVII.

Rauim] Gloſſae: Rauis, κόρυζα. Iſidorus: Rauit, rauce loquitur. Lucillius:

Rauſuro Tragicus qui carmina perdit Oreſte.

Raucos] Raucos appellatos eſſe ait ab ariditate, vel a ſimilitudine ſpicarum ariſtae. in ſpicis enim frumenta, raua appellari docet. Gloſſarium: Rauus, καρπός. vult fructum quemuis maturum Rauum vocari: Feſtus tantum frumenta in ſpicis.

Recipie] Lege Recipiem, vt ſupra, Attingem. vbi idem error erat.

Reciprocare] Contaminatiſſima ſunt iſta, neque χθὲς καὶ πρώην labes iſtae huic loco inſederunt. Video enim & Paulum illas adbreuiatorem in ſuam epitomen contuliſſe. monſtrum hominis, qui quod non intelligebat, reliquerit: quod facile ac vulgo notum erat, id omne, tanquam inutiles ramos, reciderit. Igitur videamus, an ita ſcripſerit Feſtus: Pacuuius Teucro: Rapio, reciproco -- pedem cito aut vltro citro reſtem. Reciprocare, ſurſum deque gremiis ſubiectare, ac adfligere. Nam ſane in verſu Plauti reciprocare, nihil aliud quam ſuſque deque gremio erecto, aut depreſſo geſtum ita componere, vt tolleno, aut pilum Graecum videatur. igitur illud Pacuuij, Reciproco Feſtus exponit, vltro citroque reſtitans pedem cito. Fortaſſe continuandus verſus Pacuuij: - rapio, reciproco, pedem cito vt vltro citro reſtem - Vide Varronem, qui citat verſus Accij: Tendens neruo Tela reciproca condita equino. Sunt autem ex Philoctete Attij, auctore Seruio in fragmentis.

Reconductae] Lego, Reconduit, refecerit. & certum eſt ita eſſe. reconduit: aut reconduat, & creduit, & creduat.

Recte] Vide Regillis. Plinius de Caia Caecilia: Ea prima

texuit rectam tunicam : quales cum toga puta induuntur, nouaeque nuptae. Recta tunica describitur in Euangelio: χιτὼν ἄῤῥαφος ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου. Graeci scriptores ὀρθοστάδιον χιτῶνα vocant.

Redantruare] Lege : Redamptruare dicitur, in Saliorum exultationibus, cum praesul amptruauit, quod est, motus edidit, & referuntur inuicem iidem motus. Lucillius:

Praesul vt amptruat, inde & volgu' redamptruat olli.

Pacuuius -- promerendae gratiae

Simul cum videam Graios nihil mediocriter
-- Redamptruare, opibusque summis persequi.

Sequuti sumus veterem scripturam amptruare, pro antruare. vt temptare, pro tentare. sumptus, pro sumtus, & similia. Quaedam de amburuare olim diximus. Sed quae non sint praeferenda huic coniecturae. Nam verum est a trua, dictum amtruare. hoc est circum voluere. vt cum trua olla circum mouetur.

Redarguisse] Ipsa verba Festi indicant legendum, Redarguesse. Lucillij vero Trochaici ita gradiuntur:

Quo facetior videare, & scire plus quam caeteri,
Pertisum hominem, nō pertesum dicere fortunam, genus.

Quo, inquit, facetior videare, P. Scipio, dicis, homo pertisus est fortunam, pertisus est genus, non pertesus.

Redhostire] Naeuius in Ludo:

Vbi Veiens Regem salutat: Iubeo Albanum Amulium
Comiter senem sapientem : cōtra redhostit Menalus.

& Attius Amphitruone:

-- Cedo ecquid te redhostit, cum ea seni
Obiectet facilius ? -- Ennius in Cresphonte:

Audi, atque auditis hostimentum adiungito.

Et in Hectoris Lytris:

Quem mea cominus machaera, atque hasta hostiuit emanu. Emanu, pro Eminus. Atque ita haec deplorata, in integrum fortassis restituta sunt. In versu Naeuij idem est, ac in Andria, Iubeo Chremetem.

Redimiculum] καθετὴρ, διάδημος. Glossae.

Rediuia] Laeuius, non Liuius legendum. Saepe citatur Liuius, & Naeuius, cum sit Laeuius, qui scripsit Erotopaegnia, item poema Io : ex quo est iste Scazon:

Scabra in legendo, rediuiosaue offendens.

Nam ex eodem poemate de Io scribit:

Seseque in alta maria praecipem misit
Inops, & aegra sanitatis Herois.

De hoc Laeuio multa diximus ad Ausonium.

Referre] Liuius hoc dicit, praeferre diem: oppositum τῷ Prodicere diem.

Refriua] Refriua faba dicitur, vt ait Cincius, quae ad sacrificium referri solet domum ex segete, auspicij caussa, quasi reuocet fruges domum: data enim est et tritico: ad rem diuinam faciendam. Non solum, inquit, data est faba refriua suo generi, sed & reliquis frugibus, & tritico. Plinius: Fabam vtique e frugibus referre mos est auspicij caussa, quae ideo Refriua appellatur. Pliniani libri habent refrinam male per n, non per u. Referiuus, referitiius: Conditiuus, condititius, & similia. Haec autem res diuina fiebat Kalendis Iuniis. vnde dictae sunt Kalendae fabariae. quia hoc mense adultae fabae diuinis rebus adhiberentur. auctor Macrobius. Eodemque die pulte fabaria, & larido Carneae deae res diuina fiebat. neque aliud intelligitur in fine horum Festi verborum, cum puls fabata diis datur, &c.

Refutare] Citabat exemplum Pacuuij in Hermiona. Addebat, in Refutare A in V mutatum: dictum enim esse a fando: proinde ac in cludo, A in V mutatum est. Sed ista sunt Grammatica, id est inepta. Primum obliuiscitur simplex esse Futare supra dictū a Catone. Deinde ignorat esse deductum ab ollis, quae cum feruētes paulo plus exuberant, solēt futo vase ad hoc apto inuersa aqua compesci: quod dicitur futare, & confutare ollam. Titinius Setina:

Coquos ahenum, quando feruit, paulla confutat trua.

de futo vase, & supra diximus, & Varro meminit. & nos ad Varronem quaedam olim.

Regiescit] Scribe: Reglescit cum dixit Plautus, significat Crescit, in illo versu: Nihil superest: ve misero mihi ac reglescit dolor. vnde etiam Glires, &c. Reglescit ergo, pro Reglisciт.

Regifugium] Agebatur de Regifugio, quod VI. Kal. Martias in Fastis notatum erat, vsque ad illa, . . . truria. Mox aliud caput: Regifugium dies Kal. Iuniis in Fastis &

notari & legi debet cum NP, quod ille dies ſit e nefaſto faſtus. Ex quibus apparet Feſto aut Verrio diſplicuiſſe vulgatam lectionem Faſtorum, quae plane non per NP, ſed per N, quaſi totus nefaſtus ſit, hunc diem conciperet, & Kalendarium marmoreum ita habet per N, non per NP.

Poſt *Regifugium*] Regia ſacrorum, quod in fanum a Pontifice conuocati conueniant: quod in ea ſacra a Rege ſunt ſolita vſurpari. Regem autem intellige Regem ſacrorum. Prima verba interpretanda ſunt, ac ſi Feſtus dixiſſet: Regia ſacrorum eſt fanum, in quod a Pontifice conuocati conueniant. Ita ſaepe loquitur Varro. Sic ſupra: Nauia ex vno ligno exculpto vt nauis, quo vtuntur alueo in vindemia. Dicendum enim erat. Nauia, alueus ex vno ligno exculpto, quo vtuntur in vindemia. Quae ſequuntur, videntur dicta de Regio Lepidi, quod nundinae, forum, conuentus agerentur in ea ciuitate videri dictum a maieſtate. Quod & confirmat Strabo, qui non de hoc Regio Galliae Ciſalpinae, ſed de Regio Fretenſi loquens ita ſcribit: πλὴν εἴτε διὰ ταύτην αἰτίαν (διὰ τὸ ῥαγῆναι) τοὔνομα τῇ πόλει γέγονεν, εἴτε διὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πόλεως, ὡς ἂν βασίλειον τῇ λατίνῃ φωνῇ προσαγορευσάντων τῶν σαυνιτῶν &c. A maieſtate ergo Feſtus Regium Lepidi, vt διὰ τὴν ἐπιφάνειαν Strabo Regium Samnitum, ſeu Brutiorum. Quae ſuperſunt, ego non intelligo. neque videntur huc pertinuiſſe.

Regium eſt] Regium eſt, quod aut eſt, aut fuit regis; vt ſeruus regius, & leges regiae, quales ſunt Numae Pompilij, & regium facinus, dignum Rege.

Poſt *Regium*] Romanos Graecos appellat Ennius: Contendunt Graecos: Graios memorare ſolent ſos. Quod Graeca lingua longos per tempori' tractus Hos paui.-- non Romanos Graece loqui ait, cum Romulus Vrbis conditor Latine locutus ſit: ſed quod olim lingua Graeciae gentis fuerit eadem cum Latina, parum declinatione mutata. Puto ſatis fideliter verba Feſti reddidiſſe, modo ſecundo verſui Ennij verborum conſtet fides; nam de ſententia non ita laborandum, cum ea ex primo verſu dependeat. quem primum verſum retulimus ex voce ſos: vbi integer plane ita, vti expreſſimus, habetur. & ex eius collatione Graios, non Graij, tum etiam ſententia ipſa ita po-

ſtulante, legendum eſſe, nemo dubitare debet. Quod ſi ita eſt, vt certe videtur eſſe, manifeſto Feſtus ſeu Verrius non capit mentem Ennij. Nam Ennius gloriatur ſe pauiſſe Romanos Graeca lingua: vnde Graecos, & Graios omnes iam eos vocabant. Certiſſimum enim Ennium cum Liuio primum omnium Graecas literas docuiſſe Romanos. Suetonius: Antiquiſſimi doctorum quidem & poetae & oratores ſemigraeci erant. Liuium & Ennium dico, quos vtraque lingua domi foriſque docuiſſe adnotum: & ſi nihil amplius quam Graece interpretabantur. Ex his Suetonij verbis potes colligere quare glorietur ſe pauiſſe eos Graeca lingua. quod quam eleganter dictum ſit, nemo ignorat, qui ſcit a veteribus id genus loquendi ſolitum vſurpari; vt εἱστίασεν ἡμᾶς λόγοις. & Cicero: literae, qui eſt ſuauiſſimus paſtus animorum. Merito ait Romanos ab omnibus certatim Graecos, & Graios, vocari: cum Cato hoc videns, in ſenatu exclamauerit ſe non poſſe pati Graecanicam vrbem. Vides igitur ex ſolo primo Ennij verſu imperite interpretatum eſſe a Verrio Ennij ſenſum, vt iam diximus: quanquam verum eſt, quod ait in fine, eandem pene cum veteri Graeca veterem Latinam linguam fuiſſe. Nam & eaſdem pene veterum Latinorum cum Ionum literis fuiſſe teſtatur Plinius libro VII. Quin & linguam Romanorum Graecam fuiſſe auctor Varro & Dionyſius extremo libro primo. & inſcriptio illa Delphica, quam producit Plinius, eſt fere Latinis characteribus ſcripta. NAVCIKPATES. TICAMENOV. AΘENAIOC. KOPAI. KAI. AΘENAI. ANEΘEKEN. & in veteribus tetradrachmis AΘEI. pro ἀθῆναι.

Religioſi] Macrobius libro III. Secundum Pompeium Feſtum religioſi ſunt, qui facienda, & vitanda diſcernunt.

Reluat] In verſu Caecilij lege oppoſiuit.

Rimant] Non eſt alius inquinatior locus, neque maculoſior. Legendum proculdubio: Reuitant, repetant. Ennius:

--Deſtituant riuos campoſque reuitant. Reuitere aliter, & melius, ſcribitur rebitere. Gloſſae: Reuitere, ἀνακάμψαι.

Remeare] Verſus Afranij indiget emendatione:

Vetuit me sine mercede prosum Paccius
Remeare in ludum --

Remisso] Vt confidentis hominis esset praestare omnia, quae desiderantur hic, verba repraesentari posse: sic morosi & anxij omnia tanquam sint in numerato, exigere. Hic aequum iudicem postulo, vt in id tantum quod facere possum me comdemnet: hoc est quantum ex sententia indagari poterit: non quantum verborum ipsorum ratio postulare videtur. Propemodū auguror quid Festus velit, idque non eius integris, sed partim eius, partim meis verbis, si potero, declarabo ita: Remisso exercitu simul & Augur, quo Consul vsus est in auspicādo, abire iubetur. quod tunc eo abeunte certum est exercitum esse remissum: vt cum opus sit, tunc, si velit, abire possit. Nam Consules, aut Censores non in perpetuum ipsis auguribus vtuntur, vt ait . . . . sed in auspicio: quos postea dimittunt. a quo ex lege secures habitae sunt prius, eum & priorem esse ait Antistius Labeo. eadem quoque lege significari priorem esse in auspicando dicitur, vt ait idem in libro de officio auguris. Potest autem aut id in consilio facere, aut si quo alio volet loco pullis pultem obiiciens solistimum facit auspicium. aut etiam, si velit, intra pomerium: sin autem, in templo consistit. Primum quod hic dicitur augures adesse Consuli exercitum imperanti, & comitia centuriata habenti, plane id confirmatur his Varronis verbis ex quinto de sermone Latino. Hoc nunc aliter fit, atque olim. quod Augur Consuli adest tum, cum exercitus imperatur, ac praeit, quid eum oporteat dicere. Consul Auguri imperare solet, vt inlicium vocet, non accenso, aut praeconi. Id incaeptum credo, cum abesset accensus: & nihil interesset, cui imperaret. & dicis caussa fiebant quaedam neque item facta, neque item dicta semper. & in III. de re rustica: Ibi Appium Claudium Augurem sedentem inuenimus in subselliis, vt Consuli, siquid vsus poposcisset, esset praesto. Porro ita magistratus Auguri denunciabant: Q. FABI TE VOLO MIHI IN AVSPICIO ESSE. Augur respondebat: VOLO. Consul autem, vt ait, auspicabatur aut intra pomerium, aut in templo consistens. in quibus locis semper ei auspicanti praeibat Augur, vt notum est ex verbis, quae paulo ante ex

quinto de sermone Latino retuli. Idem ait non dubitari priorem esse Consulem, qui prior fasces habeat, hoc est, qui ex lege prior factus sit consul, vt supra locutus est in verbo Parare: quod reponendum est post Pappi. Eandem autem legem interpretatione ad auspicia quoque trahebant. vti scilicet cuius priores essent fasces, eiusdem prioris essent & auspicia. Ex istis, & ex aliis quam plurimis passim possumus aduertere, quam aequi boni beneficium Pauli interpretari debeamus, qui maximam a posteritate gratiam se initurum sperauit, si de bono autore male promereret, quem meliore sui parte mutilauerit, ita vt cum ex Atlante nanum se facere posse contendit, ex homine integro, mancum & mutilum nobis proponat.

Renouatiuum] Vide Adtestata.

Repagula] Glossae : Repagulum, κόραξ. Repagula, καλυπτῆρες.

Repastinari] Lego : Cum aut siluester excodicatur, aut lapis mollitur frangendo, vt fiat pascuus vel pecoribus herba, vel hominibus satione. Afranius Emancipato:

- - Repastinasse ratus sentes fugis. vel:
Repastinatas crati senticés fugis.

Repotia] Pacuuij versus mẽdosus est. Ita emenda: - - ab eo
Depulsum mamma paedagogandum accipit
Repotialis liber - - Glossarium : Reoria, ἡ τρίτη τῶν ἀγάμων ποδοσχοφία. Reperidia, ἐπιπόδα, ἡ μετὰ τὴν ἡμέραν ποδοσχοφία. Reproca, ἐπίβδα, ἡ μετὰ τὴν ἑορτήν. In tribus his exemplis legendum Repotia. & pro ἐπιπόδα, ἐπίβδα, quo vtitur Pindarus. Apud Acronem Horatij interpretem perperam excusum est ποποσχοφία pro ποδοσχοφία.

Req; eapse] Quibus de hominibus cum ego saepe, atque in multis locis opera, factis, consiliis, reque eapse bene meritus siem.

Reserari] Reserari ait dici ab eo, quod emota sera a cardine patefiant fores. Inde caeptum, vt quae aperta, & reclusa sint, reserata dicantur. Serae denique dicuntur fustes, qui opponuntur foribus. Pacuuius in . . . . . Pandite valuas, remouete seras Vt complectar.

Reses] Infra: Reses, ignauus qui residet. Attius in . . . residi vos sumno. Afranius in Rosa: praeterea . . . . .

Pacuuius in Armorum iudicio: Tuque te desidere mauis residem: nos hic esse in labore. In Attij verbis deest tale quid, deditos: residi sumno deditos. Scriptura antiqua sumno pro somno.

Resignare] Cato de spoliis, ne figerentur, nisi quae de hoste capta essent: Sed tum vbi indiuisi sunt, reuertantur resignatis vectigalibus. Haec citabat Festus. quae nos reperimus in fragmentis Seruij, qui est penes Danielem nostrum. Qui etiam aliud profert ex eodem Catone, oratione in Lucium Furium: De aqua quod attinet ad salinatores aerarios, cui cura vectigalium, resignat.

Respersum] Respersum vinum significat, quia in sacris Nouendialibus vino sepulcrum spargebatur.

Respici auis] Hic solus versus pertinet ad epitomam. neque aliud quidquam amplius praeter quam quod in Epitome continetur, a Festo tractatum fuisse puto. Reliqua, quae sequuntur, tantum abest, vt huc referenda sint, vt potius importune a suo loco diuulsa fuerint. Coniungenda enim sunt cum iis, quae de verbo Resecrare supra posuit, statim post lineam, cumque comitia &c. ita: Resecrare, resoluere religione. vtique cum reus populum comitiis orauerat per Deos, vt eo periculo liberaretur, iubebat magistratus eum resecrare. Rursus idem. vti se liberarent, insistebat. &, quod insons, innocensque esset, causabatur ne in carcerem esset eundum. iterum ne in se innocentem animaduerti statuerent, deprecabatur. cumque comitia essent dimittenda: peracto sacrificio, quasi finis impetratus esset, post comitia perfecta, sumi iubebant eum sacerdotes suo more alisq. . . & secundum consuetudinem luci, in quo sacra facerent, a calatoribus ingeniculato statuebatur & vinum in caput infundebatur eius, cum imprecatione. Omnino vere, ni fallor, arbitramur haec male diuulsa fuisse ac distracta, quae sententia ipsa, & mos resecrationis reorum hactenus ignoratus tam belle inter se coniungit. pro illis corruptis alisq. . . non obscurum est legendum a lictoribus. quos postea vocat calatores. ij, vt alibi dicitur, sunt sacerdotum, ac sacrorum collegiorum serui. Cum in rei caput vinum infundebatur, apparet id fieri solitum, vt in eum omnis religio contracta verteret. Religio enim contracta intelligitur, ex obsecratione. quapropter non

aliter resecrabatur, id est sacro aut religione soluebatur magistratus, quam si piaculum contractae religionis in rei caput verteret.

Restat] Restat, pro distat ait Enniū ponere, cum is dicat:

Impetus ast longe mediis regionibu' restat.

Restibilis] Glossae: Restibilis, ἀγρὸς δὶς τοῦ ἔτους ἠροτριωμένος.

Reus] Sed exemplo adiuuat interpretationem Numa in secunda tabula, secunda lege, in qua scriptum: SEI. QVID. HORVM. FVAT. VNVM. IVDICEI. ARBITROVE. REOVE. DIES. DIFFVNSVS. ESTO. Nunc vterque actor reusque in iudicium euocatur: itemque accusator de via citur more vetere, & consuetudine antiqua.

Reus cum pro] Reus cum pro vtroque litigatore poni, vt in eo, qui in aliquem agit: tum pro eo qui dicit pro se, auctor. . . reliqua non potui expiscari. & supra iam dixerat Reum tam pro eo, qui conuenit, quam pro eo, qui conuenitur, a veteribus vsurpatum.

Rhegium] Scribe ῥαγῆναι. Aeschylus: -- ἀπορράγη Η γαῖ' ἀφ' οὗ δὴ Ῥήγιον κικλήσκεται. Quae verba odorati sumus ex Strabonis libro VI.

Rhonde] Rhondes, Icadionque. & nomina piratarum. &, quam illi essent saluti nauigantium.

Rideo] Lege: interpretatur in iis.

Rienes] Glossae: Rienosus, νεφριτικός.

Rigido] Quae hic tractabantur, non pertinebant ad censum literae R. Quare videntur aliena hoc loco esse. Nam quid caerula prata, quid Parus insula, quid denique surus habent cognatum aut simile inter se?

Rimari] Vide Nonium. Glossarium: Dirimat, κατερευνᾷ. Rimatur, ἐρευνᾷ.

Riuus] Correxit olim doctissimus Turnebus: specu, inciliove.

Rodus] Integrius carmen Lucillij adfert Isidorus:

Huc cataproratem puer eodem deferat, vncum
Plumbi paxillum rodi, linique metaxam.

Interpretatur Cataproratem, vncum paxillum plumbi. Quin etiam eundem Latino verbo Syrus vetustissimus

Noui Testamenti Paraphrastes Vncinum vocat, in nauigatione Pauli. Videlicet, quod vncus esset. Metaxa est σειρὰ linea, serici tracta. Hodie & nos Aquitani fili tractam vocamus ita. Verba illa, RODVSCVLO. LIBRAM. FERITO. concipiebat qui mancipio dabat. qui vero accipiebat, dicebat, HOC. AB. AERE. AENEAQ. LIBRA. puta meum est, aut simile. ex Varrone.

Romam] In exemplo Cephalonis Gergithij, discedit a sententia ipsius historici. Dionysius: Κεφάλων ὁ Γεργίθιος, συγγραφεὺς παλαιὸς πάνυ, δευτέρᾳ γενεᾷ μετὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον ἐκτίσθαι λέγει τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰλίου διασωθέντων σὺν Αἰνείᾳ. οἰκιστὴν δ' αὐτῆς ἀποφαίνει τὸν ἡγησάμενον τῆς ἀποικίας Ῥῶμον. τοῦτον δ' εἶναι τῶν Αἰνείου παίδων ἕνα. τέτταρας δέ φησιν Αἰνείᾳ γενέσθαι παῖδας, Ἀσκάνιον, Εὐρυλέοντα, Ῥωμύλον, Ῥῶμον. De Apollodori Euxenide nihil memini me legere. Alcimus scripsit ἱστορίαν Ἰταλικήν. Eoque nomine citatur ab Athenaeo. Antigoni praeter alios meminit Dionysius. Caeximparum & reliqua monstra verborum, haec scripturae vestigia praeferunt: Eosque a multo errore nominatos Aberrigenes. quorum subiecti qui fuerint Cae * Xinidarum iuri, vicinarumq; vrbium imperio, &c. Quae vera est lectio. si illud Cae * nidarum prorsus integrũ esset, vt aliqua parte contaminatum est. Erat enim tale quid Cacoxenidarum, aut nescio quid simile. Nam, vt etiã ex aliis scriptoribus nouimus, qui dicti sunt Aborigines, eorum alij Cumas, alij alias vrbes condiderunt in Italia, proinde vt non omnes simul sub vno duce ibant, sed vnaquaeq; pars suum ducem habuit, cum in multas partes distracti essent. cuius simile de Gotthis proditum est. Agathoclis, qui τὰ κυζικηνὰ scripsit, Athenaeus, Stephanus, alij meminere. Legendum postea: visam esse iustam vocabuli Romae nominis caussam eam, quae prior eundem locum dedicauisset Fidei. Visa, inquit, iusta est caussa nominis Romae in oppido nouo appellando, vtpote cum ea Roma prima locum dedicasset Fidei. de flumine Nolo quaerendum censeo. Calliae verba, quae huc pertinent, extant apud Dionysium: Καλλίας δ', ὁ τὰς Ἀγαθοκλέους πράξεις ἀναγράψας, Ῥώμην τινὰ Τρωάδα τῶν ἀφικνουμένων ἅμα τοῖς ἄλλοις Τρωσὶν εἰς Ἰταλίαν, γήμασθαι Λατίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν

Ἀβοριγίνων, καὶ γεννῆσαι δύο παῖδας, Ῥῶμον, καὶ Ῥωμύλον. οἰκίσαντας δὲ πόλιν, ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτῶν θέσθαι τοὔνομα. Heraclidae Lembi Athenaeus non ſemel meminit. Non ſolum autem de eo intelligitur in illis verbis, quae ex Dionyſio infra ponam: ſed & hiſtoriam eandem, quam tangit Feſtus, ex eodem proponam: ὁ δὲ τὰς ἱερείας τὰς ἐν Ἄργει, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην πραχθέντα συναγαγών, Αἰνείαν φησὶν ἐκ Μολοττῶν εἰς Ἰταλίαν ἐλθόντα μετ' Ὀδυσσέως οἰκιστὴν γενέσθαι τῆς πόλεως, ὀνομάσαι δ' αὐτὴν ἀπὸ μιᾶς τῶν Ἰλιάδων Ῥώμης. ταύτην δὲ λέγει ταῖς ἄλλαις Τρωάσι παρακελευσαμένην κοινῇ μετ' αὐτῶν ἐμπρῆσαι τὰ σκάφη βαρυνομένην τῇ πλάνῃ. Lembum Heracliden τὰ καθ' ἑκάστην (χώραν) πραχθέντα συναγαγεῖν cognoſcet, qui propius ea verba, quae ex eo producit Athenaeus, conſiderarit. Porro cum haec ex autore Graeco deſumeret Feſtus, in illis verbis reddendis Graeciſſat. Nam ὡραίαν παρθένον vertit tempeſtiuam. De Galata ſcriptore amplius quaeramus.

Rom.] In iſtis laciniis, imo fimbriis tantum odorari potuimus de compreſſu Iliae, expoſitos infantes Remum, & Romulum; quod a Fauſtulo ſunt educati: quod a ruma ſint nominati: quod ex Fauſtulo cognouerunt, quo patre eſſent procreati: reſtituiſſe regnum auo Numitori: per auguria decreuiſſe vter nomen vrbi imponeret. extrema verba ex Epitoma plane ſarcire potes. In nona linea Numitoris nomen agnoſcimus. Reliqua niſi qui egregie ſe inſanire poſtulet, alius reſarciet nemo, certo ſcio.

Romani] Non obſcurum eſt cuius aedificij olim fuerint haec rudera. idque aedificium magis poſſum deſcribere, quam a fundamẽtis rediuiuum inſtaurare. Haec igitur fuit ſententia Feſti: Romani nullum ab initio exercebãt artificium. neque prius exercere caeperunt, quam artes didicerunt ab exteris ciuitatibus. Sero etiam ludi omnes, qui nũc in Vrbe celebrantur, ſunt inſtituti. Quidam ponunt primos ludos Romanos. alij aiunt Megalenſes Matris Magnae, ac populares Cereris. alij in conferendis equis Troiã luſitaſſe pueros Romanos. alij ſolitos exerceri eos equitando, iactu, ſaltu, feſtis Parilibus. Parilibuſque etiam inſtitutum, vt a ludentibus fierent. Populares ludos manifeſto dixit pro plebeis: vt ſaepe populus pro plebe dicitur.

Romulia] Infra: Romuliam tribum appellatam Terentius quidem Varro ait a Romulo. deinde detortam vocalem u, in e, credibile. Caeterum caussam se inuenisse ait Verrius, cur a Romulo dicta sit: nempe quod ex eo agro censebatur, quem Romulus caeperat ex Veientibus. Iam agnoscis spatium desiderari in extremis reliquiis Festi ad capienda ea, quae de epitoma suppleuimus: Vides etiam inconstantiam Varronis, qui nunc a Romulo dictam ait, quam in libris de Latino sermone ab eo appellatam vult, quod sub Roma fuerit.

Rorarios] Glossarius: Rogarij, ἀκροβολισαί. Male legit Rogarij, pro Rorarij.

Roscii] Infra: Roscij appellari solent in arte aliqua perfecti. quod Roscius Comoedus in arte sua perfectus fuerit, adeo vt nihil ei deesset ad perfectionem. vt lib. I. de Oratore ait Cicero. Deinde aliud caput: Rustica vinalia mense Augusto Veneri dicata sunt: quod eodem illo die aedis ei consecrata sit. iumenta quoque, olitores, & omnes horti in eius tutela sunt. De iumentis autem mentionem fecit, quia iumenta coronata eo die ab opere cessabant. quanquam non eo die, sed altero ab illo, hoc est Consualibus cessare solita ait Plutarchus in Quaestionib.

Rubidus] Infra: Rubidus panis appellatur parum coctus cum rubro colore. Plautus in Casina: in furnum condito, atque ibi torreto pro pane rubido. apud eundem scorteae ampullae &c. Intelligit autem locum ex Sticho:

Rubiginosam strigilem, ampullam rubidam.

Rumentum] Rumentum in Auguralibus significare videri ait abruptionem dum verba Anci exponit: si posterime auis canerit, vt auspicio, augurio rumentum sit. Posterime, vel posterrime, est postreme. Canerit, cecinerit. Etiam Sallustius dixit canuere, pro cecinere. Suspectum est nomen Anci. & potius ita putem legendum: Rumentum in Auguralibus significare videtur abruptionem: Dum verberat Anciliorum aerimen, auis canerit interea, id eo augurio rumentum esto. Et aperte id ex libris auguralibus carmen est. Aerimen, est aes, vt supra cognouimus ex libro III. Morem hunc aera in Saliaribus quatiendi tangebat Nigidius libro XVIII. Itaque ex aere in Saliaribus Altanus tintinat.

Ruminalis] Infra: Ficum Ruminalem appellatam ait Varro a veteribus, quod sub ea arbore lupa mammam Remo, & Romulo dederit. Mamma autem Rumis dicitur. Vnde agnos veteres subrumos vocabant, qui sub mammis essent. alij autem sunt, qui putent, quod sub ea pecus ruminari solitum esset.

Rupitias] Inepte sane. Lege, Rupsit, damnum dederit. nam & in veteri scriptura annotatum est in margine fuisse, dederit, non dederis. Quid sit RVPIT, vide Vlpian. Tit. ad l. Aquiliam.

Ruscum] Alibi monemus verba Catonis ita legenda: Mulieres opertas auro, purpuraque: arsinea, rete, diadema, coronas aureas, russeas fascias, galbeos, lineas, pelles, redimicula. De russea fascia, & linea veste Apuleius lib. XI. Metamorph. Ipsa linea tunica mundule amicta, & russea fasciola praenitente altiuscule sub ipsas papillas succinctula.

Ruspari] Glossarium: Ruspinat, χειροτεχνεῖ. pro eodem etiam Rostrare. Idem: Rastrat, ἐπιζητεῖ. Puto versum ita legendum:

Et ego ibo, vt latebras ruspans rimer maritimas.

In eodem Glossario: Rutilat, ἐρευνᾷ, σκυβαλίζει. Lege vt hic, Ruspat.

Rutabulum] Glossae: Rotabulum, ὀνοκάλης.

Rutilum] Cato: Mulieres nostrae cinere capillum vngitabant, vt rutilus esset crinis.

Rutrum tenentis] Graeci pueri ἐφηβεύοντες hoc exercitio vtebantur.

S

S*Abini*] Sabini dicti, vt ait Varro Terentius, quod ea gens P P. colat deos. ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι. Illud P P. significat praecipue. quare & glossema appositum erat. Plinius: Sabini, vt quidam existimauere, a religione & Deorum cultu Sebini appellati.

Sabini quod.] Sabini quod volunt somniant. vetus id prouerbium esse, & inde manasse ait Sinnius Capito: quod quotiescunque sacrificium propter viam fieret, hominem Sabinum ad id adhibere solebant. Nam his promittebat se

pro illis somniaturum. Idem igitur postquam e somno euigilasset, ipsis sacra facientibus, narrabat omne, quidquid in quiete vidisset, quod quidem esset ex sacrificij religione. Vnde venit in prouerbium, Sabinos quod vellent somniare. Sed quia propter auiditatem bibendi quaedam anus id somnium captabant, vulgatum est illud quoque: Anus quod volt somniat. fere enim quod vigilantes animo volvimus, id dormientibus apparere solet. Nemo negauerit, opera nostra prouerbium, quod hactenus latuerit, e tenebris erutum esse. neque est, quod morose quis verba rimetur. cum sententia ipsa nullo negotio ex reliquiis Festi diuinari potuerit.

Sacram viam] Idulia sacra dicta ab oui Iduli, quae quotidibus Ioui immolabatur. Ouidius:

Idibus alba Ioui grandior agna cadit.

Vide Coniectanea.

Sacror . . .] Sycomorus est genus arboris, quam dictam Pomponius ait ex fico, & moro: quod ficus ea sit, & morus. Vnde nomen per Y scribitur. Caetera de Sole, aut fortasse de Soracte monte Apollini dicato concipienda sunt. Sed viderint docti.

Sacer mons] Ioui consecrauerunt. Dionysius: ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐψηφίσαντο, βωμὸν κατεσκεύασαν ἐπὶ τῆς ἀκρωρείας, ἐν ᾗ κατεστρατοπέδευσαν, ὃν ἐπὶ τοῦ καταχόντος αὐτοὺς δείματος τότε, ὠνόμασαν, ὡς ἡ πάτριος αὐτῶν σημαίνει γλῶσσα, διὸς δειματείου. ᾧ θυσίας ἐπιτελέσαντες, καὶ τὸν ὑποδεξάμενοι αὐτοὺς τόπον ἱερὸν ἀνέντες, κατῄεσαν εἰς τὴν πόλιν ἅμα τοῖς πρέσβεσι. Legis caput fuit. QVEI. ALITER. FAXIT. CVM. PEQVNIA. FAMILIAQVE. SACER. ESTO. SEI. QVIS. EM. OCCISIT. PARICEIDA. NEC. ESTO. Dionysius: ἐὰν δέ τις τῶν ἀπηγορευμένων τι ποιήσῃ, ἐξάγιστος ἔστω, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ δήμητρος ἱερά. καὶ ὁ κτείνας τινὰ τῶν ταῦτα εἰργασμένων, φόνου καθαρὸς ἔστω. Idem erat &, SE. FRVDE. SVA. LICETO. vt, si quis im occidere velit, se frude sua liceto. &, sine capitali noxa esto. &, iure caesus esto.

Sacramento] Sacramento dicitur quod sacratur fide interposita. ac tum sacramento dicitur interrogari quidam. Cato in Q. Thermum de X. hominibus. Aderant, ne mala

ſide viderentur ſcelera nefaria fieri, qui dicerent ſacramento: traderentur lege: eſtimarentur.

Sacramentum] Plebiſcitum Papirianum ita legito:

QVEICVMQ. PRAETOR. POSTHAC. FACTVS. ERIT. QVEI. INTER. CEIVEIS. IOVS. DICET. TRESVIROS. CAPITALEIS. POPOLVM. ROGATO. IIQ. TRESVIREI. CAPITALEIS. QVEICVMQ. POSTHAC. FACTEI. ERVNT. SACRAMENTA. EXIGVNTO. IVDICANTOQ. EODEMQ. IOVRE. SVNTO. VTEI. EX. LEGIB. PLEBEIQ. SCITEIS. EXIGERE. IVDICARE. ESSEQ. OPORTET.

Sacrificulus] Sacrificulus dicitur Rex ſacrorum, qui ea ſacra, quae facere Reges ſueuerant, facit. Primus Rex creatur poſt Reges exactos Papiſius Manius.

Sacrima] Gloſſarium: Sacrima, ἀπαρχὴ γλεύκους. &, Praemetiuum, ἡ πρὸ θερισμοῦ Δημήτρας θυσία.

Sacrima] Infra: Sacrificium, quod pro vuis primis fieret, a veteribus Sacrima eſt appellatum, vt Verrius, & Cloatius dicunt. Eſt autem Sacrima muſtum in amphoram inditum ſacrifici cauſſa pro tinis, & vino. quae quaſi ſacra dicta, quod ſacra Libero fit, vt praemetium, quod pro ſpicis, quas primum meſſuiſſent, ſacrificabant Cereri. Vltimis capiendis deerat ſpatium in reliquiis Feſti, vt vides, in iis, quae de praemetio addita ſunt. In Epitoma perperam, vineis, pro tinis ſcriptum erat. quod & caeco apparet. Eo enim muſto tota vindemia ſacra fiebat, vt calpari totum vinum diffuſum. de quo vide verba Trebatij Iuriſconſulti apud Arnobium.

Sagmina] Mirum alium verſum Naeuij a Feſto, alium a mutilatore citari. Legendum vero: Scopas, atque verbenas. Nam ſcopae in ſacris dicuntur apud Plinium, & alios, verbenae. Gloſſarium: Sacmina, θαλλὸς, σπονδεῖα ἀρχῆς. Lege: Sagmina, θαλλὸς, σπονδεῖα. Sagminarius, σπονδειάρχης. Sed praeſtat legere Scapos. Scapi ſunt θαλλοί. Apuleius lib. xi. Thallos, verbenas, corollas ferentes. Quin ſcapum caepae Columella thallum vocat.

Salacium] Gloſſarium: Salacia, ἀμφιτρίτη, τηθύς. Ridiculum vero teſtimonium Ouidij. Cum ſalax non ſit Salacia, Salacia recte exprimit Homeri ἁλοσύδνην illa παρὰ τῷ

ἅλα σείειν, haec similiter a salo ciendo.

Salaria] Infra: Salariam viam incipere ait a porta, quae nunc Collina a colli Quirinali dicitur. Salaria autem propterea appellabatur, quod impetratum fuerit, vt ea liceret in Sabinos salem portari.

Salios] Glossae: Salius, ἱερεὺς ὁ τὰ διοπετῆ ὅπλα θεραπεύων. ὑμνῳδός. πρύτανις. Salij cognomento etiam erant Collini, & Agonenses. item, quod vulgare non est, Pallorij, & Pauorij. Seruius in schedis: Duo sunt genera Saliorum, vt in Saliaribus Carminibus inuenitur; Collini, & Quirinales a Numa instituti: ab Hostilio vero Pauorij, & Pallorij. Haec ille. Quos Quirinales hic vocat, sunt qui aliter Agonenses. Nam & mons Quirinalis dicebatur Agonalis.

Salmacis] Videtur Festus vel Verrius in Ennio disiunctim legere, Salmaci da spolia sine sudore, & sanguine. Atqui potius videbatur coniunctim. Vetus Glossarium: Salmacidus, ἁλμυρός. Salmacidum, ἁλμυρόν. Salmacia, ἀμφιτείτη. Salmacia aqua, ἁλμυρὸν ὕδωρ. Ergo spolia quae incruenta sunt, καὶ ἀναιμάτι, καὶ ἀκονιτὶ parta elegantissime Salmacida, vt diluta, non cruenta vocat, vt anno superiore notauimus in lectionibus Ausonianis. Et si quis Ciceronis verba in libris de Officiis consideret, vbi haec Enniana citantur, non aliter legendum esse, quam Salmacida animaduertet.

Saltum] Lege, non peremit nomen saltuis. ἀρχαϊκῶς. Sunt enim verba Aelij Galli.

Salua res] Piaculum enim erat non solum si incepti ludi alicuius rei interuentu interpellarentur: sed etiam si subito ludius constitisset. Arnobius: Commissum statim omnes in religiones clamatis sacras, si ludius constitit, si tibicen repente conticuit. De Parasitis Apollinis diximus in Ausonianis lectionibus. Verum est autem, quod hic dicitur, in mimis fere secundarum partium parasitos esse. Seneca de ira libro III. Caelium oratorem fuisse iracundissimum constat. cum quo, vt aiunt, caenabat, in cubiculo lectae patientiae cliens. sed difficile erat illi in crapulam coniecto rixam eius, cum quo edebat, effugere. Optimum iudicauit quicquid dixisset sequi, & secundas agere. Non tulit Caelius assentientem, sed exclamauit: Dic aliquid contra,

vt

vt duo simus. Hic secundas agere, plane est, assentari, supparasitari, atque, quod ille profitetur, Aiunt? aio. negant? nego. Neque aliud intellexit Horatius -- aut mimum partes tractare secundas. Clamosi enim inducuntur Parasiti. Glossarium: Secundarius, Subdiga, ὑποχρηστής.

Salutaris] Infra: Salutaris Porta appellata ab aede Salutis, quod ei proxima sit, aut ob salutationes vo. . . . Quaenam sunt eae salutationes? nempe quod ad eam Praetor salutaretur is, qui in prouinciam Propraetore, aut Proconsule exiret. Vide supra in Praetor. Quaeramus igitur, quomodo illud vo . . . . , expleri possit. fortasse: ob salutationes vocantium Praetorem. Quae sequuntur, alio pertinent, & linea prior deest. Ita autem succenturianda sunt: Scenici antiquitus appellabantur, qui Megalenses nunc ludi. Scenicos vero ludos primum fecisse C. Atilium, M. Popillium Aediles memoriae prodiderunt historici. Solebant autem prodire in orchestra, dum intus actus fabulae componerentur cum versibus obscaenis. Vide Liuium lib. VII. non longe post initium.

Samnites] Infra: Populis Samnitibus nomen impositum ait Verrius propter genus hastarum, quae Saunia appellāt Graeci. Alij aiunt Sabinis vere sacro voto hoc genus hominum extra fines eiectum, Comio Castronio duce, occupasse collem, cui nomen est Samnio. a quo colle Samnites dictos. Huius rei testis locuples inter alios Strabo. Sisenna etiam eius historiae meminerat libro quarto Historiarum: Quondam Sabini feruntur vouisse, si res communis melioribus locis constitisset, se ver sacrum facturos. Nam de vere sacro saepe Liuius, & alij.

Sanates] Quaecunque in Epitoma habentur, ea desiderantur in reliquiis Festi. Itaque supplendum ex Epitoma initium illatum reliquiarum. Quae sequuntur, in hanc sententiam concipienda sunt: Sulpicius autem Sanates, & Opillius aiunt dici inferioris loci gentes; vt Tiburtes, & alios, qui cum populo Tiburtino habitarent in agro Tiburti. id est omnes peregrinos, inferiorisque loci. Itaque scriptum esse in XII. Nexo solutoque, forcti sanatique idem ius esto. id est bono romano, idem & peregrino, qui & inferiore loco est. Sunt qui intelligunt colonias, quae sunt deductae in priscos Latinos a Tarquinio Prisco, quas

inegerit secundum mare infra Romam in ciuitates Latinorum: eosq; sanatis, propterea quod praeter opinionem eos pacauisset, sanauissetque, & cum eis paci ſci potuisset, nominauit, vt auctores sunt Cincius libro II. de officio Iurisconsulti, M. Valerius Messala in ea in XII. explanatione. Idem tamen in eo libro, quem de dictis inuolute inscribit, forctis & sanatis ait duas gentis finitimas mari: de quibus legem hanc inscriptam esse videri, Vti duae maritimae gentis eodem cum P. R. haberentur iure. neque alios quam forctes & sanates legem hanc significare existimat hoc intellectu. multi sunt, quibus id, quod pluribus placuit, displiceat: & aliter in XII. sanati, forcti interpretentur: hoc est sanati, insani. Propemodum ea videtur Festi sententia esse.

Sandaracam] Sandaracam ait esse genus coloris, quod Graeci sandicem appellarunt. Naeuius: Merula Sandaracino ore.

Sanqualis] Sanqualis auis a quibusdam Ossifraga appellatur. Eadem in commentariis auguralibus Sanga dicitur, quia in Dei Sangi tutela est.

Sardi venales] Sardi venales, hoc est alius alio nequior. ex hoc natum prouerbium videtur, quod ludis Capitolinis, qui fiunt a vicanis praetextatis, auctio Veientium fieri solet: in qua nouissimus is, qui omnium deterrimus, producitur a praecone in medium senex cum toga praetexta &c. Capitolinis ludis suppleuimus ex Plutarcho, de quibus praeter alios Liuius libro V. De praetextatis vicanis vide supra in Praetexta. Nam & hic ex eo loco cognosces vicanis non vicinis legendum esse. & ibi ex hoc vicanos esse vici magistros. Potes etiam legere: qui fiunt a vicanis, & magistris collegij.

Sarra] Sarra prius insula, quae nunc Epiros est. Ita plane scripsit Festus. Significat, prius insula cum esset, postea cum ab Alexandro obsideretur, ἠπειρῶσθαι. Nota ac celebris historia. Nomen hoc incognitum fuit Graecis. Nam, vt Syri ipsi, vocabant Tyron. At Phoenices antiquitus Sor dicebant: Eorum coloni Carthaginienses, eadem lingua vtentes Sar vocarunt. Ab illis didicerunt Romani. Vnde Ennius Poenos Sarra oriundos dixit, hoc est Tyro. Obsolescente Hebraismo, quod fuerat idioma Phoenicum, Syri

pro Sor, Tur dixerunt. primum quia Sade, & Sin literas mutant in Tau. deinde, quia ipsi non vtuntur O, sed pro ea, V, solent vsurpare. Qui vtrique linguae operam dederunt, sciunt me verum loqui.

Sarte] Sarta tecta Graecis oratoribus, & aliis dictum ἐπισκευαί. at Glossis, ὑπορραφαί. quia & Sareire, est ῥάπτειν. In locatione operum publicorum, quae fiebat lege Censoria, certum est additum fuisse: PORTICVM. SARTAM. TECTAM. PRODVIT.

Sas] Versus Ennij elegantissimos, reiectis illis spuriis glossemaris, quae in medium illorum temere irrepserant, ita legendos curabis:

Nec quisquam sophiam, sapientia quae perhibetur,
In somnis vidit prius, quam sam discere caepit.

Nam Romani ignotum verbum plebi sophiam solebant semper Latine reddere. Afranius in Sella:

Vsus me genuit, mater peperit memoria.
Sophiam vocant me Graeci: vos Sapientiam.

Ennius sine dubio extulit hos versus, cum visus est in somnis sibi adesse Homerus poeta. Neque, inquit, quisquam somniat se videre sapientiam, quin eam prius didicerit. Hoc enim naturaliter fit, vt quae quotidiano vsu tractamus, ea saepe in somnis imaginari soleamus.

Satura] Glossarium: Satura, νόμος πολλὰ περιέχων. de Satura cibi genere habes apud Apicium ex Varrone. in veteri tabula aenea: EXTRA. QVAM. SEI. QVID. IN. SATVRAM. FERETVR.

Saturno] Infra: plane erat: Saturno sacrificium fit capite aperto. Reliqua qui meliore ingenio sunt, diuinabunt. Postea: Saxum Tarpeium appellatur pars montis, qui ob sepultam Tarpeiam, quae eum montem Sabinis prodiderat, nominatus est. vel ab eo, quod, cum L. Tarpeius Romulo quasi ob raptas virgines aduersaretur, ad illud saxum est de noxio poena exacta, noluerunt funestum locum cum parte Capitolij coniungi. Videtur iste L. Tarpeius Romulum apud populum accusasse, quod cum sine caussa verisimili non posset, hoc nomine infensum populo efficere voluisse, quod Sabinas rapuerit, & eam inuidiae caussam obtendisse.

Scaena] Ait videri dictum a Graecis, qui ſcaeuum ſiniſtrum dicunt. ad quod Hoſtium in quodam libro belli Hiſtrici teſtem producebat. Varro: nequid obſit bonae ſcaeuae cauſſa. inde Scaeuola appellatus: ab Scaeua, id eſt ſiniſtra. quod quae ſiniſtra ſunt, bona auſpicia exiſtimantur. a quo dicuntur comitia, aliudue, quod fit aue ſiniſtra, ſcaeua. id a Graeco. quod hi ſiniſtram vocant σκαιάν. Gloſſariū: ἀριστερὰ χείρ. Plautus: Caninam ſcaeuam ſpero meliorem fore.

Scelerata] Scelerata porta appellatur a quibuſdam Carmentalis, qui norunt, quod ei proximum Carmentae ſacellum fuit. Scelerata autem, quod per eam ſex & trecenti Fabij cum clientium millibus quinque egreſſi aduerſus Hetruſcos ad amnem Cremeram omnes ſunt interfecti. qua ex cauſſa per eam portam intrare egredive nefas habetur. Ouidius:

Ire per hanc noli, quiſquis es: omen habet. Et:
Porta vacat culpa: ſed tamen omen habet.

Schoeniculas] Ex Clitellaria Plauti duos hos verſus citabat Feſtus:

Diobolares, ſchoenicolae, miraculae,
Cum extritis talis, cum todellis cruſculis.

Vide tertium Coniectaneum.

Sceleratus campus] Infra: Sacellum, quod puteal appellatur, antea atria, fecit Scribonius, cui negotium datum fuerat, vt conquireret ſacella. atque illud conſecrauit. Quia in eo loco fulguritum ſacellum fuit, quod ignorarent fulgur conditum, quod nefas eſt integi, ſemper foramine aperto caelum patet. vix eſt vt non ita ſcripſerit Feſtus. Nam cur puteal Libonis diceretur, niſi quia conditum a Scribonio Libone? cum ob neglectam bidentalium & locorum fulguritorum religionem iram deorum vererentur incurrere Romani: videtur ex relatione Pontificum negotium datum Scribonio Liboni a ſenatu, vt diligentiſſime conquireret ſacella. Erant autem ſacella non ſemper alicuius Dei, ſed ſaepius fulguris. vnde omnia ſacella aperto tecto fuiſſe ſupra relatum eſt. Puteal autem impoſitum fuiſſe, loco ſacro conditis ibi fulguribus ex Plinio ſupra in Nauia ficu retulimus. & nunc cauſſa patet quare puteal Libonis dicatur. At in numiſma-

tis Libonis non ſacellum, ſed ara eſt. cui rei fidem facit etiam Dionyſius, qui ait βωμὸν ſuperimpoſitum ei loco fuiſſe. ſed, vt apparet, non tantum illa ara, ſed etiam ſacellum puteal dictum eſt. ob id, puto, quia incertum erat vbi condita erant fulmina. ſane non aliter poſſum animum inducere, quin Feſtus ita, vt poſuimus, ſcripſerit. Duo ſunt, quae te admonitum velim, vnum: puteal non eſſe tribunal praetoris, vt voluerunt quidam, nam tribunal gradus habebat. Propterea tribunal praeſidis βαθμοὶ vocatur a S. Luca in Actis Apoſtolorum, & λιθόστρωτον ab eadem mente in Euangelio. Alterum eſt, non eſſe eam aram, quae Symmachi & Chriſtianorum Ambroſij, Prudentij, aliorumque contentionib. exagitata eſt. Quod quidam ſciolus in libris ſuis Variorum notauit. Id tamen tam falſum eſt, quam illud, quod addit, in puteali iurari ſolitum fuiſſe. Imponit omnibus Acro male intellectus, qui dixit tribunal praetoris ad puteal fuiſſe: non autem puteal fuiſſe tribunal praetoris.

Scenſas] Miror huc tranſlatum, cum certum ſit non ſcaenas, ſed ceſnas dixiſſe. vnde ſiliceſnium: poſtea ſilicernium.

Schola] Auſonius aliter:

-- Graio ſchola nomine dicta eſt,
Iuſta laboriferis tribuantur vt otia Muſis. In fine lego: ne triſti aliquo nomine fugiant ſuo fungi munere.

Scurra] Non dubium, quin legẽdum ſit συσκωπεῖν. vt Scurra dictus ſit quaſi Secura, aut Sucura. Verſus Lucillij mendoſi ſunt. qui fortaſſe ita melius legentur:

-- Corneliu' Publiu' noſter
Scipiades dicto, penituſque interuenit ipſi
Molli, & delitiis Luci, effigiae, atque cinedo,
Et ſectatori adſiduo quo rectiu' dicas,
Ibat forte domum. ſequimur multi, atque frequentes.

Facetus poeta ait Scipionem interueniſſe rixae & dictis neſcio cuius mollis & cinedi, ſectatoris cuiuſdam Lucij, atque adeo deliciarum, & imaginis, ac propemodum effigiae ipſius. Antiqua conſuetudine cum ſcriptum eſſet efficiae, pro effigiae, factum, effictae. Gloſſarium Scurram interpretatur, δρακιστήν. & Scurrari, δρακίζειν. Inuenio & Scurras κοπρίας dictos. Dio in Pertinace: κοπρίας ἴτας καὶ

γελωτοποιοὺς αἴσχιστα μὲν τὰ εἴδη, αἴσχιω δὲ τὰ ὀνόματα, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἔχοντας. Isidori Glossae: Scurrula, qui lucopriat. Suetonius Claudio: Interdum ferula flagroue, velut per ludum excitabatur a copreis. Haec est veterum tam antiquitus excusorum, quam manu scriptorum lectio. Primus Beroaldus Tropeis legit: inepto sensu. Turnebus Copreis ex veteri codice animaduertit. ignorauit tamen quid essent Coprei: & vt sententiam suam adstruat, interpunctiones turbat, ac confundit. Atqui Coprei, nihil aliud quam Scurrae, qui per ludum excitabant eum. Cui enim alij impune licuisset, nisi scurris?

Secessiones] Secere, dicere. Inseque musa virum versutum. Liuius Andronicus principio Odysseae.

Sectores] Neque haec satis declarant, quid sit Sector, neque auctor Glossarij: Sector, βιώνης.

Sed pro sine] Docti viri emendant, Se. quia scilicet videbant se dolo malo dici: verum tamen & SED pro sine veteres dicebant. Cuius rei fidem fecerit vetustissima lex, quae extat in Bibliotheca Regia: EI. PRIMO. QVOQVE. DIE. QVAESTOREM. SOLVERE. IVBETO. QVAESTORQVE. EAM. PEQVNIAM. EIS. SED. FRVDE. SVA. SOLVITO. item in Columna Duillia semper legitur ALTOD. MARID. DICTATORED. Vide in Suadted. Quare nihil mutandum.

Sedum] Stulte quaerit, quare sedum seratur in tegulis, putans scilicet ob religionem potius, quam naturam illius herbae, hoc fieri.

Sellae] Puto: Sellae curuli locus in circo, item proximo lictori, posterioribusque lictoribus proxime sacellum Murciae fuit, de quo loco despiciebant spectacula magistratus. Neque id abhorret a consuetudine Romana, vt magistratus in sella curuli qui ludos ederet, aut alius quiuis, ad primas metas staret. Nam ad eas Deae Murciae sacellum fuisse ait Tertullianus. Non improbo tamen, ad sacellum Mercurij. Nam & ad circum maximum fuit aedes eius Dei.

Senacula] Notae D. T. significant Duntaxat. Infra: Simpludearia funera sunt, quibus adhibentur D. T. ludi. hoc est Duntaxat.

Senis crinibus] Seni crines dicuntur in capite matronae

Romanae sex sertae crinium vitta & crinibus ipsis implexae, quas vulgus trecias vocant. Sic apud Martialem:

Portabat vxor rufa crinibus septem.

Nihil aliud significat, quam capillos in septem sertas distinctos. vt videmus matronas ornatas in veteribus numismatis. Puto autem supposititiā comam hic intelligi.

Sentinare] Gellius libro XIX. cap. I. Tum postea complorantibus nostris omnibus, atque sentinātibus; dies quidem tandem illuxit: sed nihil de periculo, atque saeuitia remissum. Vbi manifesto sentinare est, quod ait hic Paulus, periculum vitare. At in vulgatis codicibus contaminatissimus est locus ille. Sed proprie sentinari est satagere ad sentinam. Vnde Sentinatores, quibus cura Sentinae delegata in naui. Paulinus ad Macarium, de naufragio: Vnum ex omni numero nautarum senem sentinando deputant. Item: Quid huic, quaeso, obfuit seni persona sentinatoris & in nautis vilissima?

Seplasia] Infra. agebatur de Trionibus, & Septemtrionibus: Septemtriones, septem stellae appellantur, a bubus iunctis, quos triones veteres appellant, quod iuncti arent terram, quasi teriones. quidam eas stellas plaustrum vocant, quod id astrum Graeci ἅμαξαν dicant. quia habēt partem quandam temonis speciē. Ennius: superat temo stellas. Haec Festus. intelligit autem locum Ennij ex Iphigenia, quem olim in coniectaneis illustrauimus.

Quid nocti' videtur? In altisono
Caeli clipeo temo superat
Stellas, sublimē etiam
Atque etiam cogens noctis iter.

Addunt docti viri in numismate veteri L. Lucretij Trionis expressam videri stellarum septem formam. & nos quoque eiusdem L. Lucretij duos argenteos vidimus, quorum copiam nobis fecit humanissimus vir Christophorus Neyterus Augustanus. In altero erat Luna Corniculata, & stellae cum inscriptione, TRIO. LVCRETI. In altero Delfinus, & inscriptio L. LVCRETI. TRIO.

Septimontium] Septimontium dies festus appellatur mense Decembri, qui dicitur in Fastis Agonalia, quod in septem montibus fiunt sacra, Palatio, Velia, Fagutali, Subura, Cermalo, Caelio, Oppio, Cispio. Haec Festus.

Nam Varro differens de festis, quae in mensem Decembrem incidebant, ponit & inter ea Septimontium. Agonalia vero eodem mense erant propridie Idus Decembres, alia ab illis Agonalibus, quae notant Fasti mense Ianuario. Hoc tantum interest, quod Agonalia sint ante Larentinalia. Varro vero Septimontium ponat post Larentinalia. De Septimontio habes & apud Tertullianum libro de Idololatria: Etiam strenae captandae, & Septimontium, & brumae, & carae cognationis honoraria exigenda omina. ex quibus apparet non solum mense Decembri fuisse, quia is est brumae mensis: sed etiam circa finem eius mensis fuisse, quia proximum sit strenae exigendae, quod fiebat Kalendis Ianuariis. Quod disertius probatur ex Suetonio in Domitiano: Congiarium populo numorum trecentorum ter dedit, atque inter spectacula muneris largissimum epulum: septimontiali sacrorum quidem die Senatui equitique panariis: plebei, sportellis cum obsonio distributis. Antea plane ignorabatur de hoc septimontiali die.

Serius] Scribe Secius, vel Sequius. alioqui ineptum est proscribere nobis Serius, tãquam ignotum verbum, quod vulgatissimum est. Adde quod in veteri scriptura variat lectio: cum exaratum sit Setius, non Serius. Legendum ergo: Secius, a secus videtur dictum.

Serra] Verba Catonis manifesto prae se ferunt aliud, ac visum est Verrio: Cuius in hac re supinitatem, & negligentiam animaduertere licet. Serra enim, & globus, & forfex, sunt σχήματα instruendae aciei.

Seruorum] At Macrobius contra: Nonis Conuentus vniuersae multitudinis vitandus existimabatur: quoniam populus Romanus exactis etiam Regibus, diem hunc nonárum maxime celebrabat: quem natalem Seruij Tullij existimabant. Qui cum incertum esset quo mense natus esset, Nonis tamen natum esse constaret, omnes nonas celebri notitia frequentabant. est etiam Dies seruorum Sigillaria, quae in continenti post Saturnalia celebrabãtur. Lucillius:

-- Seruorum festu' dies est,
Quem plane hexametro versu non dicere possis.

Nam Hexametri lex non admittit Sigillaria. Ausonius:

Aediles etiam Plebei, etiamque curules
Festa Sigillorum nomine dicta colunt.

mm

Sexagenarios] Vulgata quidem historia, seu fabula, & a veteribus diuersis opinionibus agitata. Tamen non ita puto apertum esse, quid velit Festus, vt non ex eo eruantur quaedam, quae apud nullum alium auctorem legas, vt apparebit ex eius contextu ita: Sexagenarios de ponte mitti olim dicebatur. Cuius caussam Manilius hanc adfert: quod qui incoluerint primi loca vrbis, hominem sexaginta annos natum Diti patri quotannis immolare solebant. idque facere eos destitisse aduentu Herculis. Sed religione veteris moris scirpeas hominum effigies eos tantummodo mittere de ponte. alij aiunt, morante in Italia Hercule quod quidam eius comitum habitauerint secundum ripam Thiberi, atque Argeos se vocauerint ab argis: quorum p. ro. memoriam redintegrari. eo gente Graecia legatum quendam Argaeum cum iis Romae moratum esse. is vt obierit, institutum a sacerdotibus, vt effigies scirpea ex omnibus, cum, quae publica erant, nunciauisset, per flumen ac mare in patriam remitteretur. scriptum est in reliquiis Festi his, pro; is, vt saepe. Institutum igitur ait, vt ex omnibus scirpeis simulacris, erant autem triginta, vna nomine legati Argiuorum de ponte in Tiberim deiecta, per mare in patriam remitteretur, postquam munus suum, cuius caussa publice missus erat, nunciauisset. Hoc enim est, postquam quae publica erant, nunciauisset. Ex quibus apparet sine vlla controuersia, sacerdotes quaedam dicis caussa nomine legati fari solitos, cum illam effigiem emitterent. quod apud nullum alium auctorem scriptum reperias.

Sexus] Corruptissimus locus. Lege: Sexus, aliter Sexu, natura habitusque. ex Graeco, &c. Afranius in Priuigno Sic ait:

Orbus virile sexu adoptauit sibi.

Sallustius Histor. lib. II. At Metellus in vlteriorem Hispaniam post annum regressus. Magna gloria concurrentium. Vndique virile, & muliebre sexu per vias, & tecta omnium visebatur. Sisenna Hist. lib. III. Tum in muro virile, ac muliebre sexu, populi multitudine omni collecta. Quae omnia corrupte leguntur apud Nonium. In veteri scriptura hic legebatur Secus. quod etiam vsurparant veteres. sed non propterea hic ita legendum. Ausonius:

Iuno, Ceres, ac Vesta, secus muliebre sorores. Item,
Nota Caledoniis nuribus muliebre secus Strix.

Sexu ergo neutri, sexus masculini. Sic genus, & genu: gelus, & gelu: cornus, & cornu.

Sic versantur] Haud dubie est fragmentum de Sucula, quod est lignum transuersarium teres vtrinque capitulis cardinatis in duo arrectaria immissum, paxillisque versatum, circa quod ductarius funis voluitur, ad sustollenda aut molienda onera, vt lapides, & alia. De Sucula etiam alibi loquitur. Sequitur deinde: Suparum appellant dolonem, hoc est velum minus in naui, vt acation maius. Suparum autem dictum ait Capito, velut separatum sit a dolone interioris mali. Haec ἀναμφισβητήτως Festus. Notum est Acatium, & dolonem esse genera velorum, ἀκάτιον quidem μέγα ἀρτέμων, δόλωνα vero μικρόν. Notum & illud apud Liuium: dolonibus sublatis fugerunt. de suparo alibi satis diximus. Sequitur aliud caput: Sepultum morte meroque cum altin ea in. . . . de L. Terentio Tusci vici magistro. cum viuum de saxo Tarpeio elatum cum eo venisset comissatum: quod mero esset coactus. Non dubium est ex quadam oratione Catonis desumpta esse: qui mos est Festo solennis, vt non nominato Catone verba ex eo in testimonium producat, vt in Sublimauit. eleganter comessabundum iuuenem mero sepultum & viuum elatum, quod mortuo similis esset, dixit, quodque spiritus ei mero coactus & interclusus esset. est autem non totus integer locus, nisi fallor. ante enim desiderantur quaedam. quanquam non solum aperta est, sed etiam elegans huius loci sententia.

Sicilibus] Glossarius: Sicila, σμίλα, ἀρβήλιον. Sicilum, ξυρὸν σκυτέως. Sicila, σμίλα χειρουργικός. est autem vox magnae Graeciae. eo nomine intelligebant quicquid secandi vim habet. inde Sicilia dicta, quia ab Italia abscecta. Inde Sicilire prata, secare.

Sicilicum] Frustra in peregrino verbo Latinam etymologiam rimatur. est enim Syrum.

Sifus] Sifunculi in aqua ducenda vsurpatum est, pro tubis ipsis, id quod Graece est σίφων. In lege riualitia sic est, quae lata est rogante populum Ser. Sulpitio: Riuales mon-

tani paganiue si funeulis aquam diuidunto. donec inter se diuiserint, eius iudicatio esto. Aperte actio datur in eum, qui hac lege committit.

Signa] Signa vt rerum, ita res ipsae sculptae, aut lapides, aut ferrum: & si qua sunt aliqua eiusmodi quae sculpantur etiam: sed pocula ita dicta, & simulacra ad effigies hominum conformata. Inuersum tamen, etiam. sed pocula. pro; sed etiam pocula.

Silere] Silere, tacere. quod dictum esse videtur a S, litera, quae initium eius vocis est. Deinde de Silentio auspicandi gratia loquebatur sequenti capite. sed primus versus deest. Silentio surgere Verrius ait dici, vbi qui post mediam noctem auspicandi caussa ex lectulo suo surgit, & liberatus a lecto in solido sedet, siletque, ne quid eo tempore deiiciat, inde se in lectum reposuit. Ita omnino nullo labore hanc lectionem eruimus. Aperte solidam sellam fuisse ait, vt stabilior esset, ne forte quid in sedendo, aut dum vellet sedere, motu sellae deiiceret, & strepitu vitium auspicio faceret.

Silicernium] Silicernium, caena funebris, quam Graeci περίδειπνον vocant. sed & nonnulli, inter quos Verrius, existimant nihil aliud esse, quam id, quod nos farcimen dicimus, quo fletum familia purgare solet. quia cuius nomine ea res instituebatur, iam silicernium cerneret. Caecilius obolostate; Credidi silicernium eius me esse esurum. Silicernij supra, & alibi τὸ ἔτυμον attigimus. Cesnas veteres dicebant, & Poesnas, pro eo quod est, Cenas, Poenas, Ab eo silicesnium. postea silicernium. Casmina, carmina. Valesius, Valerius. & similia. Tertullianus: quo differt ab epulo Iouis, silicernium? a simpuuio obba? ab aruspice pollinctor? Glossarium: Silicernium: περίδειπνον. λύχνοις γὰρ ἅπτειν ἐν πένθει οὐ θέμις. videtur accepisse, quasi Selucernium, hoc est ἀλυχνία. Rationem hanc eruimus. Natali die lucernae accendebantur: Mortuali, vt loquuntur Cato, & Plautus, id non faciebant optima de caussa, vt τὸ ἀπόστροφον τῆς φύσεως καὶ τὸ πάθος τῆς ostenderent. Persius:

vnctaque fenestra,

Dispositae pinguem nebulam vomuere lucernae.

Tertullianus libro de Idololatria: At nunc lucent tabernae, & ianuae nostrae. Plures iam Ethnicorum fores sine lucernis, & laureis, quam Christianorum. At ἐν πύλῃ quidem, vt puto, non accendebant. Caeterum semper in cippis sepulcrorum suspendebant lucernas. cujusmodi fictiles multas videmus ex veteribus monumentis erutas. Dio in Domitiano: καὶ πρῶτον μὲν στήλην παρῳκοδόμη ἑκάστῳ σφῶν παρέστησε τό, τ' ὄνομα αὐτοῦ ἔχουσαν, καὶ λυχνοῦχον μακρὸν οἷ ἐν τοῖς μνημείοις κρεμάννυνται. Inde puto apud Gellium Laberius Cippum vocat lucium, quod ex eo lucerna luceret. vt ille apud Athenaeum qui columnam vocat μονάνδρον, quod sustineret innitentem virum. Porro quemadmodum Ergastulus dictus, qui in ergastulo maneret: ita silicernius, qui dignus erat, vt pro eo silicernium pararetur. Cincius Alimetus de Gorgia Leontino: Qui dum iam silicernius sui finem temporis expectaret, & si mori non potuit, tamen infirmitatibus insultauit.

Silus] Silus, & Silo, σιμός.

Simpludearia] De his non nihil attigimus in Ausonianis lectionib. Dicta quasi simpliludiaria: quia simpli ludij adhiberentur. hoc est saltatores vel cernuatores, de quibus supra diximus: quos cernuatores hic Verrius vel Festus vocat Corbitores, more scribendi antiquitus imperitis librariis vsitato, qui b, cum u, & contra commutabant. Coruitores enim sine dubio dicendum erat. qui enim gestus Cernuantium, vt modo sursum, modo deorsum spectent, is & coruorum est, & cornicum, ac monedularum, quae vbi pedibus aliquem locum insistunt, modo ἀνανεύουσι, modo ἐπινεύουσι. Hinc elegantissime de mulieribus cibo se ingurgitantibus ad mensam Plautus Casina dixit:

Ego noui illas estrices. coruitant, vbi
Comisse possunt-- Quanquam scio Turnebum mutasse, sed frustra. Has notas D. T. duntaxat significare supra in Senacula admonuimus. Caussae igitur non est, cur doctis viris hic de mendo suspectus locus esse debeat. Simpludeariis ergo simpli Ludij duntaxat adhibebantur, qui & Coruitores, seu cernui, vt est apud Seruium, dicuntur. Indictiuis & ludij, & desultores, ac etiam ludorum quaedam genera. Cicero de legibus II. Funus vt indica-

tur siquid ludorum, dominusque funeris vtatur accenso, atque lictoribus.

Simpulum] Glossae: Simpulum, κύαθος. Simpulones hinc qui sponsum conuiuia discurrentem comitãtur. Succius Piscatoria:

Summates viri facti sunt simpulones ganei.

Isidorus in Glossis: simpulator, conuiua: amicus sponsi assiduus cum eo in conuiuio.

Si....] Siparium genus veli, quo in scaena mimi vtuntur, dictum ait. hactenus possum. reliqua quo pertineant non video.

Sirempx] Planti locus in prologo Amphitruonis iamdudum a nobis ita emendatus fuit: Sirempse legem iussit esse Iupiter. Memini & locum in Senatusconsulto quodam apud Frontinum eodem modo deprauatum vulgo legi: Qui aduersus ea quid fecerit, & aduersus ea repserit ex iussu caussaque omnium rerum omnibus esto damnas vtique atque vti esset esseque oporteret, si is aduersum hanclegem riuum, specumque rupisset. Manifesto enim legendum: Qui aduersus ea quid fecerit, sirempse lex, ius, caussaque omnium rerum omnibus esto vtique atque vti esset &c. Quin apud Probum Singularum scriptorem eadem non mediocriter contaminata sunt: S.R.L.E.E.C.Q. O.R.E. Si rem lex ex eius causa Que omnium rerum esto. Scribe: S.L.I.C.Q.O.R.E. Sirempse lex, ius, caussaque omnium rerum esto. Apud Senecam Epistola CII. vbi vero ad finem mortalium ventum est, discede, inquit, Ambitio, omnium quae terram premunt fere miles esto. Emendat eruditiss. Cuiacius, siremps lex esto. Partem verborum Catonis ita reconcinnabimus: & praeterea rogas aduorsus ea si popolus condemnauerit, vtei siremps lex siet, quasi aduorsus leges fecisset.

Sobrium] Sobrium vicum dictum esse testatur Aelius, quod in eo neque tabernae locus, neque cauponae fuerit. alij quod in eo Mercurio non lacte, sed vino solitum erat supplicari.

Sodalis] Sodalis quidam dictos esse putant, quod vna sederent, essentque. alij, quod ex suo vesci soliti sunt. alij, quod inter se inuicem suaderent, quod vtile esset. Iidem quod coeant crebro, congerae vocantur a Graeco, voca-

bulo, quod est γέῤῥα. Congerae per vnum R, scribebant, vt supra attigimus. Lucillius:

Tapullam legem rident concerae Opimi.

Concerae pro Congerrae. vide in Tapulla. Quod Congerra a Graeco γέῤῥα dictum sit monet etiam Varro. vide libro v I. de Latino sermone.

Solida] Solida sella, ait, sedere tum quis iubetur, cum mane surgendi caussa euigilauit. quod antiqui expresse ab interiore parte excauatas non faciebant sedes. quas solidas ideo, quod his nihil erat concauum, appellabant, inquit Verrius, quod essent totae. absurde, vt mihi videtur, illud quod sit totum, ait dictum solidum. Nihil omnino praetermissum est de sententia Festi, fortasse ne de verbis quidem. Euigilare surgendi caussa, est data opera post mediam noctem experrectum silentio surgere, auspicandi caussa. ita enim auspicantibus mos erat in solida sella sedere. vt supra in Silentio refertur. Recte autem Verrius solidas sellas totas interpretatur. nam Verrij temporibus vulgo tam notum erat solidum a solo dictum, quam solum idem valere, quod totum. Igitur idem est ac si dixisset, dictae solidae, quod solae, id est totae. Quare vides hic praecipitem Festi calorem in reprehendendo illo, a quo tãta bona didicerat. Saltem debebat meminisse quod alibi notat de soliferreo, solerte, & solenne. Verum profecto ita est: ad reprehendendum, quam ad discendum propensiores sumus.

Solino] Consulo, Consolino, vt iter, itiner, fruiscor, fruniscor.

Solipuga] Glossarium: Solipaga, ἡλιοκεντεὶς, μυίας εἶδος.

Solitaurilia] Scribe: quod omnes eae solidi integrique sunt corporis. contrari verueces, maialesque. quia, &c. Quod ait tauros id est virilia caedi in castratione: intellige de ea castratione, quae fiebat in ipso sacrificio. Verres enim, aries, taurus, cum admouebantur arae mola mactati, priusquam corio exuerentur, castrabantur. Vide Martialis epigramma lib. I I I. cuius initium:

Vite nocens rosa stabat moriturus ad aras
Hircus grata tuis victima, Bacche, sacris.

Glossarium: Solitaurilia, θυσία ἐκτὸς κριοῦ, καὶ ταύρου. scribe, ἐκ συὸς, κριοῦ, &c.

Solla] Lege ſolia. &c: ideoque ſoliar ſternere dicuntur &c. Item, & ſoliaria vocantur Babylonica. Varro Coſmotorine περὶ φθορᾶς κόσμου. Phrygio qui poluinar poterat pingere, ſoliar leuigabat. Gloſſae: Soliar, δίφραξ.

Solox] Gloſſarium: Solox, ἱερὸν, καὶ παχύς. lege, ἔριον παχύ. Tertullianus in ſcholaſtica oratione de Pallio: Endromidis ſolocem aliqua multiria ſyntheſi extruxit.

Soninio] Cicero Caecinnae; Neque ex tripudiis ſoliſtimis, aut ſoniuiis tibi auguror. Plinius de nucibus iuglandibus: Quae cauſſa eas nuptiis fecit religioſas, tot modis foetu munito. quod eſt veriſimilius, quam quia cadendo tripudium ſoniuium faciant. manifeſto errore legitur in vulgatis Plinianis, ſonumue faciunt. Seruius Danielis in illud: -- tremere omnia viſa repente: Hoc augurium, inquit, iuxta auguralem diſciplinam dictum eſt, quod appellatur Tripudium ſoniuium: id eſt a ſono. Ad quod pertinet, ſi arbor ſponte radicibus cadat, ſi terra tremat, quod hic Aeneae factum oſtẽdit, antequam voce diuina reſponſa perciperet. Haec ille vetuſtiſſimus interpres.

Soniuio] Infra: Soniuio ſignificat in Carmine Saliari, item in commentario augurali, ſonanti. Aliud caput: Soniuium tripudium dicitur, vt ait Pulcher, quod ſonet. vt cum pullo excidit puls, quadrupediue aliquid ex ore. vide Soliſtimum.

Sons] Sons nocens, vt ex contrario inſons innocens. Auſonius in Technopaegnio:

Si bonus eſt inſons, contrarius & malus eſt ſons.

Sonticum] Gloſſarium: Sonticus morbus, ἱερὰ νόσος.

Sonticum] Infra: Sontica cauſſa dicitur a morbo ſontico, qui quid gerendum agere non permittit. Cato de regis Attali vectigalibus. Reliqua non potui.

Soracum] Alij Saraçum. Gloſſarium: Sarraca, ἅμαξα.

Sororiare] Plautus Fribularia:

-- tunc papillae primitus
Fraterculabant. illud volui dicere
Sororiabant. quid opus eſt verbis?

Sartutillus] Veteres editiones, Scrutillus. quod verum eſt. Iſidorus, Scrutillus, ventriculus fartus.

Sos] Dia Dearum. δῖα θεάων. Lege alterum verſum ita:

iup

Circum ſos quae ſunt magnae gentes opulentae. &,
Dum cenſent terrere minis, hortantur ei ſos. &,
Contendunt Graios. Graecos memorare ſolent ſos.

Sos . . .] Soſpes ſaluus. . . . . . . omnes fere aufugerunt ſoſpites. Afranius in Epiſtola: Di te ſoſpitem ſeruent tuis. Pacuuius in Teucro: maxime Teucre. . . . . nunquam. Ennius in . . . . parentē & patriam Di ſeruate ſoſpitem. Attius in . . . . ſi rite ad patriam ſaluus & ſoſpes perueniſſet. Ennius. Vid. . . .

Soſpitare] Soſpitare, pro bona ſpe afficere, quod hic dicitur, ego reperi in verſiculo Luciliano ex lib. XXVIII.

Soſpitat, impertit ſalutem plurimam, & pleniſſimam.

Spara] Gloſſae: Sparus, εἶδος ἀκοντίου. Varro apud Seruium qui eſt in ſchedis: Sparum, miſſile, a piſcibus ducta ſimilitudine, qui Spari vocantur.

Spatiatorem] Macrobius lib. III. Sic nimirum M. Cato ſenatorem non ignobilem Caecilium ſpatiatorem, & Feſceninum vocat. cumque ſtaticulos dare his verbis ait: Deſcendit de canterio: inde ſtaticulos dare, ridicularia fundere.

Spectio] Profligatiſſimus locus, ac multis vulneribus confectus. Non ſolum enim corruptus, ſed mancus, ac parte ſui non parua truncatus. Feſti ſententia haec videtur fuiſſe: Spectio in Auguralibus ponitur pro aſpectione. Spectio, & nunciatio data erat iis magiſtratibus, qui omne ius auſpiciorum habent. auguribus ſpectio duntaxat, quorum conſilio rem gererent magiſtratus, non vt poſſent impedire nunciando quaecunque vidiſſent. at iis ſpectio ſine nunciatione data eſt. Hoc videndum eſt in his verbis. nunciationem duplicem eſſe: nunciationem augurij, quam habebat ſolum, cui ſpectio erat, hoc eſt augur, & nunciationem auocandae concionis, quam ſolus habebat, qui omne ius auſpiciorum habet, hoc eſt maior magiſtratus, quae vocabatur obnunciatio. Cum Philippica II. dicitur augures habere nunciationem: eſt ius tantum nunciandi magiſtratui de eo quod viderit. Conſules habere ſpectionem, quam & Augures habeant, & obnunciationem quam Augures non habebant. Inuenies tamen Obnunciationem poſitum pro nunciatione: vt in primo de Diuinatione: Non in eo, inquit, eſt culpa, qui

qui obnunciauit: ſed in eo qui non paruit.

Specus] Pacuuius Chryſe:

Eſt ibi ſub eo ſaxo penitus ſtrata arena ingens ſpecus,
Solis quae exortu capeſſit candorem, occaſu nigret.
Illud incipio ſaxum tentans eſcendere verticem
In ſummũ. deinde in omnis partis proſpectũ aucupo.

Spetile] vel, vt nonnullae editiones Spectile. eſt τὸ ἦτρον, vel τὸ ὑποκοίλιον.

Spiciunt] antiquos dixiſſe in ſoluta oratione teſtis eſt Cato in ea, quam habuit de ſeptem hominibus.

Sponſis] Lege, Bene ſponſis, beneque volceris.

Squalidum] Squalidum incultum, & ſordidum. ſic appellatum, quod proxime ad ſquamas piſcium accedit. Itidem Ennius dici pallidum ſqualidum auctor eſt in Telepho: Quam veſtitus ſqualida ſtola. Apud Nonium in Stola integrior verſus legitur:

Cedo, ac caueo veſtitus ſqualida ſeptus ſtola.

Squarroſos] Squarra, vel vt veteres ſcribebant, Scara, purum putum Graecum eſt, ἐσχάρα. Quod frequens in libris Graecorum medicinis. Rupices, ſunt ruſtici. Tertullian. apud rupicem, & ſiluicolam, & monſtrorum eruditorem ſcrupea ſchola eruditus. dicuntur & Petrones. Varrones etiam a Varris, qui ſunt ſtipites non dolati praeduri, ac enodes. vnde Varronum familiae in gente Terentia, ac Viſellia. Quãquam Varro ipſe de ſuo cognomine loquens aliter ſcripſerit: eum nempe, qui primus Varro ſit appellatus, in Illyrico hoſtem Varronem nomine quod rapuerat, & ad ſuos portauerat, id cognomen ex inſigni facto meruiſſe. Auctor Seruius, qui eſt penes Danielem.

Statae] Pro colluſtrauit, puto, Coelius ſtrauit.

Statu liber] Gloſſarium: Statu liber, ἐλεύθερος χρόνῳ κατὰ διαθήκην ἀφεθείς. lego ὅρῳ pro χρόνῳ.

Stellionem] Stellionem genus lacertae Verrius dicit ab eo dictum, quod virus ſtillet cibo, potius, quam quod dicit alibi, a ſtellarum ſimilitudine videri dictum, quia eius corium varium eſt. Tertullianus de cibis Iudaeorum: quis ſtellionem? (comedit) ſed maculas execratur praedam de aliena morte quaerentes.

Stipatores] Stipa, quae hic vocatur, eſt crux, ſeu patibulum

humi, vt trophaeum, destitutum, cui argillam imponunt plastae, vt simulacra, quae velint, deforment. Graeci vocant κάναβον. Tertullianus in Apologetico de eo intelligit, cum ait: Crucibus, & stipitibus imponitis Christianos. quod simulacrum non prius argilla deformat, cruci & stipiti superstructa? & infra: Diximus originem Deorum vestrorum a plastis de cruce induci. sed qui sequitur locus, vt obiter dicam, corruptus est apud eūdem eruditissimum scriptorem: Sipara illa vexillorum, & candelabrorum stolae crucium sunt. Legendum enim: Sipara illa vexillorum, & candes labarorum, stolae crucium sunt. notum labarum inter signa militaria fuisse. ex illo vt ex antenna pendebat candys, quod est genus paludamenti barbarici. Itaque in veteribus monimentis ita visitur semper Labarum ea forma pictum. neque multum negotij fuit Constantino Imp. id in speciem crucis concinnare. cum iam transuersum antennae specie lignum haberet. Candes ergo, sunt κάνδυες, a nominatiuo Candys. Non ignoro tamen in veterib. libris Tertulliani Cantabrorum legi: vt etiam apud Arnobium. praeterea Labarum tempore Tertulliani non fuisse. Quare hoc modo labefactabitur coniectura nostra.

Stipes] Citabatur Afranius, qui dixerat, stipite ostium impulit. item Attius in Menalippo, qui dixerit reuolso stipite, & in Bacchis. & Ennius, qui dixit stipites abiegnos.

Sti. . .] Citabatur Ennius qui stirpem dixit masculino:

Nomine Pyrrhus, vti memorant, a stirpe supremo.

Stlata] Glossarium: Stlata, πειρατικοῦ σκάφους εἶδος. Idem, Stlatarius, ἐργόμισκος.

Stolidus] Ennius:

Nanque auide pugnare sues stolidi soliti sunt. &,

Hominem appellat: Quid lasciuis stolide? non intelligit.

Strebula] Habes apud Varronem, & Arnobium.

Strena] Etymologiae Festi cōuenit, imo adstipulatur versus Pōponij Atellanarij: Asside, siqua veniet strena strenae.

Stri. . .] Striges aues nocturnas, vt ait Verrius: Graeci στρίγγας appellant. a quo maleficis mulieribus nomen inditum est. quas volaticas etiam vocant. Itaque solent his verbis eas veluti auertere Graeci.

στρίγγ' ἀποπομπὸν, νυκτιβόαν, τὰν στρίγγ' ἀπὸ λαοῦ

* ὄρνιν αἰώνυμον ὠκυπόρους ἐπὶ νῆας. Plin. hos verſus intellexit, cum ſcribit Strigas in Graecorum diris, & imprecationibus haberi. Qui hic ſomniant ſyrnia, nae ipſi multum hallucinantur. Puto ſecundum verſum ita legendum, ac ſupplendum.

• ὄρνιν αἰώνυμον ὠκυπόρους ἐπὶ νῆας ἔλαυνε.

Strigores] Strigores in Nelei carmine videtur pro ſtrigoſis poſitum. alij pro denſarum vitium hominibus. . . Strigores exerciti. Memini Adr. Turneb. Strigones legere. Sed non aduertebat morem veterum, qui vt architectores pro architectones, ita Strigores pro ſtrigones dicebant.

Stroppus] Lege, pro inſigni habent in apice. Apud Vitruuium ſunt, quibus religatur remus ad ſcalmum, vt alibi notauimus. Gloſſarium: Strepus, στροπτήρ. Lege, Stropus. Gloſſae aliae: Strupus, σκαλμὸς ἔνθα ἡ κώπη δεσμεῖται. Idem Iſidorus producit locum Liuij: Tuncque remos iuſſit deligari ſtrupis. Apud Suetonium alicubi perperam legitur ſtupis lecticae pro ſtrupis.

Struppus] Tertia linea cum ſequenti alio pertinet. quod diuinare non potui.

Struere] Gloſſarium: Pedem ſtruit, φθίζει.

Strufertarios] Strufertarios antiqui ſoliti ſunt appellare homines cōductitios, qui ad lucos, vel arbores fulguritas, aut piacularium commiſſarum cauſſa, ſtrue & ferto ſacra faciunt, his verbis: Oro te Iupiter, vti mihi volens propitius ſis. quod & nullo etiam adhibito ſtrufertario fiebat. Haec Feſtus. vt appareat maiora ſpatia in editione relicta eſſe, quam opus ſit ad ea, quae deſiderantur, capienda. Ex his cognoſcimus, quantum odorari potuimus, ſtrufertarios fuiſſe, qui huiuſcemodi ſuperſtitioni obeundae operas locabant: quos Fertores etiam dictos, ſuperius ex Iſidoro notauimus. Quod enim arbores fulguritae piaculis procurari ſolitae eſſent, notum eſt cum ex aliis veterum monimentis, tum ex tabula, quae Romae ante hos V. annos effoſſa eſt: quam mihi eruditiſſimus ac nunquam ſatis laudatus Cl. Puteanus communicauit. in ea primum ita legitur: IIII. ID. DEC. FRATRES. ARVAL. IN. LVCO. DEAE. DIAE. VIA. CAMPANA. APVD. LAP. V.

CONVENER. PER. C. PORC. PRISCVM. MAG. ET. IBI. IMMOLAV. QVOD. AB. ICTV. FVLMINIS. ARBORES. LVCI. SACRI. D.D. ATTACTAE. ARDVERINT. EARVMQ. ARBORVM. ADOLEFACTARVM. ET. COINQVENDARVM. ET. IN. EO. LVCO. SACRO. ALIAE. SINT. REPOSITAE. &c. Deinde infra in eadem tabula struis mentio fit: IMMOL. IPSO. MAG PORCAM. ET. AGNAM. STRVIB. EFFERTIS. &c. quãquam miror struibus effertis, non struibus, & fertis in ea tabula sculptum fuisse. Non solum, inquit Festus, ad arbores fulguritas struferta fiebant, sed & piacularium commissarum caussa. Sane hoc verum esse vel ex vno Catone patet, qui struem commoueri iubet pro commisso imprudenter. piaculo his verbis: siquid in hisce suouetaurilib. erit, quod nec recte factum sit. & caetera. vnde ait Festus, etiam sine strufertario hoc fieri. hoc est sine homine conductitio. recte. nam paterfamilias ipse hoc pro tota familia nõ raro faciebat. Cuius exemplum habes apud eundem Catonem.

Infra] In reliquiis, quae postea extant, nihil omnino pertinet ad superiora de strufertariis: sed, ni fallor, ita Festus scripserat: Suber, arbor, ex qua cortex deripitur. Deinde vtebatur testimonio Lucillij. Neque tantum hoc loco incommodum acceptum est: sed & reliquum membrum, quod huc pertinebat, nescio quomodo distractum est, & translatum ad vocem Stura. post quam reliquiae huius loci apparent, in illis: ac suberiesque. de subere enim manifesto sermo fiebat.

Struices] Naeuius etiam, teste Seruio, qui est in schedis, dixit Struix malorum.

Stuprum] Sententia Appij: Qui animi volt sese compotem esse, nequid fraudis stuprique ferocia pariat. Naeuij versus Saturnij:

Seseque ei perire mauolunt ibidem,
Quam cum stupro redire ad suos popularis. Item:
Sin illos deseritis fortissumos virorum,
Magnum inde stuprum poplo fieri pergetis.

Vt a Prohibeo, Proebrum, & probrum: sic a stupeo stuprum.

Stura.] Tertia abhinc linea, vt iam supra notauimus, pertinet ad vocem Suber.

Suadted] Lego: Sed ted, idem ait esse sine te. Veteres se ponebant pro sine, item sed, vt supra dixit. & ted, pro te. vt Quintilianus etiam annotat. In vetustissimo lapide Duilij, quod ante hos XI. annos, Romae cum essem, effossum fuit, semper legitur MARID, pro MARI, & similia, cum D litera superflua. A Se Sine factum est, vt ab iter, itiner; a iecur, iecinor.

Sub corona] Versus Plauti:

Praeco ibi adsit cum corona: quique liceat, veneat.

Sub vitem] Lucillij versus corrigendus:

Vt veles bonu' sub vitem qui sumicit hastas.

Sumicit, pro subiicit. vt Comuro, pro Couro. Comitium, pro Coitium.

Sub vitem praeliari] Trochaicus Lucillij ita legendus:

Neque prodire in altum, praeliari sub vitem procul.

Subices] Subices Ennius in Achille pro subiectis posuit, cum dixit nubes.

Per ego deum sublimes subices humidas.
Vnde oritur imber sonitu saeuo & spiritu.

Subici] Subici aries dicitur, quem quis agit, vt pro se caedatur. vt ait in eodem libro Antistius. quod fit, vt ait Cincius libro de officio Iurisconsulti, exemplo Atheniensium: apud quos expiandi gratia aries inigitur ab eo, qui scelus admisit, poenae pendendae loco. Notum apud Athenienses & alios Graecos, nō solum, qui ἀκούσιον φόνον, sed & qui ἐκ προνοίας fecissent, pecudibus immolandis expiari solitos, vt de Oreste, & aliis proditur. Hoc etiam retulerat in leges suas Numa, inter quas haec fuit: SEI. QVIS. HOMINEM. LEIBERVM. DOLO. SCIENS. MORTEI. DVIT. PARICEIDA. ESTO. SEI. IM. INPRVDENS. SE. DOLO. MALO. OCCISIT. PRO. CAPITE. OCCEISEI. ET. NATEIS. EIVS. IN. CONCIONE. ARIETEM. SVBICITO. Cuius legis vltimum membrum concinnauimus ex schediis Seruianis, in quibus huius legis mentio fit: vt siquis imprudens hominem occidisset, pro capite occisi, & natis eius in concione arietem offerret. Quod hic ait Festus poenae pendendae loco pene videtur innuere in lege fuisse expressum verbo ἀντίποινος.

Sublicium] Festus dicit sublices, non sublicas. quod & in

Sallustiano exemplo erat. Sic etiam veteres Glossae: Sublices, καταπῆγες, οἱ ἐν ποταμῷ τὴν γέφυραν ὑποβαστάζοντες. Referebat praeterea Festus opinionem eorum qui vocabulum Volscum esse aiebant, quod non aliter Formiani tigna, quibus eorum pons surrectus erat, appellabant. item eorum, qui dicebant Sublices ab eo dictas, quia sub eis aqua liquens laberetur. Sed nos censemus sublicam dictam, vt obliquam: & intelligi trabem. Sublicus ergo, & oblicus, vel subliquus, & obliquus composita sunt: quorum simplex liquus, vel liquis. Vetus autor loquens de figuris & lineamentis. omnem autem summitatem metiundi obseruationes sunt duae: enormis, & liquis. Enormis, quae in omnem actum rectis angulis continetur. Liquis, quae minuendi laboris caussa, & salua rectorum ratione angulorum secundum ipsam extremitatem subtenditur.

Subscudes] Infra: Subscudes appellantur cuneatae taleolae, quibus tabulae inter se configuntur. quia, quo eae immittuntur, succuditur. Pacuuius in Niptris.

Infra] Subsidium dicebatur, quando milites subsidebant in extrema acie, labentique aciei succurrebant. quod genus militum constabat ex iis, qui emeruerant stipendia, & tamen retinebant locum in exercitu, quae erat tertia acies quae dicebatur Triariorum. vt Plautus in Friuolaria:

Agite nunc subsidite omnes, quasi solent Triarij.

Reliqua non potui. Versus ille Plauti manifesto coniungendus est cum illis ex eadem Friuolaria:

-- sequimini hac
Sultis legiones omnes Lauernae. Vbi rorarij
Estis? En sunt. Vbi sunt accensi? Ecce *
Agite nunc, subsidite omnes, quasi solent Triarij.

A subsidio subsidiosum audacter formauit Seneca Epistola VIII. clamo, vitate quaecunque volgo placent, quae casus adtribuit ad omne fortuitum bonum, subsidiosi, pauidique subsistite. Ita inueni in libro N. Fabri, quem cum optimis codicib. scriptis contulit.

Subsilles] Subsilles, quas alij Ipsulles vocant, lamellae necessariae sacrificiis. quae ad rem diuinam dicuntur maxime conferre. . . . . Vide Ipsullices.

Subsolaneae] Quid sit, quaeramus.

Substillum] Tertullianus: aut imbres ruunt, & si qua miss-

silia cum imbribus, dehinc subſtillum, & denuo ſudum.

Subucula] In meis Gloſſis antiquis inuenio Subitillum, aut Subutulum dictum cum interpretatione, Subitillus, ἔγχυτον.

Subuerbuſtam] Hic b, pro u. Subueruuſtam. Tertullianus in libro ſcholaſtico de Pallio: Libertinos in equeſtribus: ſubuerbuſtos in liberalibus: dedititios in ingenuis: rupices in vrbanis: ſcurras in forenſibus: paganos in militaribus. Subuerbuſtos vocat τοὺς στιγματίας. quia notis inurebantur.

Subulo] Gloſſarium: Subulo, αὐλητής.

Succrotilla] Succrotilla vox tenuis dicebatur, & alta. Titinnius in . . .

Feminina fabulare ſuccrotilla vocula.

Afranius in Epiſtula . . . ſuccrotilla voce ſerio. Plautus in deſcribendis mulierum vitiis in Syro:

Cum extortis talis, cum todellis cruſculis.

Caetera non potui. ſequitur,

Infra] Sucula, eſt machinae genus, teretis materiae, & foratae, ac craſſae, tanquam vber ſcrofae. Reliqua deplorata ſunt, quae de Hyadibus tractat. Gloſſarium: Suculae, ὑάδες, καὶ δουκίδες.

Sufes] Sufes dictus eſt Poenorum lingua ſummus magiſtratus, vt Oſcorum Medix. Calidius in oratione in Caecilium: Nonne vobis &c. Porro qui Hebraice ſciunt, & non ignorant Poenos Tyriorum colonos eſſe, concedent mihi, Sufes idem eſſe, quod Graecis ἔφορος, ἐπόπτης, ἐπίσκοπος. צופה. Sic Carthaginienſium arx βύρσα dicta per metatheſin quaſi βύσρα. Nam ſine dubio בוצרה hoc eſt munitus locus, ἄκρα. Quo nomine Idumaeorum metropolis ita dicta, qui eadem lingua cum Carthaginienſib. loquebantur. Nugaces Graeci, quicquid ad eorum linguam alludit, ſtatim Graecum eſſe cenſent. Nam cum pro βύσρα, quod eorum lingua non patiebatur, βύρσαν dixerunt, dictum factum pro Graeco publicarunt, atque proſcripſerunt. Hoc, quod hic notamus, ſcribimus iis, qui ſi vel primis Hebraicis literis tincti ſunt, me verum dicere non negabunt. in vtroque autem tam צופה quam בוצרה ſchurek pro holem effertur more Syrorum.

Suffibulum] In lege, quae scripta erat in sacrario Deae Opeconsiuae: HOC. PRAETER. VIRGINES. VESTALEIS. AC. SACERDOTEM. POBLICOM. INTROIRE. NEFAS. ESTO. IS. CVM. INTROEAT. SVBFIBVLVM. HABETO.

Sugillatum] Inepta etymologia, ac propterea falsa. Cinnus est cilium, aut palpebra. ὑποκοριστικὸν Cillus. Inde subcillum, & subciliare. quod postea, Subgillum, & subgillare, ὑπωπιάζειν. C, in G. Subicitare, Inicere: Subigitare, Inigere. Praeterea falsum est Sugillationes pertinere ad collum. nisi mauis legere sub oculo. sed tunc quid Graece substituam, non video. Si κυλλὸν, nihil ago. si γύαλον, nugas egero. γύαλα quidem Graeci τὰ κοιλώματα. Sed, quantum video, Verrius sugillare putat dictum a gula, quae dicta sit a Graeco, qui γύαλον partem sub collo vocant. Hae sunt nugae Grammaticorum.

Suillum] Lege, & surire dicuntur. Apuleius. Glossarium: Surit, καπρᾷ.

Summissi] Naeuij versus est Trochaicus:

Odi summissos. proinde dice aperte quid siet
Quod times. - -

Superstites] SEI. QVEI. IN. IVRE. MANVM. CONSERVNT. VTREIQVE. SVPERSTITIBVS. PRAESENTIBVS. VINDICIAS. SVMVNTO. & Praetoris verba: VTREISQVE. SVPERSTITIBVS. PRAESENTIBVS. HANC. VIAM. DEICO. In quibus verbis. VTREIQVE, & VTREISQVE semper intellige, vtrumque reum. Quare male quidam putant legendum, VIREISQVE SVPERSTITIBVS. Idem enim, ac si diceret: Vtrique reo praesentibus testibus hanc viam dico.

Supparus] Supparus lineum puellarum vestimentum, quod & subucula appellatur, vt ait Pomponius in Fullonia. item velum omne, quod ex lino est, Supparum dicitur Punicum vestimentum ita vocat Naeui. de bello Punico, & in Nautis. Nos autem vestem consecratam supparum vocamus. & nunc supparos dicimus vela linia in crucem expansa. Mulier videtur puella esse, suppparo induta, vt ait Afranius:

Puella non sum, supparo si induta sum.

Ita haec diuinauimus, vel potius hariolati sumus ex his Festi, quae nobis supersunt, reliquiis. Iam supparum esse omne linteum velum, id verum est, neque aliter potest esse. Ita enim, & vela in nauibus vocabant. Vnde Lucanus, & Seneca dixerunt Suppara velorum. Vestem consecratam, & velamentum in signis militaribus cruci superpositum Siparum vocari tam certum est, quam verum illo Tertulliani loco supra a nobis emendato indicari: Sipara illa vexillorum, & candes labarorum (vel, & Cantabrorum) stolae crucium sunt. Nam & candes vestes, & sipara, vela illa, de quibus ait Festus.

Supparus] Camisiam vsurpat Paulus verbum suae aetatis, ac suorum hominum elegantia dignum. Cama est barbarum vocabulum. id significat lectum. Hodieq; in idiotismo suo retinent Hispani. Camas enim lectos vocant. Ab eo tunicam lineam nocturnam vocarunt Camisiam. Auctor Isidorus, & ipse homo Hispanus.

Suppernati] Catullus -- velut alnus

In fossa Liguri iacet suppernata securi.

Cum id elegantissime ab elegantissimo poeta dictum sit, miror, quare superstitiose adeo reiecerunt, vt non ausi sint vulgatam lectionem ineptissimam mutare -- separata securi. An, obsecro vos, hoc Latine est loqui? Saltem si de barbarismo non suspicabatur, tanti debebat apud eos esse auctoritas Festi, vt quod ipse in libros suos retulisset, id melius putarent, quam quod in deprauatis codicibus nostris habetur. Versum Ennij, His pernas succidit iniqua superbia Poeni, interpretatur Liuius de clade Cannensi loquens, cum ait quosdam iacentes viuos succisis feminibus poplitibusque inuentos fuisse.

Supplic.] Supplicia, sunt sceptra, quae caduceatores portant. Sunt autem verbenae felicis arboris. Non enim alia supplicia fas erat, quam ex verbenis sumi. Sunt & supplicia, quae, cum ciuis necaretur, fiebant. Tunc enim Semoniae rex sacrorum veruece bidente facit, vt ciuibus poena solutis, caput damnati, patrimoniumque, cuius caussa id fieret, sacrum Diuis manibus esset. Inde solitum, cum prodit sacrificandi caussa rex sacrorum, vt id vocetur supplicium. quasi vero semper ela. . . . quo exemplo docet

ſupplicia eſſe ſacrificia. at nunc fere ſupplicia pro poenis dicuntur. Haec, aut non multum diuerſa ſcripſiſſe Feſtum putamus. Et cum ſacrum fieret pro eo, cuius caput deuotum eſſet, quo ſupplicarent Diis; & deprecarentur τὸ νεμεσητὸν, quia interficerent ciuem, propterea ſupplicium dici caeptum pro poena capitali. Sane ariete, aut veruece ſolebant amoliri contractum ex nece alicuius piaculum. quod ſupra in lege Numae a nobis expoſitum eſt. Semoniae Deae meminit ex Varrone Auguſtinus. reprehendit deinde Verrium more ſuo, qui in hoc verbo explicando hallucinetur.

Infra] Supplicium a ſuppliciis differt. Id quod conſuetudo arguit. quod ſoleamus dicere haec deorum ſupplicia. Contra dicimus, vt ſumatur ſupplicium de aliquo: id eſt deportetur: aut iubeatur flagris caedi.

Supp.] Supremum modo ſignificat ſummum, modo extremum, modo maximum. Summum: vt. . . . Pater ſupreme, belli, & armorum potens. Plautus. . . Me ſupremum habuiſti ſemper in omnibus rebus tuis. Alias extremum ſignificat, vt in legibus XII. Solis occaſus ſuprema tempeſtas eſto. &c. Deinde citabat exemplum ſcriptoris cuiuſdam, qui dixerat: ab illo ſepeliri die ſupremo. Item heroicum verſum. Et quaſi ſuppremo lugentes tempora voltu. Item Catonem, qui dixit ſuppremam aduocationem. In fine: Alias pro maximo: cum duas oues, & triginta boues ſuppremam multam dicerent: hoc eſt maximam.

Suppus] Verſus Lucillij:

Si vero das, quod rogat, & ſi ſuggeri' ſuppum.

Significatum prouerbialem habet. hoc eſt, ſi illi ex ſententia reſpondes. ſi, quod optat, facis. Suppus eſt pars tali luſorij, quae Graece ὕπτιος dicitur. Cum talus ita caderet, vt ſupina pars, quae vocabatur, ſuperior eſſet, erat felix iactus. Suppi meminit Iſidorus.

Surregit] Surregit, & ſorctus antiqui ponebant pro ſurgit, & eius participio, quaſi ſit ſurrectus, vt eſt in Annalibus L. Liuilli. in quibus id frequenter eſt. Paulus abbreuiator, pro L. Liuillo, Liuium poetam intelligit, neſcio an diuerſa lectione a noſtra vſus.

Surremit] Infra. Adhuc quaero. Eſt enim hiſtoria pe-

nitus mihi incomperta.

Su. . .] Sutrium quasi eant, vtique in prouerbium abiit hac de caussa: Gallico tumultu a Camillo quondam edictum est, legiones Sutrij vt praesto essent cum cibo suo. quod vsurpari coeptum est in iis, qui suis rebus, opibusque confisi, repraesentarent quibus deberent. Plautus:

> Sed facito dum, merula parae versus quos cantat, colas.
> Cum cibo tum quiqui facito veniant, quasi eant Sutrium.

Quanuis non nego interpretationem prouerbij, quam Festus proponit, non esse alienam ab ipso prouerbio, tamen longe abest a Plautino sensu. imo, vt melius dicam, aduersatur. Locum Plauti, qui omnes interpretes cruciat, in ipsis ad Plautum notis exponemus.

Sycophantas] Plura de hac re nugantur Graeci, quae natio nihil pene aliud egisse videtur, quam vt reperiret quomodo in otio negotiosa esse posset. Caeterum potes aduertere quam dignum sit Paulo mutilatore illud, Capite truncaretur: quod Festus dixerat, Capital esset, & in Graeco decreto sine dubio fuerat θάνατος, ζήμημα ἔστω.

T

T*Ablinum*] Transposita hic sunt quaedam. quae ita suo ordini reddes: Tablinum proxime atrium locus dicitur publicarum rationum caussa factus. Quod antiqui magistratus in suo imperio tabulas rationum ibi habebant. Alij aliud etymon reddunt. quod Tabulae picturarum ibi reponebantur. Vnde & pinacothecam quoque vocabant. Varro aliter. cuius haec verba sunt libro primo de vita populi Romani: Ad focum hieme, ac frigoribus caenitabant: aestiuo tempore in propatulo; rure in corte; in vrbe, in tabulino. quod Maenianum possumus intelligere tabulis fabricatum. Haec ille.

Taenias] Coronae sepulcrales hic intelliguntur in versu Caecilij, si Romano more interpreteris. & ita locum habebit sententia Verrij. Ad sepulcra enim lanae cum frondibus, atque floribus afferebantur. Varro: Infulas dictas apparet in hostiis, quod, e lana quae adduntur infulae intra hostiarum cornua, velamenta erant. Itaque cum ad sepulcrum ferunt frondes, atque flores, addunt nunc lanas.

Sed cum Caecilius palliatam Comoediam, non togatam ſcripſerit, praeſtat Graeco potius, quam Romano more interpretari. Sunt igitur taeniae, quibus faſciis inuoluebãtur mortui. quas κειρίας vocabant. Quibus Romani non vtebantur, quod cadauera comburerent. de illis taeniis intelligit Artemidorus, cum ſcribit: οἱ ἀποθανόντες ἐσχισμένοις ἐνειλοῦνται ῥάκεσιν, ὡς τὰ βρέφη, καὶ χαμαὶ πίπτεται.

Taepocon] Oedipode opus eſt.

Talaßionem] Talaſſionem in nuptiis Varro ait ſignum eſſe lanificij. τάλαρον enim, id eſt quaſillum ſolitum appellari Talaſſionem. Atilius hiſtoriarum ſcriptor Talaſſium nomine virum, rapta virgine vnicae pulchritudinis. quod ei id coniugium fuerit felix, ominis gratia nunc redintegrari.

Taliam] Scribo, Tallam, allij folliculum, vel caepae. Lucillius ---- lacrymoſaeque ordine tallae. Gloſſarium: Talla, κρομμύου λέπυρον.

Talionem] Graeci, αὐτοπάρωπι, ταυτοπάθειαν, ἀντιποίησιν.

Tammodo] Non Romani, ſed Praeneſtini, quorum linguam irridebant Romani. vt ille apud Plautum, qui dicit Coniam pro Ciconiam. quia, inquit, Praeneſtini ita loquerentur.

Tame] Repone, in Carmine Saliati. in quo ad id exemplum Cume pro Cum legebatur, vt ait Q. Terentius Scaurus, vetus Grammaticus. qui etiam producit carmen Saliare, ſed corruptiſſimum.

Taminia] Quidam in Georgicis legunt:

Sunt & Amineae vites, firmiſſima vina.

At Feſtus videtur legiſſe, vel potius Verrius: Sunt & Taminiae vites. Non omittendum quod notat Heſychius in ſuis Gloſſis: ἀμιναῖον, δι' ἑνὸς, ν, τὸν οἶνον λέγει· ἡ γὰρ Πολιτεία, Ἀμιναία λέγεται. Quod apud nullum alium veterem auctorem reperi.

Tapete] Oſtendebat, puto, Ennium dixiſſe Tapetos maſculino, & Turpilium in Demetrio, qui dixit glabrum tapete. Nonius. Gloſſarium: Tapidus, τάπης ψιλή. Lege Tapetus, τάπης, ψιλή. etiam Latini veteres Pſilas dixerunt. Lucillius:

Pſilae, atque amphitapae molles, cum ingentibu' villis.

Tapullam] Versum Lucillianum supra ita legendum monemus.

Tapullam rident legem concerae Opimi.

Concera, pro congera. Et congera vnico r, pro congerra. Veteres in quibus nunc vtimur g, ponebant c. Tandem Spurius Caruilius vetustissimus Grammaticus correxit. Et primus pro inicere dixit, inigere: pro Acetare, Agitare.

Tarmes] Vitruuius: Et primum abies aeris habens plurimum, & ignis, minimumque humoris, & terreni, leuioribus naturarum potestatibus comparata non est ponderosa. itaque rigore naturali contenta non cito flectitur ab onere, sed directa permanet in cōtignatione. Sed ea quod habet in se plus caloris, procreat, & alit tarmitem, ab eoque viciatur. Plautus Mostellaria: de postibus loquitur:

Hercle quin multum improbiores sunt, quam a primo credidi.

Quapropter? Quia edepol ambo ab infimo tarmes secat. In Vitruuio, vt id admoneam, pro natura rerum, emendauimus naturarum: ne quis forte studiosus Vitruuij lector id miretur. Sic paulo superius idem error: easdem habent inter se natura rerum similitates. pro, naturarum. Ita etiam emendabis lib. I I I, in fine prooemij: de materia, quas habeat in operibus vtilitates, & quibus virtutibus e natura rerum est comparata, peregi. Legendum enim: & quibus virtutibus naturarum est comparata. naturarum potestates vocat, quas supra naturarum virtutes.

Taurii] Taurij ludi in circo Flaminio fiebant, qui instituti Diis inferis ex hac caussa sunt. Tarquinio regnante cum grauis pestilentia in mulieres grauidas incidisset, foetus infecti sunt ex carnis putore taurorum immolatorum. Ob id Taurij ludi & appellati sunt, & fiunt in circo Flaminio, ne intra muros euocentur Di manes. contra, eos ludos Varro ait vocari, quod discipulus pendens a doctore iner. . . . . solitus sit impelli, atque vsque eo cogi docere, quoad consisteret, & virtute talorum constaret pedum firmitas. Quod ludi Taurij in Circo Flaminio fierent, qui fuit extra portam Carmentalem, testis est Varro I I I I. de Latino sermone. reliqua, quae ex opinione Varronis adferuntur, quin ita scripserit Festus, negari non potest. Apud nullum autem veterem scriptorum id teme-

re inuenias. Apparet tamen Varronem ludos Taurios ab eo dictos, ſenſiſſe quod in corio tauri etiam id genus ludi fieret a ludimagiſtris eo die, quo ludi Circenſes, qui dicti ſunt Taurij, in circo Flaminio fierent. aut quod ſcutica tauria diſcipulus impelleretur: idque explendum fuiſſe in ea lacuna, in qua cauſſa nominis deſiderari videtur. Scriptura Feſti manifeſta eſt: ratio nobis incomperta. Fortaſſe pro in er . . . . . ſupplendum, in crudo corio.

Taxat] Iuſſit, ius ſit.

Temetum] Sequimini prae. Mi nate ſequere, temeti timor. Male citatur ab eo, qui duos Doſſenos, quae eſt Atellana Nouij, ineptiſſime pro Fabio Doſſeno Comico accepit, cuius meminit Horatius.

Tentipellium] Fallitur Feſtus in quo Verrium reprehendit quod tẽtipellium in Afranio interpretetur id, quod Graeci πταίωτρον dicunt. cum res aliter eſſe non poſſit. Et Gloſſarium: Tentipellium, φάρμακον πρὸς ῥυτίδας.

Terentum] Infra: Terentum in campo Martio locum ait per d, dicendum fuiſſe, quod terendus ſit ſaecularibus Ditis patris ludis: & teratur ab equis quadrigariis, quorum agilitas aequiperet motus ipſos Lunae. quod quam aniliter relatum ſit, cuiuis manifeſtum eſt. Et haec fuit ſcriptura Feſti: & iure Feſtus anilem Verrij rationem explodit.

Termino] QVEI. TERMINOM. EXARASSIT. IPSVS. ET. BOVEIS. SACREI. SVNTO.

Teſca] Teſca dicunt loca augurio deſignata: quo termino finitur terra augurij. Opilius Aurelius loca conſecrata deo alicui, non vt templum ſit, ſed ſancta loca, vndique ſepta, vt aiunt Pontificij libri, in quibus ſcriptum eſt: LOCVMQ. SEDEMQ. TESCVMQ. ALIQVOI. DEO. DEDICAVERIT. VTEI. DEOS. ACCIPIAT. VOLENS. PROPITIOSQ. Hoſtius belli Iſtrici lib. . .

Per gentis alte aetherias, ac teſqua volabis
Templa antiqua Deum - - -

Quidam explicauere aſpera, difficilia aditu. Attius: loca aſpera, ſaxa teſca tuor, Et in Philoctetа:

Quis tu es mortalis, qui in Lemni teſca te adportas loca?

Gloſſarium: Teſqua, ſiue Teſca, κατάκρημνοι, καὶ ῥάχεις, καὶ ἔρυμνοι τόποι. Verba Teſquorum, ſeu templorum

dedicandorum ex veteri formula traduntur a Varrone.
TEMPLA. TESCAQ. INCITA. SVNTO. QVAAD-
EGO. CASTE. LINGVA. NVNCVPAVERO. OLLA.
VETER. ARBOR. QVISQVIS. EST. QVAM. ME.
SENTIO. DIXISSE. TEMPLVM. TESCVMQ. ESTO.
IN. SINISTERVM. OLLA. VETER. ARBOR. QVID-
QVID. EST. QVOD. ME. SENTIO. DIXISSE. TEM-
PLVM. TESCVMQ. ESTO. IN. DEXTERVM. IN-
TER. EA. CONRECIONE. CONSPITIONE. COR-
TVMIONE. VTEIQ. RECTISSVME. SENSI.

Thomices] Verba Lucillij ita legito: indimus ei tomices canabinas. Reliqua sunt in Epitoma. Graecum esse ait, θώμιγγες scilicet. Veteres dicebant tumiculas, & tumiclas. Apuleius libro VIII. Et ilico me tumicla spartea deligatum tradidit Philebo. Ita legendum, non, vt vulgo, tumida spartea. Nam tumex potius, quam tomex dicebant. Plautus Mercatore:

Quia negotiosi eramus nos nostris negotiis,
Armamentis complicandis, componendis tumicibus.

Male hodie in Plauto, componendis studuimus. Sed de eo amplius in editione Plautina. Etiam tumicem pro vibice vsurpabant. Glossarium: Tumex, σμώδιξ. αἱματώδης τύπος. Sed tunc Latinum est, a tumendo scilicet.

Tignum] Lex XII. TIGNOM. IVNCTOM. AEDIBVS. VINEAEQVE. CONCAPES. NEI. SOLVITO. Primae notae Grammatici multa studiose in huius loci interpretationem contulerunt. Sed omnes, quod libere dicam, peccarunt priscae Latinitatis non dicam ignorantia, sed obliuione. Concapes rectum est, ex antiqua scriptura, Concapet. Tignum recte Theophilus πᾶν ξύλον ἐργάσιμον. Et tunc iunctum aedibus, aedificioue dicitur. at concapes vineae tantum dicitur, quia habeat caput suum cum capite vineae commissum. Caput vineae est radix ipsa, Virgilio, Columellae. Significat ergo depactum, ac defixum terrae ad vineam sustinendam. Concapes, vt Procapes, de quo supra, a quo capite multi descendunt. Primicapes, praecapes, deincapes, ancapes. Postea dictum, Primicipes: Praecipes, Plauto, & aliis: Deincipes Apuleio. Ancipes Plauto & aliis. Hodie, Princeps, praeceps, dein-

ceps, anceps. Sic formucapes supra, formicipes, forcipes. Quae omnia erant *ἰσοσύλλαβα*, quia retinebant formam suam: praecipem, ancipem, deincipem. At *περιττοσύλλαβα* cum sunt, tum non formam veterem, sed compositionem sequuntur. Sunt enim a simplici CAPVT: praecipitem, ancipitem. Sic Terticapes, quinticapes dicebant. In sacrariis Argeorum; CEROLIENSIS. QVARTICAPES. CIRCA. MINERVIOM. Item: OPPIVS. MONS. PREIMICAPES. LVCOM. ESQVILINOM. LVCOM. FAGVTALEM. SINISTRA. SVB. MOERVM. EST. & caetera. Igitur & hic concapes eleganter eadem forma. Non longe ab hoc abludit verbum fictum a Seneca, grandiscapiae, epistola LXXXVIII. omnes autem, inquit, istas arbores quae, vt ita dicam, grandiscapiae sunt, ait aqua adiuuandas cisterna. Nam hic Grandiscapiae arbores sunt, quae grandi capite, hoc est radice, vt iam diximus. Quae lectio in vulgarib. Senecae editionib. non extat, sed in abstrusis & reconditis: quas multas eruit doctiss. Nicolaus Faber ex vetustiss. exemplarib. Quod si quis non capit, quid ei cum XII. Tabulis, ac Romana antiquitate? Sane huic generi hominum ego haec non scribo. Nequis vero miretur in vetere codice scriptum concapet, pro concapes, hoc est T, pro S: sciat saepius ad hunc modum peccatum esse in eo libro, vt in Topper, viret, pro vires: & in aliis locis.

Tinia] Malo Tinae. vide primum Coniectaneum.

Tippulla] Compilator Glossarum veterum vsus est codice deprauato. Timulus, ἐφυδρὶς, ζῶον ἐπιτρεχόμενον τῷ ὕδατι. Tippullam enim intelligit.

Titinnire] veteres editiones Tintinare: & ita Catullus in manu scripto: Tintinant aures: gemina teguntur Lumina nocte. & Naeuij versus, quem citat, non aliter habet.

Tantum vbi molle crepitum facient, tintinabũt compedes. dictum apparet ab eo, qui seruis interminabatur vincula, & compedes, si vel minimum strepitum edidissent. Molle crepitum, ἀρχαϊκῶς mutatum genus. In Afranij versu ostiarij impedimenta quae sint, aperiet Ouidius:

Ianitor immitis dura religate catena.

Titiuillitium] inter ea censendum quae Graeci Critici vocant

vocant ἀποθηματικά, Latini veteres effutilia.

Todi] Mirum est & hic & superius Plautum in Sy. . . . citari, cum alibi citet coniunctim cum illo versu: Diobolares schaenicolae, miraculae. quem versum manifesto alij citant ex Cistellaria. quod perperam est pro Clitellaria.

Togatarum] Togatarum priuatum argumentum est, quia hominum fastigia quaedam sunt. Praetextatarum publicum. quod togis praetextis remp. administrent. Tabernariarum, quia personis excellentibus etiam humiles mistae, caupones, plagiarij, serui denique & lenones in tabernis honeste prodeant, mistum argumentum est. Eleganter haec Festus. & dolendum erat nos eis diutius carere.

Tolerare] Versus Ennij:

Ferro caedere se, quam dictis his tolerare.

Toles] Glossae: Tolae, tolia, tonsillae, παρείσθμια. Ab eo Tolarius, πλεισοστρόφος.

Tongere] Tongere Stilo ait noscere esse: quia Praenestini tongitionem dicant pro notione: vt, Tongitione potius dominari. Ennius: Alij rhetoricam tongēt, & vincere volunt. norunt videtur significare.

Tonsam] Vide in appendice Coniectaneorum.

Tonsilla] Tonsillam ait esse Verrius palum dolatum in acumen, & cuspide praeferratum, vt existimant quidam, cum figitur in littore nauis religandae caussa. Pacuuius in Medo. Accessi ad eam, & tonsillam pegi laeuo in littore. Idem in Phinidis: Tacete, & tonsillas littore in laeuo edite.

Topper] Sic in eodem. hoc est, in Nelei carmine, non apud Naeuium. Est autem egregia Gnome:

Namque neillum peius macerat humanum,
Quamde mare saeuum. Vires quoi sunt magnae,
Topper confringent importunae vndae.

Sed vereor ne sit Liuij Andronici ex veteri Odyssea, non Nelei, aut Naeuij. Ad verbum enim ex Homero ὀδυσ. θ'.

οὐ γὰρ ἔγωγέ τι φημί κακώτερον ἄλλο θαλάσσης
ἄνδρά τι συγχεῦαι, εἰ καὶ μάλα καρτερὸς εἴη.

& non dubium est esse ex Odyssea veteri. sunt autem versus Saturnij. Neillum autem pro nihilum. verba eiusdem veteris Odysseae: Topper facit homines veris sueris. hoc est, verres sues. ex illo: - - ἤικεν ἅπαντας ἢ σῦς, ἠὲ λύκοις

ποιήσονται. ὀδ.σ.χ. verres ſues dictum coniunctim, vt rete iaculum, lapidem ſilicem, & ſimilia. Veris non geminato r, qui erat mos illorum temporũ, & facit, pro faxit. ita apud Plautum. & in XII. & PACIT in iiſdem, pro paxit. Topper facit, vel faxit: ποιήσειεν ἄν. Illa vero: Topper citi ad aedis venimus Circae, ſimul duonorum portant ad naues milia. alia in iiſdem inſerinuntur: potius ſententiam, quã verba Homeri exprimunt: -- ἡ δ' ἄρα Κίρκην

ἐξ ἀΐδεω ἐλθόντες ἐλήθομεν. ἀλλὰ μάλ' ὦκα
ἦλθ' ἐντυναμένη. ἅμα δ' ἀμφίπολοι φέρον αὐτῇ
σῖτον καὶ κρέα πολλὰ, καὶ αἴθοπα οἶνον ἐρυθρόν.

Duonorum milia dixit etiam ex imitatione Homeri, ſed aliis locis, ὀνείατα μυρία. Quare apparet ita, vti poſuimus, legenda eſſe verba Liuij. quae neque ſenarij ſunt, neque Liuius aliis verſibus Odyſſeam vertit, quam Saturnio. tantum abeſt, vt debeant eſſe Hexametri, quod tamen videntur ſentire doctiſſimi viri. Nam ante Naeuiũ nemo adhuc Hexametros Latine ſcripſerat, ne ipſe Naeuius quidem.

Toxicum] Toxicum dicitur ceruarium venenum, quo quidam perunguere ſagittas ſolent. Caecilius in Gamo: vt hominem miſerum toxico tranſegerit. Afranius: vxori vin iſtud toxicum mittere? Caecilius helleniſmo vtitur, trãſigere hominẽ toxico: τὸν ἄνθρωπον φαρμάκῳ ἐξανύσαι. Fortaſſe etiam legendum: Afranius Vxore.

Tragula] κερκὶς, βολίς. Graeci.

Trifax] Eodem modo Bifax. Gloſſarium: Bifax, δίχρωμος, διπρόσωπος, διπλές. ergo compoſitum a facie.

Triumphales] vocabantur Etruſcae. Tertullianus: Coronant & publicos ordines laureis publicae cauſſae: Magiſtratus vero inſuper aureis, vt Athenis, & Romae. Praeferuntur etiam illis Etruſcae. hoc vocabulum eſt coronarum quas gemmis, & foliis ex auro quercinis ob Iouem inſignes ad deducendas tenſas cum palmatis togis ſumũt. Haec ille, quae indicant illum ritum ex antiqua triumphantium conſuetudine propagatum. Nam palmata eſt triumphantium. Sed quia Tertullianus ait quercinis foliis fingi: Feſtus vero lauream antiquitus fuiſſe, praeſtat potius intelligere de ea, quae ab eodem Tertulliano deſcribitur: Triumphi laurea foliis ſtruitur. hanc adumbratis

lemniſcis . inauratur lamnulis. Vnguentis delibuitur. &c. Non eſt dubium eam eſſe, de qua Feſtus agit,

Troſſuli] Auctor Gloſſarij: Truſulus, ὁ ἐν μικρῷ παχύς. videtur velle quaſi Toroſulos dictos. quod ego valde amplector. Varro Seſquiulyſſe: Nunc emunt troſſuli nardo nitido volgo Attico talento equum. Inde Troſſula trabea dicta apud veteres. Tria enim genera Trabearum fuerunt. Regia, Quirinalis, Troſſula, Regia tota de ſola purpura, quam Graeci ὁλοπόρφυρον dicunt. Ea vti ſolis regib. licebat, vel adoleſcentib. de ſtirpe regia. Quirinalis concinnior, praeliis apta . hac, cum bellum ſuſciperetur, duces amicti Iani fores aperiebant. Troſſula cocco purpuraque pertexta erat: quam etiam Auguralem vocabant: Graeci ἱφεσχίδα. Cui iccirco coccum adhibebatur, quod ruſſati antea praeliabantur propter vulnera & aſperſiones ſanguinis. vnde ruſſati vocabantur. ea non alia eſt a ſago Punico. Inueni etiam in veterib. monumentis, conſulem trabeatum Ianum Quirini aperire,

Truo] Compilator Gloſſarij legit Truuo. Truuo, Truuero, ὀνοκρόταλον. Quanquam in manuſcripto, & in editione eſt, Tribuo, Tinuero.

Tubiluſtria] Tubiluſtria dies, quibus diebus adſcriptum, in atrio ſutorio agna tubae vt luſtrentur, ab eis tubis appellant. quod genus luſtrationis ex Arcadia, Pallante eo transferente, veniſſe dicunt. Apud Ouidium:

> Proxima Volcani lux eſt. Tubiluſtria dicunt.
> Luſtrantur purae, quas facit ille, tubae.

Male hodie legitur: Proxima Volcani lux eſt, quam luſtria dicunt.

Tuditantes] Gloſſae: Tuditatores, χαλκοτύποι. Aliud eſt Tudicula, τορύνη. Inde Tudiculare. Varro Marcip. Haccine nobis tibique tudiculaſſe? hoc eſt mouere. nam τορύνη, κινητήριον τῆς χύτρας. Porro verba Ennij ita lege: -- haec inter ſe tota vi tuditantes. Saepe in hoc exemplari Feſti a, pro u, & contra u, pro a, ſcriptum erat. Reliqua integra ſunt in Epitoma.

Tudites] Infra: Tudites malleos appellant antiqui a tundendo . quanuis alij e tudibus tudites . inde Ateius Capito ab eis exiſtimat Tuditano cognomen datum, quod ca-

put malleoli ſimile habuerit.

Tuor] Infra: Tuguria a tecto appellantur aedificia ruſticorum ſordida. Afranius in Virgine: tugurium eſt turpe. Caecilius in Hypobolimaeo: Habitabat in tugurio ſine operculo. quo nomine Valerius in expoſitione XII. ait etiam. . . . ita vocari.

Tullianum] Infra: Silani. Gloſſario ſiluani. Siluanus, κρουνός.

Tumu . . .] Tumultus dicitur timor multus. Tumultu milites dicuntur lecti ob ſubitum timorem. Vnde etiam tumultum dici ait Verrius, quia is non aliter, quam ab Italicis, & Gallicis hoſtibus immineat Italiae. itaque nullum alium, quam Gallicum, aut domeſticum timebant. Quis negauerit hanc eſſe ipſam Feſti lectionem? quod dico, quia docti viri contra Feſti ſententiam atque adeo contra veritatem ipſam aliter legunt. vt, ſi vera eſt eorum lectio, tumultum alium eſſe, quam qui timebatur ex Gallis & Italicis, fatendum ſit. quod falſum eſſe, & mediocriter docto palam eſt. Nullum enim alium tumultum dixere, quam Gallicum, & domeſticum, hoc eſt Italicum: vt aperte Verrius ipſe docet.

Poſt *Tumu* . . .] Tumulum Aelius ſic definit: Tumulus eſt mons arenae editus ſecundum mare fluctibus ſubleuatus. Vnde ſimiliter & manufactus, & naturalis proprie dici poteſt.

Tuſcum] Tuſcum vicum coluerunt Tuſci. a quibus eum ſcriptores dictum aiunt: ab eo quod hi Porſena diſcedente ab obſidione remanſerint Romae, locoque his dato nouis rebus ſtudentes fratres Coeles, & Vibenna reducere Tarquinium Romam ſecum maturauerint. M. Varro quod ex Coele Tuſco orti ſint. Habes omnino quod Feſtus de Tuſco vico ſcripſit.

V

V*Acerra*] A diſtortione ſaepe vocantur ligna: Vacerra, Varrus. Nam vtrunque a diſtortione crurum hominis. Notum quid ſint Vaciae. notum item, quid Vari. Liuij verba egent caſtigatione: Vecors, & malefice Vacerra. Eſt ex Odyſſea veteri, ex illo,

Μέντωρ ἀπαρτηρὲ, φρένας ἠλεέ. Nam vecors, *φρένας ἠλεέ.* malefice, *ἀπαρτηρέ.*

Vagulatio] Pipio, Pipilo: Vagio, Vagilo.

Valgos] *μνημονικὸν ἁμάρτημα* Festi, qui citat ex Scythe liturgo, quod debebat ex Milite. Scythe liturgo legendum esse in Coniectaneis olim docuimus.

Vallescit] Hinc Euallefacere, est eiicere. Varro Prometheo lib. I I. Retrimenta cibi, quae exierant per posticum, euallefecerunt.

Vapula] Plauti versus hac animaduersione opus habent:

Heus tu: in Barbaria quod dixisse dicitur
Liberta suae patronae, id ego dico tibi.
Liberta salue. Vapula Papiria.

Versus ex Phormione sunt hi:

--- non manes?
Vapula. Id tibi quidem iam fiet, nisi resistis verbero.

Latini hoc verbo vtuntur, pro quo Graeci: *οἴμωζε κλαίειν μακρὰ σε κελεύω.* & similia.

Vastum] Versus Pacuuij in Teucro ita legi debent:

Quae desiderio alumnum, poenitudine,
Squales, scabresque, inculta vastitudine.

Ait illam desiderio, alumnum, poenitudine, & vastitudine squalere, ac scabrere.

Vecticulariam] Vecticularius est conuicium Graecorum *τοιχωρύχος.*

Vegrande] Ex Plauti Clitellaria, non Cistellaria citari hunc versum in Coniectaneis docuimus.

Vermina] Vermina recte *στρόφους* vertit. Nam quae postea tormina, prius vermina vocabant. inde verminare, tormina pati. Pomponius hernia Pappi:

Decumus mensis est, cum factum est. ita fit. ita semper
solet.
Decumo mense demum turgés verminatur, parturit.

Sane pulsus, qui medicis *σφυγμὸς μυρμηκιζων* dicitur, nulla controuersia, pulsus verminans dici potest. Martialis:

Si tibi morosa prurigine verminat auris.

Vernisera] Mensalia auguria multi generis habes apud Plinium libro XXVIII. cap. II.

Vesculi] Glossarium: Vesces, vescus, *ὀλιγόσιτος, ὀλιγοδεής.*

Vespae] Finalia illa: Hi etiam Vespilones,&c. omnia ab inepto mutilatore huc assuta sunt.

Vesperna] Vide Donatum in Eunuchum.

Veterina] Glossae: Veterina bestia, ὑποζύγιον.

Veternosus] Varro Eumenidibus: Nam vt arquatis, & veternosis quae lutea non sunt, aeque vt lutea videntur: sic insanis sani & furiosis videntur esse insani. Glossae: Veternosus, φθισικὸς, ὑδρωπικός. pro Phthisi Apuleius lib. IX. Totumque corium veterno, atque scabiosa macie exaspe-rati. At Virgilius pro lethargo.

Viator] Glossae: Viator, ὁδοιπόρος, ἀμφοδάρχης, ἀρχιυπηρέτης. Videtur Viatorem pro vici magistro accepisse, cum vocat ἀμφοδάρχην. Eundem postea Viaculum vocat. Viaculus, ὁδῶν ἐπιμελητής.

Leg. Viocurus.

Vibrissae] Glossarium: Vibrucae, τρίχες ῥινός.

Vibrisse] Lege, Vibrissare.

Vici] Abundat negatio, Villas non habent. Deinde legendum infra: item magistri pagi, qui creati quotannis fuerint. scriptum erat primum archaicos paci, pro pagi. ex quo factum, pauci. Postea lege: Altero, cum id genus aedificia, quae continentia sunt, viis oppidi, itineribus &c. Tertio: diuersa sunt a superioribus. nam superius aedificia continentia, hic separata intelligit. In fine lege: sicut hi, qui aut in oppidi viis &c.

Vinalia] Mirum quam inter se discrepent scriptores de Vtrisque Vinalibus, tum iis, quae IX. Kal. Mai, tum alteris, quae XIIII. Kal. Septembris celebrabantur. Quae non afferam, ne molestus sim. Sed hoc tantum dicam, Vinalia mense Aprili esse Veneris, eique hortos dedicatos. quae Veneralia Plutarchus vocat. Vinalia mense Sextili esse Ioui. Tamen vtrunque contra apud scriptores reperies.

Vindiciae] Lucillij versus inuersus:

Nemo hic vindicias, numen, neque sacra veretur.

Auctor Glossarij accedit ad primam Festi interpretationem. Vindiciae, τὰ ἐν ἀμφισβητήσει πράγματα. Lege postea: At Ser. Sulpitius nomine etiam singulariter formato, vindiciam esse ait rem, qua de re controuersia est. Iam docti viri legem XII. emendarunt: tulit rei, siue litis.

Vinulus] Glossarium: Vinnicus, γωχελής. lege, Vinulus.

Viuatum] Viuidum quidem agnoſcimus . ſed vereor ne Feſtus pro Viriatus viuatus legerit. Lucillius libro x x v i.

Vt populus Romanus victus vi, & ſuperatus praeliis
Saepe eſt multis : bello vero nunquam , in quo ſunt
omnia:
Contra flagitium, neſcire vinci bello, a barbaro
Viriato Annibale --- Idem libro I I:
In viriatum hunc in fauces inuaſſe : animamque
Eliſiſſe illi. --

At quod Nonius ait Viratium ſignificare magnarum virium hominem in verbis Varronis, fallitur. Verba Varronis in Meleagris : Si non malit viraciam vxorem habere Atalantam. Viracia, eſt *αἰπαρἶεα*. Sed & verſus Lucillianos coniunximus . & ſecundum eiuſdem poetae teſtimonium deprauatiſſimum in Nonio legitur. Iniuriatum, pro, In viriatum. Nolo tamen contra veteres Grammaticos quicquam temere a me pronunciari. Nam quid ni viuatus, vt & Senſatus poſſit dici?

Vmbrae] Non ſolum in Neptunalibus, ſed etiam aliis ſolennibus celebritatibus, vt in ſolenni Annae Perannae. Ouidius:

Plebs venit, ac virides paſſim diſiecta per herbas
Potat: & accumbit cum pare quiſque ſua.
Sub Ioue pars durat. pauci tentoria ponunt.
Sunt, quibus e ramis frondea facta caſa eſt.
Pars ſibi pro rigidis calamos ſtatuere columnis.
Deſuper extentas impoſuere togas.

Quae factae ſunt e frondibus, Trichilae vocabantur a veteribus, vt alibi notauimus. Et amplius ad Caeſarem dicemus, apud quem in omnibus manu ſcriptis, quotquot extant (extant autem infiniti) codicibus, tum etiam in veteribus editionibus Trichilae non triclinia legitur. Quam inepta lectio ſit vulgata, oſtendemus in iis, quae ad ipſum Caeſarem, quem diligentiſſime cum veteri codice contulimus, annotamus . quia video quibuſdam doctis viris commentitiam lectionem placuiſſe. Primus enim Beroaldus cenſuit Thericlea pro Trichilae legendum eſſe. Poſtea extiterunt ineptiores illo hac quidem in re, qui Triclinia ſubſtituerunt. Sed de his ſuo loco.

Vnciaria] Lex mihi omnino incomperta.

Vxorium] ἀγαμίου δίκη Athenienſibus. alibi etiam, hoc eſt Lacedaemone, ὀψιγαμίου, καὶ κακογαμίου, aes poenae nomine a caelibibus primi exegerunt, vt puto, M. Furius Camillus, & M. Poſtumius cenſores anno ab V. C. CCCL.

Quae ſequuntur ita ſuperioribus addenda ſunt.

Pagina 47, 18. poſt *Comitiales*.

Commentacula] Verior lectio nonnullorum excuſorum & ſcriptorum, qui non Commentacula habent, ſed Commotacula. Nam viatores virgam frequenter commotando turbam ſummouent. vnde & apud Homerum vltimo Odyſſeae: ἦγε δὲ κινήσας. loquitur de virga Mercurij. Iuuenalis:

Ergo commota iandudum mulio virga
Innuit --

Pag. 65, 5. vnum adulterum. Infrunitus ergo plane eſt quod graecis ἀπειρόκαλος. Ad quem ſenſum videtur accepiſſe interpres vetus Latinus Bibliorum ſacrorum. Nam in lib. Sapientiae Ieſu filij Sirach ita legitur; Animo inreuerenti & infrunito ne tradas me Domine. Eſt autem locus cap. xxiij. Ex quibus verbis apparet mutilum eſſe codicem Graecum, in quo tantum legitur: κοιλίας ὄρεξις καὶ συνουσιασμὸς μὴ καταλαβέτωσαν με· καὶ ψυχῇ ἀναιδεῖ μὴ παραδῶς με.

Pag. 125, 2. Opicus magiſter. id eſt ἀῤῥητοποιός. Corrigendus Martialis lib. III.

Caepiſti puras opibus corrumpere buccas.

Legendum enim Opicus, non opibus.

FINIS.

A

Vxorium] ἀγαμίου δίκη Athenienſibus. alibi etiam, hoc eſt Lacedaemone, ὀψιγαμίου, καὶ κακογαμίου, aes poenae nomine a caelibibus primi exegerunt, vt puto, M. Furius Camillus, & M. Poſtumius cenſores anno ab V. C. CCCL.

Quae ſequuntur ita ſuperioribus addenda ſunt.

Pagina 47, 18. poſt *Comitiales.*

Commentacula] Verior lectio nonnullorum excuſorum & ſcriptorum, qui non Commentacula habent, ſed Commotacula. Nam viatores virgam frequenter commotando turbam ſummouent. vnde & apud Homerum vltimo Odyſſeae: ἦγε δὲ κινήσας. loquitur de virga Mercurij. Iuuenalis:

Ergo commota iandudum mulio virga
 Innuit --

Pag. 65, 5. vnum adulterum. Infrunitus ergo plane eſt quod graecis ἀπειρόκαλος. Ad quem ſenſum videtur accepiſſe interpres vetus Latinus Bibliorum ſacrorum. Nam in lib. Sapientiae Ieſu filij Sirach ita legitur: Animo inreuerenti & infrunito ne tradas me Domine. Eſt autem locus cap. xxiij. Ex quibus verbis apparet mutilum eſſe codicem Graecum, in quo tantum legitur: κοιλίας ὄρεξις καὶ συνουσιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με· καὶ ψυχῇ ἀναιδεῖ μὴ παραδῷς με.

Pag. 125, 2. Opicus magiſter. id eſt ἀρρητοποιός. Corrigendus Martialis lib. III.

Caepiſti puras opibus corrumpere buccas.
Legendum enim Opicus, non opibus.

FINIS.

INDEX RERVM IN IOSEPHI SCALIGERI CASTIGATIONIBUS OBITER DICTARUM.

A

D

E

Iobis

Q

V

SCRIPTORVM QVI IN IOSEPHI SCALIGERI CASTIGATIONIBVS continentur, nomina.

A

C

LEGVM ET MONVMENTOrum quorundam index.

FINIS.

IN

SEX. POMPEI FESTI DE VERBORVM SIGNIFICATIONE LIB. XX.

ANNOTATIONES.

DE M. VERRII FLACCI, ET SEX. POMPEI FESTI LIBRIS.

SEX. POMPEIVS Festus his viginti libris, quos de verborum significatione, siue priscorum verborum cum exemplis inscripsit: libros Verrij Flacci eiusdem argumenti in breuiorem formam redegit. Abstulit enim verba nimis antiqua, intermortua iam, & sepulta, vt ipse Verrius dicebat; quaeque nullius erant vsus, & auctoritatis. apertius quoque & breuius de eisdem verbis tradidit minori volumine librorum prisca verba referendo; exempla etiam in aliis libris reperta recensuit. Saepius autem Verrij errores notauit: & cur id faceret, non minus docte semper reddidit rationem. Accidit vero huic libro, vt multis modis ab antiquitate laederetur. Nam neque quis hic Festus fuerit, neque quo tempore haec scripserit, potuimus inuenire. Vix etiam voluminis huius aliqua mentio reperitur in Charisij, & Macrobij vno, atque altero libro. Cumque liber ipse totus extaret Caroli Regis tempore; Paulus, nescio quis, operaepretium fore ratus est, si epitomen quandam efficeret eorum, quae ipsi magis placuerunt. Is liber indoctis viris adeo placuit, vt pro Festo in

Ex Pauli epist. ad Carol.

Ex Festo verbo Profanum.

Ex Charis. lib. II. & Macrob. lib. III. Satur. Ex Pio in annot. post. cap. XVI.

omnibus bibliothecis ſubſtitueretur. Vnus adhuc liber extabat totius cladis ſuperſtes, ſed qualis victis commilitonibus & occiſione occiſis, miles truncis naribus, altero oculo effoſſo, mutilo altero bracchio, cruribus fractis repit alicunde. Eius libri aduecti vt ferunt ex Illyrico, habuit aliquas pagellas Pomponius Laetus, vt Pius, vt Politianus ſcripſerunt; maiorem libri partem Manilius Rallus. Ab his Angelus Politianus librum accepit, agnouit, & exſcripſit, & ex eo in centuria verſum Catulli emendare temptauit. Ab eodem Politiani exemplo Petrus Victorius aliquot locis in variis lectionibus vulgares Feſti libros emendare doctiſſime, vt ſolet, coepit. peruenerunt ipſae reliquiae libelli ad Aldum Manutium, qui conatus eſt cum Pauli epitome eas coniungere, & vnum corpus ex duplicibus membris conficere. Sed tam multa omiſſa ſunt, tam multa aliter edita, vt alios emendatores res deſiderarit. Simili ratione ex vtroque libro confectus alter liber extat apud Achillem Maſeum Bernardini Cardinalis fratrem, qui Aldino locupletior eſt. Ita tres eiuſdem libri editiones, omnes autem imperfectae extiterunt. Vetus ille liber Feſti dimidiatus, cuius ante M. litteram nihil extat; ab ea vero littera ad finem vix dimidium eſt, quod ſupereſt, eius, quod antea fuerat. Alter liber eſt Pauli epitome, quae quam negligenter facta ſit, ex collatione verborum Feſti, & Pauli; quod hac editione oſtendimus, vel indoctiſſimus quiſque agnoſcere poteſt. Tertius eſt ex vtroque confectus, quales ſunt Aldi,

Ex Politia. cent. I. cap. lxxiii.

Ex Petro Vict. lib. xvii. cap. ii. Var. lect. & li. xviii. cap. vii. & alibi.

Mafei, & noster. Sed nos hoc amplius fecimus, quod illi neglexerunt;vt lectores admoneremus, quae Festi,quaeque Pauli essent.Omnia quoque fragmenta Festi describi curauimus; ne quid desiderari posset. in quibus interpretandis quam operam posuerimus, ex his, quae in commentariis adscripsimus, iudicare lector possit. Habuimus autem hoc monumentum antiquitatis, ex locupletissima bibliotheca amplissimi viri Rainutij Farnesij Cardinalis, cui propter singularem bonarum litterarum amorem, ingeniumque praeclarum, atque in vtraque lingua maximos progressus, & non vulgarem eruditionem, a Michaele Siluio Cardinali ex testamento relictum est. In hac editione mutatus est verborum ordo Verrij, Festi, & Pauli: vt lector facilius,quid de quaque re scriptum sit, reperiat. Nam veteres nescio quo modo primam litteram indicasse contenti, omnia verba ab eadem inchoata in vnum locum conferebant. nostri melius omnibus syllabis ordinem adhibuerunt litterarum. ita facile verba reperies; quae tamen si obiter dicta sint, praesto erit quaerenti index obiter dictorum. Diuisio librorum Festi omissa est, propterea quod ea, quam Aldus confecit, vt singulae litterae libros singulos contineant, Festi non est. nam in his pagellis, quas habuimus liber XVIII. & liber XIX. in medio verborum,quae ab R,& S,inchoantur, incipiunt. Initio vero O litterae liber XVI. & initio Q. liber XVII. incipiunt, vt ex quibusdam litterarum vestigiis agnoscere potuimus. Verba,

quorum initium est P. littera, credimus in duos libros fuisse diuisa. Vltimum librum ante finem T litterae inchoasse arbitramur. Ita ante O. litteram libri XIII. ab ea littera ad extremum libri septem. Sed & Macrobius libro III. refert, Festum scripsisse lib. XIII. de verborum significationibus; Mos est institutum patrium, &c. Haec quia nimis incerta sunt, & minus vtilia, praetermisimus. Sed quia ad manus nostras non peruenerunt omnia Festi fragmenta; notam addidimus iis, quae Festi esse arbitrabamur: ad ea vero, quae scimus eius esse; cognomen eius adscripsimus. Reperietur hoc in M. O. P. T. V. litteris. Ea ex Aldi, & Mafei libris sumpsimus. in quibus poterit haec editio ab iis, qui eas pagellas habent, emendatior fieri. Et quoniam Verrius Flaccus primus huius operis auctor fuit: quaecumque eius opera extant, quaeque de eo ab aliis referantur; initio collocauimus.

ANNOTATIONES in Festum.

A B *oloes*] Oli, pro olli,& olli pro illi: oloes autem illoes est, & pro illis accipitur Graeca terminatione. vide Loebesum,& ollic.

Acerra] Paulus libenter vtitur his verbis, solebat, incendebantur, reponebat: ne videatur cum Festo in religione consentire.

Acus] Ex vno tantum libro haec sumpta sunt, mihi valde suspecta; & quae referuntur, non reperi lib. III. Varronis, sed haec: in cubilibus, cum parturient, acus substernendum. & postea: Condunt in furfures, aut acus. Et libro primo: Ita fit, vt quod leuissimum est in eo, atque appellatur acus, euannatur foras extra aream. Et postea: Parietes,& solum opere tectorio marmoratu loricandi, si minus ex argilla mixto acere e frumẽtõ, & amurca. Haec fortasse sunt, quae Paulus, siue quis alius referre voluit. Vide Aceratum,& obacerare.

Addubanum Danubium] DANVVIVS in denariis Traiani subscribitur fluuio nobilissimo, qui Ister quoque dicitur. Ideo Dubium malim hoc loco quam Danubium legere, licet plures libri Danubium habeãt. posset etiam ita accipi, vt duo verba separata sint, ad,& dubanum, & significet ad Danuuium.

Adlecti] Totus hic locus de Senatoribus nimis praecisus est a Paulo. Sunt enim senatores patres, senatores patricij generis,& patriciorũ auctores. sunt senatores cõscripti a L. Iunio Bruto ex primoribus equestris ordinis, vt Liuius scribit, adlecti. Hi igitur adlecti dicebantur, quod propter inopiã Senatorij ordinis ex equitibus adsumpti sunt. Idem factum est post pugnam Cannensem adlectis a Dictatore M. Fabio Buteone iis, qui magistratum obtinuissent, neq; in senatum lecti essent, item qui spolia domi, aut ciuicã habuissent. Idem Festus verbo Qui patres, alios auctores secutus, a P. Valerio cos. cõscriptos refert. Dionysius vtriusque consulis consiliũ fuisse ait, & Bruti, & Publicolae. Tacitus cum Liuio consentit, praeterquam quod eos minorum gentiũ appellat, quod Liuius

centum Senatoribus a Prisco rege adlectis tribuit. Vide etiam Festum verbo Conscripti.

Adorare] Vide Nec coniunctionem.

Adserere] Vide Sertorem.

Adulari] Locus suspectus. Nonius canum esse proprium affirmat, vnde ἀπὸ τῆς οὐρᾶς fortasse origo nominis tracta est, quod canes accedendo, & adludendo cauda mota blandiantur.

Aeditimus, aedu intimus] Inepte dictum est. melius Ser. Sulpicius, vt Cicero in Topicis refert, in finitimo, legitimo, aeditimo, non plus inesse timum, quam in meditullio tullium, sed productionem esse verbi vult. Hic, vt Varro ait lib. I. de re rust. & lib. I I. de ling. Latina, apud Gellium lib. X I I. cap. X. postea aedituus appellatus est, non ab aedibus tuendis, vt Varro, Festus, & alij existimant; sed quia aeditumus prius diceretur, & vna littera elisa sit. Sic testamentum non a mente ducitur, sed productio verbi est, vt in vestimento, & pauimento. Gell. lib. V I. cap. X I I. Vide Charis. lib. I.

Aedituus] Videndus Varro in libris de lingua Latina, & Paulus, & Iustinianus sub titulo de tutelis: & ea, quae antea scripsi.

Aestimata poena] Haec multa est, vt Gellius notat lib. X I. cap. I. & Festus verbo Multam, & ouibus, & peculatus.

Agasones] Minandi verbo pro agendo, vel ducendo vtitur Paulus, nam Festi vsum ignoramus; sic paulo post Agere, ante se pellere, id est minare: & verbo inigere vtitur in eadem significatione vetus interpres sacrorũ librorum: & vna littera mutata Itali omnes menare dicunt.

Agonium] Agonium, id est ludum, locus mendosus. Varro praeter dies Agonales, quos dictos esse ait ab agone, quod per eos rex sacrorum in regia arietem immolet: Agonia appellata esse ait etiam Liberalia in libris Saliorum Agonensium. Ouid. lib. I. Fastorum, cur Agonalia dicantur, plures reddit causas, quarum vltima haec est:

Fas etiam, fieri solitis aetate priorum
 Nomina de ludis Graeca tulisse diem.
Et prius antiquus dicebat Agonia sermo:
 Veraque iudicio est vltima causa meo.

Si ludicrum pro ludo legeremus minus laboraremus.

Alica] Vide incerta Verrij Flacci.

Ali rei] Plaut. in Milite: Qui nisi adulterio studiosus, nulli aliae rei est improbus. fortasse ex hoc loco Festi scribendum est, ali rei.

Alites] De Sanquali, & immusculo, vel immustulo suis locis videto. & Plin. lib. x. cap. vij.

Allex] Hallus inferiori loco idem appellatur. mirandumque est Festum, & in hoc, & in aliis varie scribere: vt ederam, & hederam; Caiam, & Gaiam. Paulo vero id adscribendum non est; cum ante eum Festi liber litterarum ordine esset perscriptus.

Almities] Interpretatur a Charisio lib. j. ὁμοφροσύνη. sic intelliges Pauli verba, quae mihi mendosa esse videbantur.

Am] Seruus ambactus fortasse significat seruum libertatem esse consecutum. Persius Saty. v.

--Quibus vna Quiritem
Vertigo facit. hic Dama est non tressis agaso
Verterit hunc dominus: momento turbinis exit
Marcus Dama. Vide Manumitti..

Ambactus] Cur lingua Gallica dicat ignoro. vt enim supra scriptum est, id recte Latine dicitur: & mos Romanus significatur.

Ambaruales] A duodecim fratribus scriberem, non a duobus, ex Plin. lib. xviii. cap. ii. Gellio lib. vi. cap. vii. & Fulgentio de obscuris; vt intelligatur de duodecim fratribus arualibus. sed quae sequuntur Macrobius refert lib. iii. vti a Pompeio Festo conscripta: & in his nulla mentio fratrum. ideo videndum est, an aruis, & frugibus emendare oporteat.

Ambo] Vide incerta Verrij Flacci.

Ambidens, siue bidens] Varie bidentem interpretantur. Vide Gellium lib. xvi. cap. vi. & Macrob lib. vi. atque Seruium Vergilij interpretem. qui Nigidio consentiunt bidentes dici bimas hostias; siue quasi biennes, siue quod emineant ea aetate bini dentes. Vide Bidental, & Bouem bidentem.

Ambegni] Varro lib. vi. de lingua Latina. Ambegna bos apud augures, quam circũ aliae hostiae constituuntur. Fulgen. Placiades de obscuris. Baebius Macer, qui fastalia dierum scripsit, ait, Iunoni eas, quae geminas pare-

rent oues ſacrificare cum duobus agnis altrinſecus alligatis, quas oues ambignas vocari, quaſi ex vtraque parte agnos habentes. Vides hanc ambignas, illum ambiegnas, noſtrum ambegnas dicere.

Amoena] Vide incerta Verrij Flacci ex Iſidoro.

Anclabris] Vide Eſcariae, & Exanclare.

Angiportus] Anguſtus portus, id eſt aditus in portum obſcurius dictum eſt; niſi addas hoc eſt in domum. Varro libro quarto, ab angendo, & portu; & quinto, quia in eo nihil poteſt agi. Feſtus: portum pro domo in duodecim poſitum omnes conſentiunt. & Vlpianus: Portus eſt concluſus locus quo importantur, & inde exportantur merces. vnde angiportum dictum eſt. Donatus in Adelph. Angiportum eſt anguſta, & curta via, quaſi anguiportus. alij, quod inter portus ſit locus anguſtus, hoc eſt inter domos.

Angor] Plaut. in Moſtell. paucis immutatis: In anginā ego nunc me velim verti, vt veneficae illi fauces prehendam.

Anticum] Vide Poſticum.

Antroare] Vide, an idem ſit quod paulo ſuperius andruare: & quod hic trua dicatur; illic drua appelletur.

Apua] ἀφύλω Graeci dicunt, ſed Latini tenui pro aſpirata vtuntur, vt in aliis. Vide Album.

Aqua] Varro minus dure: Aqua quod aequa ſumma. quanquam neutrum implet aures meas. De aqua, & igni, quae accipiunt nuptae, idem Varro videndus libro iiii. & Plutarch. in Problem. & infra Facem.

Aquilius praenomen] Aquillia familia duplex: patricia, & plebeia, vtraque cōſularis. Ideo Aquillius nomē malim, nam praenomen Aquilius, vel Aquillius nunquam extat, quod ſciam. Aquillium autem ſcribendum eſſe non Aquilium docent faſti Capitolini, & nummi.

Arbutus] Verg. Ecloga vii.

Arculum] Vide Ceſticillus.

Aſſa] Nonius aſſam vocem interpretatus meram, & ſolam vocem ſine organico inſtrumento ex Varrone. & Pedianus in Diuinatione: Cani remigibus celeuma per ſymphoniacos ſolebat, & per aſſam vocem, id eſt ore prolatam, & vt in Argo naui per citharam. Haec igitur Pauli verba, non Feſti eſſe credendum eſt.

Aſtutus arte tutus] Non recte. melius ab aſtu dictus: vt paulo ante.

Atra bilis] Animi vitio. mendoſe.

Atticiſſat] Plaut. in Menaech.

Aureas] Vide Oreae.

Aureliam] A ſole Auſelij, origo dura. forte ab aureo ſole: nam aurum dicebant auſum Sabini, vt mox videbimus. ſic a Corneo Cornelius, a Cereo Cerelius.

BARBARI] Plaut. in Milite: Nam os columnatũ poetae inaudiui eſſe barbaro, Quoi viui cuſtodes ſemper totis horis accubant. idem in Aſinaria: Marcus vortit barbare. Locum Apoſtoli ex epiſt. ad Rom. I. nemo credat Feſti fuiſſe; ſed Pauli, qui epitomen confecit.

Bardus] Lucan. lib. I. qui cum alio loco non referatur a Feſto, ſuſpectum hunc facit.

Beneuentum] Vide Segeſta. Liu lib. IX. Plin. lib. III. cap. XI. & Steph. de Vrbibus.

Blennos] Plaut. in Bacchid.

Bouinatur] Bouinator, tergiuerſator. Gell. lib. XI. cap. VII.

Brutiani] Videndus Gell. lib. X. cap. III.

Bubleum] Theocritus Eidyll. XIV. Byblini vini facit mentionem.

CACULA] Plaut. in Trinum.

Calaſis] Vide Aclaſſis.

Camara] Vide incerta Verrij ex Chariſio.

Centenariae] Circumſcripta verba ſemicirculis videntur a Paulo adiecta, aut mendoſa eſſe.

Centumuiralia] illa verba; quae, & curiae dictae ſunt; non eſſe Feſti exiſtimo. Vide Curia.

Centuriata] Si recipere volumus illa duo verba, item curiata: oportet, vt ſcribamus per centurias, & curias diuiſus erat.

Cermalus] Varro lib. IV. Germalum a germanis Romulo, & Remo, quod ad Ficum ruminalem hi inuenti. Plutarch. in Romulo, Germalum olim a germanis, poſtea Cermalum dictum eſſe ſcribit. Vide Septimontium, & Matrem Matutam.

Cerrones] Vide Gerrae.

Cesticillus] Vide Arculum.

Claudere] Portumnum portubus praeesse notat Seruius lib. vi. Aeneid. ex illis Vergilij versibus: Et pater ipse manu magna Portumnus euntem Impulit; illa Noto citius volucrique sagitta Ad terram fugit, & portu se condidit alto. & Varro lib. v. Portumnalia, inquit, a Portumno, cui eo die aedes in portu Tiberino facta, & feriae institutae. In aereis nummis Neronis, portus Ostiensis agnoscitur, cum huius Dei imagine. Vide Ouid. lib. vi. Fastor.

Clientam] Plaut. in Milite: Habeo ecce illam clientam meam, meretricem adolescentulam.

Clinia] Viden. Plin. lib. x. cap. xiiii. Cliuinam auem ab antiquis nominatam animaduerto ignorari. quidam clamatoriam dicunt, Labeo prohibitoriam.

Clunes] Vide incerta Verrij.

Cocliones] Vide arilator.

Colossus] Plinius lib. xxxiv. cap. vii. Ante omnes in admiratione fuit solis Colossus Rhodi, quem fecerat Chares Lyndius Lysippi discipulus. septuaginta cubitorum altitudinis fuit.

Comitiales] Non omnibus diebus comitialibus conueniebant; neque semper in comitio. comitiales tamen dies sunt, quibus comitia haberi poterant.

Comoedice] Plaut. in Milite: Euge εὐσχημόνως Hercle adstitit, & dulce, & comoedice.

Comparsit] Terent. in Phorm.

Conlatiuum ventrem] Plaut. in Curcul.

Cotiliae lacus] Malim Cutiliae, vt apud Varronem lib. iv. de lingua Latina, & Plin. lib. iii. cap. xii.

Creduas] Plaut. in Bacchid.

Crustumina] Dionysius lib. ii. Plutar. in Romulo. Steph. de vrbibus: Crustomeriam Sabinorum vrbem appellant. Liuius lib. i. Crustuminium, & Crustumerium, & lib. ii. Crustumeriam Latinorum. Verg. lib. vii. Aen. Crustumeros. Silius lib. viii. Crustumiu, Seruius Crustumium, & Crustumerium. Cicero pro Plancio, & pro Balbo Crustuminam tribum. Verg. lib. ii. Georg. crustumia pira. Columella lib. v. cap. x. & lib. xii. cap. x. & Plin. lib. xv. cap. xv. & lib. xxiiii. cap. vii. & Cloatius apud Macrobium lib. iii. Saturn. Crustumina. prima syllaba

C L V. in monumentis aliquot videmus; in aliis C R V. pro tribu. Eligat ex his lector, quod sequatur. mihi Crustumina tribus placet, & Crustumeria vrbs Latinorum.

Culiola] Eadem dicuntur verbo Gulliocae.

Curia] Quod ait additas esse quinque, vt in sua quisque curia sacra publica faceret: est ni fallor vel mendosum, vel falsum. Licet verbo centumuiralia, XXXV. curias easdem esse, existimet tribus; quod contra Romanarum rerum memoriam est. Videndum est, an recte amoueri possint illa verba: quibus postea additae sunt quinque: quae fortasse Pauli sunt. His amotis cetera vera sunt, praeterquam quod de nominibus curiarum scribit: quod non nullis falsum esse videtur.

Curionem] Plaut. in Aulul.

Cyparissae] Vide Cyparissiae. idem enim aliis verbis dicitur.

DELIQVVM] Plautus in Casina: Sine amet, sine quod lubet, id faciet, quando tibi nil domi Deliquom est.

Delubrum] Duplex est huius nominis significatio: nam & pro Dei simulacro, & pro loco Deo consecrato ponitur. Varro apud Macrob. lib. iii. Seruius lib. ii. & iiii. Aen. Asconius hanc Festi interpretationem reprehendens in Diuinat.

Depontani] Vide Sexagenarios.

Dici] Haec erant scribenda infra littera Q. est enim interpretatio illius verbi Quiritibusque. Sed nos Festi, & Pauli errores hac in re secuti sumus, indice tamen adiecto eorum verborum, quae obiter explicantur.

Diffarreatio] Dissolutio matrimonij confarreatione contracti, diffarreatio dicebatur. Cicero in Topicis: Genus est vxor, eius duae formae, vna matrum familias, hae sunt, quae in manum conuenere. altera earum, quae tantummodo vxores habentur. Addit Seuerinus: Tribus modis vxor habebatur, vsu, farreatione, coemptione, sed confarreatio solis pontificibus cõueniebat, quae autem in manum per coemptionẽ conuenerant, hae matres f. vocabantur; quae vero vsu, vel farreatione, minime. Et Vlpianus tit. viii. Institut. Farre conuenitur in ma-

mum certis verbis, & testibus decē praesentibus & sollemni sacrificio facto, in quo panis quoque farreus adhibetur. Dionysius lib. ij. a Romulo rege institutum esse scribit, vt farreatione matrimonia fierent, ab ea re dicta, quod far, quo tunc pane vtebantur, communionem vitae ostenderet. De eodem genere matrimonij Tacitus scribit lib. I V. annalium. Plin. lib xviij. cap. iij.

Dilectus militum] Ita semper, non delectus, in veteribus libris est. Sic in Pandect. Floren. titulo de re militari, cap. I V. ita etiam scribendum est, titulo communi diuid. cap. X X. vbi delictum scripserunt. Vide Lacus Lucrinus, & Neglegens.

Dispensatores] Videndus Varro lib. I V. de ling. Lat. & Plin. lib. xxxiij. cap. iij. Vide Pendere.

EDERAM] Vide Hedera. De iis, quae Diali erant prohibita, vel concessa, vide Equo vehi, & Fabam, & Funebres & Iurare, & Gell. lib. x. cap. x v. & Plutarch. in Problem. Sed quid haec ad verborum significationem, qua de re agitur?

Elacatena] Plin. lib. xxxij. cap. vlt. helacatenes piscis nomen esse ait. De melandrya vero Varro lib. I V. de ling. Lat. Plin. lib. ix. cap. xv. Athen. lib. iij. cap. xx.

Emere] Vide Abemito.

Endoitium] Endoplorato, Endoprocinctu. Sic in xij. tab. manum endoiacito, pro iniicito. & Ennius, apud Ausonium in monosyllabis: Endo suam do, pro in suam domum. Hac de causa vt arbitror in kalendario Augusti tempore confecto EN pro Intercisο notatum est, quasi endotercisum. Vide Sub vos placo, & Struere.

Erebum] Vergil. lib. vj. Aeneid. vtrumque. Sed non flumen esse ait Erebum, sed tranasse amnes illius loci, qui Erebus dicitur.

Escariae] Vide Anclabris.

Escit] Vide Nec coniunctionem, & Superescit.

Euboicum] Talentum Babylonicum est septuaginta minarum Euboicarum, vt Herodotus scribit lib. iij. & Atticarum minarum septuaginta duarum, vt Aelianus affirmat lib. I. cap. xxij. de varia historia. Omne autem talentum est sexaginta minarum; minae autem singulae cen-

tenas drachmas cōtinent; vt Africanus, & Iulius Pollux ſcribunt. Sic fit vt Euboicum talentum ſit ſexaginta minarum Euboicarum, vt Atticum eſt ſexaginta Atticarū. hoc autem cōtinet ſex millia drachmarum Atticarum, & totidem millia denariorum, vt verbo Talentorū Feſtus ſcribit: quod etiam Plin. ait li. XXXV. ca. xj. & Athen. lib. IV. cap. VI. & Pollux lib. ix. Itaque ſi LXX. minae Euboicae aeſtimantur LXXII. Atticis, & eadē proportio eſt in drachmis, ſiue denariis: triginta quinque drachmae Euboicae aeſtimātur Atticis drachmis triginta ſex. Talentum vero Euboicū aeſtimatur drachmis Atticis, ſiue denariis centum & ſeptuaginta vno ſupra ſex millia. Mendoſe igitur Feſtus ait quattuor millibus denariorum aeſtimari. Quod vero ad ciſtophoros attinet, nihil a me certi ſtatui poteſt. Non ignoro Pollucem dicere Babylonicum talētum aeſtimari ſeptem millibus drachmarum Atticarum, ſed mihi veriſimilior videtur Aeliani opinio, vt Euboicae minae ab Atticis differant.

Euelatum] Ventilabra appellat Columella lib. ij. cap. x. & Varro lib. x. de ling. Lat.

Exgregiae] Vide Abgregare.

F*ABIANI*] Vide Quintia prata.

Faceſſere] Pacuui. in Teucro apud Nonium: Faceſſite omnes hinc, parumper tu mane.

Faſtorum] Faſti enim dies feſti ſunt. Hoc falſum eſt. ſunt enim faſti dies, quibus fari licet praetori iuridica verba. Varro, Ouid. Macrob. ab his diebus Faſtorum libri appellantur, quibus eos dies cognoſcimus, & tranſlaticie faſtos conſulum appellamus, quibus Conſules ſingulorum annorum continentur.

Faniſſae] Vide Gell. lib. ij. cap. x.

Felices] Enumerat Verannius apud Macrobium lib. iij. arbores felices, & infelices, in quibus eſt ficus atra. Vide Plin. lib. XVI. cap XXVII.

Ferctum] Viden. Cato de re ruſt.

Foedus] Verg. lib. viij. Aen. Fetiales autem dici apparet in veteribus monumentis, & a Graecis Dionyſio, & Plutarcho ita appellantur, a feta fortaſſe caeſa. Vide Porci.

Fordicidiis] Varto libro v. non a fetu, ſed quia fert in ven-

tre fordam dici existimat. Ouid. lib. IIII. Forda ferens bos est, fecundaque dicta ferendo: Hinc etiam fetus nomen habere putant. Festus hordam etiam dici, & hordicidia ostendit littera H.

Frater] Nigidius hoc apud Gell. lib. XIII. cap. III.

Fratrare] Vide Sororiare.

Frontem] Vide Corius.

Frutinal] Si liceret in prima littera erratum librarij existimare in hoc nomine, vt in aliis quibusdam: Erucinal potius scriberem templum Veneris Erucinae. id fuisse duplex Romae in Capitolio, & ad portam Collinam, testatur Liuius lib. XXII. XXIII. XXX. XL. Extat etiam denarius C. Cōsidi Noniani cum templo, in quo ERVC scriptum est. Illud vero, quod in Sicilia Erycinae Veneri erat dicatum, laudatores non desiderat. Sed nil temere affirmandum esse reor.

Fundus] Cicero pro Balbo ita fieri populum fundum scribit: si cum iussisset populus Rom. aliquid, si id adsciuissent socij populi, ac Latini; & si ea lex, quam nos haberemus, eadem in populo aliquo tamquam in fundo resedisset, vt tum lege eadem is populus teneretur. Significare autem auctorem ex sententia accusatoris Balbi crediderim. Negat, inquit, ex foederato populo quemquā potuisse, nisi is populus fundus factus esset, in hanc ciuitatē venire. Et postea: Potuit magis fundus populus Gaditanus fieri, quoniā hoc magnopere delectare verbo, si tum sit fundus, cum scita, ac iussa nostra sua sententia comprobat: quam cū hospitium fecit? Plautus in Trinummo: Nunc mihi is propere conueniendus est, vt quae cum eius Filio egi; ei rei fundus pater sit potior eo. Adde Gell. lib XVI. cap. XIII. & lib. XIX. cap. VIII.

Furnalia] Varro lib. v. de lingua Lat. Furinalia, & lib. IV. & VI. Furinalis flamen, & Furinales feriae. In fastis marmoreis VIII. K. Aug. FVRR. hoc est Furrinalia. Ita credendum est deam ipsam Furrinam esse appellatam.

GAIA] Pauli errorem potius quam Festi, vel Verrij crederē in hoc genere scripturae: in quo post Constantinū omnes pene librarij, & marmorū incisores errabant. Notū est illud Quintiliani Caiū, & Caiam scribi:

dici

dici vero Gaium,& Gaiam. Paulũ non erraſſe arbitror, cum viderim antiquiſſimum Feſti fragmentum ordine litterarum ſcriptum; & Verrius eundem ordinem ſecutus fuerit, in libris de verborum ſignificatione. Secuti igitur ſunt ſonum,non figuram litterae:vel cum ipſi alio loco ſcripſerint, imperiti mutarunt, erratum librariorum eſſe putantes. Quod ad rem ipſam attinet: viden. Plutar.in Problem. Plin.lib. viij. cap. xlviij. Iulius Paris in epitome Valerii Maximi de praenominibus. Sed & obſeruatum eſt omnes mulieres, quae alio praenomine carerent Caias dictas, earumque libertos Caij praenomine plerumque appellatos: ſeque Caiae libertos dixiſſe. Viden. Cicero pro L. Murena, & Velius Longus de Orthogr.

Gallam] Lucil.lib.xv. apud Nonium: Quae gallam bibere ac rugas conducere ventri Farre aceroſo,oleo decumano, pane coegit Cumano. Sic enim ſcribendi ſunt hi verſus.

Ganeum] Terent. in Adelph.Vbi ego illum quaeram?

Gens Aelia] Hoc non proprium eſt Aeliae gentis, ſed Corneliae, & Iuliae, & Claudiae, & aliarum.

Gentilis] Scaeuola pontifex apud Ciceronem in Topicis: Gentiles ſunt, qui inter ſe eodem nomine ſunt; qui ab ingenuis oriundi ſunt; quorum maiorum nemo ſeruitutem ſeruiuit; qui capite non ſunt deminuti.

Gnaeus] C N. hoc praenomen ſignificari dubitat nemo. & licet ſonus G litterae audiatur,C N ſcribitur. vt in Pandectis Florentinis apparet Gnaeum, & Gaium ita ſcribi vt pronũciatur. corporis autem inſigne naeuus dicitur, vnde Naeuia familia nomen deduxit. additur autem C. antiquo more, vt cum frucmentum, ferctur, forctis, cnatura dicebatur:ex Valerio a Iulio Paride relato. qui enumerat triplicem huius praenominis ſcribendi rationem. C N. G N. N.

Grallatores] Plautus in Poenulo: Vinceretis ceruom curſu, vel grallatorem gradu. Sic etiam apud Varronem lib. V I. de lingua Lat.

Grauaſtellus] Plaut. in Epid. Sed quis eſt haec muliercula, & ille rauiſtellus qui venit? Vide Raui coloris.

Graue aes] Vide Plin.li.xxxiii.ca.iii. Feſtũ verb.Sextantarij.

Gulliocae] Vide eadem, verbo Culiola.

HALLVS] Vide Allex.

Hedera] Vide Ederam.

Heredium] Varro lib. I. cap. X. de re rust. Antiquus noster ante bellum Punicum pendebat bina iugera, quod a Romulo primum diuisa dicebantur viritim. quae quod heredem sequerentur, heredium appellarunt.

Heus] Locus mendosus.

Horda] Vide Fordicidiis. in Fastis XVII. kal. Mai. FORD. scriptum est, non HORD. Varro tamen lib. II. cap. V. de re rust. Hordicalia esse in Fastis dicit.

Hortus] Duriuscula originis ratio. quae si vera est, ortus scribendum est, non hortus.

Hostia] Ouid. lib. I Fastor. Victima, quae dextra cecidit victrice, vocatur: Hostibus a domitis hostia nomẽ habet.

Hostis] Viden. Cicero lib. I. Offic. Varro lib. IV. de ling. Lat. Caius cap. CCXXXIIII. de verborum significatione, lib. L. Digest.

IMBREX) C. Licinius Imbrex, quem quarto loco Volcatius collocauit. ex Gellio lib. XIII. cap. XXII. & lib. XV. cap. XXIIII. & Festo, verbo Obstitum.

Immunis] Plaut. in prin. Trinummi: amicum castigare ob meritã noxiam Immane est facinus. In Plauti libris editis, & Ciceronis a quo hi versus referuntur lib. I. de Inuent. Immane scriptum est, non Immune: sed Festus immune legerat, vt ex hoc loco apparet. Vaticanus liber habet, immene. quod idem est, quod immune. nam & alibi dicit in Bacchidib. Pergamum diuina moenitum manu: pro munitum.

Immusculus] Eadem auis Immustulus, ni fallor, mox dicitur. de eadem vidimus verbo Alites. Plin. Immusculum vocat lib. X. cap. VII.

Improlus] Locus obscurus, &, vt arbitror, mendosus.

Incillae] Vide Inlices, & Elices, & Inlicium.

Incomitiare] Plautus in Curc.

Infit, incipit] Infit, inquit, magis proprie dicitur.

Infra classem] Non dubium est, quin loquatur de classe prima, in qua censebantur ij, qui centum millia aeris, aut

ſupra eam ſummam poſſidebant. ex Dionyſ. & Liuio. Plinius tamen cx. niſi mendoſus liber ſit, ſcripſit lib. xxxiij. cap. III. Aſconius centum millia ſeſtertiorum lib. III. in Verrem. Gellius cxxv. millia aeris lib. VII. cap. XIII. Feſtus cxx. Haec ita varie traduntur, vel quia immutata eſt aeſtimatio; vel quia numerorum notas librarij varie interpretati ſunt.

Inhibere] Viden. Cicero lib. XIII. ad Atticum.

Iniurium, periurium] Malim contra ius, vel iniurioſe factum interpretari. iniuratus autem eum, qui non iurauit, ſignificat.

Inlex) Plaut. in Aſinar.

Inſanum) Plaut. in Moſtell. Quoiuſmodi gynaeceum? quid porticum? inſanum bonam.

Inſipere) Vide Supat.

Inſuaſum] Vide ſuaſum.

Iouiſtae) Locus mendoſus.

Irpices] Viden. Varro. lib. IV. de ling. Lat.

Irquitallus) Vide Hirquitalli.

Italia) Licet a vitulis, vel ab Italo rege multi dicant Italiam eſſe appellatam. de Attelido nihil aliud accepi. Thucyd. lib. VI. Varro lib. II. cap. v. de re ruſt. Columel. lib. VI. in prin. Verg. lib. I. Aen. Dionyſ. lib. I. Antiq. Gell. lib. XI. cap. I. Apollodorus in Bibliotheca. Steph. de Vrbibus.

Iunium] Multa de his Ouid. lib. VI. Faſt. & Macrob. lib. I. Saturn.

LACVNA] Vide Luſtra.

Lingula] Martialis lib. vlt. Quamuis me ligulam dicant equiteſque patreſque, Dicor ab indoctis lingula grammaticis.

Loebeſum] Vt ex Graeco exemplo apparet OE pro EI vſurpatum fuiſſe dicebat fortaſſe Pompeius. itaque Loebeſum, pro Leibeſum, ſiue Leiberum, & Loebertatem pro leibertatẽ ſcribebant. poſtea Leiberum, & Leibertatem, ad extremum liberum, & libertatem. Extat apud me denarius C. Caſſij, in quo ſcriptum eſt. LEIBERTAS. ſic in aliis T. DEIDI. L. OPEIMI. C. SERVEILI. Quis autem vſus fuerit huius diphthongi docuit Lucilius

apud Quintilianum, & Scaurum, Nigidius apud Gellium,& Longum,atque Terentianus. Sed & Cotta apud Ciceronem lib. iii. de oratore reprehensus est, quod Iota tolleret, & E plenum diceret. Vide Ab oloes.

Lucerenses] A Lucumone, vel a verbo Etrusco. Varro lib. IV. de lingua Lat. a Lucumone, vel Lucretino, vel a Luco, Asconius lib. III. Verrin. Lucerum nominis,& originis causa incerta Liuio lib. I. Lucerenses a Luco asyli Plutarc.in Romuli. Festus hic a Lucero,sed verbo Lucomedi a Lucomo. Vide etiam verbo Lucumones; de eisdem enim,vt arbitror,loquitur.

MAENIANA) In aliquo libro est a Maenio Censore. Fuit autem C. Maenius P.F.P.N. Censor cum L. Papirio Crasso anno CDXXXV. Hic triumphauit de Antiatibus, aliisque priscis Latinis; quamobrem ei columnam datam esse Plin. scribit lib. XXXIV. cap. V. cum Festo consentiunt Nonius,& Isidorus.

Magisterare] Verba Festi, quae haec praecedunt, ad hoc verbum referenda sunt.

Magisteria] Verba Festi ex his Pauli verbis intelliges. addebantur tamen alia de magisterio, vt opinor, ludorum Apollinis ex oratione nescio qua, quae contra orationem inscribebatur alterius oratoris.

Magni ....] Catonis, Atei, & nepotis M. Catonis, vt opinor, sententia obscura est, his paucis exceptis, quae Paulo debemus.

Maiora auspicia] Ex libro M. Messallae Auguris de auspiciis primo apud Gellium lib. XIII. cap. XIIII. haec Festi verba intelliges. Patriciorum auspicia in duas sunt potestates diuisa, maxima sunt consulum, praetorum, censorum: reliquorum magistratuum minora sunt auspicia. ideo illi minores, hi maiores magistratus appellãtur. Maiora autem dicuntur auspicia habere, inquit Gellius, quia eorum auspicia magis rata sunt, quam aliorũ.

Maledic ....] Praeter Hispaniae mentionem, cetera ex Pauli epitome intelliguntur.

Maleuoli] Ianus in Turdellis, quis sit plane ignoro.

Mamertini] Ex spatio litterarum, quae desunt; scribi potest ita: Mamertini appellati sunt Messanenses hac de cau-

sa. Sunt alia, quae diuinare non potuimus: sed historiae cognitionem non impediunt. Vide Strab. lib. VI.

Mamiliorum] De Octauo Mamilio Tusculano Superbi genero, qui Latini nominis princeps, & a Telegono Vlyssis, & Circes filio genus ducere dicebatur, Liuius lib. I. Dionys. lib. IV. primus ciuis Romanus ex hac familia L. Mamilius, C. Nautio, L. Minucio cos. Liu. lib. III. Vide October equus.

Manalem lapidem] Fulgen. Placiades de locis obscuris. Labeo, inquit, qui disciplinas Etruscas Tagetis, & Bacchetidis XV. voluminib. explanauit, ita ait: Fibrae iecoris sandaracei coloris, dum fiant, manales tunc vereri opus est petras, id est, quas antiqui solebant in modum cylindrorum per limites trahere pro pluuiae commutanda inopia.

Manalis fons] Obscurus locus, & fortasse mendosus.

Manare] Festus videtur a manando deducere mane: postea a mature, vnde Matuta dicta est. Alio loco a Diis manibus: siue quod mana bona dicerentur. vnde Matuta, & matura dicuntur. Varro lib. V. Diei principium mane, quod tum manet dies ab oriente: nisi potius quod bonum antiqui dicebant manum. Vide Mater Matuta.

Manes dii] Festi verba mutila ex Pauli epitome sarciri possunt paucis exceptis.

Manum, & mentum] Vide Gell. lib. XIII. cap. XVII. & interpr. Lycophr. in Iambicis, & Eustath. in I. Homeri Iliad. qui nihil de Chalcante, sed de aliis dictum referunt. Vide prouerbiorum interpretes.

Manumitti] Pauli verba interpretis vice fungentur verbis Festi, quae reliqua sunt, quibus addi potest, quod ex Caio lib. I. Institut. refert Boetius lib. III. Topic. Vide Ambactus, & Am.

Mars pedis] Filium Martis significare putarem: nisi me auctoritas Messallae moueret.

Masculina] Videtur deesse. ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ dicunt.

Mater matuta] Ex his Pauli verbis sarcienda sunt, quae sequuntur Festi verba. vna tamen littera diuersa est, manis enim pro manes est scriptum, librarij, vt opinor, errore.

Matronae] Ex his verbis, quae sequuntur Festi verba, poterunt recte conscribi. Et videndum est, an ad haec perti-

neant, quae de Vestali Claudia produntur, quae patrem complexa de curru se detrahi passa non est, Cicero pro Coelio. Valer. Max. lib. v. cap. IIII. Suet. in Tiberio ca. II.

Matronis] Verba Festi ex Pauli epitome cognouimus. Item ex Liuio lib. v. apparet bis matronas aurum contulisse, Veiis a Camillo captis, & vrbe a Senonib. capta praeter Capitolium. Apollini autem donum Delphos cratera aurea portata est ob decumam voti, quo se damnauerant Veiis captis. Matronis aurum restitutum dicit lib. VI. Plutarch. in Camillo doni Apollini dicati meminit. Plin. lib. XXXIII. cap. I. id aurum in Iouis caella collatum mansisse scripsit ad Pompeium Magnum. Vide Pilentis.

Maximae] Vide ordo sacerdotum, & decē Flaminum nomina ponit Varro lib. IV. & VI. de lingua Lat. Dialis, Martialis, Quirinalis, Volcanalis, Volturnalis, Palatualis, Furinalis, Floralis, Falacer, Pomonalis. Adde Carmentalem ex Cicerone in Bruto, Portumnalem ex Festo, Persillum Virbialem ex marmoreis monumētis. item Diui Iulij, & Diui Augusti ex eisdem, & eorum temporum historia.

Maximus pontifex] Cuperem Festi verba videre. neque enim facile Paulo credo asserenti pontificem fuisse vindicem contumaciae magistratuum, & priuatorum. Vide Dionys. lib. IV.

Maximum praetorem] Sic in carmine Marcij vatis: His ludis faciundis praesit is praetor, qui ius populo, plebique dabit summum. Liuius lib. XXV. Macrob. lib. I. Saturn. De Salutis augurio Cicero lib. I. de Diuin. Tacitus lib. XII. Dion. lib. XXXVII.

Mediocriculo] Obscurus locus, &, ni fallor, mendosus.

Mend . . . .] Ex iis, quae Paulus scribit Mendicum dici Verrius &c. haec supplenda sunt. Scriptum autem fuisse videtur: mente eius, quam fefellerit fortuna: non quem.

Mensae] vt Festi verba intelligas, praeter Pauli epitomem lege Macrob. lib. III. Saturn. dum Vergil. VIII. Aen. versum interpretatur: In mensam laeti libant, diuosque precantur.

Mentecaptus] Huc pertinent verba Festi, quae sequuntur.

Meritauere] Catonis verba relata a Festo non assequimur.

Meta . . . . .] Interpretatione indiget.

Metaphoram] Si quis Quintiliani cap. VI. de tropis libri

octaui legerit attentius; verba Festi facile intelliget, & manca restituet.

Meta . . . stices] Metaphrastices scriptum fuisse videtur; sed mendose: pro Metaphrastice, vel Metaphrasi, vel pro Metastasi, vel Metabasi. interpretari autem existimamus, cum poetae propter necessitatem metri aliud pro alio ponunt.

Migrare mens a] Locus obscurus interpretem desiderat.

Mihipte] Verba Festi exceptis his, quae Paulus notat, non intelligimus. Sed exempli sumpti ex libris Catonis ea esse arbitramur.

Mina] Distingui videtur inter minam singulariter, quam Graeci mnam dicunt, & minas. Vel vsos veteres nonnunquam asserit mina pro minis, & Catonis exemplum affert.

Minora templa] Videndus Varro lib. VI. de lingua Lat.

Minuitur] De Casto Cereris, mihi non liquet. tamen non licere a lugentibus Cerialia celebrari docet Liu. lib. XXII.

Modo quodam] Paulus Festi verba refert; quae nos dimidiata inuenimus.

Molucrum] Afranij verba sunt qui ita scribant: Virgini tam crescit vterus, quam grauidae mulieri. vocatur molucrum transit etiam sine dolore. Gabriel Faernus ita: Virgini Tam crescit vterus, quam grauidae mulieri: Molucrum vocatur, transit sine doloribus. Sunt autem senarij duo post verbum virgini.

Monodos] Plin. lib. VII. cap. XVI. videndus.

Post Monstrum] Verba Festi dimidiata intelliges ex illis Pauli, Monstra dicuntur, &c.

Mos est] Macrob lib. III. Saturn. refert Iulium Festum lib. XIII. de verborum significationibus scripsisse: Mos est institutum patrium, pertinens ad religiones, caerimoniasq; maiorũ. Nõ dubito Pompeium pro Iulio scribendum apud Macrobiũ. Hic enim est locus, quẽ adfert, ex quo verba Festi farciri possunt, paucis syllabis exceptis.

Mulleos] Verbum Allucinatos mendosum est. lunatos placet, siue alutatos ab aluta; de vtroque est carmen Iuuen. Saty. VII. Appositam nigrae lunam subtexit alutae. quod aliter dixit Horat. lib. I. Saty. VI. Nam vt quisque insanus nigris medium impediit crus Pellibus, & latum demisit

pectore clauum, Audit continuo quis homo hic? Viden. Plutarch. in Probl. Titinij carmen mendosum est.

Multifa . . .] Ex epitome Pauli verbo multifacere, haec omnia facile intelliguntur.

Mundus vt ait] Verba illa mendosa sunt: ex iis qui intrauere cognoscere potuit. forsitan scribendum: vt ex iis, qui intrauere cognosci potuit. Item ex Pauli verbis addenda sunt non nulla; vt puta tertius dies quo mundus patet. Vide Varronem apud Macrobium lib. I. Saturn.

Muneralis] Lex Cincia de donis, & muneribus, non omnibus prohibuit munus accipere: sed ob causam orandam, patrociniumve praestandum. Viden. Cicero lib. I. epist. vlt. ad Atticum. Tacitus lib. XI. XIII. & XV.

Municipalia] Paulus non intellexit, quid esset ante ciuitatem Ro. acceptam; & ante vrbem conditam interpretatus est. neque etiam municipalia sacra, sunt vrbis Romae sacra; sed municipiorum.

Munificior] Ex his Pauli verbis intelliges Festi verba.

Murciae] Vide Varron. lib. IIII. de ling. Lat. & Plutarch. in problem.

Muta . . .] Interpretationem desiderat.

Mutae] Festi verba ex iis, quae Paulus conscripsit, intelligimus. ordinem tamen videtur mutasse. namque illa duo verba Festi, mutum dicimus; referenda sunt ad oratorem, aut tragoedum. Siquis tamen velit nihil mutare; addere poterit ea, quae Festus scribit iis, quae Paulus retulerat. Mihi prior opinio placet.

Muta exta] Ex verbis Festi cognoscere poteris; qualia exta non muta dixisset; vt si ab incendio, veneno, aut alio tali periculo aruspex cauendum esse respondisset; aut si finium deminutionem portendi dixisset. Haec Paulus omisit vti inania, & iure religionis verae contemnenda.

Mutini] Vide an ita scribi debeat: in angiportu; de quo aris sublatis balnearia sunt postea facta domus C N. Caluini. cum mansisset ab vrbe condita ad principatum Augusti. Cetera non assequimur. sed addi possunt, quae Paulus refert de mulierum sacrificio. Videndus etiam Tertullianus in apolog. cap. XXIV. Arnob. lib. IV. contra gentes. Firmian. lib. I. cap. XX. Aug. lib. IV. cap. XI. de Ciuit. Dei.

NAENIA] Magna pars verborum Festi intelligitur ex Pauli epitome. Cetera sunt exempla, quibus ostendebatur verum esse, quod dicebat. Plauti est fortasse in Truculento: hera apud nos dixit Naeniam de bonis.

Naeuia silua] Varro lib. IV. de lingua Lat. Sequitur porta Naeuia, quod in nemoribus Naeuiis. Naeuius enim loca, vbi ea sic dicta, coluit. Ex his, Festi verba intelliges. referebatur M. Catonis locus, ex Oratione in Coelium si se appellauerit. Prouerbium autem, quod Verrius referebat, ignoro.

Napuras] Vide Nectere.

Nassa] Plaut. in Milite: Numquam Hercle ex ista nassa ego hodie escam petam.

Nassiterna] Vide Fulgen. Placiad. de antiquis vocibus.

Natio] Praeter ea quae Paulus scribit, ex verbis Festi tantum elicitur Cincium esse huius sententiae auctorem.

Natinatio] Festus refert verba Catonis ex Originibus, vt arbitror; qui scripserat: audito tumultu Macedoniae, Etruriam, & ceteros natinari, id est, tumultuari.

Nauali corona] Plin. lib. XVI. cap. IIII. Cedunt & rostratae ciuicis, quamuis in duobus maxime ad hoc aeui cele bres M. Varrone e piraticis bellis, dante Magno Pompeio, itemque M. Agrippa tribuente Caesare e Siculis, quae & ipsa piratica, & postea dedit hanc Augustus coronam Agrippae, sed ciuicam a genere humano accepit ipse. Idem lib. VII. cap. XXX. M. Varroni Magnus Pompeius piratico ex bello naualem dedit. Ex his intelliges Festi verba, paucis exceptis, quae plane ignoro. Adde Gell. lib. V. cap. V.

Naucum] Mendosum esse videtur; quod in oleae nucis quod intus sit. Paulus oleae, aut nucis nucleo forte quod in olea, nucique intus sit. De nuce iuglande vide Macrob. lib. III. Satur.

Nauia] Haec historia de cote nouacula praecisa ab Attio Nauio a multis refertur. Sed de ficu Nauia nihil aliud accepi. Cicero lib. I. de Diuinat. cotem ait, & nouaculam defossam in comitio, supraque impositum puteal. idem ait Dionys. lib. III. addens statuam aeneam eidem illic statutam. quod etiam Liuius scribit, & Plin. lib.

xxxiv, cap.v. Val. Max. lib. i. cap. iv. D. Attium Nauium augurem appellat. De ficu ruminali Plin. lib. xv. cap. xviii. Quaerendum igitur est, qua ratione ea, quae desunt, farciri possunt.

Post Nauia . . . . tas secundum] Nauitas pro nautas dixisse Catonem refert, &, vt arbitror, ille locus est, quem Plinius laudat lib. xiv. cap. xiii. Cato cum in Hispaniam nauigaret, vnde cum triumpho rediit; non aliud, inquit, vinum bibi, quam remiges. Vide Penatores.

Nautea] Citatur Plautus in Artemone, quae comoedia non extat. Credo etiam ex Curculione illum afferri versum: Nam omnium odor vnguentum prae tuo nautea est. & ex Casina: Ei pro scorto supponetur hircus vnctus nautea.

Nautiorum] Multo plura Festus scripserat, quam Paulus referat. Initio de Palladio a Naute Aeneae socio conseruato, a quo Nautij dicti sunt. Idem Dionys. scribit lib. vi. & Seruius lib. iii. & v. Aen. Historia postea narratur mihi incognita de bello aduersus Bruttios gesto post caedem L. Caecilij. de quibus fortasse Florus lib. xii. Fuit eisdem temporibus cons. Sp. Nautius. De quo nihil accepimus, quod ad hui⁹ loci interpretationẽ pertineat.

Nec coniunctionem] In verbis duodecim tabularum relatis: Ast ei custos necescit. item, si adorat furto &c. Crederem scribi oportere, nec esit; & verbum adorat significare agat; vt idẽ Festus scribit verbo Adorare. Varro lib. viii. de ling. Lat. Sum quod nunc dicitur, dicebatur esum, & in omnibus personis constabat quod dicebatur esum, es, est: eram, eras, erat: ero, eris, erit. Vel esit significat erit, vel sit: & vtroque casu videtur deesse si. Ast si ei custos nec esit. Sed Escit quoque significat erit. vt in littera E, & Superescit.

Nectar] Verg. lib. i. Aen.

Nectere) Vide Napuras.

Nefasti] Quantam iacturam fecerimus, tum ex Pauli epitome nimis concisa, & breui, tum ex huius libri, qui extat, paene dicam, clade: ex his, quae scribam manifestum est. Ego enim ex dimidiatis versiculis Festi coniicio, cũ principio nominis interpretationem afferre, quam Varro, Ouidius, & Macrobius dilucide ostendunt. vt nefasti

dies sint per quos dies nefas sit fari praetorem Do, Dico, Addico. Addidit postea, vt Paulus notat, quibus litteris hi dies notentur in Fastis. vt cum totus dies nefastus est N. notetur; cum vero priore parte diei, tum N. & P. ita enim interpretor illud (nep.) & illud (riores sunt) quod ipsum in fastis Achillis Mafei editis à Paulo Manutio, idem Paulus, & ante eum Octauius Pantagathus acutissime animaduerterunt. Ad extremum dicebatur, quid nefastis diebus fieri posset.

Nefrendes] Ex Festi verbis intelliges primam opinionem Mucij fuisse, alteram Aterij, qui Liuij carmine se tuebatur. Cetera ex Paulo nota sunt. Viden. Fulgen. Placiades de antiquis vocibus. & Festus, Rienes.

Negumate] Verba C N. Marcij interprete egent.

Neminis] In verbis Catonis, quae Paulus refert, verbum corde nihil significat, at si addas, lapideo, sensus elicitur. Sed videntur esse poetae alicuius; vt illa, & quis dicere cum sit. fortasse Ennij in Erechtheo. de qua tragoedia Gell. lib. V I. cap. X V I. & Macrob. lib. V I. Satur.

Nemora] Reliquiae Festi ostendunt illum originem Graecam deduxisse παρὰ τὸ νομὰς εἶναι ἐν αὐτοῖς. exemploque vsum Graeci poetae ἐν νέμεϊ σκιερῷ.

Nemut] Exemplum omisit Paulus; Catonis fortasse, qui hoc verbo vsus est.

Nepa] Plautus in Casina. Recessim cedam ad parietem, imitabor nepam.

Nepotes] Maximam partem horum verborum Festi ex verbis Pauli interpretaberis, praeter id, quod de Tuscis initio dicitur: quodque in fine πόδεσιν scriptũ est. De Tuscis nihil aliud habeo, quam me opinari Tuscos eo nomine vsos. Graecum autem esse cognoui, cum mihi Fuluius Vrsinus eius linguae peritissimus, a quo multa in hoc libro emendata sunt, ostendit Apollonium lib. IV. & Theocr. Idyl. X V I I. in hac significatione hoc verbo vti. Eustathius quoq; idem affirmat, in Δ Odyss. Fieri etiam potest, vt Apollonij carmen retulerit Festus, cuius finis est: Τοῖοι νεπόδεσι ἐποίμην. Quem vero significet illis syllabis (chus inter) an Aristarchum, vel Callimachum, aliumve; nobis incertum est.

Nequinont] In carmine Liuij non est verbum nequinont.

& vereor, ne pro neque nunc nequinont sit scribendum. Ratio autem carminis valde incerta est: quacumque ratione scribatur. Homeri versus ex Odyssea, quam Liuius vertit.

Nictare] Ennij carmen lib.x. mendosum est.

Niger] Historia nobis ignota.

Ningulus] Ennij versus mendosus est. & quia video Paulum referre verba Marcij vatis, quod a Festo praetermittitur; arbitror deesse aliquot verba, in quibus Ennij versus finis, & Marcij orationis initium sit.

Nonarum] Haec erant ex libro quarto Verrij de verborum significatione, vt Gellius scribit lib. v. cap. XIII. Videndus etiam Liuius lib. VI. Ouid. I. Fastor. Plutarch. in problem. Macrob. lib. I. Saturn.

Non omnibus] Ne quis dubitet Cipium scribere, vt in vetustissimo libro Festi est, & ita scribendum esse lib. VII. epist. Ciceronis, non Capius: sciat hanc familiam fuisse Romae; & extare denarios in quibus legimus M. CIPI. M. F. Hi a Cipo fortasse orti, cui cornua esse nata finxerunt. Ouid. XV. Metam. Val. Max. lib. v. cap. VI. Plin. lib. XI. cap. XXXVII. Sed hunc Valerius ex Genucia familia videtur nominare, & praetorem fuisse: quod ne Plinius quidem credidit.

Nothum] Illud, Spurio patre natus; falsum est. malim Spurius incerto patre natus, vt Iulius Paris notat in epitome. Sed videtur Spurium pro incerto accipere: & Seruium facit Spurij filium. Vide Quintil. lib. III. Plutarch. in Problem. Iustinian lib. I. Instit. tit. de nuptiis. De matre Ser. Tullij in Lugdunensi TI. Claudij imp. oratione dicitur. Seruius Tullius si nostros sequimur captiua natus Ocresia; Si Tuscos, Coeli quondã Viuennae sodalis. Liuius serua natũ non credidit, sed Seruio Tullio, qui princeps Corniculanorum fuit. Dionys. lib. IV. Tullio Corniculano, & Ocresia natum; Seruij praenomen nato filio matrem imposuisse, quod in seruitute natus esset. Plinius, siue quis alius, in libro de viris illustr. Seruius Tullius P. Corniculani, & Ocresiae captiuae filius. cuius verba facile mutari possunt in Sp. & Oclesiam.

Nouae curiae] Triginta curiarum nomina non extant. sed & hoc loco septem nominantur, & quattuor tan-

tum nomina redduntur. Sunt etiam duarum curiarum nomina sub littera T. Curia enim Titia, atque Tifata explicantur. & apud Liuium Faucia Curia lib. ix. Ceterarum nomina non accepi.

Nonalis] Duo versiculi dimidiati pertinent ad ea, quae Paulus refert. Cetera aliena esse videntur; neque adhuc reperi, quid significent. apud Dionys. lib. v i i i. T. Sicinius cos. de Volscis triumphauit. Referuntur autem in fine nomina quorundam illustrium virorum, qui intra superiores xv. annos Consules fuerunt. Opiter Verginius Tricostus, Postumus Cominius Aruncus. P. Veturius Geminus, A. Sempronius Atratinus, Sex. Fusius Fusus. inter hos Laeuinus nominatur, quod cognomen est Valeriorum, item.... llius Tolerinus, quem arbitror fuisse Manium Tullium, qui tunc etiam cos. fuit. At Scaeuolā, & Ver... non agnosco. Credidi aliquādo fuisse haec nomina eorum virorū, qui intra vrbem sepulti, vel combusti sunt, quod in xij. tab. id reperitur prohibitum: & hi ante xij. fuere. Cicero lib. ij. de Legibus, cum recitasset legis verba: Hominem mortuum in vrbe ne sepelito, ne ve vrito: Quid, inquit, qui post duodecim in vrbe sepulti sunt? Claros viros credo T. fuisse; aut eos, quibus hoc ante hanc legem virtutis causa tributum est, vt Publicolae, vt Tuberto; quod eorum posteri iure tenuerunt; aut eos, si qui hoc, vt C. Fabricius virtutis causa consecuti sunt. Plutar. in Problem. Publicolae, & Fabricij meminit; sed affirmat triumphalibus concessum, vt ossa eorū intra vrbem deferri possent. Sed quid certi sit, iudicent doctiores. illumque locum quaerant, proxime circum, qui sit lapide albo constratus.

Nouendiales] Liuius scribit deuictis Sabinis a Tullo Hostilio Rege nuntiatum esse in monte Albano lapidibus pluisse; missis, qui id viderent. renuntiarunt audisse vocem ex luco, vt patrio ritu sacra Albani facerent. Romanis nouendiale sacrum publice susceptum, seu voce coelesti ex Albano monte missa, seu aruspicum monitu. mansisse sollemne, vt quandocumque idem prodigium nuntiaretur, feriae per nouē dies agerentur. Ex his verbis maxima pars verborum Festi intelligi potest. postremi versiculi interpretē desiderant. Adde Liu. lib. xxxviij.

Nuces] Ex his verbis Festi elicitur, auspicium solistimum ex nucibus cadentibus in nuptiis fieri. Id displicet Plinio lib. XV. cap. XXII. & Varroni apud Seruium VIII. eclog. Ambo haec de nucibus iuglandibus intelligunt. Huc pertinent illa Catulliana: Concubine nuces da. & Vergilij: Sparge marite nuces.

Nuculas) Liu. lib. XXIIJ. scribit, Praenestinos quosdam fuisse Casilini in praesidio; famemque tolerasse. in qua Romanos milites nuces in flumen, qui medius erat inter Romana castra, & oppidũ, profudisse, easq; fuisse cratibus exceptas. Macrobius lib. iii. Saturn. refert Varronem existimasse, Praenestinas nuces esse dictas, quod iuxta agrũ Praenestinũ essent, Carsitanas, ἀπὸ τῶ καρυῶν dictas.

Nudius tertius] Ex verbis Festi quaedam videntur esse referenda ad aliud verbum mihi ignotum.

Numam) Vide Plin. lib. xiij. cap. xiij. ex cuius verbis haec sarcientur melius, quam ex ijs, quae eadem de re Liuius scribit lib. xl. & Plutar. in Numae.

Numerius] Idem ait Iulius Paris in epitome Valerij Maximi de praenominibus. Cur autem dicatur Numerius, M. Varro in Catone, siue de liberis educandis, ita scribit: Vt qui contra celeriter erant nati, fere Numerios praenominabat. quod qui cito facturum quid ostendere volebat, dicebat numero id fore, quod etiam in partu precabantur Numeriae, quam deam solent indigetare etiam Pontifices. Haec mẽdose Nonius, sed nos emendate, vt opinamur, conscripsimus.

Numero) Multa hic obscura, & mendosa in verbis Festi. Viden. Nonius de varia signif. sermonum.

Nundinalem] Plaut. in Aulul. Coquus ille nundinalist: in nonum diem solet ire coctum.

O BACERARE] Vide Acus, & Aceratum.

Obsidionalis) Viden. Plin. lib. xxij. cap. III. IV. V. & vj. item lib. vij. cap. xxviij. Dionys. lib. x. & xj. Val. Max. lib. iij. cap. ij. Gell. lib. ij. cap. xj. & lib. v. cap. vj. Fulgen. Placiad. de antiquis verbis. Hic est L. Sicinius Dentatus, quem aliqui ex suprascriptis L. Siccium appellant, de cuius tantum caede Liuius scribit lib. iij.

Obsonitauere] In verbis Catonis mẽdum esse opinor. & post

verbum, antea, ſcriberem denis, vel aliquid huiuſmodi.

Occare] Locus Ciceronis relatus a Feſto, eſt in libro de ſenectute iuxta editionem Petri Victorij, & vt citatur a Nonio Marcello, non vt vulgo circumfertur.

Occentaßint] Reperitur hoc verbum in duodecim tabulis, vt referebat Cicero lib. iiij. de Repub. teſte Aug. lib. ij. cap. I x. de Ciuit. Dei. vltima verba mendoſa ſunt; in veteri libro, vna littera tantum diuerſa. Candus enim illic pro cantus ſcriptum eſt. Gabrieli Faerno optimo emendatori omnium librorum videtur eſſe ſcribendum: inde cantilenam dici querellam non cantus iucunditatem puto.

Occupaticius] Verba Feſti ex hiſtoria mihi ignota eſſent ſarcienda. Videtur autem poſt deuaſtatos agros ab Hannibale benemeritis non fuiſſe reſtitutos ſuos, ſi erant ab aliis occupati; ſed alios occupaticios traditos. Vide Poſſeſſiones.

October] Menzana quae ſit apud Sallentinos, quaerendũ eſt.

Oculatum] Plaut. in Pſeud. Eme die caeca Hercle oliuum, id vendito oculata die. Idem in Truculen. Pluris eſt oculatus teſtis vnus &c.

Oculißimum] Plaut. in Curcul.

Oliuetam] Illa verba mendoſa ſunt, quam nullam eius ſignificationis cauſam haberemus. In alio libro eſt: quam nullum eius ſignificationis. cetera duo verba deſunt. pro quibus fortaſſe ſubſtitui poſſet, cum haberemus.

Ommentans] Deeſt Liuij nomen, qui Odyſſeam Latinam fecit, de qua Cicero in Bruto: Odyſſea Latina eſt, tamquam opus aliquod Daedali; & Liuianae fabulae non ſatis dignae, quae iterum legantur. Reperitur autem hic verſus lib. I. Homeri Odyſſ.

Opalia) Varro lib. I. de ling. Lat. & Macrob. lib. I. Saturn. vnum tantum diem tribuunt opalib. is erat XIV. kal. Ian. quod etiam in faſtis notatum eſt.

Opima] Carolus Sigonius, a quo multa in hoc libro emendata ſunt, quod deeſt poſt illa verba, intra annos ſita poſſe ſarciri exiſtimat. vt intra annos paulo minus D x x x. tantum trina contigerint, etc. Sumitur autem id ex Faſtis Capitolinis, in quibus anno D x x x I. kal. Mart. M. Claudius Marcellus cos. de Gallis Inſubribus trium-

phauit,& idem ſpolia opima rettulit duce hoſtiũ Virdumaro ad Claſtidiũ interfecto. Quod vero poſt illa verba duci hoſtium deſideratur: ita idem doctiſſimus vir ſcribendum eſſe arbitratur: duci hoſtium detraxerit. Quod autem omnia ſolita non ſint ad aedem Iouis &c. Hanc emendationem iuuat, quod poſtea dicitur ſecunda ſpolia in Martis aram. tertia Iano Quirino ferenda. Sed mihi hoc non ſatis probatur: Cum non in libris Pontificum, ſed in lege Numae de ſecundis, & tertiis ſpoliis, quod retulimus, ſit. Eidem placet quod ad extremum de opima, vel optima lege dicitur, coniungendum eſſe cum ijs, quae ab illis verbis, Optima lex, inchoantur. Mihi vero id quidem ita probatur, ſi ex hoc vterque locus reſtitui poſſet. Quod vero ad interpretationis rationem attinet, vehementer probo eius opinionem. Sunt tamen ſatis mendoſa, & mutila, & haec, & illa.

Oppidorum] Viden. Varro lib. I v. de ling. Lat.

Optima lex] De primo dictatore omnes hiſtorici varia ſcribunt. Fuiſſe qui M. Valerium M. F. Voluſi. N. prodiderint, affirmat Liuius lib. ij. Huius opinionis fuiſſe Feſtum vel Verrium apparet, niſi quod Manium eum appellat, non Marcum. Hunc magiſtratum ſolum ſine prouocatione fuiſſe omnes affirmant. datam poſtea eſſe prouocationem ſolus Feſtus, vt arbitror, auctor eſt: quãquam id elici poſſit ex verbis legis Horatiae, & Duiliae apud Liu. lib. iij. & Dionyſ. lib. xiii.

Orare] In verſu Ennii deeſt initio ſyllaba, puta: Tu face vero &c.

Orata] M. Varro lib. iii. de re ruſt. propter piſces ait eſſe appellatos Sergium Oratam, & Licinium Muraenam. Idem ait Macrob. lib. iii. Saturn. His C. Sergius Orata fuit, de quo Cicero lib. ii. de Fin. & lib. I. de Oratore, & lib. iii. de Offic. Val. Max. lib. ix. cap. I. Plin. lib. ix. cap. liiii.

Oratores] Multa deplorata ſunt. Terent. in prologo Hecyrae: Orator ad vos venio ornatu prologi, Sinite exorator ſim.

Orcheſtra] Explicatur a Vitruuio melius lib. v. cap. vi. & vii.

Orchitis] Ateius Philologus huius opinionis auctor citatur. Cetera Feſti verba ex epitome intelliges. De orchite Verg. lib. ii. Georg. Plin. lib. xv. cap. i. & iij.

Oreae

Oreae) Titinij,& Naeuij verba mendosa sunt.

Oscillum] Quod in fine deest, poterit addi ex iis, quae scribit Higinus fabula c xxx. & lib.II. de signor. caelest. historia: verbo Arctophylax. & interpres Arati Latinus verbo Canis. Hi oscillum ita fieri ab Atheniensibus scribunt, vt tabula interposita pendentes funibus se iactarent,& vento mouerentur. Nonnihil hac de re Macrob. lib.I.Saturn.& Seru.I.Georg.

Ostentum) Attij versus mendosus est.

Oualis) Viden.Plin.lib.XV.cap.XXIX.Gell.lib.V.cap.VI. Vide etiam Myrtea.

Ouantes] Plutar.in Marcello ab oue ducit nomen. Dionys. lib.V. ἀπὸ τῆς ὠιάσης.

Ouem) Vide Gell lib.XI.cap.I. & Festum verbo Ouib.

Ouibus) Vide Multam,& AEstimata.

PAEAN] Quod remedians morbis,&c. mendosa verba, vel maxime inepta.

Palatium) Viden. Varro lib.IV. de ling.Lat.

Palatualis] Palatea dea apud Varronem lib.VI.de ling. Lat. eadem fortasse Palatia Latini vxor, de qua idem lib.IV.

Pales) Vide Parilibus.

Panibus) Vide October.

Pantices) Plautus in Pseud. Vino modo cupidae Estis; eo vos vostros panticesq; adeo madefacitis, quom sim ego hic siccus. Martial.lib.VI. Quid cum panticibus laxis,& compede grandi.

Panus) Nonius Panullam.

Papiria] Interpretem desiderat.

post *Pappi*] Fragmentum Festi pertinere arbitror ad verbũ parare, pro quo saepius Liuius cõparare scribit. Consules aut sortiantur, aut inter se cõparent. quibus significatur, vt conueniat inter eos de prouinciis, quam quisq; habiturus sit, aut sortito eas assequantur. Liu. initio lib. XXX. Consules cum de rep. belloque ad senatum rettulissent, censuerunt patres, vt Consules inter se compararent, sortirenturve: vter Bruttios aduersus Hannibalem, vter Etruriam, ac Ligures prouinciam haberet. & lib.XXXII. Decreuerunt patres vt prouincias Macedoniã, atque Italiam Consules compararent inter se, sortiren-

turve. & lib. xxxvii. Cum Senatus aut sortiri, aut comparare inter se prouincias Consules iussisset.

Parilibus] Ita scriptum in fastis x i. kal. Maias. Alii Palilia appellant a Pale. Viden. Varro lib. v. Ouid. lib. iv. Fastor. Vide Pales.

Parmulis] Vide Bruttianae.

Parret] Cicero in Verrin. Diuin. Si paret eam se, & sua Veneris esse dixisse. & lib. i v. Si paret fundum Capenatem, quo de agitur, ex iure eum P. Seruilij esse. & lib. v. si paret iugera fundi esse plura. &, si paret aduersus edictum fecisse. & pro Q. Roscio, si paret H-S I Ↄ Ↄ Ↄ dari. Iustin. lib. v. Institut. Si apparet eum dare oportere. cui formulae addit Theophilus, condemna eum iudex.

Pascales] Postrema verba Festi videntur pertinere ad ludos saeculares, qui in Terentino agro centesimo quoque anno fiebant. Vide Terentum.

Patellae] Velut capidulae, inquit Festus. Vide Capis. Cicero parad. i. Quid Numa Pompilius? minus ne gratas diis immortalibus capides, ac fictiles vrnas fuisse, quã felicatas aliorum pateras arbitramur? & lib. iii. de Nat. deor. Capidunculis his, quas Numa nobis reliquit. Varro lib. i v. & v i i i. de ling. Lat.

Patricios] Cincii opinio vera fortasse fuit tum, cum primum patricii a plebeiis in ipso initio vrbis Romae fuere distincti.

Patrocinia] De his Dionys. lib. ii. Vide Patres.

Pauciens] Titinius in Gemina apud Nonium postquam factus maritus hanc domum abhorres; Tuam etiam vxorem pauciens videbo.

Peculatus] Quod Paulus ait aliquando Romanos praeter pecudes nihil habuisse; falsum est. Verum tamen est a pecoribus pecuniam appellatam: & eisdem esse primum aes a Seruio Tullio signatum ouium boumque effigie. vt Varro ait lib. ii. de re rust. & lib. i v. de ling. Lat. Plin. lib. xviii. cap. iii. Festus verbo Pecuniam. Neque etiam verum est Menenio, & Sestio consulibus, aut etiam ante legem Tarpeiam aes non fuisse signatum. Argentum tamen signatũ plures ferunt paucis annis ante bellum Punicum primum. Nonnulli ad Seruium referunt tam argentum, quam aes signatum. Lege autem Tarpeia con-

ſtitutum eſt, vt duas oues, xxx boues multa non excederet. Lege Menenia oues decuſſi, boues centuſſi aeſtimatae ſunt. Feſti autem verba oſtendere videntur Menenium conſulem ante Tarpeiam legem fuiſſe: medioque tempore aes, argentumque fuiſſe ſignatum. Vide Multam, & Ouibus, & Aeſtimata. Quae omnia inter ſe, & cum his minime conueniunt. Vide etiam Gell. lib. xi. cap. i. Peculatus autem nihil habet cum multa commune. Ideo totum hoc caput & Verrio, & Feſto indignum eſt.

Pedarium] Vide Gell. lib. iii. cap. xviii.

Pedibus] Plaut. in Curcul. Item genus eſt lenonum inter homines meo quidem animo; Vt muſcae, culices, pedeſque, puliceſque, cimices.

Pedulla] Neque Graecum verbum extat, neque Latinum quid ſignificet conſtat.

Pegaſides] Fuluio Vrſino noſtro magis placet: appellatus eſt Hippocrene, vt ad fontem referatur.

Peligni] Pacinus, a quo Pacinates: alii Pecinus, a quo Pecinates: nos Picinus, a quo Picentes. ſed vide Picena. Dionyſ. lib. i. Peucetius Oenotrii frater Peucetiam condidit.

Penatores, qui penus geſtant] Mendoſum eſſe opinor.

Pendere] Vide Diſpenſatores.

Penem] Codam pro Cauda vſos veteres notat Marcellus Nonius. Vide October. Et de hoc verbo Cicero epiſt. xxii. lib. ix. Vide Peniculi, & Penitam.

Penitam] Vide Penem.

Pennas] Vide Poeſnis.

Penus] Feſtus ait: Penus vocatur locus intimus, &c. Veſtalia ſunt v. Id. Iun. ex Faſtis, & Ouidio, ac Varrone.

Perbitere] Plaut. in Pſeud. Eum cras cruciatu maximo ſe perbitere. Et in Poenulo. At ne inter vias Perbiteramus eas mutuo. Illic perire, hic praeterire ſignificat.

Perediam] Plaut. in Curcul.

Peregrina] Vide Verrium ex Plinio lib. xxviii. cap. ii. de diis euocatis, de quibus plura Macrob. lib. iii. Satur.

Peremne] Vide Petronia.

Peremptalia] Vide Poſtularia, & Manubiae.

Pergite] Verg. Eclog. vi.

Permiſſus] Vide Promiſſus, & Pro.

Perpetrat] Mendoſus locus, & in ipſo veteri libro R. littera notatus, vt error ſcriptoris ſignificaretur. Pacuuij verba ſunt valde mendoſa.

Perſicum portum) Plaut. in Amph. Caenauin ego in naui in portu Perſico? & alibi.

Perſillum) Quod Paulus ait, apertum eſt, ſed an idem Feſtum ſenſiſſe credendum ſit, vehementer dubito. Rudiculum picatum eſſe vas, in quo ſit vnguentum, quaerendum arbitror. flaminis quoque nomen ſuſpectum eſt. Rudiculum a rudere fortaſſe dictum, & globum piceum, vel picatum ſignificat.

Perſonata) Videndus Liuius initio lib. VII.

Pertiſum] Vide Redarguiſſe.

Peſtiferum) Vide Poſtularia.

Petulantes] Illa verba, & cornigeras norunt matres agnique petulci. ita ſcribenda ſunt, vt poſt Et relinquatur ſpatium aptum huic nomini Lucretius: deinde carmen ſcribatur, quod etiam refertur a Macrob. lib. VI. Saturn. ex Lucret. lib. II. Afranij quoque videtur eſſe in fine mendoſum.

Picati) Apud Heſichium. φίκα, φῖγα, & σφίγγα. Heſiodus in Theogonia φὶκ' ὀλοὴν. Lycophron in fine Alexandrae: φίκιον τέρας. Picas vero pro phicas dici, vt Poenos, & Alpes, & Pilippum, & triumpum, manifeſtum eſt. Haec etiam Fuluius noſter.

Pictor) Sunt hic nonnulla mendoſa, quae non facile emendari poſſunt.

Picus) De Pico rege in auem a Circe conuerſo Verg. lib. VII. AEneid. Ouid. lib. XIV. Metam. Hunc optimū augurem fuiſſe, & picum auem diligētius ceteris obſeruaſſe, ait Seruius ex libris Pontificalib. Viden. Plin. lib. X. cap. XVIII. Ex his Feſti verba, quae deſiderantur, ſuſpicaberis.

Pietati] Eam aedē vouit Manius Acilius Glabrio, qui Proconſule de rege Antiocho triumphauit, dedicauit filius in foro olitorio, & illic ſtatuam auratam patris, quae prima omnium in Italia ſtatua aurata fuit, poſuit. Liu. li. XL. de filia, quae matrem, & de altera, quae patrem in carcere aluit. Valer. Max. lib. V. cap. IV. Hig. fabula CCLIV.

Pilae] Illa verba (hunc diem feſtum) in pleriſq; libris non ſunt. De Cōpitalibus, & his pilis, vide Macrob. li. I. Satur.

Pilentis) Vide Matronis.

Piscatorij) Varro lib. v. de ling. Lat. scribit Volcanalibus populum animalia pro se in ignem mittere solitum. Ea autem non mense Iunio sed x. kal. Sept. fiebant. Ouid. tamen lib. vi. Fastor. ludos Tiberinos, & piscatorum refert hoc mense fieri. Sunt qui scribant non a PR. vrbano, sed a populo Ro. vrbano ludos fieri. quod mendum ab indocto librario, ad doctos quosdam viros penetrauit. In veteri quidem libro, vnde ceteri orti sunt, ita est, vt hic scripsimus. Piscem viuum pro anima hominis in sacrificio oblatum, testis est Ouid. lib. iii. Fastor.

Pistum) Locus mendosus, & mancus.

Plebei Aediles) Quod Paulus in epitome scribit, verum esse constat ex Dionys. lib. vi. nam cum primum seditio inter plebem & patres sedata est; & Tribunos plebis, & Aediles tum primum a plebe creatos confirmarunt. Nomina tum Aedilium non accepi; neque arbitror ea esse, quae Festus refert. haec enim scribit eorum fuisse, qui septem quasdam res faciendas curauerũt. Quaenã vero hae septem res fuerint, nondum diuinare potuimus; arbitramur autem septem tabernas fuisse, quae in foro fuerunt, postea quinque appellatae. De quibus Liu. lib xxvi. Interrupit hos sermones nocte, quae pridie quinquatrus fuit, pluribus simul locis circa forum incendium ortum. eodem tempore septem tabernae, quae postea quinque, & argentariae, quae nunc nouae appellantur, arsere. De eisdem in lib. de regionibus vrbis Sexti Rufi mentio fit.

Plebeiae] Pompeij verbis addi potest, quod Liuius scribit lib. x. Insignem supplicationem fecit certamen in sacello pudicitiae patriciae, quae in foro Boario est. ad aedem rotundam Herculis inter matronas ortum. Virginiam A. F. patriciam plebeio nuptam L. Volumnio Cos. matronae, quod e patribus enupsisset, sacris arcuerãt. Et postea. In vico Longo vbi habitabat, ex parte aedium quod satis esset loci modico sacello exclusit, aramq; ibi posuit; & conuocatis plebeis matronis, conquesta iniuriam patriciarum: hanc ego aram, inquit, Pudicitiae Plebeiae dedico, &c. Eodem ferme ritu, & haec ara, quo illa antiquior culta est, vt nulla nisi spectatae pudicitiae matrona, & quae vni viro nupta fuisset, ius sacrificandi

habet. vulgata dein religio a pollutis, nec matronis solum, sed omnis ordinis feminis, postremo in obliuionem venit. a Festo historia aliter paulo narrari videtur.

Plena sue] Telluri grauida sue sacrificari docet Ouid. lib. I. Fastor. Placentur frugum matres Tellusque, Ceresque Farrae suo grauidae, visceribusque suis. Item forda boue, Fordicidiis. Idem lib. IV. Nunc grauidum pecus est grauidae quoque semine terrae Telluri plenae victima plena datur. Arnob. lib. VII. Ita emandandus Telluri matri scropha ingens imolatur forda, non feta. Cur sus imolaretur, videtur Festus reddere rationem; quia cum sereretur, rostro suo sata corrumperet. quod Ouid. etiam explicat lib. XV. Metam. & lib. I. Fastor.

Plera] Pacuuius in Teucro apud Priscian. lib. V. Periere Danai, plera pars pessundata est.

Plorare] Verba legis Romuli mendosa sunt, si nurus sacra diuis parentum esto. Et deesse arbitror aliquid huiusmodi: Si nurus incestum passa, non plorassit, sacra diuis parentum esto.

Ploxinum] Catullus ploxenum circa Padum inuenit, inquit Quintilian. lib. I cap. X. Capsum autem in cisio, capsave, quid sit ignoro. Cisium vehiculi genus esse duarum rotarum scribit Nonius, quo verbo Cicero vsus est in Orat. pro Sex. Roscio, & Philipp. II. Si quis cantum, pro capsum scribat, existimans id esse ferrum, quo rotae vinciuntur, ita enim Quintilianus verbum id a Persio vsurpatum interpretatur; is quidem aliquid dixerit: me tamen subscriptorem nō habebit. id enim si Quintilianus sensisset; non vsus fuisset verbo inueniendi, sed appellandi; & addidisset pro eadem re, aut aliquid huiusmodi.

Polimenta] In verbis Festi initio duo verba desiderantur: alterum est (Polimenta,) alterum esse poterit (veteres.)

Pollucere] Vtitur hoc verbo Cato in libro de re rustica. Plautus in Sticho, Cassius Hemina apud Plin. lib. XXXII. cap. II. Est autem Festi locus lacer ita sarciendus; vt dicatur, non licere omnia pollucere alicui deo, deaeve, sed Herculi licere omnia esculenta, & poculēta. Cato Ioui Dapali dapem polluceri scribit. Cassius Numam prohibuisse, ne non squamosi pisces pollucerentur. Nos igitur ita scriberemus: Pollucere Mercurio, quae liceat sunt: far, &c.

Popillia] Si extaret Varronis liber de tribubus, non desideraremus Festi interpretationem. nunc quid reliquũ est? a progenitrice, inquit Paulus, traxit vocabulũ; an tota tribus progenita est ab aliqua Popillia? hoc mihi nõ fit verisimile. libentius a familia dixerim appellatam tribum; vel familiam potius a tribu. Ex Festi vestigiis quid assequimur? Popilliam vnam fuisse ex xxxv. tot enim fuere. foederis publici nomine, vel quid simile. de Pinaria sorore cur addatur, ignoro. Fuit quidem Pinaria familia antiquissima, quae ab ipso Hercule dicitur sacerdotium accepisse, vt Cicero pro Domo, Dionys. lib. v. Verg. lib. VIII. Liu. lib. I. & alii referunt. Sed Pinariae tribus nomen nusquam reperi. neque quid habeat cũ Popillia commune. Popillii cognomento Laenates satis nobiles fuerũt Consulares, & triumphales viri, licet plebeii. Pinarii patricii maiorum, vt credendum est, gentium. Vide Potitium.

Populi] Populi commune est in legibus ferendis cum plebe suffragium. nam comitia centuriata ex patribus, & plebe constant in centurias diuisis. Sed cum plebes sine patribus tributis comitiis conuenit, quod plebes sciuit, plebeiscitum, vel plebiscitum ea de causa appellatur. Haec Pompeius Festus fortasse scripsit: quod tamen affirmare non audeo. Viben. Gell. lib. x. cap. xx. & lib. xv. cap. xxvII. Caius cap. ccxxxvII. de verbor. sign. Iustin. lib. I. Instit. titulo de iure nat. Boet. in topic. Isid. lib. v. etymol.

Porcas] Varro lib. I. cap. xxIx. de re rust.

Porci] Plin. lib. x. cap. Iv. Aquilam Romanis legionibus C. Marius in secundo Consulatu suo proprie dicauit. erat & antea prima cum quattuor aliis: lupi, minotauri, equi, aprique singulos ordines anteibant. paucis ante annis sola in aciem portari coepta erat, reliqua in castris relinquebantur. Marius in totum ea abdicauit. Vide Minotauri. De caesa porca in foedere, Vide Liu. lib. I. & Varr. lib. II. cap. Iv. de re rust. & Verg. vIII. Aen. & Quintil. lib. vIII. cap. III. Vide etiam Foedus, & Fetiales.

Portisculus] Vtitur hoc verbo Plautus in Asinaria.

Possessio] Aliqua sunt mendosa, & manca. ea nos ita scriberemus: Non enim possessio est, nisi in iis rebus, quae tangi possunt. Auctore praetore, qui dicit se possidere, is vere potest dicere, &c. Q. D. A. significat, quo de agitur

Illud nemo ex his, qui, deesse videtur verbum litigant, aut pro his qui, scribe reis.

Possessiones] Videtur contradicere suprascriptis, Possessio est vsus agri, non ipse ager. Sed illic ius significat, quod ex possidendo oritur, quod in vsu consistit. hic vsurpationem nominis refert, vt minus proprie ad agros extendatur.

Potitium] Verbum profanasset est apud Catonem de re rustica. item quod ait, ex familia numero duodecim, suspectum est. Nam Liuius lib. IX. scribit ex duodecim familiis triginta puberes fuisse. & Val. Max. lib. I. cap. II. Ideo deleto ex scriberem: cum essent familiae numero duodecim. Vide Putitum.

Potitus] Interpretatio esse videtur horum verborum, potitus seruitute, vt significet seruire. item potitus hostium, apud Plautum, & iuris consultos, captiuum significat. Plaut. in Capt. & in Epidico. Iurisc. sub titulo de captiuis. & de testamento militis.

Praeciamitatores] Macrob. lib. I. Saturn. Regem sacror. Flaminesque non licebat videre feriis opus fieri. & ideo per praeconem denuntiabant, ne quid tale ageretur; & praecepti negligens multabatur.

Praefecturae] Illa verba mendosa sunt: praefecti quattuor viginti sexuirum num pro populi suffragio. Fortasse scribendum est: praefecti quattuoruiri, & sexuiri annui, qui populi suffragio, &c.

Praefericulum] In sacrario Opis Consiuae, vt opinor, scripsit Festus. De ea Varro, & Macrobius videndi. Vide Opima.

Praeficae) Varro lib. VI. de ling. Lat. versum Naeuij in Freto ita refert: Haec quidem Hercle opinor praefica est: nam mortuos conlaudat. & id magis placet Gab. Faerno optimo numerorum censori.

Praemetium] Vide Sacrima.

Praerogatiuae] Explicat Festus cur introductae fuerint, non quae fuerint hae centuriae, neque cur ita appellatae. Mendum autem est in illis verbis, quae rus... nos quod rustici scriberemus. & vtraq; opinio Varronis, & Verrij vera est. Fuere auté eae centuriae, quae primae suffragiú ferebát centuriatis comitiis. ab eadem re ita appellatae,

quod prius rogarentur ab eo, qui comitia haberent, Velitis, iubeatis hoc, aut illud. Erat autem maximum praerogatiuarum beneficium, quod nunquam ab eis dicatur ceteros discrepasse. Vt vero essent praerogatiuae sortito eueniebat. Ceterae appellabantur iure vocatae. Viden. Ascon. lib. ij. in Verrem. Cicero pro Murc. & Philipp. ij. & lib. j. & ij. de Diuin. Liuius saepius.

Praestinare] Plaut. in Capt. Alium pisces praestinatum abire. & in Pseud. Vt piscium quid quid est, pretio praestinem.

Praeteriti] Tribuni militum consulari potestate, & Censores eodem anno creati sunt, vt Liuius scribit lib. iiij. Ita numquam lustrum Tribuni fecerunt, neque quemquam senatorem potuerunt praeterire. neque crediderim Festo dicenti Consules in consilio publico habuisse sibi tantum coniunctissimos, vt Reges. Illud credam, cum lustrum facerent, supplere senatum potuisse ex iis, qui ipsis forent coniunctissimi. item illud tunc praeteritos nulla adiecta notae causa, ignominia caruisse. Censores quoque idem initio fecisse, mihi sit verisimile. At postquam causas enumerare coeperunt; minus honesta causa notam attulit grauem. Vide Ascon. in Diuin. & in Pison. Val. Max. lib. ii. cap. iv. Gell. lib. iv. cap. xx. & lib. vij. cap. vlt. & lib. xvi. cap. xiii.

Praetexta] Verba Festi interpretem desiderant.

Praetextae) Comoediarum nomen est, ab argumẽto, vestibusque sumptum. Graecae enim fabulae a Latinis conuersae, quales omnes sunt Plauti, atque Terentij, palliatae dicuntur. togatae vero, & praetextae, quae argumento ab vrbanis rebus sumpto, vel de togatis viris, vel de praetextatis pueris, & puellis compositae fuerunt. De his Horatius in arte: Vestigia Graeca Ausi deserere, & celebrare domestica facta, Vel qui praetextas, vel qui docuere togatas. Vide Togatarum.

Praetor] Totus hic locus in ceteris libris deerat, In quo illud ad caput Oetentinae quid sit, ignoro. Sed ex Dionysio lib. iv. & v. constat Latinos populos conuentus habuisse Ferentini; & Liuius lib. i. ad lucũ Ferentinae conuenisse Latinos scribit, & paulo post ad caput aquae Ferentinae Turnum deiectũ fuisse: Sic igitur scribendũ est

ad caput Ferentinae, vel ad caput aquae Ferentinae.

Presau] Non dubito, quin praecidanea scribendum sit; ex iis, quae idem Festus, & Paulus de praecidanea scribunt. Viden. Cato de re rust. Gell. lib. IV. cap. VI.

Primanus] Emendatiore, vt opinor, libro vsus est Paulus: nam nos in veteri, neque Catonis verba, neque significationem habemus; cum tamen nihil in hac parte lacerum existat. Sed & interpretatio Pauli est consideranda. nam si de stipendio attributo primae legioni intelligamus, hic erit non tribunus militum, neque tribunus aerarij, sed scribarum, vel notariorum tribunus. Varro lib. IV. de ling. Lat. Quibus attributa erat pecunia, vt militi reddant, tribuni aerarii dicti. Vide Aerarii.

Prisci Latini] Coloniae deductae a Latino Siluio Albanorum Rege. Prisci Latini appellati sunt, vt Liuius scribit libro I.

Priuatae] Macrob. lib. I. Satur. Sunt praeterea feriae propriae familiarum. Sunt singulorum, vt natalium, fulgurumque susceptiones, item funerum, atque expiationum. Denecales feriae, quae sint, vide in littera D.

Priuato] Liu. lib. IV. scribit XVII. anno ante captam vrbem Decreuit Senatus, vt stipendium miles de publico acciperet: cum ante id tempus de suo quisque functus eo munere esset.

Priuos] Verba, & priuatus: vel mendosa sunt, vel a Paulo detruncata. nam si addidisset, cum distinguitur ab eo, qui eum potestate est: tum recte cetera cohaererent.

Probrum] Quae Festo desunt, addi poterunt ex iis quae ab historicis dicuntur de poena Vestalium corruptarum. Vide Sceleratus campus.

Procinctam] Praeter Pauli epitomen, Pompeius scripserat, cur procincta diceretur, quod procincti ad pugnam ire soliti fuerint. vnde testamenta in procinctu fieri dicta sunt, quae a militibus fierent. Vide Gell. lib. I. cap. XI. & li. XV. cap. XVII. Cic. lib. I. de Oratore Plutarch. in Coriolani. Iustin. lib. II. Instit. tit. de testamentis. Vide proximum superius caput.

Prodigia] Minime crediderim, C, appellari ab antiquis, quae postea, G, dicta est. licet maxima fuerit vtriusque litterae affinitas, vti apud Graecos media esse dicitur

r inter K & X. Sed fortasse Festus significat, quae nunc G littera prodigia dicuntur, ab antiquis C littera dicta esse prodicia. Sed si dicta sunt a praedico, non vna littera, sed plures mutantur. quare puto esse dicta a prodico. & forte ita scribendum esset apud Festum.

Produit] Haec verba mendosa videntur: habeto, prodito. alias prodiderit. Fortasse significat, Produit significare, aut porro dederit, aut prodiderit. Prioris significationis exemplum esse in lege Censoria: vbi prodito significat porro dato.

Profanum] Hic locus totius libri argumentum est. Sed miror cur tantum numerum librorum Verrii dixerit, seque libros paucos fecisse: cum libro quinto Verrii initium P litterae fuerit. At Festi quintus decimus. Inscriptio quoque non conuenit libris Verrii, neque etiam libris Festi, qui de verborum significatione in antiquo libro inscribuntur.

Profusus] Versus Terentii, vt a Paulo refertur in Adelphis, quod Festi dimidiati versus significant. Pacuuii autem nimis mendosus est.

Proletarium] Vide Gell. lib. XVI. cap. X.

Promulgari] Addendum esset, ante quam accipiantur, vel ferantur. Neque enim de legibus acceptis iam a populo id recte dicitur. Sed cum trinundino die propositae sunt, totoque illo tempore antequam suffragatum sit.

Properare] Vide Vertium in Incertis ex Gell. lib. XVI. cap. XIV.

Propius sobrino] Frequentior vsus iurisconsultorum patris vel matris consobrinum ita appellat. Vide Caium, & Paulum lib. XXXVIII. Digest. tit. de gradibus.

Propternuiam] Videndus iocus Catonis apud Macrob. lib. III. Saturn. de eo, qui bona sua comedisset, & domum, quae sibi reliqua erat, incendio amisisset: eum enim propteruiam fecisse dicebat. In eo enim sacrificio mos fuit, vt si quid ex epulis superfuisset, igne consumeretur. Sed illic a Macrobio proteruia appellatur. Sic Laberius apud Nonium: Visus ac nocte bidentis propteruiam facere.

Prosedas] Plaut. in Poenulo.

Prosimurium] Tacit. lib. XII. Pomerium vrbis auxit Caesar (de Tib. Claudio intelligitur) more prisco, quo iis, qui protulere imperium, etiam terminos vrbis propagare

datur. Nec tamen duces Romani, quamquā magnis nationibus ſubactis vſurpauerant, niſi L. Sylla, & Diuus Auguſtus. Et poſtea: Quod pomerium Romulus poſuerit, noſcere haud abſurdum reor &c. Huius rei extat memoria Romae in marmoreo cippo. POMERIVM autem in eo ſcriptum eſt, non POMOERIVM, neque POMAERIVM. Viden. Varro lib. IV. de ling. Lat. & Gell. lib. XIII. cap. XIIII. Ex his Feſti verba intelligere, & ſarcire poteris aliqua ex parte.

Proſpera) Interpretem deſiderat.

Protinam] Terent. Phorm. Aliquid conuaſaſſem, atque hinc me coniicerem protinam in pedes. Sic Nigidius, & Donatus; non protinus.

Pubes] Addit Feſtus verbis a Paulo in compendium redactis impuberem eſſe puberi contrarium. de pluribus vero dici ſolere. cum pube praeſente, id eſt teſtibus puberibus praeſentibus quid actum eſſe dicitur. Vide Pube.

Publica pondera] Hic locus numquam antea editus eſt, cum rerum conſcriptarum eſſet vtilis cognitio. Sunt tamen quaedam obſcuriora, quaedam etiam mendoſa. Ex plebiſcito Siliano hic relato, conſtat vini quadrantal octoginta pondo ſtatui. congiū octauam partem eius eſſe, ita decem pondo. & ſextarium, quod ſexta congij pars ſit, duodequinquageſimam partem eſſe quadrantalis. Hæc pondera ſunt liquidorum. Aridorū vero ſexdecim ſextarij in modio ſunt. Sextarius autem hic aequalis eſt ſextario vini, id eſt eiuſdem ponderis. Verba legis ita ſcripſimus, vt in antiquo libro reperimus cū his cōiecturis, quas in margine poſuimus. D. M. ſignificat dolo malo. Quadrantal, ſiue amphorā vini eſſe octaginta pōdo apparet ex Plin. lib. XIIII. cap. IV. quo loco interpres Hermolaus Feſti auctoritate vtitur. Sextarium eſſe congij partem ſextam, & ſextarium vini vncias viginti pendere Fannius ſcribit. Idem ait ſextarium eſſe modij partem ſextamdecimā. Voluſius Maecian. in libro de aſſe: Quadrantal, quod nūc pleriq; amphorā vocant, habet vrnas duas, modios tres, ſemodios ſex, cōgios octo, ſextarios XLVIII. heminas XCVI. quartarios CXCII. cyathos D. LXXVI. Adde Feſtum verbo quadrantal, & Hemina. Illa verba vti coequatur ſedulum; neſcio, an ſignificent,

vti coaequentur sedulo ita, vt quadrantal etc. Illa etiam, dum minore patris familias taxat liceto: aut mendosa sunt, aut hoc significant; minore multa, & patrem familias tantum licere multari.

Publicius] Ouid. lib. v. Fastor. eosdem Aediles Plebis appellat; quod mihi fit verisimile, cũ plebeij ipsi fuerint: eosque ait primos Florales ludos instituisse. Annuos autem Postumium, & Laenatem Consules. Fuere hi Consules, vt arbitramur, L. Postumius Albinus, M. Popillius Laenas anno vrbis D x x c. si fastos Capitolinos sequamur. At ex denario, qui extat, Seruiliorum, primus C. Seruilius C. F. Floralia fecit. Patercul. libro priore ait, triennio post Torquatum, & Sempronium Consules, Floralium ludorum factum esse initium. annus is est in Capitolinis fastis D x i i. Interpreti Arati annus D x v i.

Pudicitiae] Viden. Liu. lib. x. & supra Plebeiae. illa mendosa sunt, vbi familia naaedisset Herculis. fortasse vbi familia, atque aedis est Herculis. vel vbi familia habet, & aedis est Herculis.

Puelli) Ennij versus melius refertur a Nonio: Ille suos diuis mos sacrificare puellos.

Pueri) Historia ignota nobis.

Punici dicuntur, non Poeni) Scriberem non Poenici, vt Punicum bellum, non Poenicum. licet Poeni, & Punici a Phoenicibus dicantur aspiratione sublata. Quae vero hic Festus multis verbis scripsit; nos assequi non potuimus. & fortasse non omnia ad idem verbum referenda sunt.

Puteolos] Viden. Varro lib. i v. de ling. Lat.

Puticuli) Verba Festi sarciri possunt ex ijs, quae Varro scribit de puticulis vltra Esquilias lib. iv. de ling. Lat. genere tantum differunt Varro, & Festus. ille enim puticulas, hic puticulos appellat.

Putitum) Plaut. in Bacchid. Quem ego sapere nimio censui plus, quam Thalem; sed is stultior es barbaro Potitio, Ex his verbis arbitror hoc loco Festum non Putitum, neque Putitium, sed Potitium interpretari. Vocari autem stultum a Plauto, propterea quod cum ab Hercule ritum sacrificandi accepissent, quinquaginta millibus aeris grauis edocuerint seruos publicos populi Ro. sed

intra dies triginta, familiae duodecim interierunt. Vide Potitium.

Putus) Plaut. in Pseud. Purus putus hic sycophanta est. referri hoc videtur a Festo.

QVADRANTAL] Vide Publica pondera.

Quadrata] Dionys. lib. I. Plutarch. in Romuli, Solin. cap. II. Romam a Romulo quadratam conditam fuisse, & inde cognomen ductum fuisse, scribunt: vt Quadrata Roma diceretur, vrbs prima iu Palatini montis radicib. pomerio ducto condita. Vide Tacit. lib. XII. Ita Ennii carmen intelligerem, si per Pompeium liceret. Quod vero ait ante Apollinis, locum quendam ita appellari: id translaticio nomine dictum fuisse crediderim.

Quadruplatores] Viden. Ascon. in Diuinat. & lib. IV. Verrinar.

Quaestores] De Quaestoribus paricis, siue parricidii, vide Parici. Horum mentionem fieri in duodecim tabulis scribit Pomponius sub titulo de origine iuris.

Quando] Verbis Festi pauca desunt. sed omnia exempla videntur ad tempus pertinere. ideo miror, vnde Paulus epitomen confecerit, nisi meliorem librũ, quod ex aliis cognosco, habuerit. Plauti versus refertur ex Menaechmis: Ideo, quia mensam, quando edo, detergeo.

Quando Rex] Bis notatur hic dies in fastis IX. kal. Apr. & IX. kal. Iun. licet Ouidius mense Martio illum ponere fuerit oblitus; de hoc vero, libro V. Fastorum ita scripserit: Quattuor inde notis locus est; quibus ordine lectis Vel mos sacrorum, vel fuga Regis inest. Ex quibus verbis ignorasse videtur, quid quattuor hae notae Q. R. C. F. significarent. Cum tamen Varro lib. V. de ling. Lat. haec, & alia omnia, quae in fastis erant, fuerit interpretatus. Nos vero quid Festi dimidiati versiculi significent, ignoramus.

Quando Stercus] XVII. kal. Iul. in Fastis, habes eandem interpretationem apud Varronem, & Ouid. Vide Stercus.

Querque . . .] Haec videntur pertinere ad vtrumque verbum Quercus, & Querqueram.

Querqueram] Priscian. lib. VI. refert Plautum in Friuolaria

ſcripſiſſe: Is mihi erat bilis, aqua intercus, tuſſis, febris querquera.

Qui ····] Quirites, vt opinor, ſcribendum eſt, a Quirino, cui aqua, & vino in curiis ſacra fiebant. vel Quirinus Romulus ab haſta, quod armis erat potens. Singulare & vſurpatur Quiris. exemplo eſt praeco, qui in funeris indictione dicit: Ollus Quiris leto datus &c. Haec ad lectoris acumen potius excitandum dicta ſunt, quam vt vera eſſe fateamur. Varro lib. vj. de lingua Lat. Olli valet dictum illi, ab olla, & ollus. quod alterum comitiis cum recitatur a praecone dicitur, Olla centuria, non illa: alterum apparet in funeribus indictiuis, cum dicitur, Ollus leto datus eſt. & lib. v. Quirites a Curienſibus, & ab ijs qui cum Tatio rege in ſocietatem venerunt, donati ciuitate ſunt. Ouid. lib. ii. Faſtor.

Siue quod haſta quiris priſcis eſt dicta Sabinis;
Bellicus a telo venit in aſtra deus:
Siue ſuo regi nomen poſuere Quirites;
Seu quia Romanis iunxerat ille Cures.

Quianam] In verſu Ennij deeſt monoſyllabum verbum, quale eſt heu, vel o. Sic Virg. lib. iij. Aen.

Heu quianam tanti cinxerunt aequora nimbi.

Qui hoc cenſetis] Haec verba dicebantur in Senatu ab eo magiſtratu, qui retulerat aliqua de re ad Senatum, vt per diſceſſionem Senatus conſultum faceret. Cic. lib. I. epiſt. ii. de tribus legatis frequentes ierunt in alia omnia. Vide Gell. lib. xiiii. cap. vii.

Quinquatrus] Pro qui fere his: ſcribe quibus feriae: vel qui feriis. Viden. Varro lib. v. Ouid. lib. III. Macrob. lib. I.

Poſt *Quintana*] Quintanam claſſem eſſe eam, in qua Seru. Tullius diſtribuit vltimae claſſis viros. quinque enim fecit, cum eas ordinauit. Cauſam, cur capite cenſi dicātur, eſſe eam, quod nihil praeter ſe haberēt, ſuumque caput, quo cenſerentur. Refertur poſtea Lucillii, vel Caecilii carmen nobis ignotum. Haec vel his ſimilia Pompeius. Vide Gell. lib. xvi. cap. x. praeter Dionyſ. & Liuium.

Quintia prata] Liu. lib. iii. Spes vnica imperii populi Ro. L. Quintius trans Tiberim contra eum ipſum locum, vbi nūc Naualia ſunt, quattuor iugerū colebat agrum, quae Prata Quintia vocantur. &c. Quae de Lupercis Romuli

tempore dicuntur ad Quinctilianos, & Fabianos, vt arbitror, pertinent. de quibus idem Festus verbo Fabiani. & Ouid.lib.ij. Fastor. qui eos Fabios, & Quinctilios lupercos appellat: Risit & indoluit Fabios potuisse, Remumque Vincere: Quinctilios non potuisse suos.

Qui patres) Haec sub littera P, scribi debuerunt. Vide Adlecti.

Quirinalia] Semicirculis inclusa, sunt in veteri libro repetita ex eo capite, cuius initium est Quirinalis collis: quae vero de fornacalibus dicuntur, videntur esse mendosa. Ouidius ait Fornacalia non esse stata sacra, sed tamen eo die curiarum nomina in foro certis locis notari, in quibus cum saepe stulte quidam nomina suarum curiarum ignorantes, in alienis curiis sacra facerent, ideo stultorum ferias dictas esse. Varro lib. v. Quirinalia a Quirino, quod ei deo feriae, & eorum hominum, qui Fornacalibus suis non fuerunt feriati. Adde Plutar.in problem. Emendandum igitur erit sic: quod quidam suorum fornacalium sacrorum ignari, eo potissimum die rem diuinam faciunt. Vide Stultorum.

Quirinalis collis) Vide Agonium. Varro lib .IV. Collis Quirinalis, vbi Quirini fanum, qui a Curetibus, qui cum T. Tatio Curibus venerunt Romam: quod ibi habuerunt castra. quod vocabulum coniunctarum regionum nomina obliterauit.

Quod serui] Quid Festus addiderit sententiae relatae Capitonis nobis non constat: tamen probabilius videtur id esse dictum, vt caueremus a seruis. quos certum est hostes nobis fuisse. Hoc prouerbium arrogantissimum appellat Macrob. lib. I. Satur. & addit, non habemus illos hostes, sed facimus, cum in illos superbissimi, contumeliosissimi, & crudelissimi sumus.

RABIDVS] Catullus in Atti. Abit in quiete molli rabidi furor animi. Credo Festum legisse, rabidus furor animi.

Radere) Cicero lib.II.de Legibus refert in duodecim tabulis scriptum fuisse: Mulieres genas ne radunto: neve lessum funeris ergo habento. Idem lib. ij. Tuscul. Eiulatus ne mulieri quidem concessus est. & hic nimirum est

fletus

fletus, quem xii. tabulae in funeribus adhiberi vetuerunt. Ex his verbis apparet Festum hic interpretari, quid sit radere genas in lege xii. tab. id est, vnguibus genas ferire, & cruentare.

Ratitum] In Festi verbis multa egent interpretatione. De Tarquinio, & Oppio nihil habeo, quod scribam. De Antonio possum referre, quod Plinius ait lib. xxxiii. cap. ix. Miscuit Antonius Triumuir ferrum argenteo denario, miscuit aeri falsae monetae. Viden. idem Plin. cap. iii. eiusdem libri.

Raua] Festus hic; & verbo Rauim, duos versus Plauti refert, quos etiam Nonius adfert. Alter est in Aulul. Vbi si quid poscamus, ad rauim poscamus prius. Alter in Cistellaria: Expurgabo Hercle omnia ad raucam rauim.

Raui] Plaut. in Epidico: Sed quis est haec muliercula, & ille rauistellus qui venit? Vide Grauastellus, & inconstantiam Festi nota.

Rauim] Plaut. in Aulul. Vbi si quid poscamus, ad rauim poscamus prius, Quam quidquam detur. ille etiam versus refertur, de quo verbo Raua. Citatur idem in Artemone, & Caecilius in Hypobolimaeo.

Recepticium] Haec est Verrii opinio, quam reprehendit Gell. lib. xvii. cap. vi.

Reciprocare] Verba Pacuuii sunt mendosa.

Reconductae] Malim reconderit, fecerit.

Rectae) Vide Regillis.

Recto fronte] Ennii versus a Nonio referuntur sic lib. i. Inde tuetur ibi lupus femina conspicit amneis. & lib. v. Nomine Pyrrhus, vti memorant, a stirpe supremo. & incerto libro: Ilia dia nepos quas aerumnas tetulisti. item: Ni metus vlla tenet teneri virtute quiescunt. & alibi: Viuam, an moriar, nulla in me est metus. Quintil. li. i. cap. x. Quamquam Varro in eo libro, quo initia Romanae vrbis enarrat, lupum feminam dicit, Ennium, Pictoremque Fabium secutus. Vide ante Stiricidium, & Specus, & Spicum, & Metus.

Redantruare] Pacuuii versus ex Nonio sunt, ex fabula Chryse.

Redhostire] Attii versus mendosus est. & a Nonio Marcello corruptissime is quoque refertur. Quid hic redhostir

viam cometet obiet facilius.

Rediuiam] Verba Titinij mendis non carent.

Rediuiuum] Cicero in Praetura vrbana, qui liber est tertius Verrinar. sed primus eorum, quos conscripsit, non vero egit.

Refriua] Locus valde mendosus (vt domum datantes teuirtico) cui quid substituam non habeo.

Refutare] In Festi verbis erat Pacuuij exemplum. & quod A in V verteretur, ostendebatur; cum a claudo recludere sit compositum. Sed hic A tollitur, non mutatur: vel non sola mutatur, sed AV in V longum vertitur.

Regifugium] VI. Kal. Mart. Regifugium fuisse ex fastis, & Ouidio lib. II. Fast. constat. Macrobius tamen lib. I. Satur. refert quosdam extimasse Iunium mensem dici, quod M. Iunius Brutus exactis regibus Carnae deae sacrum in Coelio monte fecisset. Cetera verba Festi non assequimur, praeter ea, quae Paulus notat. In fastis autem hic dies est totus nefastus. Videntur etiam nonnulla hic ad alia verba pertinere.

Regillis] Vide Rectae.

Regium] Existimo quaedam pertinere ad regiam Numae Pompilij: quaedam ad alia verba.

Religionis] Hic multa fuerunt a Festo scripta, quae diuinare non potuimus. Videntur tamen omnia pertinuisse ad Censores. In quibus vnum est, quod Plinius tradit lib. XVII. ca. XXV. Romae, inquit, in Capitolio in capite bis Iouis bello Persei enata palma, victoriam, triumphosq; portendit: hac tempestatibus prostrata, eodem loco ficus enata est M. Messallae C. Cassij Censorum lustro. A quo tempore pudicitiam subuersam Piso grauis auctor prodidit. M. Valerius Messalla, C. Cassius Longinus Censores fuerunt anno post R. C. fere sexcentesimo, lustrumque fecerunt L V. vt ex Capitolinis fastis constat.

Religiosum] Non vtique sacrum est, vt sepulcra: quod ea non sacra, sed religiosa sunt. Sic Festi verba sarciri possunt.

Religiosus] Dies XXXVI. atri sunt terni singulis mensibus: postridie kal. Nonas, Idus. De quibus alio loco Festus. Mundus vero ter in anno patet, hoc est IX. kal. Sept. postridie Volcanalia, & III. Non. Octob. & VI. Id. Nouemb.

Alliensis dies postridie Idus Quinctiles. Viden. Gell. lib. v. cap. xvii. Macr. lib. i. Saturn.

R*emant*] Totus hic locus mendosus est.

R*emeare*] Afranij Octonarius, vt ait Faernus noster, non patitur verbum ludum, ideo scribendum esse locum, vel tale aliquod verbum.

R*emeligines*] Versus Plauti, ni fallor, est in Casina mendose editus: Nam quid illaec nunc tamdiu intus remoratur quasi ob industriam. Afranij autem versus mendosus est.

R*epagula*] Ciceronis locus relatus est in Verrina de signis, quae quarta quidem est earũ, quas Cicero tantũ conscripsit, non egit. Sexta vero omniũ Verrin. Vide Rediuiuũ.

R*epanda*] Gell. lib. xi. cap. xvii. refert in edicto veteri cuiusdam Praetoris scriptum fuisse: Qui flumina retanda publice redempta habent: si quis eorum ad me eductus fuerit, qui dicatur, quod eum ex lege locationis facere oportuerit, non fecisse. & apud Caium lib. vii. de origine vocabulor. retas vocari arbores, quae aut ex ripis fluminum eminerent, aut in alueis eorum extarent: appellatasque esse a retibus; quod praetereuntes naues impedirent, & quasi irretirent. Idcirco sese arbitrari retanda flumina locari solita esse; id est, purganda. ne quid aut morae, aut periculi nauibus in ea virgulta incidẽtibus fieret.

R*epastinari*] Afranij verba mendosa sunt.

R*epotia*] Pacuuij verba mendosa sunt.

R*eque eapse*] Verbum saepe bis est scriptum. mendosum autem esse arbitror spem.

R*es comperendinata*] Viden. Pedian. in Praetura Vrbana. Cicero pro Murena: Tot homines, tam ingeniosos per tot annos etiam nunc statuere non potuisse, vtrum diem tertium, an perendinum; iudicem, an arbitrum; rem, an litem dici oporteret.

R*esecrare*] Relatum carmen Plauti reperies in Aulularia.

R*esignatum*] Illa verba (ne stipendium ei detur) in Pauli libris extant; non in Festi.

R*hegium*] Festi verbis pauca haec aut his similia desiderantur: Rhegium appellare oportere, &c.

R*hinocerotem*]. Viden. Plin. ib. viii. cap. xx.

R*ideo*] Hoc loco in antiquo libro est Sex. Põp. Festi li. xviii.

R*ienes*]. Vide Nefrendes.

Rigido] Multa interpretem desiderant. Vide Surum. Ennii versus refertur a Macrobio: Fert sese campi per caerula laetaque prata.

Robigalia] Interpres Arati Latinus testatur hunc diem a Numa rege anno vndecimo regni sui constitutum fuisse.

Rodus] Attii verba in Chrysippo mendosa Faerno nostro videntur.

Roduscullana] Viden. Varro. lib IV. Lat. qui Rauduscullam appellat a raudo, id est, aere. Vide Rodus. Ruduscullana scriptum est in marmore quodam Capitolino.

Rogatio] Rogationem appellat Sex. Pompeius, quod priuilegium Cicero; eam legem, qua de vno pluribusve hominibus; aut de vna pluribusve rebus constitutum est. Legis itaque genus esse, id est speciem quandam, intelligemus; & vt Aelius Gallus dicebat, non omnis lex rogatio est, omnis tamen rogatio iustis comitiis rogata, lex est. Haec est Festi sententia. In verbis autem est nonnihil mendosum. Namque ante illa verba (non potest non esse,) deest, vt arbitror, verbum (Rogatio.) Sed quamquam haec sit Festi opinio; mihi rogationis verbum latius patere videtur; & omnes leges, de quibus ad populũ feratur, comprehendere. Leges vero latae sunt, cum eas populus accepit, antea promulgatae dicuntur, cum trinundino die sunt propositae; rogatio vero fit, cum rogantur tribus, Velitis iubeatis ita fieri: si vti rogatae respõderint, tum lex est. Ex verbis tamen Capitonis a Gellio relatis li. X. cap. XX. & ex Gelliana interpretatione suspicor aliquos fuisse, quibus huiusmodi priuilegia leges non viderentur; ideo credendũ esse eis nomen generalis illius rogationis dedisse, cõseruato legis nomine generalibus legibus, quae ad omnes homines, omnesque res pertinerent.

Romam] Caeximparum viri mendosa verba sunt. Viden. Dionys. lib. I. qui aliqua ex his refert, & alia aliter.

Romani] Ad hunc locum pertinere arbitror, quod Dionysius scribit, Romanos ciues agriculturã, & rẽ militarem tantum exercuisse: sedentarias vero artes seruos, & aduenas, qui intra vrbem permulti erant. Haec lib. II. & IX.

Romulia] Quid Terentius, quid Verrius scripserint, in-

certum est. Sed Varro lib.IV.de ling. Lat. quinta, inquit, tribus, quod sub Roma Romilia. Haec est fortasse Terentii opinio a Festo relata; illa Verrii, quam Paulus secutus est.

post *Rorarium*] Verba Festi ad aliud verbum pertinent: & vt arbitror, scribenda sunt loco incertorum post R.

Roscii] Referebatur a Festo locus Ciceronis lib. I. de Oratore. Itaque hoc iamdiu est consecutus, vt in quo quisque artificio excelleret, is in suo genere Roscius diceretur. Quae sequuntur fragmenta versuum, videntur pertinere ad Rustica vinalia.

Rosea] Caesar Vopiscus, cum causam apud Censores ageret, campos Roseae dixit Italiae sumē esse, in quibus perticas pridie relictas gramen operiret. Sed non nisi ad pabulum probantur. Plin. lib. XVII. cap. IV.

Rubidus] Plau. in Casina. Vna aedepol opera in furnum calidum condito, Atq; ibi torreto me pro pane rubido hera.

Ructare] Videndum est, an Cicero Philip. II. ructaretur scripserit, quo loco cui ructare turpe esset, habemus. Posset enim ita legi, cui si ructaretur turpe esset.

Rufuli] Liu. lib. VII. Cum eo anno placuisset Tribunos Militum ad legiones suffragio fieri. nam & antea sicut nunc, quos Rufulos vocant, imperatores ipsi faciebant; secundum in sex locis tenuit T. Manlius L.F. Fuit annus CCCXCI. ab V. C. si sequimur fastos Capitolinos. Idem lib. IX. Duo imperia eo anno dari coepta per populum, vtraque pertinentia ad rem militarem; vnum vt Tribuni Militum seni deni in quattuor legiones a populo crearentur, quae antea perquam paucis suffragio populi relictis locis Dictatorum, & Consulum ferme fuerant beneficia. tulere eam rogationem Trib. pleb. L. Atilius, C. Marcius. Haec illo anno CDXLII. Viden. Polyb. lib. VI.

Rumentum] Eget interprete.

Rumex] Versus Lucilii refertur verbo Spara. Tum spara, tum rumices portantur tragula porro. licet illic murices scriptum sit.

Ruri] Terentius addit fere: Ruri fere se continebat, &c.

Ruspari] In vltimis verbis mendum esse notatum est R. littera adiecta in veteri libro. Viden. Nonius Marcellus.

Rustica] Aliquid amplius Paulus notat, quam apud Festum reperiatur. Viden. Varro lib.v. de ling. Lat. & Festus, Roscij.

Rutabulum] Verbum Vtuntur non est in veteri libro. Sed nos vt necessarium recipimus.

Ruta caesa] Nimis concisa sunt verba Festi, & mendum esse videtur in verbo Contraxit. Cum vendebatur possessio, siue fundus: venditor excipiebat ruta caesa; hoc est quidquid caesum erat, aut erutum. Cicero lib.II. de Oratore: te, cum aedes venderes ne in rutis quidem, & caesis, solium tibi paternum recepisse. & in fine Topicor. Fecique quod saepe liberales venditores solent, vt cum aedes fundumve vendiderint, rutis caesis receptis, concedant tamen aliquid emptori, quod ornãdi causa apte, & loco positum esse videatur.

SABINI] interpretationem desiderat.

Sacella] C. Trebatius lib. I I. de religionib. apud Gell. lib. VI. cap. XII. Sacellum est locus paruus deo sacratus cum ara.

Saccor . . . .] Saccorum fortasse: quid enim aliud dici possit. mihi in mentem non venit.

Sacram] Sunt quaedam mendosa. Illud praesertim nec appellari debere: videtur desiderare sacram viam. Vide October; quo loci Sacrauienses appellantur, qui in Sacra via habitant, & Suburanenses, qui in Subura. Verrij autem opinio mihi superuacanea videtur: si eos tantum reprehendit, qui coniuncte haec enuntiarent. quis enim ita locutus est? si vero existimat debere dici sacram, & nouam, non sacram viam, & nouam viam: tunc solus sine riuali se amet per me licet. Viden. Varro lib. IV. de ling. Lat. de sacello Streniae.

Sacramentum] Hic locus nunc primum recte editus est, in aliis vero libris in diuersas partes distractus fuit propter ordinem immutatum quarundam paginarum exemplaris. De sacramento Varro lib. v. de ling. Lat. ita scribit: Ea pecunia, quae in iudicium venit in litibus, sacramentum a sacro. Qui petebat, & qui infitiabatur, de aliis rebus vterque quingentos aeris apud Pontificem deponebant, de aliis rebus item certo alio legitimo numero

assium. Qui iudicio vicerat; suum sacramentum a sacro auferebat; victi ad aerarium redibat.

Sacrem] Plaut.in Menae.Adulescens quibus hic pretiis porci veneunt Sacres, sinceri? nummum vnum en a me accipe; Iube te piari de mea pecunia. Et in Rudente: Sunt domi agni, & porci sacres. Referuntur haec a Festo, & alia quaedam.

Sacrificulus] Post Reges exactos, vt Dionys.& Liuius scribunt, qui pro Rege sacra faceret, Rex sacrificulus factus est Manius Papisius.Viden.Plutarch.in Problem.

Sacrima] Vide Praemetium.

Saeculares] Verba Festi ita interpretor, vt prius dicat, quo pacto exactis regibus ager Tarquinij Superbi Regis Marti consecratus sit, campusque Martius dictus, quem agrum populo R.diripiendum concesserant Consules ex S.C.Post haec dicitur de ara reperta Diti, ac Proserpinae consecrata in eodem extremo Martio campo, qui locus Terentum appellatur, demissa pedes viginti infra terrã. Illic P.R.sacra fecit, auctore P. Valerio Poplicola Cõsule, vt Valer. Max.lib.II.cap.I.tradidit. Quod sequitur de Popillio Laenate, & anno nonagesimo, pertinet, ni fallor, ad eos ludos saeculares, qui primi M. Valerio Maximo, Sp. Verginio Tricosto cos. facti sunt anno vrbis CCXCVII. si fastos Capitolinos sequamur: si Varronẽ, CCXCVIII. Laenate Duumuiro sacrorum faciendorum causa. De his ludis primis ex XV. virorum sententia Censorinus locuples testis est. Illa vero quae sequuntur (-stis furulis) hostiis furuis interpretor. his enim Diti, & Proserpinae faciebant tribus noctibus.idq; centesimo quoq; vel centesimo decimo anno; qua de causa saeculares ludi dicebantur, quod saeculum id temporis spatium appellarent. Viden. Censori.post Valer Max.& Horat.in carmine.& Zosimus apud Politian.& quae Onuphr. noster de ludis saecularibus accuratissime scripsit.Vide Terentum.

Sagaces] Nec minus haec animum cognoscere posse sagacem. sic Lucretius, vt arbitror, scripsit.

Salaciam) Suspicor verba circumscripta semicirculis adiecta esse. neque in veteri libro est illis locus. neque eius poetae libros referre solet Festus.

Salaria) Eandem Collinam esse appellatam Festus, vt opi-

-nor tradidit.

Salmacis] Gabriele Faerno auctore scribendum est, Salmaci das spolia sine sudore, & sanguine. vt sit senarius: Mihi, da spolia, non displicet. Viden. Strabo lib. XIIII.

Salua res] Salua res est, cum saltat senex, scribendum est, ex Seruio III. & VIII. Aen. De initio ludorum Apollinarium Ap. Claudio. Q. Fuluio Flacco III. Cos. Liu. lib. XXV. & Macrob. lib. I. Saturn. cum Capitone, & Verrio consentiunt. Quod vero dicitur factum C. Sulpicio, & C. Fuluio Cos. cum hi consules nusquam reperiantur, emendandum est, vt existimo, P. Sulpicio, CN. Fuluio, qui Consules proximi fuerunt post supra scriptos; & iisdem Consulibus Calpurnius Piso praetor Vrbanus fuit, quem Liuius Caium praenomine, Verrius Marcum appellat.

Salutaris] Quo primum anno, & a quibus ludi scenici primi, Megalesia appellati, facti fuerint, incertum est. Liuius duplicem opinionem tradit. Nam lib. XXXIV. P. Scipione Africano II. Ti. Sempronio Longo Cos. anno vrbis DLVIII. Megalesia ludos scenicos C. Atilius Serranus, L. Scribonius Libo Aediles Curules primi fecerunt. Horum Aedilium ludos Romanos primum Senatus a populo secretus spectauit. Hoc idem Val. Max. scribit lib. II. cap. I. Locus senatorum fuit in Orchestra, vt alio loco scripsimus; & huius rei vestigium extat hoc loco apud Festum, licet in nominibus Aedilium a Liuio, & Valerio dissentiat. Altera opinio fuit Valerii Antiatis, qui triennio post scribit P. Scipione Nasica, Manio Acilio Glabrione Cos. cum aedes Matris Magnae Ideae a M. Bruto dedicata est, ludos scenicos primos Megalesia appellatos, factos fuisse, vt Liuius lib. XXXVI. refert. Viden. Ascon. pro Cornelio.

post *Sanates*] Festus retulerat doctorum virorum opiniones de Sanatibus, quod verbum in XII. tabulis fuisse, refert etiam Gell. lib. XVI. cap. X.

Sanctum] Sex. Pompeius docuerat, quid sanctum esset ex Aelii, & aliorum sententia. plerisque visum esse cum poena, multave sit imposita id violanti. ita muros sanctos dici, & Tribunos plebis: hinc sanctiones legum, quod in his poenae contra legum violatores sanciantur, ipsas

quoque leges aut rogationes ſanctas dici, quod eas impune tranſgredi non licet. Haec,& his ſimilia Feſtus, vt arbitramur.

Sanqualis auis] Ex iis, quae Paulus hic, & in Sanquali porta dicit, crederem Sanqualem auem fuiſſe in tutela Sangi, ſeu Sancti, vt picus Martis, aquila Iouis, coruus Apollinis, pauo Iunonis, noctua Mineruae. De hac Plin. lib. x. cap. VII. Sangualem auem atque immuſſulum augures Romani in magna quaeſtione habent. Immuſſulum aliqui vulturis pullum arbitrantur eſſe,& ſangualem oſſifragae. Maſſurius ſangualem oſſifragam eſſe dicit, immuſſulum autem pullum aquilae, priuſquam albicet cauda. Quidam poſt Mucium augurem viſos non eſſe Romae confirmauere. ego, quod veriſimilius eſt, in deſidia rerum omnium non arbitror agnitos. Vide Alites.

Sardi venales] Viden. Plutar. in problem. vtitur hoc prouerbio Cicero in epiſt. ad Fabium Gallum: Habes Sardos venales, alium alio nequiorem. quibus verbis interpretatio Capitonis Ciceronis auctoritate confirmatur. Sed quod dicitur Gracchum Faltonis collegam fuiſſe, cumque de Sardis triumphaſſe, falſum eſt. Hi enim Conſules fuerunt anno D XV. Is vero, qui triumphauit, collegas habuit, in primo conſulatu C. Claudium Pulchrum, in ſecundo M. Iuuentium Thalnam annis, D LXXVI. & D X C. e faſtis Capitolinis. Plinius, ſiue quis alius, qui ſcripſit libellum de viris illuſtrib. Capitonis interpretationem ſequi videtur in prouerbio explicando. Licet, neſcio quos auctores ſecutus, dicat Gracchum Praetorem Galliam obtinuiſſe, primo Conſulatu Hiſpaniam, altero Sardiniam.

Sarra] Verg. lib. II. Georg. Vt gemma bibat,& Sarrano dormiat oſtro. Seruius Tyriam purpuram interpretatur, quod Tyros Sarra dicta ſit a piſce Sar appellato. Sic Sarranae tibiae dictae, vel Tyriae, vel Africanae. Probus Ennium ait dixiſſe Poenos Sarra oriundos, id eſt Tyro.

Sarte] Chariſ. lib. I I. Porphyrio ex Verrio, & Feſto, In auguralibus, inquit, libris ita eſt: ſane, ſarteque.

Sas] Ennii verſus lib. V I I. mendoſi ſunt. quamuis a Paulo non male referantur.

Sati.....] Saticulam deductam eſſe coloniam Paterculus

scribit libro priore. Liuius quoque lib. XXVII. Saticulanos inter colonos fideles XVIII. coloniarum enumerat. De hac igitur Festi verba intelligere possumus. Saticula oppidum in Samnio captum est; quo postea coloniam deduxerunt, &c. L. Papirio Cursore, V. C. Iunio Bruto II. Cos. anno post R. C. CDXL. ex fastis Capitolinis.

Satis] Inepte Festus neque Verrij opinionem recitat, neque suam explicat, de his duobus verbis, satis, & scabrum. Sunt quaedam doctis viris condonanda. non enim omnia possumus omnes.

Satur] Desunt quaedam in fine, puta obliqua proportione. Dicendum enim erat Saturis, viris, caronis. non saturi, viri, carnis. Vide Charis. lib. II.

post *Saturno*] Festi verba videntur pertinere ad Saturni sacrificia, quae capite aperto fierent, vt verbo Saturnia dictum est, & Plutar. in Problem. Macrob. lib. I. Saturn. Seru. lib. III. Aen. hoc idem scribunt, idemque Honori fieri, propterea quod caput aperire honoris causa potentioribus soleat, vt Plin. tradit lib. XXVIII. cap. VI. Addit Festus inter Metellum Pontificem Max. & Claudium contentionem fuisse, eumque fortasse multasse, quod Saturno capite operto fecisset in Sulpicij Ser. F. in auguratione: Claudiumque prouocasse, sed non obtinuisse. Haec non dum reperimus apud alios scriptores.

ante *Scaeuam*] Saxum Tarpeium, de quo Dionys. & Liuius scripserunt, a Tarpeia L. Tarpei filia, quam multi ferunt, Sabinis Capitolij arcem prodidisse. quod Dionysio non probatur. De saxo autem deiiciebantur insigni aliquo crimine damnati: eaque de causa, vt locus funestus cum reliqua parte Capitolij non erat coniunctus. Vide Tarpeiae.

Sceleratus] Sunt hic quaedam quae ad aliud verbum pertinent, quod adhuc quaero.

Schoeniculas] Plautus in Neruolaria apud Varronem lib VI. de ling. Lat. Diobolares, schoeniculae, miraculae. Schoeniculae, inquit, ab schoeno nucario vnguento. Ita enim arbitror illic scribendum esse. Miraculas autem a miris, id est monstris interpretatur. Credendum est haec Plauti verba Festum etiam retulisse. & postea ex Poenulo eiusdem: Prosedas, pistorum amicas reliquias hali-

 331

carias, Miseras, schoeno delibutas, seruilicolas sordidas.

Scirpus] In veteri libro est hoc loco: Sex. Pompei Festi de verborum significat. lib. X V I I I. Incipit lib. X V I I I I. scriptum est &c. alias Scirpus: Plaut. Scirpea inducitur ratis. vel, vt vult Faernus, induitur. propter versum.

Scitum populi] Pro plebiscito, vel potius pro lege dictum esse verisimile est. nam plebis appellatione neque patricij, neque senatores continentur: cum ij in populo sint. Quod igitur patricio interrogante populus suis suffragiis iussit, scitum populi dicetur: quod vero Trib. pleb. rogauit plebem; id plebiscitum est. Scitus etiam peritus a poetis dictus est: & bona facie puer, & puella scita. Teren. in Andria: Perecastor scitus est puer natus Pamphilo. Idem in Phor. Satis, inquit, scita est. & in Heautont. At si scias, quã scite in mentem venerit. Haec, vel his similia Festus scribit.

Scorta] Viden. Varro lib. V I. de ling. Lat.

Sectio, & Sectores] Ascon. lib. I I I. Verrin. Sectorem dicit aestimatorem, redemptoremque bonorum damnati, atque proscripti, qui spem sectãs lucri sui bona omnia auctione vendit, & semel infert pecuniam vel aerario, vel sociis. Sectio autem est ea redemptio. Cicero Philip. ij. Hasta posita pro aede Iouis Statoris bona Cn. Pompei Magni voci acerbissimae subiecta praeconis. Qui ad illud scelus sectionis auderet accedere, inuentus est nemo praeter Antonium. & postea: Cum sector sis isto loco natus. deinde: cum Cn. Pompei sector: non te execrandum populo Ro. &c. Ex his vides Pauli epitomen nimis concisam esse in horum verborũ interpretatione.

Secus) Vide Sexus. Charis. lib. I. ait secus pro sexu dici, & aduerbium significare Aliter. Ceterum quod vulgus vsurpat Secus illum sedi, hoc est secundum illum, & fatuum, & sordidum est. Haec ille.

Segesta) Vide Beneuentum.

Segnitia) Terent. in Andria.

Sella curulis) Haec ignoramus.

Sempronia) Videtur repetendum esse verbum horrea post verbum fuerunt. Loquitur autem de lege Frumentaria C. Gracchi. de qua Cicero Tusc. lib. I I I. & Flor. epit. L X.

Senium] Caecilii verſus mendo non carent.

Sentes] Verbum turba mendoſum eſſe ait Faernus. ratio enim carminis iambum, vel pyrrichium poſtulat.

Seplaſia] Platea Capuae ita appellabatur, in qua vnguentarii negotiari erant ſoliti. Pedian. in Piſon. Verba autem Ciceronis a Feſto relata ſunt eadem illa, quae Aſconius interpretatur. Seplaſia mehercule, vt dici audiebam, te vt primum aſpexit, Campanum Conſulem repudiauit.

poſt *Seplaſia*] De Septentrionibus haec intelligenda ſunt. de quibus Varro lib. VI. de ling. Lat. Has ſeptem ſtellas Graeci, vt Homerus vocat ἄμαξαν, & propinquum eius ſignum βοώτην: noſtri eas ſeptem ſtellas boues, & triones, & prope eas axem. Triones enim & boues appellantur a bubulcis etiam nunc, maxime cum arant terram. e queis vt dicti valentes glebarii, qui facile proſcindunt glebas, ſic omnes qui terram arabant, a terra teriones, vnde Triones vt dicerentur E detrito. & poſtea: Poſſunt triones dici ſeptem, quod ita ſitae ſtellae, vt ternae trigona faciant. Haec Varro, & Gell. lib. II. cap. XXI. eadem Feſtus hoc loco ſcripſerat. tantum addit Ennii verſus, qui non extant. Pro his ſubſtituam denarii mentionem L. Lucretii Trionis, in quo ſeptem ſtellae videntur.

Septimontium] Varro lib. V. de ling. Lat. Dies ſeptimontium nominatus ab iis ſeptem montibus, in queis ſita vrbs eſt. feriae non populi, ſed montanorum modo, vt Paganalibus, qui ſunt alicuius pagi. Mirum autem eſt hoc loco, & proximo, pro ſeptem montibus, octo loca vrbis enumerari. Palatium, Velias, Fagutal, Suburam, Cermalum, Oppium, Coelium, Ciſpium montes. Vide Plutar. in Problem.

ante *Sequamque*] Sepulchrum eſt, vt ait Gallus Aelius, vbi mortuus ſepultus eſt. quod antiqui buſtum appellabant. iſque cippis, aut aliqua alia re mortui cauſa, deſignatus eſt, intra quos ſepultura eſt facta. Haec eſt Sex. Pompeii ſententia.

poſt *Sequamque*] Sequeſter is dicitur, qui inter aliquos placuit, vt quod inter eos conuenerit, teneat, idque vt ei reddat, cum id ſibi deberi conſtiterit. Cato in ea oratione, quae inſcribitur de indigitibus: Sinunt perire, vt bona

rapiant, aut si petantur, vt Sequestro dent. & Plautus in Mercatore: Immo sic sequestro mihi data est. Haec vel huiuscemodi Festus. Vide Gell. lib. xx. cap. vlt.

Serilla] Paulus in epitome id posuit, quod a Festo reprehenditur.

post *Seruorum*] Sopia, vel Sesopia pro sedilibus vox, ni fallor, inaudita. Solia potius scriberem. Plautus in Trucul. esopitius, nisi mendum sit.

Sestertius] Hic semper fuit quarta pars denarii. Sed quo tempore denarius decussi, id est decem assibus aestimabatur, tum sestertius dupondio, & semisse permutabatur. At cum sexdecim assibus denarius aestimatus est, sestertius quattuor asses valuit. Videndus Plinius lib. XXXIII. cap. III. Vitru. lib. III. cap. I. Maecian. in lib. de asse.

Sestertij] Vide Sestertius, & quae illic adscripsimus. Cur vero Sestertius dicatur, quasi semis tertius. Varro lib. v. de ling. Lat. & Maecian. de asse scripserunt. Vide Trientem, De bigatis, & quadrigatis. Plin. lib. XXXIII. cap. III. Nota argenti fuere bigae, atque quadrigae: & inde bigati quadrigatique dicti. Quinquessis autem, quinarius, siue victoriatus dictus est, quod initio quinque assibus aestimaretur, postea octo valuit. eiusque nota erat victoria, vt idem Plinius scribit.

Sexagenarios] Hoc a multis traditum est, & quae reliqua sunt, satis ostendunt, qua de re agatur. Cicero pro Sext. Roscio: Habeo etiam dicere, quem contra morem maiorum minorem annis LX. de ponte in Tiberim deiecerit. Varro lib. VI. de ling. Lat. Ouid. lib. V. Fastor. Macrob. lib. I. Saturn. Plutarch. in Problem. & Non. Marc. Vide Depontani.

Sextantarii] Plin. lib. XXXIII. cap. III. Populus R. ne argento quidem signato ante Pyrrhum regem deuictum vsus est. Libralis, vnde etiam nunc libella dicitur, & dipondius, appendebatur assis. Et postea: Librae autem pondus aeris imminutum bello Punico primo, cum impensis resp. non sufficeret; constitutumque, vt asses sextantario pondere ferirentur. etc. Postea Hannibale vrgente Q. Fabio. Max. Dictatore, asses vnciales facti, etc. Mox lege Papiria semunciales asses facti. Ex his verbis ap-

paret Festum aliud dicere, quam Plinium. nam sextantarios alter bello Punico primo, alter bello secundo factos scribit. item hic noster septennio durasse, & non amplius processisse in maiorem numerum. ille durasse ad Dictaturam Qu. Fabij, quae a fine belli Punici primi fuit XXV. annis posterior. & vnciales, atque semiunciales, postea asses factos esse. Mihi quod Plinius scribit verisimilius videtur. & in verbis Festi videntur esse quaedam mendosa. Vide Graue aes.

Sexus] In veteri libro est secus initio, tamen in exemplis sexus. Charis. lib. I. scribit. Secus neutri generis nomen. vnde & Sallustius virile secus dixit, hoc est virilis sexus. quod per omnes casus integra forma declinatur. Fit secus, & aduerbium, quod significat Aliter.

Sic versantu..] Locus difficilis interpretem desiderat.

post *Sic versantu*....] De sica fortasse verba Festi intelligenda sunt, item de Dolone. Dolonis mentio fit apud Vergilium lib. VII. Aen. Suet. in Claudio, & sub titulo ad L. Aquil. in Digestis. De Sica, & Sicariis, omnibus libris agitur. Sed non facile est verba Festi sarcire. etenim exempla referuntur eorum librorum, qui non extant.

Si fus....] Locus difficilis, qui lucem desiderat.

ante *Silicernium*] Cicero lib. II. de Diuin. Peritum esse necesse est eum, qui silentium quid sit, intelligat. id enim silentium dicimus in auspicijs, quod omni vitio caret, hoc intelligere perfecti auguris est. Ille autem, qui in auspicio adhibetur, cum ita imperauit is, qui auspicatur; Dicito, silentium esse videtur? nec suspicit, nec circumspicit, statim respondet; Silentium esse videtur. Verba Festi ita scribi possunt. silentio surgere dici, vbi qui post mediam noctem surgit auspicandi causa ex lectulo suo. siue alieno, & liberatus a lecto in solido solio sedet, siletque nequid eo tempore deijciat sputi auspicatus recte, inde se in lectum reposuit. Hoc enim est silentium etc. Vide Sinistrum, & Solida sella.

Silicernium] Caecilius obelostate. Vide de hoc verbo Donat. in Adelph. Nonium, & Placiadem.

Simpludiarea) Haec verba mendosa sunt (D. T. ludi, corbitoresque) quod notatum est in veteri libro R. littera. Crederem scribi posse, ludi, desultoresque. Vide Senacula.

post *Sinciniam*) Verba Festi desiderant haec, aut his similia: Sine sacris hereditas in prouerbio dici solet: cum aliquid obuenerit sine vlla incommoda appendice. Plautus hoc prouerbio vtitur in Captiuis: Sine sacris hereditatem sum aptus offertissimam. & in Trinum. Caena hac annona est sine sacris hereditas.

Sinistrum) Vide ante Silicernium.

Sirempe) Charis. lib. I. tradit, Sirempe nominatiuo tantum casu dici, & ablatiuo ab hac Sirempse. significare autem, Similiter lex esto. Extant aliquot tabulae legum in quibus ita scriptum est: DE. EO. AGRO. SIREMPS LEX. ESTO. & in altera: SIREMPSQVE. EIS. VIATORIBVS. DEQVE. EIS. VIATORIBVS. QVOMNIVM. RERVM. IVVS. LEXQVE. ESTO. QVASEI. SEI. EI. VIATORES. IN. EAM. DECVRIAM. IN. TRIBVS. VIATORIBVS. ANTEA. LECTEI. SVBLECTEI. ESSENT. QVAM. IN. QVISQVE. DECVRIAM. EORVM. EX. HAC. LEGE. VIATOR. LECTVS. ERIT. SIREMPSQVE. EIS. PRAECONIBVS. DEQVE. EIS. PRAECONIBVS. QVAESTORI. OMNIVM. RERVM. IVVS. LEXQVE. ESTO. etc. In his omnibus similem significat, aut simile. tria autem verba copulata sunt sirempe, hoc est similis res ipsa.

Sodes) Vide Sultis.

Solatum) Solatos appellat Plin. lib. XXIX. cap. VI. hoc morbo laborantes. A sole fortasse infesto ductum est nomen.

Solida sella) Festus videtur Verrium reprehendere in huius rei interpretatione. & ostendit religioni fuisse aliquibus non solida sella sedere: quod essent aliquae aliqua ex parte excauatae. Reprehendit autem quod solidum dixerit totum. Cetera incerta sunt. Vide ante Silicernium.

Solipunga) Plin. lib. XXIX. cap. IV. Est & formicarum genus venenatum, non fere in Italia, solipugas Cicero appellat, Salpugas Baetica. Lucan. lib. IX. Quis calcare tuas metuat Solpunga latebras, alij Salpunga: alij Solpuga legunt.

Solitaurilia) Contra Aci .... verueces maiales qui. Haec mendosa sunt aut delenda, aut emendanda. contra Acilius verueces maiales. quia etc. vel contra accidit ver-

ueci maiali. quia. ſed neutrum placet. Videndum etiam, an mendoſe ſcribatur inuiolati ſunt tauri. & in fine uidetur poſſe ſcribi mutas ſemiuocales.

Sollemnia] Vide Sollo.

Soniuio] Vtitur hoc verbo Cicero in epiſt. ad Caecinnam lib. v I. epiſt.

Soracum] Refertur, vt opinor, a Feſto verſus Plauti in Perſa. Librorum enim ecce illum plenum ſorracum habeo. Sed verbum, enim, nō agnoſcit Feſtus, & pro ecce illum, ſiue eccillum, icillum ſcripſit librarius; quod in margine notatum eſſe video littera R. Varie hoc nomen ſcriptum reperi. Nam Quintilian. lib. v I I I. cap. I I I. refert Ciceronem in Piſonem ſcripſiſſe: cum tibi tota cognatio in ſerraco aduehatur. & Vitruu. lib. x. cap. I. Portationes eorum non eſſent, niſi plauſtrorum, aut ſarracorum per terram, nauicularum per aquam inuentae eſſent machinationes. Iuuen. Saty. I I I. Longa coruſcat Sarraco veniente abies, atque altera pinum Plauſtra vehunt. & Saty. v. Frigida circumagunt pigri Sarraca Bootae. Vlpian. ſub titulo ad L. Aquil. cap. XXIX. Quia parui refert nauem immittendo, aut ſerraculum ad nauem ducendo, an tua manu damnum dederis. Quem locum non intelligentes pro ſerraculo ſeruaculum, vel verriculum, vel gubernaculum, vel feraculum ediderunt.

Sororiare] Sunt qui Plauti verſum ita legant: Tunc papillae primum ſororiabant: illud volui dicere fraterculabant. alij, vt Faernus, legunt, primulum, propter verſum ſenarium qui in eo verbo deſinit. Vide Fratrare.

Spectio] Locus difficilis, & fortaſſe mendoſus. Sciendum eſt augures alios habere aſpectionem, & nuntiationem; alios aſpectionem tantum. Magiſtratus autem habere auſpicia, inſpectionem, ſiue ſpectionem, & obnuntiationem. Cicero Philip. I I. Quod te ſacerdotii iure facere poſſe dixiſti; ſi Augur non eſſes, & Conſul eſſes minus facere potuiſſes? vide ne etiam facilius. nos enim nuntiationem ſolum habemus; Conſules & reliqui magiſtratus etiam ſpectionem. Idem lib. III. de Legib. Omnes magiſtratus auſpicia, iudiciaque habento. M. Meſſalla apud Gell. lib. XIII. cap. XIV. & XV. Patriciorum auſpicia in duas ſunt poteſtates diuiſa. maxima ſunt Conſulum, Praetorum

rum, Cenſorum. Reliquorum magiſtratuũ minora ſunt auſpicia. Conſul ab omnibus magiſtratibus & comitiatũ, & concionem auocare poteſt. Et in edicto Conſulũ, quo edicunt, quis dies comitiis centuriatis futurus eſt, ſcribitur ex veteri forma perpetua: ne quis magiſtratus minor de caelo ſeruaſſe velit. Ex his igitur dicendum eſt hoc loco Feſtum voluiſſe, non poſſe augures impedire nuntiando magiſtratus, ſed habere ſpectionem, hoc eſt, aſpectionem augurij, & nuntiationem, hoc eſt, renuntiationem eius augurij: tunc pertinet ad magiſtratum, qui habet auſpicia vt videat, an iis auſpiciis rem gerere velit. Viden. Cic. lib. I. & II. de Diuin. Varro lib. V. de ling. Lat.

Specus] Ennij verſus fuit lib. XVI. Annal. vt refert Priſcian. lib. VI. Tum caua ſub monte late ſpecus intus patebat. Sed melius refertur a Nonio: Concaua ſub montes late ſpecus intus patebat.

Spetile] Sueres quid ſit ignoro. Scribendum fortaſſe ſumenque Verris.

Spicit] Plaut. in Milite: Flagitium eſt, ſi nihil mittetur, quo ſupercilio ſpicit.

Spinther] Plaut. in Menaech. Iubeaſque Spinther nouum reconcinnarier.

Spintyrnix] Deſideratur nomen Poetae, cuius verba referuntur. Plaut. autem in milite hoc verbo vtitur. Pithecium haec eſt prae illa, & Spinturnicium. Plin. lib. X. cap. XIII. Incendiariam auem alij ſpinturnicẽ vocãt, ſed haec ipſa, quae eſſet inter aues, qui ſe ſcire diceret, nõ inueni.

Stagnum] Viden. Varro lib. IIII. de ling. Lat.

Status] Plautus in Boeotiis. Cuius verba ad legem XII. tab. alludunt, vt arbitror; de quibus Cicero lib. I. Officior. Aut ſtatus dies cum hoſte.

Stellati ....] Stellatina tribus non a Stellate campo eo, qui in Campania eſt, ſed eo, qui eſt ... miliario a porta Capena, ex quo Tuſci eũ campum ita appellauerunt. Haec, vel his ſimilia Feſtus. Liu. lib. VI. Tribus quattuor ex nouis ciuibus additae, Stellatina, Tromentina, Sabatina, Arnenſis. anno vrbis CCCLVI. ex Faſtis Capitolinis.

Stellionem) Exiſtimo Feſtũ referre, placuiſſe Verrio Stellionem, quod ſtillet cibo dici: at ipſum magis probare ab ſtellarũ ſimilitudine, quod eius cutis varia ſit, eſſe appel-

latum. Pli. li. xxx. ca. x. Nullum animal fraudulentius inuidere homini tradunt. inde stellionum nomen aiunt in maledictum translatum. Tuniculam exuit eodem modo vt anguis, sed eam ipse deuorat. Ab hoc crimen stellionatus dici certum est. De stellione Verg. Georg. lib. IIII.

Stipatores) Deesse mihi videntur aliquot verba, quibus dicat (vel ab stipo, quod est firmo) vnde & stipam &c. Iustinian. li. III. Institut. Stipulum apud veteres firmũ appellabatur, forte a stipe descendẽs. Hinc stipulatio dicta est.

Stipes) Multa omisit Paulus, vt ex Festi relliquiis apparet.

ante *Stiricidium*) De stirpe Festum scripsisse aperte intelligitur, eam masculine quoque dici. Vide Spicum, & Specus, & Recta.

Strebula) Locus Plauti fuit in Friuolaria, quae non extat.

Strenam) In loco & lite non solum s littera praeponitur, sed s & T. Dicitur enim a veteribus stlocus, & stlis. Vide Stlata, & Stlembus. Sic Decemuiri stlitibus iudicandis dicebantur, pro litibus, qui Centumuirorum primi fuerunt. Viden. Quintilian. lib. I. cap. VI. potuisset Festus stritauum, pro tritauo dictum referre.

ante *Strigores*) Duo versus Graeci sunt in veteri libro; quorum alterum mendosum Aldus, & Alciatus in Parergis ita emendarũt. σύρνια πομπεύειν νυκτίκομα στρίγγα δ' ὀλοόν. Alterum versum, qui recte hic scriptus est, male referunt. in priore autem, στρίγγατ' ἐλαῶν, scriptũ est, in veteri libro; sed neutrum esse sine mendo Fuluio Vrsino nostro videtur. De strigibus autem Latina quoque Festi verba esse intelligenda nemo ignorare potest.

Strufertarios) Cato in libro de re rustica ita scribit: priusquam messim facias, porcam praecidaneam hoc modo fieri oportet. & postea: Priusquã porcum feminã immolabis, Iano struem cõmoueto sic: Iane pater te hac strue commouẽda bonas preces precor. &c. Fertũ Ioui moueto, & mactato sic: Iuppiter te hoc fercto obmouendo bonas preces precor, vti sies volẽs propitius mihi, liberisque meis, domo, familiaeq; meae. mactus hoc fercto &c.

Struices) Plaut. in Menae. Tantas struices concinnat patinarias.

Stultorum] Vide Quirinalia.

Suasum] Versus Plauti est in Truculento; in quo legitur in-

suaso. Vide Insuasum.

Sub cornu] Viden.Gel.lib.vij.

Sub vos placo] Vide Endoitium.

Subices] Gell.lib.iv.cap.xvij.versus Ennij refert.Ergo deum sublimes subices,humidus.Vnde oritur imber sonitu saeuo,& strepitu.Nonius vero: Per ego deum sublimes subices humidas, Vnde oritur imber. Faernus noster Nonij scripturam probat, & verbum nubes Festi esse arbitratur.

Sublesta] Festi verbis pauca desunt in hanc sententiam: Seblestum dicebant infirmum, & tenue. Plaut. etc. Verba Plauti haec sunt: Nam ad paupertatem si admigrant infamiae,Grauior paupertas fit,fides sublestior Idem in Bacchid.Lingua factiosi,inertes opera,sublesta fide.

Sublicium] Liuius sub Anco Rege Ianiculum adiectum esse scribit,& ob commoditatem itineris ponte sublicio tum primum in Tiberi facto coniungi vrbi placuisse. Eiusdem pontis defensio ab Horatio Coclite narratur ab eodem Liuio lib.ij. Sine ferreo clauo fuisse ita disposita cõtignatione, vt eximerentur trabes, siue sublicae, ac sine fulturis reponerentur:Plinius auctor est lib.xxxvj.cap.xv. Ab hoc ponte saepius a pontificibus refecto, vt cis & vls Tiberim sacra fierent,pontifices dictos esse Varro existimat lib.iv. de ling.Lat. Idem lib.vj. ait ab hoc ponte Argeorum simulacra quotannis a sacerdotibus iaci solere. Pons dictus est a sublicis sublicius.Sublicarum mentio fit a Caesare lib.iv. de bello Gall. Liuio lib. xxiij. Vitruuio lib.iij.cap.iij. Festus tamen sublices appellasse videtur, vt elices quoque dicuntur, & aquae licium vocatur ab eliciendaaqua: vel, vt aliis videtur,a liquenti aqua. Vtitur exemplo Sallustij in historiis,qui sublicibus cauata dixit.

Suboles] Verg. Eclog.iiij.

Subscudes] Vide Serilla.

ante *Subsilles*) Verba Festi ad subsidium pertinent. id vero maxime a triariis,qui subsidere solebant, dum principes, & hastati pugnarent, dictum est. Plaut. in ..... Agite nunc subsidite omnes, quasi solent triarij. Liu.lib.viij.Ad triarios cum ventum erat, qui ceteris essent subsidio: res in extremum periculum perducta esse dicebatur.

Subulo) Varro li.vj.de ling.Lat.Versum Ennij ita refert: Subulo finitimas propter astabat aquas. versus corruptus.

Suburam) Viden. Varro. lib. IV. de ling. Lat. & Quintilian. li. I in veterum monumentis extat hic vsus C. litterae pro B. M. Caecilio Sp. F. Suc. Rufo. & T. AElio T. F. Suc. Aciliano. & curatores trib. Suc. Iunior. Repetitur etiam B littera C. Attio. T. F. Sub. Vitaliano.

Succingulum] Plaut. in Menaech. Ab Hippolyta succingulum Haud Hercules aeque magno vmquam abstulit periculo.

Post *Succrotilla*) Difficile est reperire, quid Festus voluerit. Agnoscitur tamen versus Plauti: Cum extortis talis, cum todillis crusculis. Vide Todi.

Ante *Sudiculum*) De Succulis loqui Festũ non dubito, quas Graeci hyadas appellant. licet quaedam mendosa sint in his dimidiatis verbis. Cicero li. II. de nat. deor. Has Graeci stellas hyadas vocitare suerunt, a pluendo: ὕειν enim est pluere. nostri imperite succulae, quasi a suibus essent, non ab imbribus nominatae. Vide Gell. lib. XIII. cap. IX.

Suffiscus) Pedian. lib. II. Verrin. Sportae, Sportulae, & Sportellae, nummum sunt receptacula; & facci, facculi, & faccelli; & crumenae, & vellereae, & scorteae; & manticae, & marsupia. Ita fisci, fiscinae, fiscellae spartea sunt vtẽsilia ad maioris summae pecunias capiendas. Vnde quia maior summa est pecuniae publicae, quam priuatae: vt pro censu P. R. aerarium dicitur; pro loculis, & arca, thesauri; pro facello fiscus. vnde fiscus pecunia publica (& confiscare) dici solet. In quibus verbis pro censu populi Ro. scribimus, non priuato, vt editum est. Illa etiam verba & confiscare delenda esse putamus.

Suffragat ....) Quod dicam asserere non possum; sed vt aliquid dicam, ita scribi haec posse putarem. Suffragatores dicuntur natu maiores hi qui vulgo in vsu erant, & vt minus apparerent iuncta suffragia, suffragator, quam quisque fieri vellet, notabat priuatim scriptis candidatorum hominum nominibus.

Sultis) Mendose scripta ita emendauimus, vt licet Festus id non scripserit, quod eum fecisse aliquibus indiciis existimamus; tamen id ipsum, quod scripsimus lector non aspernetur. Cicero in Oratore: Libenter etiam copulando verba iungebant; vt sodes, pro si audes; sis, pro si vis. Iam in vno capsis tria verba sunt. Vide Sodes.

Summussi) Carmen Terentij a Paulo relatum non reperio.

Sed videtur esse alterius poetae ex Festi reliquiis. In Adelphis tamen ille ait: Accipiunda, & mussitanda iniuria adolescentium est.

Supat) Vide Insipare,& Insipere.

Supellectilis) Senex senis, nullam syllabam accipit: supellex supellectilis,duas recipit. Vide Charis.lib.I.

Supercilia) Varro lib.IV.de ling.Lat. eadem scribit. Sed Plin. lib.XVI.cap.XLIV. a luco Lucinam dictam esse existimat. Fuisse autem lucum eo loci, Varro eodem libro quarto affirmat.

Superescit) Verba Attij mendosa sunt.

Superstites) Cicero lib.II. de nat.deor. Qui totos dies precabantur, & immolabant, vt sui liberi sibi superstites essent, superstitiosi sunt appellati. Haec vulgaris interpretatio illa prior reperitur in formulis, quas irridet Cicero in oratione pro L.Murena: Vtrisque superstitibus praesentibus istam viam dico. Quo loco vereor,ne pro vtrisque,virisque scribendum sit.

Supparus) Vtitur hoc verbo Plautus in Epidico. Sed a Festo alia multa poetarum exempla afferuntur. in quibus Afranius in Epistula ex Nonio Marcello.

Supparus) Camisiam dixisse Festum non arbitror, vt nec minare: licet vtroque verbo Paulus vtatur.

Suppernati) Praeter Pauli epitomen referebat Festus Catulli versum ad Coloniam, vt Politianus olim animaduertit.Sed in duobus verbis,vt arbitror,aliter scripsit Festus, atque hodie librarij edere soliti sunt. In fossa Ligari iacet suppernata securi.Politian⁹ expernatá maluit:quod Marullus irrisit: alij separata scripserunt. Pro Ligari autem Liguri,& Ligeris alij immutarunt. Nos quid opinamur Festum scripsisse, tradere contenti sumus. contentiones grammaticis relinquimus. Est etiam adamas supernas scriptum in Augusti ad Maecenatem epistula apud Macrob.lib.II.Saturn.

Supplicia] Hic multa Festus, quae interpretem desiderant, vel potius librum emendatiorem.

Suppremum) Tria significare hoc nomen Festus exēplis docuerat,quae a Paulo omissa sunt. Summum, vt cū Plautus ait: Me supremum habuisti semper. Extremum, cum lex duodecim tabularū: Solis, inquit,occasus suprema tem-

pestas esto. Viden. Varro lib. v. de ling. Lat. Gell. lib. XVII. cap. II. & Censorin. de die natali, item Plin. lib. VII. ca. LX. Tertiae significationis exemplum est, suprema multa, id est maxima. de qua Sex. Pompeius saepius scribit.

Suppum) Graeci ὕπτιον dicunt supinum. siluas autem veteres scripsisse, nō syluas, omnia antiqua monumenta testantur.

Surrempsit] Verba Festi interpretem desiderant, & videntur ad alia verba etiam pertinere, praeter surrempsit.

Surum) Vide Rigido, & Crebrisuro. Versus Ennij mendosus est.

Susque deque)' Plaut. in Amphit. Atque id me susque deque esse habituram putat. Vide Gell. lib. XVI. cap. IX. Nō placet interpretatio, vt sit idē, quod plus minusve. neque etiam idem quod vsque. malim pro nihilo, aliudve simile.

Sutelae] Fulgentius quasi subtiles telas dici existimat, refertque Plautum in Casina hoc verbo vti, sed & in Captiuis quoque reperies.

ante *Sycophantas*] Plaut. in Casina. Sed facito dum memineris versus, quos cantat colax. Cum cibo tum quiqui facito, vt veniant, quasi eant Sutrium. Liu. lib. VI. scribit Camillum Sutrium quam citissime recuperasse. Festum igitur opinamur, hoc prouerbium hoc loco fuisse interpretatum Sutrium ire, eiusque originem tradidisse ex Gallico tumultu, cum edictum est a Camillo, vt legiones cum cibo suo Sutrij praesto essent.

TAEPOCON] Varietatem librorum in margine scribi curauimus. Sed cui adhaereamus, nō habemus. Quod vero Cic. lib. II. de Diuin. asserit Sibyllam quaedam verba ita reliquisse scripta, quae ex primis singulorum versuum litteris conficerentur; quae ab eodem ἀκροστιχίς appellantur: habet aliquid cū hoc scribēdi genere commune.

Tages] Viden. Cicero lib. II. de Diuin.

Talassionem] Multa hac de re Dionys. Liu. & Plutar. ex quibus facile intelligitur, quod Pompeius scribit, sub Romulo Sabinam raptam fuisse virginem vnicae pulchritudinis a Talassione, & quod ei id coniugium fuerit felix, in nuptiis ominis gratia redintegrari, id est idētidem dici, ac repeti id nomen. Sunt qui Thalasionem appellent, sunt qui Talassium, vel Thalassium.

Talentorum] Mendoſus locus, & qui non patitur emendationem. Hoc vnum recte eſt. Talentorum non vnum eſſe genus. & Atticum eſſe ſex millium denarium. Cetera incerta ſunt. Plin. lib. XXV. cap. XI. Talentum Atticum denariorum ſex millibus taxat M. Varro. ita enim ſcribendum eſt. Pollux lib. IX. Talentum Atticum ſex millium drachmar. Atticarum, Babylonicum ſeptem millium, Aeginaeum decem millium, Syrium mille & quingentarum drachmarum, item Atticarum. De talento Attico idem elicitur ex Liuio lib. XXXIIII. Athen. lib. IIII. cap. VI. & aliis. Sed Babylonicum eſſe ſeptuaginta duarum minarum Atticarum ſcribit Aelianus lib. I. cap. XII. de varia hiſt. id eſt ſeptem millium & ducentarum drachmarum. Vide Euboicum.

Talionis] Viden. Gell. lib. XX. cap. I. ſed hic melius verba legis XII. tab. referuntur.

Talipedare] Vide Taurij.

Taminia vua] Viden. Plin. lib. XXIII. cap. I.

Tammodo] Locus Attij non eſt L. Attij, ſed M. Attij Plauti in Trinummo.

Tandem] Cicero initio orat. ij. in Catilin. Tandem aliquando Quirites &c.

Tappete] Tappete ſcribendum eſt, & fortaſſe Tapete, quod & maſculini, & neutri generis eſſe apud poetas Nonius oſtendit.

Tapullam] Tappula cognomen Villiorum, ex qua familia P. Villius T. F. T. N. Tappula cos. fuit cum L. Cornelio Lentulo anno DLIIII. ex faſtis Capitolinis, & Liuio in extremo libro XXXI.

Tartarino] Ennius, vt arbitror, ſcripſit: corpore Tartarino prognata Paluda virago. Viden. Varro lib. VI. de ling. Lat. & Probus ecgl. VI.

Tauras] Paulus originem ex Graeco omiſit, quae veriſimilior viſa eſt Feſto.

Taurii] Maxima pars verborum Feſti ex epitome Pauli recte intelligitur. Cetera, quae ex Varrone referuntur, mihi valde obſcura ſunt. affinia autem ſunt verbo Talipedare, de quo ſupra.

Tegillum] Plaut. in Ruden. Tegillum eho illud mihi vnum areſcit, id ſi vis, dabo. Eodem amictus, tectus eodem

esse soleo, si pluit.

Tela] Vide arma.

Templum] De templo multa Varro lib. v i. de ling. Lat.

Terentum] Vide Saeculares, & Pascales. Auson. in Ternario: Trina Terentino celebrata trinoctia ludo. Quae de equis quadrigariis hic dicuntur, aliena sunt a ludis saecularibus; & fortasse ideo acerbe reprehensa a Festo. ita enim ait aduersus Verrium, vt opinor. quod quam aniliter relatum sit, cuiuis manifestum est.

Tesca] Varro lib. v i. de ling. Lat. Loca quaedam agrestia, quod alicuius dei sunt, dicuntur tesca. nam apud Attium in Philoctete, Lemnia. quis tu es mortalis, qui in deserta, & tesca te apportes loca? & postea. quare heic qui tesca dixit non errauit. neque ideo quod sancta, sed quod ibi mysteria fiunt, ac tuentur, tuesca dicta, post tesca. & postea. quare a tuendo & templa, & tesca dicta. Ex his magnam partem verborum Festi intelliges.

Tippula] Plaut. in Persa. Neque leuius tippulae &c.

Titinnire] Afranij versus refertur a Nonio, ex Vopisco. Titinnire ianitoris impedimenta audio.

Titiuillitium] Graeca verba ex Ammonio restituit Fuluius noster. Plaut. in Casina. Vide Fulgen. Placiad.

Togatarum] Videtur ostendere Festus differentiam inter praetextatas, togatas, & tabernarias comoedias. nisi forte velimus dicere, togatas esse dictas, vt differant a palliatis, quae sint ex argumentis vrbanis; nam palliatae sunt Graecarum fabularum. Togatarum autem alias esse praetextatas ingenuarum personarum; alias vero tabernarias vilium personarum. togis enim praetextis vtebantur ingenui pueri, ac puellae: in tabernis vero versabantur serui plagiarij, vt Festus ait, & alij humilis conditionis viri, ac mulieres. Vide Praetextae.

Tollenno] Vide Reciprocare.

Tongere] Tongere Aelius Stilo ait noscere esse; cum & Praenestini tongitionem dicant pro notione. significat etiã latius dominari. Ennius: Alij rhetorica tongêt. & vincere quandoq; videtur significare. Haec fortasse Festus.

Tonsilla] Attij carmen mendosum est.

Topper] Illa videntur mendosa. Ennius vero sic, & in veteri libro habent notam R. litterae. In Attij carmine mutat

Faernus

Faernus noster: patris te eiecit foras. Ex Odyssia vetere versus relati senarij sunt magis, quam heroici. ideo suspecti sunt.

Torrere] Plaut. in Casina. Vna aedepol opera in furnũ, &c.

Toxicum] Toxicum dicitur ceruarum venenum, quo quidam perungere sagittas solent. Hoc exemplis Caecilij, & Afranij confirmat Festus.

Tributorum] Laeuino II. Marcello IV. Cos. ex Liuio & ceteris, anno DLIII. in Capitolinis fastis.

Trientem] Liu. lib. VI. T. Quinctius semel acie victor binis castris hostiũ nouẽ oppidis vi captis, Praeneste in deditionem accepto, Romam reuertit. triumphãsque signum Praeneste deuectũ Iouis Imperatoris in Capitoliũ tulit. Dedicatum est inter caellã Iouis, ac Mineruae; tabulaque sub eo fixa, monumẽtum rerum gestarũ his ferme incisa litteris fuit. Iuppiter, atq; diui omnes hoc dederũt, vt T. Quinctius Dictator oppida nouẽ caperet. die XX. quam creatus erat, Dictatura se abdicauit. Omisit Liuius, quae de corona Festus scripsit. Vide Sestertij. Postrema verba ita scriberem: si tres asses sunt, & quadrans, quartus quadrans dicitur. Vide Maecian. de asse. Aruntium, & Didymum apud Priscianum, siue quem alium de ponderibus.

Trisulcum] Trisulcũ fulmen fuit dictum, quia id aut incẽdit, aut findit, aut terebrat. Haec est Festi, vt arbitror, sententia. Vide Manubiae. Seruius lib. II. Aen. Fulminũ tria genera esse dicit; quod afflat, quod incendit, quod findit.

Trossuli] Vide Iunium Gracchanum apud Plinium lib. XXXIII. cap. II.

Truo] De onocrotalo, Viden. Plin. lib. X. cap. XLVII.

Tubilustria] Varro lib. V. de ling. Lat. Tubilustrium appellatur, quod eo die in atrio sutorio sacrorum tubae lustrantur. Bis autem id fieri docẽt fasti, X. Kal. Apr. & X. Kal. Iun. in quibus TVB. vel TVBIL. adscriptum est. & Ouid. lib. III. Fastor. Summa dies e quinque tubas lustrare canoras Admonet, & forti sacrificare deae. Loquitur autem de quinto die post quinquatrus, quae dies Mineruae sacrae dicebantur. & lib. V. Proxima Vulcani lux est, quam lustria dicunt: Lustrantur purae, quas facit ille, tubae. Ex his verba Festi intelliguntur, excepto, quod de Arcadia dicit. Tubi vero qui sint omnibus notum est.

F.j.

Tudites] Tuditani Sempronij dicti, quorum primus, vt arbitror, M. Sempronius Tuditanus Cos. fuit cum C. Claudio Centhone anno P. R. C. D. XIII. ex fastis Capitolinis.

ante *Tullianum*] Tuguria a tecto appellantur vilia & sordida. Haec exemplis Afranij, & Caecilij in Hypobolimaeo, Festus cõfirmabat. Quod Verg. in eclog. ait: Pauperis & tuguri congestum cespite culmen. Seruius tugurium a tegendo dictum interpretatur.

Tumu....] Tumultus causa milites dicuntur lecti ob subitum timorem. vnde etiam tumultum dici ait Verrius, qui ab aliis oriatur, quam ab Italicis, & Gallicis hostibus. Alij tantum bellum Galliae, & Italiae. Itaque nullum alium praeter, quam Gallicum, aut domesticum ita appellant. Haec vel his similia Festus. Cicero Philip. VIII. Quid est enim tumultus, nisi perturbatio tanta, vt maior timor oriatur; vnde etiam nomen ductum est tumultus. Itaque maiores nostri tumultum Italicum; quod erat domesticus; tumultum Gallicũ, quod erat Italiae finitimus, praeterea nullum tumultum nominabant.

ante *Turbellas*] Tumulum Aelius sic definit: Tumulus est cumulus harenae editus secundum mare, fluctibus, ventisque cumulatus. vnde similiter, & manufactus, & naturalis proprie dici potest. Sic fortasse Festus.

Turbellas] Plaut. in Pseud. Quo pacto, & quantas soleam turbellas dare.

Tuscum vicum] Varro lib. IV. de ling. Lat. ait Coelium montem a Coele Vibenno Tusco dictum, qui Romulo auxilio fuit contra Sabinum Regem. Hi qui cum eo venerunt, post eius obitum, quod nimis munita loca tenere dicerentur, deducti esse dicuntur in planum, & ab eis esse dictum vicum Tuscum idem scribit. Liuius, & Dionysius videntur id sequi, quod a Paulo in epitome scriptum est. Festus autem id ipsum initio dicit; duosque fratres nominat Coelem, & Vibennum. postea opinionem Varronis paucis attingit.

Tutulum] Varro lib. VI. de ling. Lat. Ennij versum refert, qui ad Numam referuntur. Menses constituit, idemque ancilia..... Libaque fictores, Argios, & Tutulatos.

post *Tyria*] Locus dignus interprete, sed mihi adhuc obscurus.

VAGVLATIO] Ex verbo Portum verba XII. tab. emendata sunt. interpretatio Festi mihi non placet. Crederem significare ad quaerendum testimonium licere tertio die ante domum paulisper vagari. sed non facile antiquorum interpretationes sunt reiiciendae.

Valgos] Plaut.in Mil .vtrumque horum exemplum ponit. initium secundi est, Ea mihi &c. Ideo titulus ille in Siteliterg o falsus est.

Vastum] Pacuuius in Teucro apud Nonium : Quae desideria alumnum ? paenitudines Quales, Scapresque inculta vastitudine?

Veia] Varro lib. I V.de ling.Lat.Veha breuis vehiculum est. & alio loco velabrum dicitur a vehendo. velaturam facere etiam nunc dicuntur, qui id mercede faciunt. hinc vecturae.

Velitatio] Plaut.in Menae.Nescio quid vos velitati estis inter vos duos.

Veruncent] Pacuuius in Chryse ex Nonio : Di monerint meliora:atque amentiam auerruncassint tuam.Vide Var. lib. VI.

Vespae] Suspectus locus,quo refertur Martialis, quem non alio loco nominauerat, & Festo fuit, vt arbitror, posterior.

Vesperna] Vide Scensas.

Vesperugo] Plaut. in Amph Nec iugula,nec vesperugo,neque Vergiliae occidunt.

Ve victis] Vtitur hoc prouerbio Plaut.in Pseud.& Liu.lib.V. pro Ap. Claudio P.Sulpicium tunc Tr. Mil. quod verisimilius est, cum Brenno de foedere egisse scribit.

Vietus] Teren. in Eun. Hic est vietus, vetus, veternosus senex. Plaut. in Mercat.Acheronticus,senex,vietus,decrepitus.

Vinulus] Plaut. in Asin. Oratione vinula, venustula.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE